

PÁPA VÁROS POLGÁRMESTERE

8500 PÁPA, Fő u. 5.

Tel: 89/515-000

Fax: 89/515-083

E-mail: polgarmester@papa.hu

66.

ELŐTERJESZTÉS

a Képviselőtestület 2022. szeptember 1-i ülésére

**Tárgy: Pápa Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája és TOP Plusz
Városfejlesztési Programtervének jóváhagyása**

Előadó: Dr. Áldozó Tamás polgármester

PÁPA VÁROS POLGÁRMESTERE

8500 PÁPA, Fő utca 5.

Tel.: 89/324-585

Fax.: 89/515-083

E-mail: polgarmester@papa.hu**Tisztelt Képviselőtestület!**

Az európai uniós támogatások jelenlegi ciklusa a 2021-2027-es programozási időszak, melynek keretében a Regionális Fejlesztési Operatív Programok Irányító Hatósága (IH) felhívást tett közzé a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Pluszhoz (a továbbiakban: TOP Plusz) kapcsolódóan.

A TOP Plusz-1.3.1-21 kódszámú, Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása című felhívás célja az Európai Parlament és a Tanács ERFA rendelet 11. cikke szerinti fenntartható városfejlesztési intézkedések támogatása a megyei területfejlesztési koncepciók és területfejlesztési programok alapján. A részt vevő városok lehetőséget kapnak a fenntartható városfejlesztést szolgáló dokumentumaik kidolgozására. A felhívás keretében e dokumentumok elkészítését finanszírozó forrás elnyeréséhez a városoknak el kell készíteniük az Irányító Hatóság által kiadott módszertani útmutató szerint a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájukat (FVS), valamint ki kell dolgozniuk a TOP Plusz program terhére a következő hét évben megvalósítani tervezett fejlesztéseik programját (TVP). A megyei önkormányzatok által kijelölt városok – így Pápa is - a TOP Pluszhoz illeszkedő tartalommal elkészített FVS-sel pályázhatnak a TOP Plusz 1-3. prioritásain elérhető forráskeretre. A benyújtott stratégia elfogadásával válik a város jogosulttá a stratégiában tervezett és a TOP Pluszhoz illeszkedő beruházásai megvalósítására a stratégiában elfogadott forráskeretének összegéig.

Az elkészült dokumentumot előzetes véleményezésre 2022. július 22-én megküldtük Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének tagjai részére.

2022. augusztus 8-ig az FVS-el és TVP-vel kapcsolatban észrevétel, vélemény nem érkezett, ezért azt véleményezésre megküldtük a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése Elnökének.

Kérem a Tisztelt Képviselőtestületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni és az alábbi határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen.

Összeállította: Rádi Róbert városfejlesztési osztályvezető

Pápa, 2022. augusztus 19.

Dr. Áldozó Tamás
polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT

Pápa Város Önkormányzatának Képviselőtestülete jóváhagyja a TOP Plusz-1.3.1-21 kódszámú, „Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása” című felhíváshoz kapcsolódóan elkészült Pápa Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiáját és TOP Plusz Városfejlesztési Programtervét.

Utasítja a polgármestert, hogy a Veszprém Megyei Önkormányzat véleményével kiegészített dokumentumot az Irányító Hatóság részére küldje meg.

Határidő: azonnal

Felelős: Dr. Áldozó Tamás polgármester

Rádi Róbert városfejlesztési osztályvezető

PÁPA

Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2021-2027

2022. július 22.

H-1406 Budapest, Pf. 7.

cesci@cesci-net.eu

www.cesci-net.eu

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	3
1. A partnerségi folyamat ismertetése az FVS tervezés időszakára vonatkozóan	7
2. Megalapozó munkarész.....	10
2.1. Helyzetfeltárás.....	10
2.2. Területi lehatárolás.....	177
2.3. Helyzetértékelés, szintézis	187
2.4. A város irányítási és működési modellje.....	203
2.5. Kockázatok és lehetőségek értékelése	208
3. Stratégiai munkarész	224
3.1. Forgatókönyv elemzés	224
3.2. Jövőkép.....	230
3.3. A stratégia célrendszere	231
3.4. A reziliens város a stratégiai célrendszerben	237
3.5. A stratégia összhangja más stratégiákkal.....	248
4. Monitoring, kontrolling, indikátorok.....	253
4.1. Az FVS monitoring rendszere, a kiválasztott indoktárak bemutatása	253
4.2. A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana	258
5. Az irányítási és működési modell	260
5.1. A városirányítási modell indokolt módosításai.....	260
5.2. A városi működési modellt érintő tervezett változtatások	261
6. Cselekvési terv	262
6.1. Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése	262
6.2. Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása	265
6.3. Városi szintű beavatkozási területek részletezése	270
6.4. Várostérségi szintű beavatkozási területek részletezése	296
6.5. Stratégia együttműködési menetrendek	301
7. Finanszírozási terv – Előzetes üzleti modell.....	324
7.1. Elérhető és bevonható források számbavétele.....	324
7.2. Teljes körű finanszírozási terv elkészítésének ütemezése	325
7.3. A stratégia előzetes finanszírozási terve	326
7.4. Fenntartható üzemeltetés.....	328
7.5. Projektcsatorna	331
8. Mellékletek	332
8.1. Az Antiszegregációs Terv felülvizsgálata	332
8.2. Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása	342
8.3. Működési térkép	346
8.4. Helyzetfeltárást kiegészítő adattáblák.....	349
8.5. Ábra- és táblázatjegyzék.....	365
9. Függelékek.....	371
9.1. A lakossági kérdőív	371
9.2. Az intézményi kérdőív.....	371
9.3. Az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség (2022)	371

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Pápa város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája átfogó szemlélettel alapozza meg, és stratégiai szinten ismerteti a város fejlesztési szükségleteit és terveit a következő 7 évre vonatkozóan. A stratégiai dokumentum elkészítését egyszerre indokolta a legutóbbi városfejlesztési dokumentum (ITS, 2016) elkészülte óta eltelt idő, valamint a 2021-2027 közötti időszak forrásfelhasználási feltételrendszere.

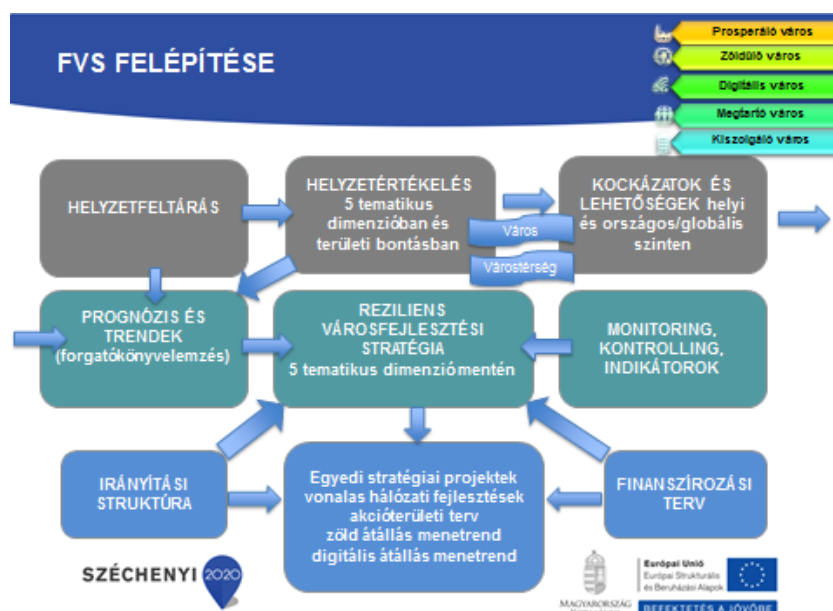
Az elmúlt években több olyan folyamat is elindult, melyek a városi fejlesztési szándékok újrapozicionálását igénylik. Ezek közül kiemelkednek az alábbiak:

- A sikeres, részben kormányzati támogatásoknak is köszönhető foglalkoztatás-bővítő vállalati beruházások következtében Pápát fokozódó munkaerőhiány jellemzi. Felértékelődnek azok a beavatkozások, amelyek **vonzó munkahely-kínálatú várossá** teszik Pápát, melyek a helyben történő foglalkoztatást ösztönzik a munkavállalási célú ingázással vagy elköltözéssel szemben, és amelyek képesek a Pápára irányuló munkaerő-áramlások indukálására. Pápa számára mindezek miatt stratégiai kérdés, hogy ne csak **vonzó telephely kínálat** rendelkezzen a közép- és nagyvállalatok számára, hanem egyben **vonzó lakóhely** kínálatot is biztosítson a Pápán maradó és a Pápára költöző munkaerő számára egyaránt.
- Magyarország Kormánya 2020 szeptemberében négy gazdaságfejlesztési zónát hozott létre Magyarországon. Az **Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna** sikeréhez Pápa részéről is proaktív hozzáállásra van szükség. Az ITS elfogadása óta változott a város területén lévő ipari parkban lévő ingatlanoknak a tulajdonjogi helyzete, így a város gazdasági területeivel kapcsolatos stratégiai elképzeléseit is aktualizálni kell.
- Szintén a fejlesztési elképzelések frissítését igényli, hogy kivitelezési fázisba lépett az **M83**-as gyorsforgalmi út építése, amelynek köszönhetően a Győr és Pápa közötti jelenleg több mint ötven perces út fél órára fog csökkenni. A térség **vasúti hálózatának** fejlesztését szolgáló Nyugat-magyarországi Masterplan előkészítése 2020 nyarán megkezdődött. A dokumentum többek között vizsgálni fogja a Győr-Pápa-Celldömök vasútvonal villamosításának lehetőségét is. A vasútvonalat érintő fejlesztési elképzelések időszerűsége megkérdőjelezhetetlen.
- A kormány által 2020 szeptemberében nevesített 11 turisztikai térségből Pápa 90 perces körzetében négy található (Balaton; Győr–Pannonhalma; Bük-Sárvár; és Sopron-Fertő turisztikai térség). Ezen kedvező turisztikai adottságokkal, fejlett élménykínálatokkal rendelkező desztinációk vonzerejétől, relatíve friss turisztikai desztinációként még messze elmarad a város teljesítménye. Pápa **turizmusfejlesztési** célja racionálisan szemlélve nem lehet az ezen térségekkel való verseny, azonban a város adottságainak léptékhelyes stratégiai szemléletű kihasználásával szerves része lehet a fent nevezett desztinációk hálózatának, egymás kínálatát kiegészítve, miközben profitálhat az országos jelentőségű turisztikai térségek ismertségéből.
- Mindezekon túl a városnak olyan fejlesztési területekkel is kiemelten kell foglalkoznia, melyek a korábbi stratégiai dokumentumai készítésekor még nem voltak olyannyira aktuálisak, mint napjainkban. Így például a városnak meg kell kezdenie a **digitális átállását**, melyhez kapcsolódóan az alapos helyzetfeltárás mellett a fejlesztési lépések azonosítására is szükség van. Az éghajlatváltozás, az élehető város képéhez kapcsolódó elvárások arra is készítetik a várost, hogy a **zöld átállással** kapcsolatos stratégiai elképzeléseit is kialakítsa.

A fenti trendek mellett jelen fejlesztési dokumentum elkészítését indokolta a **2021-27-es Unió ciklushoz kapcsolódó megújult tervezési rendszer** is. A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia (FVS) és az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS), valamint utódokumentuma, a településfejlesztési terv küldetésében és valamelyest módszertanában is elválík egymástól. Míg a településfejlesztési terv kereteit magyarországi jogszabályok rögzítik, addig az FVS az Európai Unió elvárásait figyelembe vevő dokumentum, és a 2021-27-es forrásfelhasználás feltétele.

Pápa Város Önkormányzata 2021 decemberében bízta meg a Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálatát (CESCI) az FVS dokumentumának összeállításával. A dokumentum összeállítása során a tervezők törekedtek követni azt a módszertani alapvetést, hogy az FVS teljes tervezéssel készül, és nem korlátozódik csupán a TOP Plusz forrásainak a felhasználására. Az FVS Módszertani Kézikönyve meghatározza a tervezési folyamat lépéseit, és a stratégiai dokumentum ebből következő fejezeteit, melyeket az alábbi ábra szemlélteti.

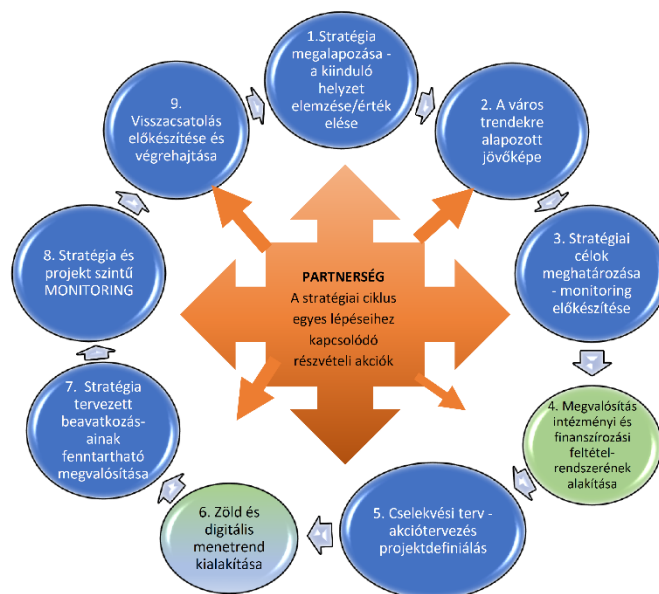
1. ábra: Az FVS tervezés folyamata (Forrás: FVS Módszertani Kézikönyve)

Az FVS szellemiségét áthatja a Módszertani Kézikönyv alapján meghatározott 5 tervezési dimenzió, melyek a következők: **prosperáló, zöldülő, digitális, megtartó és kiszolgáló város**. Ezek a dimenziók több fejezetnél is visszatérő vezérfonalai a stratégiának.

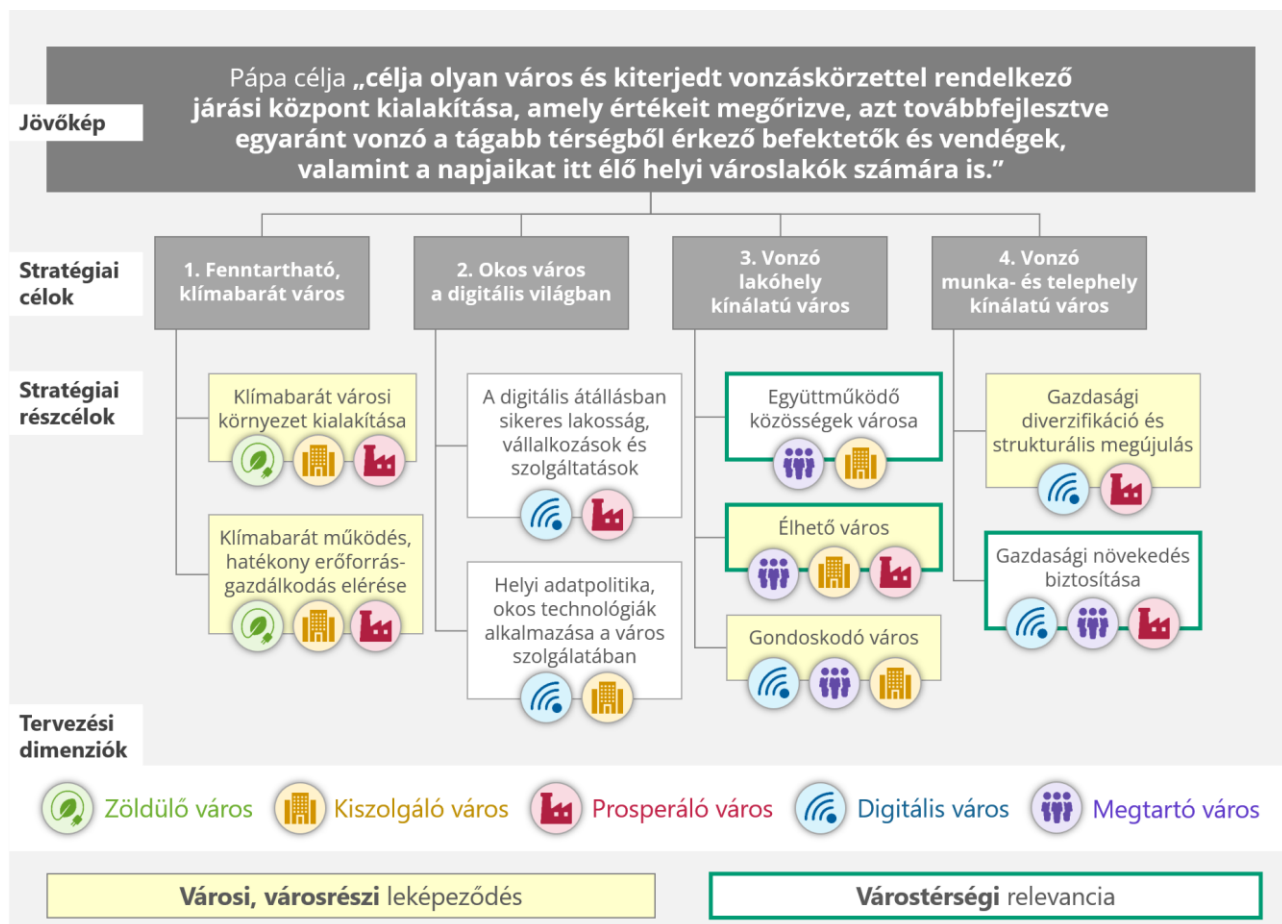
Az FVS elkészítésével azonban nem zárul le a stratégiai menedzsment ciklus. A dokumentumra úgy kell tekinteni, mint egy dinamikus, élő stratégia, ami dokumentált iránymutatást nyújt a városfejlesztés – és egyre fokozottabb hangsúllyal – a működtetés/fenntartás dinamikus, visszacsatolásokkal sűrűn megtűzdtelt menedzsment folyamata tekintetében. A stratégia első komolyabb felülvizsgálatára 2023-ban vagy 2024-ben kerülhet sor, a várossal szemben ugyanis elvárás, hogy a 2022. évi népszámlálás adatainak publikálását követően frissítésre kerüljön a helyzetfeltárás, és ennek megfelelően, szükség szerint a stratégiai elképzelések aktualizálása is történjen meg. Ennek a folyamatnak az első ciklusát szemlélteti az alábbi ábra.

2. ábra: A városfejlesztési tartalmú stratégiai ciklus – stratégiai menedzsment ciklus (Forrás: FVS Módszertani Kézikönyve)

Az FVS Módszertani Kézikönyve alapján összeállított **helyzetfeltárás** (2.1-es fejezet), és a ráépülő **helyzetértékelő** és szintetizáló fejezetek (2.3-2.5. fejezetek) alapján az alábbi célrendszer került kialakításra.

3. ábra: FVS stratégiai célrendszere

Pápa jövőképe értelmében **a város célja olyan város és kiterjedt vonzáskörzettel rendelkező járási központ kialakítása, amely értékeit megőrizve, azt továbbfejlesztve egyaránt vonzó a tágabb térségből érkező befektetők és vendégek, valamint a napjaikat itt élő helyi városlakók számára is.** A célhierarchia csúcsán négy stratégiai cél kapott helyet: Fenntartható, klímabarát város; Okos város a digitális világban; Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város; Pápa, a vonzó munka- és telephely kínálatú város. A stratégiai célok részcélokra lettek lebontva. Minden stratégiai célhoz kettő vagy három rész cél társul, amelyek egytől négyig terjedő volumenben tartalmaznak azok megvalósítását támogató intézkedéseket. Az intézkedések alábontását a beavatkozási területek képezik. Minden intézkedésbe legalább egy, de jellemzően kettő-három beavatkozás került besorolásra.

A kialakított hierarchiának köszönhetően a város képes alacsonyabb absztrakciós szintű, a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiából következő, nagyobb részletezettségű településfejlesztési dokumentumait, konkrét fejlesztési tevékenységeit területi és ágazati szempontból is lebontani. Ezzel a rendszerrel a város rendszerbe tudja foglalni azokat a fejlesztési tevékenységeket, amelyek a teljes tervezés elvi alapjait figyelembe véve kontextusát jelentik a különféle típusú konkrét projekteknek rövid- és középtávon.

Meghatározásra került a célrendszer megvalósításának eredményességét **monitorozó rendszer** (4. fejezet), valamint kialakításra került a megvalósításhoz szükséges irányítási és működési modell (5. fejezet). Mindezek után a **cselekvési tervben** (6. fejezet) megtörtént a beavatkozási területek tematikus lehatárolása. A stratégiai ciklus további szakaszaiban ezek tovább konkretizálhatók, projektek generálhatók belőlük, a jelenlegi tematikus beavatkozási területek térbeli leképezése is tovább pontosítható. Erre legkésőbb az FVS 2024-es felülvizsgálatakor mindenféleképpen kísérletet kell tenni. A jelenleg ismert információk alapján elkészült a stratégia megvalósítását szolgáló **előzetes üzleti modell** (7. fejezet), melyet tovább dolgozva legkésőbb 2024. december 31-ig kell a városnak elkészítenie a teljes körű finanszírozási tervet.

Az FVS mellékletében megtalálható a korábbi **antiszegregációs terv** (8.1 fejezet) aktualizálása. Ennek újbóli frissítésére a 2022-es népszámlálás friss adatai alapján majd szintén sort kell keríteni. Ugyancsak a melléklet tartalmazza a város működési térképét (8.4 fejezet).

Pápa város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának kidolgozásához felhasználásra kerültek többek között a város elmúlt időszakban készült stratégiai dokumentumainak még mindig aktuális megállapításai; a lakosság, illetve az intézmények között végzett online kérdőívezés eredményei (8.2 fejezet); a Városfejlesztési Munkacsoporttal folytatott egyeztetések következtetései; továbbá a városi adatszolgáltatásból és egyéb forrásból származó statisztikai adatok.

1. A PARTNERSÉGI FOLYAMAT ISMERTETÉSE AZ FVS TERVEZÉS IDŐSZAKÁRA VONATKOZÓAN

Pápa Város Önkormányzatának Képviselőtestülete 2018-ban fogadta el a partnerségi egyeztetésekről szóló önkormányzati rendeletét¹. A rendelet hatálya ugyan nem terjed ki a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiára, ugyanakkor szemléletét, szándékait jelen tervezési folyamat során is próbálta a körülményekhez képest a város implementálni.

A partnerségi egyeztetések helyi szabályai szerint a településfejlesztéssel, valamint -rendezéssel összefüggő egyeztetések során a partnerségi egyeztetésben részt vehetnek a pápai lakóhellyel, tartózkodási hellyel rendelkező természetes személyek vagy ingatlantulajdonjoggal rendelkezők, továbbá pápai székhellyel rendelkező gazdálkodó, valamint civil szervezetek. Az FVS kidolgozása során a partnerség körét a város alapvetően nem módosította, ugyanakkor jelentős hangsúlyt fektetett az önkormányzati intézményrendszerrel történő szoros együttműködésre.

A stratégia kereteink kidolgozása során a helyi szempontok beépítése közvetett módon valósult meg. A pápai lakosok bármikor jelezhetik a lakóhelyük szerint illetékes önkormányzati képviselőnek a lakókörnyezetüket érintő problémákat, fejlesztési igényeket. A város közvetítette azokat a lakossági és helyi gazdálkodói, valamint civil fejlesztési elképzeléseket, melyek a stratégia kialakítása szempontjából relevánsak. Ebben a közvetítő folyamatban kiemelkedő szerepe volt annak a Városfejlesztési Munkacsoportnak, amelyben az Önkormányzat különböző működési területeiről közvetítették az elmúlt évek lakossági igényeit. A Munkacsoport tagjairól, működési rendjéről az FVS irányítási modellről szóló fejezetében lehet további információkat találni.

A lakosság bevonását jelentősen korlátozta az aktuális járványhelyzet. A fellépő világválság hatására a személyes egyeztetések az online térbe kerültek át, amely ugyan lehetőséget teremtett a tanácskozássra, azonban a közvetlen széles körű lakossági fórum megszervezését nem tette lehetővé. Ennek ellenére a lakosság véleménynyilvánítására és informálására – egyéb online eszközök igénybevételeivel – sor került.

A stratégiai célrendszer kialakítása során meghatározó szempont volt a lakosság részéről kérdőív útján jelzett válaszok, észrevételek beépítése is, melyek több területen is alakították a fejlesztési szükségletek azonosítását.

Belső szereplők:

- Polgármester
- Alpolgármester
- Jegyző
- Városfejlesztési Osztály osztályvezetője
- Gazdasági Osztály osztályvezetője
- Önkormányzati és Szervezési Osztály osztályvezetője
- Szociális és Közigazgatási Osztály osztályvezetője

¹ Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 10/2018. (II.15.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól https://papa.smartonkormanyzat.hu/data-files/userfiles/files/10-2018%20telep_fejl-sel_telep_rend-sel_es_telep_kep-erv-sel_osszef_part_egy_helyi_szab-airol_0.pdf

- Aljegyző
- Érintett gazdasági társaságok ügyvezetői (indokolt esetben)
- Érintett csoportvezetők (indokolt esetben)
- Érintett önkormányzati intézmények vezetői (indokolt esetben)

Külső szereplők

- Egyéb, városban jelen lévő intézmények vezetői
- Civil szervezetek, egyesületek
- Egyházak képviselői
- A város lakossága
- Helyi vállalkozók
- Tankerületi Központ
- Szakképzési Centrumok

További potenciális szereplők:

- Járás önkormányzatai

1. táblázat: Az érintett szereplők bevonásának javasolt módjai

	Kérdőív	Műhelymunka	Interjú, személyes egyeztetés	Tájékoztatás, véleményezés
Egyéb, városban jelen lévő intézmények vezetői	x	x	x	x
Civil szervezetek, egyesületek	x	x	x	x
Egyházak képviselői			x	x
A város lakossága	x			x
Helyi vállalkozók	x	x	x	x
Tankerületi Központ			x	x
Szakképzési Centrumok			x	x
Járás önkormányzatai				x

2. táblázat: Partnerségi akciók indikatív ütemezése

	2022. I. negyedév	2022. II. negyedév	2022. III. negyedév	2022. IV. negyedév	A stratégiai ciklus teljes ideje alatt
Véleményfelmérés, szakmai és érintetti tájékoztatás	x				
Közvéleménykutatás, kérdőívezés	x				
Szakközi egyeztetések, döntéslőkészítés		x			
Kérdőíves felmérés kiértékelése és visszacsatolása	x				

	2022. I. negyedév	2022. II. negyedév	2022. III. negyedév	2022. IV. negyedév	A stratégiai ciklus teljes ideje alatt
Műhelymegbeszélés, döntéshozás	x		x		
Folyamatos tájékoztatás, véleményezési lehetőség			x	x	x
Városfejlesztési Munkacsoport egyeztetései	x	x	x	x	x
Lakossági tájékoztatás, kommunikáció			x		x

Az előkészített FVS-t a város a benyújtás előtt szakmailag véleményezi, és egyben ellenőrzi, hogy a városi, intézményi, valamint lakossági igények megfelelően beépültek-e a stratégiába. Ezután a dokumentáció megyei szinten is véleményezésre kerül.

Az FVS további, valamint a kapcsolódó konkrét fejlesztési tervek, koncepciók rugalmas tervezése során a partnerségi akciók jóval specifikusabban határozhatók meg. A partnerek bevonására korábbi, a 2014-2020 közötti finanszírozási ciklusban alkalmazott gyakorlata megfelelő keretet biztosított az érintett felek informálására és véleményük becsatornázására. Ennek szellemében a projektek megtervezésétől kezdve, a kivitelezésen át, egészen a megvalósulásig folyamatos a kapcsolat az önkormányzat és a partnerek között. Elhivatott a város a már kiépült partnerségi eszközök megtartása mellett, ezért a következő stratégiai ciklusban azok számát csak bővíteni szeretné. A korábbi tapasztalatokra alapozva a következő időszakban a partnerek beazonosítása és bevonása várhatóan még specifikusabban és gördülékenyebben fog megtörténni.

2. MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZ

2.1. Helyzetfeltárás

2.1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Pápa helyét a településhálózatban nagymértékben földrajzi fekvése határozza meg. A város hiába tartozik a közép-dunántúli régióhoz és azon belül Veszprém megyéhez, kapcsolatrendszere által sokkal inkább Nyugat-Dunántúlhoz kötődik. Földrajzi szempontból Északnyugat-Dunántúl középpontjának tekinthető, hiszen Győr-Moson-Sopron, Vas és Veszprém megye találkozásánál fekszik.

Pápa fekvésből adódó lehetőségei kettősek. Egyfelől jó és tovább javuló infrastrukturális bekötöttséggel kapcsolódik a hozzá legközelebb eső, számára legfontosabb környező, nagyobb városi centrumokhoz, illetve jelentős közlekedési folyosókhoz. Győr, Veszprém, de Szombathely is jelentősen meghatározza azt a funkcionális környezetet, amiben Pápa érvényesülni tud. Ez az adottság egyszerre teremti meg számára az e városokban és térségekben rejlő társadalmi és gazdasági dinamika hasznosításának, becsatornázásának lehetőségét, amellet jelentős elszívó hatással is fenyegeti. Pápa városa számára a fő közvetlen vonzásközpont a három megyeszékhely közül Győr. Nagyvárosi szinten Győr az egyetlen, mely térkapcsolatokat és napi szintű mobilitást meghatározó súllyal van jelen Pápa életében. A pápaiak Győrt főként munkavállalás, bevásárlás és a felsőfokú tanulmányok elvégzése céljából keresik fel. Győr viszonylatában szoros ipari beszállítói kapcsolatokkal, valamint sokrétű foglalkoztatási kapcsolattal rendelkezik Pápa, és a Pápáról ingázó munkaerő elsődleges foglalkoztatója Győr. Győr elérhetősége pozitív irányba fog változni, mely további teret enged Győr funkcionális kapcsolatrendszerének déli irányú megerősítéséhez. A Rába menti megyeszékhely agglomerációs térsége Tét kisvárosáig ér, azonban a közlekedésfejlesztéseknek köszönhetően számos lehetőség és kockázat rejlik a Győr funkcionális kínálatához való közelebb kerülésben Pápa számára.

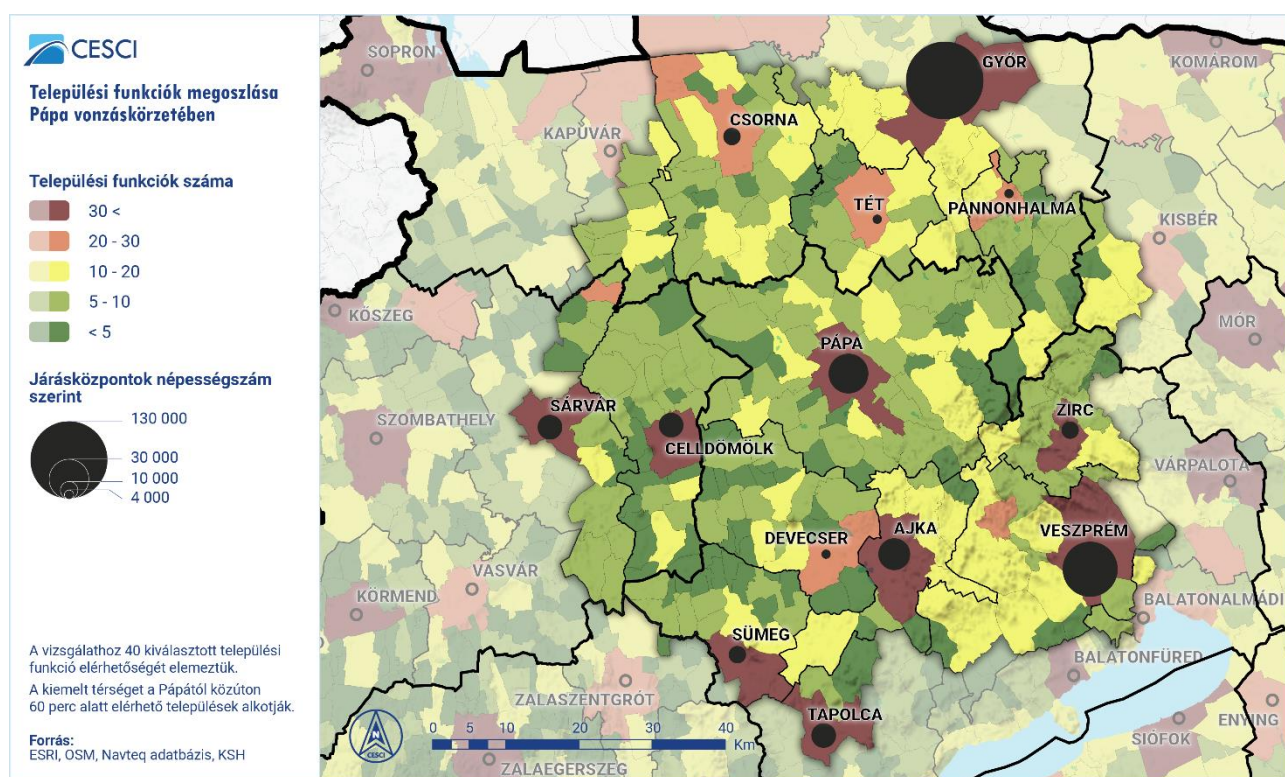
A történelmi és közigazgatási központként funkcionáló „Bakonyon túli” Veszprém csak másodlagos szereplőként van jelen Pápán Győrhöz képest. Pápát többnyire Veszprém közigazgatási, tanulmányi és kulturális kínálata kapcsolja a megyeszékhelyhez.

Pápa másfelől a környező, nagyobb fejlődési dinamikájú központoktól kellő távolságra fekszik ahhoz, hogy saját központi szerepét és funkcionális arculatát lehetőségeihez mérten megerősíthesse. Mivel a Győr és Veszprém között húzódó tengelyen helyezkedik el, így mindkét város hatással van rá, azonban a kellő (éppen köztes) távolságnak köszönhetően egyik város hatása sem dominálja Pápát minden funkcióra kiterjedően. Ez a fekvés lehetővé teszi számára, hogy a környező középvárosi struktúrából kiemelkedve, e köztes régió meghatározó alközpontjaként definiálja magát. Pápához a legközelebb hasonló méretű város Ajka. Földrajzi közelségük ellenére a két város nem rendelkezik közös kapcsolatrendszerrel. Ennek okai között szerepel, hogy más gazdasági tengelyen helyezkednek el, és eltérő városfejlődéssel rendelkeznek. Pápa fejlődésére nagy hatással lesz az is, mennyire tudja

majd térkapcsolatait a Celldömölki, a Devecseri járások irányába kiterjeszteni a többi főbb vonzásközpont „holtterében”.

A térség **településhierarchiájának** csúcsán Győr helyezkedik el, mint egyetlen magyarországi léptékkel mérve nagyváros. A térségi kapcsolatokat is meghatározó településhierarchia tekintetében kiemelendő, hogy Pápa egy 30 000 fős középvárosnak számít, hasonlóan Veszprémhez, Ajkához és Szombathelyhez. Pápa térségi szerepkörét történelmi múltjának köszönheti, hiszen híres polgárváros, oktatási centrum és a Református Egyház dunántúli központja. Az oktatási és vallási funkciója még mindig biztosítja a város regionális szerepkörét, hiszen középfokú iskolái és szakképzései a régió számos területéről vonzzák a diákokat. Azonban régiós viszonylatban szegényesnek tekinthető kulturális, valamint felsőoktatási kínálata alárendelt szerepbe kényszeríti Győrrel és Veszprémmel szemben.

4. ábra: Funkcionális viszonyok Pápa 60 perces vonzáskörzetében

Funkcionális ellátottság tekintetében a járásszékhelyek kedvező pozícióban vannak. A Pápa szomszédságában lévő városok közül Veszprém, Győr és Ajka rendelkezik a legtöbb funkcióval (37-36 darabbal). Utána következik Pápa és Celldömölk 35 darabbal, majd a rangsort Tapolca (33), Sárvár (32), Sümeg (32) és Zirc (31) zárja. A kevesebb, mint harminc funkcióval rendelkező járásközpontok között Csorna (29), Devecser (23), Pannonhalma (23) és Tét (23) található, de közülük Csorna inkább a harminc, míg az utóbbiak a húsz felé tendálnak. A nem járásszékhely települések közül funkciószámuk alapján kiemelkednek még Herend (23) és Répcelak (22) városai is. A lakosságszám alapján számottevő (3 000 főnél népesebb), de funkció-ellátottság alapján nem kiemelkedő települések is fontos részét alkotják a térség településhálózatának. Ezek a települések többnyire a közeli városok agglomerációjának a részét képezik, úgymint Nyúl, Győrújbarát, Csabrendek vagy Győrszemere. Az említett községek tíznél több, de húsznál kevesebb funkcióértékkel rendelkeznek. Pápa környező községi és kisvárosi állományból való kiemelkedését a kulturális intézmények (színház,

mozi) megléte, valamint az alap- és középfokú oktatási intézmények széles kínálata biztosítja elsősorban. Ezen középfokú oktatási és kulturális tőke különbözteti meg legjobban a közeli, bár városhierarchia szempontjából alatta álló, jobbára kisebb ellenpólusaitól, úgymint Ajkától és Celldömöktől, vagy Sárvártól és Zircről.

Amennyiben egy konkrét pápai **vonzáskörzetet** kell felrajzolni, érdemes segítségül hívni a közlekedési elérhetőség által meghatározható közúti vonzáskörzeteket (bővebben a témáról a közlekedési hálózati kapcsolatokkal foglalkozó 2.1.11.1 fejezet, illetve a kapcsolódó „Pápa térsége és elérhetőségi vonzáskörzetei” című ábra ad tájékoztatást). A 30 és 60 perces övezethatárok jól kijelölik Pápa elsődleges, illetve teljes vonzáskörzetét (ahol Pápa már nem feltétlenül vezető, de jelentős térszervező erővel bír).

A **vonzáskörzethez tartozó települési önkormányzatok** meghatározásánál Pápa központi szerepköreinek rövid bemutatását is érdemes segítségül hívni. A város központi funkciói, melyek valódi városhatáron is átnyúló, térszervező erővel bírnak, elsősorban a következők: közigazgatási, gazdasági, oktatási és rekreációs funkciók. A közigazgatás terén Pápa járásközpont. Közigazgatási szempontból Pápa vonzáskörzete egzakt módon megadható: területe egybeesik a róla elnevezett járás kiterjedésével. Ügyintézési értelemben a járás 48 községe irányából egy államigazgatási, közigazgatási meghatározottságú Pápára történő beutazás jellemző. A járásba tartozó települések, melyekre a legnagyobb vonzerőt gyakorolja Pápa, a következők: Adásztevel, Bakonyjákó, Bakonykoppány, Bakonypölöske, Bakonyság, Bakonyszentiván, Bakonszücs, Bakonytamási, Béb, Békás, Csót, Dáka, Döbrönte, Egyházaskesző, Ganna, Gecse, Gic, Homokbödöge, Kemeneshőgyész, Kemenesszentpéter, Kup, Külsővat, Lovászipatona, Magyargencs, Malomsok, Marcalgergelyi, Marcaltó, Mezőlak, Mihályháza, Nagyacsád, Nagydém, Nagygyimót, Nagytevelközép, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Németbánya, Nóráp, Nyárad, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Pápateszér, Ugod, Vanyola, Várkesző, Vaszar, Vinár. Pápa vonzáskörzete meghatározásánál ezen települési önkormányzatok név szerint is felsorolhatóak.

A térbeli kapcsolatrendszerrel meghatározó a mindenkori **ingázás** iránya és mértéke. Gazdasági téren a Pápai Ipari Park gyakorolja a legnagyobb vonzerőt a város vonzáskörzetére. Ez a napi ingázás pápai célterülete az odavándorlás terén. A statisztikai adathiány ellenére elmondható, hogy két ipari parki nagyvállalatnál foglalkoztatott közel 4 000 főnyi munkavállaló jelentős része nem pápai, tehát ingázó. A város gazdasági vonzáskörzete legfeljebb 80-90 km-re terjed ki; ez a határ, ahonnan napi ingázókat még fogadnak a vállalatok. Egyes dolgozók, főként a magasabban kvalifikáltak közül Szombathelyről vagy Győrből járnak be.

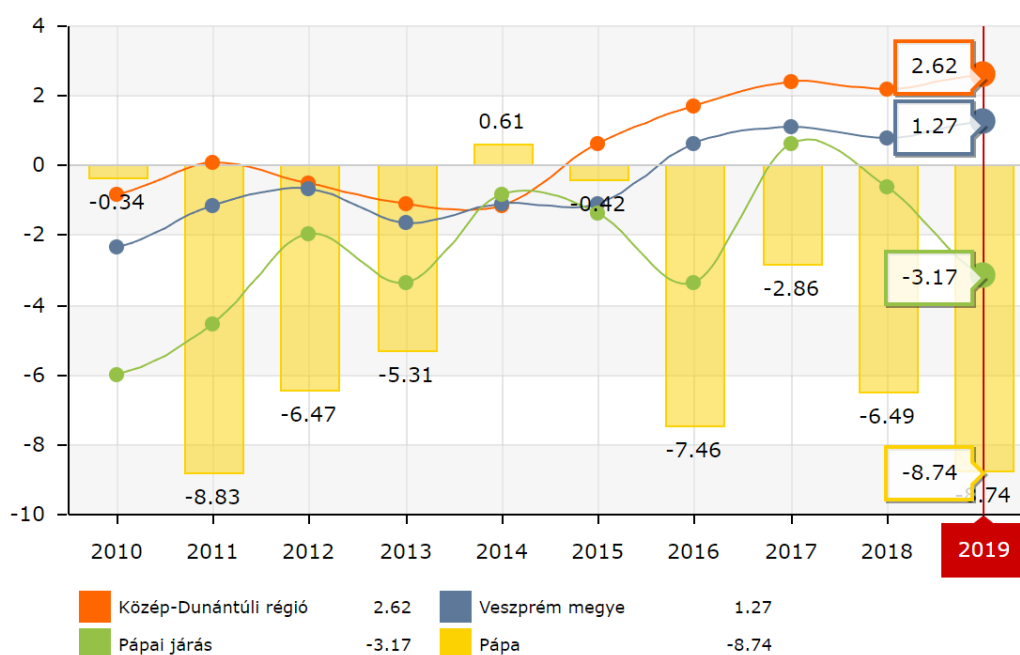
A városból történő napi ingázás kisebb mértékű a befelé jövőnél. Győr és Veszprém a két fő vonzásközpont. Pápáról legnagyobb számban Győrbe, mint célterületre ingáznak. Főként az Audi határozza meg Pápa, mint kibocsátó terület számára a munkaerőpiaci térségi kapcsolatok irányát és intenzitását. A korábbi években Celldömölk és Komárom felé is kibocsátó területként jelentkezett Pápa, azonban jelentősen csökkent az ezen irányokba történő ingázás a helyi gazdasági funkciók megerősödésével.

Az oktatási funkció terén a Református Kollégium megyehatáron is átnyúló vonzáskörzettel bír. Az intézményben tanulók között nagy arányban vannak Veszprém megye déli, Vas megye keleti részéről érkezők, akik közül sokan nem napi ingázás révén, hanem bentlakásos módon oldják meg az intézményi funkció igénybevételét. A középfokú intézmény államhatáron is átnyúló vonzerővel bír,

és a városnak iskolavárosi rangot ad, kiegészülve a többi középfokú gimnáziumi és szakképzési intézménnyel. A három gimnázium és a három szakképző oktatási intézmény az ipari park mellett számottevő ingázást generál a város irányába.

Az elmúlt 5-6 év településfejlődése következtében Pápara elsősorban a járásban található települések belső gyűrűje egyre inkább rekreációs központként is tekint. Pápa sportvárossá válása nagyrészt a Téglagyári úti sportcentrumhoz és egyéb, a jövőben is folytatni kívánt fejlesztéshez kötődik. A rekreáció kapcsán kiemelendő még a Várkertfürdő, melyet a Pápai járáson kívül a Magas-Bakony (Zirci járás) valamint Győr térségéből is rendszeresen látogatnak. Az Esterházy-kastély, valamint a városi zöldterületek látogatása szintén generál egy térségi, Pápara irányuló kapcsolatot.

5. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) (Forrás: TelR)

Pápa, illetve a város legerőteljesebben vonzott településeit szinte teljes mértékben lefedő Pápai járás **vándorlási egyenlege** alaposabban is megvizsgálandó, mivel befolyásolja a város központi funkcióinak használatát, a városi közszolgáltatások igénybevételét, az intézményfejlesztés kérdéseit, és a térbeli-ingázási kapcsolatok változására is rámutathat.

Pápa közigazgatási területére állandó vagy ideiglenes jelleggel betelepülők, és a várost szintén ideiglenes vagy állandó jelleggel elhagyó lakosok számának különbözete adja a vándorlási egyenleget. Az ezrelékben mért vándorlási egyenleg értéke kedvezőtlen tendenciát mutat. 2010 és 2019 között két hullámvölgy (2011: -8,83‰; 2019: -8,74‰) jellemzi a mutató változását. A közel kiegyenlített 2010-es értékről (-0,86‰) -8,83‰-re zuhant 2011-ben a vándorlási különbözet, amely a vizsgált időszak negatív rekordjának számít. A betelepülők és az elköltözők számának különbözete 2011 és 2014 között folyamatosan kiegyenlítődött, 2014-ben pedig a beköltözők száma – a vizsgált tíz évben egyedüli módon – csekély mértékben meghaladta a kiköltözőkét (0,61‰). A 2014-es kiemelkedő évet követően azonban folyamatos csökkenés váltotta fel a kedvező tendenciát. A csökkenés mértéke kezdetben elhanyagolható (2015: -0,42‰) volt, majd -6‰-nél is alacsonyabb

értékek következtek (2017: -7,46‰; 2019: -8,74‰). Összességében 2010 és 2019 között 8,4%-pontos csökkenés történt.

Térségi tekintetben Pápa mutatói a vizsgált tíz évből hét alkalommal kedvezőtlenebb értékkel rendelkeztek, mint a Közép-Dunántúli régió, Veszprém megye vagy a Pápai járás. Míg 2010-ben Pápa bírt a legkedvezőbb vándorlási egyenleggel (Közép-Dunántúli régió: -0,86‰; Veszprém megye: -2,37‰; Pápai járás: -6,02‰), addig 2019-ben már minden vizsgált terület egység megelőzte Pápát (Közép-Dunántúli régió: 2,62‰; Veszprém megye: 1,27‰; Pápai járás: -3,17‰). A legnagyobb különbség ekkor, 2019-ben állt fenn a régió és Pápa értékei között (11,36%-pont). A trendek alapján megállapítható, hogy míg a Közép-Dunántúli régió és Veszprém megye vándorlási különbözete az eltelt időszakban fokozatosan javult, és a 2015-ös évet követően vándorlási többletté vált, addig Pápára 2014 után az elvándorlás volt jellemző. A Pápai járás 2017-ig – megszakításokkal ugyan, de folyamatosan – felzárkózott a regionális és megyei értékekhez, azonban az azt követő időszakban – a járásszékhely mellett – itt is súlyosbodott a vándorlási veszteség.

A **Pápai járás** 2019-es települési adatai alapján Pápa vándorlási egyenlege (-8,74‰) a közepesen teljesítő kategóriába tartozott. A legnagyobb vándorlási veszteséget főleg a járás keleti települései szenvedték el, úgymint Bakonyszentiván (-48,08‰), Gecse (-41,56‰), Bakonyság (-40‰), Ugod (-30,86‰), de hasonló mértékű csökkenés figyelhető meg a járásszékhelytől délnyugatra található településeken is: Nóráp (-59,14‰), Vinár (-37,74‰), Pápadereske (-34,35%), Marcalgergelyi (-32,15‰). Ezzel szemben jelentős betelepülés jellemzi a Pápa és Veszprém közötti falvakat, úgymint Németbányát (83,33‰), Pápakovácsit (60,18‰) és Döbröntét (35,43‰); a Celldömölkhez közeli Külsővatot (84,93%); és a járás északnyugati részén elterülő Békást (70‰), Kemeneshőgyészt (34,48‰), Magyargencset (30,04‰) és Kemenesszentpétert (25,3‰). Ezen növekedések okai a környező ingázási és magasabb hierarchiasintű központok (pl. Győr, Veszprém) közelségében, illetve a szuburbanizációban, továbbá a Pápáról kiköltözők esetében Pápa könnyű közúti elérhetőségében keresendők.

2.1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió fejlesztési prioritásai ugyan csak a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkoztak, ám jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. Az OFTK célrendszere négy átfogó célra épül:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés;
2. Népeségi fordulat, egészséges és megújuló társadalom;
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme;
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Utóbbi cél tekintetében a Konceptió egyértelműen a többközpontú térszerkezetre helyezi a hangsúlyt, a városok térségközponti és térség szervező szerepét erősítendőnek tartja. A kapcsolódó beavatkozási területek között olyan tételek szerepelnek, melyek Pápa esetében is relevánsak:

- az egységes és fenntartható várospolitikai megteremtése;
- a városok térségközponti és térség szervező szerepének erősítése;
- a városhálózat területi kiegyenlítését szolgáló fejlesztésének megvalósítása;
- a városok sajátos gazdasági profillal történő fejlesztése;
- a város-vidék kapcsolatok erősítése.

A városok számára azonosított fejlesztési prioritások között is olyan szempontok szerepelnek, melyek Pápa számára is követendők:

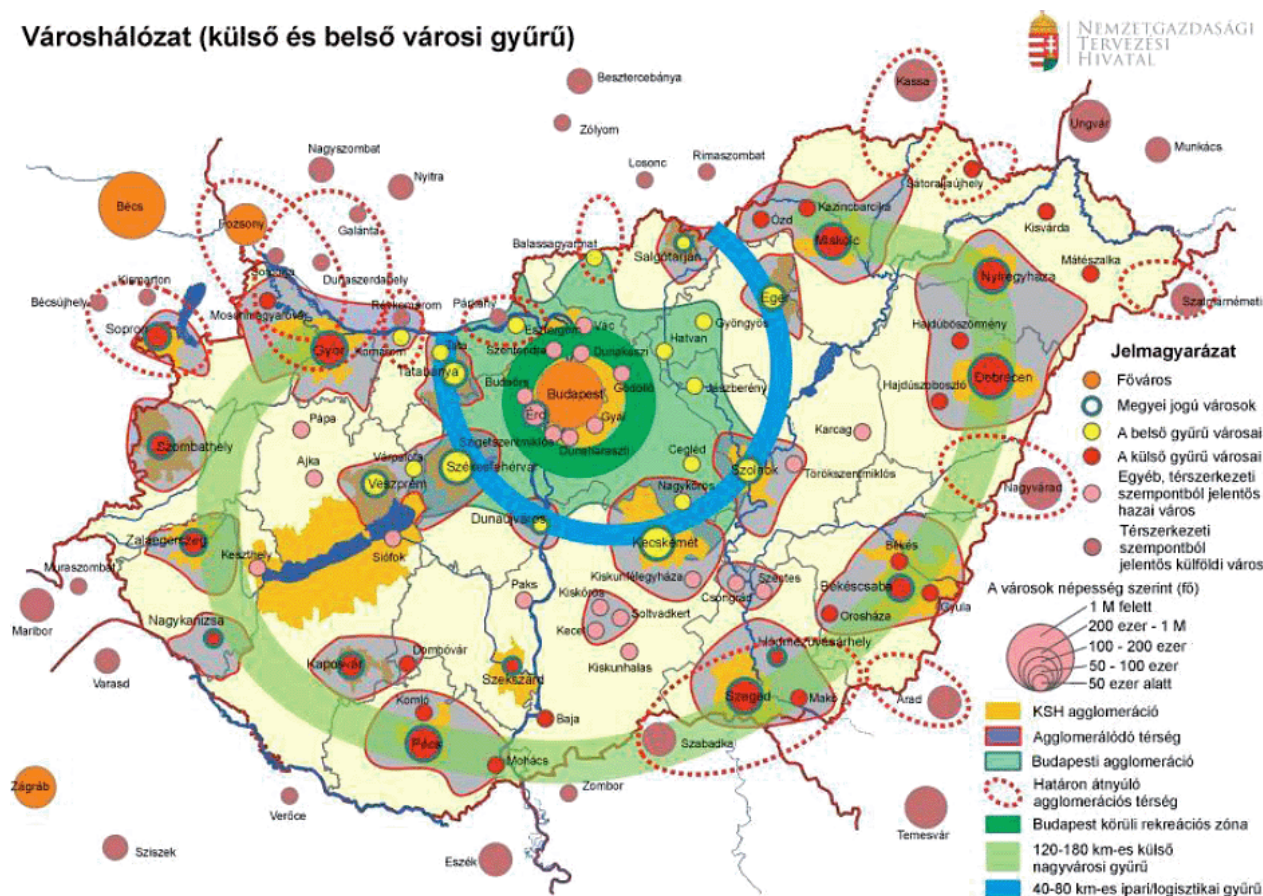
- fenntartható és harmonikus város-vidék kapcsolat biztosítása;
- fenntartható és kompakt városszerkezet kialakítása;
- az energiafüggőség csökkentése és klímavédelem;
- a demográfiai változások – a városi népességfogyás kezelése, a családok és a helyi közösségek megerősítése;
- a leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése;
- együttműködés a többszintű kormányzás jegyében;
- stratégiai szemlélet a várostérségek tervezésében;
- helyi és térségi gazdaságfejlesztés.

A Konceptió hat pontban összegezte a városok sikeres stratégiáját: zöld; kézen fog; játékos; low carbon; kre-aktív; kompakt.

Pápa városát az OFTK az egyéb, térszerkezeti szempontból jelentős hazai városok közé sorolja. Ezekre vonatkozóan külön fejlesztési irányokat a Konceptió nem határoz meg. A város kívül esik mind a külső városgyűrűhöz tartozó Győr, mind a belső városgyűrűhöz tartozó Veszprém agglomerációs térségén, köztes fekvése okán azonban mindkét zóna dinamikájára kapcsolódhat. A megyehatártól függetlenül a győri agglomeráció kiterjedése a térbeli adottságok, valamint a társadalmi-gazdasági folyamatok miatt egyre jobban megközelíti Pápa térségét.

6. ábra: Az OFTK ábrája Magyarország városhálózatáról

Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

A Veszprém megyére vonatkozó javaslatok között a város számára az OFTK külön fejlesztési irányt nem azonosított. A városra is igazak ugyanakkor az alábbi megyei fejlesztési irányok:

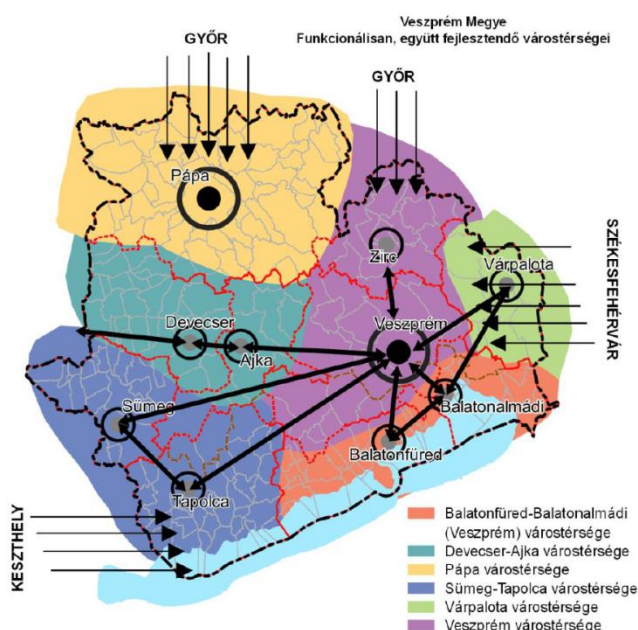
- A városok közötti közlekedési kapcsolatok javítása.
- A helyi gazdaság jelenlegi teljesítő képességének, hozzáadott értékének emelése, új perspektivikus ágazatok és a „tudásalapú ipar” megerősödése.
- A megyében élők szaktudásának, képzettségi színvonalának növelése, a tudományos kutatás és fejlesztés feltételeinek, intézményeinek fejlesztése.
- Az ipari zónák rehabilitációjának folytatása, a turizmus és a koncentrált ipari tevékenységek környezetterhelésének minimalizálása.
- A megye táji, természeti és műemléki értékeinek megőrzése, tematikus összekapcsolása, fenntartható hasznosítása, megismertetése.
- A városok térszervező szerepköreinek élénkítése, kooperálás; az aprófalvas és perifériális térségek komplex fejlesztése a népességmegtartás érdekében.
- A megyeszékhely és a városok a kultúra és az innovatív tudás központjai, eme szerepük erősítése.

Egyebekben az OFTK a várost külön nem nevesíti.

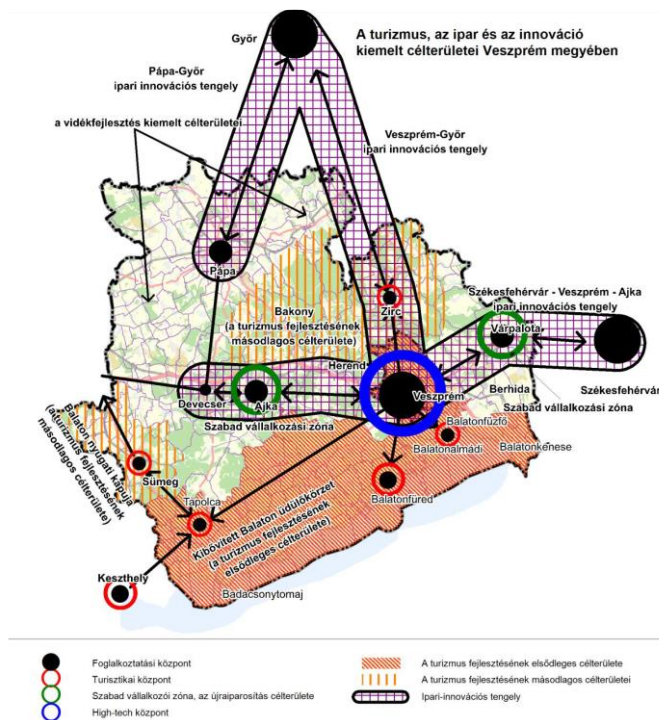
Veszprém megye Területfejlesztési Konceptióját 2021-ben újították meg. A fejlesztési koncepció több helyen is hangsúlyozza Veszprém mellett Pápa kiemelkedő térszerkezeti jelentőségét, és az ezzel járó fejlesztési szükségleteket. A dokumentum hivatkozik az OFTK azon megállapítására, miszerint „vannak klasszikus, a megyehatárokon átlépő kis- és nagyvárosi vonzáskörzetek is, illetve

olyan kisvárosi várostérségek, melyeket sokkal több szál fűz a szomszédos megye nagyvárosához, mint a megyeszékhelyhez.” Mindezt Pápa esetében több helyen is hangsúlyozza, és megállapítja, hogy „Pápa térsége inkább Győrhez, mint Veszprémhez kötődik”. A fejlesztések tekintetében ezt a térszerkezeti adottságot a Konceptió figyelembe veszi, és leszögezi, hogy Pápa fejlesztése a Győrrel közös gazdasági térben, azzal összehangoltan indokolt, ami megyeközi koordinációt is igényel.

7. ábra: Veszprém megye funkcionálisan együtt fejlesztendő várostérségei

8. ábra: Veszprém megye stratégiai térstruktúrája

A dokumentum megállapítja, hogy a Pénzügyminisztérium szakmai iránymutatása tartalmazza a magyarországi területfejlesztés fő beavatkozásai célterületeit, térségeit, melyek közül a Pápai járás az ún. kedvezményezett járások közé tartozik, területfejlesztési szempontból kiemelt térségek közé azonban nem tartozik. Előbbi tekintetében érdekes megjegyezni, hogy a kedvezményezett járási státusz megállapítása a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján szabályozott, a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból (négy mutatócsoport) képzett komplex mutató alapján történik. A kedvezményezett járások közé azok estek, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga. A kormányrendeletben szereplő – fordított sorrendbe állított – 198 járás közül a Pápai járás a komplex fejlettségi mutató alapján a 103. helyen áll. Veszprém megye 10 járásából a Pápai járáshoz képest kettő rendelkezik kedvezőtlenebb mutatókkal (Devecseri (15.), Sümegi (61.)), míg a másik hét járást a komplex mutatójuk alapján nem sorolták a kedvezményezett járások közé.

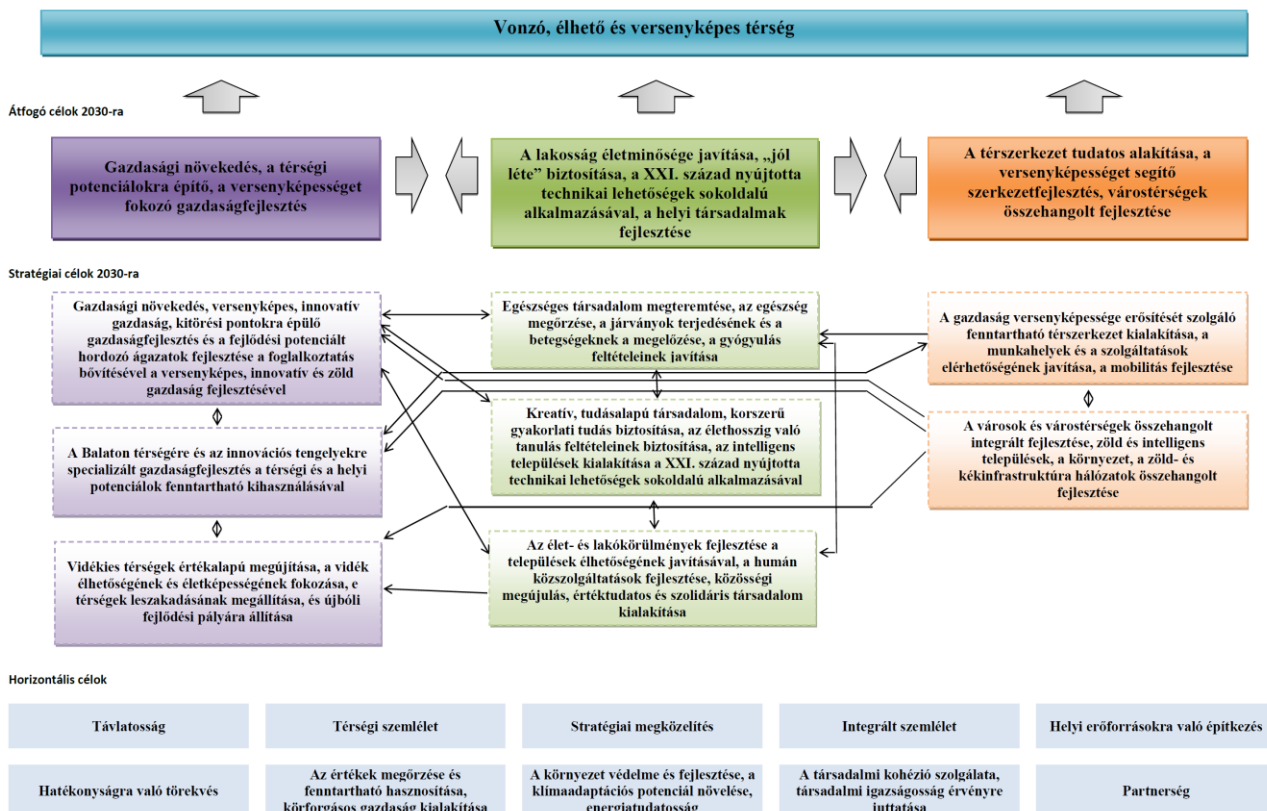
A megye fejlesztési koncepciójának stratégiai célrendszere három stratégiai célterületet határozott meg a „vonzó, élhető és versenyképes térség” megfogalmazású jövőkép elérése érdekében:

- Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés.

- A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával, a helyi társadalmak fejlesztése.
- A térszerkezet tudatos alakítása, a versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, várostérségek összehangolt fejlesztése.

9. ábra: Veszprém Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere

A jövőkép fő elemei 2030

A fenti célrendszer alapján összeállított Konceptió többek között az alábbi területfejlesztési megállapításokat teszi Pápával kapcsolatosan:

- A megye térszervező központjainak (Pápa, Balatonfüred, Ajka, Várpalota, Tapolca, Sümeg, Zirc) központi funkcióinak fejlesztése, helyi gazdaságai térségükre kisugárzó fejlesztése kiemelt jelentőségű.
- Pápa kiemelését indokolja a térszervező, ellátó funkcióján túl a gazdaságfejlesztésben betöltött szerepe tekintettel a Nyugat-Dunántúli Gazdasági Övezetre.
- Pápa nagy vonzáskörzettel bíró gazdasági, oktatási, kulturális központ.

Az alábbi felsorolás áttekintést ad a megyei Konceptió Pápával kapcsolatos fejlesztési irányairól, elképzeléseiről:

- Az épített örökség és a városszerkezet védelme és megújítása Pápán.
- Megújuló energiaforrások (napenergia, szél, földhő) széles körű kihasználása.
- Az ipari park infrastrukturális feltételrendszerének fejlesztése az Ipar 4.0 iránymutatásai alapján.
- Új ipari park kialakítása, beruházásra alkalmas területek feltárása, előkészítése.
- Korábbi gyártelepek rehabilitációja, értékőrző megújítása, rozsdazónák rehabilitációjának elősegítése.

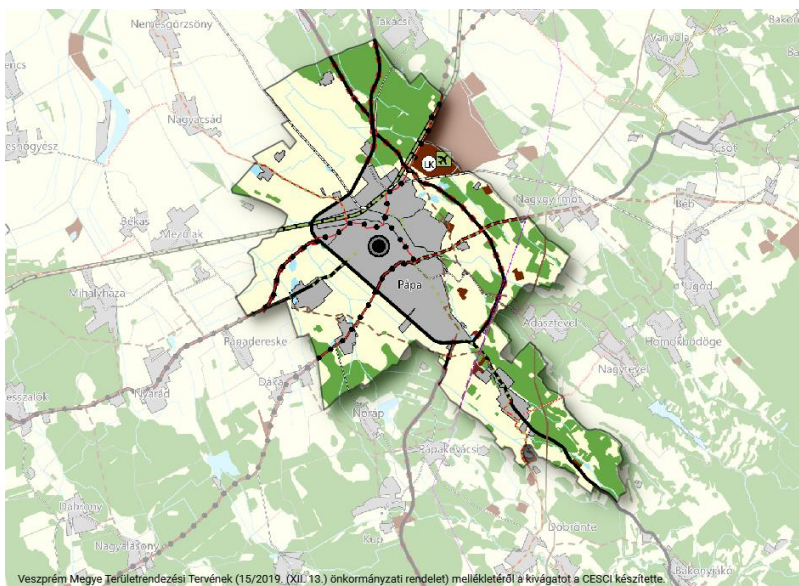
- A gazdasági növekedés kapcsán, illetve a versenyképes, innovatív, kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés és a fejlődési potenciált hordozó ágazatok fejlesztése kapcsán cél a járműipar és a hozzá kapcsolódó gép- és elektronikai ipar fejlesztése (a Pannon Egyetem innovációs, kutató-fejlesztési munkájára is alapozva) Pápa térségében.
- Stratégiai ágazatok fejlesztése: a járműiparhoz, logisztikához, élelmiszeriparhoz, faiparhoz kapcsolódó vállalkozások fejlesztése.
 - Pápa és Győr közös gazdasági kapcsolatrendszerének erősítése, elsősorban a járműipari klaszter támogatása és kibővítése terén.
 - Az autóipari beszállítóknak fel kell készülniük az autógyártás terén az elektromos autók térnyerésével összefüggő fejlesztésekre. Kiemelt cél a magyarországi beszállítók arányának növelése, mely jelentősen elősegítené a kisvállalkozások fejlődését és a munkahelyteremtést
 - A textilgyártás százéves hagyományának folytatása (a termelési hagyományok és a mesterségbeli tudás hasznosítása a piac várható ismételt átrendeződése során), kézművesség, nagyüzemi textilipar modernizációja.
 - A mezőgazdaság támogatása: a nagyüzemek, a kisüzemek, a családok önfenntartó gazdálkodását biztosító kisüzemek és a kereset-kiegészítést biztosító háztáji kisgazdaságok gazdálkodásának összehangolt támogatása, mezőgazdasági öntözőrendszerek kiépítése, egészséges termékek előállítása, helyi-térségi piac létesítése révén.
 - Az élelmiszer-feldolgozó ipar fejlesztése a helyben termelt egészséges élelmiszerek feldolgozásával a hozzáadott érték helyben tartása érdekében. Minden termék vonatkozásban támogatott a teljes terméklánc térségi érdekű alakítása.
 - A helyi mezőgazdaságra építő feldolgozóipar kiteljesedésével megyei élelmiszer terméklánc alakul ki, amely a megye sajátos térségeiben az adottságok és a hagyományok szerint szakosodik: Pápa térsége profilja a szántóföldi növénytermesztés, a sertésenyésztés, valamint a húsfeldolgozás.
 - A teljes húsipari vertikumhoz (az állattenyésztés technológiai fejlesztésétől a „pápai hús” márkáértékét biztosító meglévő és az új feldolgozógyárakon át a – a fűszeriparban, a húshulladék feldolgozásban működő) kapcsolódó vállalkozások fejlesztése.
 - A tejipari vertikum fejlesztése (állattenyésztéstől tejfelvásárláson át a feldolgozásig, sajátosan térségi termékek előállításáig).
 - Ásványvizek piacra juttatásához szükséges technológia kialakítása/fejlesztése.
 - A környezetipar, ezen belül elsősorban a hulladékok újrahasznosításához, valamint az alternatív energiahordozók hasznosításához kapcsolódó termékek fejlesztése és azok előállításának bővítése (főként nagy állattartó telepek trágya hasznosítására biogáz üzemek fejlesztése, állati eredetű melléktermékek és alapanyagok feldolgozása és hasznosítása, növényi és erdészeti eredetű alapanyagok és hulladékok hasznosítása, a termálvíz többirányú hasznosítása kertészeti termelésben).
 - A turizmus fejlesztése: a természeti és épített örökségre alapuló desztináció-fejlesztés (kiemelten wellness-, gyógy-, konferencia-, kulturális-, vallás- és egészségturizmus), magasabb szintű szálláshely-fejlesztés, a pápai gyógy- és termálfürdő fejlesztése.

- Veszprém megye fejlődésének – versenyképessége javításának - lényegi feltétele a korszerű gyakorlati tudást biztosító képzés és szakképzés fejlesztése, a képességek folyamatos fejlesztésének és az élethosszig való tanulás feltételeinek széleskörű biztosítása, a kutatás-fejlesztés és az innováció eredményeit a térségi gazdaságba és a helyi társadalomba integrálni képes kreatív térségi társadalom kialakítása.
 - A köznevelés és szakképzés feltételrendszerének fejlesztése.
 - A gazdaság fejlesztéséhez szükséges képzett munkaerő biztosítása, letelepítése, lakhatási feltételek megteremtése (munkásszálló).
 - Felnőttképzési és átképzési programok indítása, felsőoktatási programok megvalósítása.
 - Cél a K+F szektor erősítése érdekében: a térségi gazdaságban hasznosulni képes kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása, az eredmények felhasználásával a magasabb szellemi hozzáadott értéket biztosító munkahelyek bővítése, KKV-k és start-up-ok kiemelt K+F-támogatása.
 - Az innováció vezérelt gazdaságfejlesztési folyamatok támogatása, a kutatás-fejlesztési tevékenységek eredményeinek adaptációja a gazdasági modellekbe.
- Az alközpontok, a térszervező városok elérhetőségének komplex javítása.
 - Az észak-déli (Tapolca – Devecser – Pápa – Győr) közlekedési tengely megerősítése, új főúti szakaszok kiépítésével.
 - 83-as főút: további déli irányú fejlesztése; a települési elkerülő közúti szakaszok kiépítése, a közlekedés biztonságának és az utak teherbíró képességének emelése.
 - Keleti elkerülő út megépítése.
 - Fejleszteni szükséges az autóbusz közlekedést annak érdekében, hogy javuljon a munkahelyi és szolgáltató központok elérhetősége: a pápai térségben elsősorban Kemenesszentpéter, Nagydém, Bakonytamási és Gic települések vonatkozásában.
 - A vasúti közlekedés fejlesztése is szükséges (a vasúton való közlekedés vonzerejének helyreállítása érdekében) a térségközpont elérhetőségének javítása érdekében: a pápai térségben Csorna–Marcaltő–Pápa viszonylatában.
 - A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonalak fejlesztése, villamosítása (Győr – Pápa – Celldömölk).
 - Balaton–Rába kerékpárút kialakítása: Veszprém – Nagyvázsony – Kapolcs – Tapolca – Sümeg – Somlóvásárhely – Pápa – Árpás – Győr.
 - Rába–Bakonyalja kerékpárút kialakítása: Sárvár - Celldömölk – Mersevát – Pápa.
 - A térségi kerékpárút hálózat térségi rendszerbe fejlesztése összhangban a megyei területrendezési tervvel.
 - Kerékpáros útvonalak kialakítása a város egész területén.
 - Közlekedésbiztonsági és parkolási fejlesztések.

2.1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Veszprém megye 2020.01.12-től hatályos területrendezési tervét a 15/2019. (XII. 13.) önkormányzati rendelettel hagyták jóvá. A vizsgált megyei területrendezési terv már a 2018. évi CXXXIX. törvényben rögzített Országos Területrendezési Terv-nek (OTrT) megfelelően készült el.

10. ábra: A Veszprém megyei területrendezési terv területszerkezeti tervlapja

Pápa területét mind az öt térségi területfelhasználási kategória érinti:

- erdőgazdálkodási térség,
- mezőgazdasági térség,
- vízgazdálkodási térség,
- települési térség,
- legalább 5 ha nagyságú sajátos területfelhasználású térség.

A közlekedési hálózati elemek közül a város északi részén található a Magyar Honvédség Pápai Bázisrepülőtere, melyet a megyei területrendezési terv közös felhasználású meglévő katonai és polgári repülőtérre fejleszthető repülőtérként jelöl, és térségi logisztikai központ szereppel lát el.

A főúthálózat meglévő elemei közül a várost érintik a 83., 832. és 834. sz. főutak. A várost tervezett főúthálózati elemként érintenék az R83-as gyorsforgalmi út, valamint a 832., 836. és 861. sz. főutak. Pápa esetében a területrendezési terv két főúthoz kapcsolódóan tartalmaz településselkerülő szakaszt: a 83. sz. és a 834. sz. főút esetében. Térségi szerepű összekötő utak közül a 8403. j. út érinti a várost. Az országos törzshálózati vasútvonalak meglévő elemei közül a 10. sz. vonal (Győr (Rendező)) - Pápa - (Celldömölk) halad át a város északnyugati részén. Az országos vasúti mellékvonalak meglévő elemei közül a 13 Környe – Pápa, valamint a 14 Pápa – Csorna vonal érinti a várost. Az országos kerékpárhálózat meglévő elemei közül a 81.A kerékpárút érinti a várost, míg a tervezettek között előbbi további fejlesztése, valamint a 83. sz. útvonal szerepel. Ezenfelül a várost érinti a meglévő, valamint a tervezett térségi kerékpárút hálózat is.

A város területét a villamosenergia-átviteli hálózat elemei közül a térségi ellátást biztosító elosztó hálózat érintett szakasza a településmagtól délre halad el. A település területét továbbá érintik meglévő földgázelosztó vezetékek is.

Az alábbi ábrák áttekintést nyújtanak arról, hogy Pápa területét a megyei területrendezési övezetek érintik.

11. ábra: A Veszprém megyei területrendezési terv érintett övezeti tervlapjainak kivágatai

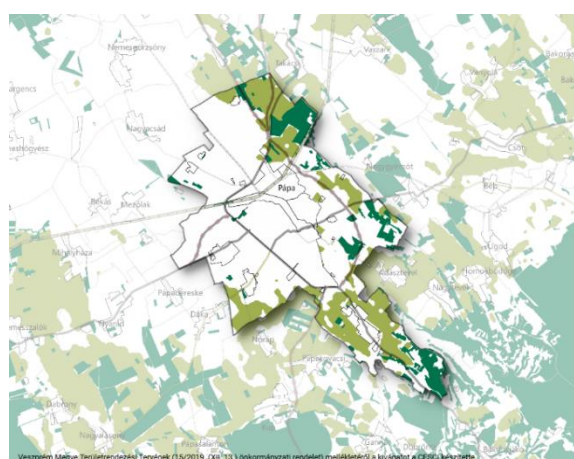
Övezet

- Ökológiai hálózat magterületének övezete
- Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
- Ökológiai hálózat pufferterületének övezete

Övezet

- Tájképvédelmi terület övezete

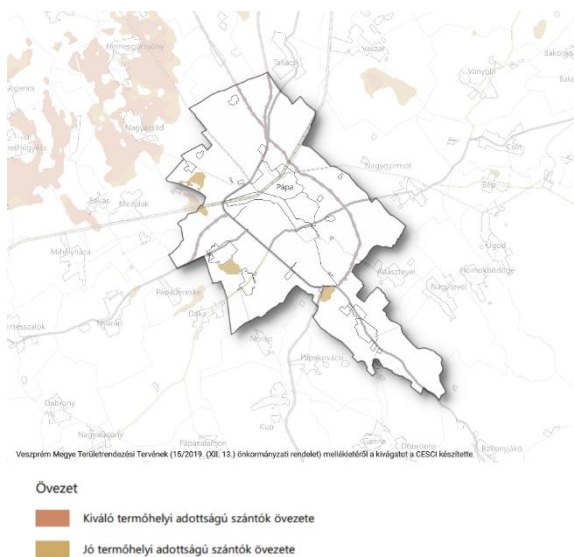
Övezet

- Erdők övezete
- Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

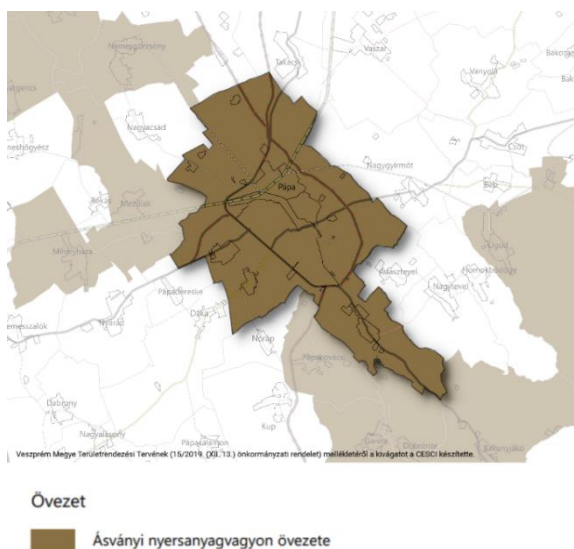
Az országos ökológiai hálózat mindhárom övezete érinti a települést. Ezeken a területeken új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki csak a jogszabályban meghatározott kivételes esetekben. A közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek elhelyezése, valamint a bányászati tevékenységek folytatása is korlátozott ezen területeken.

Az országos tájképvédelmi terület övezet a település közigazgatási területének délkeleti sávját érinti. Az övezetbe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

Az erdőterület az erdőgazdálkodás hosszú távú célját, a település ökológiai rendszerének megőrzését, javítását és védelmét, valamint a pihenést és a szabadidős tevékenységet egymással összehangoltan szolgáló területek összessége. Az ilyen területeken a beépítési lehetőség erősen korlátozott. Az erdőtelepítésre javasolt területekhez a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

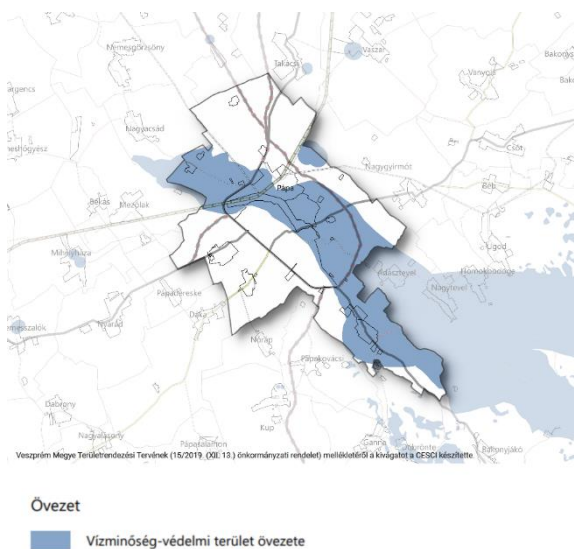

Pápa területét mind a kiváló, mind a jó termőhelyi adottságú szántók övezete érinti. A 83-as főúttól foltszerűen fekvő területeket a településrendezési eszközök készítése során javasolt mezőgazdasági területfelhasználási egységbe sorolni. A területen bányászati tevékenység folytatása csak korlátozottan lehetséges.

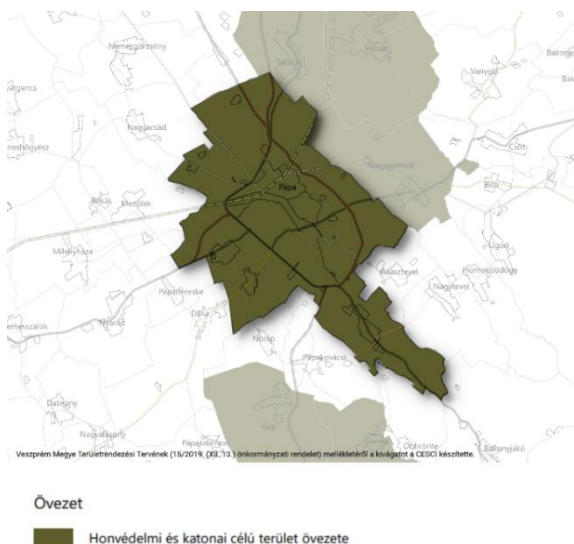
Pápa közigazgatási területét Veszprém megye területrendezési terve az ásványi nyersanyaggyártási terület övezetébe sorolja. A térség legjellemzőbb és hasznosítható ásványi nyersanyaga a kavics.

Az ásványi nyersanyagvagyon övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni. Az ott pontosan lehatárolt területeken csak olyan területfelhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el.

Pápa közigazgatási területének belső sávját, északnyugat-délkelet irányban érinti a vízminőség-védelmi terület övezete. Az új beépítésre szánt terület kijelölése nem érintheti a vízminőség-védelmi terület övezete által érintett területeket.

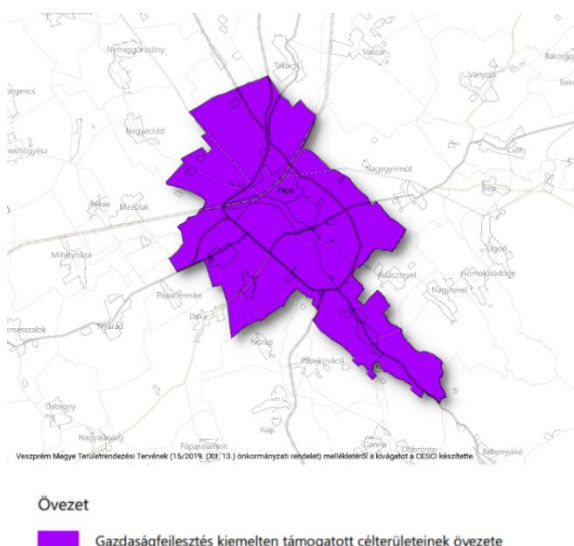
Településrendezési eszközökben kell kijelölni pontosan a vízvédellel érintett területeket.

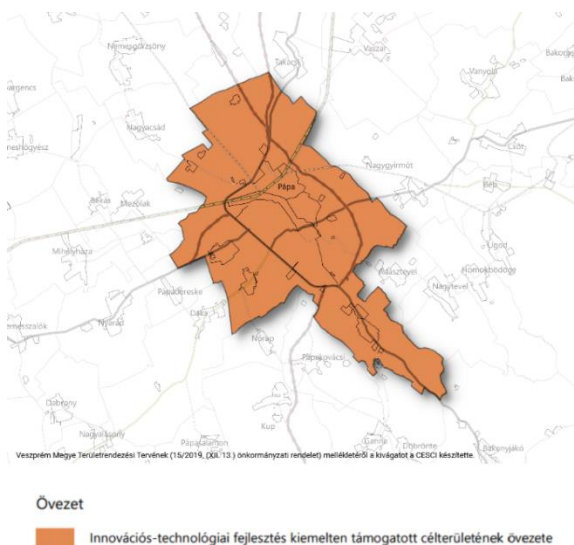
A honvédelmi és katonai célú terület övezetét a településrendezési tervben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

Pápa településszerkezeti terve a Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján a tulajdonukba tartozó honvédelmi célú ingatlanokat ún. K-Hon területfelhasználási egységbe sorolta.

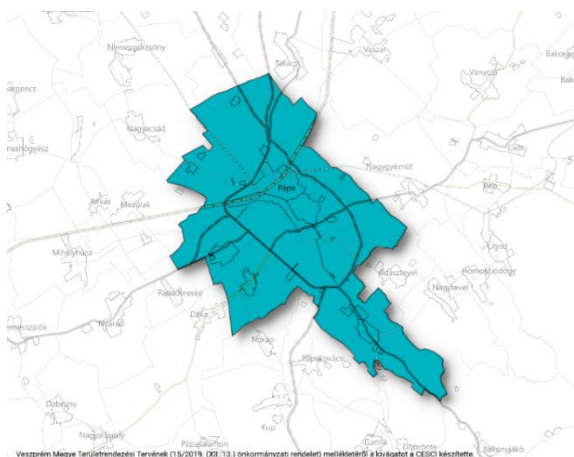
A város fejlesztési céljait, illetve beavatkozásait, különös tekintettel az érintett területek térségében a honvédelmi érdekekre figyelemmel kell meghatározni.

Veszprém megye 217 települése közül 23 települést, köztük Pápát sorolták be a gazdaságfejlesztés kiemelten támogatott célterületeinek övezetébe. Ezeken a településeken, lehetőség van arra, hogy bizonyos kereskedelmi-, szolgáltató gazdasági besorolású területeket különleges fejlesztési területté minősítsenek a településrendezési eszközök készítése során, és ebben az esetben az OTÉK-ban meghatározottnál 10%-kal nagyobb beépítési lehetőség van az érintett területeken.

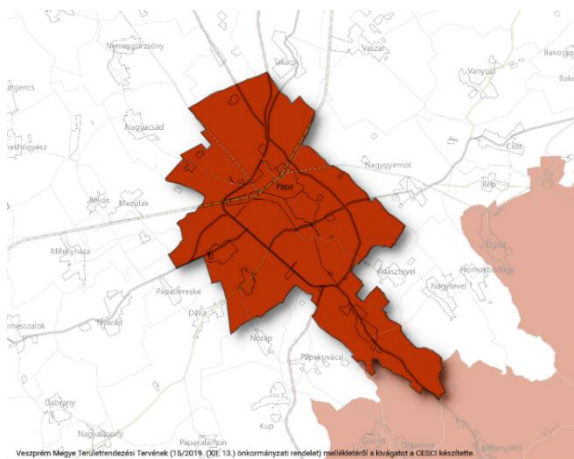

Veszprém megye 217 települése közül 14 települést, köztük Pápát sorolták be az innovációs-technológiai fejlesztés kiemelten támogatott célterületének övezetébe. Az előző övezethez hasonlóan, amennyiben a város a településfejlesztési eszközeinek készítése során „fejlesztési területté” minősít adott telkeket, azokon 10%-kal nagyobb beépítési lehetőség lesz.

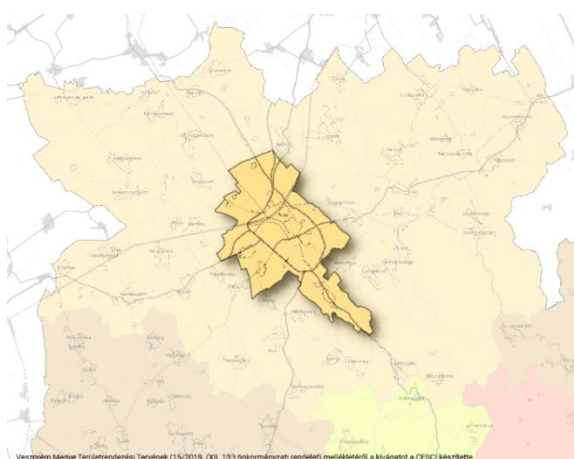
Övezet

Karsztvíz emelkedéssel veszélyeztetett települések övezete

Övezet

Turisztikai fejlesztések kiemelten támogatott célterületének övezete

Övezet

Pápa városrésze
Zirc városrésze
Várpalota városrésze
Balatonalmádi városrésze
Veszprém városrésze
Ajka városrésze
Sümeg városrésze
Tapolca városrésze
Balatonfüred városrésze

Veszprém megye területrendezési terve a megye négy települését, köztük Pápa-Tapolcafőt sorolta be a karsztvíz emelkedéssel veszélyeztetett települések övezetbe. Az érintett települések településrendezési eszközeiben a vízügyi adatszolgáltatás vagy szakvélemény alapján kell meghatározni az egyes karsztvíz emelkedéssel veszélyeztetett területeket, továbbá szabályozni a vízkár elleni védelem növelését. (További információk az FVS környezetvédelmi fejezetében.)

Veszprém megye településeinek közel felét, köztük Pápát is a turisztikai fejlesztések kiemelten támogatott célterületének övezetbe sorolták a megyei területrendezési terven. A megye három fő turisztikai térsége tartozik az övezethez: Balaton-felvidék, Bakony, Somló térsége.

Az övezettel érintett települések településrendezési eszközeinek készítése során biztosítani kell a vonalas nyomvonalak (kerékpárutak, túraútvonalak) folytonosságát. A környezeti állapot megőrzése érdekében a térségi övezetbe tartozó települések rekreációs célú területein csendes övezet kijelölése indokolt.

Veszprém megyében 9 együtt tervezendő térség, várostérség került kijelölésre, ahol a településrendezési eszközöket és a településfejlesztési dokumentumokat az adott várostérségre kitekintéssel kell előkészíteni. A Pápai várostérség esetében az együtt tervezendő térség megfelelő a Pápai járás területének.

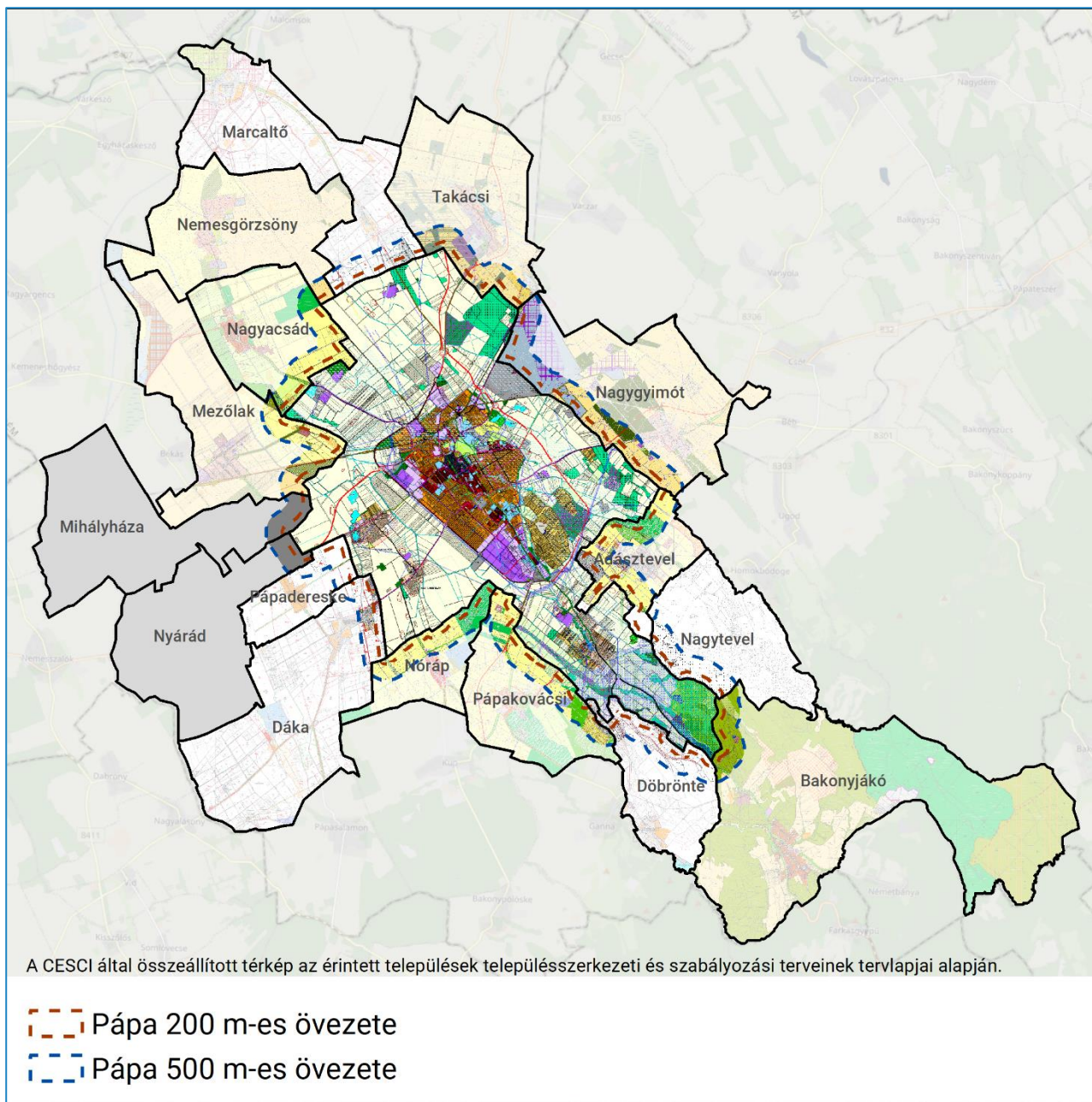
Pápa területét az alábbi övezetek nem érintik:

- világörökségi és világörökségi várományos területek országos övezete;
- nagyvízi meder országos övezete;
- rendszeresen belvízjárta terület övezete megyei övezete;
- földtani veszélyforrás terület megyei övezete;
- Az „Európa kulturális fővárosa Veszprém 2023” program érdekében együttműködő települések egyedileg meghatározott megyei övezete.

2.1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai

A szomszédos települések településszerkezeti jelentőségű fejlesztési elképzeléseinek azonosítása érdekében áttekintésre kerültek az elérhető településszerkezeti tervek, ahol erre nem volt lehetőség, ott az érintett település szabályozási terve szolgált a vizsgálat alapjául. Az alábbi ábra ezen terveket szemlélteti.

12. ábra: Pápa, valamint a várossal szomszédos települések településszerkezeti, illetve szabályozási terveinek áttekintő ábrája

Az alábbi táblázat északnyugatról indulva, az órajárás irányában összegzi, hogy a szomszédos települések milyen övezetek mentén érintkeznek Pápa város közigazgatási határával. A táblázatban az is jelölésre került, hogy a várostól 500 m-es sávban milyen egyéb övezetek találhatóak még meg. Mind a két oszlopban félkövérrel kerültek jelölésre a beépítésre szánt övezetek. A táblázat negyedik oszlopában a településszerkezeti terveken jelzett tervezett fejlesztések kerültek feltüntetésre. Néhány település esetében településszerkezeti terv nem állt rendelkezésre. Ezek esetében a szabályozási terv (késsel jelölt sorok), amennyiben az sem állt rendelkezésre az illeszkedés szabályai alapján a meglévő állapot (zölddel jelölt sorok) került figyelembevételre.

3. táblázat: A Pápával szomszédos települések településrendezési eszközeinek vonatkozó megállapításai

	Pápa területével szomszédos övezetek	További övezetek 500 méteren belül	Tervezett fejlesztések a vizsgált tervek alapján
Takácsi	Eg, Má, MáÉ, Mko, Gip (meglévő gazdasági ipari terület), K-Hon (meglévő különleges honvédelmi terület)	K-Mü (mezőgazdasági üzemi terület), Gip (tervezett)	Kerékpárút a 8305-ös út mentén, tervezett gazdasági ipari terület a meglévő mezőgazdaságig üzemi terület körül
Nagygyimót	Kkh (beépítésre nem szánt különleges terület: honvédségi terület), Má	Gipe (meglévő gazdasági, egyéb ipari terület), Ev, Z, V, Eg	Országos főút új nyomvonalon (8302) Kerékpárút 832-es út mentén
Adásztevel	Má1, Má0, Mk, Eg, Ev	Ev (tervezett), Mk, Gipe (tervezett gazdasági, egyéb ipari terület), Gipt (meglévő egyéb településgazdálkodási terület), Lf (meglévő falusias lakóterület), Ksp (meglévő és tervezett különleges sportterület)	Kerékpárút Pápa-Tapolcafé felé. Tervezett egyéb ipari terület a meglévő településgazdálkodási terület mellett. Meglévő sportterület bővítése.
Nagytevel	M-N, Ej-N	IG (meglévő ipari gazdasági terület)	-
Bakonyjákó	Ev	Má1, Gipt (meglévő gazdasági, településgazdálkodási terület), Gipü (meglévő gazdasági ipari, jelentős mértékben zavaró hatású terület)	Kerékpárút (83-as út mentén)
Döbrönte	Eg, Ev, Má, Mk, Kb (meglévő különleges bányaterület)	Gipe (meglévő ilkapusztai gazdasági, egyéb ipari terület)	-

	Pápa területével szomszédos övezetek	További övezetek 500 méteren belül	Tervezett fejlesztések a vizsgált tervek alapján
Pápakovácsi	Má, Mk, Eg, Ev, V	Gip-jü (meglévő gyulamajori gazdasági ipari, jelentős mértékben zavaró hatású terület, mezőgazdasági üzem), Keü (meglévő attyapusztai különleges egészségügyi terület), MÁ0	Országos főúttá fejlesztendő út (8402: Pápai / Kovácsi út) Országos mellékút Pápa-Tapolca felé (nincsne pápai folytatás tervezve)
Nóráp	Eg, Má, Mk	Ev, Gipe (már meglévő gazdasági, egyéb ipari terület), Lf (meglévő falusias lakóterület)	Tervezett erdő, kerékpárút Kéttornyulak felé (84109-es út mentén)
Dáka	Má1, Mk, Eg	Lf-1 (meglévő és tervezett falusias lakóterület)	Tervezett 8403-es elkerülő út, tervezett falusias lakóterület a meglévő lakóterülethez kapcsolódóan
Pápadereske	Má1	V	-
Nyárad	Mezőgazdasági területek	-	-
Mihályháza	Mezőgazdasági területek	Mezőgazdasági üzemei terület	-
Mezőlak	Má0, Má1, Ev (tervezett), Eg (tervezett), V, KÖk	Ev, Gip0 (meglévő asszonyfapusztai gazdasági, egyéb ipari, mezőgazdasági üzemi terület))	Tervezett erdő, egyvágányú vasútvonal fejlesztése (meglévő nyomvonalon), országos mellékút, kerékpárút (Mátyusháza felé)
Nagyacsád	Ev (tervezett), Eg, Má0, Má1, V	-	-
Nemesgörzsöny	Má1	-	-
Marcaltó	Má1, Eg, KÖu	--	

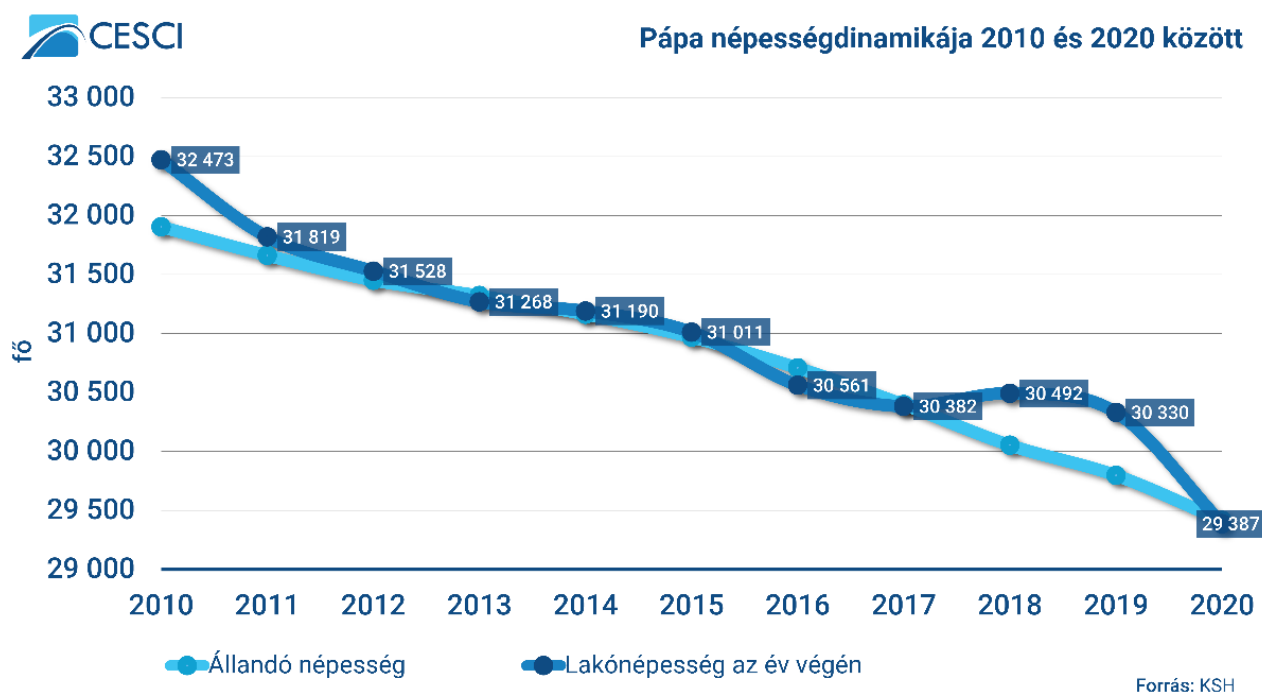
A Pápával szomszédos területek területfelhasználási övezetei között jellemzően beépítésre nem szánt területek vannak. A közigazgatási határral közvetlenül szomszédos területeken csak három esetben található beépítésre szánt terület, ezeknek azonban mindegyike meglévő területfelhasználás alapján került kijelölésre. A Pápával határos 500 m-es sávban több beépítésre szánt terület található, azonban jellemzően ezek többsége is már kialakult használatot jelöl. A tervezett, új beépítésre szánt területek meglévő beépítésre szánt területekhez kapcsolódnak, Pápa területére vonatkozóan jelentős zavaró tényezővel várhatóan nem bírnak. A tervezett fejlesztések jellemzően infrastrukturális elemeket jelölnek. Ezek esetében szembetűnő, hogy az egymással szomszédos településszerkezeti tervek tervezett elemei sok esetben nincsenek összhangban. Több esetben is előfordul, hogy az egyik terven jelölt fejlesztés, nem, vagy nem ott folytatódik a szomszédos településen, ahol azt a másik település településszerkezeti terve jelöli. Mindez igaz a szomszédos települések és Pápa településszerkezeti tervére is.

2.1.5. A település társadalma

2.1.5.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Pápa város népességdinamikája illeszkedik az országos trendbe, amelyet a folyamatos demográfiai kopás jellemez. A lakóhellyel rendelkező személyek száma (**állandó népesség száma**) 2010 és 2020 között 2 489 fővel csökkent, amely 7,8%-os veszteséget jelent (2010-ben 31 904 fő, 2020-ban 29 415 fő). A vizsgált időszak alatt tapasztalt egyenletes népességfogyás miatt a város lakosságszáma 2019-ben 30 000 fő alá süllyedt. A tartózkodási helyet is figyelembe vevő – ez által a városban ténylegesen élő személyek számáról pontosabb képet adó – **lakónépesség szám** alapján a 2010 (32 473 fő) és 2020 (29 387 fő) közötti fővesztés 9,5%-os volt (3 086 fő), ami a városból való elköltözések trendjére enged következtetni (ez 1,7%-ponttal nagyobb, mint az állandó népesség fogyása). Ezen mutató alapján a 30 000-es küszöbérték alá csak 2020-ban került a város.

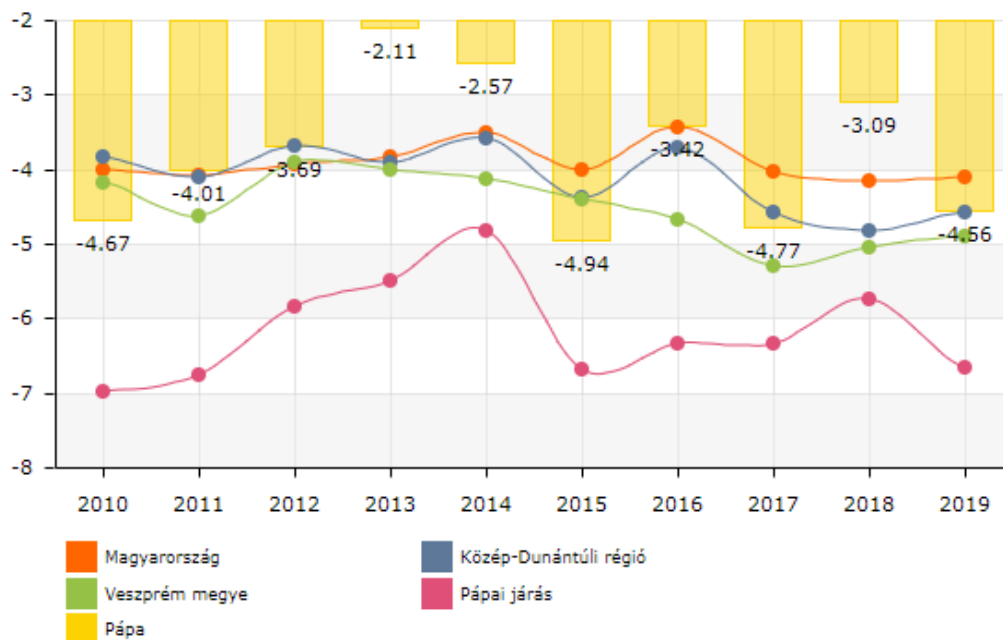
13. ábra: Pápa népességdinamikája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH)

A város lakosságának folyamatos fogyását az elveszületések számának és a halálozások számának negatív értékű különbözete okozza. Az **élveszületések száma** a vizsgált időszakban 231 és 305 fő között ingadozott. 2014-ig egyenletesen nőtt az élveszületések száma, amit később – kisebb kilengések mellett – fokozatos csökkenés váltott fel. **Halálozások** tekintetében 345 és 450 fő között változott az érték. 2010 és 2020 között eltelt időszakban évente átlagosan 271 születés és 397 halálozás történt. Pápa **természetes szaporodása** – a vizsgált időszakban mért halálozások jelentős nagyságából adódóan – minden évben negatív előjelű volt. A fogyás értéke évente átlagosan 126 fő, de számottevő kilengések figyelhetők meg: 100 fő alatti fogyás volt 2013-ban (-66 fő), 2014-ben (-80 fő) és 2018-ban (-93 fő); míg 2020-ban – az egészségügyi világjárvány miatt – 219 fős volt a különbözet. Ezer lakosra vetített élveszületések és halálozások különbözete (2010-2019 időszak

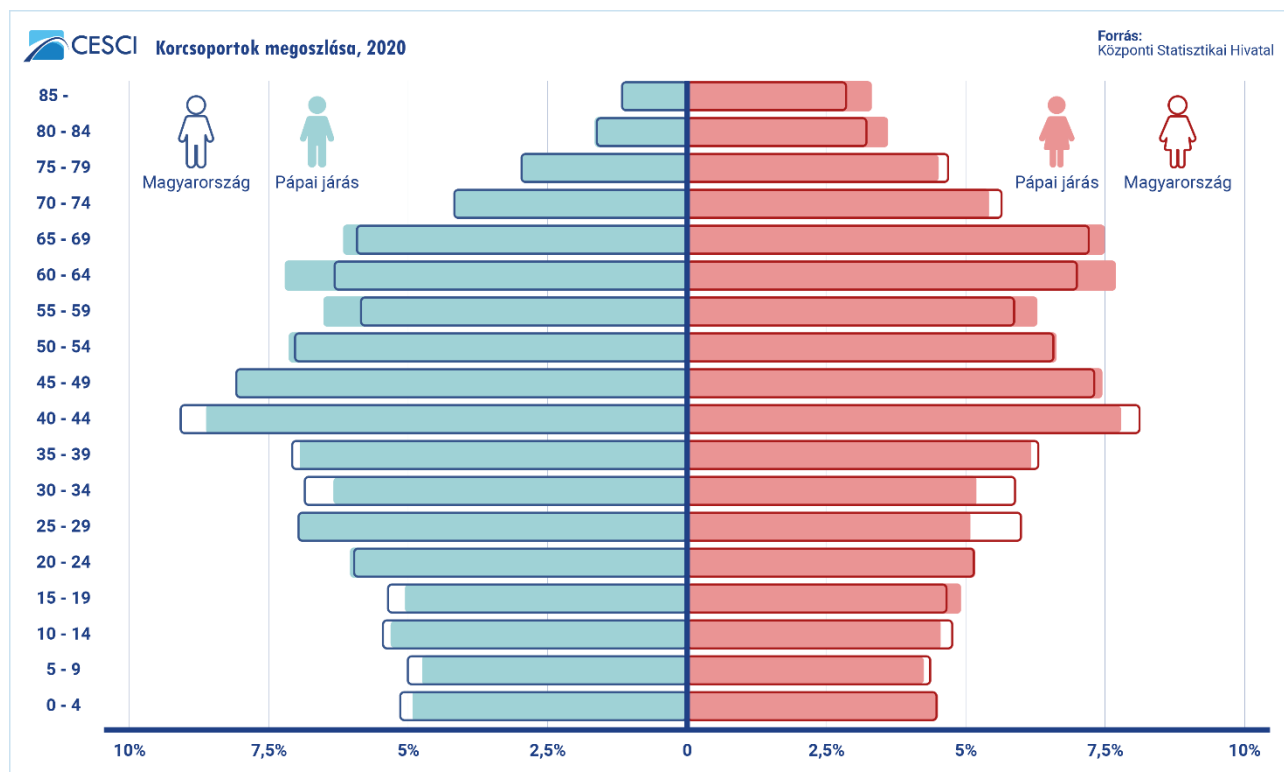
alapján) 2013-2014-ig javuló tendenciát mutatott (2013-ban -2.11‰), amit egy 2015-ös negatív csúcsérték (-4,94‰) szakított meg, és jelentős kilengések következtek.

14. ábra: Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) (Forrás: TeIR)

A **Pápai járás korfája** az előregedő, fogyó népességű lakosságot megjelenítő korfák alakjára hasonlít, és ebben rokon Magyarország egészének társadalmával. Az országos értékekhez képest alulreprezentáltak a fiatalok és fiatal felnőttek, a munkavállalási korúak fiatalosabb generációi, míg az idősek felülreprezentáltak. Ennek jele, hogy a férfiak esetében az újszülöttektől kezdődően a 20-29 éves korcsoportokat leszámítva (ahol azonosság mutatható ki) egészen 45 éves korig az érintett fiatalabbak arányai minden korosztályban az országos érték alatt maradnak. Különösen a 30-34 éves (0,6%-pontos különbség) és a 40-44 éves korcsoportokban (0,5%-pontos különbség) nagy az eltérés. Ezzel szemben a középkorú, nyugdíjas életkorhoz közelítő 50-64 év közötti korosztályok mindegyikében magasabb a Pápai járási korcsoportok részesedése a magyar szinthez képest, különösen az 55-59 (+0,7%-pont) és a 60-64 évesek (+0,9%-pont) köreiben. A nőknél hasonló a helyzet: a 0-tól 45 éves korig csak az 15-19 évesek között magasabb a Pápa központú járásban élők részesedése saját népességükön belül (+0,3%-pont). Az idősebb középkorúak és az időskorúak esetében az 54 év felettiekénél csak a 70-79 év közöttiekénél alacsonyabb a magyar átlaghoz képest az érintett korcsoportok aránya. Különösen magas a Pápai járásban lakó nők között a 60-64 éves (+0,7%-pont Magyarországhoz képest), valamint a kifejezetten idős, illetve szépkorú, 85 éves vagy azt meghaladó életkorú csoportok aránya.

15. ábra: Pápai járás és Magyarország korfájának összehasonlítása 2020 (Forrás: KSH)

Korstruktúrát tekintve Pápa öregedő város, mivel a 60 év felettek részaránya növekszik a többi korcsoport kárára. Állandó népesség alapján a 0-14 év közöttiek aránya – 2010 és 2020 között – 14%-ról (4 468 fő) 13,71%-ra (4 034 fő), a 15-59 évesek aránya 63,56%-ról (20 279 fő) 58,19%-ra (17 118 fő) csökkent, míg a 60 év felettek aránya 22,43%-ról (7 157 fő) 28,09%-ra (8 263 fő) nőtt. Összességében a legidősebb korcsoport 5,66%-pont-os gyarapodást, a munkaképes korúak csoportja 5,37%-pont-os veszteséget élt meg a vizsgált időszak alatt.

A 15-59 évesek korcsoportjainak szétbontása alapján látható, hogy míg 2010-ben a 30-as éveikben járók adták a lakosság összetételének legnagyobb részét (16,28%) – másodikként a 65 évesek és annál idősebb generáció következett (16,23%) –, addig 2020-ban már a 65 év felettek aránya adja a legnagyobb egységet (21,17%), amit a 40-es éveikben lévő korcsoport követ (16,65%). Mind a két **korcsoport aránya** 2010 óta erőteljesen növekszik. A 0-14 év közöttiek aránya 2011 óta 13,7% körül stagnál (2020: 13,71%), az 50-59 évesek aránya 2018 óta növekszik, és 2020-ban a negyedik legnagyobb korcsoportot alkotja (13,25%). A 30-39 évesek aránya 2011 óta dinamikusapad (2020: 12,37%), amelyhez a 20-29 évesek tendenciája is igazodik (2020: 11,12%). Az 5-9 éves és 60-64 éves korcsoportok részesedési arányváltozása azonban eltérő tendenciát mutat. 2010-ben a két korcsoport közel azonos mértékben képviselte magát a város lakosságában (15-19 évesek: 6,03%; 60-64 évesek: 6,2%), addig 2020-ra a 15-19 évesek aránya 5% alá csökkent (4,8%), a 60-64 évesek aránya pedig megközelítette a 7%-ot (6,92%). A részesedési arányok változása alapján az eltelt 11 év alatt a legnagyobb mértékben a 65 és annál idősebb lakosság (+4,94%-pont) és a 40-49 év közöttiek aránya (+3,54%-pont) nőtt. Legnagyobb arányvesztést főleg a 30-39 évesek (-3,91%-pont) és az 50-59 évesek (-2,03%-pont) korcsoportja szenvedett el.

4. táblázat: Pápa város korstruktúrája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Állandó népességből a 0-14 évesek száma (fő)	4468	4364	4291	4296	4258	4261	4241	4184	4131	4105	4034
Állandó népességből a 15-59 évesek száma (fő)	20279	20000	19777	19465	19168	18781	18372	18043	17663	17403	17118
Állandó népességből a 60-x évesek száma (fő)	7157	7298	7383	7560	7737	7927	8095	8170	8259	8289	8263

5. táblázat: Pápa város korstruktúrája %-os bontásban (Forrás: KSH)

Korcsoport	Állandó lakosság (fő)		Korcsoport aránya (%)		Részesezési arány változása (%-pont)
	2010	2020	2010	2020	
0-14	4468	4034	14,00451	13,71409	-0,290422
15-19	1923	1413	6,027457	4,803672	-1,223786
20-29	4104	3270	12,86359	11,11678	-1,746814
30-39	5193	3639	16,27696	12,37124	-3,905717
40-49	4183	4898	13,11121	16,65137	3,5401597
50-59	4876	3898	15,28335	13,25174	-2,031608
60-64	1978	2036	6,19985	6,921639	0,7217891
65+	5179	6227	16,23307	21,16947	4,9363971

Részletesebb korcsoportok alapján a legnagyobb számbeli veszteséget a 30-as éveikben járó (-29,92%) és 15-19 év közötti (-26,52%) lakosság élt meg, míg gyarapodást csak a 40-es években lévő (+17,09%) és a 60 év feletti (+15,45%) csoportok mutattak. Utóbbiak közül a 65 vagy annál idősebb lakosság száma 20,24%-kal nőtt. Nemi bontás szerint 30%-nál nagyobb veszteséget a férfiak körében a 15-19 évesek (-30,28%), a nőknél a 30-39 évesek (-32,99%) korcsoportja mutatott. A férfi lakosság esetében a 65 éves és annál idősebb korosztály nagyságában 25,58%-os, a 40-es években járók számában 15,93%-os növekedés figyelhető meg. A nők esetében ekkora különbség nem fedezhető fel a két korcsoport gyarapodásában (65 és annál idősebb lakosság: +17,30%; 40-es éveiben lévő: +18,24%).

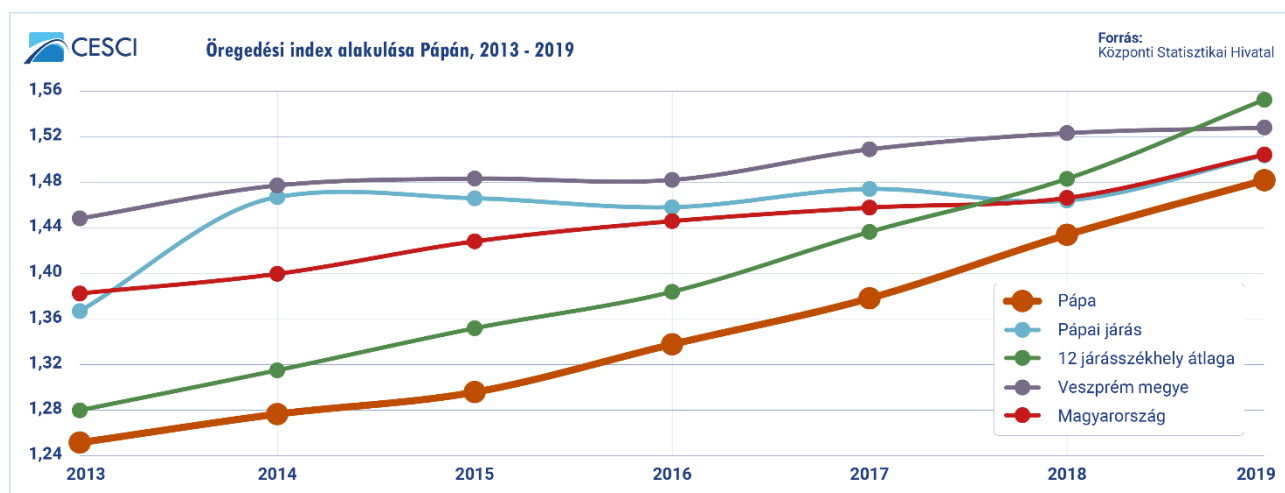
6. táblázat: Pápa város korstruktúrája nemi bontásban (Forrás: KSH)

Korcsoport	2010		2020	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő
0-14	2308	2160	2097	1937
15-19	1004	919	700	713
20-29	2151	1953	1717	1553

Korcsoport	2010		2020	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő
30-39	2586	2607	1892	1747
40-49	2078	2105	2409	2489
50-59	2320	2556	1901	1997
60-64	895	1083	924	1112
65+	1907	3272	2389	3838

Az élveszületéseket meghaladó halálozási számok és a kedvezőtlen vándorlási egyenleg következménye Pápa gyors ütemű elöregedése. Ennek a demográfiai folyamatnak a mérését teszi lehetővé az **öregedési index**, amelynek értékét az időskorú (65 éves és annál idősebb korosztályok) népesség és a fiatalok (0-14 éves korosztályok) népesség viszonyaránya adja. Míg 2010-ben 1,15 volt a város mutatója, 2020-ra ez 1,54-re nőtt (33,2%-pontos gyarapodás). Ezek alapján Pápa sem tudja kivonni magát a magyar társadalom általános elöregedési tendenciájából. Kedvezőtlen folyamat, hogy zárult a korábban Pápának kedvező olló az országos szinttel (1,5), Veszprém megyével (1,53) és a Pápai járással (1,5) szemben. A város nagy ütemű elöregedésének hátterében nem az időskorú népesség számának gyarapodása, hanem a fiatalabb korosztályok csekély mértékű utánpótlásának, alacsony természetes szaporodásának következménye. A felsőoktatás vagy munkavállalás miatt Pápát elhagyó, ott korábban állandó lakcímmel vagy tartózkodási címmel rendelkező fiatalok alacsony számban térnek vissza korábbi lakóhelyükre családalapítási céllal.

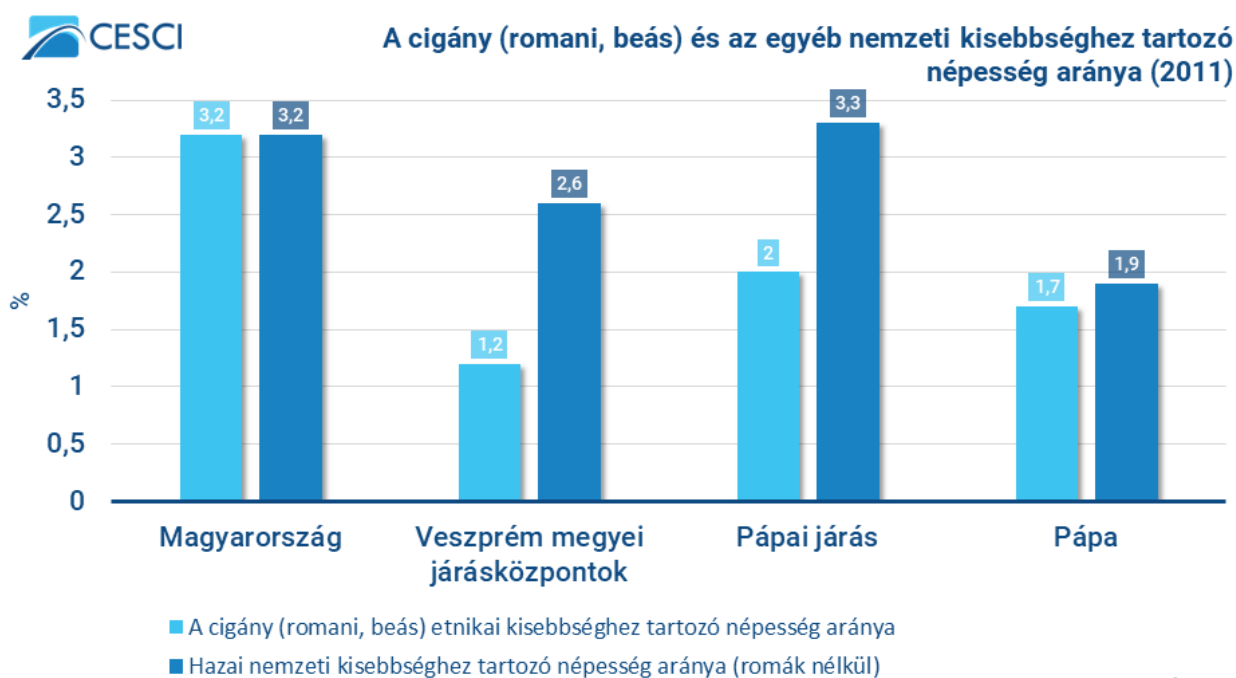
16. ábra: Öregedési index alakulása Pápán (Forrás: KSH)

Pápa **nemzetiségi összetételét** főleg a roma és német identitású lakosok adják, akik nemzetiségi önkormányzatot választanak. A 2011-es népszámlálási adatok alapján a város lakosságának 1,7%-a vallotta magát roma származásúnak, de mivel az etnikai hovatartozás érzékeny adatnak minősül, ezért ezen nemzetiségi csoport nagysága a mért értéknél jóval nagyobb lehet. Becslések szerint arányuk elérheti a 6-7, akár a 8%-ot is (2400-3000 fő). A roma identitás erősségét mutatja, hogy körükben a cigány nyelv használata általános jelenség. Népesedési tendenciájukat a csökkenő születési szám és erőteljes kivándorlás jellemzi. A népszámlálás során megállapított százalékos részesedésük alapján a pápai roma közösség nagysága a járási (2%) és a megyei járásközpontok (1,2%) értéke között helyezkedik el, jóval az országos átlag (3,2%) alatt. Pápa másik fő nemzetiségi

csoportjának (németeknek) az identitása már csak nyomokban fedezhető fel, hiszen körükben a kisebbségi nyelv használata nem jellemző. Feltételezhetőleg 4-5%-os a német felmenőkkel rendelkezők aránya, azonban ennek csak töredéke vallja magát német nemzetiségűnek (a teljes népesség 1,3%-a). Népszámlálási adatok alapján a nem roma nemzeti kisebbségek aránya 2011-ben 1,9%-ot tett ki Pápan, amely bőven elmarad a Pápai járás (3,3%), az országos (3,2%) és a Veszprém megyei járásközpontok (2,6%) értékeitől.

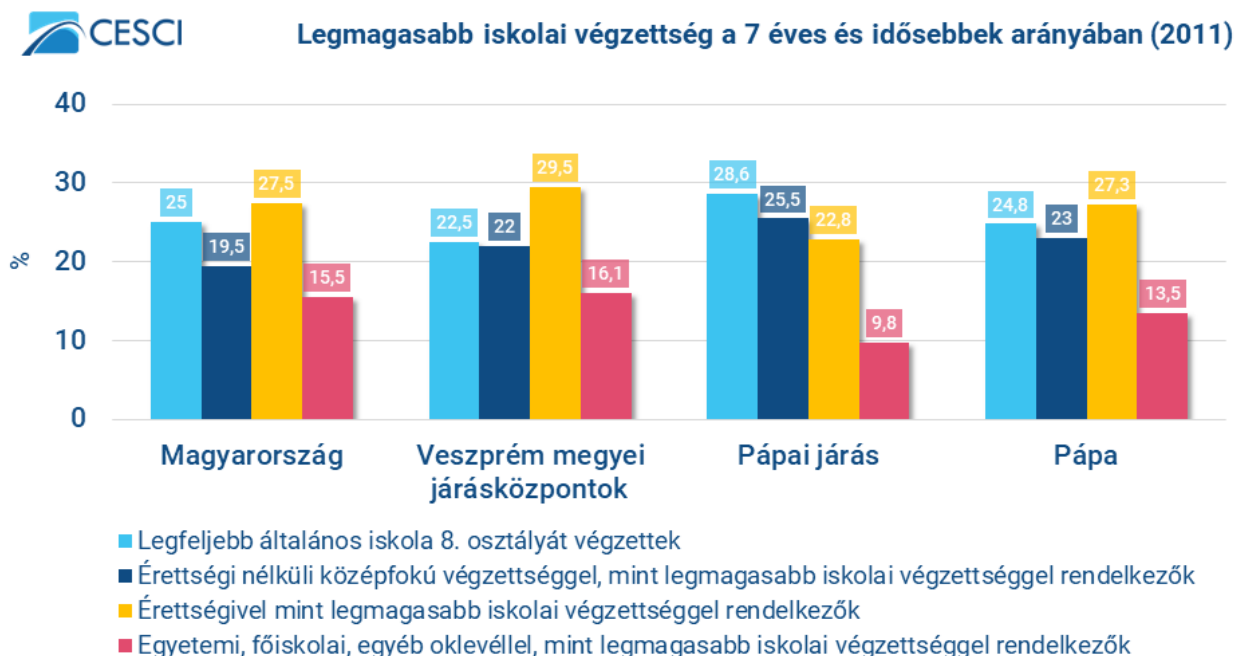
17. ábra: A cigány és az egyéb nemzeti kisebbséghez tartozó népesség aránya (forrás: TelR)

A lakosság legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása a város versenyképességéről és a munkaerejének képzettségéről tanúskodik. A 2011-es népszámlálási adatok alapján a 7 éves és idősebb korosztályok tekintetében a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya 24,8%, amely az országos értékhez igazodik (25%). Ez meghaladja a Veszprém megyei járásközpontok (22,5%) kedvező értékét, de saját járásán belül (28,6%) az egyik legjobb adatnak bizonyul. Ugyanezen korcsoporton belül az érettségivel, mint legmagasabb végzettséggel rendelkezők aránya Pápan 27,3%, amely szintén az országos értékhez (27,5%) esik legközelebb. Megyei szinten a járásközpontokhoz képest (29,5%) alulmarad, míg a Pápai járáson belül (22,8%) a legkedvezőbb értékkel bír. Középfokú végzettséggel rendelkező, de érettségit nem szerzők aránya alapján Pápa (23%) a megyei járásközpontok adatához (22%) esik legközelebb, míg a pápai járási (25,5%) és országos (19,5%) értékektől nagyban eltér. Még nagyobb leszakadás figyelhető meg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányában. Az országos (15,5%) és a Veszprém megyei járásközpontok (16,1%) értékei több százalékponttal megelőzik Pápát (13,5%), azonban a Pápa és a járása (9,8%) közötti különbség nagysága még ennél is markánsabb. Az aktívkorúak (15-59 évesek) viszonylatában az általános iskolát végzettek (mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők) aránya 13,1%, a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és annál idősebb korosztály tekintetében 16,7%. Összességében elmondható, hogy a maximum 8. osztályt elvégzők és az érettségivel rendelkezők aránya alapján Pápa az országos trendbe illeszkedik, a Veszprém megyei

járasközpontoktól elmarad, míg a felsőfokú végzettségek arányában mind a járasközpontok, mind pedig az országos adatok meghaladják az értékét; saját járásának adatai közül azonban minden esetben kiemelkedik.

18. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség a 7 éves és idősebbek arányában (Forrás: TeIR)

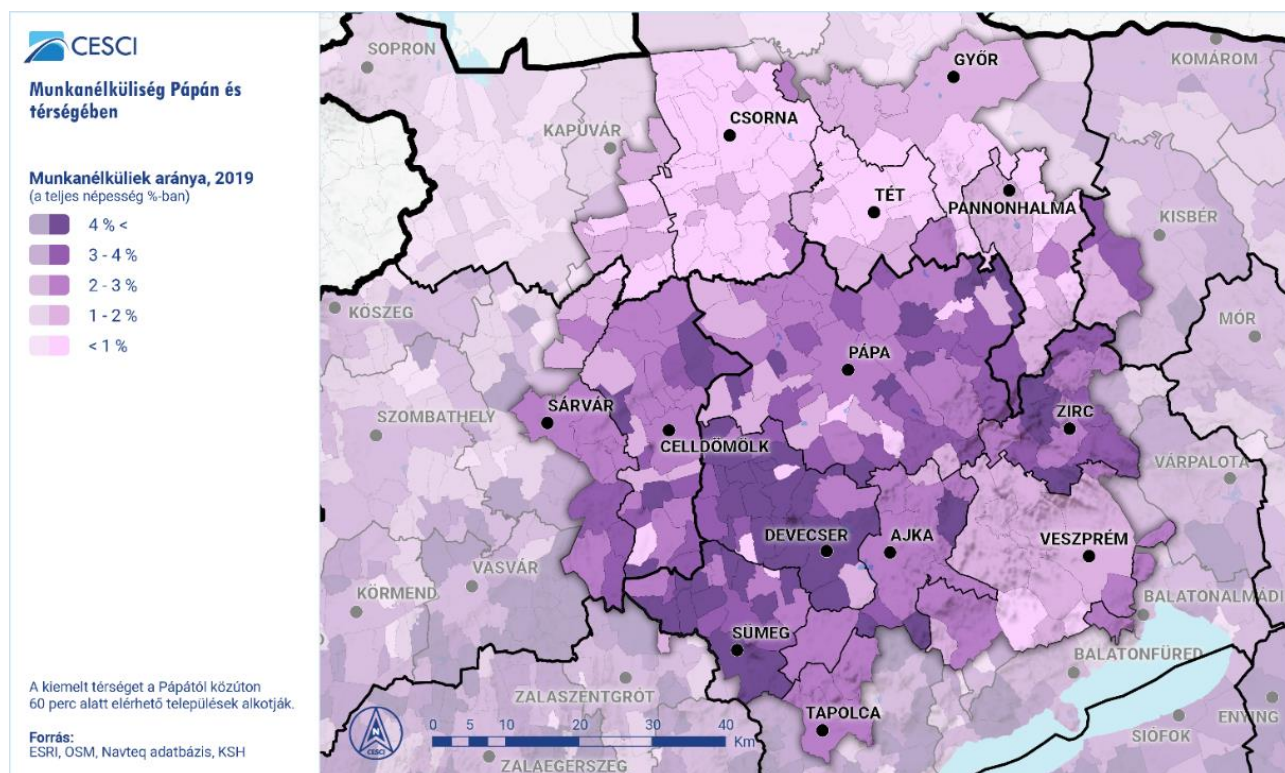
Pápán összesen 13 789 fő állt **alkalmazásban** 2018-ban, mindössze kétezer fővel kevesebb, mint a 30 perces vonzaskörzetén belül fekvő mintegy 60 településen (15 756 fő). Ez alátámasztja, hogy Pápa közvetlen vonzásterében a legnagyobb foglalkoztató, és járásán belül foglalkoztatási szerepe elsődleges. 2011-es népszámlálás alapján az aktív korú népességben (15-64 éves korosztályok) a foglalkoztatottak aránya Pápán (60,3%) és a Veszprém megyei járásközpontokban (61,3%) meghaladta a 60%-ot, míg a pápai járási (59,5%) és az országos (57,9%) érték ez alatt maradt.

Miközben a középfokú, szakképzést vagy semmilyen képesítést nem igénylő munkakörökben Pápa vagy járása átlag feletti részesedésekkel bír, a **felsőfokú foglalkoztatási kategóriákban** arányaiban kevés foglalkoztatottal rendelkezik. A felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásoknál szélesebbre nyílik a különbség. Itt Pápa (11,9%), de még inkább a Pápai járás (8,8%) nagymértékben elmarad az érintett értelmiségi munkaalkalmak terén főként Magyarország átlagához (14%), valamint a 12 közvetlen konkurens város átlagához (15,5%) képest. Az egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásoknál Pápa (13%) és járása (11%) minden további területi szinttel (Veszprém megye: 13,2%; 60 perces zóna: 14,3%; Magyarország: 14,8%; járásszékhely városok: 16,8%) szemben elmarad.

A 2008-2009-es pénzügyi és gazdasági világválságot követő időszakban Pápa munkaerőpiaci helyzete számottevően javult. Ennek egyik fő indikátora a munkanélküliség drasztikus csökkenése. A **munkanélküliek száma** a 2009-es 2 052 főről 1 535 fővel a negyedére, 518-ra csökkent 2019-re, ami 2020-ra az egészségügyi világválság hatására 569 főre nőtt. A munkanélküliség zuhanása egészen 2018-ig tartott, amikor mindössze 378 munkanélkülit regisztráltak a városban. A **munkanélküliek aránya** a 2013-as 6%-os értékről kevesebb, mint felére, 2,6%-ra zsugorodott 2019-re, majd a

Covid-19 járvány hatására 2020-ra 3%-ra nőtt. Ez az érintett intervallumban történő változás (-55,9%) a második legnagyobb mértékű volt a Pápa 60 perces vonzaskörzetében fekvő járás- és megyeszékhely városokhoz képest. Míg 2013-ban csak Devecseren és Sümegen okozott nagyobb mértékű problémát a munkanélküliek aránya, mint Pápán, addig 2019-ben Devecser (6,1%) és Sümeg (4,2%) mellett Ajkán (3%) és Tapolcán (2,7%) is magasabb az állástalanok részesedése. Pápa gazdasági fejlődése a munkaerő-bevonás szempontjából sikeresnek tekinthető; ma jóval inkább a fokozódó **munkaerőhiány**ról kell beszélni a régióban. Pápa 30 perces időtávra fekvő közvetlen vonzaskörzeti településeiben 697 munkanélküli személyt regisztráltak 2019-ben, többet, mint Pápán. Mindazonáltal a munkanélküiségi ráta továbbra is a jelzett városok és versenytársak közös átlaga (1,9%) felett marad. Győr (1,3%) és Veszprém (1,8%) mutatói jelzik, hogy ezek a meghatározó foglalkoztatási centrumok ma már komoly munkaerőhiánnyal küzdenek. Pápa, Győr és Veszprém irányából egyaránt erős és dinamikus munkaerőpiacú városok vonzásterében fekszik. Pápa leginkább déli irányban számíthat még bevonható munkaerő-kínálatra, hiszen Csorna, Tét, Győr, Pannonhalma, valamint messzebb Veszprém irányába nagyfokú a munkaerőért folytatott verseny.

19. ábra: Munkanélküiség Pápán és térségében (2019)

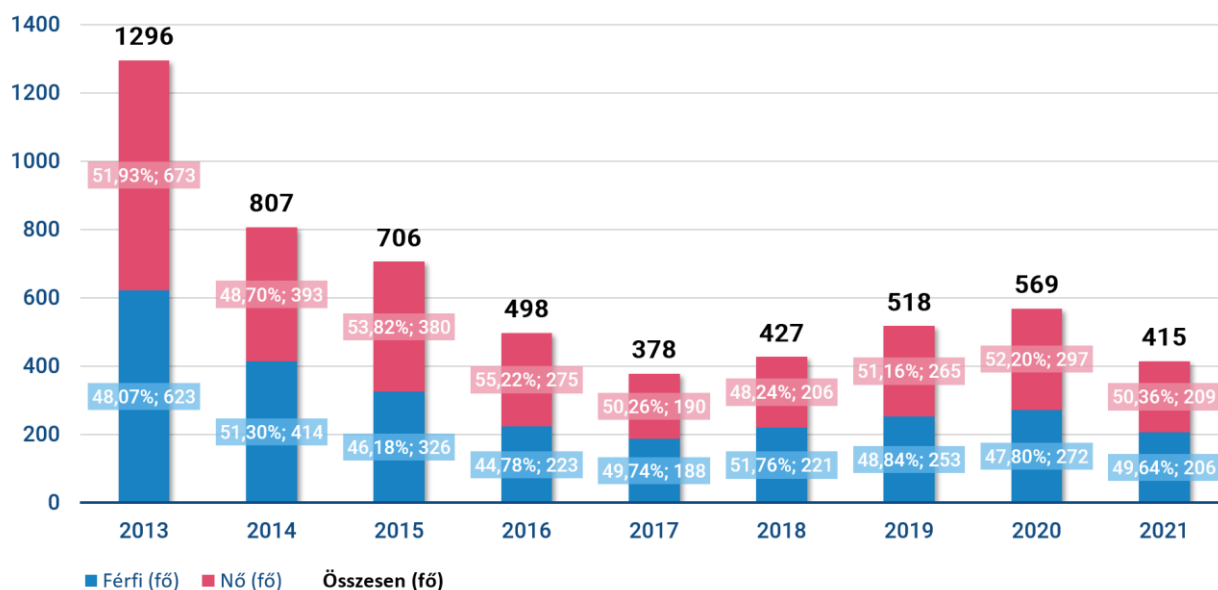

A Pápán mért **munkanélküiség nemek közti megoszlásának** alakulása 2013 és 2019 között két hullámra bontható, de egyértelmű trend nem fedezhető fel. A nyilvántartott álláskereső nők aránya a vizsgált időszakban két évet leszámítva minden évben néhány százalékkal magasabb volt, mint az álláskereső férfiak aránya. A nyilvántartott álláskereső nők aránya 2016-ban 55,22%-on tetőzött. A nemek közti aránytalanság ekkor évtizedes rekordot döntött: 2015-ben 7,65%-pontos, 2016-ban 10,44%-pontos egyenlőtlenség volt a férfi és nő álláskereső aránya között. A nyilvántartott férfi álláskereső aránya csak 2014-ben és 2018-ban haladta csak meg a nő álláskereső arányát. A két nem közötti különbség 2017-ben és 2021-ben 1%-on belüli volt.

20. ábra: Nyilvántartott álláskereső Pápán nemi bontásban (Forrás: KSH)

Nyilvántartott álláskereső Pápán nemi bontásban

Forrás: KSH

A **munkanélküliek képzettség szerinti szerkezetét** vizsgálva megállapítható, hogy Pápán (munkanélküliek 7,9%-a) a megyei (4,8%) és az országos szinthez (6,4%) képest kimagasló a 8 általános iskolai osztályt el nem végzők aránya. A pápai értéket éppen a város közvetlen munkaerőpiaci vonzáskörzete, a Pápai járás (8,2%) előzi meg kismértékben. 2020-ra a területegységek közötti sorrend nem, de az értékek minden esetben javultak (pápai: 6,5%; járási: 7,8%; megyei: 3,7%; országos: 5,3%), amelynek tendenciája kedvezőbb volt Pápán, mint járásában. A munkanélküliek között a szakmunkások aránya (27,1%) szintén számottevő mértékben meghaladja a magyar átlagot (23,1%). A Pápai járás (27,6%) a járásszékhelynél is némileg magasabb értékkel bír a szakmunkás végzettségű munkanélküliek körében, amely sorrend 2020-ban sem változott (pápai: 25,1%; járási: 26,3%; országos: 22,9%). Mindezekkel szemben a legfeljebb általános iskolai (Pápa: 34,2%, Magyarország 36,5%), a szakiskolai (1,5%; 2,5%), a szakközépiskolai (23,4%; 25,3%), valamint a főiskolai (3,1%; 3,6%) végzettséggel rendelkező munkanélküliek aránya 2019-ben az országos átlagok alatt maradnak, amelyek közül 2020-ra a szakközépiskolai (27,9%; 27,4%) és a főiskolai (5,4%; 4,1%) végzettségű munkanélküliek aránya az országos szint fölé emelkednek. A 2013 és 2019 közötti időszak alatt jelentősen növekedett a legfeljebb általános iskolával rendelkezők aránya (30,7%-ról 34,2%-ra). Az általános iskolához kötődő csoportokat és az egyetemi végzettségűeket leszámítva minden, alapvetően középfokú végzettséget képviselő kategóriában csökkent a munkanélküliek részesedése. Az egyetemet végzettek korábban elhanyagolható szintű munkanélkülisége azonban jelentősen megnőtt az alacsony bázisértékről (1,7%-ról 2,7%-ra), így arányuk meghaladta a munkanélküliek között a szakiskolát végzetteket. A 2013-2020-as időszakra tekintetében a kapott eredmények már kevésbé kedvezőek. Ugyan az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező, valamint a szakmunkás és szakiskolai végzettségű munkanélküliek aránya csökkent az eltelt időszakban – utóbbi esetében 2,5%-ról 0,9%-ra –, addig a többi képzettségi kategóriához tartozó munkanélküliek aránya nőtt.

A **munkanélküliek életkor szerinti megoszlása** alapján Pápán a munkanélküliek körében felülprezentáltak a 31-35 (Pápa: összes munkanélküli 12,4%-a; Magyarország: 9,1%), a 36-40 (11,4%; 9,6%), illetve a 61 éves vagy annál idősebb (16,2%; 13,7%) korosztályok az országos átlaghoz viszonyítva. Az érintett korcsoportok kiemelkedő részesedése különösen a legfeljebb 20 évesek (5,4%), valamint az 51-60 évesek (7,9%) alacsony arányához képest feltűnő. A többi korcsoport tekintetében jellemzően a pápaiak részesedése alacsonyabb az országos és Veszprém megyei értékekhez képest. 2020-ra már csak a 46-50 évesek (Pápa: 12,1%; Magyarország: 10,7%) és a 61 éves vagy annál idősebb (17,6%; 14,3%) korcsoportok esetében haladta meg Pápa az országos értéket. A 2013 és 2019 közötti intervallumban a 31-35 éves korcsoportba tartozók részesedése (10,9%-ról 12,4%-ra) növekedett egyedül a legidősebb csoport (1,3%-ról 16,2%-ra) mellett. Ezzel szemben 2013 és 2020 között a 61 éves vagy annál idősebb korcsoporton felül (1,3%-ról 17,6%-ra) csak a 46-50 évesek (11,8%-ról 12,1%-ra) között nőtt a munkanélküliség, míg a kora harmincas éveikben járók aránya 2020-ra jelentősen lecsökkent (10,9%-ról 8,4%-ra). A 31-40 éves korosztályok munkanélkülisége azért továbbra is kedvezőtlen, mivel éppen ez az a generáció, amely családalapítási, gyermeknevelési korba lép. Kedvezőtlen foglalkoztatási és ebből eredő rossz jövedelmi helyzete negatívan befolyásolja Pápa természetes népmozgalmát, a természetes reprodukciót.

A **foglalkoztatáshoz való hozzáférés** esélyeinek helyi potenciáljára is érdemes adatokat szolgáltatni, mely információkat az alábbi két táblázat foglalja össze külön a fiatalok és a felnőttek tekintetében.

7. Táblázat A foglalkozáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – programokon résztvevő fiatalok száma (2015-2020) (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

Év	Fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programok a településen (fő)		Fiatalok foglalkoztatását megkönnyítő programok a vonzáskörzetben (fő)		Az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen (fő)		Az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a vonzáskörzetben (fő)	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
2015	27	29	54	39	38	5	45	7
2016	38	43	47	53	4	26	6	29
2017	3	1	8	5	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2018	4	4	6	6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2019	4	6	5	12	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2020	1	3	2	3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

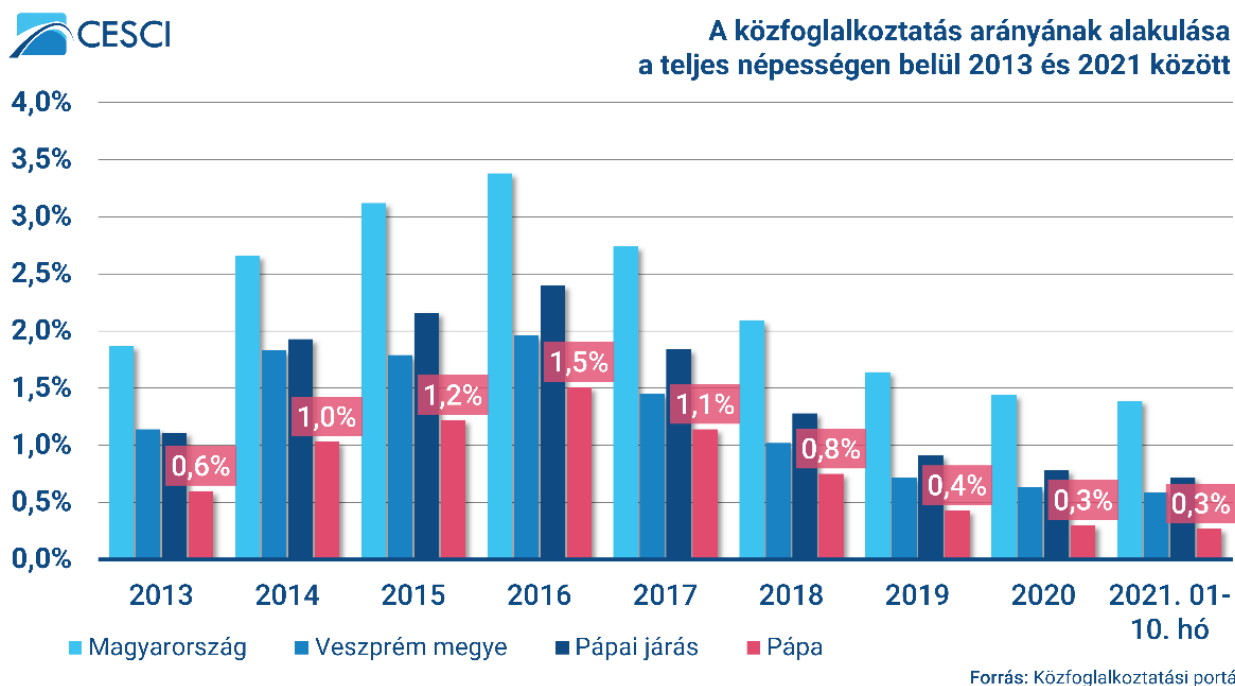
8. Táblázat A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – programokon résztvevő felnőttek száma (2016-2020) (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

Év	Felnőttképző programokon résztvevők száma Pápán, férfiak (fő)	Felnőttképző programokon résztvevők száma Pápán, nők (fő)	Felnőttképző programokon résztvevők száma a vonzáskörzetben, férfiak (fő)	Felnőttképző programokon résztvevők száma a vonzáskörzetben, nők (fő)
2016	38	50	38	50
2017	8	8	17	19
2018	2	4	4	12
2019	4	6	8	11
2020	4	5	7	7

Az elmúlt években, az alapvetően a piaci szereplőknek köszönhető, elsődleges munkaerőpiacon végbement jelentős foglalkoztatás-bővítés hatására a képzési programokon résztvevők valós és tervezett száma jelentősen lecsökkent (a COVID-19 némileg módosító erővel bírhat a jövőben). A fiataloknak szóló programokon nagyobb arányban vesznek részt a vonzáskörzeti települések lakosai, illetve a férfiak. A felnőtteknek szóló programok terén már nem pontosan ugyanez a helyzetkép, mely többek között a korábbi évek nőtöbbletében is megmutatkozott. Összességében rendkívül kismértékűre zsugorodott az egyes programokon résztvevők száma.

A **közfoglalkoztatás** célja, hogy munkajövedelemhez juttassa azon személyeket, akik számára a munka világába való be- vagy visszajutás nehézségekbe ütközik (munkagyakorlat hiánya, alacsony iskolai végzettség, kevés munkalehetőség). A közfoglalkoztatottsági mutató alapján – amelyet a közfoglalkoztatásban dolgozók és az aktív korú (15-64 éves) népesség hányadosa ad meg – jól látható, hogy mind Pápa, mind pedig a Pápai járás és Veszprém megye adatai az országos trendet követik. 2013-tól 2016-ig folyamatosan gyarapodott a közfoglalkoztatottak száma, amely 2016-ban érte el csúcspontját. 2016-ban a közfoglalkoztatottsági mutató Pápán 1,51% (313 fő), a Pápai járásban 2,4% (930 fő), Veszprém megyében 1,96% (4 534 fő), Magyarországon pedig 3,38% (223 469 fő) volt. Míg Pápa esetében minden vizsgált térségi mutatónál alacsonyabb volt a közfoglalkoztatásban résztvevők aránya, addig a Pápai járás értéke a megyei átlag fölött helyezkedett el. 2016-ot követően a közmunkaprogram sikeressége miatt egyre több ember volt képes kilépni a közfoglalkoztatásból, ezért a mutató értékei 2018-ig erőteljes, majd enyhe, de folytonos csökkenést mutatnak. 2020-ban Pápán már csak 0,3% (60 fő), a járásban 0,78% (287 fő), a megyében 0,63% (1 393 fő), az országban pedig 1,44% (92 530 fő) volt a mutató értéke. A 2016 óta eltelt négy év alatt Pápán tudtak a legnagyobb arányban kilépni a közfoglalkoztatásból: 80,83%-kal, összesen 253 fővel csökkent a programban résztvevők száma (Pápai járás: -69,14%, -643 fő; Veszprém megye: -69,28%, -3 141 fő; Magyarország: -58,59%, -130 939 fő). Közfoglalkoztatottsági mutató változásában (résztvevők arányszámcsökkenése alapján) pedig a Pápai járás (-1,62%-pont) rendelkezik – az országos értéket (-1,94%-pont) követően – a legjobb értékkel, megelőzve ezzel Pápát (-1,21%-pont) és Veszprém megyét (-1,33%-pont).

21. ábra: Közfoglalkoztatás arányának alakulása (Forrás: Közfoglalkoztatási portál)

Nemzetiségi tekintetben a romák aránya jellemzően magas a közfoglalkoztatásban. A helyi esélyegyenlőség biztosításának egyik eszköze a közfoglalkoztatásuk megszervezése. A romák száma csökkent a közfoglalkoztatásban a többségi társadalomhoz hasonlóan, azonban arányuk növekedett az összes közfoglalkoztatotton belül. Míg 2015-ben Pápán a roma közfoglalkoztatottak aránya 25,3% (65 fő) volt, addig 2019-ban már úgy számoltak, hogy a közfoglalkoztatásban arányuk elérte az 50% körüli értéket (2019: 57,7%; 49 fő).

9. Táblázat Közfoglalkoztatásban résztvevő romák (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

Év	Közfoglalkoztatásban résztvevő romák aránya (%)	Közfoglalkoztatásban résztvevő romák (fő)
2015	25,3	65
2016	24,9	78
2017	25,2	58
2018	38,3	57
2019	57,7	49
2020	44,1	26

A közmunkaprogram különböző válfajai közül Pápán a hosszabb időtartamú (legfeljebb 12 hónapos, napi 6-8 órás munkaidőjű) közfoglalkoztatás volt jellemző, melynek keretében dolgozott a közmunkások legnagyobb hányada: 2014-ben 150 fő, 2016-ban 155 fő, 2020-ban már csak 29 fő. Az országos közfoglalkoztatási program (szintén 12 hónap időtartam, napi 6-8 órás munkaidő) keretében dolgozók száma 2016-ban érte el a legnagyobb értéket (96 fő), ami 2020-ra 13 főre csökkent. A járási startmunka mintaprogram (12 hónap időtartam, 8 órás munkaidő) ugyan később futott fel, és 2016-os rekordértéke (63 fő) a többi programnál alacsonyabb volt, de 2019-ben (24 fő)

és 2020-ban (18 fő) már meghaladta az országos program keretében foglalkoztatottak számát. A startmunka mintaprogramban résztvevők túlnyomó többsége (92,9%-a, összesen 210 fő) a szociális jellegű programban vett részt, míg más programelem (mezőgazdaság, helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatottság) csak pár főt látott el munkával.

10. táblázat: Közfoglalkoztatás számának változása Pápán (Forrás: Közfoglalkoztatási portál)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 10. hóig
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	74	150	137	155	112	84	48	29	25
Országos közfoglalkoztatási program támogatása	56	70	76	96	71	34	13	13	11
Járási startmunka mintaprogram támogatása összesen	1	0	43	63	47	31	24	18	14
-- Mezőgazdaság	-	-	-	0	1	-	1	0	0
-- Helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás	-	-	-	11	3	-	-	-	-
-- Szociális jellegű program	1	0	43	51	43	31	24	17	14
-- Egyéb startmunka mintaprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-- Magas hozzáadott értékű program	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mindösszesen	130	219	257	313	230	149	85	60	50
Közfoglalkoztatási mutató (%)	0,60	1,03	1,22	1,51	1,14	0,75	0,43	0,30	0,27

Az aktív korúak ellátásában részesülők közül a közfoglalkoztatásban résztvevők száma szintén csökkenést mutat. 2015-ben még 357 fő vett részt e foglalkoztatási formában, míg 2019-re kevesebb, mint felére, 155 főre csökkent a résztvevők száma. Kismértékű nemi egyenlőtlenséggel számolni kell: a férfiak jellemzően felülprezentáltak. Életkor szerinti megoszlás tekintetében nehezebb elhelyezkedésükből adódóan az idősebb korosztályok részesedése a magasabb. A fiatal felnőttek és a középkorúak elhelyezkedése az adatok alapján is problémásabbnak tekinthető.

11. táblázat: Aktív korúak ellátásában részesülők közül közfoglalkoztatásban résztvevők (2015-2019)

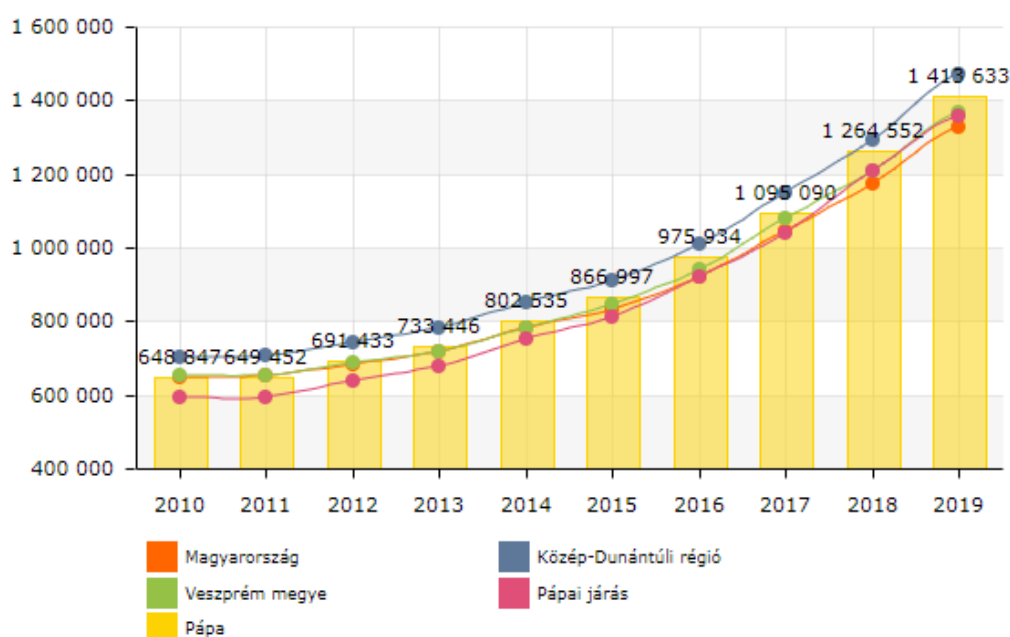
Év	Fő összesen	Nemek szerinti megoszlás (fő)		Életkor szerinti megoszlás (fő)		
		Nő	Férfi	18-29 év	30-45 év	45 év felett
2015	357	149	208	51	139	167
2016	262	130	132	49	61	152
2017	280	134	146	78	76	126
2018	154	57	97	27	60	67
2019	155	63	92	29	48	78

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program

Az adatok alapján Pápán – a munkaerőpiacon jelentkező kedvező keresleti állapotok miatt – már nincs igény a tömegek közfoglalkoztatására. A térségbe érkező beruházások és ipari parkok minden lehetséges munkaerőt felszívnak, ezáltal munkaerőhiány keletkezik; a közfoglalkoztatás pedig folyamatosan súlyát veszti, és eljelentéktelenedik a régióban.

Pápa város lakosságának **jövedelmi viszonyának változása** megegyezik az országos, a regionális és a megyei trenddel, amelyeket a folyamatos növekedés jellemez. 2010-ben az egy lakosra jutó nettó jövedelem 648 847Ft volt, amely az országos (647 886Ft) és a Veszprém megyei (651 023Ft) értékkel volt közel azonos. Jelentős eltérést a Közép-Dunántúli régió (703 830Ft), a Veszprém megyei járásközpontok (712 096Ft) és a Pápai járás (595 660Ft) mutatott, amelyek közül az első kettő felülmúlta a Pápán mért jövedelem nagyságát, míg a járási adat erőteljes lemaradásban volt az összes kategóriához képest. Az eltelt tíz évet Pápa és járásának felzárkózása jellemezte (2017-ben a jövedelemszint átlépte az egymilliót, 2019-re pedig a 2010-es érték duplájára nőtt). 2012-től a Pápán mért egy lakosra jutó nettó jövedelem nagysága felülmúlta mind az országos és mind a megyei értéket, és folyamatosan a megyei járásközpontok és a Közép-Dunántúli régió jövedelemszintjéhez közeledett. Amíg 2010-ben 8,88%-os különbség volt a járásközpontok és Pápa között, addig 2019-re Pápa ezt az értéket 1,58%-ra csökkentette (Közép-Dunántúli régió: 1 470 676Ft; Veszprém megyei járásközpontok: 1 436 341Ft; Pápa: 1 413 633Ft). Mialatt Pápa elszakadt a megyei és országos szinttől, addig a Pápai járás felzárkózott hozzá, 2018-tól pedig az országos szint fölé emelkedett. A megyei és járási jövedelemszint különbségét tekintve a 2010-es 8,5%-os eltérés 2019-re 0,67%-ra minimalizálódott (Magyarország: 1 326 308Ft; Veszprém megye: 1 364 843Ft; Pápai járás: 1 355 690Ft). A vizsgált területi szintek alapján, a 2010-2019 között eltelt időszak alatt az egy lakosra jutó jövedelem legnagyobb arányban a Pápai járásban (127,59%) és Pápán (117,87%) nőtt, és csak ezt követi a megyei (109,65%) és a régiós (108,95%) változás.

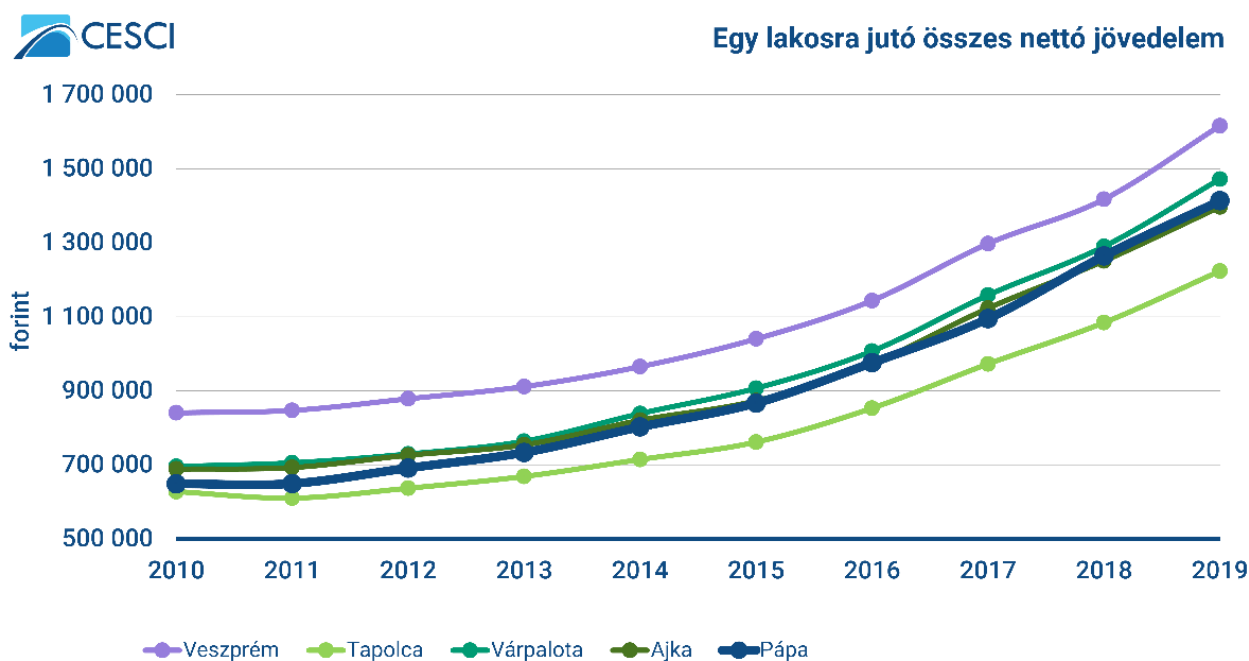
22. ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TelR)

Veszprém megye öt (Veszprém, Pápa, Ajka, Várpalota, Tapolca) **legnagyobb városát** vizsgálva egy trend, de három jövedelemszint azonosítható be. 2010 és 2019 között – a 2011-es tapolcai

visszaeséstől eltekintve – mindenhol növekedtek a jövedelmek. A vizsgált időszak elején (2010) Veszprém 800 000Ft-ot is meghaladó egy főre jutó nettó jövedelme (840 850Ft) és a megye másik négy városa között jelentős szakadék volt, amit az eltelt időszak alatt nem sikerült leküzdeni. Ezek a városok azonos jövedelemkategóriába (600 000Ft-700 000Ft) tartoztak, amelyek közül Várpalota (695 918Ft) és Ajka (689 007Ft) adta a legnagyobb értéket, míg Pápa (648 847Ft) és Tapolca (627 764Ft) a kategória alsó szintjén helyezkedett el. A tíz éves intervallum alatt Pápa változtatni tudott a rangsorban betöltött pozícióján, azonban Tapolca – a 2011-es csökkenését követő – folyamatos növekedése ellenére is leszakadt a megye többi vizsgált városától, és más jövedelemkategóriába került (2019: 1 223 673Ft). Pápa jövedelemszintjének változását igazolja, hogy a Pápa és Ajka közötti olló 2013-ra záródott, ezt követően egy ütemben növekedett, majd 2018-ban meghaladta az ajkai értéket (2019: Pápa: 1 413 633Ft; Ajka: 1 396 992Ft). A vizsgált tíz év alatt az Ajka – Várpalota páros megváltozott, Várpalota kiemelkedett (2019: 1 472 160Ft), helyére pedig Pápa került. Veszprém ugyan folyamatosan megtartotta jelentős előnyét (2019: 1 616 214Ft), azonban mind a négy város csökkenteni tudott a különbség mértékén (2010 és 2019: Pápa: -10,3%-pont; Várpalota: -8,3%-pont; Ajka: -4,5%-pont; Tapolca: -1,1%-pont). A legnagyobb összeggel Várpalotán (+776 242Ft) és Veszprémben (+775 364Ft) emelkedett a jövedelemszint, de Pápa (+764 786Ft) és Ajka (+707 985Ft) gyarapodása is meghaladta a 700 000Ft-ot; Tapolca (+595 909Ft) azonban a 600 000Ft-os növekedést se érte el. Arányváltozás tekintetében Pápa (+117,9%) a rangsor élén áll; hozzá hasonlóan 2019-re Várpalota (+111,5%) és Ajka (+102,8%) is meg tudta duplázni az egy lakosra jutó nettó jövedelem értékét, míg Tapolca (+94,9%) és Veszprém (+92,2%) növekedése ezen arányérték alatt maradt.

23. ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TelR)

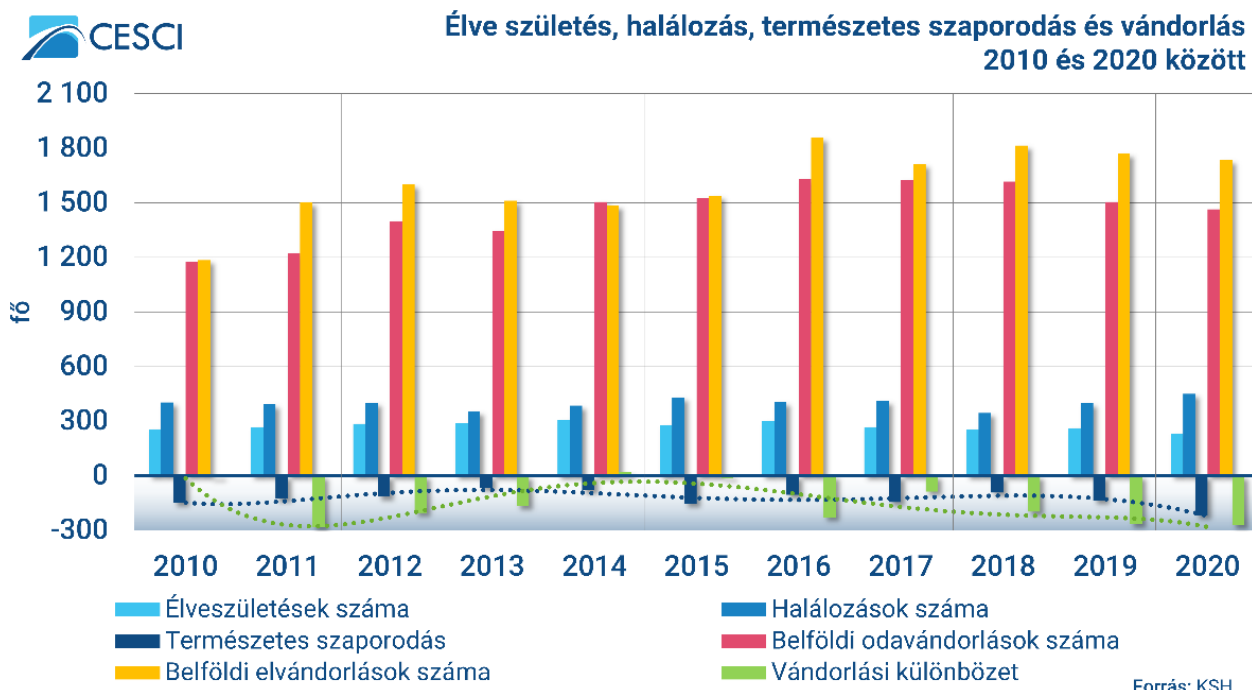

Forrás: TelR

2.1.5.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Vándorlási mutatók tekintetében a belföldi **odavándorlások** tendenciája 2016-ig (+1 629 fő) fokozatosan nőtt (2010-hez képest 38,76%-os növekedés), amelyet egy három éven át tartó stagnálás, majd csökkenés váltott fel (2020-ra 10,13%-kal csökkent 2016-hoz képest a betelepülők száma). A vizsgált időszak alapján a betelepülők száma többnyire 1 300 és 1 600 fő között változott; átlagban mérve évente 1 455 fő települt Páparra. Az **elvándorlási adatok** hullámszerű mintázatot rajzolnak. Az első hullám csúcspontja 2012-re tehető, amikor 1 600 fő hagyta el a várost. Ezt követően enyhe csökkenés jelentkezett az elvándorlók számában, majd 2015-től ismét emelkedésnek indult, és 2016-ban (1 857 fő) tetőzött. A 2016-os csúcstól követően (2010-es adatokhoz képest 56,71%-os növekedés) ismét apadni kezdett a várost elhagyók száma, ami 2020-ra a rekordértékhez viszonyítva 6,57%-kal esett vissza. A **vándorlási különbözet** alapján három hullámvölgy azonosítható be: 2011 (-281 fő), 2016 (-228 fő), 2020 (-271 fő), amelyeket három hullámhegy fog közre: 2010 (-11 fő), 2014 (19 fő) és 2017 (-87 fő). Az el- és odavándorlási mutatók 2014 és 2015-ben hasonló értéket vettek fel, amelynek következtében a vándorlási különbözet 2014-ben pozitív előjelű volt. Az időszakos kedvező értékek ellenére Pápa vándorlási különbözete 2017 óta folyamatos csökkenést mutat, és évente a vándorlási egyenlege átlagosan 155 fős deficitet jelez.

24. ábra: Természetes szaporodás és vándorlási különbözet Pápan (Forrás: KSH)

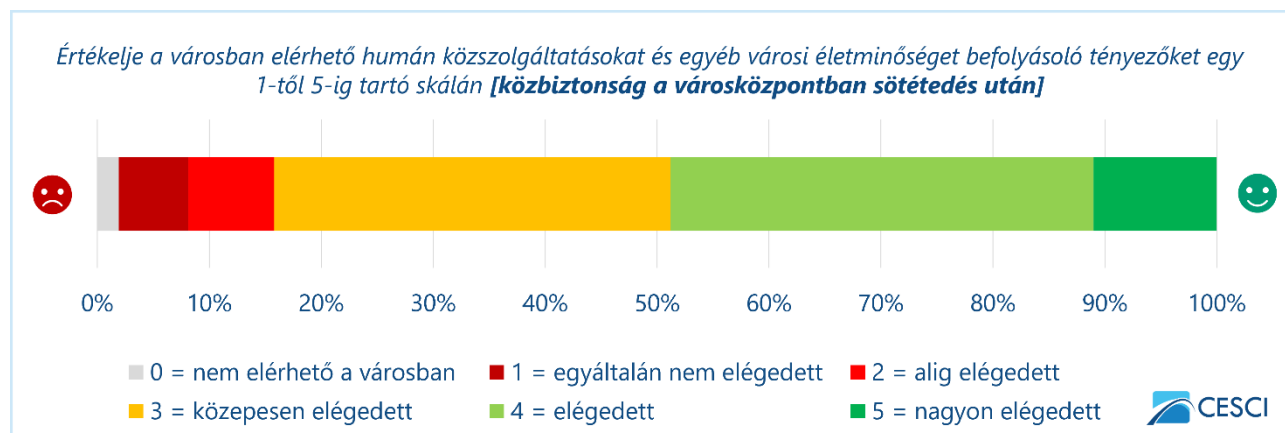
Pápa kedvezőtlen elvándorlási egyenlege ellenére a város gazdasági övezetei munkaerőt vonzanak a járasszékhelyre. Az ipari parkban történt beruházásoknak köszönhetően Pápan megnövekedett a munkaerőkereslet, amelyet a helyi (városi) munkaerő már nem tud kielégíteni. Ennek ellenére, a munkavégzés céljából ide költözők és itt élők aránya minimális, a havi és heti **ingázás** nem jellemző, hivatalos **munkásszállással** pedig nem rendelkezik az önkormányzat. Az ebből adódó nehézségeket a Kóter Turistaszálló kezeli, melynek vendégköre az utóbbi években megváltozott, és előtérbe került a munkások elszállásolása. Mindemellett jelentős külföldi (többnyire ukrán) munkaerő tartózkodik Pápan (300-400 fő), akiknek a jelenlétével hosszútávon számolni kell.

A város társadalmában jelentős **konfliktus** – amely szétfeszítené a település társadalmát, vagy ellehetetlenítené az egymás mellett való élést – nem tapasztalható. Azonban az eltérő nemzetiségek közötti kulturális különbségek esetleges nézetkülönbségek kialakulását eredményezheti. A Pápán élő külföldi munkavállalók jelentléte nem okoz feszültségeket a városban, hiszen a felmerült problémákat közösségükön belül rendezni tudják. A közbiztonság javítása érdekében a köztereket térfigyelő kamerákkal látták (és látják) el, ezáltal a város közbiztonsága országos viszonylatban is jónak mondható. A lakossági kérdőív eredményei is ezt igazolják, hiszen sötétedés után a városközpont közbiztonságával a helybéliek csak közepesen elégedettek (ötös skálán átlagosan 3,34 pont), és a megfogalmazott javaslatok között többször szerepelt a kamerarendszer lefedettségi területének növelése.

A központi városrész és a csatolt településrészek (Borsosgyőr, Kéttornyúlak, Tapolcafő) közötti kapcsolat rendezett, Pápa szerves részeinek számítanak, nézetkülönbségek nem tapasztalhatóak a városrészek között.

A jövőbeli legnagyobb konfliktusforrás a város előregedő társadalmából következhet. A növekvő számú időskorú lakos ellátása kihívás elé fogja állítani a várost, ami a jelenlegi intézménystruktúra átalakítását vonja maga után. A város előregedését tovább fokozza a fiatal párok Pápáról való elköltözése. A környező falvak olcsóbb telkei és ingatlanjai költözésre bírják a gyermekvállalás előtt álló fiatalokat, ami a városi óvodák és bölcsődék fenntartásában és ellátásában már most gondot okoz. Az időskorúak arányának növekedése a település versenyképes oktatási intézményeinek is köszönhető, mivel a Pápán végzett diákok a tanulmányaikhoz jobban illeszkedő állást csak más városokban találnak.

25. ábra: Közbiztonság Pápa városközpontjában sötétedés után (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)

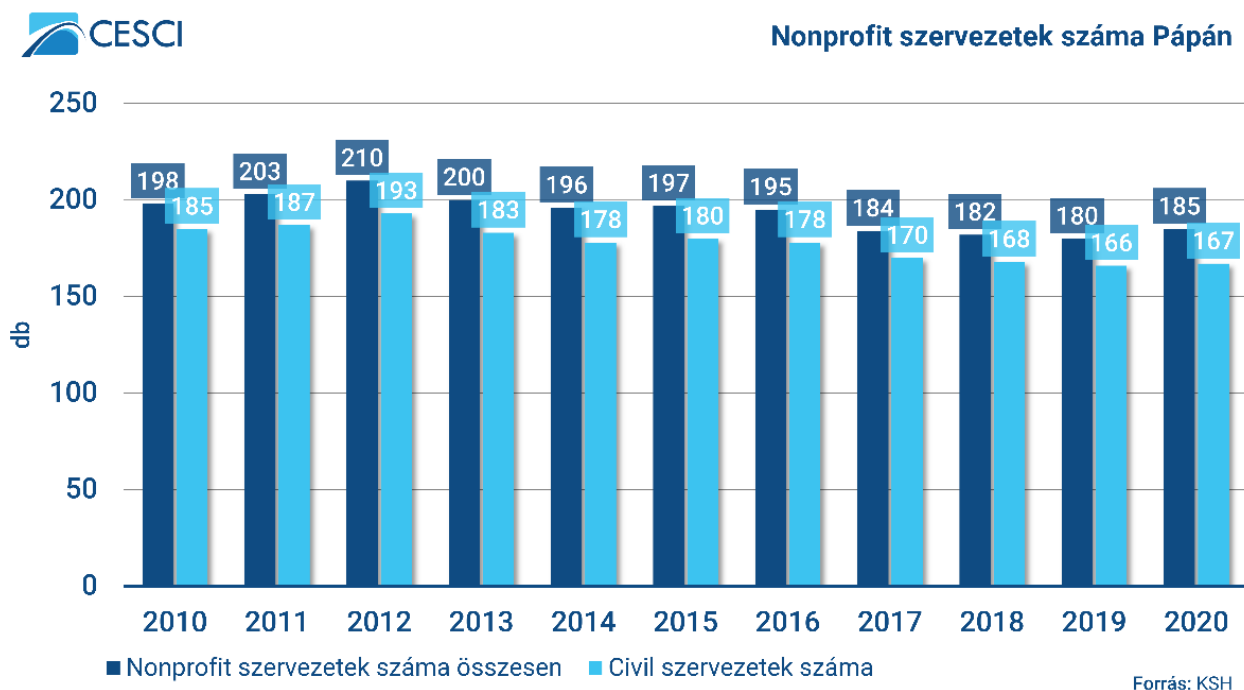
2.1.5.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A város komoly lokálpatriotizmussal rendelkezik, melynek alapjául az épített örökségek szolgálnak. A városban található Esterházy-kastély, a nagytemplom, a református templom és a Várkert olyan reprezentációs helyek, ami a **pápai identitás** alapjául szolgálnak. A Dunántúli Református Egyházkerület központjaként a református szellemi és oktatási intézmények (Pápai Református

Kollégium, Református Teológiai Akadémia), valamint a város egykori neves diákjai (Jókai Mór, Petőfi Sándor, Orlai Petrich Soma, Deák Ferenc, Nagy László, Weöres Sándor, Csoóri Sándor) nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy Pápán egy nyugodt, kiegyensúlyozott és büszke polgári légkör alakuljon ki. A polgári hagyományok jelentik a helyi társadalom egyik legnagyobb megtartó erejét. Iskolavárosként és katonabázisként sok ember kerül közelebbi kapcsolatba a várossal, ami lehetővé teszi, hogy ne csak a helyiek, de a távolabbról érkezők is pápaivá válhassanak, és részesei lehessenek a helyi identitásnak. A polgári miliő megtartása mellett a város új arculatot is próbál kiépíteni. Sportcentrum létesítésével és egyéb sportberuházások által Pápa sportvárossá igyekszik válni, amely főleg a fiatalok igényeit elégíti ki, de az idősebb korosztályok számára is biztosít szolgáltatásokat.

Pápa **színes civil élettel** rendelkezik, amely a művészeti ágakhoz kapcsolódó önszerveződésektől, az egészségügyi szolgáltatásokon és néptáncon túl, egészen a katonai hagyományörzésig terjed. Mindemellett a bejegyzett egyesületeken és alapítványokon túl további önszerveződő klubok és be nem jegyzett közösségek és szervezetek is működnek, amelyek száma és tevékenységi köre nehezen meghatározható. A civil szervezetek jelenléte 2010 és 2020 között szinte változatlan, számuk 190 és 170 között ingadozott. Az eltelt időszak alatt darabszámuk enyhén csökken, amely illeszkedik Pápa lakosságának természetes fogyásához. Önkormányzati adatszolgáltatás alapján 2021-ben 104 darab bejegyzett és 23 darab be nem jegyzett civil szervezet működött a városban, ami az előző éves adatoktól jelentősen eltér (2011: 187 db). A lakossági kérdőívek alapján igény fogalmazódott meg a helyi civil szervezetek rendszeres bemutatására és tevékenységük ismertetésére, amely által nagyobb támogatottságra tehetnének szert. A legaktívabb szervezetek között említették a Pápa Város Fúvószenekarát, a Pápai Musical Stúdiót és a Pápai Nyugdíjasok Érdekvédelmi-Érdekképviselői Egyesületét.

26. ábra: Nonprofit és civil szervezetek száma Pápán (Forrás: KSH)

A város legnagyobb civil szervezete a Pápai Nyugdíjasok Érdekvédelmi-Érdekképviselői Egyesülete, amely több mint 730 taggal rendelkezik. Tevékenységük az időskorúak támogatására, különösen a

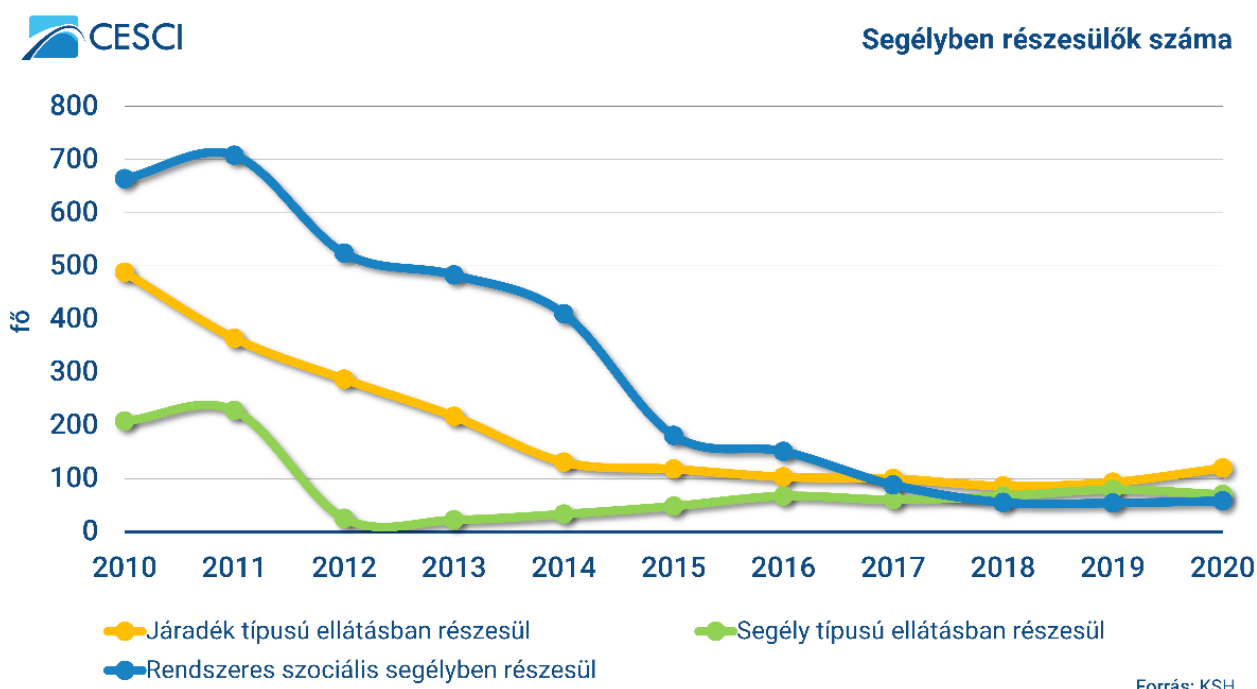
nehéz életkörülmények között lévők (betegek, rászoruló) megsegítésére koncentrál. Gyűjtések, rendszeres látogatások, közösségi programok, színház- és koncertlátogatások, könyvbemutatók, műsorok és előadások szervezésével próbálják színesebbé és könnyebbé tenni a legidősebb korosztályok mindennapjait. Szervezett előadások keretében aktuális információkat osztanak meg egymással szociális, egészségügyi és nyugdíjazási témákban. Mindemellett amatőr művészeti csoportokat tartanak fenn, továbbá alapfokú számítógépes tanfolyamokon és bűnmegelőzést szolgáló rendőrségi tájékoztatásokon vesznek részt. A szervezet gazdasági relevanciával is bír, mivel megalapították az „Idősek Aktívan” Közérdekű Nyugdíjas Szövetkezetet, ami az aktív idősokorúak számára biztosít – nyugdíj folyósítása mellett – munkalehetőséget, és lehetővé teszi a körükben felhalmozott szaktudás átadását a fiatalabb generációk számára. Más **szépkorúak megsegítéséért** dolgozó civil szervezetek közül megemlíthető az Idősokorúak Szociális Ellátásáért Alapítvány, amelynek fő területe a házigondozás és szociális étkeztetés; vagy a Fehér Galamb Hospice Alapítvány, amely a végstádiumban lévők otthonápolását teszi lehetővé.

A városban működő civilszervezetek közül **gazdasági érdekképviseletet** lát el a Pápa és Térsége Ipartestület, amely az egyéni vállalkozók és KKV-k fórumaként is szolgál. Az Ipartestület által biztosított szolgáltatások között megtalálható az irodatechnikai gépek és munkaközvetítés biztosítása vagy az egészségügyi vizsga, munkavédelmi oktatás és egyéb tanfolyamok és tájékoztatók szervezése.

A helyi társadalmi **konfliktusok enyhítését** szolgálja a nehéz anyagi körülmények között élők vagy roma származású emberek felkarolását célzó szervezetek. Ilyen a Civilszerviz Közösségfejlesztők Közhasznú Egyesülete, amely a munkaerőpiacról kiszorultak képzésével, a munka világába való visszakerülésével, és az etnikai kisebbségek támogatásával foglalkozik. Mindemellett élelmiszersegélyt, ruhaadományt és háztartási gépeket gyűjtenek olyan szervezetek és egyházi közösségek, mint a Szent Anna Római Katolikus Plébánia, a Pápai Református Egyházközség, a Pápai Református Egyházközség Nőszövetségi Csoportja vagy a Magyar Vöröskereszt Pápai Területi Szervezete. Továbbá a Pápai Sarokkő Baptista Gyülekezet tizennégy személy számára anyaatthont, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Pápai Csoportja pedig krízis ügyeletet tart fenn.

Az **önkormányzati segélyben** részesülők száma a foglalkoztatási adatok javulásával folyamatosan csökken. A rendszerben maradt személyek többsége azonban továbbra is igényelni fogja a támogatást, mivel saját életkörülményeik változtatására kis hajlandóságot mutatnak, ezért a segélyt igénylők számának további fogyása nem valószínű. Ezt igazolja, hogy míg 2010-ben rendszeres szociális segélyre 664 fő, járadék típusú ellátásra 488 fő, segély típusú ellátásra 208 fő volt jogosult, addig 2017-től fogva ez az érték 100 fő alatt stagnál (2019: járadék típusú ellátás: 93 fő; segély típusú ellátás: 79 fő; rendszeres szociális segély: 54 fő). 2010 és 2020 között a legnagyobb mértékben a rendszeres szociális segélyben részesülők száma csökkent (-91,3%), de az álláskeresői járadékra jogosultak (-75,4%) és az álláskeresői segélyben részesülők (-66,3%) értékváltozása is meghaladta az 60%-ot.

27. ábra: Segélyben részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

12. táblázat: Pénzbeli és természetbeni ellátásokban részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

Támogatás megnevezése	Ellátási forma	Ellátás fajtája	Ellátottak száma
Rendkívüli települési támogatás	pénzbeli/ természetbeni	eseti	187 gyermeket nevelő család 233 gyermeket nem nevelő család
Települési gyógyszerátogatás	pénzbeli	rendszeres	262
Települési lakhatási támogatás	pénzbeli/ természetbeni	rendszeres	215 család
Gyermekétkeztetési kedvezmény	természetbeni	rendszeres	14
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	természetbeni	rendszeres	444
Köztemetés	természetbeni	eseti	23
Temetési kölcsön	pénzbeli	eseti	0

Az Önkormányzat által biztosított rendszeres támogatásokat igénybe vevők közül a gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma (2016: 836 fő; 2020: 444 fő) a legnagyobb, amelyet a települési gyógyszerátogatás (2016: 296 fő; 2020: 262 fő) és a települési lakhatási támogatás (2016: 467 fő; 2020: 215 fő) követ. Amíg a gyógyszerátogatásban részesülők száma 2016 és 2020 között alig változott (-11,5%), addig a másik két rendszeres támogatásra jogosultak száma több mint 40%-kal csökkent (lakásfenntartási támogatás: -54%; gyermekvédelmi kedvezmény: -46,9%). A magas gyógyszerköltségeket kompenzáló támogatás megtartásával az önkormányzat az idősök helyzetén

próbál javítani és kiadásait konszolidálni. Az eseti támogatások közül a rendkívüli települési támogatásra jogosult családok száma a legmarkánsabb (2020: 187 gyermeket nevelő család, 233 gyermeket nem nevelő család), ami mellett a köztemetést igénybe vevők száma (23 fő) eltörpül. Összességében a támogatásokban részesülők számának állandó csökkenése alapján az önkormányzat szisztematikusan redukálja a támogatásokra elkülönített összegek nagyságát (2021-es költségvetésben a támogatások összege 10 millióval csökkent).

13. táblázat: Pápai önkormányzat által biztosított rendszeres támogatások változása (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

	2016	2017	2018	2019	2020
Gyógyszertámogatás	296	298	295	304	262
Lakásfenntartási támogatás	467	432	352	223	215
Gyermekvédelmi kedvezmény	836	682	592	516	444

2.1.6. A település humán infrastruktúrája

2.1.6.1. Humán közszolgáltatások

Pápán, miközben nem növekszik a lakosságszám, a beépített területek aránya fokozatosan gyarapszik. A város szétterülése kedvezőtlenül hat a fenntarthatóságra, és megnehezíti a városrészek szolgáltatásokkal való ellátását. A belváros funkcióbővítő rehabilitációja az elmúlt 5-10 évben érdemben tudott előre lépni, viszont a külsőbb lakóterületek, külvárosok kevésbé kerültek a figyelem középpontjába. Több városrészben találhatóak szegregációval veszélyeztetett területek, ahol negatív társadalmi folyamatok indultak el (pl. Erzsébetváros egyes részei), vagy olyan lakóövezetek, amelyek fenntarthatósági szempontokat nélkülöző ipari technológiával kialakított épületekből állnak (pl. a volt Kilián, a Bástya, a Vajda, Igal, Huszár, Fáy lakótelepek). A városrészek adottságaiból fakadó különbségek ellenére a humán közszolgáltatások mindenki számára hozzáférhetőek. Pápa kisvárosias adottságából adódóan a városon belül jelentős távolságok nincsenek, ezért 2 kilométeren belül minden közszolgáltatás elérhető, még a szegregátumokból is. Azonban a város lakosságának folyamatos öregedése miatt az intézmények átszervezése elkerülhetetlen, hiszen bölcsődék és óvodák helyett sokkal inkább a nyugdíjasok által igénybe vett szolgáltatóintézményekre (egészségház, bentlakások) lesz majd szükség.

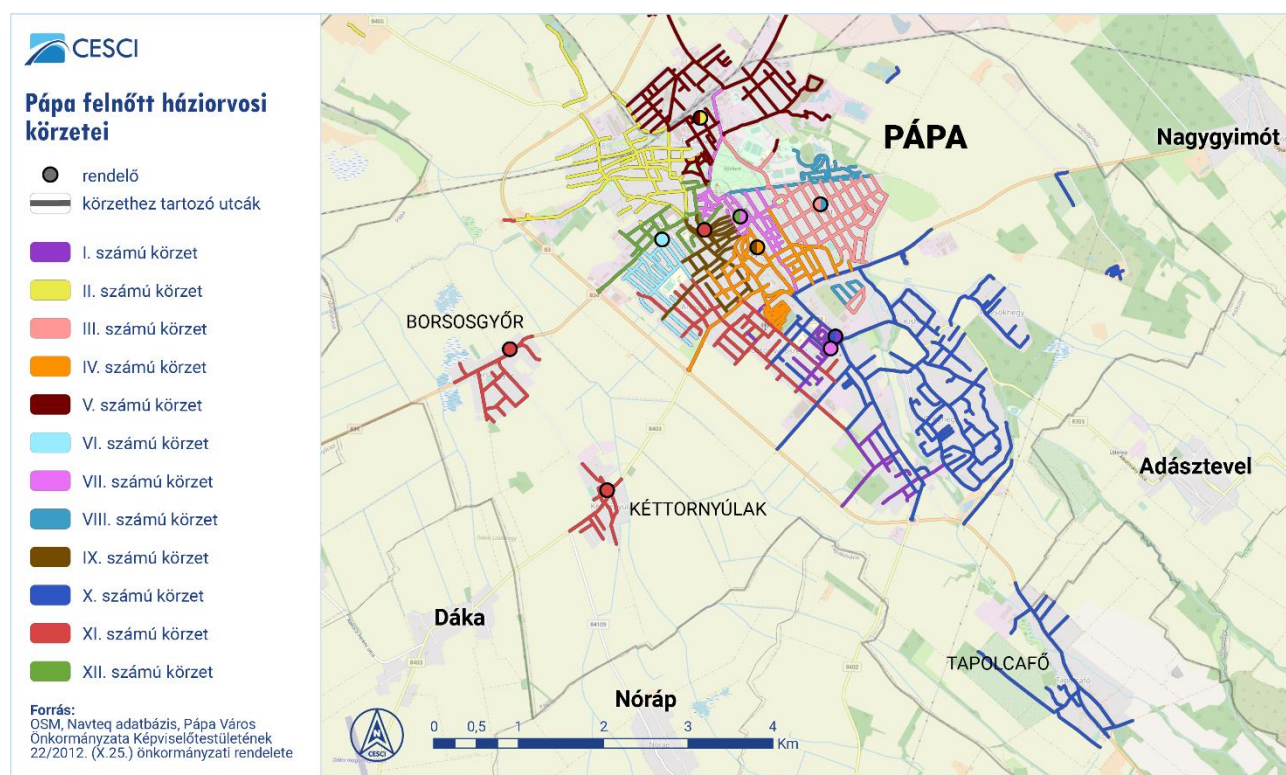
A humán közszolgáltatások egyik legnagyobb típusa az **egészségügy**, amely különböző ellátási szintekből tevődik össze. Az önkormányzatok egészségügyi alapellátással kapcsolatos feladatai a háziorvosi, a házi gyermekorvosi, a fogorvosi ellátásra és ezek ügyeleti ellátására, valamint a védőnői és iskola-egészségügyi ellátásra vonatkozik, amelyek **működtetési háttérét** a Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézete biztosítja. Az egészségügyi hálózat alapját a **házi orvosi körzetek** adják. Tevékenységük a rendelőben fogadott beteglátogatásra koncentrálódik, de súlyosabb eseteknél ez kiegészül a beteg otthonában nyújtott beteglátogatással és ellátással. Pápán 12 felnőtt háziorvosi körzet működik, melyek központi ügyelete az Anna tér 11. szám alatt található. Ugyanitt működik a Pápakörnyéki Önkormányzatok Feladatellátó Intézménye által

fenntartott vidéki ügyelet is. A felnőtt háziorvosi ellátás mellett 6 **gyermekorvosi körzet**, 7 iskolaorvosi körzet és – az Anna tér 10. szám alatt – egy gyermekorvosi ügyelet működik.

Jelenleg 4 felnőtt és 2 házi gyermekorvosi körzetben az ellátást az önkormányzat helyettesítéssel biztosítja, emellett folyamatosan hirdeti a tartósan betöltetlen körzeteket.

A városban jelentkező orvoshiány az orvosok előregedésére és nyugdíjba vonulására vezethető vissza, ami a jövőben kihívás elé fogja állítani a várost. Az idős orvosok távozásakor körzeteik üresen maradnak, nem tudják azokat értékesíteni, így személyi utánpótlás nélkül maradnak a praxisok. A háziorvosi körzetek betöltése a fiatalok számára nem vonzó, mivel a kórházakhoz képest szakmailag kisebb kihívást, a körzetek működtetése pedig plusz terhet jelent. Ennek kezelése érdekében Pápa Város Önkormányzata **letelepedési** támogatással, rezidensek ösztöndíj támogatásával, lakhatási támogatással valamint a háziorvosi rendelők felújításával igyekszik ösztönözni az egészségügyi szakemberek egészségügyi alapellátásban történő elhelyezkedését.

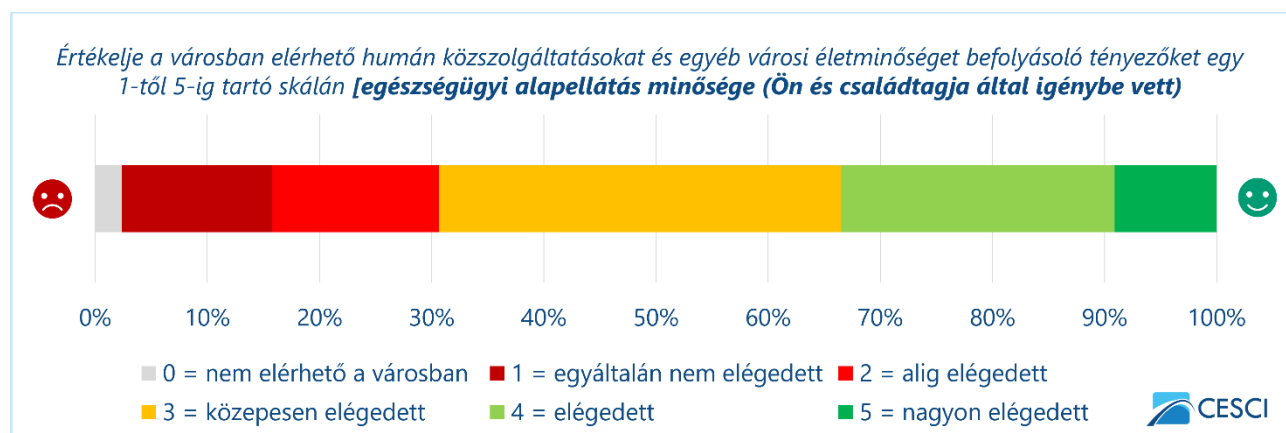
28. ábra: Pápa felnőtt háziorvosi körzetei (Forrás: 22 / 2012. (X.25.) önkormányzati rendelet)

A háziorvosi rendelők közül kilenc, a házi gyermekorvosi rendelőknek pedig mindegyike önkormányzati tulajdonban van. ~~amelyekben vállalkozási formában biztosított az alapellátás.~~ A rendelő ingatlanának tulajdonviszonya tekintetében kivételt jelent a Béke téri 2. számú rendelő, amelyet hosszú ideje a MÁV Zrt.-től bérel a város. A háziorvosi rendelők felújítása és akadálymentesítése szükségszerű, kiváltképpen a Béke téri, a Fő utca 19. számú és a Jókai utca 5-9. számú épület. 2017-ben pályázat keretében két – a Vízmű utca 1. számú és a Huszár lakótelepi – egészségügyi alapellátást biztosító épület újult meg. Előbbin tetőszigetelés és teljes nyílászárócsera valósult meg, továbbá új kazánt építettek be. Az orvosi rendelők felújítása folyamatos, így 2021-ben a Vajda Péter lakótelepi rendelő hőszigetelése is megkezdődhetett. Intézményi átszervezés által – a csökkenő gyermeklétszámra tekintettel – az Erzsébetvárosi óvoda megszüntetését követően az épület egészségközponttá alakítható át, amelynek eredményeként a MÁV Zrt.-vel kötött bérleti

szereződés felmondható. Az Egészségközpont orvosi rendelőknek és védőnői szolgálatnak adhat otthont, amelynek megközelíthetősége tovább javítaná az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségét. Az intézményi átszervezés a lakosság oldaláról is támogatást élvez, mivel a kérdőíves felmérés alapján a Béke téri rendelő állapotát és jelenlegi működését többen is kifogásolták. A válaszadók zöme mind az egészségügyi alapellátással, mind pedig a szakellátással elégedetlen; előbbi átlagosan 2,94 pontra, utóbbit 2,92 pontra minősítették egy ötpontos skálán. A megjegyzésekből kiderül, hogy az egészségügyi ellátáson belül a háziorvosi és a kórházi szolgáltatások színvonalát tartják a legkedvezőtlenebbnek. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a kórház fenntartója nem az önkormányzat, így annak szolgáltatási színvonalára érdemi ráhatása nincs.

29. ábra: A pápai egészségügyi alapellátás minősége (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)

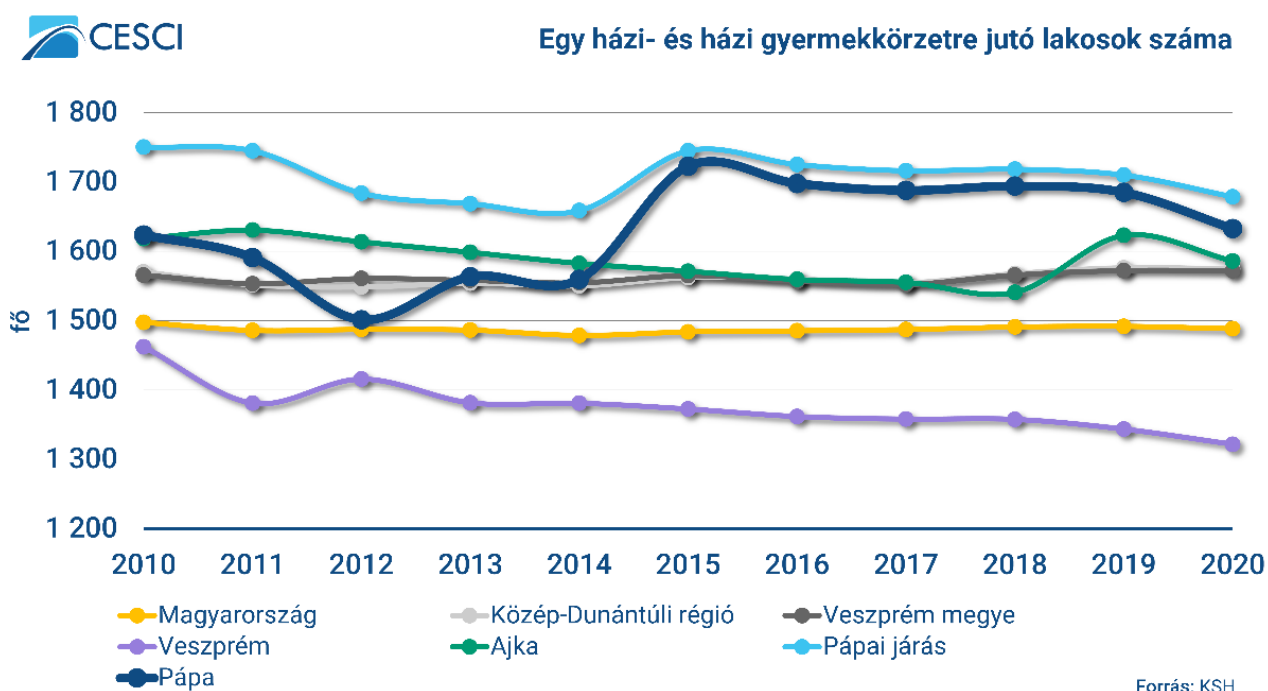
14. táblázat: Pápai önkormányzat által biztosított egészségügyi alapellátás adatai (forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Házi orvosok száma (fő)	14	14	14	13	13	12	12	12	12	10	9
Házi gyermekorvosok száma (fő)	5	6	6	6	6	5	4	4	4	4	4
Házi orvosi szolgálathoz tartozó szakápolók/ápolók száma (fő)	16	16	16	16	16	14	16	17	16	14	13
A házi orvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	14	14	14	13	13	12	12	12	12	12	12
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	6	6	7	7	7	6	6	6	6	6	6
A házi orvosi ellátásban a megjelentek és a meglatogatottak száma összesen (eset)	164112	166334	169167	155496	154991	159305	154233	154408	156380	154107	153703

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	52577	49400	46785	47799	49760	41092	41288	41149	39709	40656	30669
A védőnői dolgozók betöltött állásainak száma (db)	19	19	19	18	18	18	19	18	17	19	17

A körzetek és orvosok számának csökkenése mellett a város lakosságának változása is befolyásolja az adott **körzetek leterheltségét**. Az egy házi- és házi gyermekorvosi körzetre jutó lakosok száma Pápán 2010-2020-as időszakban 1 500-1 700 fő között ingadozott. Az értékek közötti nagy kilengéseket a körzetszámok váltása okozza (2013 és 2015), míg az azonos körzetszámmal rendelkező évek értékei – a lakosságszám fogyásából adódóan – folyamatosan csökkennek. A vizsgált időszak elején (2010) egy pápai körzetre 1 623 fő jutott, amelynek értéke 2012-re 1 501 főre apadt. A 2013-as (1 563 fő) és 2015-ös (1 722 fő) körzetszámváltozással az orvosi szolgálatok leterheltsége hirtelen megugrott, majd a 2015-ös rekord értéket követően – a 12 darab körzetszám állandósulása miatt – enyhén csökkent. A város természetes fogyásának köszönhetően 1 722 főről (2015) 1 632 főre (2020) apadt az egy orvosi körzetre jutó lakosszám. **Térségi viszonylatban** 2010-ben Pápa Ajkával (1 618 fő) közel azonos szinten állt, ami meghaladta a Veszprém megyei (1 565 fő), az országos (1 497 fő) és a veszprémi (1 462 fő) értéket, de jóval a Pápai járás (1 750 fő) szintje alatt maradt. 2012-re Pápa megközelítette az országos (1 487 fő) átlagot, kedvezőbb értéket mutatva, mint Veszprém megye (1 560 fő) és Ajka (1 613 fő). A körzetszámok változásával ismét megnőtt az egy pápai körzetbe tartozók száma: 2013-ban a megyei (1 554 fő), 2015-ben a járási (1 744 fő) adat szintjére került. Ezt követően Pápa körzeteinek leterheltsége a járási értékekhez igazodva változott. 2020-ra Pápa adata csak a járási szinttől (1 678 fő) volt kedvezőbb, de elmaradt az ajkai (1 586 fő), a megyei (1 571 fő), az országos (1 488 fő) és a veszprémi (1 321 fő) összegtől is. Ezek alapján 2020-ban Ajkán 46 fővel, Veszprém megyében 60 fővel, Magyarországon 144 fővel, Veszprémben 310 fővel kevesebb, a Pápai járásban pedig 45 fővel több lakos jutott egy körzetre, mint Pápán. A vizsgált időszak kiindulási (2010) és utolsó (2020) éveinek adatai alapján az egy körzetre jutó lakosok száma Veszprémben (-9,6%), a Pápai járásban (-4,1%) és Ajkán (-2%) változott a legnagyobb mértékben, míg Veszprém megye (+0,4%) és Pápa (+0,6%) értékei enyhe növekedést mutatnak. Ez alapján a pápai körzetek számának fogyása megfelelően igazodott a város lakosságszám-csökkenéshez.

30. ábra: Egy házi- és házi gyermekközre jutó lakosok száma (Forrás: KSH)

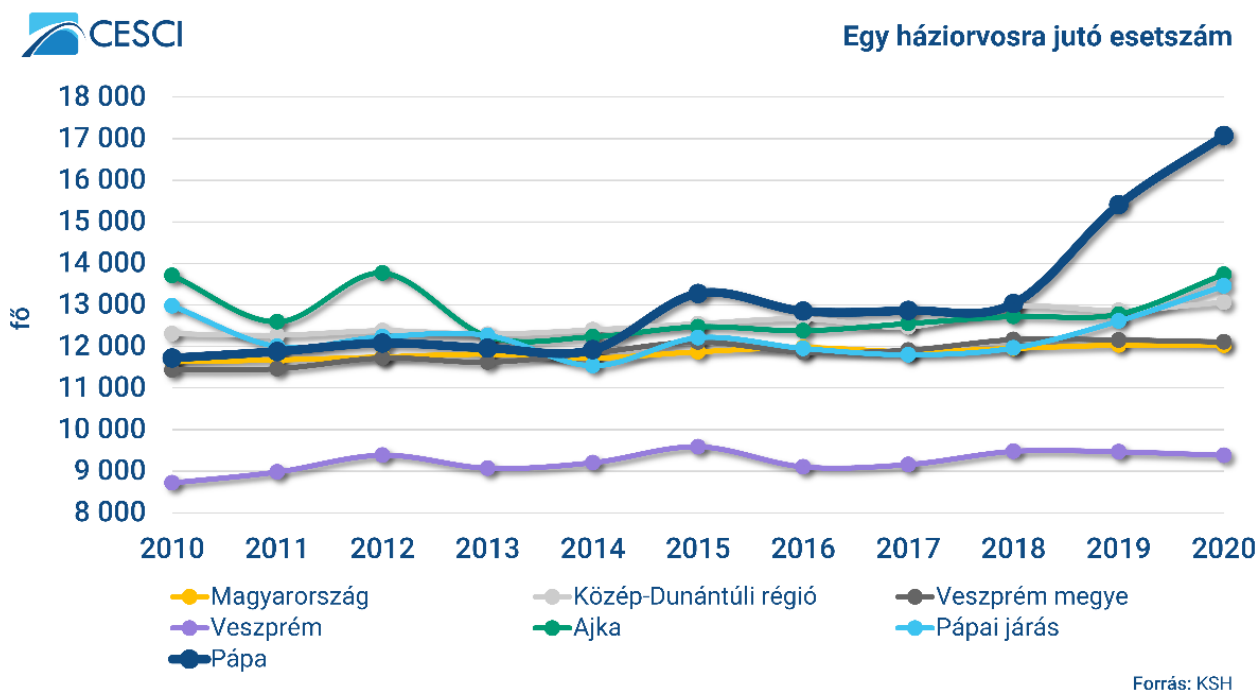

Az egy házi- és házi gyermekorvosokra jutó lakosok száma a körzetekben dolgozó **orvosok leterheltségét** mutatja. A bázisévnek számító 2010-ben Pápán egy orvosra átlagosan 1 709 lakos jutott. Ez az érték 2012-ig (1 576 fő) egyenletesen csökkent, majd a 2013-tól jelentkező orvosszám csökkenésével inverz módon töretlenül nőtt: 2013-ban 1 645 fő, 2016-ban 1 910 fő, 2020-ban 2 260 fő. A növekedés stagnálása csak azokban az években fordult elő, amikor az orvosok száma kis időre változatlan maradt (2013-2014, 2016-2018). **Térségi tekintetben** 2010-2013 között Pápa az ajkai (2010: 1 713 fő; 2013: 1 598 fő) és a Veszprém megyei (1 608 fő; 1 623 fő) értékek szintjén mozgott; a Pápai járás (1 919 fő; 1 769 fő) adatai alatt, de az országos (1 547 fő; 1 556 fő) és veszprémi (1 462 fő; 1 381 fő) eredmények fölött. 2013-2020 között viszont a pápai és az ajkai/megyei értékek közötti olló kinyílt, 2015-ben pedig a pápai járási érték (1 799 fő) fölé emelkedett. 2020-ra Pápa elszakadt a térségi átlagtól: a Pápai járáshoz (2 051 fő) képest 208 fővel, Veszprém megyéhez (1 722 fő) képest 537 fővel, Ajkához (1 685 fő) képest 575 fővel, Veszprémhez (1 321 fő) képest pedig 938 fővel több lakos jut egy pápai orvosra. A 2010-es és 2020-as adatok közötti eltérés Pápán volt a legnagyobb (+32,3%), de a járásban (+6,9%) és a megyében (+7,1%) ugyanúgy nőtt az orvosokra jutó lakosszám. Ez az érték – vizsgált terület egységek között – csupán Ajkán (-1,7%) és Veszprém-ben (-9,6%) csökkent. Az adatok tükrében, míg Pápán a körzetszám igazodik a város lakosságszámához, addig a praktizáló orvosok száma nem elegendő, ezért egy orvosnak egyszerre több körzetet is el kell látnia. Emiatt a háziorvosok létszámának növelése szükségszerű a városban.

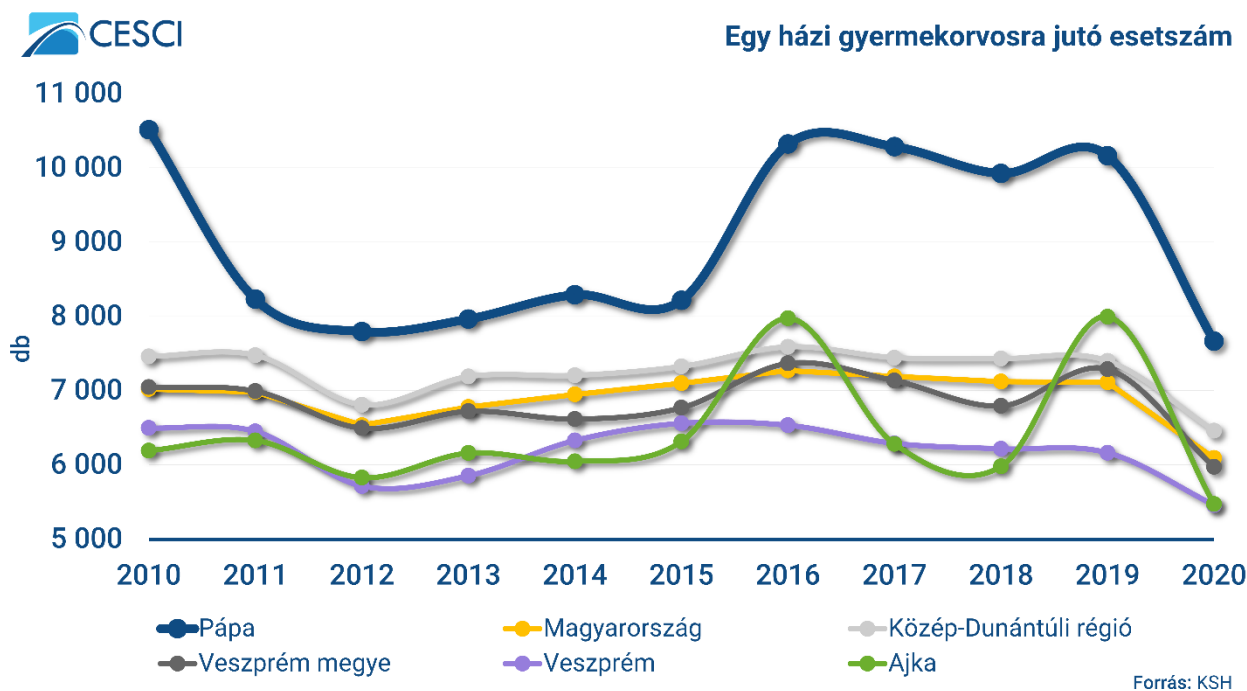
A **házi orvosi ellátásban** megjelentek és meglátogatottak száma Pápán 2010-2020-as időszakban 170 000 és 150 000 fő között ingadozott. 2010-től (164 112 fő) 2012-ig (169 167 fő) nőtt az ellátott esetek száma, majd a 2012-es rekord érték után 155 000 fő környékére zuhant, és 2020-ig azon az értéken stagnált (2020: 153 703 fő). A háziorvosok számának figyelembevétel alapján 2010-2014 között évente átlagosan 12 000 eset, 2015-2018 között 13 000 eset, 2019-ben 15 410 eset, 2020-ban 17 078 eset jutott egy orvosra. A vizsgálatba bevont 11 év alapján 2020-ban közel 5 000-rel több eset jut egy háziorvosra, mint 2010-ben. A **házi gyermekorvosi ellátásban** megjelentek és

meglátogatottak száma – a háziorvosi ellátáshoz hasonlóan – 2010-2020-as időszakban csökkent. A fogyás trendje két lépcsőre (2014-2015; 2019-2020) és két stagnáló időszakra bontható. 2010-től 2014-ig 50 000 fő vette igénybe a gyermekorvosi ellátást, ami 2015-2019-es időszakra 40 000 esetre, 2020-ra pedig 30 669 esetszámmra apadt. A 2010-2020-as intervallumban egy házi gyermekorvosra évente általában 10 000-8 000 eset jutott. Míg a házi orvosok esetében rendre nőtt az egy orvosra jutó esetszám, addig a gyermekorvosok tekintetében – a csökkenő gyermeklétszámból adódóan – ilyen trend nem rajzolódik ki. Egy gyermekorvosra 2010-ben 10 515 eset, 2011-2015 között 8 000 eset, 2016-2019 között ismét 10 000 eset, 2020-ban pedig 7 667 eset jutott. Míg 2010-ben a 10 000-es esetszám tartása érdekében 5 gyermekorvosra volt szükség, addig 2016-2019 között már elegendő volt 4 fő. **Térségi bontásban** a házi orvosokra jutó éves esetszám nagysága 2010-2020-as időszakban többnyire 12 000-13 000 db között alakult. Más kategóriaszintbe csak Veszprém sorolható, ahol az egy házi orvosra jutó esetszám 8 700-9 500 db között alakult (2020: 9 380 db). Veszprémmel ellentétben Pápa 2018-ig illeszkedett a térségi adatsorba, majd 2019-et követően rohamosan nőni kezdett az esetszám (2020: 17 078 db). Hasonló, de kisebb léptékű növekedés jellemezte 2019-től Ajkát (2020: 13 735 db) és a Pápai járást (2020: 13 457 db), ezáltal kiválva a megyei (2020: 12 111 db) és országos (2020: 12 032 db) szintből. A vizsgált időszakban minden területi kategóriában nőtt a házi orvosokra jutó esetszám: Ajkán (+0,2%), Magyarországon (+3,4%), a Pápai járásban (+3,7%), Veszprém megyében (+5,9%), Veszprémben (+7,6%), amelyek közül a pápai érték emelkedik ki (+45,7%). A házi gyermekorvosokra jutó esetszám alapján Pápa és a Pápai járás (10 500-7 600 db) a vizsgált időszak minden évében elválnak a térségi adattól (8 000-5 400 db). Átlagosan 2020-ban egy házi gyermekorvosra Ajkán 5 474 db, Veszprémben 5 461 db, Veszprém megyében 5 974 db, Magyarországon 6 093 db, Pápán és a Pápai járásban 7 667 db eset jutott. A Pápai járás és járásközpontjának adatsora megegyezik, mivel a járásban házi gyermekorvosi szolgálat csak Pápán található. 2010 és 2020 között az esetszám nagyságának változása mindenhol csökkent: Pápán és a Pápai járásban -27,1%, Veszprémben -16%, Veszprém megyében -15,2%, Magyarországon -13,2%, Ajkán -11,6%.

31. ábra: Egy háziorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH)

15.32. ábra: Egy házi gyermekorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH)

Pápán 6 fogorvosi körzet működik, valamennyi szolgáltató feladat-ellátási szerződés alapján látja el tevékenységét. A praxisok közül 2 önkormányzati tulajdonú, 4 pedig a szolgáltatást nyújtó egészségügyi szolgáltatók tulajdonában álló rendelőben biztosítja a feladat-ellátást. A fogorvosi alapellátás feladatköre a fog- és szájbetegséggel kapcsolatos tünetek kezelésére és megelőzésére vonatkozik, amely beutaló nélkül vehető igénybe. Pápán az ellátás vegyes szolgálatban működik,

ezért a páciensek kortól függetlenül – felnőtt és gyermek egyaránt – ugyanahhoz a körzeti orvoshoz fordulhatnak.

A város 10 **területi védőnői körzettel** és 6 iskolavédőnői körzettel rendelkezik, amelyek kihasználtsága kiegyensúlyozott, az ellátottak számában jelentős különbség nincs. Az oktatási intézmények – különösen a középiskolák – diákszámának csökkenése miatt az iskolavédőnői körzetek számának racionalizálása szükségszerű volt (2017-ben hétről hatra csökkent). A körzetmódosítás másik indoka, hogy egy körzet 13 évén át helyettesítéssel volt ellátva. Tevékenysége a családtervezés időszakában lévő, a várandós nők és a 19. életévet be nem töltött fiatalok segítésére összpontosul. A területi védőnők feladata a szülés előtt álló édesanyák, a kismamák és az általános iskolás kort be nem töltött gyerekek gondozásából áll (szűrővizsgálatok szervezése, tanácsadás, védőoltás biztosítása stb.) Az iskolavédőnői ellátás a 6-18 évesek és a középfokú tanulmányaikat végző növendékek egészségügyi felügyeletét és szűrővizsgálatát biztosítja. A körzetek humánerőforrás problémával nem küzdenek, elegendő védőnő áll a város rendelkezésére. 2021-ben – gyermekszülés miatt – 3 védőnő (1 területi és 2 iskolavédőnő) esetében helyettesítés történt, de a körzetek ellátása ettől függetlenül biztosított. A városban több aktív védőnő dolgozik, akik kötelezettségükön felül tevékenyen hozzájárulnak egyéb egészségmegőrző programok megszervezéséhez. Ezt igazolja a védőnői álláshelyek száma, amelyben drámai csökkenés nem tapasztalható (2015-ben 19 fő, 2019-ben 18 fő), a területi álláshelyek (10 db) pedig mindig biztosítottak voltak. Havi átlag alapján egy területi védőnőre (körzetre) 2019-ben 78,2 0-35 hónapos korú gyermek jutott, ami 5,1%-kal kevesebb mint 2015-ben (83,3 fő). Óvodás gyermekek esetében (3-6 éves kor) ez az adat 94,4 fő, amely 2015-höz képest 2,5%-kal alacsonyabb érték. Látható, hogy csökken az egy körzetre jutó gyermekszám, ami főleg a legkisebb korcsoportok esetében a legmarkánsabb. Védőnők esetében a legjelentősebb **infrastrukturális fejlesztés** a Stefánia Védőnői Nyilvántartó Rendszer bevezetése volt. Az önkormányzat által tíz védőnői gépre telepítették ezt a munkavégzést könnyítő számítástechnikai programot. A beruházás előnye, hogy a védőnők leterheltsége enyhült, mivel a területi és iskolavédőnői adminisztráció egy programon keresztül valósulhat meg, továbbá egyszerűsödött a gyermekek költözését követő adattovábbítás folyamata (postázás helyett a rendszeren belül biztosított a dokumentációk átadása). Az elektronikai rendszer kiváltja a papíralapú dokumentációt, ami által az adatok könnyebben visszakereshetőek, mindemellett előrelépést jelent a digitalizáció és a fenntarthatóság terén.

16. táblázat: Védőnői álláshelyek száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

	2015	2016	2017	2018	2019
Védőnői álláshelyek száma	19	19	18	18	18
Védőnői álláshelyekből területi védőnői álláshely	10	10	10	10	10
0-35 hónapos korú gyermekek száma /havi átlag/	833	833	760	750	782
Egy területi védőnőre jutó 0-35 hónapos korú gyermekek száma /havi átlag/	83,3	83,3	76	75	78,2
3-6 éves korú gyermekek száma /havi átlag/	969	955	963	958	984
Egy területi védőnőre jutó 3-6 éves korú gyermekek száma /havi átlag/	96,9	95,5	96,3	95,8	94,4

Az egészségügyi ellátás második szintje a **járóbeteg szakellátás**, amely a betegek folyamatos szakorvosi felügyeletét biztosítja. Pápán az állami fenntartású Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő és több gazdasági társaság nyújt járóbeteg ellátást. A Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő ellátókörzete nem csak a város, hanem a járás további 48 településére és két járáshatár menti településre (Dabronyra és Nemesgörzsönyre) terjed ki. Vonzáskörzetének nagyságát indokolja, hogy az intézmény nem csak járóbeteg szakellátást, hanem **fekvőbetegellátást** is biztosít (100 település számára), így Veszprém megyén belül regionális szereppel rendelkezik. A fekvőbetegellátás során a beteg aktív, krónikus, rehabilitációs és ápolási célú kezelésben részesül, melynek felvételéhez orvosi beutalásra van szükség. A kórház a meghatározott területi ellátási körzetében az elvárt egészségügyi szolgáltatásokat biztosítani tudja. **Térségi viszonylatban** Veszprém megye kórházainak elhelyezkedése az átlagosnál jobb, az intézeteket 20 és 60 km-es távolságok választják el egymástól. A megyén belül a legközelebbi kórházak az ajkai (35 km), a veszprémi (48 km), és a zirci (60 km), a megyén kívül a celldömölki (30 km) és a győri (45 km). Pápa kórházának vonzáskörzetéhez 63 000-80 000 fő tartozik. 2020-ban összesen 12 osztály, azon belül 276 ágy (aktív szakellátás: 141 db; krónikus szakellátás: 135 db) szolgálja a betegek gyógyulását, amit a nappali kórházi ellátás egészít ki 12 ággyal. Osztályok között a legtöbb ággyal az ápolási osztály (75 db), a belgyógyászat (60 db), a mozgásszervi rehabilitáció (30 db), a krónikus osztály (30 db) és a sebészet (29 db) rendelkezik. Az ezer lakosra jutó ágyszám Pápa viszonylatában átlagosan 9 db. Ennek értéke 2011 és 2012 között 9,7 db-ról 8,8 db-ra fogyott (összes ágyszám ekkor csökkent 308 db-ról 276 db-ra), majd 2012-től fokozatosan nőtt, ami a város népességfogyásának a következménye (2020: 9,4 db). A Pápai járás tekintetében – amit szintén a Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő lát el – ezer főre átlagosan 5 db ágy, a Veszprém megyei járásközpontokban ezer főre átlagosan 15 ágy jut, ami sokkal kedvezőbb a pápai értéknél. Az **elbocsátott fekvőbetegek száma** Pápán 9 000-8 000 fő között alakul, jelentős kilengés 2020-ban történt 5 980 fővel. A pápai kórház ágyszámának növelése – a rendelkezésre álló terület nagysága miatt – nem megoldható, csak azok átstrukturálása lehetséges, továbbá a járóbeteg ellátás bővítése is akadályba ütközik a rendelők korlátozott száma miatt.

A kórház **humán erőforrásának** digitális felkészültsége megfelelő, mivel a digitális eszközök alkalmazása a napi szintű teendők közé tartozik. Azonban ezen ismeretek fenntartása, esetleges új technológiákkal járó további tudás megszerzése vagy új alkalmazott betanítása rendszeres feladatnak számít. A kórház legnagyobb kihívása a helyhiány, mivel a külső telephelyen lévő szakrendelések a központi épületegyüttesbe kerültek át, valamint a raktározást, irattározást és műszaki ellátást biztosító helyiségek nagysága is meglehetősen korlátozott.

Infrastrukturális fejlesztések között szerepel a kórház villamos elosztó szekrényeinek a felújítása, a csapadékvíz és szennyvíz rendszerének szétválasztása, a beázások javítása (Patológiai Osztály), a klimatizálás fejlesztése, a szakrendelők burkolatának és a vizes szerelvények cseréje, valamint a nyílászárók korszerűsítése (C épület). Az intézmény **IT fejlesztése** olyan elemeket tartalmaz, mint a PACS rendszer, szerverek (2 db), számítógépek (40 db), nyomtatók (30 db), szünetmentes áramforrás (8 db) és telefonhálózat cseréje. Az **eszközállomány korszerűsítése** ennél még sokrétűbb, hiszen ez a különböző szakorvosi ellátáshoz szükséges műszerek (pl. mikroszkóp, műtőlámpa, sejtmosó, EKG, CT, digitális röntgengép) beszerzését tartalmazza.

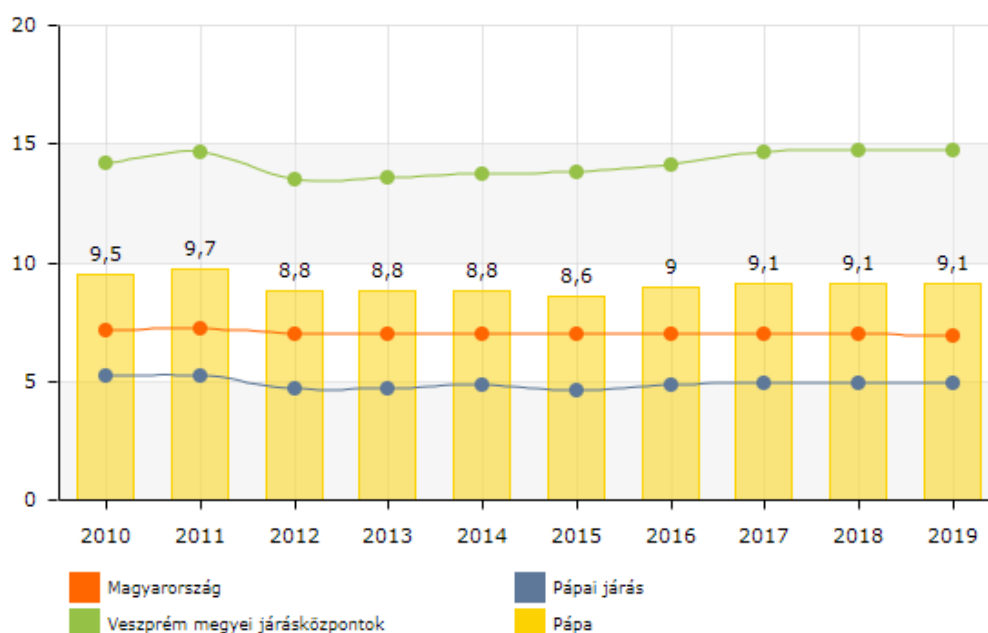
17. táblázat: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő struktúrája 2020-ban (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő)

Osztály	Ágyszám
Belgyógyászat	60
Sebészet	29
Fül-orr-gégészet	12
Gyermekegyógyászat	15
Szülészeti-nőgyógyászat	15 (10+5)
Intenzív Terápiás Osztály	6
Sürgősségi Betegellátó Osztály	4
Szemészet, Urológia (egynapos ellátás)	0
Ápolási	75
Krónikus	30
Mozgásszervi rehabilitáció	30
Aktív összesen	141
Krónikus összesen	135
Nappali kórház (mozgásszervi)	12

18. táblázat: Összes működő kórházi ágyak száma és elbocsátott fekvőbetegek száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő, KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Összes működő kórházi ágyak száma (db)	308	308	276	276	276	266	276	276	276	276	276
Elbocsátott fekvőbetegek száma (fő)	n.a	n.a	n.a	n.a	9028	9227	9191	8523	8514	8708	5980

33. ábra: Ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db) (Forrás: TelR)

Pápa Város Önkormányzata a szociális alap- és szakosított ellátásokat integrált formában, az Egyesített Szociális Intézményen keresztül biztosítja. Alaptevékenységei közé tartozik az időskorúak átmeneti vagy tartós bentlakásos ellátása, a fogyatékkal élők és idősek nappali ellátása, hajléktalanok átmeneti ellátása, valamint a szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás. Ezen ellátások minden rászoruló számára nyitottak, és közvetlenül igénybe vehetőek. Az önkormányzat – kötelező feladatkörén túl – önként vállalt feladatként idősek otthonát tart fenn, biztosítva a város legnépesebb korcsoportjának a szükséges ellátását. Az intézmény telephelyei a **városon belüli helyezkednek el**, könnyen elérhetőek, így szolgáltató körzetük lefedi az egész várost. Az időseknek nyújtott szolgáltatások (idősek otthona, gondozóház) a város könnyen megközelíthető központjában (Barát utca) találhatóak, de Pápa északi (Vörösmarty utca) és déli (Teveli út) részén is működik egy-egy telephely. A szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatások (Barát utca) és a Fogyatékosok Nappali Intézménye (Anna tér) szintén a belvároshoz közel, míg a Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása a város külsőbb, északi területén (Arany János utca) helyezkedik el.

Pápán a tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások **kihasználtsága** 2010-ben elérte a 99,5%-ot (208 ágy; 207 ellátott), ami 2020-ra 80,5%-ra (185 ágy; 149 ellátott) csökkent. Szerepet játszott a kihasználtság csökkenésében, hogy a veszélyhelyzetben nem lehetett az üres férőhelyeket betölteni, pedig többen is várakoztak felvételre. A kihasználtság alakulása a térségi adatokhoz illeszkedik, hiszen mind a járási, megyei és országos értékek 90% fölött alakulnak. Részletesebb bontásban ide tartozik az Idősek Otthona 4 telephelye, az Időskorúak Gondozóháza és a Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása. Az idős otthonok kihasználtsága 2011 (85,4%; 134 fő) és 2020 (78,8%; 108 fő) kivételével mindig 90% (155-130 fő) fölött alakult. Az ágyszám 2011-ben 157, 2012-től fogva pedig 137. Az idősotthoni telephelyek közül a Barát utcai 49 ágygal, a Vörösmarty utcai 42 ágygal, a Teveli úti 31 ágygal, a Barát utcai demens csoport 15 ágygal rendelkezik. A városban az Időskorúak Gondozóházának a kihasználtsága szintén megközelíti a 100%-ot: 2020-ban 20 férőhelyből 19 volt foglalt (95%). A szolgáltatások iránti kereslet magas, 2021-ben az idősek

otthonába 138 fő, a gondozóházba pedig 13 fő várt felvételre. Az átmeneti elhelyezést nyújtó Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása 28 férőhellyel működik, amelyből 2020-ban 6 volt betöltetlen.

2020-ban az Egyesített Szociális Intézmény (ESZI) által biztosított szolgáltatások közül átlagosan – melyek elszállásolást nem igényelnek – az Idősek Klubját 4 fő, a Fogyatékosok Nappali Intézményét 24 fő, szociális étkeztetést 219 fő, házi segítségnyújtást 108 fő vette igénybe. Az idősek nappali ellátására mutató kereslet folyamatosan csökken, hiszen míg 2012-ben 40 férőhelyből 20 betöltött volt, addig 2020-ra ez töredékére csökkent. A fogyatékosok nappali ellátásának férőhelyszámát 20 főben maximalizálták, azonban az ellátásban részesülők száma ezt az értéket 2010-2020 között minden évben meghaladta. A házi segítségnyújtást igénybe vevők száma 2012-2016 között 214 fő és 138 fő között ingadozott, majd 2017-től lecsökkent, és azóta 100 fő körül stagnál. Hasonló fogyás mutatkozik a szociális étkeztetésben részesülők számában: míg 2011-ben 303 fő vette igénybe a szolgáltatást, addig 2017 óta ez az érték 200 fő köre fogyott.

19. táblázat: A pápai Egyesített Szociális Intézmény szolgáltatásában részesülők száma (Forrás: Szolgáltatástervezési Konceptió)

Szolgáltatás neve	Ellátottak száma							
	2020. évben				2021. évben			
	megszűntek		új felvétel	december 31-én	megszűntek		új felvétel	november 30-án
	meghalt	kilépett			meghalt	kilépett		
Idősek Otthona	47	1	24	108	38	6	54	118
Idősek Gondozóháza	11	4	17	19	9	11	19	18
Idősek Klubja	1	6	4	4	0	6	3	1
Hajléktalanok Átmeneti Szállása	0	18	15	22	4	9	8	17
Fogyatékosok Nappali Intézménye	1	2	1	24	0	2	2	24
Szociális étkeztetés	11	56	81	219	23	78	44	162
Házi segítségnyújtás	19	31	44	108	17	49	53	95

Egyesített Szociális Intézmény Barát utcai épületeinek **infrastruktúrája** felújításra szorul. Az itt található idősothonok burkolat- és nyílászárócseréje ugyan megtörtént, de a tetőszerkezetek javítása és az épületek átfogóbb korszerűsítése hiányzik. A szintén Barát utcában található szociális étkeztetés épületszerkezete leromlott, teljes épületfelújításra szorul. Az intézmény többi épületének állapota megfelelő, főképp energetikai fejlesztéseket igényelnek (klimatizálás, napelemes rendszer kiépítése). A létesítmények fejlesztése érdekében a számítógéppark állományának megújítása, és a

munkavégzést megkönnyítő programok beszerzése kiemelt fontosságú. 2019-ben a Teveli úti és a Vörösmarty utcai idős otthon energetikai korszerűsítése, 2012-ben a hajléktalan szálló fejlesztése és bővítése történt meg. Kiemelkedő fejlesztés volt 2017-ben a véradó állomás épületének (Anna tér 15. szám) a fejlesztése, amelynek keretében az épületet alkalmassá tették a Család- és Gyermejjóléti központnak és a Fogytékosok Nappali Intézményének a befogadására. Utóbbi a város széléről került be a belvárosba, ezáltal az ellátottak számára elérhetőbbé, fenntartás tekintetében pedig költséghatékonyabbá vált az intézmény. Az épületfejlesztés során nyílászárócseré, akadálymentesítés, gépészeti és elektromos rendszercseré, fűtéskorszerűsítés és szigetelés történt meg. Az újonnan kialakított helyiségek között szerepel – a Fogytékosok Nappali Intézménye számára – két foglalkoztató szoba, tornaszoba, vizesblokk, konyha és iroda; a Család- és Gyermejjóléti Központ számára váróhelyiség, két ügyeleti szoba, tanácskozóterem, négy iroda, konyha és vizesblokk. Eszközbeszerzés keretében főleg bútorok, számítógépek és infokommunikációs eszközöket vásároltak.

Jövőbeli **fejlesztési igényként** merült fel – a fenntartási költségek racionalizálása érdekében – a szociális alaptevékenységet biztosító intézmények területi koncentrálása. A működési átszervezés keretében kevesebb épületben, de komplexebb ellátást tudna nyújtani az önkormányzat. Ezáltal gazdaságosabban, az erőforrások koncentrálásával lehetne biztosítani a rászorulókat ellátást, s az épületfenntartási költségek minimalizálását. A lakosság részéről folyamatos igény mutatkozik az Idősek Otthona férőhelyeinek bővítésére. A szabad férőhelyek iránti kereslet folyamatos, az intézmény teljes kihasználtsággal működik. Ugyanakkor azt is fontos megjegyezni, hogy az Idősek Otthona fenntartását Pápa Város Önkormányzata önként vállalt feladatként látja el, és a jövőben felmerülhet az önként vállalt feladat átadása más szociális szolgáltatást nyújtó szereplőnek. Míg az Idősek Otthona kínálati, addig az Idősek Klubja keresleti problémákkal küzd. Jogszabályi előírások szerint a szolgáltatás biztosítása kötelező, még akkor is, ha a kihasználtság minimális (2021-ben 40 férőhelyből 1 volt betöltve). Az intézmény üzemeltetési költsége magas, ezért a férőhelyek számának csökkentése, vagy más szolgáltatóval való szerződéskötés szükséges.

Pápan a **bölcsődei ellátását** az önkormányzat a fenntartásában működő Pápai Egyesített Bölcsődék székhelyén, továbbá két tagintézményében biztosítja, 236 férőhelyen. A bölcsőde **tevékenységi köre** a 20 hétnél idősebb és 3 évnél fiatalabb gyermekek felügyeletére és napközbeni gondozására terjed ki. Célja a kisgyerekek harmonikus fejlődésének biztosítása, támogatva ezzel a szülők munka világába való visszatérését. A hagyományos bölcsődei ellátás mellett lehetőség van családi napköziki létrehozására is. Jelenleg magán szolgáltató által működtetett családi napköziki a rendelkezésre álló férőhelyek száma 28, amely a bölcsődés korú gyermekek családi körülmények közötti ellátását biztosítja intézményi kereteken kívül, legfeljebb 5 gyermek erejéig (segítő személy esetén maximum 7 főig). A családi bölcsőde kihasználtsága közel 100 %-os (2018: 30 fő; 2020: 26 fő).

A Pápai Egyesített Bölcsődék **kihasználtsága** magas, ami visszaigazolta a korábbi férőhelybővítést. 2018-ban nem volt üres férőhely, 2020-ban pedig csak 3 maradt betöltetlen. Összességében 2020-ban Pápan 264 bölcsődei férőhely volt.

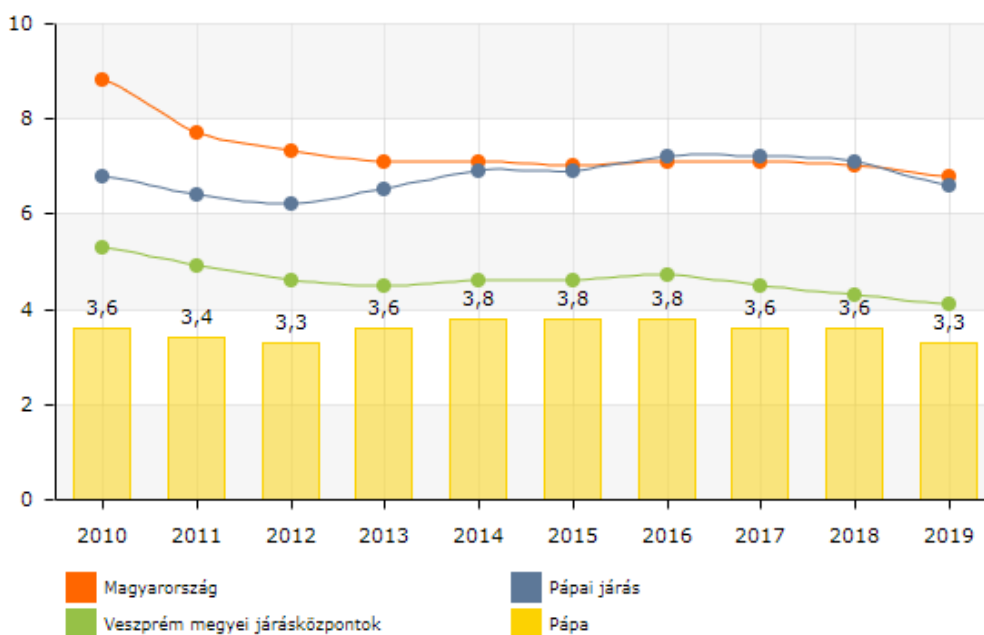
Térségi viszonylatban az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 2014-ig növekedett, majd 2016 óta (3,8 fő) folyamatosan csökken (2019: 3,3 fő). A pápai trend illeszkedik a Pápai járás és a Veszprém megyei járásközpontok változásához, de hozzájuk viszonyítva egy bölcsődei helyre Pápan jut a legkevesebb gyermek. Míg 2019-ben a járásközpontok értéke (4,1 fő) a

pápaihoz közel hasonló volt, addig a Pápai járás annak dupláját (6,6 fő) tette ki. A pápai bölcsődék ellátási **területe Pápa** városára korlátozódik. Mivel a Pápai járásban – a járásközponton kívül – csak két mini bölcsőde üzemel 7-7 fővel (Lovászpatonán és Ugodon), így a járásban hagyományos bölcsődei szolgáltatást csak Pápa nyújt. A városon belül a bölcsőde és tagintézményeinek megközelíthetősége megfelelő, az elérési idő 10 és 40 perc között változik. Területi elhelyezkedésük főleg a város keleti és déli részére koncentrálódik: a Vajda Péter lakótelepi Fenyveserdő Bölcsőde Tagintézményben 84 férőhely (2020 végére 98 férőhely), a Képző utcai Napsugár Bölcsőde Tagintézményben 88 férőhely, a Tókert utcai Pápa Egyesített Bölcsőde székhelyén 64 férőhely áll rendelkezésre. Ugyan a szegregátumokban élők számára is elérhető távolságban van a bölcsődei szolgáltatás, azonban számuk a bölcsődések között minimális: 2020-ban csak 2 fő lakott szegregátumban (236 főből). A **fejlesztési igények** megvalósulását igazolja, hogy az önkormányzati tulajdonban lévő bölcsőde székhelyének és tagintézményeinek épülete is megújult. A fejlesztések többnyire energetikai korszerűsítést, férőhelybővítést, nyílászárócserét, eszközbeszerzést, akadálymentesítést és napelemek felszerelését tették lehetővé. Jelenleg a Fenyveserdő Bölcsőde tagintézmény felújítása zajlik, amely projekt férőhelybővítést is tartalmaz. A beruházásnak köszönhetően 2022 végére a város önkormányzata összesen 250 bölcsődei férőhelyet fog tudni biztosítani.

20. táblázat: Pápai bölcsődék kihasználtság- és férőhelyváltozása

Mutatók	2017	2018	2019	2020	2021
Működő bölcsődék száma	3	3	3	3	1
Működő családi bölcsődék száma	4	4	4	4	6
Bölcsődében működő férőhelyek száma	226	226	236	236	236
Családi bölcsődében működő bölcsődei férőhelyek száma	28	28	28	28	42
Bölcsődébe beíratott gyermekek száma	228	226	236	233	176
Családi bölcsődébe beíratott gyermekek száma	28	30	25	26	34

34. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma (fő) (Forrás: TelR)

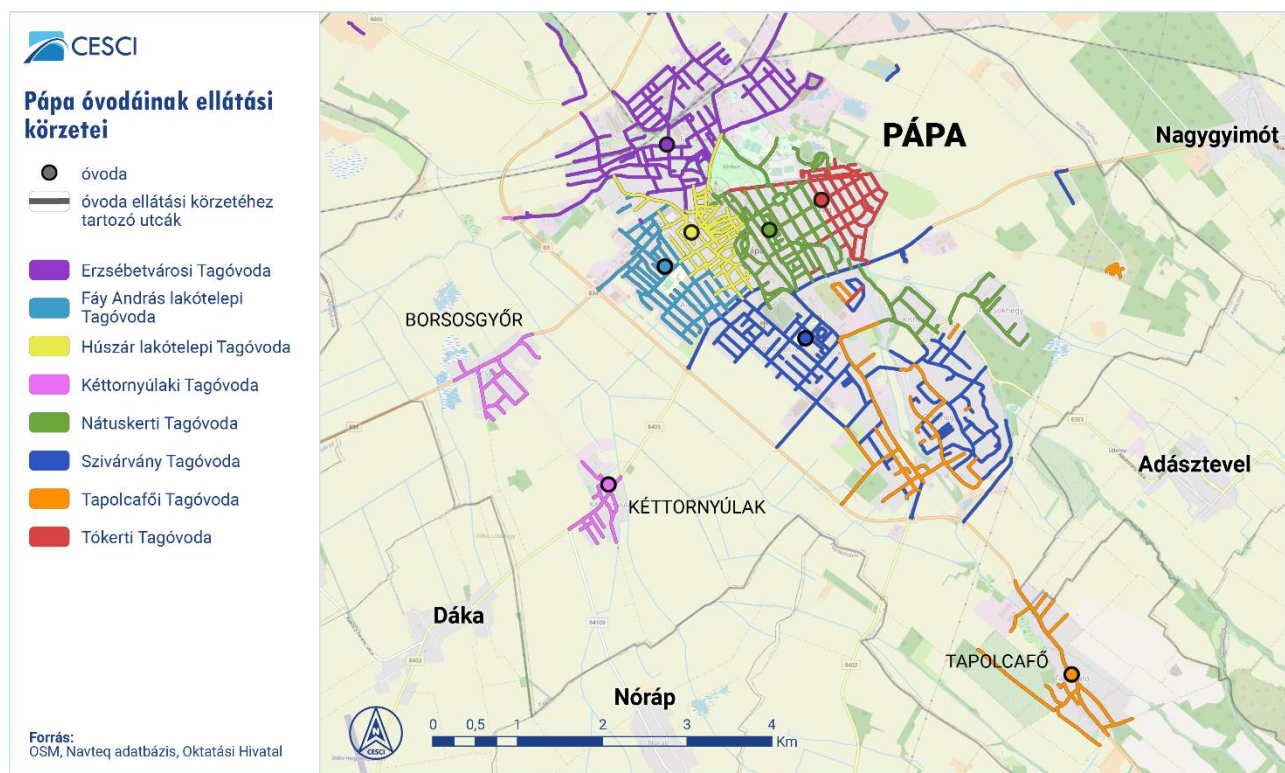

A köznevelési intézmények legalsóbb szintje az **óvodai nevelés**, melynek célja felkészíteni a 3-6 éves korú gyermekeket az iskolakezdésre. Az óvodapedagógusok által tartott foglalkozások hozzájárulnak a gyermekek fejlődési és szociális lemaradásának az enyhítéséhez, továbbá elősegítik a bennük rejlő tehetség kibontakozását. Az óvodai szolgáltatás az egyetlen köznevelési ágazat, amely a települési önkormányzatok kötelezettségei között maradt. Ebbe beletartozik a sajátos nevelési igényű gyermekek befogadása és a nemzetiségi nevelés biztosítása. Pápan összesen 13 óvoda működik, amely közül 8 darab városi önkormányzat, 3 darab egyházi jogi személy, 1 darab tankerületi központ és 1 darab korlátolt felelősségű társaság fenntartása alá tartozik. A városi önkormányzati óvodák egységes szervezetben, a Pápai Városi Óvodák néven működnek. 2021/2022-es tanévben az önkormányzati óvodák száma csökkent, mivel a Pápai Városi Óvodák Vajda Péter lakótelepi Tagóvodája a Pápai Evangélikus Egyház fenntartásába került, amely német nemzetiségi nevelést is nyújt. Kéttannyelvű foglalkozást – a volt Vajda Péter lakótelepi Tagóvoda mellett – még a Fáy András lakótelepi Tagóvoda biztosít angol-magyar nyelven. Pápai Városi Óvodák közül a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését két intézmény biztosítja: a központi óvoda (Huszár lakótelepi) és a Szivárvány Tagóvoda.

Az óvodák **ellátási körzete** meghatározott, így a város minden részén biztosított az óvodai neveléshez való hozzáférés. A város csatolt településrészei közül Tapolcafé és Kéttornyúlak is saját tagóvodával rendelkezik, amelyek közül az utóbbi Borsosgyórt is ellátja. A szegregátumokból is 30 percen belül elérhető az óvodai szolgáltatás, ezért az óvodás korúak jelentős hányada részesül óvodai ellátásban. A szegregátumban élő óvodások (átlagosan 50 fő) nagy része a Huszár lakótelepi és az egykori Vajda Péter lakótelepi óvodába jár. Az óvodai létesítmények száma 2013-ig 11 darab volt, majd 2013-ban 12 darabra, 2018-ra 13 darabra emelkedett. A feladatellátási helyek számának növekedése a **férőhelyszámok alakulásán** is tetten érhető: 2010-2016 között 1 050 férőhelyen stagnált (2017-ben 1 040 férőhely), majd 2018-tól fokozatosan növekedett, 2018-ban 1 068 férőhelyre, 2019-ben 1 078 férőhelyre. A Pápai Városi Óvodákhoz tartozó nyolc óvoda közül a Szivárvány Tagóvoda rendelkezik a legnagyobb kapacitással (150 fő), ezt követi a Huszár lakótelepi

óvoda (138 fő), Fáy András lakótelepi (125 fő), a Nátuskerti (100 fő), az Erzsébetvárosi (95 fő), a Tókerti (70 fő), a Tapolcafői (45 fő) és a Kéttornyúlaki (25 fő) tagóvoda. A férőhelyszám gyarapodásával 2016-2018 között növekedett (2018-ban 1 026 fő), majd 2018-tól csökkent (2020-ban 985 fő) az óvodába beírt gyermekek száma. A 2020/2021. tanév során beiratkozó óvodások száma szerint a legtöbb óvoda a Pápai Városi Óvodák (PVO) Szivárvány Tagóvodáját (126 fő), a PVO központi óvodáját (120 fő), a PVO Fáy András lktp-i Tagóvodáját (101 fő), az Édenkert Pápai Református Óvodát (100 fő) és a Szent Anna Római Katolikus Óvodát (98 fő) választotta. Az adatok alapján látható, hogy az óvodák kihasználtsága mindig magas, sosem süllyedt 90% alá. Egy óvodára 2020-ban átlagosan 75,8 óvoda (2010-ben 91,7 fő), egy gyermekcsoportra 20,5 óvoda (2010-ben 22,4 fő) jutott. **Térségi viszonylatban** az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma se a Veszprém megyei járásközpontokban (2019: 0,71 fő), se a Pápai járásban (2019: 0,72 fő), se Pápán (0,79 fő) nem haladja meg az egyet, ami szerint férőhelyhiány nem tapasztalható. Ezt igazolja az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma is, ahol mind a három területi egység adatai egy alatt maradtak (2019: Veszprém megyei járásközpontok: 0,88 fő; Pápai járás: 0,82 fő; Pápa: 0,95 fő).

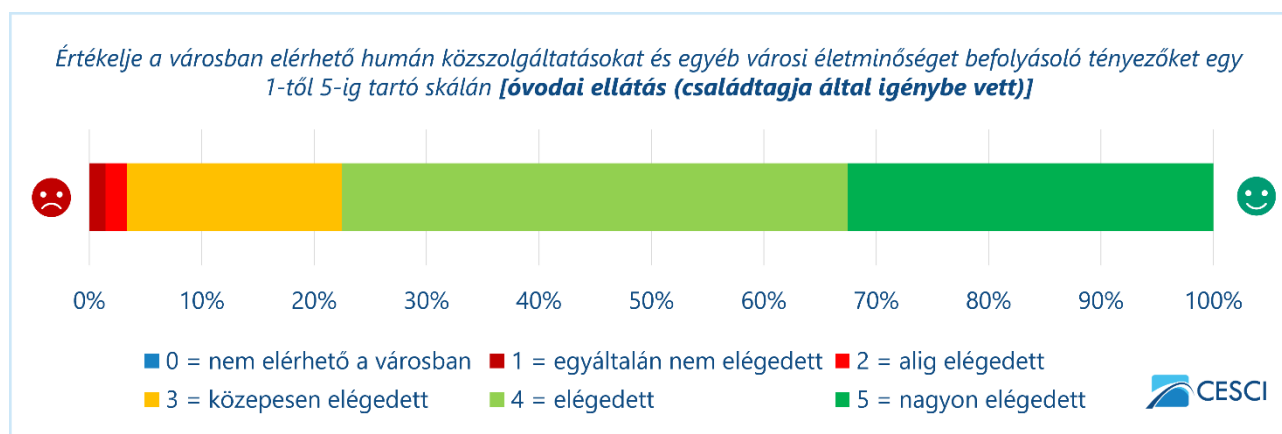
35. ábra: Pápa Városi Óvodák ellátási körzetei (Forrás: Oktatási Hivatal)

Az elmúlt évek során az **óvodapedagógusok létszáma** folyamatosan csökken: míg 2010-ben 97 óvodapedagógus dolgozott a városban, addig 2020-ban már csak 83 fő. Az **óvodák infrastrukturális** állapota – az időközbeni fejlesztések ellenére – nem megfelelő, hiszen az 1970-es és 1980-as években kialakított óvodaépületek építéstechnológiája nem vette figyelembe az energiatakarékosságot. Ebből adódóan a Fáy lakótelepi, a Huszár lakótelepi, a Nátuskerti és Szivárvány óvoda energetikai korszerűsítése elengedhetetlen. Utóbbinak fejlesztése túlmutat az energetika megújításán, mivel a gépészeti modernizálás mellett új aula kialakítása is tervbe van véve. Az infrastruktúra korszerűsítése mellett az óvodák létszámfejlesztése is megtörténik. Az eddig történt beruházások között kiemelendő a 2013-2014-ben történt eszközfejlesztés, amely által az óvodák

bútorzata, sportszerei és udvari eszközállománya újult meg, vagy a Fáy lakótelepi tagóvoda 2018-as fűtőkorszerűsítése. 2022-ben a Pápai Református Egyházközség fenntartásában lévő óvoda (Édenkert Pápai Református Óvoda) egy újonnan épült óvodaépületbe költözik, amely a csoportszobák mellett tornaszobával, logopédiai szobával és pszichológusi szobával is rendelkezni fog. A lakossági kérdőív alapján az óvodákkal és bölcsődékkal a legelégedettebbek a válaszadók. Az ötös pontrendszerben az óvodai ellátást 4,05 pontra, a bölcsődei ellátást 3,91 pontra értékelték.

36. ábra: Pápai óvodai ellátással való elégedettség (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)

Az elavult energetikai állapotú épületek mellett, a születésszám csökkenése és a friss családok Pápáról való kiköltözése nemcsak épületkorszerűsítést, hanem intézményszervezést is igényel. **Fejlesztési igények** között szerepel a lakóházas övezetben lévő Tókeri Tagóvoda bezárása, hiszen régi épületszerkezetéből adódóan az üzemeltetése hosszútávon nem kifizetődő. A közeljövőben szintén bezárásra kerül az Erzsébetvárosi Tagóvoda, amelynek épületében négy háziorvosi rendelőnek helyet adó egészségközpont jönne létre, így alkalmazkodva Pápa intézményrendszere a város demográfiai változásához. A két óvoda bezárása egy új, modern óvoda épülésével egészülne ki, amely a Téglagyári úton jönne létre. Az új létesítmény szolgáltatási profilja – a közelben lévő sportlehetőségek miatt – a sportra, s azon belül az atlétikára fog koncentrálni, így nevelve a fiatalokat az egészséges életmódra és a mozgásszeretetre.

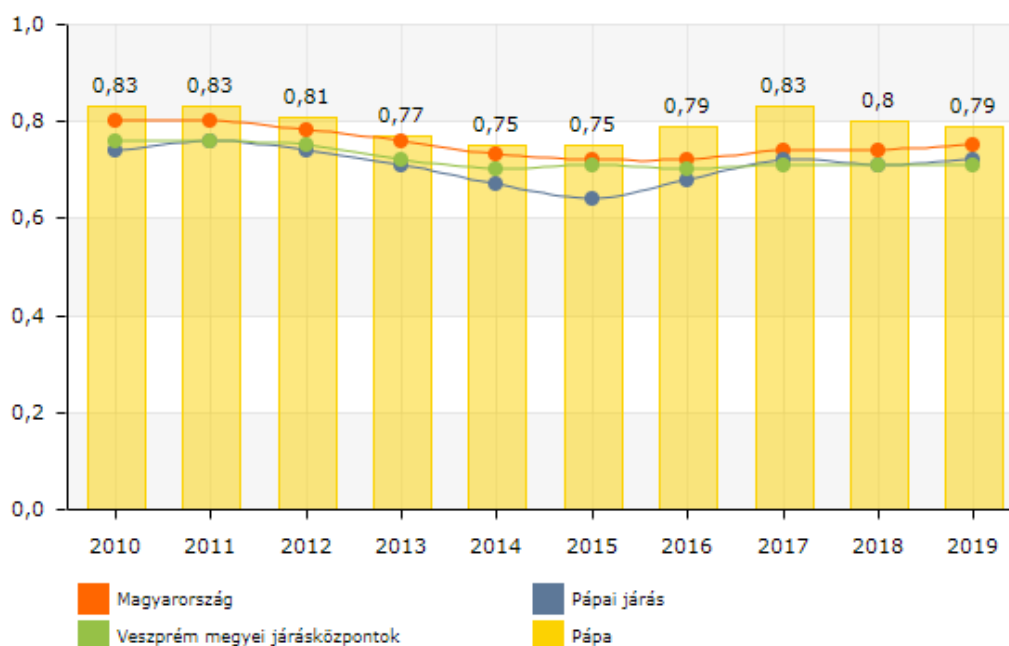
21. táblázat: Pápai óvodák adatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Óvodai feladatellátási helyek száma (db)	11	11	11	12	12	12	12	12	13	13	13
Óvodai férőhelyek száma (fő)	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1040	1068	1078	1078
Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	1009	1036	1048	968	961	947	962	994	1026	1025	985
Óvodai gyermekcsoportok száma (db)	45	45	45	45	45	45	45	44	46	48	48
Óvodapedagógusok száma (fő)	97	97	97	96	96	94	92	99	93	89	83

22. táblázat: Pápai óvodák beiratkozási létszáma a 2020/2021. tanévre (Forrás: Szolgáltatástervezési Koncepció)

Intézmény neve	Fenntartó	2020/2021. tanévre beírt létszám	2021/2022. tanévre beírt létszám
Pápai Városi Óvodák	Pápa Város Önkormányzata	120	133
Pápai Városi Óvodák Erzsébetvárosi Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	75	77
Pápai Városi Óvodák Fáy András lakótelepi Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	101	101
Pápai Városi Óvodák Szivárvány Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	126	131
Pápai Városi Óvodák Kéttornyúlaki Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	21	24
Pápai Városi Óvodák Nátuskerti Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	86	89
Pápai Városi Óvodák Tapolcafői Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	29	29
Pápai Városi Óvodák Tótkerti Tagóvodája	Pápa Város Önkormányzata	62	63
Csodavár Evangélikus Óvoda	Pápai Evangélikus Egyházközség	75	80
Szent Anna Római Katolikus Óvoda	Veszprémi Érsekség	98	102
Édenkert Pápai Református Óvoda	Pápai Református Egyházközség	100	100

37. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (fő) (Forrás: TelR)

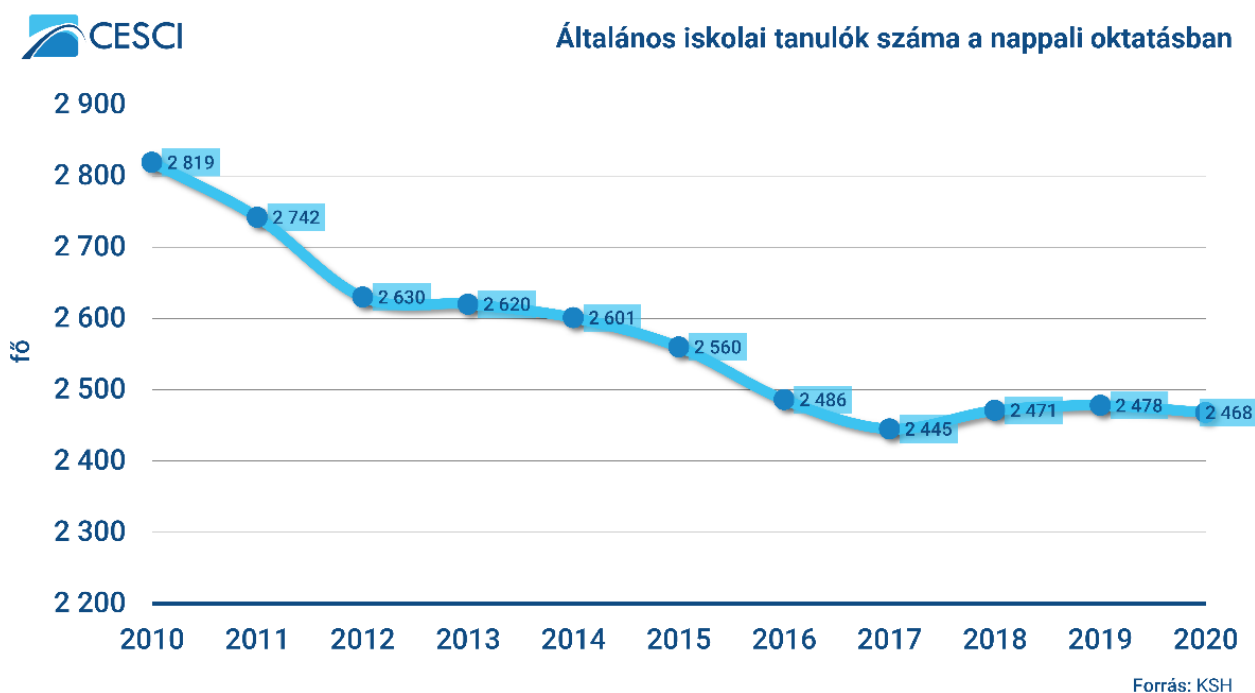

A köznevelési intézmények következő szintjét az **általános iskolák** rendszere adja. Az óvodát elhagyó, hatodik életévét betöltött és a szükséges fejlettségi szintet elérő tanköteles diákok nyolc osztályon át részesülnek alapfokú oktatásban. Az intézmény **tevékenységi körébe** tartozik a diákok felkészítése a középfokú oktatásra, melynek érdekében felső tagozattól szakrendszerű oktatást biztosít. A városban összesen nyolc általános iskola üzemel, amely közül egy (a Szent István Római Katolikus Iskola) külön telephellyel rendelkezik a Török Bálint utcában, így összesen kilenc intézményben folyik általános iskolai oktatás. Nemzetiségi iskola is biztosított a városban a Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola által. **Működtetési háttérük** alapján 5 iskola a Pápai Tankerületi Központhoz, 2 iskola egyházi jogi személyhez (Pápai Evangélikus Egyházközséghez és Veszprémi Főegyházmegyéhez), míg egy darab korlátolt felelősségű társasághoz (QSI Nemzetközi Iskola Magyarország Nonprofit Kft.-hez) tartozik.

Az általános iskolák száma Pápan 2010-ben és 2020-ban egyaránt 9 darab volt, de átmeneti években (2012, 2016, 2017) ez az érték 8 darabra csökkent. Az osztálytermek száma 2010-2020-as időszakban 122 db (2012) és 128 db (2018) között változott. 2020-ban 127 osztályterem állt a diákok rendelkezésére, iskolánként átlagosan 14,1 darab. Az általános iskolai osztályok száma 2010-től 2017-ig folyamatosan csökkent (127 darabról 109 darabra), majd 2020-ra enyhe gyarapodás történt (117 darab). Ezzel szemben az **ellátott tanulók száma** egyenletesen fogy, 2010 (2 819 fő) és 2020 (2 468 fő) között 351 fővel csökkent (-12,5%), ami a város kedvezőtlen korstruktúrájára vezethető vissza. Míg 2010-ben egy iskolára átlagosan 313 fő jutott, addig 2020-ban ez nem érte el a 300 főt (274 fő). A 2020/2021. tanév beiskolázási adatai alapján 400 főnél több diákkal csak a Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola (499 fő), a Tarczy Lajos Általános Iskola (472 fő) és a Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola (428 fő) rendelkezett. Napközis ellátásban részesülők száma évente 1 400 fő körül alakul, amely a teljes tanulólétszám több mint felét, közel 60%-át teszi ki (2019: 1 408 fő; 56,82%). Az általános iskolai rendszert eredményesen elhagyók száma évente 320-370 fő között változik, 2019-ben ez 333 főt tett ki. A pápai általános iskolák átlagos

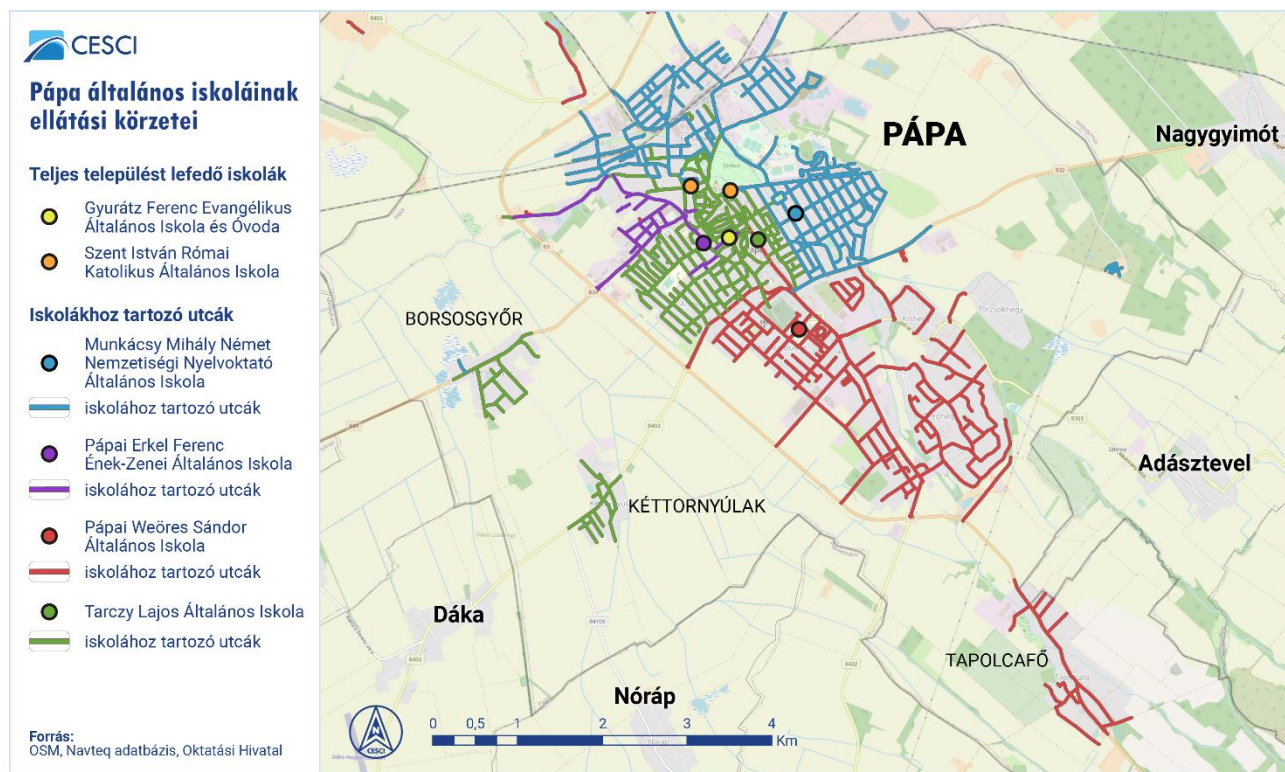
létszáma (2019: 275 fő) **térségi tekintetben** illeszkedik a Veszprém megyei járásközpontok (265 fő) adataihoz, azonban a Pápai járás értékét (170 fő) bőven meghaladja.

38. ábra: Pápai általános iskolák diákszám (Forrás: KSH)

Az általános iskolák meghatározott körzethatárai lefedik Pápa minden városrészét, az egyházi kézben lévő intézmények **hatóköre** pedig az egész városra kiterjednek. Beiskolázás során az adott körzethez tartozó diákot az intézmény köteles felvenni, továbbá a szabad iskolaválasztás miatt Pápán több iskola közül is választhatnak a növendékek. Az intézmények városon belüli elhelyezkedése többnyire a belvárosra koncentrált, de a Tókertben és a város déli részén is igénybe vehető az alapfokú oktatás. Mivel Pápa iskolaváros, és járásnak központjában helyezkedik el, így a környező településekről való oktatási célú ingázás rendszeres. A más településről bejáró általános iskolai tanulók létszáma 2010 óta szinte változatlan, évente átlagosan 412 fő. Legmagasabb értéket 2020-ban 453 fővel, legalacsonyabb értéket pedig 2019-ben 320 fő érte el a létszámuk. A pápai oktatási rendszerben betöltött viszonylag konstans jelenlétüknek köszönhetően arányuk fokozatosan növekszik a pápai diákokkal szemben (2010-ben 14,7%; 2020-ban 18,4%). A pápai általános iskolák intézményrendszerének fennmaradása érdekében szükségszerű a szomszédos települések tanulóinak az elvonása, így növelve a városi iskolák területi hatókörét, ezáltal biztosítva a diáklétszámot. Míg Pápán az ingázó diákok aránya 14-18%-ot tesz ki, addig a pápai járási szinten ez 25-30%. Az általános iskolák versenyképességét igazolja, hogy a lakossági kérdőívet kitöltők nagy többsége elégedett mind az oktatás színvonalával (3,84 pont), mind pedig az iskolák infrastruktúrájával és felszereltségével (3,95 pont).

39. ábra: Pápa általános iskoláinak ellátási körzetei (Forrás: Oktatási Hivatal)

Mivel az iskolák hatóköre lefedi az egész város területét, így a **szegregációs területek tanulói** is hozzáférnek az alapfokú oktatáshoz. Ezen diákok többsége a Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskolába jár, amely napközit, szabadidős programokat és több szakkört is nyújt diákjai számára. Míg 2012-ben 757 hátrányos helyzetű gyermek járt Pápán általános iskolába, addig 2014-ben már csak 193 fő, 2017-ben 76 fő, 2020-ban pedig 36 fő. Ez alapján a diáklétszámon belül betöltött arányuk is jelentősen csökkent, 28,8%-ról (2012) 1,5%-ra (2020).

Az általános iskolában dolgozó főállású pedagógusok mutatják az adott intézmény **humánerőforrásának** állapotát. Számuk 2010 óta – kisebb kilengésektől eltekintve – fokozatosan csökken. 2010-ben több mint 270 pedagógus (273 fő) dolgozott pápai általános iskolában, majd 2015-ben már csak 264 fő, 2020-ban pedig 247 fő. Az eltelt időszak alatt (2010-2020) összesen 26 fővel fogyatkozott meg Pápán a főállású pedagógusok száma, ami 9,52%-os veszteséget jelent. A főállású pedagógusra jutó átlagos diáklétszám 2010 és 2016 között fokozatosan csökkent – 10,3 főről 9,4 főre –, majd 2016-tól mérve ismét emelkedni kezdett, és 2020-ban ismét elérte a 10 főt. Az átlagosan egy iskolára jutó pedagógusszám is csak enyhe változást mutat: míg 2010-ben 30,3 pedagógus jutott egy intézményre, addig 2020-ban már csak 27,4 fő.

A pápai általános iskolák **számítógéppel való ellátottsága** 2010-2020 között folyamatosan javult. Míg 2010-ben 213 darab állt a tanulók rendelkezésére, addig 2020-ban már 348 darab. Minden iskola rendelkezik számítógéppel, és az internetelérés is biztosított. Az egy számítógépre jutó géphasználó diákok száma folyamatosan csökkent, ami a javuló eszközállománynak köszönhető. Amíg 2010-ben egy számítógépre 10,1 diák jutott, addig ez 2020-ra megfeleződött (5,6 fő).

Az intézmények **infrastrukturális állapotának** megóvása érdekében minden tanév kezdete előtt általános karbantartási munkákat tartanak. 2020-ban az egészségügyi festés mellett a Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola tornatermében LED-es lámpákat szereltek fel, a Vajda Márta nevét

viselő általános iskolában pedig padlóburkolatot cseréltek. Jelentősebb fejlesztések között említhető a Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola 2011-es felújítása és bővítése. A beruházás során az iskola új épületszárnyal gazdagodott, amely nyolc új tanteremnek és egyéb kiszolgáló helyiségeknek ad otthont. Az építkezés második részében a régi épületrészt is modernizálták, amelynek így a tetőszerkezete, a burkolata, a kazánja, a villamos és gépészeti berendezése újulhatott meg. Az építkezés továbbá akadálymentesítéssel (Forfa épület) és eszközbeszerzéssel is kiegészült. 2016-ban a Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény tornaterme, 2018 pedig a Pápai Weöres Sándor Általános Iskola 12 tanterme újult meg a tanári szobákkal és egy vizesblokkal egyetemben. Utóbbi intézmény tantermeinek a világítása 2020-ban LED panelekkel korszerűsödött. Szintén tornateremfejlesztés történt 2021-ben, melynek kedvezményezettje a Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda volt. Az újonnan épült kétszintes épületszárnyban a tornaterem mellett ebédlőhelyiséget is létrehoztak.

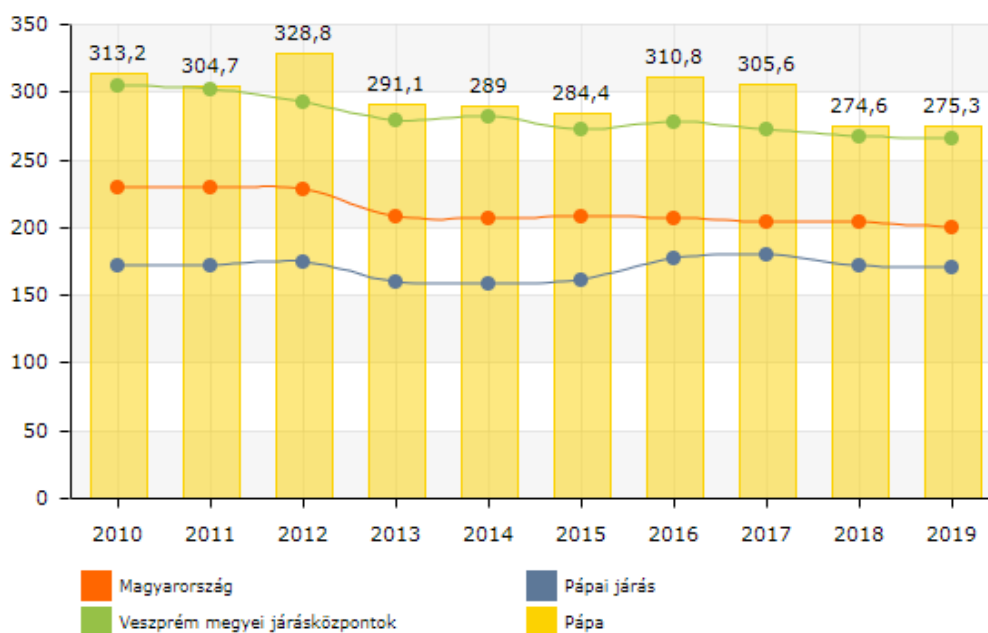
23. táblázat: Pápa város általános iskoláinak létszámadatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Általános iskolai feladatellátási helyek száma (db)	9	9	8	9	9	9	8	8	9	9	9
Általános iskolai osztálytermek száma (db)	124	127	122	124	123	123	123	124	128	124	127
Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)	127	123	114	112	113	111	110	109	115	117	117
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	2819	2742	2630	2620	2601	2560	2486	2445	2471	2478	2468
Általános iskolai főállású pedagógusok száma (fő)	273	270	260	264	263	264	265	260	259	256	247
Más településről bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	415	387	391	403	431	436	434	413	451	320	453
Általános iskolában tanuló 1-4. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)	1421	1362	1289	1291	1316	1331	1300	1272	1244	1246	1276
Általános iskolában tanuló 5-8. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)	1398	1380	1341	1329	1285	1229	1186	1173	1227	1232	1192

24. táblázat: 2020/2021. tanévre beírt általános iskolai diákok létszáma Pápán (Forrás: Szolgáltatástervezési Koncepció)

Intézmény neve	Fenntartó	2020/2021. tanévre beírt létszám
Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és EGYMI	Pápai Tankerületi Központ	119
Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola	Pápai Tankerületi Központ	428
Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola	Pápai Tankerületi Központ	499
Tarczy Lajos Általános Iskola	Pápai Tankerületi Központ	472
Pápai Weöres Sándor Általános Iskola	Pápai Tankerületi Központ	337
Szent István Római Katolikus Általános Iskola	Veszprémi Főegyházmegye	367
Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda	Pápai Evangélikus Egyházközség	231

40. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma (fő) (Forrás: TelR)

Az általános iskola végeztével a diákok a **középfokú oktatásba** kerülnek át, amely köznevelésre és szakképzésre bontható. A 2020-as szakképzési rendszer megreformálásával a szakközépiskolák és szakgimnáziumok átalakultak, előbbi szakképző iskolává, utóbbi technikummá. Kivételt csak azok a szakgimnáziumok jelentenek, amelyek pedagógiai, közművelődési vagy művészeti területen folytatnak szakképzést. Ezen intézmények továbbra is szakgimnáziumként működhetnek. Pápán **szakképzést** biztosító intézményből négy darab van, amelyek a szakképzés különböző típusait fedik le. **Szakgimnáziumban** négy éven keresztül közismereti oktatás és szakmai képzés folyik, az azt követő ötödik évben már csak szakmai képzés történik. Érettségit és szakképesítést adó szakgimnáziumból egy van – a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Művészeti

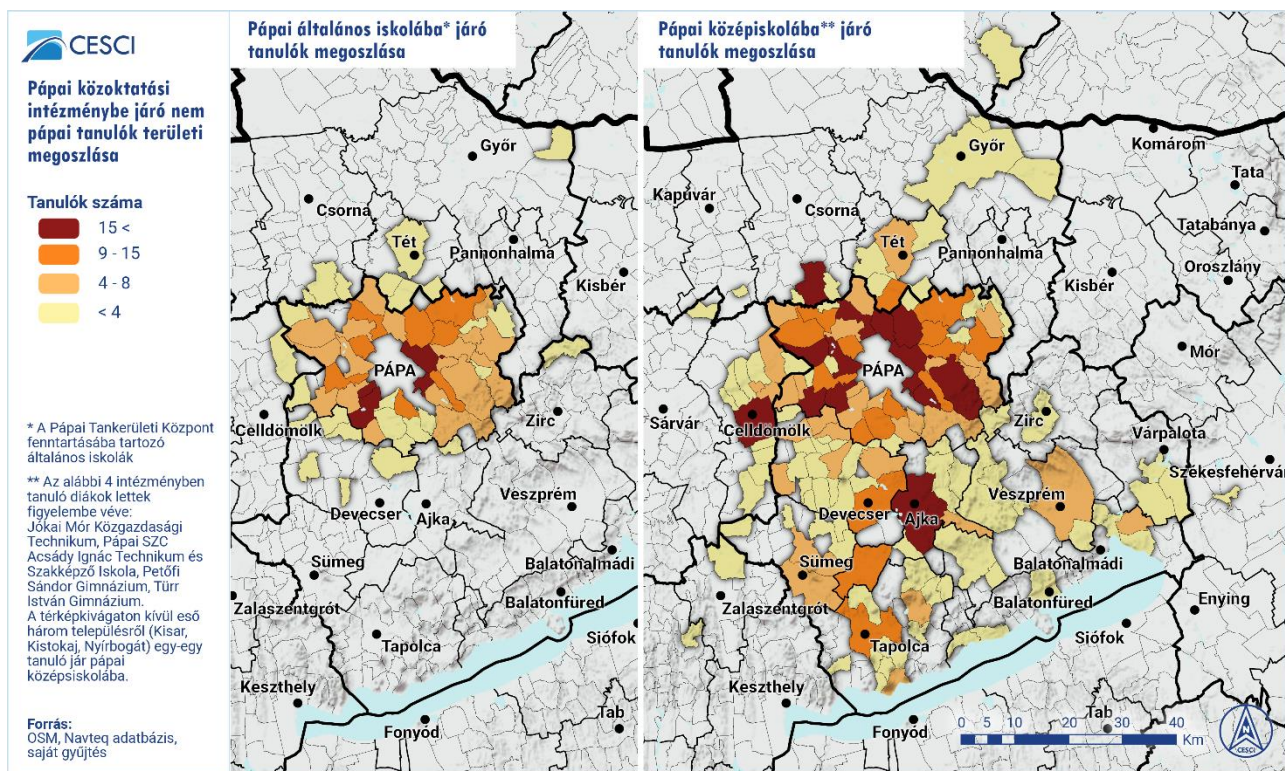
Szakköznevelési és Diákotthona –, amely művészeti oktatást nyújt. A **technikum** öt éves képzést követően szakmával és érettségivel látja el diákjait. Pápán 2020-ban ez az iskolatípus négy intézményben működött: Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Művészeti Szakköznevelési és Diákotthona; Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium; Kisalföldi ASzC Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium; Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola. Utóbbi kettő a technikumi képzés mellett három évfolyamos **szakképző iskolaként** is működik, amely érettségit nem, de szakmát biztosít. Középfokú **köznevelési** intézményből nyolc darab található a városban, amely közül hat érettségit nyújtó négy évfolyamos **gimnázium**. A Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény a sajátos nevelési igényű diákok számára **szakiskolát**, a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára **készségfejlesztő iskolát** tart fenn, amelyek lehetővé teszik tanulóik számára a munkába állást és az életkezdésre való felkészülést.

Az intézmények **működtetési háttere** alapján a tankerületi központhoz 3 iskola – Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény; Pápai Petőfi Sándor Gimnázium; Türr István Gimnázium és Kollégium –, egyházi jogi személyhez pedig egy iskola – Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Művészeti Szakköznevelési és Diákotthona – tartozik. Korlátolt felelősségű társaság három gimnáziumot működtet – Balassi Bálint Gimnázium Pápai Tagintézménye; Tudásfa Felnőttoktatási Gimnázium és Általános Iskola Pápai Tagintézménye; QSI Nemzetközi Iskola Magyarország² –, melyek közül az első kettő fenntartójának a telephelye nem Pápán található. A szakképzést nyújtó intézmények közül a Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium és a Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola az Innovációs és Technológiai Minisztériumhoz, a Kisalföldi ASzC Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium pedig az Agrárminisztériumhoz tartozik.

Pápa iskolavárosként az oktatási és szakképzési intézmények **területi hatóköre** jóval meghaladja a város körzethatárát. A pápai középiskolák tanulói a várostól mért közel 75 km-es sugarú körön belülről származnak, de szigorúan vett hatóköre Ajka, Celldömölk és Győr közötti területre korlátozódik. A Pápára irányuló oktatás célú napi ingázás főleg a Pápai járás településeire jellemző, úgymint Adásztevel, Kemeneshőgyész, Mezőlak, Mihályháza, Nagytevel, Pápasalamon, Ugod vagy Vaszar. Az intézmények többsége kollégiumi férőhelyet biztosít diákjai számára, melyek lakóinak többsége a környező kisvárosokból való, úgymint Ajkáról, Celldömölkéről, Devecseréről és Tapolcáról, de olyan települések is számottevő diákot küldenek pápai kollégiumba, mint Badacsonytomaj, Csabrendek, Kamond, Monostorapáti, Nyirád, Papkeszi vagy Vaszar. A gimnáziumok közül kiemelkedik a Református Kollégium, hiszen az intézmény történetiségéből adódóan vonzáskörzete országos léptékben mérhető. A pápai középiskolai tanulók szerény többsége ugyan Pápán él, de a más településről bejárók aránya általában így is eléri a 40-50%-ot: a Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola 55,6%-ban (233 fő), a Pápai Petőfi Sándor Gimnázium 48%-ban (136 fő), a Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium 45,6%-ban (214 fő), a Türr István Gimnázium és Kollégium pedig 45%-ban (246 fő) más településekről származó diákokat tanít.

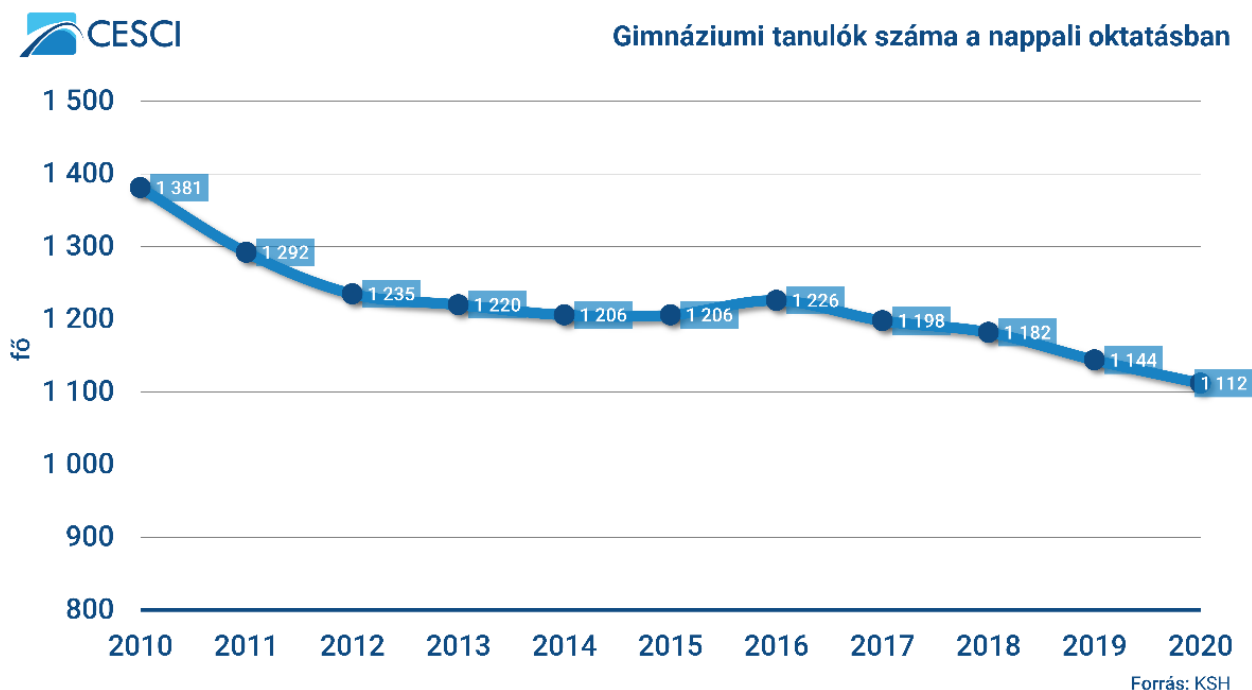
² A QSI Nemzetközi Iskola Magyarország amerikai iskolaként csak Budapesten és Pápán hozott létre oktatási intézményt. Vidéki iskolája 2018-ban nyílt meg.

41. ábra: Pápai közoktatási intézménybe járó nem pápai tanulók területi megoszlása (Forrás: Intézményi és a Pápai Tankerületi Központ adatszolgáltatása)

A középiskolákban tanuló **diákok létszáma** – a többi oktatási intézményekhez hasonlóan – csökken. Pápai gimnáziumokba 2020-ban 1 112 fő járt, 2010-hez (1 381 fő) képest 269 fővel kevesebb (19,5%-os veszteség). Az egy gimnáziumra jutó tanulószám folyamatosan csökkent: míg 2010-ben egy gimnáziumra átlagosan 276,2 fő jutott, addig 2020-ra már csak 185,3 fő (32,9%-os veszteség). Az osztálytermek száma az utóbbi öt évben nőtt, 49 darabról (2016) 61 darabra (2020), amelybe a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adatai is beletartoznak. Ez alapján az egy osztályteremre jutó gimnazista diákok átlagos száma 25 főről 18,2 főre csökkent. A közoktatáshoz tartozó szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátó helyek száma 2020-ban egyről kettőre nőtt, mivel a Vajda Márta nevét viselő intézmény készségfejlesztés mellett 2020-tól szakiskolai képzést is biztosít. A tanulószám 2016-2019 között enyhén csökkent (13 főről 9 főre), majd a 2020-as intézménybővítés által 24 főre gyarapodott, így az egy intézményre jutó átlagos diákszám 2016 (13 fő) és 2020 (12 fő) között jelentős változást nem mutat. A szakképzés 2020-as reformja miatt az érintett intézmények esetében hosszabb idősoros elemzésre nincs lehetőség. 2020-ban a négy technikumba összesen 670 diák (egy intézménybe átlagosan 167,5 fő), a két szakképző iskolába 460 diák (egy intézménybe átlagosan 230 fő), az egy köznevelési szakgimnáziumba pedig 26 fő járt. A 2020/2021. tanév beiskolázási adatok alapján a legtöbb diák a Türr István Gimnázium és Kollégiumban (548 fő), a Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégiumban (425 fő) és a Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskolában (419 fő) tanult. A hátrányos helyzetű tanulók száma mind a gimnáziumban, mind pedig szakképzési intézményekben alacsony, számuk maximum 3-4 főre tehető. A 8 osztályt el nem végzett tanulók felzárkóztatása a 2020/21. tanévig a szakképzési HÍD programban, 2020/21. tanévtől a dobbantó programban történt meg.

42. ábra: Pápai gimnáziumok diákszáma (Forrás: KSH)

A gimnáziumokban oktató **főállású pedagógusok száma** 130 fő körül alakult, amely az utóbbi öt évben (2016-2020) mért legalacsonyabb értéket 2020-ban érte el (123 fő). 2020-ban egy gimnáziumra átlagosan 20,5 pedagógus (2016: 26,2 fő), egy pedagógusra 9 diák (2016: 9,4 fő) jutott. Szakiskolai és készségfejlesztő iskolában a főállású pedagógusok száma 4 főtt tett ki, ami jelentősen több mint 2016-ban (2 fő) vagy 2017-2019-ben (1 fő). 2020-ban egy iskolatípusra átlagosan 2 fő, egy pedagógusra pedig 6 tanuló jutott. A technikumok 2020-as tanárlétszáma 48 fő volt, akikre fejenként 14 diák került. Összességében egy technikum átlagosan 12 pedagógussal rendelkezett. A szakképző iskolák oktatói gárdája 32 főből állt – iskolánként átlagosan 16-16 fő –, akik egyenként 14,4 diák képzéséért voltak felelősek. Az adatok tükrében a gimnáziumok vannak legjobban ellátva pedagógusokkal, míg a tanárookra jutó diákszám a szakképző iskolák esetében a legnagyobb.

A gimnáziumok **számítógéppel való ellátottsága** kedvezőnek mondható, mivel minden intézmény rendelkezik számítógéppel és internetelérhetőséggel. Az eszközállomány az időszakos visszaesésektől eltekintve – ami az eszközpark megújításából adódhat – 2011 óta folyamatosan nőtt. 2011-ben 213 db, 2016-ban 238 db, 2019-ben 243 db számítógéppel rendelkeztek a gimnáziumok. Az említett visszaesések 2011-ben (-18 db), 2017-ben (-14 db) és 2020-ban (-24 db) történtek. Ezek az időszakos kilengések az egy számítógépre jutó (számítógépet használó) diákszám alapján nem tetten érhető, mivel a vizsgált időszak minden évében átlagosan 6 tanuló jutott egy eszközre (2020-ban 6,1 fő). A gimnáziumok diáklétszámcsökkenése itt is megfigyelhető, mivel 2010-ben 1 509 tanuló használt számítógépet, addig 2020-ban már csak 1 342 fő.

A középiskolák **infrastruktúrájának fejlesztése** folyamatos, állapotuk az elvárásoknak megfelel. A Türr István Gimnázium és Kollégiumot érintő 2020-as fejlesztés az iskola kollégiumi épületére koncentrált. A kollégium épületének energetikai korszerűsítése a homlokzat és a lapostető szigetelésére, napelemes rendszer létesítésére és a nyílászárók részleges cseréjére terjedt ki. Jövőbeli fejlesztések között szerepel az intézmény Fő utcai épületének teljes körű felújítása, és egy új

tornaterem kialakítása a Csáky utcában. Pápai Református Kollégium Gimnáziumának, Szakgimnáziumának és Diákotthonának homlokzatfelújítása már 2013-ban megkezdődött, ami 2016-ban az épület teljes épületenergetikai és gépészeti modernizációjával folytatódott. A konyhaépület energetikai fejlesztése 2018-ban befejeződött, a tetőn napelemes rendszert létesítettek. További fejlesztések között szerepel egy új internátus kialakítása, amely kielégítené az időközben jelentkező férőhelyhiányt. A szakképzési intézmények közül a Kisalföldi Agrárszakképzési Centrum Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum Szakképző Iskola és Kollégium energetikai korszerűsítése 2019-ben fejeződött be. A munkálatok során a kollégium vizesblokkjai, a tető és a falak szigetelése, valamint a nyílászárók újultak meg. Fejlesztési szükségletek között merült fel a kollégiumi szobák és a közös helyiségek korszerűsítése, valamint új bútorok beszerzése. Az 1970-es években épült Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola épületének a tetőszigetelése 2016-ban valósult meg, ami 2020-ban négy tanterem felújításával, napelemrendszer kiépítésével és a világítótestek korszerűsítésével egészült ki. Az intézmény digitális eszközállománya jó, a tantermek fele interaktív táblával ellátott. A jövőbeli fejlesztések között szerepel további táblák beszerzése, valamint az épület előregedett csatornarendszerének és vizesblokkjainak a felújítása. A Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium fejlesztései közül kiemelendő a 2016-2017-es homlokzatfelújítás és a kollégium fűtőkorszerűsítése. További munkálatok során 2018-2019-ben a vizesblokkok és a gépjármű kapu újult meg (utóbbit kaputelefonnal, kamerával és beléptetőrendszerrel látták el), majd a rákövetkező időszakban a folyosó nyílászárócseréje (2020), a világításrendszer modernizációja és az iskola hőközpontjának teljes gépészeti fejlesztése (2021) következett. A beavatkozásoknak köszönhetően az intézmény energetikailag modern, és digitális eszközállománya is megfelelő: 11 db interaktív tábla, 1 db okostábla és 6 informatikai szaktanterem (melynek gépállománya folyamatosan cserélődik). Azonban mivel az épület teljes körű felújítása 1990-ben történt meg, így mára tetőcserére és külső vakolásra szorul. A tervezett fejlesztések között szerepel még egy aula kialakítása és a tetőtér beépítése.

25. táblázat: 2020/2021. tanévre beírt középiskolai diákok létszáma Pápán (Forrás: Szolgáltatástervezési Koncepció)

Intézmény neve	Fenntartó	2020/2021. tanévre beírt létszám
Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola	PSZC, NSZFH és ITM	nappali: 400 felnőttképz:19
Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium	PSZC	425
Kisalföldi Agrárszakképzési Centrum Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum Szakképző Iskola és Kollégium	Agrárminisztérium	375
Pápai Petőfi Sándor Gimnázium	Pápai Tankerületi Központ	302
Türr István Gimnázium és Kollégium	Pápai Tankerületi Központ	548
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Diákotthona	Dunántúli Református Egyházkerület	353

26. táblázat: Pápai gimnáziumok adatai (Forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gimnáziumi feladatellátási helyek száma (db)	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6
Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt) (fő)	1381	1292	1235	1220	1206	1206	1226	1198	1182	1144	1112
Eredményes érettségi vizsgát tett tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	506	603	488	435	415	442	349	428	433	393	360
Hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)			110	85	58	28	13	19	10	2	4
Gimnáziumi osztálytermek száma a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt, 2015-ig TAAK223 része (db)							49	50	54	58	61
Gimnáziumi osztályok száma a nappali oktatásban (db)							42	41	44	45	44
Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)							262	238	239	247	248
Más településről bejáró gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)							338	331	321	314	306
Gimnáziumi főállású pedagógusok száma (fő)							131	136	132	136	123

27. táblázat: Pápai szakképzés adatai (Forrás: KSH)

	2020
Köznevelési szakgimnáziumi feladatellátási helyek száma (db)	1
Köznevelési szakgimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	26
Technikumi feladatellátási helyek száma (db)	4
Technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	670
Technikumi főállású pedagógusok, oktatók száma (fő)	48
Szakképző iskolai feladatellátási helyek száma (db)	2
Szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	460
Szakképző iskolai főállású pedagógusok, oktatók száma (fő)	32

Mára Pápának csak egy **felsőfokú oktatási intézménye** maradt, a Pápai Református Teológiai Akadémia. Képzési hely szerint Pápán a felsőoktatásban tanulók száma 2010 és 2020 között 81,9%-

kal csökkent –2010-ben 260 hallgatóval, 2020-ban már csak 47 hallgatóval rendelkezett a város –, ami főleg két felsőoktatási intézmény pápai telephelyének felszámolására vezethető vissza. Ez a tendencia tükröződik vissza a felsőfokú oklevelet szerzők számában is. 2010-ben Pápán 72 fő végezte el sikeresen a felsőfokú tanulmányait, ami 2020-ra 8 főre zsugorodott. A kollégiumban lakó hallgatók aránya – a 2013-2015-ös időszaktól eltekintve (50%-os arány) – többnyire 20-30% között ingadozott (2020-ban 29,8%). Ezzel szemben a felsőoktatási intézményben dolgozó oktatók száma a vizsgált időszakban alig változott, hiszen a 2010-es 24 főről 21 főre csökkent 2020-ra.

28. táblázat: Pápai felsőoktatás adatai (Forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Felső oktatásban részt vevő hallgatók száma (képzési hely szerint) (fő)	260	218	157	111	87	95	86	60	50	47	47
Kollégiumban lakó felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma (képzési hely szerint) (fő)	58	50	52	62	51	43	20	23	14	12	14
Felsőfokú oklevelet szerzett hallgatók száma (képzési hely szerint) (fő)	72	30	25	30	27	17	29	12	12	13	8
Felsőoktatási intézményekben dolgozó oktatók száma (képzési hely szerint) (fő)	24	20	25	23	25	27	27	19	18	18	21

A város dinamizmusának és közösségszervezésének meghatározó eleme a helyi **kulturális és kreatív szektor** helyzete. A kulturális rendezvények terén kifejezett széles a kínálat, viszont az azokat kiszolgáló korszerű, fenntartható, családbarát közösségi terek száma véges. A sportcsarnokon, egyes egyházi épületeken és a kastélyon, kastélykerten kívül még mindig kevés a valódi közösségi tér és rendezvényhelyszín. Kevés az igazán nagy látogatószámot vonzó rendezvény. Különösen Veszprémmel szemben nagy e téren a város hátránya, mely sikeresen, igazi fesztiválvárosként és immár kulturális fővárosként tudta magát pozícionálni. A pápai kulturális intézmények területi hatóköre ezért főképp a város szűkebb környezetére, járására korlátozódik.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 83/A. § (1) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján, Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 7. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva Pápa Város Önkormányzata a 33/2020. (XII.15.) közművelődésről szóló rendeletében határozta meg azon közművelődési alapszolgáltatások körét, amelyet települési önkormányzati kötelező feladatként ellát.

Pápa Város Önkormányzata a feladatkörébe tartozó közművelődési feladatainak ellátásáról a Pápai Platán Nonprofit Kft-vel kötött közművelődési megállapodás útján gondoskodik.

Ennek keretében biztosítja a művelődő közösségnek rendszeres és alkalmoszerű művelődési vagy közösségi tevékenysége végzésének helyszínét a Huszár Községi Házban és a művelődő közösség számára bemutatkozási lehetőségeket teremt.

Továbbá biztosítja az alábbi közművelődési alapszolgáltatásokat a Kft. feladatellátási helyeként működő Jókai Mór Művelődési Központ keretein belül:

- művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása,
- a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése,
- az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása,
- a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása,
- az amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása,
- a tehetséggondozás- és -fejlesztés feltételeinek biztosítása, valamint
- a kulturális alapú gazdaságfejlesztés.

Pápa Város Önkormányzata a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján a közművelődési és közgyűjteményi feladatokról, illetve a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, valamint a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 39/2015. (III.11.) Korm. rendelet alapján a régészeti örökség és műemléki érték védelmével kapcsolatos feladatok ellátásáról is Pápai Platán Nonprofit Kft. útján gondoskodik.

A Kft. feladatellátási helyeként működő Gróf Esterházy Károly Múzeum és Képfestő múzeum által ellátott feladatok:

- A kulturális javak egységes szaktudományos szempontok szerint, tudományos szaktevékenység keretében kialakított, nyilvántartott és dokumentált együttesének őrzése, gondozása és kiállításokon történő bemutatása.
- A kulturális javakhoz kapcsolódó kutatási tevékenység biztosítása.
- Kultúraközvetítő, közművelődési tevékenységgel hozzájárulás az egész életen át tartó tanulás folyamatához.
- Közművelődési rendezvények és egyéb programok rendezése.
- A nevelési-oktatási intézményekkel való együttműködés, múzeumpedagógiai programjaival az iskolai és az iskolán kívüli nevelési célok elérésének segítése.
- A kulturális javak múzeumpedagógiai célú feldolgozása, folyamatosan megújuló múzeumpedagógiai és múzeumandragógiai programkínálat biztosítása.
- Turisztikai vonzerejének felhasználásával, a látogatóknak nyújtandó szolgáltatásokkal helyi és országos szinten a gazdaság élénkítésének elősegítése.
- A működési engedélyben meghatározott gyűjtőkörébe tartozó kulturális javak gyűjteménygondozása, ennek keretében azok gyarapítása, nyilvántartása, állományvédelme, tudományos feldolgozása és publikálása, hozzáférhetővé tétele, ennek keretében állandó és időközi kiállítások rendezése, közművelődési és múzeumpedagógiai programok és kiadványok biztosítása, a kulturális javak digitalizálása, a kutatási tevékenység biztosítása.
- Gyűjtőterületére kiterjedően a jogszabályban meghatározottak szerint régészeti feltárás, illetve régészeti szaktevékenység végzése.
- Kiadványai és más, a múzeum, illetve a kiállítóhelyek karakteréhez illő tárgyak értékesítésére múzeumi bolt üzemeltetése.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 64.§ (1) bekezdése szerint a települési könyvtári ellátás biztosítása a települési önkormányzatok kötelező feladata, melynek ellátásáról a Kft. útján gondoskodik.

A Kft. feladatellátási helyeként működő Jókai Mór Városi Könyvtár által közszolgáltatási szerződés keretein belül ellátott feladatok:

- Pápa, Fapiac tér 14. szám alatt: könyvtári dokumentumok helyben használata, kölcsönzése; könyvtárközi kölcsönzés, területi együttműködés szervezése; könyvtári tevékenységgel összefüggő egyéb szolgáltatások.
- a könyvtári tevékenység fő céljait küldetésnyilatkozatban közzéteszi,
- gyűjteményét folyamatosan fejleszti, feltárja, megőrzi, gondozza és rendelkezésre bocsátja,
- tájékoztat a könyvtár és a nyilvános könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól,
- biztosítja más könyvtárak állományának és szolgáltatásainak elérését,
- részt vesz a könyvtárak közötti dokumentum- és információcserében,
- biztosítja az elektronikus könyvtári dokumentumok elérhetőségét,
- a könyvtárhasználókat segíti a digitális írástudás, az információs műveltség elsajátításában, az egész életen át tartó tanulás folyamatában,
- segíti az oktatásban, képzésben részt vevők információellátását, a tudományos kutatás és az adatbázisokból történő információkérés lehetőségét,
- kulturális, közösségi és egyéb könyvtári programokat szervez,
- tudás-, információ- és kultúráközvetítő tevékenységével hozzájárul az életminőség javításához, az ország versenyképességének növeléséhez,
- a szolgáltatásait a könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe véve szervezi,
- a nyilvános könyvtár az általa üzemeltetett, kiskorúak által is használható, internet-hozzáféréssel rendelkező számítógépek használatát a kiskorúak védelmét lehetővé tevő, könnyen telepíthető és használható, magyar nyelvű szoftverrel ellátva biztosítja a kiskorúak lelki, testi és értelmi fejlődésének védelme érdekében.
- szolgáltató jelleggel részt vesz a Könyvtárellátási Szolgáltató a kistelepülési könyvtárak könyvtári ellátása céljal.

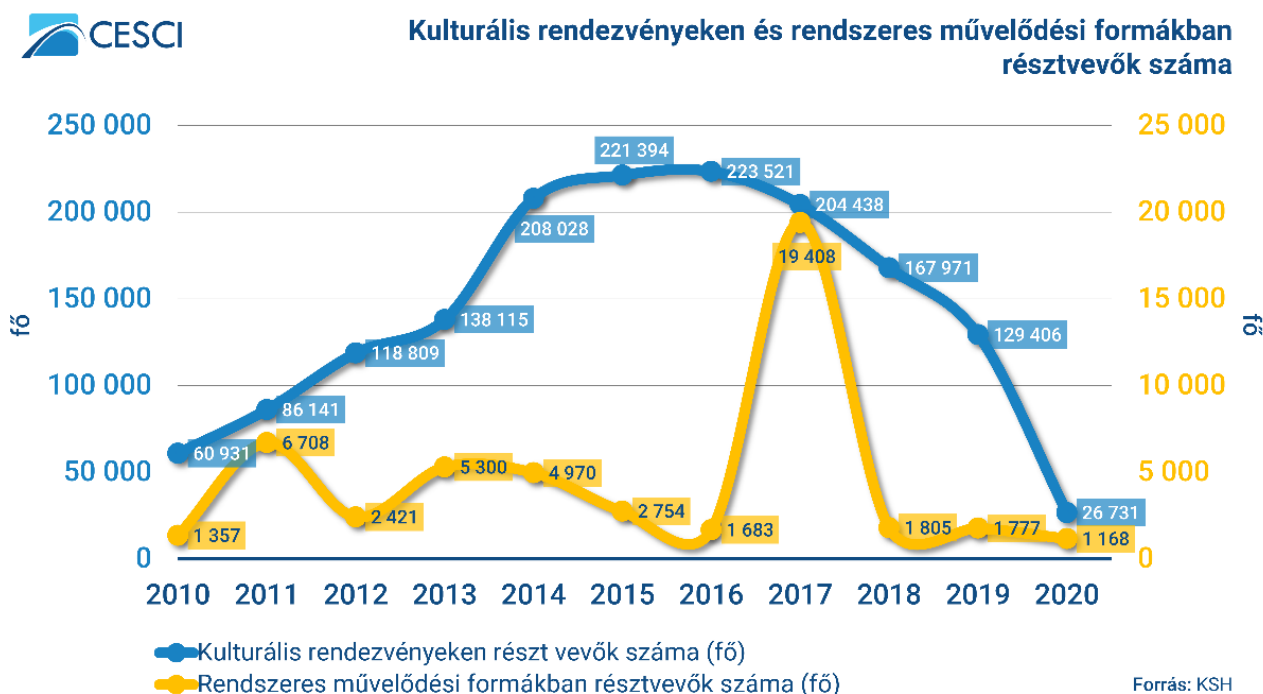
A szintén a Pápai Platán Nonprofit Kft. üzemeltetésében működő Esterházy-kastély elsősorban turisztikai attrakció, de a kastély épületében található a Gróf Esterházy Károly Múzeum legújabb, Pápa középkori történelmét bemutató helytörténeti kiállítása és az épület valamint annak udvara több kulturális rendezvény helyszíne is.

Pápa város kulturális kínálatát tovább színesíti a gazdasági társaságként működő Pegazus Színház, Petőfi Mozi, valamint az Edvy Malom Fogadó és Barokk Udvarház, az intézményi formában működő Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek könyvtára, levéltára és Pannonia Reformata múzeuma, az Allegro Alapfokú Művészeti Iskola, a Pápai Református Kollégium "Tánc-Lánc" Alapfokú Művészeti Iskolája, a Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola továbbá számos egyesület, közülük kiemelendő a Pápai Vadvirág Művészeti Egyesület, a Pápai Fúvósok Közhasznú Egyesülete, a Pápai Művelődéstörténeti Társaság, valamint a város köznevelési intézményei, egyházi közösségei és további civil szervezetei.

A kulturális és ismeretterjesztő rendezvények számának és látogatottságának adatait – a 2020-as egészségügyi világválság miatt – a 2019-es év alapján szükséges vizsgálni. Összevetve a 60 perces

zónán belül elhelyezkedő 12 konkurens járasszékhellyel, Pápa több részterületen is elmarad. Ilyen hiányosságok mutatkoznak a kulturális rendezvények száma (Pápa: 17,1/ezer lakos; 12 város: 21/ezer fő), de még inkább a kulturális rendezvényeken résztvevők fajlagos száma (Pápa: 4 267 fő/ezer fő; 12 város: 4 517 fő/ezer fő) alapján. A rendezvények száma évente 400 és 700 db között változott (2019: 518 db), de voltak olyan kiemelkedő évek (2015: 907 db; 2016: 943 db), amikor számuk meghaladta a 900 darabot. A kulturális rendezvényeken résztvevők száma 2010-2016 között folyamatosan emelkedett (2010: 60 931 fő; 2016: 223 521 fő), majd a 2016-os rekordévet követően erőteljesen apadt (2019: 129 406 fő). Az ismeretterjesztő rendezvények száma (Pápa: 1,95/ezer fő; 12 város: 11,12/ezer fő) terén nagyságrendnyi a különbség a 12 járasszékhely javára. Pápa ilyen jellegű rendezvénykínálata szegényes, de az országos átlaghoz (4,63/ezer fő) képest is többszörös a lemaradása. A rendezvényeken résztvevők száma Pápán (100,1 fő/ezer fő) fajlagosan számítva harmada a versenytársakénak (299,2 fő/ezer fő), de Magyarország települései (143,4 fő/ezer fő) is átlagosan jóval több résztvevőt vonzanak az ismeretterjesztő rendezvényeikkel. 2019-ben összesen 59 ismeretterjesztő rendezvényt tartottak, amelyekre 3 062 fő látogatott el. A rendszeres művelődési foglalkozások száma 2013 óta meghaladja az évi 2 000 darabot (2019: 2 155 db), amelyek közül kiemelkedő évek tekinthető 2014 (2 705 db), 2015 (3 353 db) és 2016 (2 763 db). Ezen rendezvények éves látogatószáma többnyire 5 000 fő alatt marad (2019: 1 777 fő), kiugró értéket csak 2017-ben mértek (19 408 fő). A kulturális intézmények szerény programkínálatát a lakossági kérdőív eredménye is igazolja. A beérkezett válaszok alapján a helyiek közepesen elégedettek (3,67 pont) a város kulturális életével, és főleg a fiatalokat megszólító rendezvényeket hiányolják.

43. ábra: Kulturális rendezvényeken és rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (Forrás: KSH)

A Jókai Mór Városi Könyvtár Pápa egyetlen könyvtára. A **könyvtárak** tízezer lakosra jutó száma (Pápa: 0,3) alacsony, összehasonlítva a 12 járasszékhelyi (0,9/10 ezer fő), de különösen a magyarországi (3,4) átlaggal. A konkurenssekkel szemben azonban a pápai könyvtár képes aktív közösséget szervezni maga köré, a beiratkozottak (308 beiratkozott/1000 fő) fajlagos értéke több mint kétszerese a

járasszékhelyekhez (142/1000 fő) és Magyarországhoz (141 fő/1000 fő) képest. A beiratkozott olvasók száma 2010 óta (6 563 fő) szinte töretlenül gyarapodik, 2019-ban pedig elérte a 9 354 főt. A kölcsönzött könyvek száma 2017-ig (140 125 db) 100 000 darab fölött volt, ami 2019-re 54 000 darabra fogyatkozott. A **múzeumi látogatók** száma terén Pápa (1525 látogató/ezer fő) mind a járasszékhely városok (1 152 látogató/ezer fő) mind Magyarország (1 183 látogató/ezer fő) mutatóit meghaladja. A három pápai múzeumba 2019-ben 46 251 fő látogatott el, akiknek a száma 2010 óta (1 956 fő) töretlenül növekszik. Ehhez járul hozzá, hogy a vizsgált időszakban a múzeumok száma is bővült: 2011-ben kettő, 2013-ban három múzeum nyitotta meg kapuit.

A kulturális intézmények **infrastrukturális állapota** alapján a legnagyobb fejlesztésre a Jókai Mór Városi Könyvtár szorul. A 2020-as energetikai fejlesztés során napelemmel látták el az épületet, valamint a hőszigetelés és a nyílászáró-állomány is megújult. Ennek ellenére a világítás-, fűtés- és tetőkorszerűsítés még mindig nem történt meg. Az épület legnagyobb hátránya, hogy belső szerkezete nem alkalmas a könyvtári funkció betöltésére, hiszen az iskolai, s nem könyvtári célból épült. Ebből adódóan inkább új könyvtári épület kialakítására lenne szükség. A Jókai Mór Művelődési Központ épülete szintén 2020-ban újult meg. A fejlesztés nyílászárócserét, hőszigetelést, valamint a fogadótér és a külső terasz átalakítását foglalta magában. További fejlesztési igény a fűtésrendszer modernizálása, mivel jelenlegi állapota nem gazdaságos. Az épület szakaszolására nincs lehetőség, a teljes épület kifűtése pedig fölösleges. A fűtőkorszerűsítés mellett a világítótestek cseréje, a klimatizálás és a színpadtechnika fejlesztése is a jövőbeli beruházások között szerepel. Szintén felújításra szorul a Kékfestő Múzeum főépülete és gyárépülete, amelynek korszerűsítése főleg az elektromos hálózat cseréjére irányul. A Huszár Községi Ház épületkarbantartása nyílászárócserét, világításkorszerűsítést és a vizesblokkok felújítását tartalmazza. Az eddig megvalósult kulturális fejlesztések közül kiemelkedik a filmszínház 2013-as átadása, valamint az Esterházy-kastély 2015-ös renoválása (amely jelenleg nyílászárócserére szorul).

29. táblázat: Közművelődési intézmények száma Pápán (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Közművelődési intézmények száma (db)	4	3	1	7	17	15	10	14	18	16	17
Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)	1884	1708	1563	2323	2705	3353	2763	2204	2541	2155	65
Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)	1357	6708	2421	5300	4970	2754	1683	19408	1805	1777	1168
Kulturális rendezvények száma (db)	689	470	541	515	708	907	943	638	430	518	76
Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)	60931	86141	118809	138115	208028	221394	223521	204438	167971	129406	26731

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alkotó művelődési közösségek száma (db)	17	15	14	17	31	27	30	20	26	24	17
Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)	326	307	239	317	452	497	559	427	492	412	256
Ismeretterjesztő rendezvények száma (db)							77	133	228	59	45
Ismeretterjesztő rendezvényeken résztvevők száma (fő)							6030	2795	3477	3062	539

A pápai identitásnak fontos eleme a sport, ezért a város **sportlétesítményei** az alapvető igényeket – legyen az tömegsport vagy versenysport – kielégítik. A meglévő sportinfrastruktúra egyaránt kiszolgálja az iskolai testnevelést, a szabadidősportot, valamint az egyesületek munkáját. Szabadtéri pályából összesen 19 darab található a városban, amelyek között sportcentrum, stadion, sportcsarnok, sportpálya, pumpapálya, lovaspálya, tenispálya, kerékpárút és kondipark is található. Ezeket 23 darab fedett sportlétesítmény egészíti ki, amelyek között sportcsarnok, sportpálya, tornaterem, konditerem, termálfürdő, bowling pálya, darts pálya és fegyveres lőtér is szerepel. Ezen létesítményekben végezhető **sportolási tevékenységek** igen széleskörűek, kezdve a tömegsportoktól egészen a sportegyesületek és klubok által működtetett speciális sportágakig (lovaglás, lövészet, karate, tánc, fitness, cirkuszművészet). A város legújabb sportlétesítménye a Sportcentrum, ahol atlétika és teke sportág mellett szabadidős sporttevékenységek is helyt kapnak, továbbá lehetőség van személyi edzésre, mozgásterápiára, masszázusra, edzőtáborokra és rendezvények szervezésére. A Városi Sportcsarnok rendezvények, testnevelés órák, egyesületek edzéseinek ad otthont. Nézőtere 1 150 személy befogadására képes, játéktere 20x40 méteres, ami két műfüvespályával egészül ki. A Perutz Stadion 500 fedett ülőhelyével és 5 500 fős teljes befogadóképességével a város legfontosabb futballmérkőzéseit fogadja be, míg a Spartacus Sportpálya 50 fős fedett ülőhelyével és 20x40-es műfüves pályájával ingyenesen biztosítja iskolák és egyesületek számára a testmozgás lehetőségét. A Várkertfürdő két medencét biztosít a sportolásra: egy tanmedencét (amely vízi tornára és úszásoktatásra alkalmas), valamint a gyakorlott úszók számára egy feszített víztükrű sportmedencét (2 méter mély, 25 méteres, 6 sávós).

A város sportinfrastruktúrája nem csak a pápai, hanem a környező (járási) települések igényeit is kielégítik, ezért a **területi hatóköre** jóval túlnyúlik a város közigazgatási határán. A mindennapi sportolást biztosító sportpályák a város különböző részein elérhetőek: szakképző iskolák sportpályái (2 db), lakótelepi betonos sportpályák (2 db), valamint a csatolt településrészek saját sportpályái (3 db). Mindemellett a nagyobb sportlétesítmények és sportfunkciók a város ÉK-i (Várkert és Külső-Várkert) részén tömörülve egyfajta külön sportközpontot alkotnak. **Működtetési háttér** alapján az önkormányzati tulajdonban lévő sportlétesítmények üzemeltetését a város a Pápai Sport Nonprofit

Kft. megbízásával látja el. Ezen létesítmények közé tartozik a Pápai Sportcentrum, a Városi Sportcsarnok, a sportcsarnok melletti műfüves kispályák, a Spartacus Sportpálya, a Perutz Stadion, valamint a csatolt településrészek (Borsosgyőr, Kéttornyúlak, Tapolcafü) sportpályái. Ezek mellett kiemelt fontosságú létesítmény a Várkertfürdő, amelyet a többségi önkormányzati tulajdonban levő gazdasági társaság, a Pápa Termálvízhasznosító Zrt. üzemeltet.

Ezen létesítmények szolgáltatását főleg iskolai csoportok és sportegyesületek tagjai veszik igénybe. **Látogatottsági számok** alapján a Sportcentrumot 300-400 fő, a Városi Sportcsarnokot 300 fő, a Sportcsarnok melletti műfüves kispályákat 100 fő (kisbajnokságok esetén +40 fő), a Spartacus Sportpályát (amely nyitott és ingyenes) 300 fő, a Perutz Stadiont szintén 300 fő, míg a csatolt települések sportpályáit külön-külön 10-20 fő (mérkőzések idején 50 fő) veszi igénybe naponta. Természetesen rendezvények vagy nagyobb mérkőzések idején a látogatószám jelentősen megnő. A Perutz Stadionban rendezett mérkőzések alkalmával a stadion napi látogatószáma 200-300 fővel, kispályás bajnokságok esetén 150 fővel emelkedik. A Várkertfürdő éves látogatószáma – amely nem csak a sportolás célú személyeket tartalmazza – 2019-ben 262 051 fő volt (naponta átlag 718 fő).

A sportlétesítményeket érintő **infrastrukturális fejlesztések** közül kiemelendő a 2021-ben átadott Pápai Sportcentrum. Az új sportlétesítmény során szabványoknak megfelelő nyolcsávos atlétikai pálya létesült rekortánnal és füvesített dobótérrel. A Sportcentrum fejlesztésének utolsó ütemében futófolyosót, ugróödröt, magasugró területet, beltéri dobókört, tekepályát, skateboard pályát, streetball pályát és játszóteret alakítottak ki. Az épület rendelkezik a szükséges öltözőkkel, irodákkal, fitness- és edzőtermekkel. A Városi Sportcsarnok fűtésrendszere és a tetőszerkezete 2021-ben újult meg, utóbbit szigeteléssel és napelemmel is ellátták. A sportcsarnok korszerűsítése eddig csak részben történt meg, ezért a közel húsz éves épületben gyakoriak a műszaki problémák. Jelentős fejlesztés történt még 2021-ben a Külső-Várkertben is, hol az extrém sportok kedvelői számára egy 1 400 négyzetméteres pumpaparkot hoztak létre. A Spartacus Sportpályát 2015-ben újították fel, amelynek keretében a füves nagypálya öntözőrendszerrel és világítással egészült ki. Műfüves és salakos kispályája megfelelő állapotú. Szintén ezen felújítás keretében a Perutz Stadion centerpályájának és a Kisalföld Agrárszakképzési Centrum Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium labdarúgópályájának a gyepszőnyege ekkor újult meg, utóbbi szintén automata öntözőrendszert kapott. A csatolt települések sportpályái is bizonyos mértékű fejlesztésekben részesültek. A borsosgyőri sportpálya öltözőit az utóbbi években felújították, a pályát kispadokkal és korszerű eredményjelzővel látták el. A kéttornyúlaki sportpálya öltözőinek vizesblokkjai megújultak, a nyílászárókat lecserélték, azonban az épület műszaki állapota rossz. Hasonlóan kedvezőtlen állapotú a tapolcafüi sportpálya is, melynek nagypályája és öltözői nem megfelelő állapotúak.

Az eddig megvalósult korszerűsítések mellett **további fejlesztések** szükségesek. A Pápai Sportcentrum kivitelezése során a gépjárművek garázsa és az atlétika pálya csepegtető öntözőrendszere még nem épült meg. Az új garázs a gépjárművek hosszabb élettartamához, az öntözőrendszer a kommunális vízzel és az élő munkaerővel való spórolást tenné lehetővé. A Városi Sportcsarnok régi épületszerkezetéből adódóan renoválásra szorul. A legfontosabb beruházások között a nyílászárók és a vizesblokkok felújítása, valamint a játéktér felületcseréje szerepel. Ezek mellett a szünetmentes tápegység cseréje, a kis tornaterem talajcseréje, a falburkolatok kijavítása, a riasztóközpont cseréje, a világítás korszerűsítése, az öltözők felújítása, az akusztikai csillapítás,

továbbá a fűtés és tűzjelző rendszer korszerűsítése is a fejlesztési listán szerepel. Ezen felül a sportcsarnok melletti műfüves pályák befedése és a LED világítás kialakítása is növelni tudná a létesítmény kihasználhatóságát. A Spartacus Sportpályán jelentkező fejlesztési igények között a járófelületek, a kerítés és a villámvédelem javítása, a térvilágítás kiépítése, a salakos futópálya korszerűsítése és egy tárolóépület kialakítása szerepel. A Perutz Stadion főépületének és lelátóinak állapota rossz, emiatt ezek korszerűsítése elengedhetetlen. Ezt egészíti ki a járda felületek felújítása, a villámvédelem javítása és a lapostetők renoválása. A csatolt településrészek sportpályái közül a borsosgyőri betonos pálya és annak környezetének megújítása szükségszerű. A padok, pályafelületek és eredményjelzők korszerűsítésén felül a kéttornyúlaki pályánál a tetőszerkezet renoválása és az épület fűtéssel való ellátása, a tapolcafői pályánál az öltözők teljes felújítása szerepel. A Várkertfürdő fejlesztései között hőszivattyú beszerzése, napelem rendszer létesítése, valamint gépészeti fejlesztést tartalmaz. Ahhoz, hogy a fürdő vízellátása a jövőben is biztosított legyen további kutat kell kialakítani. A sportinfrastrukturális beruhások tartalmazzák továbbá a Vasas sporttelep fejlesztését is, ami egy városi teniszközpont kiépülését jelentené.

2.1.6.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Pápa esélyegyenlőséget célzó programjainak és beruházásainak fő célkitűzése a mélyszegénységben élők, a roma lakosság és az idősek helyzetének javítása, valamint a város többségi társadalmához való felzárkóztatása. Az **időskorúakat célzó tevékenységek** közül az alapvető számítástechnikai ismeretek oktatása emelhető ki. A város könyvtárában kialakított felnőttképzési helyiség lehetőséget teremtett, hogy a NYITOK program keretében az időskorúak bővíthessék számítógépes ismereteiket. Az öt éven át tartó felnőttképzés során az érintett korosztály elsajátíthatta a digitális, internetalapú szolgáltatások használatát, csökkentve így a városban tapasztalható generációs különbségek nagyságát. A **szegregátumban élő lakosság** társadalmi integrációját szolgáló programok között humán és infrastrukturális fejlesztések is történtek. A felzárkóztatási programok sikerességének legnagyobb akadálya, hogy sokan a bemeneti követelményeknek nem felelnek meg, mivel az érintettek egy része nem végezte el az általános iskola nyolc osztályát. Emiatt a fejlesztések során a képzéshez szükséges bemeneti feltételek teljesítésére kell koncentrálni, ami a 7-8. osztály elvégzésére irányuló programok támogatása nélkül nem érhető el. Az általános iskolai tanulmányok teljesítését célzó programra már volt példa Pápán, de jelenleg ilyen lehetőség nem áll rendelkezésre. Az infrastrukturális beruházások közül a Rigó lakótelepi szegregátumban létrehozott – szolgáltatáshiányokból fakadó kihívásokat enyhíteni tudó – Cserhaj Csillagház és Szolgáltatópont emelhető ki. A szolgáltatóház tisztálkodási, mosási, oktatási és internethasználati lehetőséget biztosít bárki számára, mindemellett a szolgáltatópont a felmerült ügyintéзések megoldásában is segít, egy arra kijelölt családsegítő kolléga által. A beruházások közül a szolgáltatóház kialakítása mondható a legnagyobb sikernek, mivel a képzések befejeztével és a támogatások biztosítása után a puha fejlesztések kifulladásra, de a szolgáltatópont továbbra is betölti a kijelölt funkcióját. A beruházások elsődleges célja nem a szegregátumok felszámolása, hanem a komplex **humán szolgáltatások** és képzések odavitele és **elérhetővé tétele** volt (ami sikeresen megtörtént). Ezt egészíti ki az önkormányzat által tervezett **délutáni tanoda** kialakítása, amely sportolási és kulturális lehetőségeket biztosítana a gyermekek számára, hogy szabadidejüket értelmes és tartalmas tevékenységgel tölthessék el.

A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlőségét elősegítő **felzárkóztató és integrációs programok** között olyan tevékenységek szerepelnek, mint az egészségügyi és életvezetési tanácsadás, népegészségügyi szűrés vagy közösségépítő rendezvények szervezése. Felvilágosító programok keretében a védőnők gyermekneveléshez és gondozáshoz, valamint egészségmegőrzéshez köthető egészségfejlesztési foglalkozásokat, továbbá szűréseket szerveznek. A lakókörnyezet karbantartását segítő tanácsadások a hulladék és a veszélyes anyagok kezelésében nyújt eligazodást, míg az ellátórendszerek igénybevitelében (ellátások és támogatások kérelmezésében) a Család- és Gyermekegészségügyi Központ segít tájékozódni. További célkitűzésként szerepel a higiéniai ismeretek növelése, a szolgáltatópont ismertetése, a szűrővizsgálatok népszerűsítése, valamint a helyes hulladékkezelési módszerek érvényre juttatása. Fontos jövőbeli tevékenységek között említhető az iskolakezdés előtt álló gyerekek és szüleinek nyílt nap és információs program szervezése, nyolc osztály befejezését támogató (készség és kompetencia-fejlesztő) foglalkozások létrehozása, szakképzést és átképzést segítő tanfolyamok kialakítása, valamint a munkába állást segítő programok elindítása.

30. táblázat: Hátránykompenzáló programok (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi program)

Tanév	tanodai program létszám	HH/HHH tanulók létszáma	tehetség-gondozó program	HH/HHH tanulók létszáma	nyári tábor	HH/HHH tanulók létszáma	Alapfokú művészet-oktatás	HH/HHH tanulók létszáma
2017/2018.	0	0/0	642	21/16	311	4/6	310	0/0
2018/2019.	0	0/0	653	14/16	310	1/1	293	0/0
2019/2020.	0	0/0	638	12/14	70	0/0	302	0/0

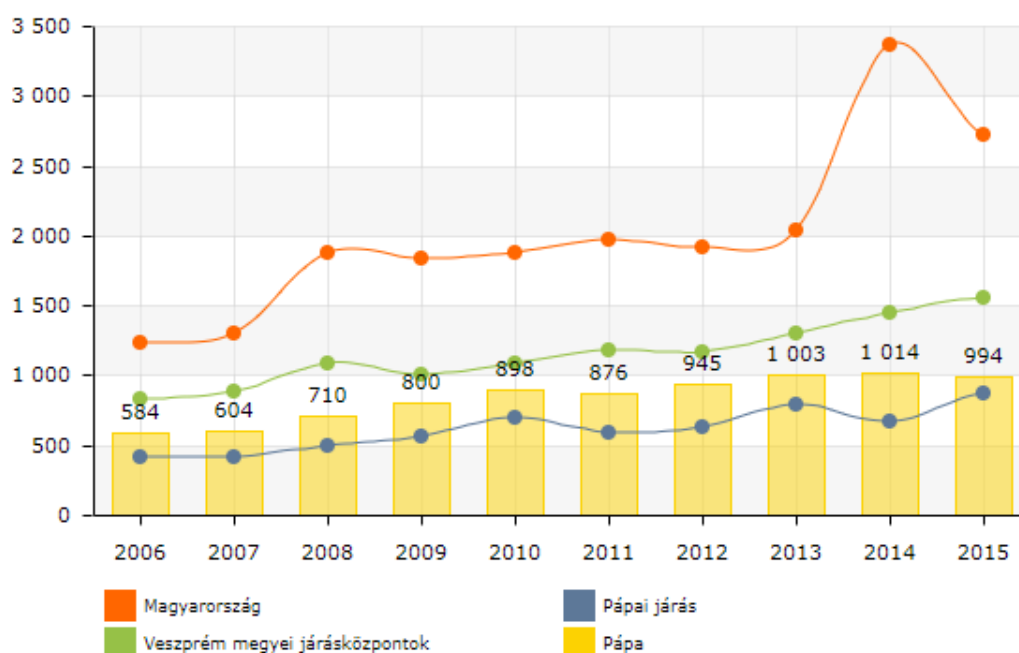
Hátránykompenzáló programok között tehetséggondozás, nyári tábor és alapfokú művészetoktatás szerepel, míg tanodai program jelenleg nem áll a gyerekek rendelkezésére. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részvétele ezen programokon minimális, ezért további hátránykompenzáló tevékenységek szervezése szükségszerű. A tehetséggondozó programokban évente 640-650 diák (2018/2019: 653 fő) vesz részt, amely közül a hátránnyal rendelkező fiatalok száma 30-40 fő (2018/2019: HH: 14 fő; HHH: 16 fő) között alakul, ami a programban résztvevők 4%-át adja. A nyári táborok 300 főnek (2018/2019: 310 fő) biztosítanak kikapcsolódást, amelyekben hátrányos helyzetű gyermek alig vesz részt (2018/2019: HH: 1 fő; HHH: 1 fő). Alapfokú művészeti oktatásban évente szintén közel 300 fő részesül (2018/2019: 293 fő), amelyek között hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerek nincs. Megemlítendő a GINOP 6.1.1 keretében tartott képzések, amelyek a 7-8. osztály elvégzését segítették elő. Pápan a 2016/2017-es tanévben 16 fő, 2017/2018-ban 24 fő, 2018/2019-ben 0 fő, 2019/2020-ban pedig 13 fő vett ezeken részt. A felzárkóztató programok szükségszerűek voltak, azonban a rászorulóknak többségének nem csak az általános iskola utolsó két osztálya hiányzik, hanem a teljes felső tagozat (5-8. osztály), ilyen képzést pedig nem szervezett a tankerület.

2.1.7. A település gazdasága

2.1.7.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Egy-egy település gazdasági súlyára utaló mutató az egy lakosra jutó jegyzett tőke, valamint az egy lakosra jutó hozzáadott érték. Előbbi kapcsán 2019-ben Pápa (494,9 ezer Ft/fő) a járását megelőzve (328,4), de a Veszprém megyei járásközpontok (505,3) és a magyar átlag (1733) mögött helyezkedik el a rangsorban. Utóbbi mutatónál a 2015-ös adatok értelmében Pápa helyzete igen hasonló: Pápa értéke (994 ezer Ft/fő) megelőzi a járást (872), de elmarad a megyei járásközpontok (1562) és Magyarország (2725) átlagától.

44. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1 000Ft) (Forrás: TeIR)

A hozzáadott értéken és jegyzett tőkén kívül fontos mutatószám egy város gazdasági intenzitása terén az **egy lakosra jutó iparüzési adó**. A 2014. évi 44,36 ezer Ft-ról 2019-re mintegy 61,99 ezer Ft-ra gyarapodott az egy lakosra jutó IPA. A koronavírus világjárvány okozta gazdasági visszaesés következményeként ez a kedvező érték 52,56 ezer Ft/főre csökkent 2020-ban, azonban még ez is mintegy 18,5%-os növekedést jelent a 2014-es bázisévhez viszonyítva.

A gazdaság egy számottevő, Pápán feltörekvőnek számító, kiegészítő ágazata a turizmus. A turisztika gazdasági jelentőségét szemlélteti az **egy főre jutó idegenforgalmi adó**. Az érték 2014-ben 44,36 volt, mely folyamatos növekedés után és 2019-ben rekordévet zárva a COVID-19 megjelenésével és elterjedésével, illetve az ahhoz kapcsolódó, változó mértékű járványellenes intézkedések nyomán rendkívül lecsökkent (pl. személyes szolgáltatási korlátozások, kijárási tilalom, oltási igazolványhoz kötött szolgáltatás-igénybevétel, vagy az, hogy egy időszakban az éttermek nem fogadhattak vendégeket, a szállodák pedig turistákat). A 2020. évi bevétel mindössze a bázisév 22,5%-át érte el, és 0,13 ezer Ft-ot tett ki egy főre vetítve. A járvány előtti sikerév 0,83 ezer Ft/fő értéke 43,3%-kal haladta meg a 2014-es évet.

31. táblázat: Pápa helyi adóbevételei 2014 és 2020 között

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lakónépesség száma az év közepén (a népszámlálás végleges adataiból továbbszámított adat) (fő)	31229	31100,5	30786	30471,5	30437	30411	29858,5
A helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az iparűzési adó (1000 Ft)	1385200	1291064	1350861	1480760	1658244	1885216	1569379
A helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az idegenforgalmi adó (2) (1000 Ft)	18070	18359	20958	23564	24887	25209	3889
Egy főre jutó iparűzési adó (1000 Ft/fő)	44,36	41,51	43,88	48,59	54,48	61,99	52,56
Egy főre jutó idegenforgalmi adó (1000 Ft/fő)	0,58	0,59	0,68	0,77	0,82	0,83	0,13

Forrás: <https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/kivalasztott-mutatok.html?xteiralk=htk&xids=1077,1078&xtertip=T&xterkod=3194>

A város a **befektetésösztönzés eszköztárából** elsősorban három tevékenység- és szolgáltatástípussal kíván kiemelten foglalkozni, melyek a városvezetés megítélése szerint egymással szinergiában sikeresen szolgálják már ma is a város gazdaságfejlesztését: 1. üzleti-vállalati kapcsolattartás és -építés; 2. vállalkozások beruházási folyamatainak komplex segítése; 3. gazdaságfejlesztési területek kijelölése és infrastrukturális kiépítése.

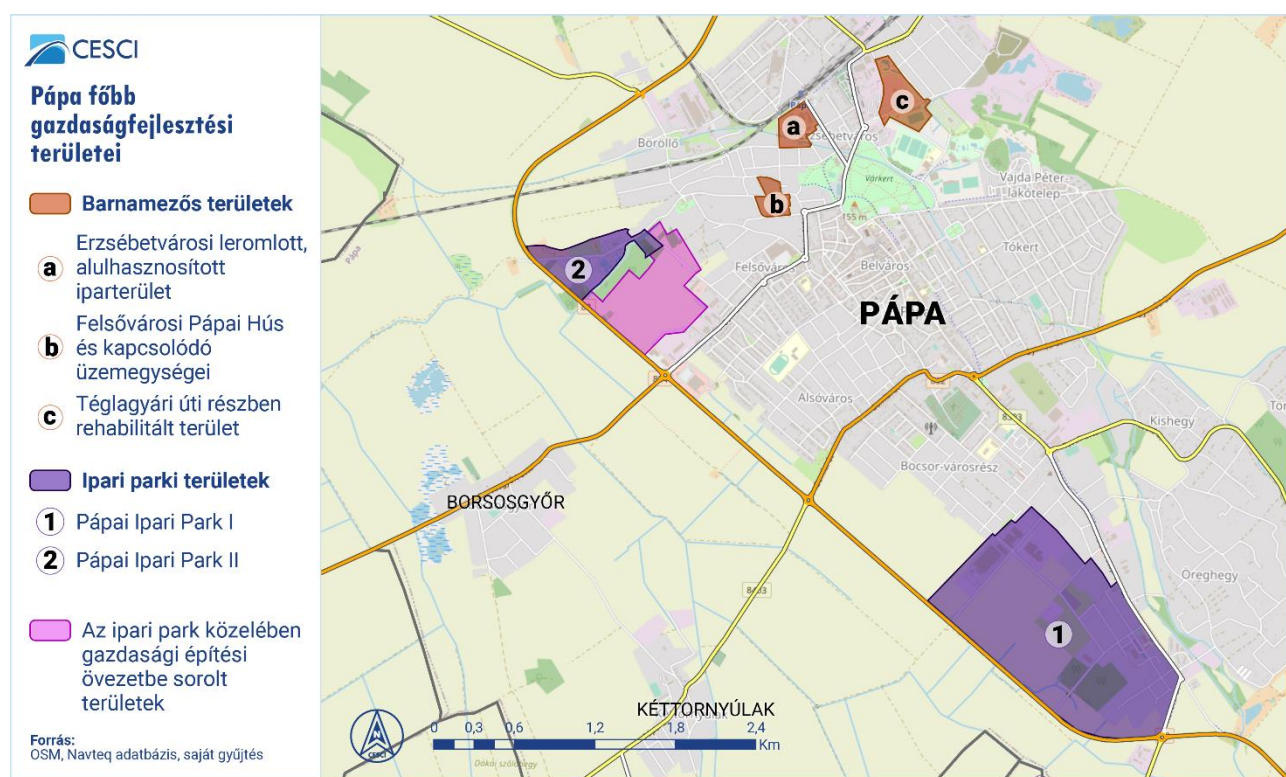
Egyrészt tehát az eszköztárból kiemelendő a kapcsolattartás. A város gazdaságáért felelős önkormányzati szereplők felismerték, hogy az üzleti életben nagy szerepe van a személyes kapcsolatoknak, ezért számos személyes tárgyaláson, üzletember találkozáson vettek már részt az ipari park és a város nyújtotta lehetőségek ismertetése végett (pl. a Német-Magyar Kereskedelmi és Iparkamara közreműködésében, Magyar Tudományos- Technológiai és Ipari Parkok Szövetsége, Ipari-, Tudományos-, Innovációs- és Technológiai Parkok Egyesülete rendezvényei). Pápa gazdaságfejlesztési eszköztárában kap helyet a gazdasági társaságok fóruma (Business Leader Forum). Ez egy adott időközönként összegyűlő szervezet. Az önkormányzat elkötelezett a kapcsolattartási események folytatásra, megszervezése mellett. 2021-ben kétszer is sor került ilyen találkozóra. A város új ipari parkot tervez létrehozni (bővebben alább: Ipari Park II), ehhez a következő marketingeszközöket határozták meg: hirdetés gazdasági szaklapban; A/5 méretű színes szórólap készítése (magyar, angol, német nyelven); üzletember találkozó; adatbázis létrehozása és építése; hírlevél az adatbázisban szereplő társaságok számára. A kapcsolattartás részben digitális platformok, felület igénybevételel történt részben tekintettel a világjárvány okozta helyzetre, ideértve az e-mailen, webinariumon, felhőalapú kommunikációs platformon való kommunikációt, valamint a digitális információtárolást és –megosztást.

A kapcsolattartáson túl a komplex befektetésösztönzést és vállalkozásfejlesztést támogató szolgáltatások nyújtása is jelen van. A befektetésösztönzés egyrészt a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. egyik főtevékenysége, másrészt az egész önkormányzati hivatali struktúra támogatja a

befektetők letelepedését, növekedését. Minden önkormányzati hivatali egység a saját szakterületén ellátja a hozzá tartozó feladatokat. Az önkormányzat gondoskodik a közművek fejlesztéséről, a különféle engedélyek beszerzésében való segítségnyújtásról, a lehetséges befektetési célterületek feltérképezéséről, a településszerkezeti tervmódosítások elvégzéséről. Komplex, a teljes másfél-két éves betelepülési folyamatot végig kísérő ügyintézés valósul meg, egészen a megkereséstől a beruházás befejezéséig. Az önkormányzati hivatal illetékes kollégái, szervezeti egységei koordináló-szolgáltató szerep ellátásával igyekeznek támogatni az új vállalkozások, telephelyek letelepítését, a meglévők bővítését. A vállalkozásfejlesztés terén külön figyelmet fordítanak a generációváltó és ifjú vállalkozások támogatására.

A befektetésösztönzés eszköztárának harmadik, igen markáns elemei az alább bővebben kifejtett ipari parki és barnamezős területek.

45. ábra: Pápa ipari parki és barnamezős gazdasági területei területi elhelyezkedése

Pápa városának legfontosabb **iparterülete** a **Pápai Ipari Park**. Regionális szinten a Pápai Ipari Park a legnagyobb ipari parkok között található a maga 116 hektár kiterjedésével. Az egy órási távolságon belüli ipari parkkal rendelkező települések közül kizárólag Győr (Győri Ipari Park: 184 ha, Rába Ipari Park: 81 ha) és Ajka (Főnix Ipari Park: 154 ha) koncentrált nagyobb ipari park státuszú gazdasági övezetet, több munkavállalóval. A város délnyugati részén, a 83-as út városi elkerülője mellett elhelyezkedő parkban 97 hektár hasznosítható terület található, amely egy 40 hektáros betelepült területből és egy 57 hektáros még nem hasznosított területből tevődik össze. A hasznosítható területből 41%-os az iparterület betelepültsége. A régen laktanyaként funkcionáló területet 1997-ben alakították át ipari parkká, emiatt a térség legelső ipari parkjai között tartják számon, továbbá a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően 2012-ben elnyerte az Ipari Parkok Versenyképességi Díját.

A Pápai Ipari Park alkalmas nagy területű és energiaigényű gyártó- és raktárcsarnokok építésére, logisztikai központok kialakítására egyaránt. A már gazdasági betelepülésre hasznosítható ipari parki területeken a közművekkel kapcsolatban kedvezőnek mondható a jelenlegi kiépültség. A terület nagyobb része a nagy volumenű beruházások számára is megfelelő közművekkel kiépített: a 20 és 30 kV-os villamos csatlakozási pontok, az ivóvíz és szennyvíz-csatlakozási pontok és a középnyomású gázvezeték csatlakozási pontjai kialakításra kerültek. A közúthálózat tekintetében a park nagy részén kiépített az aszfaltos út, a 83-as főúthoz történő csatlakozás a Park északi és déli részén is immár biztosított.

46. ábra: A Pápai Ipari Park területi kiterjedése és főbb közlekedésiinfrastruktúra-fejlesztései

Forrás: <https://www.papa.hu/top-1-1-1-15-ve1-2016-00006-a-papai-ipari-park-infrastrukturajanak-fejlesztese>

A parkkal kapcsolatban több önkormányzati infrastrukturális fejlesztés is megvalósult. Ezek nagyrészt abból eredtek, hogy a terület legnagyobb problémáját, a rossz közúti feltárást orvosolják. Fontos fejlesztési indok volt a munkaerő-megtartás, illetve –bővítés is. A park betelepülésének fő akadályát az egyes értékesíthető, bérbe adható területek gyenge vagy teljesen hiányos közúti kapcsolatrendszere a meglévő utak gyenge minősége, teherbíró képessége, burkolatlansága képezte. A legjelentősebb fejlesztői válasznak a megközelítés javítására a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban elnyert Pápai Ipari Park infrastruktúrájának fejlesztése című

pályázat (TOP-1.1.1-15-VE1-2016-00006) számít a közelmúltból, melynek fizikai megvalósítása 2020 áprilisában indult meg, és 2021-ben fejeződött be. A projekt összköltsége 1 206 153 167 Ft, az elnyert TOP támogatás 800 000 000 Ft, míg a Magyar Kormány által biztosított ráemelés 406.153.167 Ft volt. A projekt keretében a következő, az ipari park fejlődése számára meghatározó közúti, gyalogos és kerékpáros infrastrukturális fejlesztések és tervezések zajlottak. A Mozsár utcára és a Nagysallói útra engedélyes, kiviteli tervek készültek, azonban megvalósulásukat végül a forráshiány hátráltatja. A projekt eredményeképpen jelentősen javultak a közlekedési lehetőségek az ipari park területén és környékén, ezáltal a személy- és teherforgalom könnyebbé és biztonságosabbá vált.

A Pápai Ipari Parkból 55 hektár, még beépítetlen hasznosítható terület az elmúlt években új tulajdonosok kezébe (Chi-Fu cégcsoport, Hercsi Agró Kft.) került. További szabadon értékesíthető terület a parkban már nem áll rendelkezésre. A vállalat jelentős léptékű beruházást hajthat végre a következő években, mely az ipari parki és kapcsolódó gazdasági és közlekedési infrastruktúra fejlesztését is megköveteli, és jelentős mértékben határozhatja meg a város gazdasági helyzetét.

A taglalt gazdaságösztönző TOP-beruházás ellenére az ipari parkban és környezetében további infrastruktúra-fejlesztésre van szükség és igény: ide tartoznak a bekötőút-építések, a meglévő közutak kapacitásának, áteresztő-képességének és tengelyterhelésének javítása, a kerékpáros és közösségi közlekedési bekapcsoltság megoldása, az energetikai ellátórendszer kapacitásának növelése. A lakóövezetből jelenleg nehezen közelíthető meg az új ipari terület, hiszen a parkot a várossal összekötő helyi utak minősége rossz és áteresztőképessége kicsi. A probléma kezelése sürgető, mivel a tervezett ipari fejlesztések az ipari parkban dolgozók számának jelentős növekedését fogja maga után vonni. A foglalkoztatottak számának gyarapodása pedig még nagyobb leterheltségnek teszi ki a helyi utakat.

Pápa Város Önkormányzata az ipari park működtetésére gazdasági társaságot hozott létre, amelynek feladata az ipari parkban található ingatlanok értékesítése, bérbeadása, infrastrukturális fejlesztése, a betelepülő vállalkozások segítése a beruházásaikhoz kötődő feladatok elvégzésében, a vállalkozás működéséhez szükséges munkaerő toborzása, képzése, átképzése. A betelepült és telephelyet létesíteni szándékozó vállalkozások részére az önkormányzat cége, a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. gazdasági, jogi, műszaki, valamint marketing tanácsadási szolgáltatásokat nyújt.

A gazdasági területen összesen 94 darab vállalkozás működik, amely több mint 3000 munkavállalónak nyújt biztos megélhetést a 2020. évi cégszámok értelmében. A betelepült vállalkozások árbevétele 76 570 millió Ft körüli, az összesített exportarány pedig 79,8%-ot tesz ki. Darabszám alapján zömében mikrovállalkozások találhatók itt (62%), míg a nagyvállalkozások 2%-ot, a kis- és középvállalkozások 36%-ot tesznek ki. A foglalkoztatottak és a jegyzett tőke terén a nagyvállalkozások dominálnak az ipari parkon belül. Az itt letelepedő cégek többnyire autóiipari beszállítók, bútorgyártó-faiparban tevékenykedők, de található még itt textilipari, fémipari és építőipari vállalkozás is. A tercier szektort számos kereskedelmi egység jeleníti meg, főként építőanyag, mezőgazdaságigépkatrész-forgalmazók. A foglalkoztatottak létszáma alapján az autóiipari beszállító cégek a legjelentősebb munkaadók a területen. Összesen 2 898 fő dolgozott 2020-ban a két autóiipari cégnél (Astotec és Yanfeng), amely az ipari park foglalkoztatottainak 78%-át tette ki.

Az ipari park 2015-ben inkubátorházzal is bővült, amely közel 30 irodahelyiséggel épült meg kis- és középvállalkozások számára. A város egy időben két inkubátorházzal is rendelkezett, azonban az

egyiket eladták, a másik pedig lényegében üresen áll, mert nincs megfelelő kereslet inkubátorházi helyekre és szolgáltatásokra. A város számára jóval kritikusabb, sikerül-e új gazdaságfejlesztési területeket létrehozni, valamint az összes kijelölt ipari parki területet betelepíteni, hasznosítani. Ez pedig jelentősebb mértékben a közlekedési és egyéb kapcsolódó gazdasági infrastruktúra kiépítettségétől függ.

További zöldmezős iparterületek jelenleg nem állnak rendelkezésre. Pápát beépítésre nem szánt területek, erdők, mezőgazdasági területek veszik körbe. Ezen besorolású területek kiszabályozása időigényes és problémás is lenne. A közeljövőben azonban egy második ipari park létesítésére lesz szükség. A város ezt felismerve **Ipari Park II** elnevezéssel egy új park létesítésével is foglalkozott már. A TOP-1.1.1-16-VE1-2017-00003 Ipari parkok, iparterületek fejlesztése II. Iparterületek fejlesztése a pápai Felsővárosban című projekt során már feltártak iparterületek számára a város északnyugati sarkában egy új gazdasági zónát. A 2022 elején befejeződött projekt mérete 872 270 064 Ft, az elnyert támogatás pedig 602 918 810 Ft volt. A projekt szakmai tartalma a következőképpen került meghatározásra: gáz, víz, csatorna, út, parkoló, elektromos vezetékhálózat, energiahálózat, távközlési és kommunikációs hálózat alpinfrastruktúrájának kiépítése, továbbá hulladékkezelő létesítmények felújítása, közlekedőfelület kialakítása. A fejlesztés keretében megvalósult a Szabó Dezső utca útburkolati felújítása és a 83-as főútra történő bekötése. Marketingstratégia is kialakításra került már az új parkkal kapcsolatban. Az iparterületek potenciáljának megfelelő hasznosítását szolgáló marketingmunka is szükségessé válik. Az Ipari Park II esetében a kiajánlás, a marketingmunka elsődleges fontosságú. Az iparterületet a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. fogja üzemeltetni. Az Ipari Park II 59 478 m² kihasználatlan, valamint 90 281 m² használt területből tevődik össze; előbbi az összterület 39,7%-át, utóbbi 60,3%-át adja. Az ipari park jelenleg igen vegyes besorolású helyrajzi számokból tevődik össze: található itt kivett udvar, lakóház, gazdasági épület, kiterjedt szántó, erdő, kivett ipartelep, kivett szennyvíztisztító, kivett telephely és hulladéktelep is.

Pápa kiemelkedő adottsága a katonai reptere, mely egyben NATO légibázisként is szolgál. Az **MH Pápa Bázisrepülőtér** elődjének a kiépítése 1936-ban kezdődött, és azóta folyamatosan katonai célokat szolgál. Magyarország 2001-ben NATO-feladatokat ellátó reptérnek jelölte ki a pápait, és ezzel párhuzamosan fejlesztések indultak el, hogy a reptér alkalmassá váljon nemzetközi feladatok ellátására. A nemzetközi jelenlét megköveteli a folyamatos fejlesztéseket és karbantartásokat. 2019-ben új utasforgalmi terminál került átadásra, amely polgári és katonai használatra is alkalmas. Azonban az új négyszáz fős terminál jelenleg csak katonai célokat szolgál, amit többnyire békefenntartó és missziós erők vesznek igénybe. Mivel a Nehéz Légiszállító Ezred is itt található, ezért tervezett a reptér kapacitás-bővítése, a kifutópálya legnagyobb gépek fogadására is alkalmassá tétele érdekében. Ezek mellett 2020-ban út- és térburkolat-fejlesztési projekt valósult meg a reptér területén, ami 21 400 m² régi betonút felújítását, 1 600 m² új aszfaltút kialakítását és egy vasúti átkelő kiépítését tartalmazta. A Bázisreptér polgári logisztikai hasznosítása esetén új beépítésre szánt gazdasági terület kijelölésére lenne szükség.

A Pápai Ipari Parkon, illetve a Bázisrepülőtérén kívül a város gazdaságszerkezete, versenyképessége terén kiemelt jelentőségű a kiterjedt **barnamezős területek** sorsa. A város gazdasága számára nem elhanyagolható szempont, képes-e, és amennyiben igen, milyen módon a barnamezős területállomány megújulni. Egyértelmű városfejlesztési szándék a kompakt városszerkezetre való törekvés és ezzel összhangban a leromlott, alulhasznosított területek rehabilitációja. Ezt az alapelveket a városvezetés szem előtt tartja: az új területek extenzív fejlesztésbe vonása helyett a már korábban

igénybe vett, de nagyrészt kihasználatlan területek átstrukturálásával, újrahasznosításával, intenzív fejlesztésével kell megvalósítani a városfejlesztés és ezen belül a gazdaságfejlesztés céljait.

A városfejlődés dualizmuskori, illetve szocialista időszakaiban kialakult gyártelepeit, egykori iparterületei napjainkra szinte teljes egészében lakóterületek veszik körbe, és komoly belterületi problémává váltak a közelmúlta. Ma ezek a pangó, fizikailag leromlott állagú ipari területek szigeteket képeznek a városi szövetben. Egyre égetőbb feladat ezek környezetének fizikai megújítása mellett funkcióval való megtöltésük, funkcióváltásuk. Pápa iparvárosi múltjából adódóan kiterjedt, beavatkozást igénylő területeket képeznek. Ezek jelentős városfejlesztési tartalékterületek, amelyek kármentesítése és ingatlanfejlesztése jelentős kihasználatlan potenciálokat tartogat a városi funkciók, szolgáltatások, köz- és magánintézmények, de a lakhatás számára is.

Ezek közé tartozik a **Téglagyári út – Gém utca – Vaszari út** által határolt rehabilitálandó terület. E leromlott ipari karakterű, a későbbi hasznosítást megelőzően környezetvédelmi munkákat is igénylő terület jelenleg a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft., illetve az ÁGÉPSZER-telep helyszíne. Három gazdasági társaság birtokolja a terület kicsit kevesebb mint felét, míg a másik része teljes egészében magántulajdonban áll, és használatban van. A meglévő épületek nem képviselnek jelentős épített örökségi értéket.

A Téglagyári út menti barnamezős területek rehabilitációja azonban e térségben már megkezdődött. A funkcióváltó újrahasznosítás keretében a volt malomipari területen Sportcentrum épült, ehhez előbb 1,758, majd 1,4 milliárd Ft-tal járult hozzá a kormány. A területen az atlétikai központon túl sportpark, kutya-futtató, szabadidőpark-közpark is létesült. A sportcentrum és a parkosított Schwenczel-rét (274 millió Ft-os beruházás) mellett azonban további fejlesztések is szükségesek a kiterjedt alulhasznosított terület funkcióbővítéséhez és városi szövetbe integrálásához. A 2021 elején elkészült létesítmények kiegészítéseként, az újabb fázisokhoz további forrásbevonás szükséges. E téren már lépett is az önkormányzat: 92,6 millió forint + ÁFA összegért megvásárolta a Bakonyerdő Zrt-től a Schwenczel-réttel közvetlenül határos két ingatlant. Az egykori dohányyszárító területét érintő vásárlás célja a terület új közparkhoz való kapcsolása volt. Ezt a területet is parkosítani, a legnagyobb ott álló épület pedig felújítani tervezi. A szomszédos sportközponttal szemben lévő ingatlanra még 2020-ban tettek ajánlatot a város részéről, tárgyalások már folytak a tulajdonossal. Amennyiben sikerül megállapodni, azt a területet is bevonják a barnamezős rendezésbe. Az újabb területek bevonásával kialakításra kerülnek azok a funkciók, amelyek jelenleg hiányoznak (pl. közösségi terek, rendezvényeket kiszolgáló létesítmények, parkolók). Az egykori dohányipari ingatlanokat érintően piaci alapú szolgáltatások megjelenése is támogatott, ideértve a turisztikai kínálat bővítésére irányuló fejlesztéseket.

További kiterjedt alulhasznosított, leromlott iparterületet alkot az **Esterházy út – Arany János u. – Kisfaludy u. – Tompa Mihály u.** által határolt terület. Az Erzsébetváros városrészben található egykori ipartelep funkcióváltó rehabilitációja jelentősen átalakítaná a nem vonzó, negatív társadalmi folyamatokkal küzdő szomszédos lakóterület városi pozícióját is. A város északnyugati részén fekvő egykori textilgyári tömb régóta használaton kívül van. Az aktuális tulajdonosok már az átadáson (jelképes 1 Ft értékben) is gondolkodtak. A terület nagysága lehetővé teszi a komplex, akár nagyobb helyigényű funkciók letelepítését is.

A régi dohánygyár és a textilgyár egy része ipari szennyeződés által érintett, mely ellehetetlenítette az eddigiek során a költségkímélő rehabilitációt. Előbb megoldandó a szennyezés felszámolása,

melyhez azonban jelentős pénzügyi forrásokra lenne szükség. E területen jelentős beavatkozások nélkül továbbra is konzerválódnak az aktuális viszonyok.

A jövőre nézve lényeges kiemelni a barnamezős területek kapcsán azt is, hogy a Pápai Hús ipari parkba költözését követően gyakorlatilag egy szinte összefüggő, több mint száz évvel ezelőtt kiépített ipari övezet kiürülése történne meg, benne a Felsővároshoz tartozó, **Lehel – Vásár – Bezerédi – Táncsics Mihály – Tapolca utcák** által határolt területtel. A Chi-Fu csoport az által birtokolt Pápai Hús kitelepülését helyezte kilátásba, így felszabadulna egy 5 hektáros terület, ahol a beruházó ingatlanfejlesztést hajtana végre.

Az egyes volt és jelenlegi iparterületek funkcióváltása, az új szerepkörök kiépítése jelentős városfejlesztési potenciállal bír. Fontos azonban, hogy a tervezett fejlesztések munkaerőpiaci és demográfiai alapjainak, háttérországának megvizsgálása realisztikus legyen, a léptékhelyes beruházások kialakítása érdekében. Ez az északi zóna magába foglalja az előbb említett egykori textilgyárat, a volt dohánygyárat és a húsgyárat is. Az egykor több ezer főnek munkát adó ipari területek alkotta rozsdaovezet rehabilitációja keretében az építészeti és ipartörténeti értelemben értékes épületek megmentése mellett a terület nagyobbik részén található üzemépületek elbontását, lakó-pihenő, illetve rekreációs övezet kialakítását, kulturális intézmények betelepítését is lehetőség van támogatni. Az egykori gyárak területének megvásárlása, elbontása, környezetikár-mentesítése és az új szabadidős-rekreációs, kulturális funkciók, közösségi terek, ipari-logisztikai telephelyek kialakítása költségei meghaladják a város pénzügyi lehetőségeit. Éppen ezért külső támogatásra szorul a rehabilitáció előmozdítása.

Már a 2017-ben elfogadott ITS is megfogalmazta, hogy a hasznosítás lehetőségei feltárásán túl cél olyan műszaki fejlesztések támogatása, amelyek elősegítik a vállalkozások betelepülését. Az önkormányzat tudatában van annak, hogy az elérhető pályázati lehetőségekkel összehangoltan olyan speciális gazdasági ösztönzők alkalmazása szükséges, amelyek közgazdasági előnyt biztosítanak azon fejlesztők számára, akik barnamezős területek hasznosításával oldják meg beruházásaikat. A városi gazdaság bővítése, strukturális átalakítása, de a barnamezős területek újrahasznosítása, illetve az új gazdaságfejlesztési területek hasznosítása érdekében is támogatja a város valamennyi ágazatban a befektetések ösztönzését, a külső működőtőke bevonását.

A főbb gazdaságfejlesztési eszközök taglalásán túl meg kell említeni, hogy Pápán az új betelepülő vállalkozások megjelenésének és növekedésének legfőbb gátja a villamosenergia. A város egyetlen elektromos alállomásnak gyakorlatilag nincs szabad kapacitása.

2.1.7.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

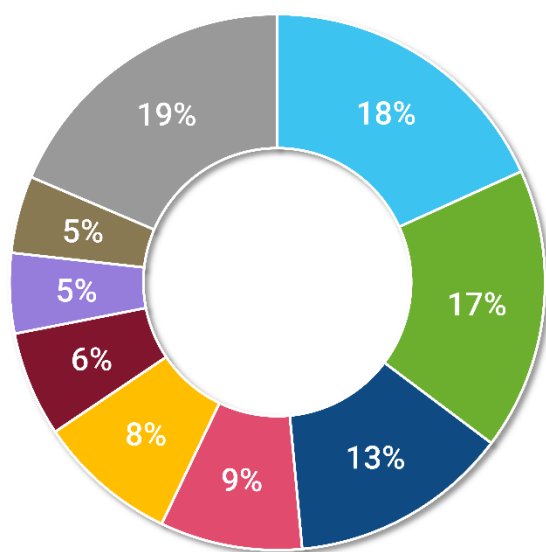
A város gazdasági szerkezetét több szempontból is érdemes elemezni, hogy az milyen mértékben és módon képes támogatni a versenyképes fejlődést, valamint, hogy melyek a város főbb gazdasági ágazatai. Először a **TEÁOR szerinti ágazati besorolás alapján az egyes ágakban, ágazatokban tevékenykedő vállalkozások száma** kerül bemutatásra. Pápán 2020-ban 4 727 darab vállalkozás működött, 197-tel több, mint 2014-ben. A legtöbb vállalkozás az ingatlanügyletekben (859 darab cég, az összes regisztrált vállalkozás 18,2%-a), a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (803 db, 17%), valamint a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban (625 db, 13,2%) tevékenykedik. E három ág koncentrálja a regisztrált

vállalkozások közel felét (48,4%). A TEÁOR 2008-as beosztása értelmében a három nagy nemzetgazdasági ág közül a szolgáltató szektorban fejt ki gazdasági tevékenységet a legtöbb vállalkozás, 3695 darab. A szolgáltatások terén az említetteken (G és L jelű ágak) túl viszonylag jelentős szerepe van a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységnek (405 db, 8,6%) az építőiparnak (399 db, 8,4%), az egyéb szolgáltatásoknak (299 db, 6,3%).

47. ábra: A Pápán regisztrált vállalkozások száma ágazati bontásban (db)

A vállalkozások száma és aránya ágazati bontásban (2020)

Forrás: KSH

Forrás: TelR

A legkevesebb vállalkozás a bányászat, kőfejtés (1 db), a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (2 db), valamint a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágakban van jelen. Ezek a vállalkozások még az összes vállalkozás 1%-át sem teszik ki kiegészülve a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés (8db, 0,2%) nemzetgazdasági ág cégeivel. A mezőgazdaság és főleg a szolgáltatások mögött viszonylag alacsony az ipar cégeinek száma és részesedése, ahol egy kivétellel minden cég a feldolgozóiparban érdekelt. A TEÁOR 2008-as beosztása szerinti bontásban, az iparban összesen 229 vállalkozás került regisztrálásra 2020-ban, az összes vállalkozás 4,8%-a. Ez főként a szektorban jellemző alacsony önálló vállalkozási kedvvel, valamint a szekunder szektorban domináns közép- és nagyvállalatok súlyával áll összefüggésben; néhány ipari profilú vállalat biztosítja a helyi foglalkoztatás és értéktermelés túlnyomó részét. Ezért önmagában az ipar alacsony részesedése a vállalkozásszámból nem jelenti a szektor alacsony jelentőségét a városban, éppen ellenkezőleg; legtöbbször néhány, a helyi gazdaságot alapjaiban meghatározó cég kezében van az ipari termelés legnagyobb hányada.

A vállalkozások számának ágazati bontásban történő elemzésén túl bemutatásra kerül a vállalkozások méret szerinti eloszlása, valamint a vállalkozássűrűség is. Pápa gazdasági helyzetképének felvázolásához elengedhetetlen a tágabb térség gazdasági szereplőinek

feltérképezése. Annak érdekében, hogy el lehessen helyezni Pápát a gazdasági térben, érdemes megvizsgálni a környező települések gazdaságszerkezeti sajátosságait. E célból elsősorban a Pápától legfeljebb 60 perces időtávolságra fekvő járasszékhely városokkal³ kerül összevetésre a város. A vállalkozások száma és eloszlása alapján Pápa egy jelentős gazdasági központ. Pápán 15, legalább ötven főt foglalkoztató **középvállalkozás** és 5 legalább 250 főnek munkát adó **nagyvállalkozás** működik. Ennél több közép- és nagyvállalkozás mindössze Győrben (132 középvállalkozás és 32 nagyvállalkozás), Veszprémben (56 és 13) és Ajkán (19 és 9) található. Az összevetés alapjául szolgáló 12 város közös átlagához (46,9 vállalkozás/1000 fő) mérten Pápa **vállalkozássűrűsége** viszonylag alacsony; 32,2 vállalkozás jut ezer lakosra. Ez azt jelenti, hogy Pápa gazdasági életében kevésbé a sok mikro- és kisvállalkozás, inkább néhány közép- és nagyvállalat a meghatározó.

A város gazdasága a rendszerváltás óta kritikus időszakokat sem nélkülöző szerkezetátalakuláson esett át: a több ezer embert foglalkoztató háztartáshelyettesítő-gyártás és a textilipar összezsugorodott, a konfekcióipar gyakorlatilag eltűnt, az 1913-ban alapított húsgyár folyamatosan a megszűnés határán egyensúlyozott. Az 1990-es évek végén megindult fellendülés alapját az ipari park új és eltérő profilú cégeinek betelepülése jelentette. Összességében elmondható, hogy térségi kitekintésben Pápán három szakágazat a meghatározó az elmúlt években: a járműipari tevékenységek, a műanyagipar, valamint a húsipar.

Az **autóipari beszállítók** ma a legnagyobb foglalkoztatók, és közvetetten közel négyezer ember megélhetéséért felelnek. Pápa gazdasági profilját jelentős mértékben két autóipari beszállító nagyvállalat, a bőripari tevékenységet folytató Yanfeng Hungary Automotive Interior Systems Kft. (2021-ben 1 847 fő foglalkoztatott) és a szinte kereken ezer főt foglalkoztató Astotec. határozza meg. Együttesen a városban létesített mintegy 4907 forprofit, legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozásánál alkalmazásban álló személy közel 60%-át, mintegy 2 898 főt foglalkoztatnak. Az említett legalább középvállalati szinten tevékenykedő cégek terén a jegyzett tőke figyelembevételével még hangsúlyosabb a szerepük: ketten a 250 999 398 212 Ft-ot jelentő tőke 96,7%-át teszik ki. A két vállalat a város legnagyobb adófizetőit jelentik.

Az osztrák cég szinte kereken ezer alkalmazottjával kiemelkedően fontos munkaadó a térségben.

A város gazdaságában a járműipari alkatrészgyártást követően az **élelmiszergazdaság** következik. Az agrárszektor két nagyvállalkozása, a Pápai Hús Kft. és a vegyes gazdálkodást folytató Agroprodukt Zrt. (jegyzett tőke: 870 550 000 Ft, létszám: 358 fő) közösen 932 főt foglalkoztatnak, mely az összes közép- és nagyvállalati keretek között foglalkoztatott 19%-a. Az agráriumban érdekelt cégek hagyományosan legnagyobb szereplője a húsfeldolgozási és –tartósítási főtevékenységgel bíró Pápai Hús Kft. A nagyvállalat mind az alkalmazottak létszámadata (574 fő) mind a jegyzett tőke (2 935 000 000 Ft) szerint Pápa harmadik legfontosabb gazdasági társasága a 2019. évi adatok tükrében.

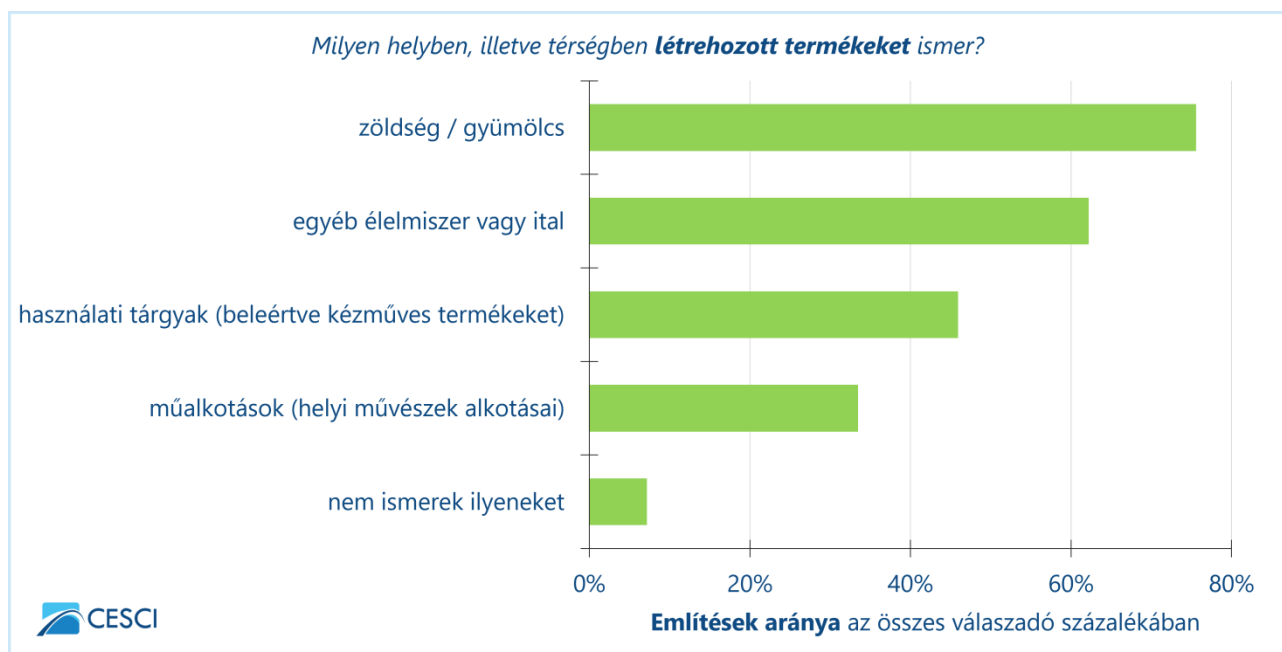
³ 12 járasszékhely város: Ajka, Celldömölk, Csorna, Devecser, Győr, Pannonhalma, Sárvár, Sümeg, Tapolca, Tét, Veszprém, Zirc

32. táblázat: Pápa vállalkozásainak száma méretkategóriánként

Időszak	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	1172	1230	574	629	682	595	801
1-9 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	3254	3167	3797	3749	3789	3950	3825
10-19 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	59	55	48	49	56	62	56
20-49 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	31	30	41	35	35	32	27
50-249 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	10	11	9	9	8	10	13
250-499 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	1	3	1	1	1	1	1
500 és több fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	3	2	3	4	4	4	4

Forrás: KSH

48. ábra: Pápa lakossági kérdőívének eredménye a létrehozott termékek ismertségéről

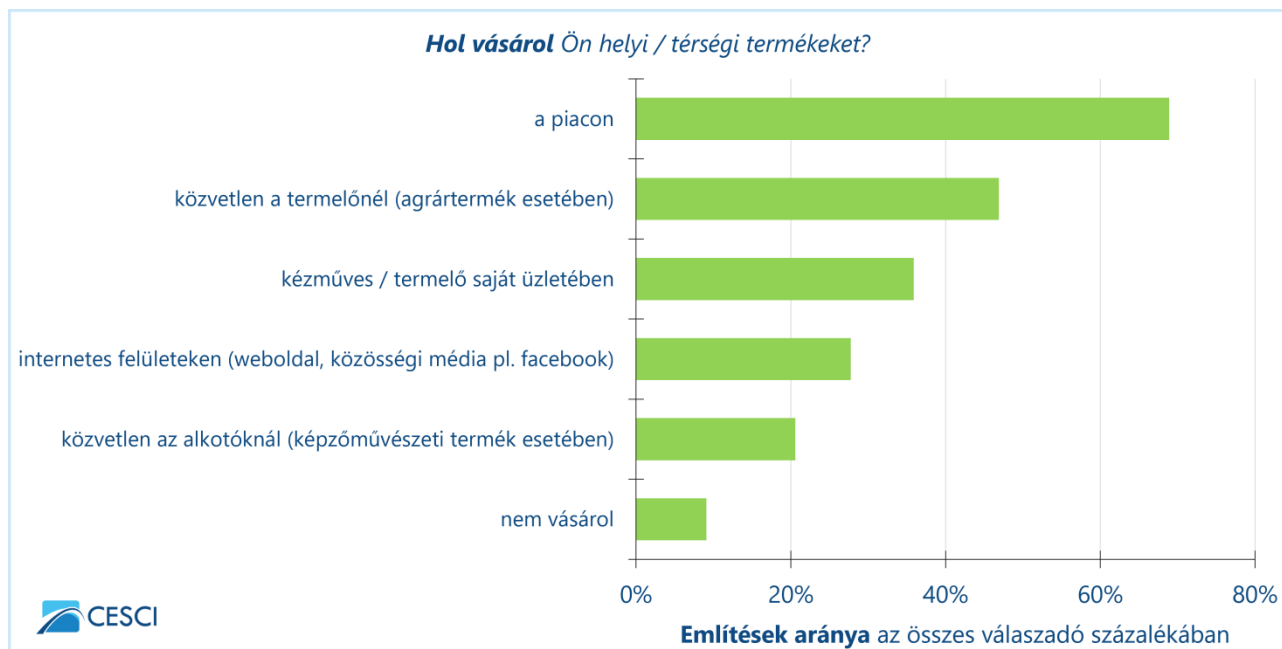

Forrás: Lakossági kérdőív

Pápa gazdaságának jellemzéséhez hozzátartozik az is, milyen helyben, illetve térségben létrehozott termékek kerülnek előállításra, melyeket a pápaiak is ismernek. A legnagyobb számban említett termékek közé a zöldség / gyümölcs, valamint az egyéb élelmiszer vagy ital tartozik a kérdőíves felmérés eredményei szerint. A tárgyak, főleg a műalkotások kevésbé jellemzőek a város és térsége gazdaságára. Összességében inkább az agrártermékek ismertsége magas, míg a kreatívipari termékek kevésbé elterjedtek, illetve kevésbé széles körben ismertek. Ez is részben alátámasztja azt az alábbi alfejezetekben bővebben kifejtett megállapítást, hogy Pápán alacsony a magasabb

hozzáadott értékű termékek, valamint a tudás-intenzív ágazatok súlya a gazdaságszerkezetben. Az előállított termékeket jellemzően hagyományos csatornákon keresztül értékesítik, illetve vásárolják meg a pápaiak a kérdőív alapján: a piacon, közvetlen a termelőnél, valamint a kézműves / termelő saját üzletében. Az alternatív, illetve elektronikus felületek kevésbé kihasználtak.

49. ábra: Pápa lakossági kérdőívének eredménye a vásárlás helyszínéről

Forrás: Lakossági kérdőív

2.1.7.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései

2004 óta tevékenykedik Pápán a **Yanfeng**⁴. Az elmúlt években a Yanfeng pápai gyáregysége az egyik legdinamikusabban fejlődő vállalat volt Magyarországon. A bőripari tevékenységeket is jelentő gyártási folyamatok során varrást, ragasztást, szivacsozást, élvisszahajtást, megmunkálást, szerelést végző alkalmazottak dolgoznak az ajtópanelek, padlókonzolok, műszerfalak és más belső járműalkatrészek gyártásában. A vállalat bőrkárpitozási technológiára nagy hangsúlyt fektet. A legutóbbi, 2016-ban bejelentett kapacitásbővítés újabb 450 főnyi munkaerőigénnyel lépett fel. Ekkor 7,4 milliárd Ft-os beruházást valósított meg a cég, melyhez a kormány 1,85 milliárd Ft-os támogatást nyújtott. A vállalat tervei között szerepel a foglalkoztatottak újbóli 2000 főre növelése. A cég innovációs folyamatai számos lehetőséget kínálnak a térségi munkavállalók számára. Folyamatosan várja a tervezők, fröccsöntő szakemberek, karbantartók, adminisztrációs szakértők jelentkezését. A Yanfeng számára a legfontosabb a megfelelő számú, gyártásban dolgozó személyzet felvétele annak ellenére, hogy kerestek viszonylag jelentős számban műszaki és vezetői háttérrel rendelkező, illetve a minőségbiztosítás, a pénzügy és a humán erőforrás területén dolgozó munkavállalókat is. A munkatársak többsége, körülbelül 80%-a fizikai munkát végez. A varró és kárpitozási részleg számára

⁴ Korábban Johnson Controls. A Yanfeng Automotive Interiors 2015-ben jött létre a kínai Automotive Trim Systems és az amerikai Johnson Controls vegyesvállalataként.

problémás megfelelő számú munkavállalót találni, mely kedvezőtlen a további fejlődés szempontjából.

2001 óta működik Pápán a Hirtenberger. Több ütemben fejlesztette gyártási kapacitását; a 2015-ben zárult fejlesztés eredményeképp a különleges szerelési műveletek kapacitása 75 százalékkal, a hegesztés-technológiáé pedig mintegy 100 százalékkal nőtt, 50 fővel bővítve a dolgozói létszámot. A vállalat munkaerőigénye növekvő mértékű, ezt bizonyítja, hogy 2014-ben az átlagos statisztikai létszám 607 fő volt, míg 2021 őszén már 1003 fő dolgozott a gyáregységben. A vállalat anyavállalati döntés keretében jelentősebb változáson ment keresztül, és 2021. október elsejétől ennek jelül **Astotec**-nek hívják. A vállalat a hadiipari irányt teljesen hátrahagyta a márkaváltoztatás során, és az emberélet megőrzését szolgáló vezetésbiztonsági eszközöket gyárt kizárólag. Az elfogadott vállalati stratégia alapján egy növekedésorientált stratégia jellemzi a vállalatot, melyben egy nyugodt tempójú további fejlődést vizionálnak a vállalat felsővezetői. Helyben ugyan nincsen, de az anyacég K+F részlegével szoros a kapcsolatuk, és látják a felmerülő új igényeket, innovatív megoldásokat. A termékfejlesztésen túl megemlítendő, hogy a termelési eszközöket is igyekeznek fejleszteni; a régi gépeket idővel leselejtezik, és a helyükre újakat állítanak be ütemezetten. 2021 nyarán már igyekezett a cég meghozni azokat az intézkedéseket, melyek hozzájárultak, hogy a munkaerő és a termelés megtartása biztosított legyen.

A **Pápai Hús Kft.** nagy múltú élelmiszeripari vállalatként több átalakuláson, valamint tulajdonosváltáson is átment. Az egykori szocialista húskombinát privatizálása 1993-ban megtörtént, és 2001-ben a fellendülő termelés jegyében a Pápai Hús Rt. irányításával létrejött egy regionális élelmiszeripari klaszter, melynek célja a versenyképesség növelése, a hazai és nemzetközi piaci jelenlét erősítése, a kutatás-fejlesztés összehangolása, valamint az oktatási és foglalkoztatási tevékenység fejlesztése volt. A csőd-közelbe jutott vállalatot távol-keleti tőke mentette meg. 2016 decembere óta a hongkongi magánszemélyek tulajdonában álló Famous Yield Enterprises (amely a nemzetközi, tajvani hátterű Chi Fu Csoport tagja) egyik cége. Foglalkoztatási szerepe abban is megnyilvánul, hogy beszállító partnerei révén mintegy 1 800-2 000 környékbeli lakosnak biztosít megélhetést.

A Pápai Hús az egyik legkirívóbb példája a város és közvetlen vonzáskörzete fő munkaerőpiaci problémájának, a fokozódó és kritikus szintű munkaerőhiánynak. Pápa környékén nem talál az üzem elegendő és megfelelő munkaerőt, így közvetítőkön keresztül próbál a vállalatvezetés a szükséges feladatok elvégzéséhez munkavállalókat keresni. A termelés stabilitásának fenntartása érdekében a magyar munkaerőnél alacsonyabb bérigényű külföldi (ukrán, mongol stb.) munkavállalók igénybevételel igyekszik megoldani a helyzetet. Azonban az ilyen módon közvetített munkaerő nagy bizonytalanságot okoz vállalat számára. Sok esetben nem a bérezésen múlik az állások betöltése, ezért is játszik fontos szerepet a munkaerő megtartásának kérdése. A Pápai Hús Kft.-nél jelen pillanatban betanított munkára és szakmunkára keresnek munkavállalókat, de a cégirányítás szintjén is szinte minden területen vannak nyitott pozíciók. A vállalat a megfelelő létszám feltöltése érdekében a vendégmunkások foglalkoztatásán túl a még mobilizálható helyi-térségi munkaerő bevonására is hangsúlyt helyez. 2020-ban például a hátrányos helyzetű járásban élő emberek számára a helyi önkormányzattal és a munkaügyi központtal együttműködésben mindenki számára ingyenes csontozómunkás-képzést indított el a Pápai Hús. A sikeres záróvizsga esetén a jelentkezők munkalehetőséget is kapnak a vállalatnál.

Az elmúlt években két jelentős, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból (GINOP) társfinanszírozott projekt is támogatást nyert a Pápai Hús pályázatainak közül. A „Hatékonyságnövelési képzési program a Pápai Hús Kft.-nél” című, A projekt 2018.02.18. - 2021.02.20. között megvalósult projekt (azonosító: GINOP-6.1.6-17-2018-00831) keretében az elszámolható költség 27 014 570 Ft, a támogatási konstrukció keretében igényelt támogatás pedig 16 740 929 Ft volt. A projekt céljaként került meghatározásra, hogy a megszervezett képzések segítségével, az eddigivel szemben több szakmai tudást, nagyobb hatékonyságot teremtsenek, ezzel fenntartva a cég versenyképességét az erős piacon. A projekt célja volt továbbá, hogy saját humánerőforrásukat fejlesszék, és ezáltal is a cég hatékonyságát növeljék. A Pápai Hús egyik fő törekvése, hogy az alkalmazottak foglalkoztathatóságának, a munkavállalók munkahelyi készségeinek és kompetenciáinak javítása révén növekedjen a vállalkozás versenyképessége.

„A Pápai Hús Kft. kapacitás- és hatékonyságnövelő beruházása a központi telepén” című, 2019 végén indult és 2021.06.30-án befejezett projekt (azonosító: GINOP-1.2.6-8-3-4-16-2017-00046) keretében a szerződött támogatás összege 746,91 millió Ft volt, a teljes megvalósított beruházás 36,9%-a. A projektnek köszönhetően a Pápai Hús több mint 2 milliárd forintot fordított 26, főként a sonka, bacon és a hagyományos töltött termékei előállításához szükséges feldolgozó és csomagoló eszköz beszerzésére a technológia-fejlesztés címszó alatt. A három termékvonal előállításához szükséges eszközök jelentős mértékben meggyorsítják a munkafolyamatokat, és elősegítik a termékek magasabb színvonalon történő termék-előállítását. Az új gépek negyven százalékkal több sonka és füstölt áru, valamint harminc százalékkal több bacon termék előállítását teszik lehetővé.

Fontos piaci tényező, hogy a magyarországi húsipari vállalatok közül elsőként kezdte meg a húshelyettesítő vegán termékek gyártását és értékesítését ezzel számottevő előnyre és többletbevételre szert téve.

A korábban állami és önkormányzati kézben is lévő vállalat piaci helyzetével kapcsolatban az új tulajdonosnál az utóbbi időben jelentős, a város és foglalkoztatási vonzáskörzete egész munkaerőpiacát számottevően megváltoztató termelés-szervezési döntések várhatóak. A korábbi átfogó munkafolyamatok (sertésnevelés, -vágás, -feldolgozás stb.) átszervezését, a késztermék-gyártáson kívüli tevékenységek leépítését részben éppen az élelmiszeripar gyenge jövedelmezősége, veszteséges helyzete indokolja. A tervekben szereplő új gyáregység a korábbi 800 fő helyett 200-300 munkavállalónak tud majd munkát biztosítani.

A legnagyobb munkaerőpiaci szereplők között kell továbbá megemlíteni az 1998-ban alakult **DUNITALIA Textilipari Kft.-t** (jegyzett tőke: 500 000 000 Ft). A textilszálak fonását, szövetek gyártását mintegy 165 fővel végezte 2020-ban. 2021-re a létszám 181 főre növekedett. Az elmúlt bő 3 év során a termelés-növekedés miatt, létszámemelésre volt szükség mind az adminisztratív, mind pedig az üzemi dolgozók állományában, fiatal, gyorsan képezhető munkaerő formájában. A vállalkozás is rávilágít HR politikájában arra, hogy mennyire fontos a pápai cégek számára a piaci igényekre való professzionális és rugalmas reakció biztosítása. Ennek érdekében az új belépők számára egyebek mellett folyamatos képzési ciklusokat biztosít a vállalat. A keresett szakmák közé tartozik a DUNITALIA-nál a gépkezelő, a minőségellenőr, valamint a karbantartó lakatos, gépszerelő munkakör.

A DUNITALIA is igyekezett az elmúlt egy évtizedben fejleszteni. A cég 2012-ben 109 022 300 Ft uniós támogatást nyert a „Komplex technológiai fejlesztés és foglalkoztatás támogatása” tárgyú pályázaton

az Új Széchenyi Terv keretében. A mintegy 420 millió forintos beruházás révén megduplázta termelőkapacitását a cég, a termelés költséghatékonyabbá vált és a minőség ellenőrzése is egyszerűbb. A világon elérhető legmagasabb technológiai színvonalú légsugaras szövőgépek kerültek telepítésre, ezzel növelve a textilipari termékek piaci versenyképességét. Napjainkban a vállalat piacvezető a kiemelkedő minőségű fonalak és háztartási textíliák gyártásában.

Mindezekén túl kiemelendő a helyi gazdaságban a **Bakonyerdő Zrt.** szerepvállalása. Az erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység keretében 3 340 790 000 Ft jegyzett tőkével rendelkezik, és a városban 368 fővel a negyedik legtöbb alkalmazottnak ad munkát.

A magánszféra mellett kiemelendő a **Pápai Termálvízhasznosító Zrt.** A vállalat jegyzett tőkéje 1 500 000 000 Ft, melyből az önkormányzati részesedés névértéke és nyilvántartott értéke 884 500 000 Ft. Az önkormányzat tulajdoni részesedése 58,97%-os. A részvénytársaság által üzemeltetett Pápai Várkertfürdő 2003-ban nyitotta meg kapuit. A létesítmény közel 6 hektár területen mintegy 9700 m² épület komplexumban végzi tevékenységét. Az üzemeltetési egységek 5 részre bonthatók: uszoda, termálfürdő, gyógyászat, strand, mini hotel. A sportos életmód kedvelőit az uszoda két medencéje várja. A létesítmény tanmedencével, valamint 25 méteres sportmedencével rendelkezik. A termálfürdőben egy beltéri medence, egy kisgyermek medence, valamint egy gyógyvizes ülőmedence helyezkedik el. A termálfürdő emeletén épült ki 2017-ben a Bambusz SPA wellness központ aromafürdővel, masszázs helyiségekkel és szoláriummal. 2017 év végére megújult a szintén a termálfürdő emeletén található szaunavilág is, valamint helyet kapott 2019-ben egy mesterszauna. A strandon öt különböző medence, ugrótorony, hat óriás csúszda, játszótér, több homokos sportpálya várja a vendégeket. A Várkertfürdő gyógyászatán reumatológiai, fizioterápiás és mozgásszervi rehabilitációs szakrendelés működik. A vízben végzett kezelések gyógyvízben történnek, mely az ország legjobb minőségű gyógyvizei között szerepel. A társaság szolgáltatásai között megtalálható a gyógymasszázs, a gyógytorna, a víz alatti víz sugármasszázs, a súlyfürdő, a fizikoterápia, de mágneses kezelések is zajlanak.

A Pápai Várkertfürdő Pápa leglátogatottabb turisztikai attrakciója. Vendégforgalma a következőképpen alakult (tekintettel a járványügyi korlátozásokra): 2019-ben: 262 051, 2020-ban 87 343, míg 2021-ben 119 054 fő vette igénybe a fürdőt. A szomszédos Várkert Termál Kemping is jelentősen hozzájárul a fürdő látogatottságához. A Fürdőhöz kapcsolódóan továbbra is fontos célkitűzés a szálláshelybővítés, annak érdekében, hogy a többnapos turizmus számára távolabbi célközönség is elérhetővé váljon. A szálláshelybővítés koncepciója az elmúlt időszakban kidolgozásra került. A Várkertfürdő további fejlesztési tervei között szerepel az infrastruktúra fejlesztésének biztosítása, ezek közül a legfontosabbak a parkoló bővítése, térkövezése, valamint a főbejárat kialakítása. A szolgáltatások minőségének javítása, illetve az elérhető szolgáltatások körének bővítése szintén fontos feladat. A vendégforgalom növelését biztosító elképzelések között szerepel például egy fedett vízi gyerekvilág építése. A felsorolt fejlesztések mellett prioritást élvez a fürdő gyógy- és termálvízét biztosító egységek, azaz a kutak és egyéb gyógyvizet biztosító létesítmények fejlesztése.

A városban nem működik **digitális technológiákat, mint szolgáltatást fejlesztő és/vagy nyújtó vállalkozás**, ez a hiányosság pedig részben a versenyképességet is ronthatja, illetve utal az alacsony szintű innovációra. A városi életben hiányukból adódóan nincsen számottevő szerepük ezen vállalkozásoknak. A gazdaságszerkezet diverzifikációjában, a hozzáadott érték növelésében még

kihasználatlan lehetőségek adódnak az innovatív, digitális technológiákat megjelenítő vállalkozások letelepítésében, bevonzásában.

Végül, de nem utolsó sorban a helyi vállalkozásokkal kapcsolatban el kell mondani, hogy nem működnek a városban klasszikus értelemben vett **társadalmi vállalkozások**, így sem helyi, sem térségi munkaerőt nem alkalmaznak ilyen besorolású vállalkozások. Pápa önkormányzata információközlése értelmében nem ismertek ilyen profilú és célú vállalkozások. Mindazonáltal fontos röviden bemutatni az országban az elsők között létrehozott nyugdíjas szövetkezetet. Az Idősek Aktívan Közérdekű Nyugdíjas Szövetkezetet 2017 nyarán alakították meg 16 alapító taggal, 3 igazgatósági taggal és 3 tagú felügyelőbizottsággal. A szervezet saját irodával rendelkezik, ahol a hét több napján is várják az öregségi nyugdíjkorhatárt elérő, de társadalmilag hasznos munkát vállalni kívánó pápai személyeket. A szövetkezet összehozza a munkavállalást tervező nyugdíjasokat és a munkahelyet biztosító vállalkozásokat, cégeket, melyek éppen munkaerőt keresnek. 2018-ban már két tucatot is meghaladó számú időskorú jelentkezett a szövetkezetbe, hogy azon keresztül vállaljon munkát, és több mint 10 munkáltató is jelezte, hogy szívesen együttműködnének a munkaközvetítői szerepet betöltő szövetkezettel. Ugyan a koronavírus-világjárvány miatt megtorpant a növekedés, a szervezet továbbra is pozitív hatást gyakorol az időskorúak társadalmilag is hasznos munkavégzésének terén. Szintén megemlítendő a FŐKEFE, a Kézmű és ERFO közhasznú nonprofit társaságokból álló cégcsoport pápai telephelye. A seprű- és kefegyártással foglalkozó Főkefe Közhasznú Nonprofit Kft. az ipari parkban végzi tevékenységét, amelynek keretében túlnyomórészt megváltozott munkaképességűeket foglalkoztat.

2.1.7.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Pápa gazdaságának versenyképességére alapvetően néhány tényező bír kiemelkedő közvetlen hatással: az elérhetőség javulása, a képzett munkaerő szűkössége, valamint az ezekhez szorosan kapcsolódó gazdasági infrastruktúra hiányosságai.

Az **elérhetőség** terén kulcsmomentum, hogy kivitelezési fázisba került az **M83-as gyorsforgalmi út** építése (a közúthálózatról és a közlekedési kapcsolatokról a bővebb elemzés a 2.1.11.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok c. fejezetben kerültek kifejtésre). Ez lökést adhat a további gazdasági fejlődésének, többek között további ipari-logisztikai kapacitások jöhetnek létre, a város beszállítói hálózata kiterjedhet, és közvetlenül kapcsolódhat a Győr és Pozsony környéki határon átnyúló járműipari növekedési zónához, valamint a Tatai-medence kiemelt járműipari térséghez. A közlekedési infrastruktúra egyben hozzájárul Pápa Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna többi helyi gazdaságához történő erősebb integrációjához is. Magyarország Kormánya olyan céllal jelölte ki 2020-ban ezt az új zónát, hogy a gazdaságilag egységes területet képező régió nemzetközi összehasonlításban is versenyképes gazdasági egységként fejlődhessen. A fejlesztés kedvező gazdasági-logisztikai hatásai mellett azonban a városnak a lakosság-megtartó és ebből következően munkaerő-megtartó erejét várhatóan negatívan érintő folyamatokra is fel kell készülnie. Olyan gazdaságot érintő beavatkozásokra van szükség, melyek erősítik Pápa lakó- és munkahelyi funkcióit, gazdasági versenyképességét a térségben. Az M83-as megépülése tovább fogja erősíteni Győr és Pápa társadalmi-gazdasági integrációját, amelyre minél előbb fel kell készülnie a városnak. Ellenkező esetben mindössze Győr pólusa erőforrás-elszívó hatása (pl. ipari parki kapacitások,

kereskedelem, turizmus-vendéglátás, sportgazdaság terén) fog csak érvényesülni fékezve Pápa gazdasági növekedését.

A kormány által 2020 szeptemberében nevesített 11 turisztikai térségből Pápa 90 perces körzetében négy található (Balaton; Győr–Pannonhalma; Bük-Sárvár; és Sopron-Fertő turisztikai térség). Ezen kedvező turisztikai adottságokkal, fejlett élménykínálattal rendelkező desztinációk vonzerejétől, relatíve friss turisztikai desztinációként még messze elmarad a város turisztikai gazdasági teljesítménye. Pápa versenyképességét illetően a város reális célja nem az e térségekkel való verseny, hanem a város adottságainak léptékhelyes stratégiai szemléletű kihasználása lehet. A jövőbeli turisztikai piacon Pápa turizmusgazdasága a fentnevezett desztinációk hálózatának szerves részévé válhat, egymás kínálatát kiegészítve, miközben profitálhat az országos jelentőségű turisztikai térségek ismertségéből. A turizmus fontos kiegészítő szereppel bír, és a több lábon állással, a gazdasági diverzifikációjával járul hozzá a versenyképességhez. Egy jól működő, több ipari ágazatot is magába foglaló városi gazdaság nélkülözhetetlen kiegészítőjeként töltheti be leginkább szerepét. Jelenleg a turisztikai infrastruktúra gyengén szolgálja a versenyképességet. A Várkertfürdő regionális léptékben versenyképes szolgáltatásokkal rendelkezik, amely további fejlesztésekkel még tovább növelhető, azonban a vendégforgalom lényegi kiterjesztését a városi szálláshely-kínálat hiányosságai akadályozzák. Pápa turisztikai szektorának fejlesztése terén az egyik legnagyobb gátat a magas minőségű szálláshelyek szűkös kínálata képezi. Szintén hiányos a kerékpáros hálózat. A színvonalas szálláshelyek szükségessé váló bővülése megnehezíti a korábbi években fejlesztett turisztikai attrakciók (belvárosi rehabilitáció, Esterházy-kastély rekonstrukciója, Kékfestő Múzeum, a Dunántúli Református Egyházkerület látogatóközpontja stb.) értékesítését. A belföldi piac hatalmas potenciált rejt magában, amelyből a szükséges szállodai kapacitások megteremtésével még profitálhat a város. Pápa külföldi látogatói jelenleg elsősorban a lakóautós kempingezők, de a megfelelő infrastruktúrát illetve új, magas színvonalú szálláshelyeket létrehozó fejlesztések által a város meglévő külföldi ismertsége hozzájárulhat további külföldi célcsoportok (pl. egészségturizmust kereső seniorok) városba vonzásához.

A **munkaerő** mennyisége és milyensége alapvetően befolyásolja a város versenyképességét, annak fenntarthatóságát (bővebb foglalkoztatási és munkaerőpiaci elemzés a 2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség fejezetben kapnak helyett). A humánerőforrás-kínálat elfogyása a gazdasági növekedés alapvető gátlójává válhat. A sikeres, részben kormányzati támogatásoknak is köszönhető foglalkoztatás-bővítő vállalati beruházások következtében Pápát fokozódó munkaerőhiány jellemzi. Felértékelődnek azok a beavatkozások, amelyek vonzó munkahely-kínálatú várossá teszik Pápát, melyek a helyben történő foglalkoztatást ösztönzik a munkavállalási célú ingázással vagy elköltözéssel szemben, és amelyek képesek a Pápára irányuló munkaerő-áramlások indukálására. Pápa jövőbeli versenyképességi helyzetét ezért fokozódó mértékben fogja meghatározni, hogy a helyben erősen megfogható humán erőforrás mellett/helyett a közvetlen vonzáskörzetét forrásterületnek tekintve képes lesz-e a foglalkoztatásbővítésre vagy akár csak a termelés szinten tartására. Pápa számára mindezek miatt stratégiai kérdés, hogy ne csak vonzó beruházási célpont legyen a közép- és nagyvállalatok számára, hanem egyben vonzó lakóhely is a Pápán maradó és a Pápára költöző munkaerő számára is.

A város gazdasága számára fontos kérdés, hogyan sikerül megoldani a várható munkaerőpiaci átrendeződés okozta kihívásokat, a húsiparból a járműipari beszállítókhöz vagy más, akár újonnan betelepülő cégekhez terelni a foglalkoztatottakat. Az autóiipari cégek is jelentős számban

alkalmaznak olcsóbb, főként ukrán és mongol származású munkaerőt, így az ő helyükre tudnának érkezni az agrárfeldolgozó szektorból felszabaduló munkavállalók. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a helyi magyar munkaerő magasabb bérigényű. Az autóipar másfajta és gyakran magasabb kompetencia-elvárásokat fogalmaz meg a húsiparhoz és a mezőgazdasághoz képest, mely kevésbé vonzó a munkaerő-átirányítás által érintettek körében. A város gazdasági stabilitása nagymértékben kitett a néhány transznacionális háttérű nagyvállalat mindenkorai sikerességének és versenyképességének. Ezért az azok működési és fejlődési lehetőségeit erőteljesen meghatározó tényezők, mint a megfelelő mennyiségű és minőségű bevonható munkaerő, valamint a megfelelő gazdasági infrastruktúra beleértve a gazdaságfejlesztésre kijelölt területeket is, kritikus fontosságú.

50. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a munkahelykínálattal kapcsolatos válaszok megoszlása

A város versenyképességével szoros kapcsolatban áll az, hogyan vélekednek a helyi lakosok (a helyi munkaerő) a város által nyújtott életminőségről, mivel az esetlegesen csökkenő-stagnáló, szomszédos városokhoz csekélyebb életminőség az elvándorlás és elingázásokon keresztül negatívan hat az egész pápai gazdaság munkaerőpiaci fenntarthatóságára. A pápaiak életminőségében fontos szerepet játszik, hogy különféle, változatos elhelyezkedést biztosító munkahelyek létezzenek a városban. Ez összefüggésben áll a gazdasági diverzifikációval, valamint a képzettségükhöz jobban igazodó munkahelykínálat megteremtésével. A munkahelyek megléte (3,8-es átlag) jóval inkább fontos, meghatározó a kérdőívet kitöltők számára, mint hogy nem lenne az. A munkaerőpiaccal összefüggésben az is inkább meghatározó az életminőségük szempontjából, hogy magas jövedelmet biztosító munkalehetőségek (3,85-os átlag) legyenek biztosítottak. Az e két életminőségi feltételnek való megfelelés nem pusztán a városlakók elégedettségét és megtartását, illetve bevonását szolgálná, hanem a gazdaság versenyképes működését.

51. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a munkajövedelemmel kapcsolatos válaszok megoszlása

A gazdasági infrastruktúra terén a gyorsforgalmi úthálózat, vagy a turisztikai infrastruktúra mellett legalább olyan fontos, kritikus elem az ipari-logisztikai övezetek helyzete. A **Pápai Ipari Park** kulcsinfrastruktúra a város gazdaságának egésze számára. Gazdasági szempontból ez a parcella a város legversenyképesebb gazdasági földterülete. A terület versenyképességének fejlesztése érdekében a parcellák komplex infrastrukturális bővítése elengedhetetlen. Az utolsó ITS elkészülte óta változott a város területén lévő ipari parknak a tulajdonjogi helyzete. Az új tulajdonos szándéka szerint az ipari park fejlesztése egyik pilot-projektje lehet Magyarország „keleti nyitása” politikájának. A város versenyképességét alapjaiban változtathatja meg a befektető és az önkormányzat következő évekbeli város- és gazdaságfejlesztési beavatkozásai. Akár 3000-5000 új lakos megjelenésével is számolni lehet a maximalista forgatókönyvek szerint, de reálisan is több száz munkavállaló (íránti igény) jelenhet meg a városban. A **2-es számú ipari park** kiépítése további jelentős versenyképességi tényezővé válhat a város számára, ahol nagy kiterjedésű új, beépítetlen gazdaságfejlesztési területekre települhetnek további cégek. A már fentebb taglalt **barnamezős területek** a korábbi szennyező, korszerűtlen, versenyképtelen ipari tevékenységek kiszorulásával egy komplexebb, szolgáltató szektort is támogató szerkezetváltás színtereiként kulcsszerepet játszhatnak Pápa gazdasági életében a következő évtizedben.

Továbbra is időszerű a város azon fejlesztési elképzelése, hogy az Észak-Dunántúlon kialakult autóiipari centrum egyik kiemelkedő logisztikai központjává váljon. Ebben a folyamatban kiemelkedő tényező lenne, amennyiben a **Magyar Honvédség Pápai Bázisrepülőtere** vegyes (katonai és polgári) hasznosításúvá válna. A katonai repterek funkciójának újraértelmezése vált lehetségessé egy 2014-es (T/1507. számú) törvénymódosítás által, amely megszüntette a katonai repterek kettős hasznosításának a tilalmát, és lehetővé tette a közös felhasználást. Ez jelentős elvi gazdasági lehetőséget ad Pápának, azonban a funkcióbővítés eddig még csak ötlet szinten merült fel.

A versenyképességre továbbra is negatívan hathat, hogy jelenleg nem alkalmaz a város **digitális megoldásokat** (pl. vállalkozói adatbázisok) a **helyi gazdaság menedzseléséhez**. Az önkormányzat tevékenységére jóval inkább a „személyesen támogató jelleg” igaz. Az önkormányzat vezetése a személyes kapcsolattartás befektetésösztönző, gazdaságfejlesztő erejében hisz, mely kiegészítve a taglalt ipari parki gazdasági infrastrukturális beruházásokkal megfelelően támogatja Pápa prosperáló várossá válását.

A városban nem kellően kiépült az **innovációs ökoszisztéma**: kevés az igazán innovatív (pl. start-up, tudományos-műszaki kutatást, fejlesztést végző) vállalkozás; hiányosak az önkormányzat, a civil

szféra, a felsőoktatás és kutatói szféra, valamint az üzleti szféra közti szinergikus együttműködések, továbbá szinte egyáltalán nem kerül előállításra és transzferre helyben új tudományos eredmény. Pápa nem tekinthető innovációs központnak: hiába történtek kezdeményezések, máig hiányzik a kiépített felsőoktatás, nincs tudományos-technológiai, innovációs park. K+F szempontjából Pápa a tudáshasznosítás színtere lehet, a más centrumokban létrehozott innovációk gyártástechnológiában, termelés-szervezésben történő alkalmazása képzelhető el. Az **innováció terjedését segítő szervezetek, hálózatok** nem jellemzőek: kivételt azok az alapvetően külföldi kézben lévő nagyvállalatok képeznek, melyek jellemzően a járműipari beszállításban érdekeltek. Ezen cégek a K+F+I eredmények pápai üzemekben történő tudáshasznosítását honosították meg néhány szegmensre korlátozódva.

A nagyobb feldolgozóipari üzemek a városban az elmúlt években több versenyképesség-növelő, hatékonyságnövelő beruházást is végrehajtottak, beleértve új gépek, berendezések beszerzését. A Yanfengnél zajlik kutatás-fejlesztési tevékenység, valamint a Pápai Hús legújabb termékfejlesztési is innovatívnak tekinthető (pl. vegán termékek irányába való elmozdulással). Az Astotec Hungary közlekedésbiztonsági szempontból jelentős fejlesztéseket hajtott végre. A biztonságiövek terén, valamint kifejezetten az ütközéskori életvédelem terén (itt említhető egy motorháztetőt felemelő technológia, melynek révén az utas kevésbé találkozik frontálisan kemény alkatrészekkel baleseti körülmények között). Egy újonnan betelepülő izraeli cég úsztatott növénytermesztést honosít meg a városban. Ez a termőföld nélküli technológia valódi újdonságot jelent a gazdaságszerkezetben. A Chi-Fu nevű vállalkozás 5G technológiával kívánja a megvásárolt iparterületét kiépíteni. A KKV szektorban elsősorban az asztalosipari vállalkozások emelhetők ki innovációs képességeiknek köszönhetően. Magas szintű technológiával rendelkeznek. Ide tartozik a Pápai Asztalos Kft, illetve a Meister-Holz Kft, előbbi többek között részt vett a budavári palota Szent István termék rekonstrukciójában is magasszintű tudásának köszönhetően. A **szűkös innovációs potenciál** összességében erősen befolyásolja a város versenyképességét, mégpedig negatívan. A felsőfokú végzettségűeket, műszaki-tudományos értelmiséget foglalkoztató munkahelyek alacsony kínálatából is eredően a magasan képzett munkaerő jelenleg nem marad a városban. A gazdaságszerkezet jelenleg meghatározó szereplői sem ilyen innováció-vezérelt, tudásintenzív ágazatokból kerülnek ki jellemzően. Ezen vállalkozások bevonása és letelepítése, valamint a megfelelő képzettségű munkavállaló biztosítása nélkül a nagyobb hozzáadott értékű (és ezért versenyképes) tevékenységek nem igazán tudnak elterjedni, megerősödni a város gazdaságszerkezetében.

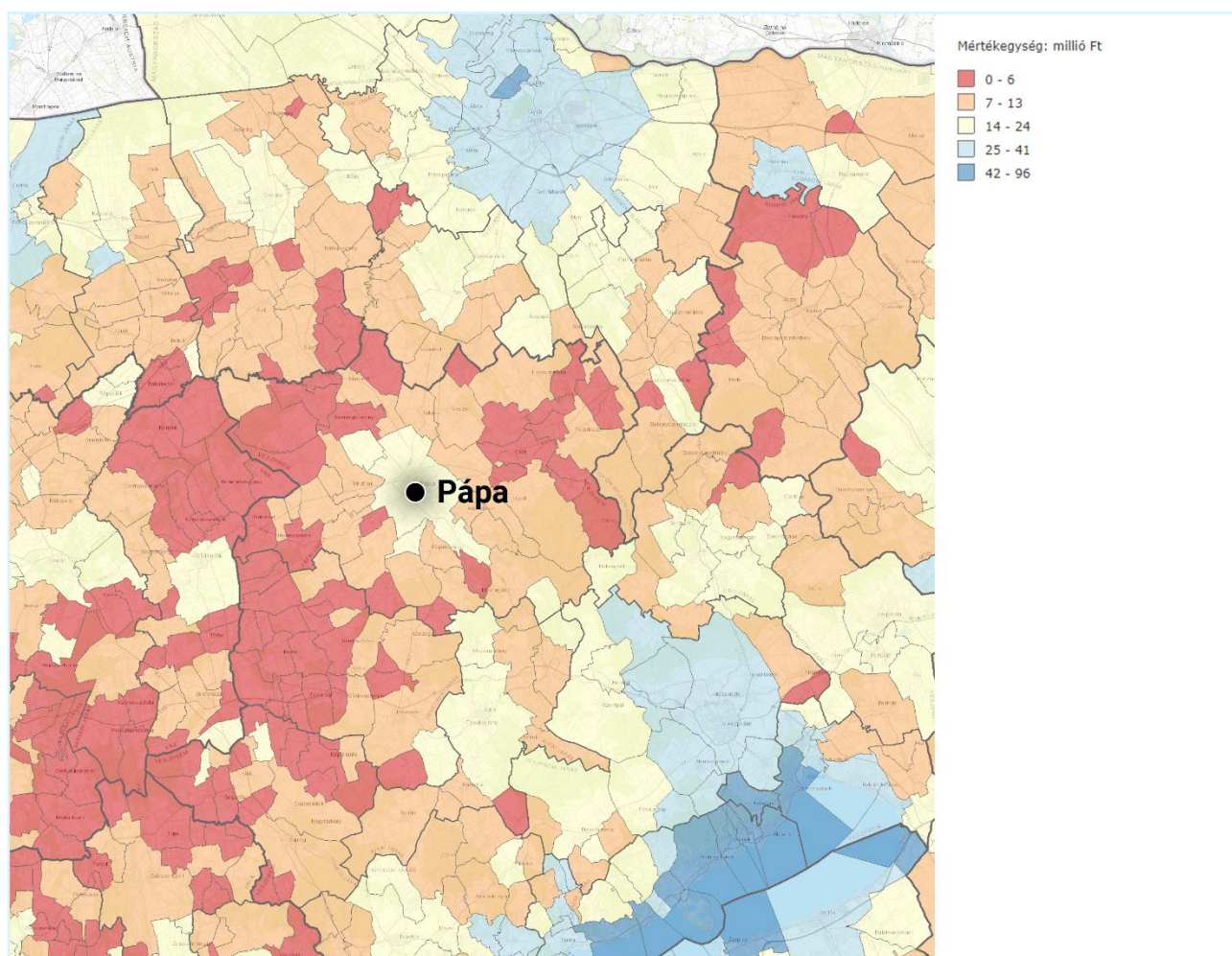
A versenyképességet térségi kitekintésben, területi alapon is érdemes megvizsgálni. Pápa legerősebb konkurensei közé Győr, Veszprém, Ajka és Sárvár tartozik. Az előbbi kettő jóval diverzifikáltabb gazdaságszerkezettel rendelkezik, és az iparon túl a szolgáltató és kutatás-fejlesztési szektorokban is jóval fejlettebb és kiterjedtebb kapacitásokkal bír. A Győr, Veszprém és Ajka alkotta térségen belül van Pápa elsődleges gazdasági mozgástere. Azonban míg Győrrel és Veszprémmel nehezen, addig Ajkával és Sárvárral, még inkább a többi térségi, főként kisvárossal szemben sikeresen lehet képes felvenni a versenyt. Pápa számára döntő jelentőségű, hogyan alakul tágabb vonzáskörzetében a járműgyártás helyzete, de az élelmiszeripar jövője is kérdéses. A kisebb környező központok jellemzően csak egy-egy gazdasági területen emelkednek ki, és kis létszámú foglalkoztatottat vonzanak. Pápa ezért gazdasági pozícióit sikeresen erősítheti meg velük szemben, különösen dél-délnyugati irányban.

2.1.7.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Az ingatlanpiaci keresleti-kínálati viszonyokat legjobban összefoglaló mutató az ingatlanár. A 20-as, 30-as éveikben járó, gyakran felsőfokú tanulmányaikat elkezdő/befejező, saját otthonteremtés előtt állók közül kerül ki Pápa városát végül lakóhelynek nem választók egy jelentős része, fontos tudni, milyen (minőségű) ingatlantípusokat és milyen áron keresnek leginkább a 18 és 30 év közötti fiatalok országszerte. Az Otthon Centrum adatbázisa alapján harminc éves életkorig az átlagár alatti, jobbra közepes állapotú lakások a legkelendőbbek. A fiatalok élethelyzetükből adódóan jellemzően az olcsóbb lakástípusokat favorizálják. A magasabb árfekvés miatt az új építésű lakás mellett a harminc alatti korosztály csupán 5 százaléka döntött. A fiatalok lehetőleg az átlagár alatti, azonnal beköltözhető ingatlanokat keresik, ennek jele, hogy a közepes vagy jó (tehát nem rossz vagy kiváló) állapotúakat 2-3%-kal többen preferálták köreikben.⁵ Ezért, valamint igazán nagy volumenű pápai újlakás-építés hiányában az értékesített **használt lakások átlagárát** érdemes alapul venni Pápa helyzetének értékelésekor. Továbbá fontos kiemelni, hogy a mindenkorin ingatlanár komplex módon kifejezi a város gazdasági teljesítményén kívül azt is, mennyire keresett az adott település. Az emberek a magasabb életminőséget kínáló környezetért hajlandók többet fizetni, ennek következtében az ingatlanárak a jobb körülményeket biztosító településeken magasabbak. Pápán a használt lakások átlagos ára (15 millió Ft) az országos átlag (18,8 millió Ft) alatt maradt 2020-ban. Pápa térségi versenytársaihoz képest kevésbé vonzó ingatlanpiaccal rendelkezik (Győr, Veszprém: 26 millió Ft; Sárvár 19 millió Ft), és egyedül a Pápai, a Devecseri és a Sümegi járások településeihez képest tekinthető magasabbnak az átlagár értéke. A viszonylag mérsékelt ár a gyenge kereslettel, valamint a drágább újjépítésű vagy újszerű ingatlanok nagyfokú hiányával magyarázható.

⁵ Forrás: <https://www.oc.hu/ingatlanpiac/hirek/ingatlanpiaci-hirek-vevoknek/fiatal-lakasvasarlok-elvarasai-olcsobb-es-kozepes-allapotu-ingatlanok>

52. ábra: Értékesített használt lakások átlagos ára, 2020 (millió Ft)

Forrás: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu>

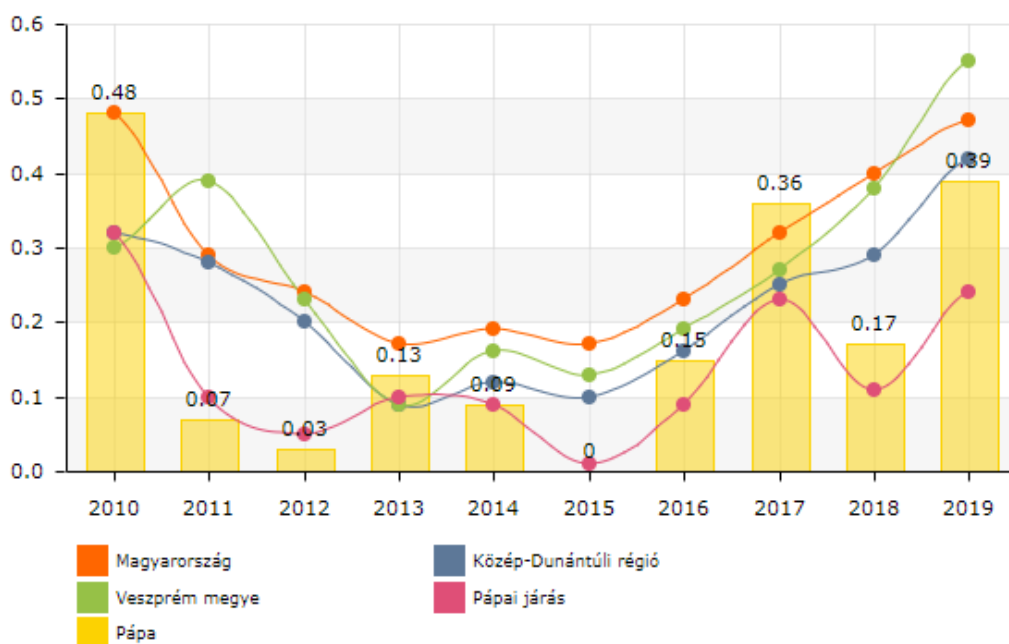
A keresleti oldalt leíró mutatók közül érdemes elemezni az **ezer lakásra jutó értékesített használt lakások számát**.⁶ A koronavírus világjárvány torzító hatását kiküszöbölendő a 2019. év adatai kerültek összevetésre. Ez alapján települési szinten országos viszonylatban Pápán (35 db/1000 lakás) az értékesítés mérsékelte, bár a régiós (34 db) és a megyei (34 db) átlagot minimálisan meghaladja.

A kínálati oldal tekintetében csekély, de jelzésértékű különbségek adódnak Pápa és az egyes területi szintek közti összehasonlításban. Magyarország (458,1), a Veszprém megyei járásközpontok (458,6) is magasabb értékkel bírnak az **1000 lakosra jutó lakások számában**.⁷ Pápa értéke 456,6 db lakás/1000 fő a 2019-es adatok szerint. Az érték a 2011-es 430,8 db/1000 fő óta alig változott, tehát a kínálat minimális mértékben bővült.

⁶ Ezer lakásra jutó értékesített használt lakások száma, 2020 (db): <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu>

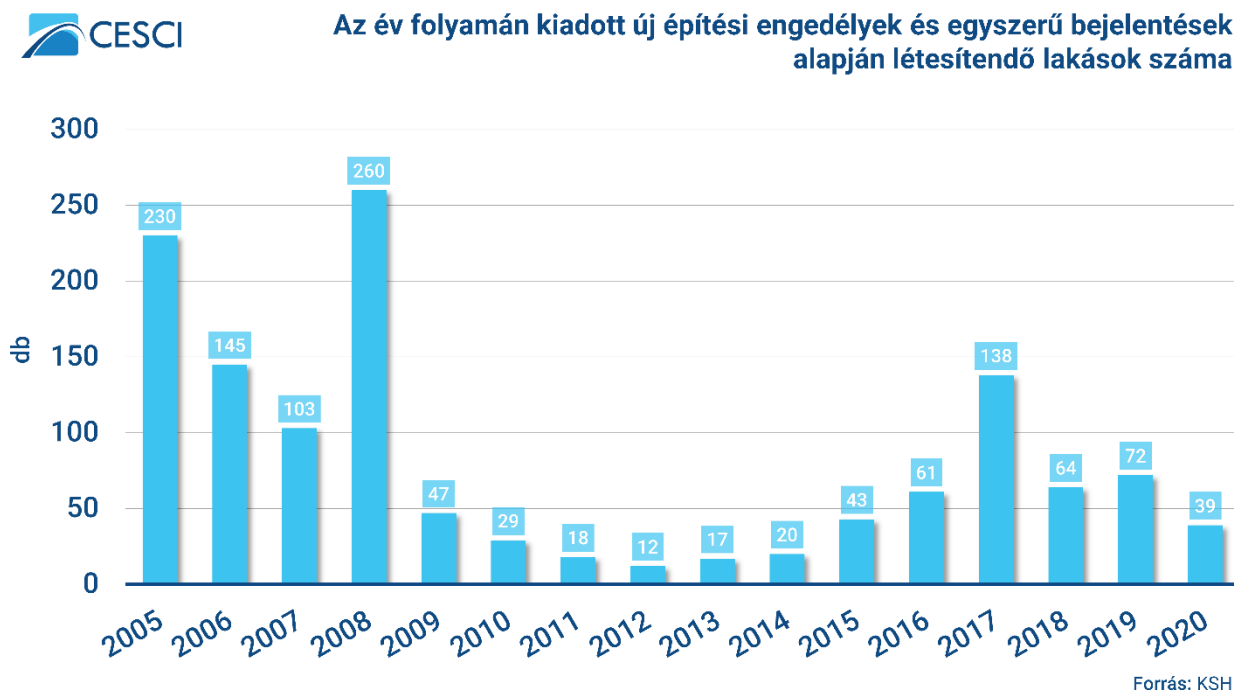
⁷ 1000 lakosra jutó lakások száma (db); Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában): <https://www.teir.hu/its/kivalasztott-telepulesi-mutato.html?xteiralk=its&xids=710,711,712,713&xtertip=T&xterkod=3194>

53. ábra: Új építésű lakások aránya Pápán (%), 2010-2019 (Forrás: TeIR)

Kínálati oldalról fontos megvizsgálni a kínálatbővítő új lakások piacát. Az **új építésű lakások aránya** Pápán igen alacsony, a tárgyévben épített lakások aránya az év végi lakásállományon belül 2011 óta egyszer sem érte el a 0,4%-ot sem. A 2019-es adatok alapján Veszprém megyében (0,55%), Magyarországon (0,47%) és a Közép-Dunántúli régióban (0,42%) is arányaiban több új lakás épült. Egyedül a járáson (0,24%) belül tekinthető Pápa meghatározó újlakás-építési helyszínnek. Az **épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában** szintén alacsonynak tekinthető, mivel a 0,39% mindössze a járás (0,24%) értékét haladja meg, és alatta marad Magyarország (0,47%) és a Veszprém megyei járásközpontok (0,49%) átlagának.

54. ábra: Az év folyamán kiadott új építési engedélyek és egyszerű bejelentések alapján létesítendő lakások száma, 2005-2020 (db)

Az új ingatlanok építése általában többéves előretervezési folyamat, melynek fontos kezdeti lépése a szükséges engedélyek beszerzése, az építési szándék bejelentése a hatóság felé. Az **év folyamán kiadott új építési engedélyek és egyszerű bejelentések alapján létesítendő lakások száma** utal az ingatlan-befektetők és a vásárlók piaci megítélésére, a keresleti és a kínálati viszonyokra, hiszen például az ingatlanfejlesztők a keresleti intenzitás alapján is döntenek egy-egy befektetésről. Az engedélyek és bejelentések száma alacsony szinten fluktuál az egyben ingatlanpiaci válságot is jelentő 2008-as világválságot követően, és képtelen volt megközelíteni a 2008. évi rekordévet (230 db). 2010 és 2020 között átlagosan évi 47 engedély és bejelentés érkezett. 2019-ben 72, 2020-ban pedig csak 39 darab engedély és bejelentés regisztrációja történt meg. A koronavírus okozta visszaesés azért is igen kedvezőtlen, mivel egy némi fellendülést mutató időszak (2016: 61; 2017: 138; 2018: 64; 2019: 72) után nem egy gyorsuló növekedés, hanem egy beszakadás következett be. Az **ezer lakóra jutó lakásépítési engedélyek és bejelentések száma** mindössze 2 db, mely alatta marad a megyei és régiós átlagnak (3 db/1000 fő). Ez a térségben is az egyik legalacsonyabb érték. A Pápai járás azonos értéke a szomszédos járások közül csak a Celldömölki és a Devecseri járásokat képes megelőzni.

2.1.8. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

2.1.8.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

A **bevételi** oldalt vizsgálva a helyi önkormányzat összes költségvetési bevétele 6.691.569 ezer Ft-ot tett ki 2020-ban, 1.045.781 ezer Ft-tal kevesebbet, mint 2014-ben. A 2020. év bevételi tételeiből a

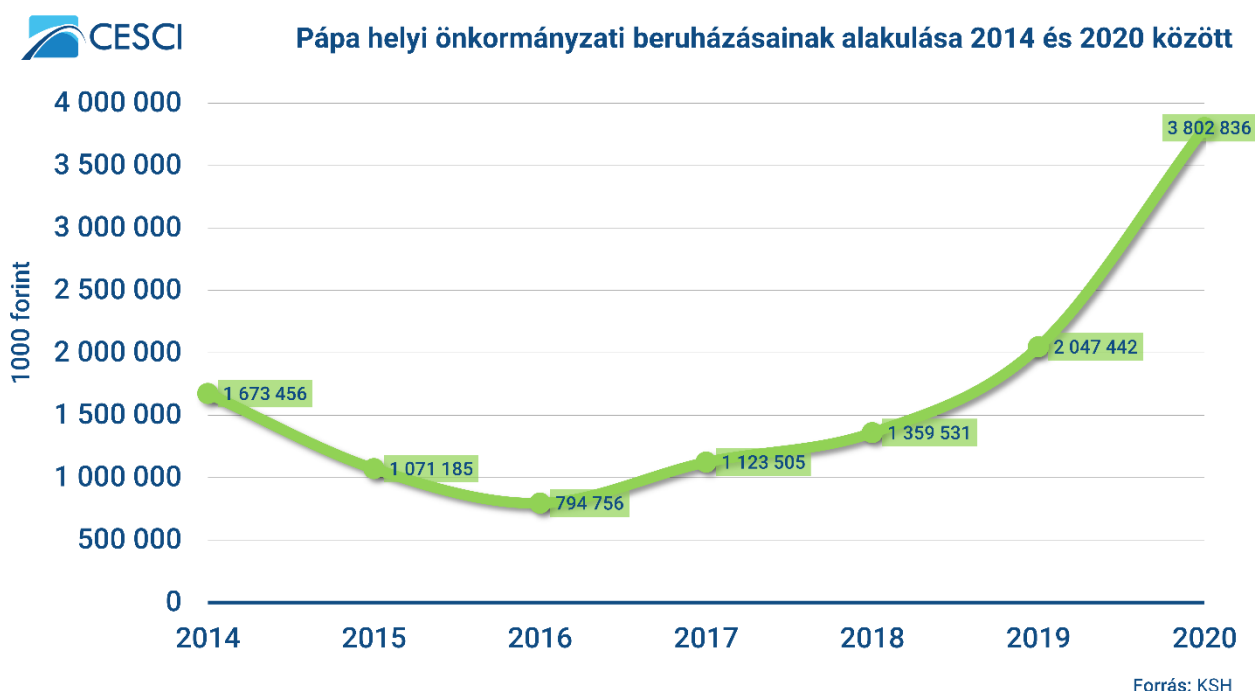
legnagyobb részesedést a helyi adók (2.439.418 ezer Ft, a bevétel 36,5%-a) képezik, melyet az államháztartáson belülről érkező működési célú támogatások (2.131.945 Ft, 31,9%) követnek. A helyi adóbevételeken belül meghatározó az iparűzési adó (1.569.379 ezer Ft, összes bevétel 23,5%-a).

A 2014. és 2020. évi (egy esetben a 2015. és 2019. évi adatokat alapul véve) bevételi összegek összehasonlítása alapján megállapítható, hogy csökkentek a pápai önkormányzati bevételek. A koronavírus járvány okozta bevételcsökkenést megelőző 2019-es év a 2014. évhez viszonyítva felemás képet mutat. Csökkent a bevétel, a korábbi 91,9%-ára. Nőtt az államháztartáson belülről érkező működési célú támogatások (2014. évi 108,5%-a), a helyi adók (2015. évi 144,4%-a), azokon belül a gépjárműadó (110,8%), az iparűzési adó (136,1%) és az idegenforgalmi adó (139,5%) egyaránt, a tulajdonosi, kamat és egyéb nyereségjellegű bevételek, illetve az ingatlanértékesítési (571,1%) bevételek. 2014 és 2019. között azonban csökkent az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások (10,8%-ra), az államháztartáson kívülről érkezett bevételek, a bírságok (83,2%-ra), a helyi bevételekből nyújtott ellátások (92,1%-ra) összege, továbbá nem érkezett bevétel a magánszemélyek jövedelemadójából.

A főösszeg szintjén a 2020-as érték a 2014-es 86,5%-a az önkormányzati bevétel. A visszaesés és elmaradás nagymértékű volt több bevételi forrás kapcsán is. Az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások (korábbi érték 28,4%-a), az önkormányzatok államháztartáson kívülről érkező bevételei (21,7%), az idegenforgalmi adó (21,5%), a járványhelyzettel összefüggő gépjárműadó-elvonás (az önkormányzatokat illető 40%-ának elvonása a központi költségvetés számára) terén nagymértékű kiesés alakult ki a korábbi évekhez képest.

A **kiadási** oldalt vizsgálva a helyi önkormányzat teljes kiadása 2020-ban történelmi csúcsra, 10.088.178 ezer Ft-ra növekedett, ezzel 2.600.526 ezer Ft-tal meghaladta a 2014-es év értékét. 2020-ban az önkormányzat legnagyobb kiadási tételei közé az önkormányzat beruházásai (3.802.836 ezer Ft, 37,7%), valamint a saját és egyéb foglalkoztatottak személyi juttatásai (2.630.780 ezer Ft, 26,1%) tartoztak. A helyi beruházások értéke a 2016. évet leszámítva minden évben meghaladta 2014 óta a 1.000.000 ezer Ft-os, azaz egymilliárd Ft-os határt. Ez népességarányosan, a település méretét tekintve igen jelentős, aktív önkormányzati szerepvállalásra utal. A beruházások éves összértéke 2016 után tartós növekedésnek indult, és még 2020-ban kiugróan magas szintre jutott el. A 2016. évhez képest 4,9-szeresére növekedtek a helyi önkormányzat beruházásaira szánt kiadási összegek. A beruházások kiadáson belüli aránya a 2014. évi 22,3%-ról igen magas értékre, 37,7%-ra növekedtek. Eltekintve a 2020-as év nagy összegű beruházásaitól 2019-ben is magasabb szintet (24,6%) ért el a beruházások részesedése, mint 2014-ben.

55. ábra: Pápa helyi önkormányzati beruházásainak alakulása 2014 és 2020 között. Forrás: KSH

Pápa Város Önkormányzata **digitális beruházásainak nagysága** 227 937 546 Ft a 2022. februári adatszolgáltatás értelmében az elmúlt néhány évet összegezve. A digitalizációra fordított bruttó összegek a 2022 elejére kifutó beruházások, projektek kapcsán, az alábbi módon oszlottak el:

- Közbiztonságot szolgáló kamerarendszer: 125 498 144 Ft
- Hulladéklerakást monitorozó kamerarendszer: 30 810 361 Ft
- Zöld Város II projekt kamerahálózata: 16 632 606 Ft
- Rádiót érintő digitalizáció: 45 996 435 Ft
- KÖFOP-projekt keretében végzett, forgalmat figyelő-szervező beruházások: 9 000 000 Ft.

A 2014. és 2020. évi (egyes esetekben a 2015. és 2019. évi adatokat alapul véve) kiadási összegek összehasonlítása alapján kijelenthető, hogy jelentősen növekedtek az önkormányzat kiadásai, melyre a COVID-19 is rásegített. 2014 és 2019 között csak 11,4%-kal nőtt a kiadások összege. 2020-ra az illetményekre, munkabérre, saját foglalkoztatottak részére jutó kiadások 52%-kal, a személyi juttatásokra szánt kiadások 52,9%-kal, az önkormányzat beruházásai 2,3-szorosára nőttek, de növekedtek a kiadások a közüzemi díjakon kívül az összes dologi kiadási oszlopban is. A koronavírushoz kapcsolódó válsághelyzetet megelőző 2019. évet tekintve szinte minden tétel esetében kisebb-nagyobb mértékben alacsonyabb összegekkel lehetett kalkulálni. Fontos megemlíteni, hogy Pápának 2019-ben és 2020-ban már nem volt költségvetési kiadása a munkanélküliséggel kapcsolatok kiadások (2014-ben még 97.120 ezer Ft), a családtámogatások (13.602 ezer Ft), valamint a lakhatási támogatások (23.676 ezer Ft) terén. A válsághelyzettel függ össze, hogy Pápa visszafogta a dologi és a felújítási kiadásokat; előbbinél több mint 15, utóbbinál közel 10%-os kiadáscsökkentésre került sor az erősödő infláció ellenére. A dologi kiadások szinte megegyeztek a 2014. évi bázisértékkel a dolog kiadásoknál, míg a felújításoknál még alacsonyabb érték került allokálásra 2020-ban.

A **2019-2020 utáni** költségvetési, gazdálkodási helyzetképpel külön is érdemes foglalkozni. Itt érdemes kiemelni, hogy a település rendelkezik világos gazdasági programmal, mely külön pénzügyi helyzet című fejezettel is bír. Pápa Város Önkormányzatának Gazdasági Programja beszámol arról, hogy a 2020-2025-ös időszakban a saját bevételek legnagyobb részét a helyi adóbevétel alkotja. Az elmúlt években a bevételeket tekintve az önkormányzat számottevő bevételekhez jutott az EU-s forrásokból. Ezek lényegében a fejlesztési célú kiadások fedezetét biztosítják. Meg kell említeni, hogy az elmúlt néhány évben a felújítási és beruházási költségek jelentős mértékben növekedtek. Külső, további bevételi források igénybevétele szükséges egyes jelenlegi és jövőbeli fejlesztésekhez azok sikeres végig viteléhez, mivel az eredeti támogatások és betervezett költségek időközben megnöttek.

Pápa Város Önkormányzata két hitelfelvételt hajtott végre: az egyiket 2018. október 24-én mintegy 1.100.000 ezer Ft összegben, a másikat 2019. július 29-én 1.500.000 ezer Ft összegben. A felvett hitelek célhitelek, a hiteltörlesztésre vonatkozó türelmi idő 3 év, a futamidő 15 év lejáratú. Az önkormányzat a hitelszerződés keretében kötelezettséget vállalt arra, hogy a futamidő alatt a költségvetésébe a kölcsön és járulékai visszafizetésére a fedezetet a saját bevételeiből a fejlesztések előtt betervezi, jóváhagyja, és biztosítja. Az önkormányzat egyértelműen kimondta, hogy a város gazdaságfejlesztési elképzelései minél nagyobb mértékű megvalósulásának szükséges feltétele a fenntartható és stabil gazdálkodás. A fejlesztésekhez szükséges önerőt rendelkezésre állását alapvetően kétféleképpen lehetséges elérni a költségvetés által: alaposan megtervezett és következetesen végrehajtott költségvetési koncepciók által, melyek megfelelnek a hosszú távra kialakított feladat-ellátási rendszernek, illetve a hosszabb távú fejlesztési elképzelések a forrásfelhasználás optimalizálásával biztosíthatják ugyanezt a célt.

A 2020-2025 évekre szóló gazdasági program elsődleges célja a likviditás biztosítása. A program szigorú gazdálkodást, a pályázati lehetőségek feltárását, azok kihasználását nevezi meg az önkormányzat pénzügyi egyensúlyának megőrzése érdekében. Pápa törekszik a saját bevételi lehetőségek felkutatására, a bevételi források növelésére. Fontos kitétel, hogy az egyensúly elérése végett az önkormányzati kötelező és önként vállalt feladatokat rangsorolni és racionalizálni kell.

33. táblázat: Az önkormányzat költségvetése, számított bevételei és kiadásai 2021-2025. években

Megnevezés	2021	2022	2023	2024
Intézményi működési bevételek	800000	850000	900000	950000
Önkormányzatok sajátos működési bevételei	2900000	3000000	3100000	3200000
Felhalmozási és tőkejellegű bevételek	150000	150000	150000	150000
Központi támogatások és támogatási értékű bevételek	1900000	3500000	7100000	4700000
Önkormányzat egyéb saját bevételei	6100000	3500000	3000000	2500000
Bevételek összesen	11850000	11000000	14250000	11500000
Személyi juttatások	2300000	2400000	2500000	2600000
Munkaadókat terhelő kiadások	450000	450000	450000	450000
Dologi kiadások	3300000	3300000	3400000	3400000
Egyéb működési-fenntartási kiadások	1300000	1350000	1400000	1550000

Megnevezés	2021	2022	2023	2024
Működési-fenntartási kiadások összesen	7350000	7500000	7750000	8000000
Adósságszolgálat	138387	252291	250406	247310
Beruházások	4000000	3000000	6000000	4200000
Felújítások	361613	247709	249594	52690
Kiadások összesen	11850000	11000000	14250000	12500000

Forrás: Pápa Város Önkormányzatának Gazdasági Programja

Pápa vagyongazdálkodásáért önkormányzati szinten a gazdasági társaságok, intézmények és a Pápai Polgármesteri Hivatal Gazdasági Osztálya, azon belül is a **Vagyongazdálkodási Csoport** felel. Feladatai:

- önkormányzati vagyonkezelés és vagyon-hasznosítás, ingatlanfejlesztés;
- vagyongazdálkodás;
- önkormányzati ingatlanvagyon nyilvántartása;
- ingatlan-értékelés;
- nem lakáscélú helyiségek bérbeadása, üzemeltetése, az ehhez kapcsolódó végrehajtási feladatok ellátása;
- az önkormányzat ingó és ingatlan vagyon hasznosítására vonatkozó szerződésekkel kapcsolatos ügyek;
- közterület-használati engedélyezési eljárással kapcsolatos ügyek.

Az önkormányzat rendelkezik saját **vagyongazdálkodási tervvel**, melynek elnevezése: Pápa Város Közép- és hosszú távú Vagyongazdálkodási Terve. A terv részletesen beszámol az önkormányzat közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási céljairól, ideértve a törzsvagyont, az üzleti vagyont, az önkormányzati részesedéssel rendelkező gazdasági társaságokat egyaránt. Az Önkormányzat vagyongazdálkodása során a közép- és hosszú távú célkitűzések a Gazdasági Program alapján az alábbiak:

- a biztonságos feladatellátás feltételeinek megteremtése;
- a kiszámítható és átlátható gazdálkodás;
- a pénzügyi egyensúly biztosítása;
- a vagyon értékének megőrzése, ezzel párhuzamosan a vagyon növelésének, gyarapításának elősegítése (beruházások, fejlesztések);
- a vagyon piaci alapi alapon történő hasznosítása (bérbeadás, haszonbérlet, értékesítése);
- a gazdaságosan nem hasznosítható ingatlanok értékesítése, térítésmentes átadása, cseréje.

Pápa Város Önkormányzata vagyongazdálkodásának elsődleges célja, hogy az önkormányzati vagyon megfelelő infrastrukturális feltételeket teremtsen az önkormányzat köztelező és önként vállalt feladatainak, közszolgáltatásainak hatékony ellátásához. A vagyongazdálkodás során az önkormányzat törekszik arra, hogy a meghatározott célok megvalósítása mellett a vagyonelemek hasznosításából származó bevételek növekedjenek, lehetőséget teremtve a meglévő vagyon állagának megóvására, értékének növelésére.

Pápa Város Önkormányzatának vagyona a 2019. évi zárómérleg alapján 24.522.396 ezer Ft. A forgalomképtelen törzsvagyon 9.298.139 ezer Ft (összvagyon 38%-a), a korlátozottan forgalomképes

törzsvagyon 12.331.789 ezer Ft (összvagyon 50%-a), míg a törzsvagyonon kívüli egyéb vagyon értéke 2.922.468 ezer Ft (összvagyon 12%-a).

Az önkormányzati vagyonba fektetett eszközállomány összesen 24.552.396 ezer Ft-ot tett ki 2019 végén. A legnagyobb tételt a tárgyi eszközök képviselik (18.926.238 ezer Ft), míg a legkisebbet az immateriális javak (41.022 ezer Ft). Míg a többi tétel kisebb, 6-14%-os változást könyvelhetett el, az immateriális eszközállomány jelentősen, közel 55%-kal csökkent 2017 és 2019 között.

34. táblázat: Az önkormányzati vagyonba befektetett eszközállomány

	2017	2018	2019	2020	2021
Immateriális javak	90846	53814	41022	45037	107005
Tárgyi eszközök	16669381	17573405	18926238	21368637	24792790
Befektetett pénzügyi eszközök	1427928	1340828	1340801	1379276	1362017
Vagyonkezelésbe adott eszközök	4126647	4044422	4244335	4341176	4542878

Forrás: Pápa Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2020-2025

2.1.8.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Pápa Város Önkormányzata településfejlesztési tevékenysége terén a legfontosabb intézményrendszeri szereplő a Polgármesteri Hivatal **Városfejlesztési Osztálya**. A szervezeti egység feladatai az alábbiak:

- településfejlesztési és településrendezési tervek, eszközök, helyi építési szabályzat előkészítése, felülvizsgálata és végrehajtása;
- településképi véleményezési-, bejelentési- és kötelezési eljárással kapcsolatos ügyek;
- az építmény, az építményen belüli rendeltetési egység rendeltetésének megváltoztatását igazoló hatósági bizonyítványok kiállítása;
- vízgazdálkodási, vízjogi engedélyezési hatósági ügyek;
- nem önkormányzati intézmény vagy gazdasági társaság feladatkörébe tartozó energetikai-, városüzemeltetési- és kommunális ügyek;
- Központi Címregiszter vezetése.

A Városfejlesztési Osztály alá tartozik a Beruházási Csoport. Feladatai a következők:

- önkormányzati beruházások előkészítése, szervezése, műszaki ellenőrzés, üzembe helyezés;
- önkormányzati intézmények beruházásainak koordinálása és ellenőrzése;
- pályázatok figyelése, előkészítése és benyújtása, végrehajtása;
- pályázatokhoz kötődő projektmenedzsmenti feladatok ellátása;
- közművekkel kapcsolatos egyeztetési, véleményezési feladatok ellátása;
- közbeszerzések, versenyeztetések lebonyolítása.

A Városfejlesztési Osztály az alábbi emberi erőforrásokkal gazdálkodik:

- osztályvezető;
- beruházási csoportvezető;
- 6 fő ügyintéző;
- projektasszisztens;

- projektmenedzser.

Pápa Város mindenkori éves költségvetésében meghatározott előirányzatokra tervezett pénzügyi forrás az, amely a településfejlesztés anyagi erőforrásait jelenti. Ez évről évre változó mértékű lehet.

Pápa hatályos, illetve kifutó fejlesztési dokumentumait az alábbi táblázat foglalja össze.

35. táblázat: Pápa településfejlesztési tevékenységét meghatározó dokumentumok, azok időbelisége

Dokumentum címe	Dokumentum időtávja / keletkezése
Pápa Város Önkormányzatának Sportkoncepciója	2012
Pápa Város Gazdaságfejlesztési Stratégiája	2014
Pápa Város Közlekedési Koncepciója	2014-2027
Pápa Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája	2015-2020
Pápa Településképi Arculati Kézikönyv	2017
Pápa Város Településfejlesztési Koncepciója	2017
Pápa Város Környezetvédelmi Programja	2018-2022
Helyi Esélyegyenlőségi Program	2018-2023
Pápa Város Településszerkezeti Terve	2019
Pápa Város Önkormányzatának Szolgáltatástervezési Koncepciója	2021
Pápa Város Önkormányzatának Közép- és Hosszútávú Vagyongazdálkodási Terve	2020
Pápa Város Önkormányzatának Gazdasági Programja	2020-2025

2.1.8.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Pápa Város Önkormányzata gazdaságfejlesztési tevékenységéért a Polgármesteri Hivatal szervezeti és működési szabályzata értelmében elsősorban a Gazdasági Osztály felel. A szervezeti egység fő feladatai közé az intézmények pénzügyi-gazdasági ellenőrzése, az önkormányzat gazdaságfejlesztésének főbb irányait többéves időtartamra kijelölő gazdasági programjának összeállítása, a végrehajtás szervezése, továbbá a gazdaságfejlesztést alapjaiban meghatározó vállalkozásfejlesztés tartozik.

Pápa Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2020-2025 határozza meg helyi szinten mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, gazdasági és környezeti adottságok átfogó figyelembevételével a helyi önkormányzat által nyújtott feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják. A program felhívja a figyelmet a koronavírus világjárvány okozta bizonytalan helyzetre. Kettő kihívást említ: egyrészt gondoskodni kell a város társadalmi, gazdasági életének megújításáról, másrészt szembesülni kell a járvány okozta nehézségekkel. Az erőforrások, kapacitások számottevő részét volt szükséges 2020-ban és 2021-ben is a járvány elleni védekezésre fordítani. Lényeges a gazdaság fenntartása, a helyreállítás és a növekedés újraindítása, valamint a

szociális háló megerősítése, a fenntarthatóság biztosítása. A gazdasági program alapján a város gazdaságfejlesztést érintő stratégiai céljai:

- a városban a befektetési környezet, a meglévő ipari terület, illetve az ipari parki szolgáltatások javításával erőteljes és fenntartható legyen a gazdasági fejlődés, amely a foglalkoztatottság növelésének köszönhetően kedvező szociális hatásokat eredményez.
- A korábban kijelölt és infrastruktúráisan előkészített ipari, gazdasági területeit, valamint a jó területi és műszaki adottságokkal rendelkező barnamezőit újrahasznosító gazdaságpolitikai nyomán a város gazdasága újabb jelentős terület-igénybevétel nélkül növelje a gazdasági tevékenységet.
- Fejlett és innovatív vállalkozói infrastruktúra eredményeként stabil és diverzifikált gazdasági struktúrával rendelkezzen a város, amely magasabb hozzáadott érték előállítására képes.
- A kulturális, a vallási és a gyógyturizmus a város idegenforgalmának fontos eleme, a turisztikai kínálat és fogadóképesség bővítésével a város országosan ismert és kedvelt, de a város lakói által is látogatott turisztikai célponttá váljon.
- Az épített örökség megújításánál a gazdaságossági szempontok, a pénzügyi fenntarthatóság és a jövedelmezőség is érvényesüljön.
- a civil szervezetek, az egyházak és más, a politikai-gazdasági életen túlmutató helyi szervezetek, szerveződések közösségteremtő, identitást meghatározó, a város életében tenni akaró munkáját támogatva erősítse a társadalmi szolidaritást.
- a gazdasági élet meghatározó szereplői – a munkavállalók, a munkaadók, a civil társadalom, a gazdaság- és fejlesztéspolitikai döntéshozók – között létrejött partnerségi kapcsolat fenntartása, további lehetőségek keresése.
- A gazdaságfejlesztési tevékenység révén a város őrizze meg, növelve népességét, javítsa a fiatalok és idősök arányát.

Az önkormányzat 100%-os tulajdoni részesedésével gazdasági társaságként működik a Pápai Városfejlesztő Társaság Korlátolt Felelősségű Társaság. Főtevékenysége: épületépítési projekt szervezése. A Pápai Ipari Park infrastruktúrájának kiépítésében és biztosításában, a betelepülő cégek számára nyújtott vállalkozásfejlesztési szolgáltatások nyújtásában fontos szerepet lát el. A társaság jegyzett tőkéje 2020. június 30-án 168.510.000 Ft-ot tett ki.

2.1.8.4. Foglalkoztatáspolitikai

Jelen alfejezet a város foglalkoztatási helyzetét mutatja be röviden, kitérve a város foglalkoztatáshoz kapcsolódó kezdeményezéseire is. A foglalkoztatáshoz kapcsolódó további információkról, így például a munkanélküliségi helyzetről, valamint a közfoglalkoztatásról szóló bővebb, adatokkal megtámogatott helyzetelemzés a „2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség” c. fejezetben kap helyet.

A város foglalkoztatási helyzete terén kiemelendő, hogy a munkanélküliség a foglalkoztatás sikeres bővülésének köszönhetően igen alacsony. Az álláskereső aránya 2% alá esett, és mindössze 300-400 hivatalosan regisztrált álláskeresővel kell számolni. A cégek folyamatosan keresik már nem csak a pápai lakosokat, hanem a vendégmunkásokat is, főleg járműipari vonalon. Volt időszak, amikor a Pápai Hús 200 mongol munkavállalóval dolgozott üzemében. A cél a város számára, hogy

rendelkezésre álljon a kellő létszámú és képzettségű munkaerő. Cél, hogy olyan szektorokba, vállalkozásokba kerüljön új munkaerő bevonásra, ahol nagy igények keletkeztek.

A problémák terén kezelendő, hogy a feldolgozóiparban számos alacsonyabb képzettséget igénylő pozíció betöltetlen. A felsőfokú egyetemi végzettséget igénylő munkakörökhöz képest valódi probléma a munkaerőhiány. A privát szféra feldolgozóipara mellett a közsztéma diplomás munkaerőhiánnyal küzd. Nehéz betölteni egyes álláshelyeket a viszonylag alacsony bérszínvonal és az elöregedés, nyugdíjba menetel miatt. Hiányszakma a városban a műszaki képzettséget igénylő munkakörök többsége (pl. mérnökök). A biztos önkormányzati működés garanciája pedig, hogy legyen elegendő jól képzett szakember a hivatal és a város alkalmazásában. A Pápa Plusz önkormányzati ösztönző rendszer kialakítása éppen ezt a célt szolgálta, hogy helyben tartsák az önkormányzat 100%-os tulajdonában álló nonprofit Kft-iben (intézményekben) foglalkoztatott képzett munkaerőt. Annak érdekében született az intézkedés, hogy az adott munkakört betöltők motiváltak legyenek a munkakör hosszabb távon történő betöltésében. A rendszer elemei az intézményi fluktuációt, valamint a hiányszakmák kialakulásának veszélyét szándékoznak csökkenteni.

A strukturális munkanélküliség jelentkezése miatt előtérbe került járási és városi szinten is a munkaerőhiányra való reagálás. Az utóbbi években a munkanélküliség szinte teljes felszámolásán túl éppen a fentiek miatt a kereslet és kínálat összehangolása, a kellő képesítés, szakképesítés támogatása vált az önkormányzat és az illetékes járási kormányhivatal fő feladatává a foglalkoztatás terén. Ezt különböző támogatásokkal, szolgáltatásokkal, a munkáltatói kapcsolattartás erősítésével, továbbá a minőségi munkaerő hiányának képzésekkel történő enyhítésével igyekszik a járási foglalkoztatási osztály és városi önkormányzat kezelni. Ezt a célt szolgálta alapvetően a TOP-ból megvalósult Foglalkoztatási Paktum. A Foglalkoztatási Paktumnak jelentős szerepe volt a város foglalkoztatáspolitikai eszköztárában. A „Helyi foglalkoztatási együttműködések a Pápai járásban” című projekt keretében született meg a paktum. A projekt három éven át mintegy 900 millió Ft európai uniós és hazai forrást biztosított. A 2021 januárjában lezárult projekt 2017 júniusában indult, az első támogatott foglalkoztatás pedig 2018. március 1-jén kezdődött meg. A megvalósítás fontos pontja volt a minél szélesebb körű partnerség kialakítása, tájékoztatással, kommunikációval, rendezvényekkel, workshopokkal. A projekt keretében foglalkoztatási stratégia is készült. A paktum célcsoportjába az alacsony iskolai végzettségűek, a 25 év alatti fiatalok, a 30 év alatti pályakezdő állásukeresők, az 50 év felettiek, a GYED-ről, GYES-ről, ápolási díjról visszatérők, a legalább egy gyermeket egyedül nevelők, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők, a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, a megváltozott munkaképességű személyek, a roma nemzetiséghez tartozó személyek, az inaktívok, a közfoglalkoztatásból a versenyszférába visszavezethető személyek sorolódtak.

A tervek szerint 583 fő munkaerőpiaci tevékenységekbe történő bevonása valósult meg. 263 fő részesült bér- és bérköltségtámogatásban, és 247 fő pedig képzésben. A paktum keretében szervezett képzésekkel kiemelt fontosságú cél volt a jelenleg dolgozók átképzése is a munkanélküliség csökkentésén túl. A képzéseket igyekeztek a pályakezdőkre, illetve a pályamegtartókra kialakítani. Ezen felül egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásban több, mint 200 fő részvétele volt tervezett. Létrehozásra került a paktumszervezet és a paktumiroda is.

Az elmúlt években a városban egyre jelentősebbé vált a foglalkoztatás bővülése, ezért is vált egyre fontosabbá a szakképzett munkaerőhiány orvoslása. A foglalkoztatás szempontjából hátrányos

helyzetűek közé tartoznak az alacsony iskolai végzettségűeken túl az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok és a megváltozott munkaképességűek. A város esélyegyenlőségi programjában is kimondja, hogy a tartósan munkanélküliek számára olyan helyzetet kell teremteni, hogy visszakerülhessenek a nyílt munkaerőpiacra, ennek eszközei pedig a felzárkóztató képzések, átképzések. Pápa önkormányzata közfoglalkoztatást szervez, figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását, kapcsolódó döntéseket készít elő, valamint hajt végre, melyek során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit, továbbá az állami foglalkoztatási szerv működési feltételeihez és fejlesztéséhez támogatást nyújt.

Pápa Város Önkormányzati Hivatala a kormányzati funkciók szerinti besorolás alapján a következő, a foglalkoztatás szempontjából meghatározó alaptevékenységeket látta el az elmúlt években:

- 041231 Rövid időtartamú közfoglalkoztatás;
- 041232 Start-munka program – Téli közfoglalkoztatás;
- 041233 Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás;
- 041236 Országos közfoglalkoztatási program;
- 041237 Közfoglalkoztatási mintaprogram.

A pápai önkormányzati intézmények közül többek között a Polgármesteri Hivatalban, az Egyesített Szociális Intézményben, Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.-nél van közfoglalkoztatás, a csökkenő igények miatt azonban igen korlátozott volumenben. Az önkormányzat által szervezett **közfoglalkoztatásban** résztvevő személyek száma az elmúlt években inkább csökkenő tendenciát mutatott. A 2020-as tervezet alapján mindössze 59 közfoglalkoztatottal számoltak a 2015. évi 257 vagy a 2016. évi 313-hoz képest. Ez összefüggésben áll a város foglalkoztatás-bővítést célzó gazdaságfejlesztési céljaival. A sikeres munkahelyteremtés következtében kevesebb közfoglalkoztatottal volt elérhető a foglalkoztatottság magas szinten tartása. Többen is átképzések, az ipari parki és egyéb vállalatok munkaerőigénye következtében tudtak elhelyezkedni.

A foglalkoztatáspolitikai helyzetkép (lásd: 2.1.5.1 fejezet) alapján fontos feladat a 8 osztálynál alacsonyabb iskolai végzettségű munkanélküliek felzárkóztatása a Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak alapján. Az esélyegyenlőség terén lényeges a mélyszegénységben élők és a romák helyzetének javítása is. A legfőbb két probléma köreikben az egymással is összefüggő alacsony iskolai végzettség és a tartós munkanélküliség. Rövid távú célként fogalmazódik meg a képesség-, készség- és kompetencia-fejlesztő, valamint általános iskolai végzettség megszerzését szolgáló programokon való részvétel. Középtávú célja Pápa városának az új szakképesítés megszerzése, az átképzés a munkaerőpiac igényeinek megfelelően, a közfoglalkoztatás erősítése. A hosszú távú cél az aktív részvétel biztosítása a munkaerőpiacon. A fogyatékkal élők esetében fejlesztési lehetőség a munkáltatók megkeresése, védett munkahelyek felderítése.

Pápa Város Önkormányzatán kívül fontos térségi szereplő a foglalkoztatáspolitikai alakításában a Veszprém Megyei Kormányhivatal Pápai Járási Hivatala. A Foglalkoztatási Osztálynak kiemelt szerepe van a városi helyzetkép felmérésében, a munkaügy alakításában, valamint a foglalkoztatáspolitikai szakmai alakításában, illetve állami feladatai végrehajtásában. A foglalkoztatási osztály a fiatalok munkaerőpiaci esélyeinek növelését szolgáltatások nyújtásával (egyéni-, csoportos tanácsadás, pályakorrekciós- illetve pályaaorientációs tanácsadás, önéletrajzírás, álláskeresési technikák javítása), át- és továbbképzésekkel segíti. Az évente megrendezett állásbörzén a középiskolák végzős diákjai is részt vesznek, ahol lehetőségük nyílik a foglalkoztatók által kínált munkakörök feltérképezésére.

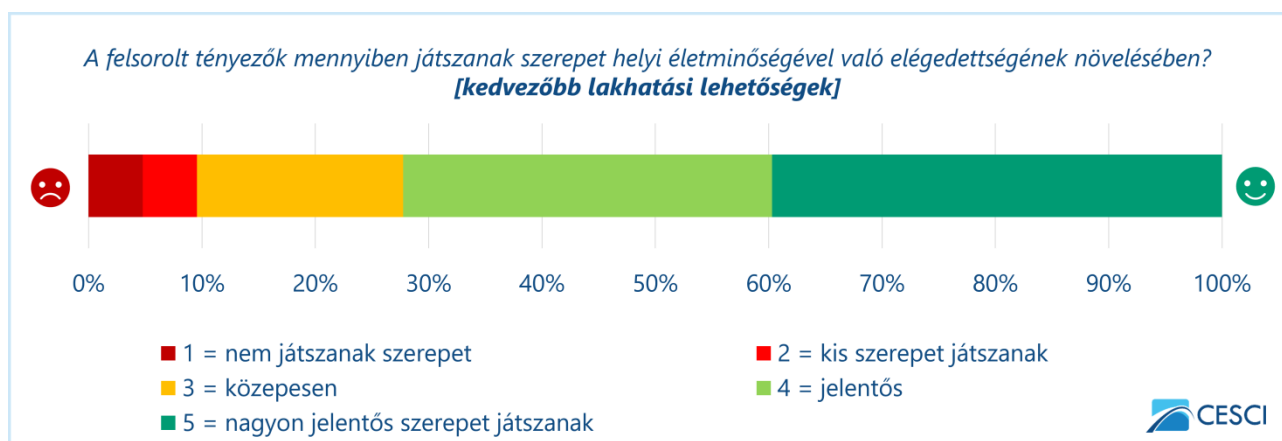
Az egyes főbb foglalkoztatáspolitikai célok elérése feltételezi az együttműködést a Veszprém Megyei Kormányhivatal Pápai Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya, az önkormányzat, valamint az egyes képzőintézmények között.

2.1.8.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A város lakás- és helyiséggazdálkodását alapvetően három dokumentum, illetve szabályozás határozza meg: Pápa Város Közép- és hosszú távú Vagyongazdálkodási Terve, a Helyi Esélyegyenlőségi Program, valamint Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről szóló önkormányzati rendelete.

A lakásgazdálkodás kapcsán lényeges kiemelni, hogy a lakossági kérdőív eredményei értelmében a kedvezőbb lakhatási lehetőségek igen meghatározónak bizonyulnak az életminőséggel való elégedettség növelésében. A közbiztonsággal (4,09-os átlagérték) és a szociális, egészségügyi ellátással (4,02) együtt a lakhatás (3,98) a pápaiak számára a legfontosabb tényezők közé tartozik, ezért bővebben is érdemes bemutatni, mi a város mozgástere a lakhatási feltételek biztosítása és javítása terén. Igen magas azok aránya, akik számára nagyon jelentős és jelentős szerepet játszanak a kedvezőbb lakhatási feltételek.

56. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a lakhatási lehetőségekkel kapcsolatos válaszok megoszlása

Pápán 2020-ban a **lakásállomány** 13 848 darabot tett ki, alig százszal többet, mint 2016-ban. Az önkormányzati bérlakások aránya a teljes lakásállományhoz viszonyítva mindössze 3,5% volt. A bérlakások száma csökkenő tendenciát mutat: 2016-ban 552, 2020-ban viszont csak 487 lakás állt rendelkezésre. 2021 januárjában az önkormányzati lakások száma 478-ra tovább csökkent. A szociális lakásállomány korábban megegyezett lényegében a bérlakás-állománnyal, 2020-ra azonban a szociálisan kiadott ingatlanok száma megcsappant. 2020-ban 227 szociális lakás állt rendelkezésre, a 2016-os érték alig több mint fele, melyből 14 volt elégtelen lakhatási körülményeket biztosító. Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlan nem került regisztrálásra a városban 2020-ban. A szociális bérlakásnak kiadott ingatlanok száma némileg növekedett, 2022 januárjában 420 darabot tett ki.

36. táblázat: Pápa lakás-, bérlakás- és szociális lakásállománya főbb volumenadatai

Év	Lakás- állomány (db)	Bérlakás állománya (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások száma (db)	Szociális lakásállomány (db)	Ebből elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások (db)	Egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok (db)
2016	13 735	552	36	522	36	0
2017	13 778	531	36	512	36	0
2018	13 798	507	14	313	14	0
2019	13 848	487	14	277	14	0
2020	13 848	487	14	277	14	0

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program

A **műszaki állapot** terén a pápai bérlakás-állományból 103 összkomfortos, 289 komfortos, 31 félkomfortos, 60 komfort nélküli lakás, míg négy ingatlan szükséglakásként funkcionált 2020-ban. 2020 novemberében a bérbevételi ajánlatot tevők száma 18 volt. A megüresedett, vagy leromlott állagú lakások bérbeadására a 2018-2020 közötti időszakban 48 lakás esetében írt ki pályázatot a jegyző. A nem lakáscélú helyiségek tekintetében sok esetben a bérlők – beszámítás fejében – végzik el a műszakilag indokolt felújítást. Az önkormányzat ezt a gyakorlatot kívánja folytatni a műszaki állapot megőrzése és javítása érdekében ezen ingatlanok esetében.

Komfortfokozat szerint az önkormányzati lakások többsége a 2022. januári – a 2020. felméréstől némileg eltérő struktúra alapján készült – adatközlés értelmében komfortos (159 ingatlan), vagy gázkonvektorral rendelkező módon komfortos (127 lakás). A többi kategória, főként a szükséglakások (négy ingatlan) száma csekély. A szociális bérlakásoknál hasonló megoszlásokkal lehet számolni tekintve, hogy az önkormányzati tulajdonú ingatlanok túlnyomó többsége szociális bérlakásként funkcionál.

A bérleti szerződések felmondása, a bérlakás kiürítése több esetben esedékessé vált. A bérlakásokban élők egy jelentős hányada roma származású, és hátrányos helyzetű. Esélyegyenlőségi szempontból sem érdektelen az önkormányzat vagy magánszemélyek tulajdonában álló bérlemények tulajdonjoga, állapota és egyéb paramétere. A Helyi Esélyegyenlőségi Program alapján a lakbérfizetést egyre inkább elfogadják a cigány családok is, továbbá igyekeznek valamilyen olcsóbb ingatlant megvásárolni, amelyhez igénybe tudják venni az állami támogatásokat. A kiadó ingatlanokkal rendelkező magyar családok nem zárkoznak el a roma családok elől a bérbeadás tekintetében, tekintve, hogy az üres ingatlanjaikat hosszú távra tervezik kiadni, és minden esetben több havi kauciót kérnek.

Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló 28/2013. (XI.14.) önkormányzati rendelete értelmében önkormányzati tulajdonú lakásra bérleti szerződést

- szociális helyzet alapján,
- fiatal házaspár részére történő bérbeadás,
- közérdekű feladatok megoldására történő bérbeadás,

- pályázat útján történő bérbeadás, vagy
- lakáscsere címén lehet kötni.

Pápa Város Közép- és hosszú távú Vagyongazdálkodási Terve, azon belül is a lakás és nem lakás célját szolgáló helyiségekkel kapcsolatos vagyongazdálkodási terv egyértelműen megfogalmazza Pápa Önkormányzat lakás- és helyiséggazdálkodási céljait, tevékenységeit. Ennek értelmében az önkormányzat

- a lakások és nem lakás célú helyiségek hasznosításáról pályáztatás útján bérleti jogviszony keretében gondoskodik, kivéve az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló 28/2013. (XI.14.) önkormányzati rendeletben meghatározott eseteket;
- hosszú távú gazdálkodás során célja elsősorban a bérleményként való hasznosítás, az állagromlásból eredő értékcsökkenés elkerülése végett, végső soron az értékesítés;
- az értékesítésre kijelölt ingatlanokat pályáztatás útján értékesíti;
- az állapotuk miatt már nem felújítható lakások esetében a bontást követően piaci áron, pályázat útján értékesíti az adott telket;
- a még felújítható lakások esetében azok felújításáról gondoskodik, és a leghatékonyabb hasznosítási módot keresi;
- a kiemelt szerepet betöltő Fő tér esetében az egységes műemléki megjelenésű épületekben lévő lakásokat és nem lakás céljára szolgáló helyiségeket elsősorban piaci alapon adja bérbe, illetve átgondolja azok ütemezett értékesítését;
- az ingatlanokat, helyiségeket értékesíti különösen abban az esetben, amennyiben az abból származó bevétel elsősorban a város fejlődése szempontjából szükséges fejlesztések forrását biztosítani tudja.

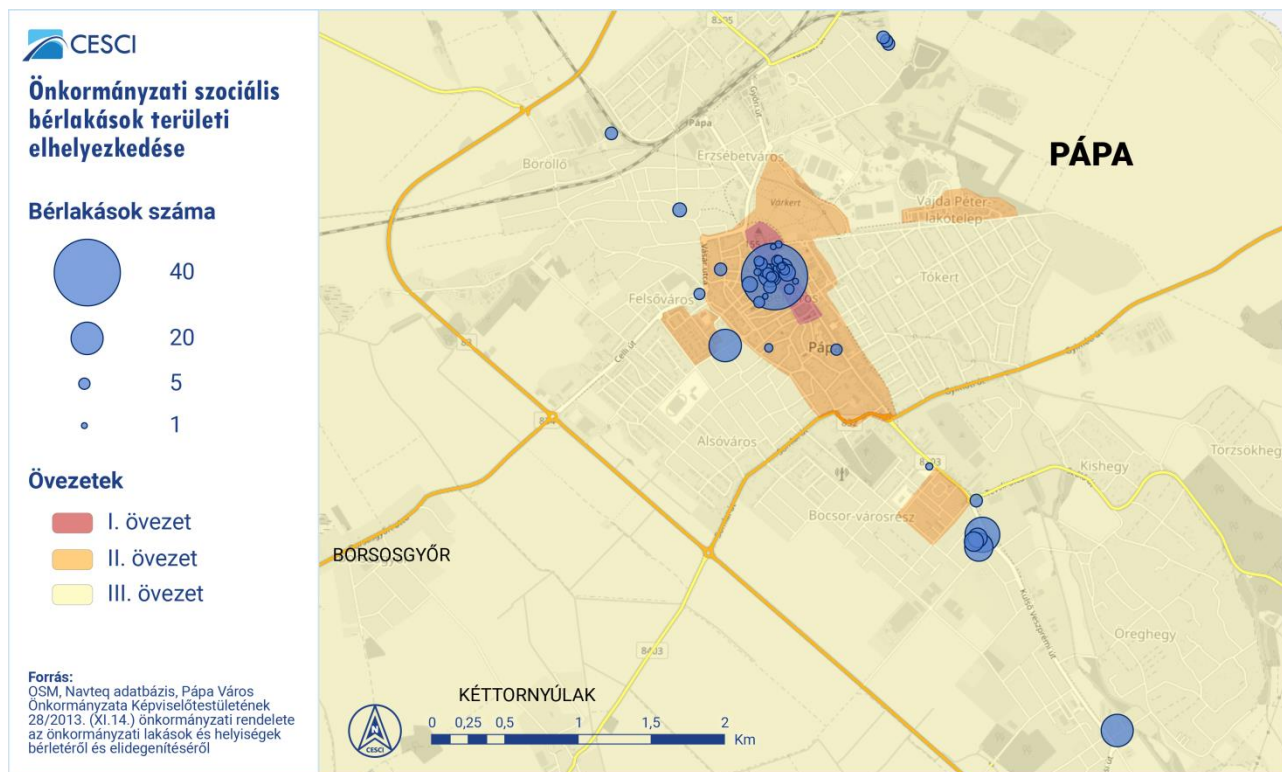
Az Önkormányzat törekszik felelős lakás- és helyiséggazdálkodást folytatni, a lefektetett célokkal összhangban az ingatlanokat fenntartani, fejleszteni. A célkitűzések ellenére az önkormányzat hosszú ideje nem rendelkezik elegendő pénzügyi erőforrással a lakás és nem lakáscélú helyiségekkel kapcsolatban. A gazdaságosan fel nem újítható ingatlanok értékesítéséből származó bevételekből a megmaradó ingatlanok minőségének javítása a kimondott cél.

Az önkormányzati bérlakás gazdálkodásban kitűzött céllá vált, hogy a tisztán rászorultsági alap helyett a beköltöző bérlők képesek legyenek a lakbért és a közüzemi számlákat téríteni. Korábban a szociális lakáshoz jutást lakásbérbeadási névjegyzék határozta meg: a legalacsonyabb jövedelmű, szegény lakosok kapták a bérlakásokat. Ezt az egyszerűsített rendszert már nem alkalmazzák. Számos probléma adódott korábban: az alacsony jövedelműek gyakran fizetési hátralékot halmoztak fel, tartozásokkal terhelték a büdzsét. A bérleti díjak alacsonyok voltak, melyből nem jutott forrás a felújításra, de a lakók sem fordítottak pénzt a karbantartásra. Mindezek következtében nincsenek jó állapotban a bérlakások, hiába lakott jelentős részük (csak a nagyon rossz műszaki állapotúak lakatlanok).

Az önkormányzati rendelet módosításával egy komplexebb, több tényezőt figyelembe vevő pályázati rendszer lépett életbe. Az érdeklődők pályázati úton tudnak ajánlatot tenni a bérlakásokra. Fontos, hogy a pályázó rendszeres jövedelemmel rendelkezzen, kizáró ok, amennyiben az önkormányzat felé adótartozása áll fenn. Ma már kevésbé jelentkezik az a probléma, hogy a bérlők nem tudják a bérleti díjat megfizetni. 2022 januárjában 12 embernek volt kérelme szociális bérlakásra, míg három évvel

korábban 400. A városban bérlakásépítési program nincs napirenden, az önkormányzat a meglévő állománnyal kíván felelősen gazdálkodni.

57. ábra: Forgalomképes üzleti vagyont képező önkormányzati lakásvagyon területi elhelyezkedése

Forrás: 2. melléklet a 28/2013. (XI.14.) önkormányzati rendelethez

37. táblázat: Önkormányzati lakások száma, komfortfokozata, területi elhelyezkedése

	Belvárosi elhelyezkedésű (db)	Nem belvárosi elhelyezkedésű (db)
Összkomfortos	61	40
Komfortos	134	25
Komfortos-gázkonvektoros	19	108
Félkomfortos	15	13
Komfort nélküli	20	39
Szükséglakás	2	2
Összesen	251	227

Forrás: Pápa Város Önkormányzata, önkormányzati adatközlés

Az önkormányzati lakások közül 225 belvárosi, 227 pedig nem belvárosi elhelyezkedésű a 2022. januári önkormányzati adatközlés értelmében. A szociális bérlakásoknál a városközponti lokáció felülprezentált: 233 fekszik a belvárosban, míg 187 ingatlan a külsőbb városrészekben található. Az önkormányzati lakások a komfortos kategóriában 84%-ban belvárosi, míg a szociális bérlakásoknál a lakások 85%-ban belvárosi fekvésűek. Az összkomfortos kategóriában is viszonylag magas a

belvárosi lokáció aránya: az érintett önkormányzati lakások 60%-a, a szociális bérlakások 62%-a belvárosi elhelyezkedésű. Ezen kategóriákkal szemben a komfortos-gázkonvektoros (15 és 18%) és a komfort nélküli (34 és 35%) műszaki állapotú ingatlanoknál viszonylag alacsony a városközponti lakások aránya az állományon belül.

38. táblázat: Szociális bérlakások száma, komfortfokozata, területi elhelyezkedése

	Belvárosi elhelyezkedésű (db)	Nem belvárosi elhelyezkedésű (db)
Összkomfortos	56	35
Komfortos	123	22
Komfortos-gázkonvektoros	17	79
Félkomfortos	15	12
Komfort nélküli	20	37
Szükséglakás	2	2
Összesen	233	187

Forrás: Pápa Város Önkormányzata, önkormányzati adatközlés

A nem elidegeníthető önkormányzati lakások túlnyomó többsége a 2020-as adatok szerint a város központjában fekszik (Fő utca: 14 db, Korvin u.: 10 db), elsősorban a Fő téren (118 db) található. Külsőbb városrészekben inkább pontszerű koncentrációkról lehet beszámolni (pl. Juhar u.: 22 db, Zárda u.: 20 db, Mozsár u.: 20 db), melyek közül több társasház-as-tömbház-as beépítésű terület (pl. Rigó lakótelep.: 18 db, Külső Veszprémi út 5/A: 22 db).

A forgalomképes lakóépületnek minősülő ingatlanok egy jelentős hányada a belvárosban vagy annak közvetlen közelében fekszik (pl. Fő tér, Kossuth Lajos utca, Szent István út, Korvin utca, Rákóczi Ferenc utca). Egy-egy lakóépület a külsőbb városrészekben is található (pl. Határ u., Attila u., Gyár u., Kéttornyúlak területén). A forgalomképes társasházi ingatlanok nagyobb számban szintén a belváros térségében (pl. Kossuth Lajos utca, Jókai Mór utca, Korvin utca) működnek. Nagyobb számú lakást koncentrálnak továbbá a lakótelepi jellegű társasházak (Kilián György lakótelep, Vajda Péter lakótelep).

2.1.8.6. Intézményfenntartás

Az intézményfenntartással kapcsolatos feladatokat Pápa Város Önkormányzatának Szolgáltatásfejlesztési Konceptiója, valamint Pápa Város Önkormányzatának Közép- és Hosszútávú Vagyongazdálkodási Terve határozza meg.

A Képviselőtestület 178/2019. (XII.19.) határozata értelmében 2020-ban megkezdődött az önkormányzati intézmények átvilágítása, többek között az általuk ellátott feladatokra, a nyújtott szolgáltatásokra, valamint a rendelkezésre álló humánerőforrásra tekintettel. A határozatban foglaltak szerint meg kellett vizsgálni, hogy a feladatok ellátását indokolt-e gazdaságossági szempontból önkormányzaton kívüli szereplő, szervezet bevonásával ellátni. 2020 és 2021 során átszervezések történtek, ekképp a város immár megújult, átalakított szervezeti struktúrában látja el a fenntartói tevékenységét.

Pápa Város Önkormányzata a kötelező és önként vállalt feladatait 7 önkormányzati fenntartású költségvetési szervén keresztül látja el a fentiek következtében Ezek a költségvetési szervek a következők:

- Pápai Polgármesteri Hivatal;
- Pápai Városi Óvodák;
- Pápai Egyesített Bölcsődék,
- Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.;
- Pápa Város Önkormányzatának Egyesített Szociális Intézménye;
- Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézete.

Pápán kifejezetten intézményfenntartási feladatot lát el a Pápai Platán Városmarketing és Turisztikai Nonprofit Kft (jegyzett tőke: 218.251.000 Ft; 100% feletti tulajdoni részesedés). A gazdasági társaság a Jókai Mór Városi Könyvtár, a Jókai Mór Művelődési Központ, a Pápa Városi Televízió (az átszervezések következtében már a Médiacentrum részeként), valamint egyben a Gróf Eszterházy Károly Múzeum fenntartója.

Továbbá megemlítendő, hogy a gyermekétkeztetés kötelező önkormányzati feladatát Pápa Város Önkormányzata vásárolt szolgáltatásként látja el az Eatrend Zrt-vel megkötött szerződés alapján.

Pápa az elmúlt években jelentős fejlesztéseket hajtott végre a TOP keretében. A beruházások, létrejött létesítmények jövőbeli fenntartását, működtetését át kell gondolni. Azt intézményrendszer átalakításának szempontja az alábbiak:

- közfeladat-ellátás és szolgáltatásnyújtás hatékonyságának növelése;
- feladatellátásban meglévő párhuzamosságok kiküszöbölése;
- a rendelkezésre álló infrastruktúra optimálisabb kihasználása;
- racionálisabb létszámgazdálkodás;
- pénzügyi források hatékonyabb kihasználása.

2.1.8.7. Energiagazdálkodás

Az alábbi alfejezetben elsősorban az energiagazdálkodás szakpolitikai oldalának bemutatása történik, míg bővebb elemzés a „Közművesítés” fejezet „Energia” alfejezetében olvasható. Pápa energiagazdálkodása kapcsán két dokumentum emelendő ki, mely kifejti a város energiagazdálkodási céljait, potenciáljait: Pápa Város Környezetvédelmi Programja 2018-2020, illetve Pápa Város Önkormányzata Fenntartható Energia- és Klímaakcióterve (röviden: SECAP). Az alábbiakban az önkormányzat saját gazdálkodási céljai szempontjából történik meg az energiagazdálkodás áttekintése.

Már a korábbi városi ITS is kiemeli a **megújuló energiahordozók hasznosítását**, annak az energiaellátásban való részarányának növelése segíti. Pápa Város Környezetvédelmi Programja megemlíti, hogy a legkedvezőbben hasznosítható megújuló energiahordozó a város területén a **napenergia**, amelynek aktív és passzív hasznosításával jelentős hagyományos energiafelhasználást takaríthat meg a város. Az önkormányzat kimondott célja a megújuló energiaforrások részarányának növelése, a napenergiára helyezve a fő hangsúlyt. Célként fogalmazódott meg az elmúlt években a napenergia fotovoltaikus hasznosítása. A hasznosítási lehetőség épületgépészeti szintű beavatkozással valósítható meg, mely azonban még nagyrészt elmaradt. Elsődlegesen az –

önkormányzati, egyházi – intézmények zöldenergiára átállítása a cél. Fontos ugyanakkor számításba venni, hogy a napenergia-hasznosítás lehetősége erősen időjárásfüggő, ezért a termelés és fogyasztás kiegyenlítését biztosítani szükséges. A megújuló energiahasznosítással a jelentős kiadásokat jelentő éves önkormányzati energiafogyasztás, az éves hálózati terhelés csökkenthető ugyan, de az ellátáshoz szükséges csúcskapacitás biztosítása nem. A SECAP-ban is javasolt egy 1 MWp teljesítményű fotovoltaikus rendszer kiépítése, és az intézmények, létesítmények hálózatba kapcsolását is tervbe kell venni, főként olyanokat, melyek villamosenergia-fogyasztása jelentős. Ezek lehetnek önkormányzati érdekeltségű épületek, vagy akár nem önkormányzati épületek, létesítmények, melyek számára piaci alapon biztosítana villamos áramot.

Szintén legalább ilyen fontos cél az önkormányzati intézmények **energiahatékonyság**-növelése (pl. időszakosként vált a Nátuskerti Óvoda, a Szivárvány Óvoda, a Fáy Lakótelepi Óvoda, a Huszár Lakótelepi Óvoda). Az önkormányzat számos pályázat és program keretében folyamatosan fejleszti a kezelése alatt álló intézményeket és területeket (pl. a Sportcsarnok, a Teveli Úti Idősek Otthona, a Jókai Mór Művelődési Központ épülete kapcsán valósultak meg különböző külső homlokzat-felújítások, tetőszigetelési munkák, fűtési rendszert érintő átalakítások). Pápa Város Környezetvédelmi Programja és a SECAP szintén kiemeli a további energetikai korszerűsítéseket és a megújulókat előtérbe helyezését. Itt az **önkormányzati épületállomány** teljes körű, komplex felújítása külön kiemelt érdemmel. A város energiagazdálkodásában problémát jelent az alacsony energiahatékonyságú, energetikailag elavult középületek állapota. Az intézmények komplex energetikai felújítása több esetben is esedékes, ideértve a nyílászárók cseréjét, a homlokzati szigetelést, valamint az energetikai rendszereket, a hűtést-fűtést. A közelmúltig számos óvodai létesítmény például igen rossz állapotban volt. Új könyvtár építése is felmerült a korszerűtlen régi helyett. A sportcsarnok szintén energetikai kihívásokkal néz szembe.

Ahogy a fentebbi bekezdésben szerepelt, Pápa Város Önkormányzata csatlakozott a Polgármesterek Szövetségéhez, és Fenntartható Energia- és Klímaakciótervet (SECAP) dolgozott ki „A zöld város és fenntartható kistérségi központ” mottóval. Ez egy olyan stratégiai és operatív dokumentum, amely települési szinten határozza meg a 2030. évi célkitűzések átfogó kereteit. A cselekvési terv konkrét intézkedéseket határoz meg határidőkkel és költségekkel kapcsolatban, amelynek köszönhetően a hosszú távú stratégia megvalósulhat. A széndioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló SECAP értelmében CO₂-megtakarítást a következő cselekvési területeken érdemes végrehajtani jelentős mértékű javulást remélve: épületek, létesítmények, ipar; helyben termelt villamos energia; helyi távfűtés és kapcsolt villamosenergia-termelés, fenntartható közlekedésfejlesztés. Ennek megfelelően az épületenergetikai felújítások, az energiahatékonyság növelése, és a megújuló energiaforrások hasznosítása a helyi energiaellátásban bizonyulnak a legnagyobb megtakarítást hozó intézkedéseknek.

Az önkormányzat nem rendelkezik energiagazdálkodási nyilvántartási rendszerrel, ezért a SECAP is javasolta, hogy hozzanak létre egy olyan adatbázist, melyben havi bontásban rögzíthető az egyes épületek (esetleg épületrészek, szárnyak stb.) víz, gáz, villamosenergia-fogyasztási adatai. Érdemes lenne figyelemmel kísérni a tendenciákat. Az adatok nagy segítséget nyújthatnak felújítások, megtakarítások tervezésekor.

Az energiagazdálkodás kritikus pontja továbbá a villamosenergia-hálózat. Egyetlen betáplálási ponttal rendelkezik a város, ezért újabb nagyfogyasztó (pl. jelentősebb nagyüzem) már nem látható

el kellő mennyiségű elektromos energiával. Az elektromos hálózat kiépítését a csúskapacitás biztosításának megfelelően kell megtenni a napenergia és más megújulók figyelembevételével.

Pápa energiagazdálkodásában kiemelkedő szereplő az önkormányzati gazdasági társaságok közül a Pápai Termálvízhasznosító Kereskedelmi és Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság. A társaság termálenergia hasznosításával működteti a pápai Várkertfürdőt, annak termálfürdőjét. A Fürdő üzemeltetése során fontosnak tartják a környezettudatosságot, valamint a megnövekedett energiaárak mellett is gazdaságos, biztonságos működtetés kialakítását. A hosszú távú fejlesztési koncepciójában a tervek között szerepel például egy napelem-rendszer kialakítása, egy hőszivattyú beszerzése, továbbá a gépészet fejlesztése.

2.1.9. Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

A helyi önkormányzati feladatokat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdése határozza meg. A hatályos jogszabály 21 pontban sorolja fel a helyi közügyekhez, valamint a helyben biztosítandó közfeladatokhoz kapcsolódó önkormányzati feladatokat. A településüzemeltetéshez közvetlenül kapcsolódó önkormányzati feladatok a 2. pontban kerülnek nevesítésre: „köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása”. Az önkormányzat által ellátandó további feladatok között is több olyan van, mely a településüzemeltetés szempontjából kiemelt jelentőségű (pl. hulladékgazdálkodás; víziközmű-szolgáltatás).

Az önkormányzat kötelezően ellátandó városüzemeltetési feladatait elláthatja önállóan, illetve üzemeltetési feladatok elvégzésére szerződéseket is köthet. A feladatok gyakorlati végrehajtása, ellátása részben önkormányzati, részben külső szolgáltatók bevonásával történik. A cél az, hogy a közszolgáltatások a lehető legmagasabb színvonalon kerüljenek ellátásra a gazdaságosság, a hatékonyság és az eredményesség követelményeinek figyelembe vétele mellett. A kötelezően ellátandó városüzemeltetési feladatokon túl a turizmus és a sport területén is működnek a város tulajdonában lévő gazdasági társaságok.

39. táblázat: Pápa Város Önkormányzatának tulajdonában lévő gazdasági társaságok az alábbiak:

Intézmény neve:	Fő feladatai:	Önkormányzati részesedés mértéke:
Pápai Platán Városmarketing és Turisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	múzeumi tevékenység	100%
Pápai Városfejlesztő Társaság Korlátolt Felelősségű Társaság	épületépítési projekt szervezése, parkolási közszolgáltatás	100%
Pápai Sport Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	sportlétesítmény működtetése	100%

Intézmény neve:	Fő feladatai:	Önkormányzati részesedés mértéke:
KÖZSZOLG Pápai Köztisztasági és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátása	96,67%
MÉKI Ingatlanközvetítő és Részvét Temetkezési Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	temetkezés, temetkezést kiegészítő szolgáltatás	87,76 %
Pápai Víz- és Csatornamű Zártkörűen Működő Részvénytársaság	víziközmű-szolgáltatás nyújtása	77,61%
Pápai Termálvízhasznosító Kereskedelmi és Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Pápai Gyógy- és Termálfürdő üzemeltetése	58,97%

Forrás: Pápa Város Önkormányzatának honlapja

A digitális szolgáltatók jelen vannak a településen, többféle előfizetési lehetőséget kínálva a lakosoknak és vállalkozásoknak az internetelés kapcsán. Négy szolgáltató biztosít helyhez kötött internet hozzáférési szolgáltatást a városban. A digitális városüzemeltetési megoldások működőképességének előfeltétele a lakosság szélessávú internethez való hozzáférése.

A szélessávú internet-előfizetések száma (xDSL hálózaton) 2 211 db volt Pápán a 2020. év végén, amely a 2016. évi adatokhoz viszonyítva 18,4%-os csökkenést jelent. A csökkenés mögötti technológiai váltást jól szemlélteti, hogy ezzel párhuzamosan nőtt az optikai hálózathoz kapcsolódó internet-előfizetések száma. Ez utóbbi érték 2016 (1 129 előfizetés) és 2019 (2 396 előfizetés) között megduplázódott a városban, ami az országos értéket meghaladó arányú növekedést jelent. A kábeltelevízió-hálózaton keresztüli internet-előfizetések száma közel azonos volt a vizsgált időszakban. A helyhez kötött, vezetékes szélessávú kapcsolatok mellett ugyanakkor egyre jelentősebb szerepet kapnak a vezetékek nélküli, mobil megoldások is.

A városban közterületi wifi szolgáltatás több helyen is elérhető. A Fő téren, a Várkertnél és a buszpályaudvar környékén is biztosított a szélessávú internethez való ingyenes hozzáférés. A városi internet elérési pontok iránti fejlesztési igényt a lakossági kérdőív eredményei is visszaigazolták.

A digitális épületüzemeltetés terén a 100%-ig önkormányzati tulajdonában álló Pápai Sport Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság által üzemeltetett Sportcentrum IT vezérelt energetikai rendszere említhető meg. A város egyéb önkormányzati intézményei esetében nincs példa digitális épületüzemeltetési rendszer alkalmazására. A városban nincs telepített szenzor, okosmérők telepítésére az intézményekben nem került sor, az intelligens közmű mérőket használó háztartások arányára vonatkozóan nincs információja az önkormányzatnak. Az önkormányzat a saját és intézményeinek hatáskörében keletkező adatok egyéb célú hasznosítására vonatkozó tervvel, adatstratégiával nem rendelkezik.

A városüzemeltetéshez kapcsolódóan a közvilágításban van példa okos eszközök alkalmazására. Jelenleg a városban 22 db okoslámpa áll rendelkezésre, továbbá a város teljes közvilágítási rendszere átalakítás előtt áll. Az elavult, régi lámpatestek helyett olyan LED-technológia kerül alkalmazásra, amely a nagyobb energiahatékonyság mellett, az igényekhez alkalmazkodni képes fényerő szabályozást is lehetővé teszi. További okoseszközként két okospad említhető, amelyek egy városi

gimnázium közelében, illetve egy közparkban kerültek elhelyezésre, ahol biztosítják a szélessávú internethez való ingyenes hozzáférést, valamint töltési pontként is funkcionálnak.

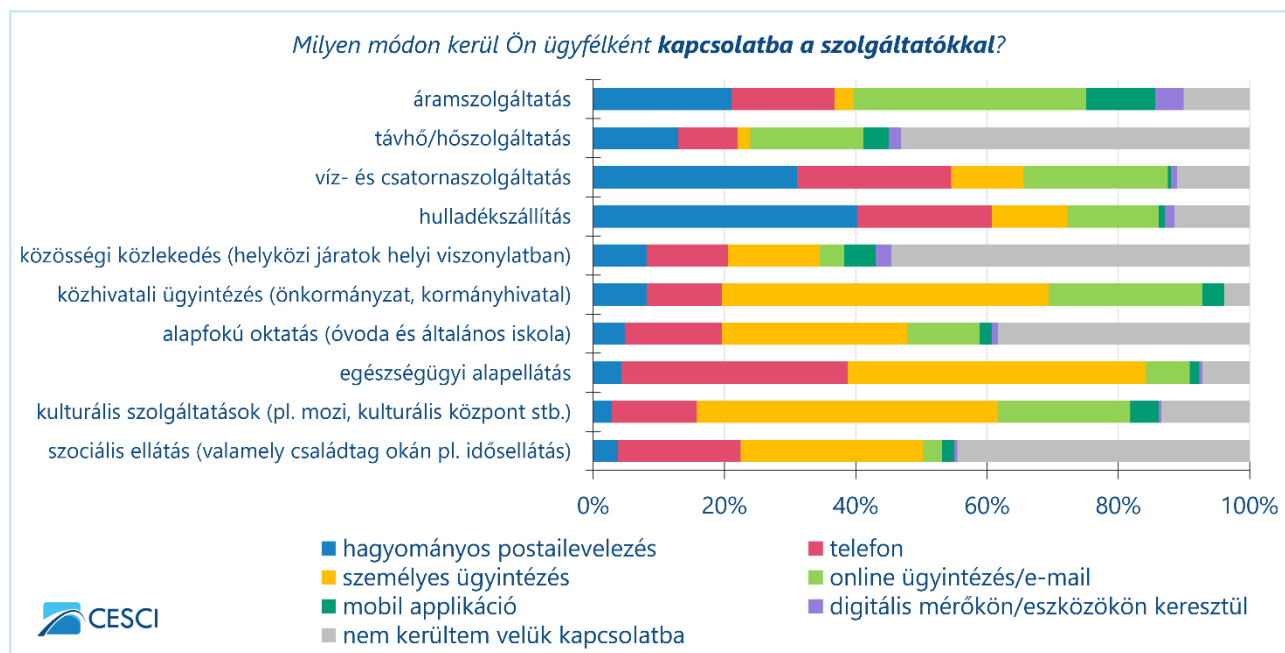
Folyamatban van továbbá egy összekapcsolt kamerarendszer fejlesztése, amelynek keretében 2022 szeptemberéig 160 közterületi kamera kerül telepítésre, egy központi diszpécser központtal. Egy 24 kamerából álló illegális hulladék felszámolását célzó kamerarendszer már jelenleg is működik a városban, amely szintén integrálva lesz a városi szintű rendszerbe. A projekt a kivitelezés fázisában tart. A kamerarendszer a közterületek megfigyelésével többek között a szabálysértések megelőzését fogja szolgálni, ezáltal növelheti a közbiztonságot, továbbá a forgalom monitorozására is felhasználható lesz.

2021-ben készült el a város új honlapja, amely egy platformon teszi elérhetővé a helyi lakosok és érdeklődők számára a város életével kapcsolatos, aktuális információkat, beleértve a kötelezően közzeteendő információk mellett a tömegközlekedést, a parkolási közszolgáltatást és az online ügyintézéshez kapcsolódó információkat. Az új honlapot egy smart önkormányzati felülettel is ellátták, ennek tartalmi feltöltése azonban még nem biztosított. Turisztikai célú szegmense jelenleg nincs a városi honlapnak. A honlappal párhuzamosan egy városi komplex applikáció létrehozása is kidolgozás alatt van, amely a tervek szerint a helyi lakosság informálása mellett a városba látogató turisták informálását, a városi attrakciók népszerűsítését is szolgálni fogja. Az applikáció kivitelezésének várható időpontja nem ismert.

A pápai gazdasági társaságok számottevő részénél a digitális ügyintézés lehetőségei kimerülnek az e-mail fogadásban, küldésben, és esetlegesen egy-két egyszerű digitális ügyintézési módban. A digitális ügyintézési lehetőségek részét képezik az önkormányzati intézmények működési gyakorlatának, beleértve az állam által központilag bevezetett KEÜSZ-öket és SZEÜSZ-öket, az együttműködő szervezetek egyedileg fejlesztett rendszereit, a társadalom tagjai által használt általános rendszereket, illetve saját fejlesztésű rendszerekre is van példa. Az üzemeltetéshez szükséges számítástechnikai infrastruktúra és a megfelelő szakértelem rendelkezésre áll. A jogszabályi előírásoknak eleget téve az e-közigazgatási platformok, illetve az ott szükséges formanyomtatványok hozzáférhetők a városi honlapon keresztül. Személy és vagyonbiztonsági rendszereket, tűzjelző rendszereket, beléptető rendszereket egyes intézményeknél, illetve gazdasági társaságoknál is alkalmaznak tevékenységük jellegéhez igazodóan.

A humán erőforrás digitális felkészültségét illetően elmondható, hogy a napi feladatok ellátásához szükséges legalapvetőbb ismeretekkel rendelkeznek a munkavállalók. Estenként mutatkoznak hiányosságok, de ezek a működőképességet a jelen működés keretei között nem veszélyeztetik. A felhasználói ismereteken túlmutató feladatok felmerülésekor minden intézménynél és gazdasági társaságnál adott a speciális szakismeretekkel rendelkező belső, vagy külsős szakember. Az önkormányzati intézmények és a gazdasági társaságok vezetőinek többsége egyaránt fontosnak tartja az ismeretek bővítését mind elméleti, mind gyakorlati téren. A digitális felkészültség tekintetében fontos tényezőt jelentenek a generációs különbségek. Általános tendencia, hogy az idősebb korosztályok tagjai nehezebben fogadják be ezeket az ismereteket.

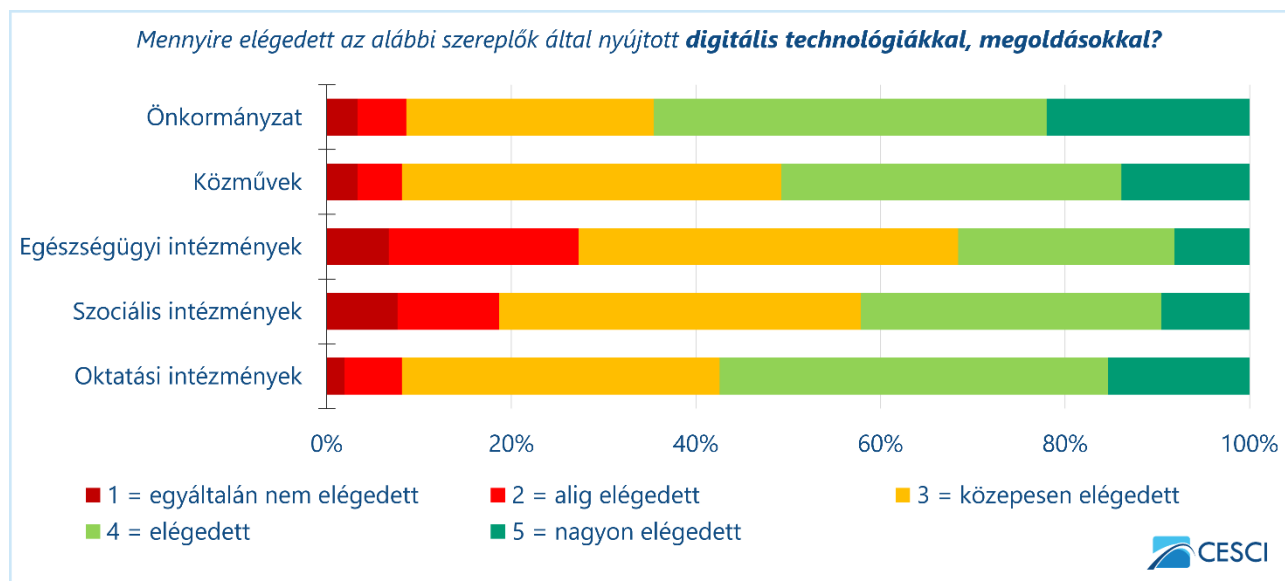
58. ábra: Közzszolgáltatókkal való kapcsolatteremtés jellemző módja a lakossági kérdőívezés alapján

A digitális szolgáltatások igénybevételére a lakossági kérdőív⁸ eredményei szolgálnak támpontként. A szolgáltatókkal való kapcsolattartást illetően kizárólag az áramszolgáltatás esetében elterjedt az online ügyintézés. A közhivatali ügyintézés esetében a személyes ügyintézés, a víz- és csatornaszolgáltatás, valamint a hulladékszállítás esetében továbbra is a hagyományos postai levelezés a fő kommunikációs csatorna. A közzszolgáltatók által nyújtott digitális technológiákkal, megoldásokkal többségében közepesen elégedettek a városban. Az önkormányzat, a közművek és az oktatási intézmények digitális megoldásainak megítélése összességében kedvező a lakosság körében, a szociális és az egészségügyi intézmények esetében kedvezőtlenebb képet mutatott a kérdőíves felmérés.

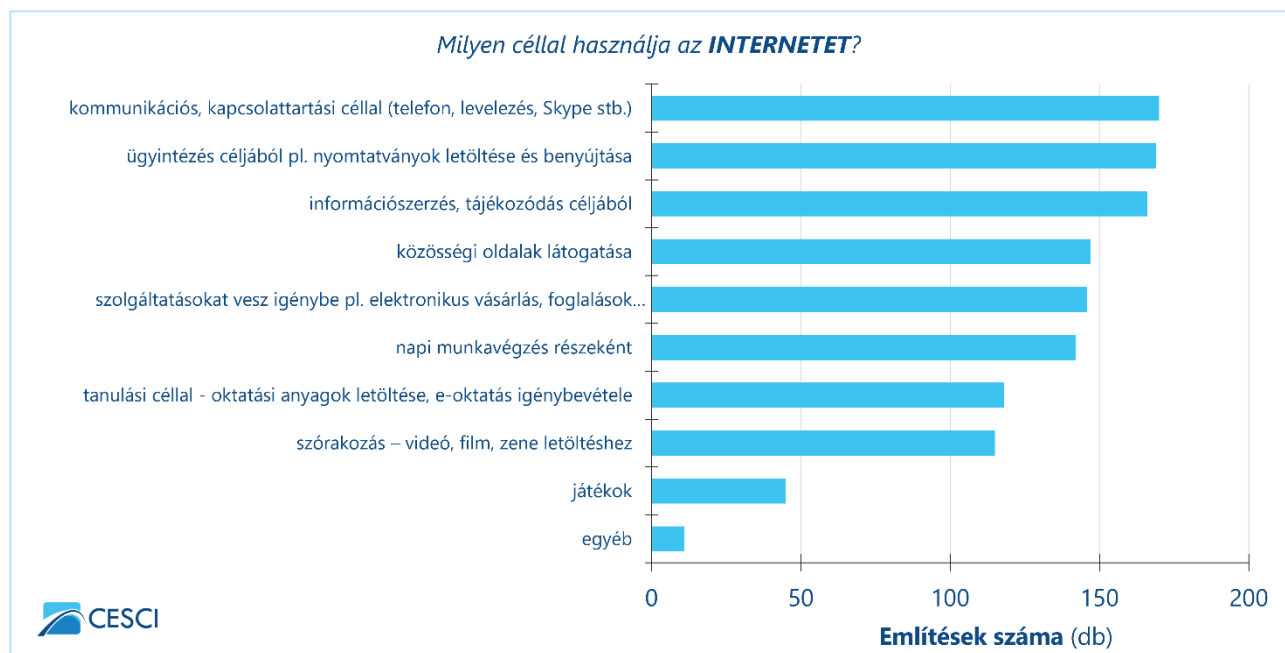
⁸ A kérdőíves felmérés a lakosság digitális tudására, használati szokásaira nézve csak korlátozottan ad betekintést, tekintettel, hogy a felmérés online módon történt.

59. ábra: A lakossági kérdőívet kitöltők elégedettsége az egyes intézmények által nyújtott digitális technológiákkal, megoldásokkal

A digitális ügyintézés működőképessége és általánosságban a digitális átállás szempontjából fontos tényező a lakosság digitális eszközökkel való ellátottsága, a használatukhoz szükséges digitális készségek megléte, illetve a digitális megoldásokhoz való hozzáállása. A lakossági online kérdőív eredményei alapján a lakosság digitális eszközökkel való ellátottsága kielégítő, és a válaszadók meghatározó része az IT eszközök használatával kapcsolatos jártasságát is átlagosnak (54,1%), vagy átlag felettinek (34%) ítélte meg. A kitöltők közel 93,8%-a rendelkezik okostelefonnal, míg az asztali számítógéppel és lappal való ellátottság 55-60% között alakul.

60. ábra: A lakossági kérdőívet kitöltők internethasználati szokásai

Az internet napi használata szintén bevett a kitöltők körében, a legtöbben kommunikációs, kapcsolattartási célra (82,3%), tájékozódásra (81,3%) és ügyintézésre (81,3%) használják az internetet. Az önkormányzati interjúk tapasztalatai alapján azonban elmondható, hogy jelentős külső akadályt

jelent a lakosság jelentős hányadának elutasító hozzáállása. Ennek okai összetettek és sokfélék, egyrészt a lakosság részéről vagy nem áll rendelkezésre az ehhez szükséges infrastruktúra, vagy ha előbbi meg is van, a használatához szükséges tudás hiányzik, vagy ha mind a kettő adott, bizonyos esetekben akkor sem élnek a digitális ügyintézési lehetőségekkel, mert egyesek nem nyitottak a változásokra.

2.1.10. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A város Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve (ZIFFA) a projektfejlesztési szakaszban kerül kidolgozásra, ezért jelen FVS ebben a fejezetben csak a már most rendelkezésre álló információkat mutatja be⁹. A város zöldfelületi rendszeréről jelenleg digitális adatbázis nem áll rendelkezésre. Az elmúlt évek során az egyes fejlesztési projektekhez kapcsolódóan részterületekre készült fafelvételi jegyzék, kiültetési és környezetrendezési terv.

A város zöldfelületi rendszerét egyrészt a külterületi zöldfelületek, táji elemek, másrészt a kondicionáló funkcióval is bíró belterületi zöldterületek, valamint az intézményi és lakó funkciójú ingatlanok zöldfelületei határozzák meg.

A városi zöldfelület arányáról jelenleg nem áll rendelkezésre egzakt kimutatás, zöldfelületi kataszter, ezért közvetett módon értékeljük azt. A zöldfelület fogalomrendszeréből¹⁰ kiindulva az elemzéshez az Európai Unió földmegfigyelési programja, a Copernicus-program keretében készült áthatolhatatlansági mutató¹¹ került felhasználásra, ami nyomon követi, hogy a talajt milyen mértékben borítják épületek, beton, utak és egyéb építmények¹². Ennek a mutatónak az inverze jó közelítéssel kimutatja a város zöldfelületeit.

Az alábbi ábrán jó látható, hogy Pápán a zöldfelületek aránya (több mint 90%) a teljes közigazgatási területet vizsgálva egészen kedvező, ugyanakkor a zöldfelületek egyértelműen a külterületeken dominálnak, a belterületi zöldfelületi arányok jóval kedvezőtlenebbek (közel 70%). A fejezet későbbi részében látható településszerkezeti kivágaton az is megfigyelhető, hogy a külterületi zöldfelületek

⁹ A frissen elvégzett elemzések és a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. adatszolgáltatás mellett a fejezetben található leírás nagyban támaszkodik az alábbi városfejlesztési dokumentumokra: KD-ITS Konzorcium (2015): Pápa város integrált településfejlesztési stratégiája, I. Megalapozó vizsgálat; Pestterv (2017): Pápa Város Településfejlesztési Konceptiója; Végh&Végh MKT Kft. (2019): Pápa Város Környezetvédelmi Programja 2018-2022; KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft. (2019): Pápa Településszerkezeti Terve

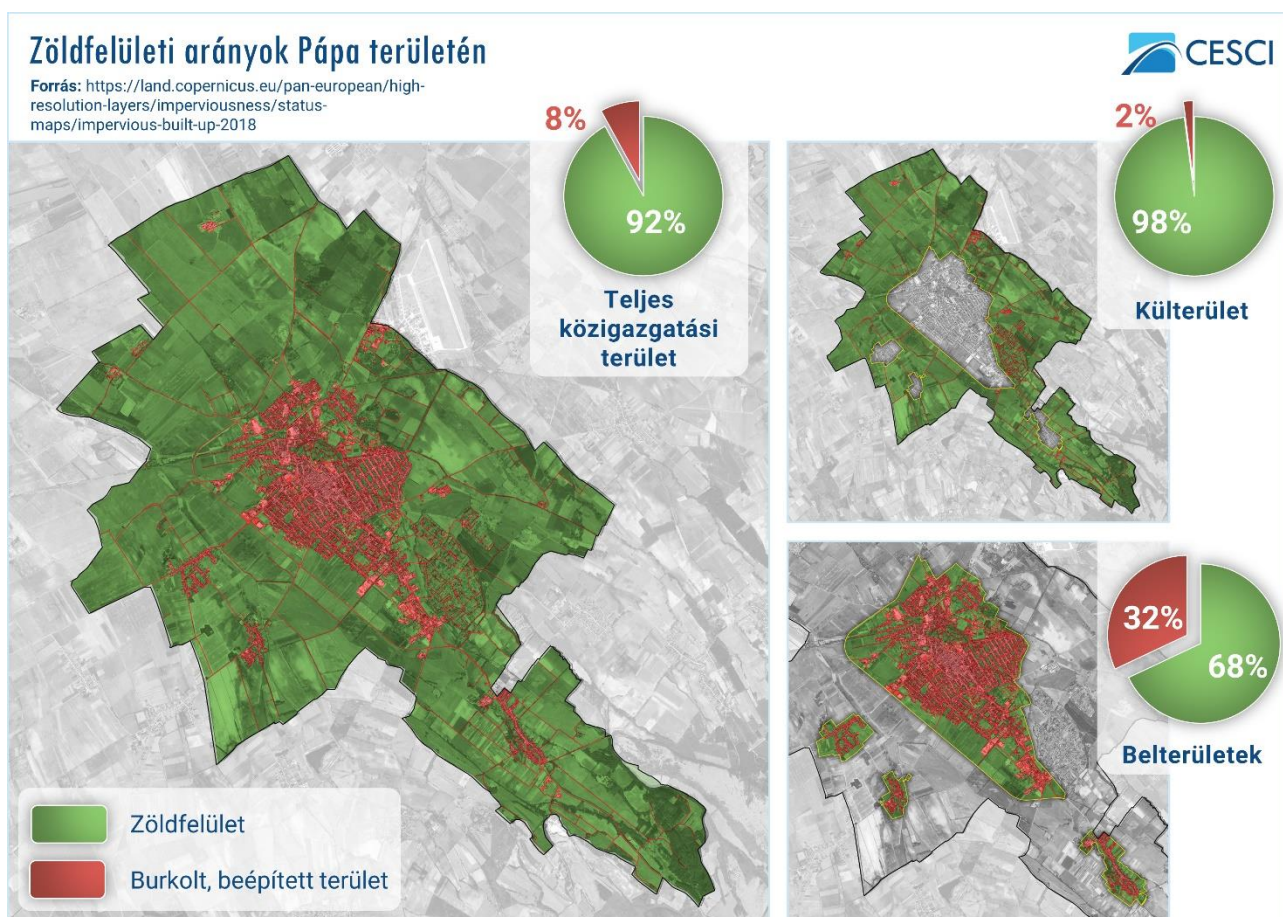
¹⁰ **Zöldfelületnek számít minden olyan terület, amelyet növényzet borít.** A zöldfelület a település minden területhasználati egységében megtalálható, ugyanakkor mennyisége és minősége erősen eltérő lehet. A zöldfelületi rendszer egyik speciális eleme a zöldterület. **A zöldterület állandóan növényzettel fedett közterület.**

¹¹ További információ a mutatóról: <https://land.copernicus.eu/user-corner/technical-library/imperviousness-2018-user-manual.pdf>

¹² Az adatállomány jelenlegi térbeli felbontása/pontossága 10 m, így a kisebb utakat az állomány jellemzően nem jelzi, mint beépített terület. Ezért az adatok feldolgozása során az eredeti állomány kiegészítésre került a közúti közlekedési hálózat területeinek standardizált felületével.

jelentős többsége az alacsonyabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező általános mezőgazdasági területek (szántók) közé tartozik, a jóval magasabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező erdőterületek kiterjedése jóval csekélyebb. A két területtípus összesen a város területének 75%-át fedi le, míg a város biológiai aktivitásértékének több mint 85%-áért felelnek (a településszerkezeti terv alapján). A különböző felszínborítású területek jelentőségéről további információk olvashatók a városi klíma című fejezet felszíni hőmérséklettel foglalkozó részében.

61. ábra: A zöldfelületek és a beépített területek megoszlása Pápan

Belterületen kevésbé kedvezőek a zöldfelületi arányok, melyek a város egyes belterületein eltérést is mutatnak. Az összes belterület közel 70%-a tekinthető zöldfelületnek, a központi belterületen ennél alacsonyabb, míg a többi belterületen ennél magasabb a zöldfelületi arány. A településszerkezeti terv által kijelölt belterületek közül Borsosgyőr esetében a legmagasabb a zöldfelületi arány, ahol az érték a 80%-ot is meghaladja. A mutató közelítő jellege miatt az alábbi táblázat csak az arányosított értékeket ismerteti. Az egy főre jutó zöldfelület méretének négyzetméter pontosságú kimutatására a ZIFFA készítése során javasolt kitérni.

Táblázat 40: Zöldfelületi arányok Pápa város különböző területein

	Zöldfelület (%)	Beépített (%)
Teljes külterület	98	2
Teljes belterület	68	32
Központi belterület	66	34

	Zöldfelület (%)	Beépített (%)
Tapolcafő	75	26
Kéttornyúlak	77	23
Borsosgyőr	83	17
Teljes közigazgatási terület	92	8

A zöldfelületi rendszert részleteiben vizsgálva, megállapítható, hogy Pápa viszonylag változatos táji-, természeti adottságokkal rendelkezik. Tájszerkezetének meghatározó elemei a külterületet uraló, vízfolyások által szabdalts lankás mezőgazdasági területek, melyeket értékes természetes és természetközeli élőhelyek, a patak völgyeket kísérő nádasok, gyepek, változatos kiterjedésű erdők tesznek változatossá. A belterülettől délkeletre elterülő dombok a hagyományos szőlőterületek helyszínei. A tájrendezés során az értékes védett területeknek, ökológiai hálózati elemeknek, hagyományos tájhasználatnak, a kiterjedt és a jellemző mezőgazdasági hasznosításnak a megőrzése a cél.

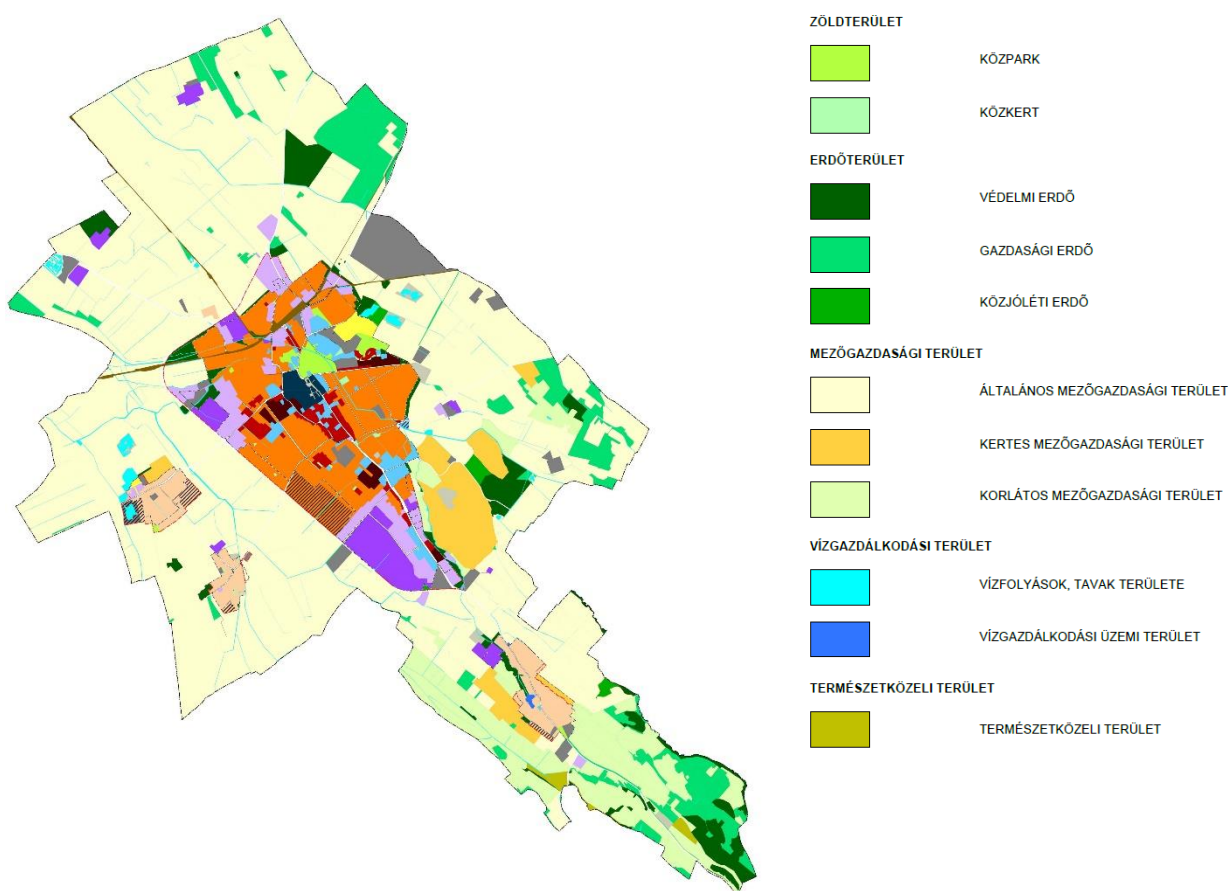
A tájrendezés során alapvető cél a művelt, jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági területek fenntartása, a táji- ökológiai szempontból értékes területek védelme, a magasabb rendű területrendezési terveknek való megfeleltetés. A város településszerkezeti terve három területfelhasználásba sorolja a mezőgazdasági területeket: az általános, a kertes és a korlátos mezőgazdasági területek. Az egyes területfelhasználások nem kizárólag a művelési ágak alapján kerültek megkülönböztetésre, hanem az ökológiai hálózati érintettség, természeti értékek, jellemző területhasználat által, nagyobb összefüggő terület egységek vonatkozásában:

- Az általános mezőgazdasági területek a külterületek legnagyobb részét elfoglaló intenzívebb, jellemzően szántó művelési ágú, mezőgazdasági termesztésre alkalmas területeit foglalják magukba.
- Korlátos mezőgazdasági terület területfelhasználási kategóriába kerültek azok a mezőgazdasági területek, melyek a Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosóinak részét képezik, ahol cél a táj- és természetvédelmi érdekekkel összhangban az extenzív használat támogatása, valamint a beépíttetlenség megőrzése, mind a patak völgyek és Sávolypusztá gyepterületein, mind a déli részek erdőterületével mozaikos egységet képező részeken. Az ökológiai hálózat ökológiai folyosójában lévő patak-menti gyepes területeken, erdőkben, legelőkön és szántókon, a területek használatának és beépítésének ökológiai szempontú korlátozása biztosíthatja a rendszer folyamatosságát egyúttal lehetőséget teremthet a természeti területek, erdőterületek bővítésére, fejlesztésére is.
- Külterületen a hagyományos szőlőművelés területein a központi belterület közelében átalakuló, a külső településrészekben még hagyományos kertes művelési területek maradtak fenn, melyek kertes mezőgazdasági területként a kialakult használat fenntartását szolgálják.

A város településszerkezeti tervének területfelhasználási rendszerét mutató terven jól látható, hogy a várost körüllelik a mezőgazdasági területek (összesen mintegy 6 000 ha), melyek jellemzően általános besorolásúak. A szántóföldeken a mezővédő erdősávok aránya nagyon alacsony. Környezetvédelmi szempontból (poremisszió, szélrózsió csökkentése) javasolt lenne a több szintű (cserjesávokból, fasorokból) álló zöldsávok kialakítása a főbb utak, mezőgazdasági utak mentén.

Pápán az erdős és a természetes növénytakarójú, nagyobb biológiai aktivitású részek a település déli, dél-keleti részén, Tapolcafő környékén, illetve Pápa keleti részén az Öreghegy és Törzsökhegy környékén találhatóak. Ezen a részen korlátos mezőgazdasági területek, valamint, természetközeli területek találhatóak, utóbbi összesen valamivel több mint 20 ha nagyságban. A városszövethoz délkeleten nagyobb kiterjedésű kertes mezőgazdasági terület (Öreghegy, illetve tőle keletre Törzsökhegy) kapcsolódik. A településszerkezeti terven erdőterületek csak elszórva kerültek kijelölésre a város külterületén. A kijelölt 900 hektárnyi erdőterület bő 150 hektárral több, mint ami az Országos Erdőállomány Adattárban szerepel.

62. ábra: Pápa Város Településszerkezeti tervének területfelhasználási terve, valamint a zöldfelületi rendszer szempontjából meghatározó kategóriák jelkulcsa

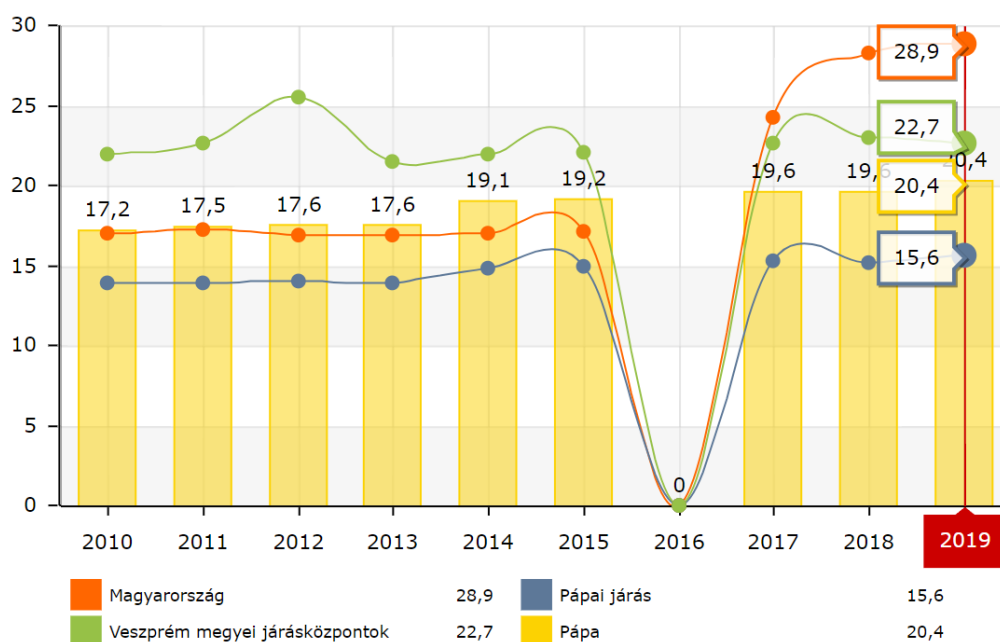

Forrás: KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft. (2019): Pápa Településszerkezeti Terve

A zöldfelületi rendszer alapvető belterületi alkotó elemei a közhasználatú zöldterületek, melyeknek elsődleges funkciója, hogy lehetőséget biztosítsanak a szabadtéri szabadidős, rekreációs tevékenységek számára.

Pápán az egy lakosra jutó zöldterület nagysága a TeIR adatai alapján az elmúlt években jelentősen nőtt, a 2010 körüli 17,2 m²/fő értékről 2019-re 20,4 m²/fő nagyságra emelkedett ez az érték a városban. Mindez ugyanakkor még mindig elmarad a Veszprém megyei járásközpontok (22,7 m²/fő) és az országos átlag (28,9 m²/fő) értékétől.

63. ábra: Egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m²) (Forrás: TelIR)

Pápa több, nagyobb összefüggő, többfunkciós rekreációs tevékenységeknek otthont adó közparkkal, valamint kisebb, közkert méretű, jellemzően pihenő funkciójú zöldfelülettel rendelkezik.

A Belváros, mint középkori utcahálózattal rendelkező településrész, zöldfelületekben szegény. A terület utcáinak kb. a fele fásítatlan, ennek okai részben a viszonylag keskeny utcák, a forgalmi és parkolási területigény, valamint az egyébként jól kiépített közműhálózat. A város főteréről induló Kossuth utca megújítása során a belvárosi kötött keretek figyelembevételével törekednek a zöldfelületek kialakítására (pl. növénykazettás kiültetés).

A történelmi belvároshoz szorosan kapcsolódik annak északi meghosszabbításában az Eszterházy-kastélytól északra fekvő Várkert és Erzsébet liget térsége. Az érintett zöldterületek, Pápa „zöld tüdejének” megújítása egyre kevésbé volt halogatható, főként, hogy maga a kastélyépület teljes külső megújuláson ment keresztül. A Zöld Város I. (Történelmi angolpark funkcióbővítő megújítása az Esterházy-kastély környezetében) projekt keretében teljesen megújult a Belső-Várkert és az Erzsébet liget. Többek között új gyalogutak, kerékpárút, futópálya, kávézó és játszótér épültek, kicserélték a világítóberendezéseket, és számos növényt telepítettek. Kiemelten fontos a belváros környéki zöldterületek reintegrációja a városi közösségi életbe. Részben ezeket a célokat is szolgálja Zöld Város II. projekt, melynek keretében megújult a Bakony-ér és a Pápai Petőfi Sándor Gimnázium közötti terület, valamint a Külső-Várkert közparki funkciói is megújításra kerülnek.

Szintén a belváros északi zöldhálózati rendszerét erősíti a 2021-ben Településfejlesztési Díjjal kitüntetett Schwenzel rét. A 3,5 hektáros Schwenzel rét megújítása során a korábbi bozotos, vizenyős rétet eltüntették, helyén rendezett terepet alakítottak ki, melyet 103 fával és több mint 10 ezer cserjével ültettek be. A környékbeli területek csapadékvizeinek elvezetésére záportározó látványtő készült bevezető és elvezető árkokkal, a tó mellé játszótér építettek, több mint 600 méter hosszan sétányokat alakítottak ki parkbútorokkal, közvilágítással, kerékpártárolókkal, hulladékgyűjtőkkel, a biztonságról pedig közterület-figyelő kamerák gondoskodnak. A zöldfelületi

fejlesztés a közparki funkció ellátása mellett a városrész csapadékvíz-elvezetési problémáinak megoldására is készült.¹³

A belváros kisebb zöldterületei közé tartozik az Anna tér, a Március 15. tér, valamint a Kis tér. A város egyéb területein található nagyobb zöldterületi elemei közé tartozik például a Milleniumi Emlékpark.

A belváros déli részén a zöldfelületi rendszerben nagyobb szerepet játszanak a lakó funkciójú ingatlanok zöldfelületei, az utcafásítások, valamint az itt megtalálható sporttelepek, valamint temető.

A zöldterületek megőrzése és fejlesztése az említetteken kívül számos más terület (pl. Kis-liget) is alkalmas, továbbá új, gondozatlan-alulhasznosított területeket (pl. Csókaliget) is érdemes bevonni a városi léptékű zöldterület-fejlesztési beavatkozásokba.

Pápa város közfelületi zöldfelületeinek kezelését, gondozását Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.

látja el, ahol a Kommunális részleg felel a zöldterületek kezeléséért. A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. adatszolgáltatása szerint az alábbi főbb mutatók jellemzik Pápa zöldfelületgazdálkodását:

64. ábra: Pápa város főbb zöldfelületi mutatói

Mutató megnevezése	Mutató mértéke	Mutató mértékegysége
Parkosított terület nagysága	510.000	négyzetméter
Ebből kiemelten kezelt terület	270.000	négyzetméter
Belterjesen kezelt terület	240.000	négyzetméter
Külterjesen kezelt parkosított terület	nincs	négyzetméter
Virággal beültetett terület	2500	négyzetméter
Zöldterület finanszírozási mutatója	42	Ft/négyzetméter
Fejlesztési finanszírozási mutató	7,8	Ft/négyzetméter
Növényvédelemben részesített növények Pápán	~ 390 (vadgesztenye)	darab
Utcasorfa	több mint 15 000	darab

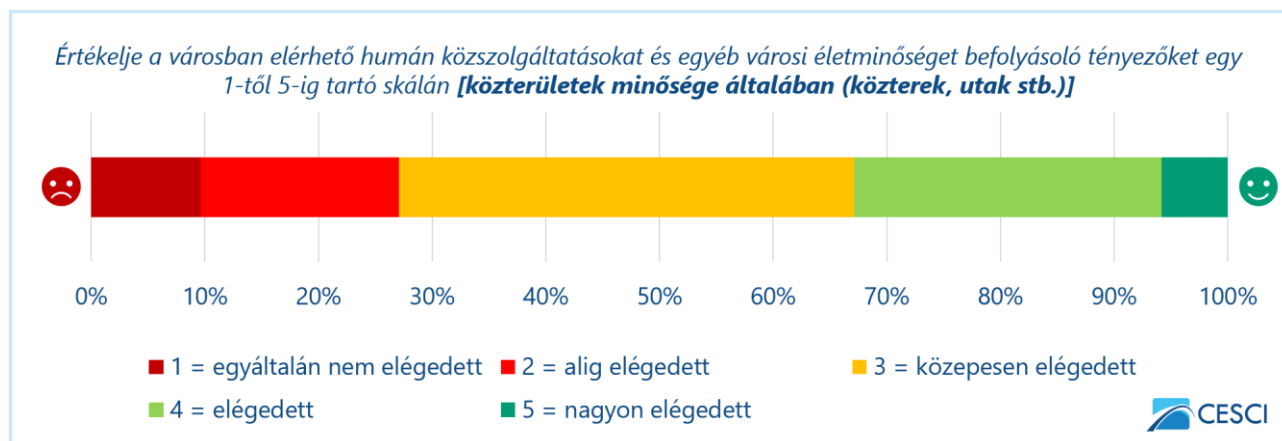
A város területén több mint 20 játszótér található. A játszótérek mindegyike megfelel az Európai Unió szabványoknak. Ezek karbantartását, javítását a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. végzi. Az esetlegesen veszélyessé vált játékokat a lehető leghamarabb megjavítják.

A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. (korábban Városgondnokság) 2015 óta telefonos zöldszámot üzemeltet, melyen a zöldterülettel, utakkal, vízelvezetéssel kapcsolatos panaszait, észrevételeiket díjmentesen jelezheti a lakosság az intézmény felé.

Az FVS előkészítéséhez kapcsolódó lakossági kérdőívezés keretében a válaszadók a város közterületeiről kielégítően nyilatkoztak. A válaszadók közel háromnegyede legalább közepesen elégedett a közterületek átlagos minőségével. Kifejezett elégedetlenségéről a válaszadók kevesebb mint 10%-a nyilatkozott. Arányaiban a legtöbb negatív vélemény a belvárosi lakosoktól érkezett, míg a legelégedettebbek ezen a téren az erzsébetvárosiak voltak.

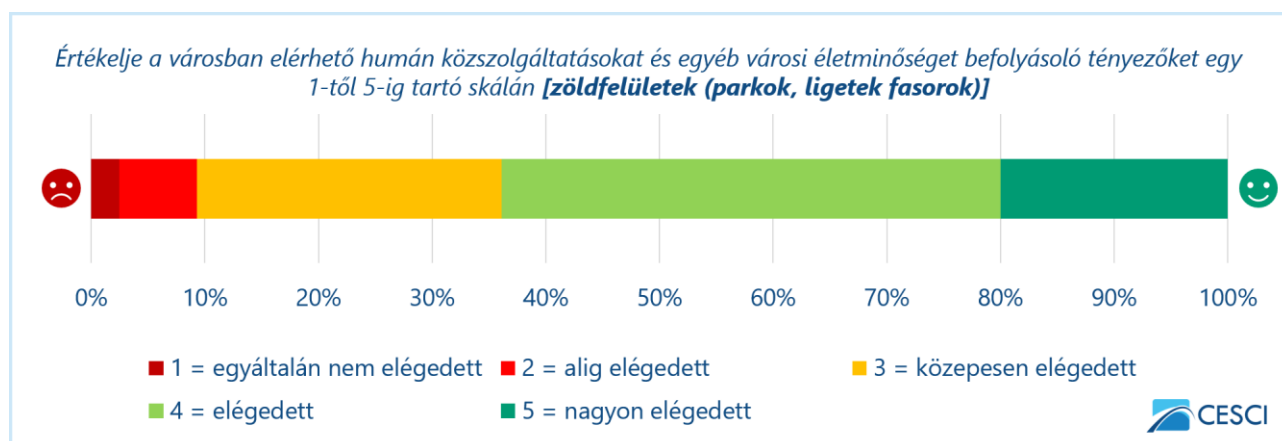
¹³ <https://papaesvideke.hu/?p=9356>

65. ábra: Lakossági vélemény a közterületek állapotáról

A zöldfelületek tekintetében a lakosság véleménye kedvezőbb képet mutat. A válaszadók több mint 90%-a legalább közepesen elégedett a város zöldfelületeivel. A válaszadók 20%-a kifejezetten elégedett a zöldfelületekkel, és csupán 10% alatti azoknak az aránya, akik legfeljebb alig elégedett ilyen tekintetben.

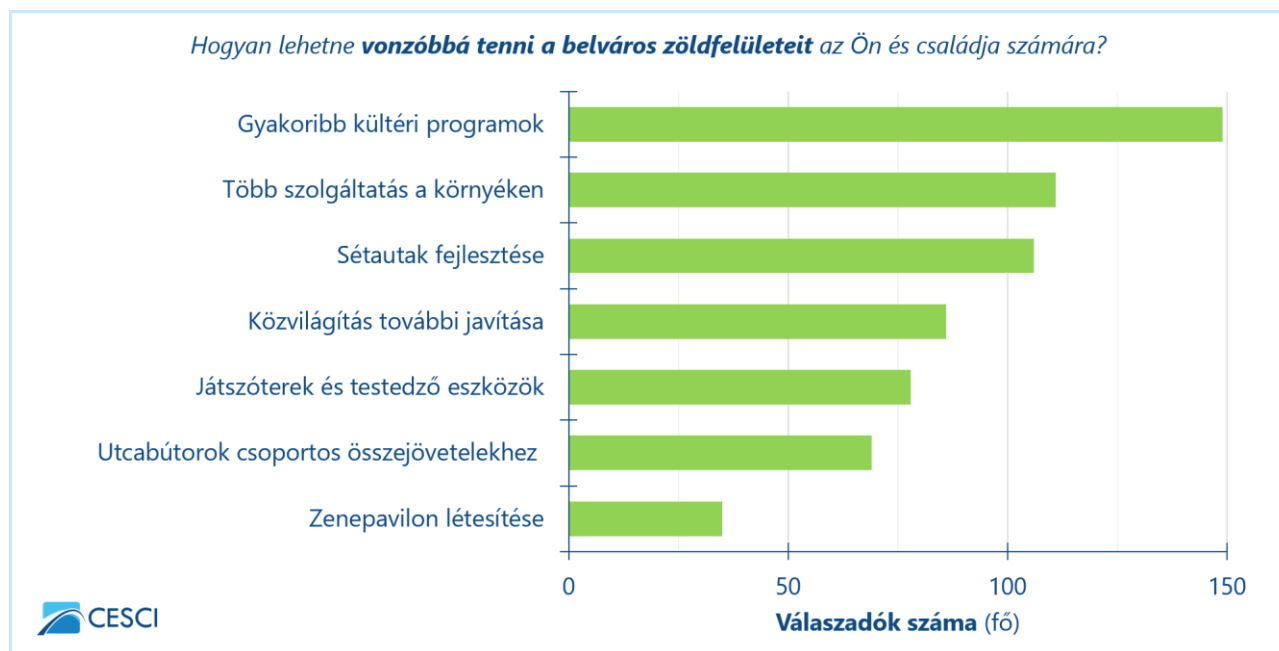
66. ábra: Lakossági vélemény a városi zöldfelületekről

A zöldterületek látogatása kapcsán a válaszadóknak csupán 15% látogatja azokat naponta, a 35%-a hetente legalább egyszer, míg válaszadók több mint 40%-a havonta, vagy annál ritkábban jut el a céltudatosan valamelyik zöldterületre. A zöldterületek használatában a válaszadóknál dominál a szabadidő eltöltése, mint cél, amit jellemzően rekreációs sétákkal, kültéri közösségi programokkal egészítettek ki.

A kérdőív a zöldfelületek fejlesztésére irányuló kérdést is tartalmazott. A válaszadók első helyen az olyan jellegű programok számát növelnék, melyek funkciót adnak az érintett zöldterület meglátogatására. Ezt követően a zöldterületekhez kapcsolódó szolgáltatások körét fejlesztenék a legtöbben. Az előre definiált fejlesztések közül a zenepavilont említette meg a legkevesebb válaszadó. A válaszadóknak lehetőségük volt saját fejlesztési javaslatokat is megfogalmazni, így például kiemelték a fásítás és a meglévő fák megőrzésének fontosságát; ahol lehetséges, ott a járdák és a rekortán borítás helyett fűvet preferálnának. A zöldterületek gondozásával kapcsolatosan volt, aki a kutyák kitiltását javasolta a zöldterületekről, és volt, aki több szemétyűjtő kihelyezésére tett javaslatot.

67. ábra: Az előre definiált zöldfelület fejlesztési lehetőségek támogatottsága

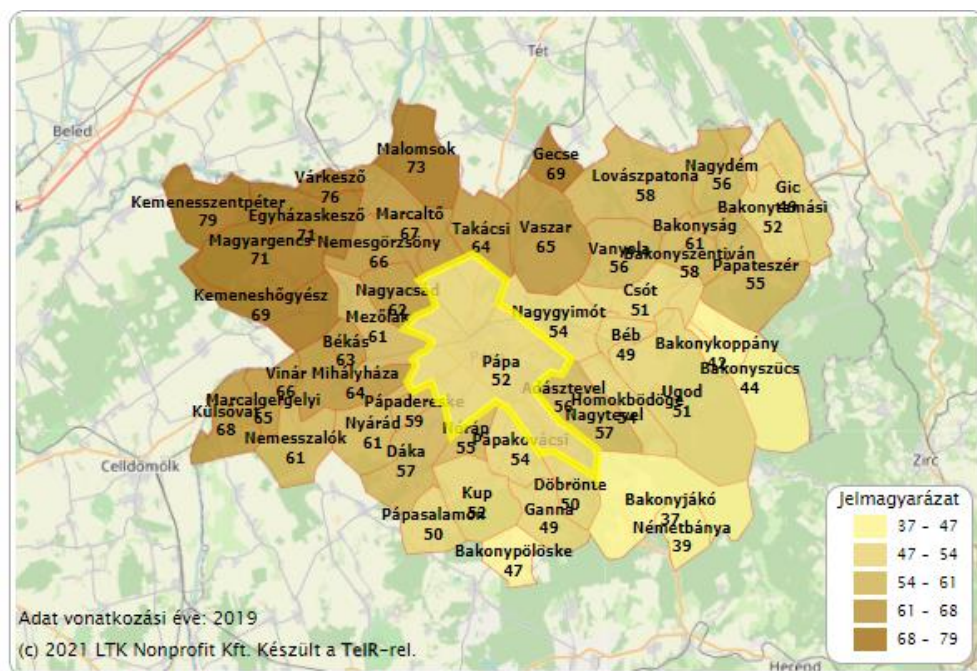
2.1.11. Közlekedés

2.1.11.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

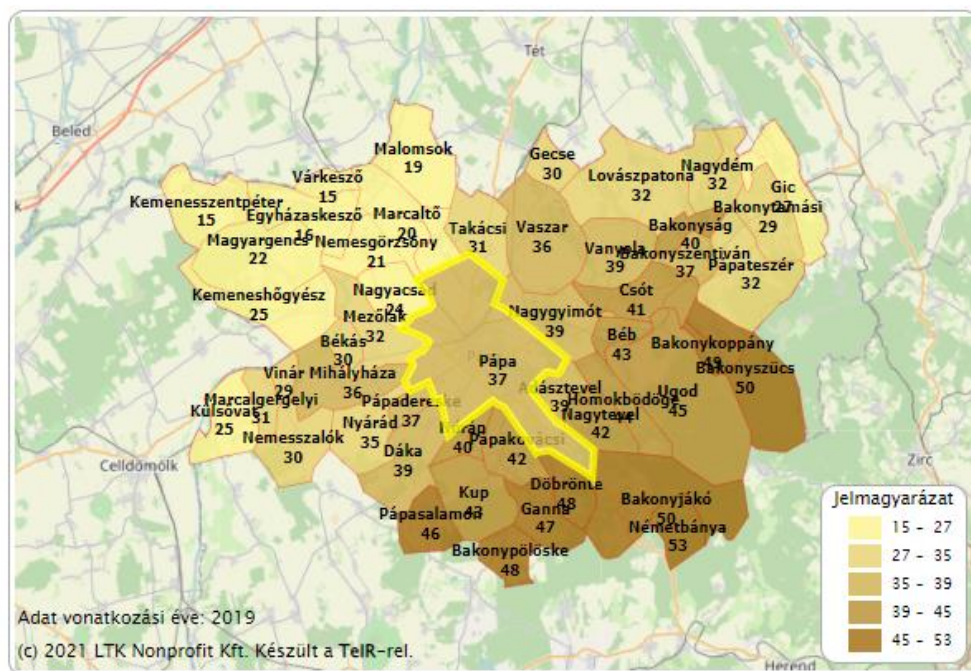
Pápa fő közlekedési tengelyei egy észak-déli (83-as főút) és egy kelet-nyugati (834-es és 832-es út) bekötöttséget eredményeznek. Pápa az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció alapján a Budapesttől 40-80 km-es távolságban lévő ipari és logisztikai gyűrű és a 120-180 km-es távolságban lévő külső nagyvárosi gyűrű között fekszik. Előbbihez Veszprém, utóbbihoz Győr tartozik. Pápa átmenetet képez a két térségtípus között, s magában is jelentős térszerkezeti elemnek minősül.

Fő igazodási és **referenciapont** egyértelműen Győr. Ráadásul Győr elérhetősége, a 83-as út fejlesztésének köszönhetően folyamatosan javul, ami további teret enged Győr szuburbanizációs folyamatainak. A Rába menti megyeszékhely agglomerációs gyűrűje jelenleg Tétig ér el, de a gyorsforgalmi út kiépülésével ez várhatóan még inkább kitolódik, ami Pápa bolygóvárossá válásához vezethet. Győr meghatározó szerepét tovább erősíti a Győr-Pér Reptér és az M1-es autópálya, hiszen Pápa számára ezen infrastrukturális létesítmények biztosítják a fő közlekedési kapcsolatot, ugyanakkor a Veszprém, illetve Székesfehérvár és az M7-es irányában meglévő kapcsolatai is jól kiépültek, továbbá Mosonmagyaróvár, illetve Szombathely irányában Ausztria is társadalmi, gazdasági folyamatokat befolyásoló közelségben fekszik a városhoz. A legrövidebb utazási idő alapján Pápát Veszprémmel 52 km-es, az M1-es autópálya csomóponttal 37 km-es, Budapesttel pedig 176 km-es útvonal köti össze. Pápa térségi és elérhetőségi adatai alapján a város egy óras közúti vonzáskörzete Győr – Veszprém – Sümeg – Sárvár – Csorna sugarú körre terjed ki. A 30 perces megközelíthetőség a Pápai járás központi részét és a Devecseri járás északi részét érinti. Ezzel szemben járásának főképp keleti és nyugati településeiről már nem érhető el Pápa fél órán belül.

68. ábra: Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben a megyeszékhelyig (km)
(Forrás: TelR)

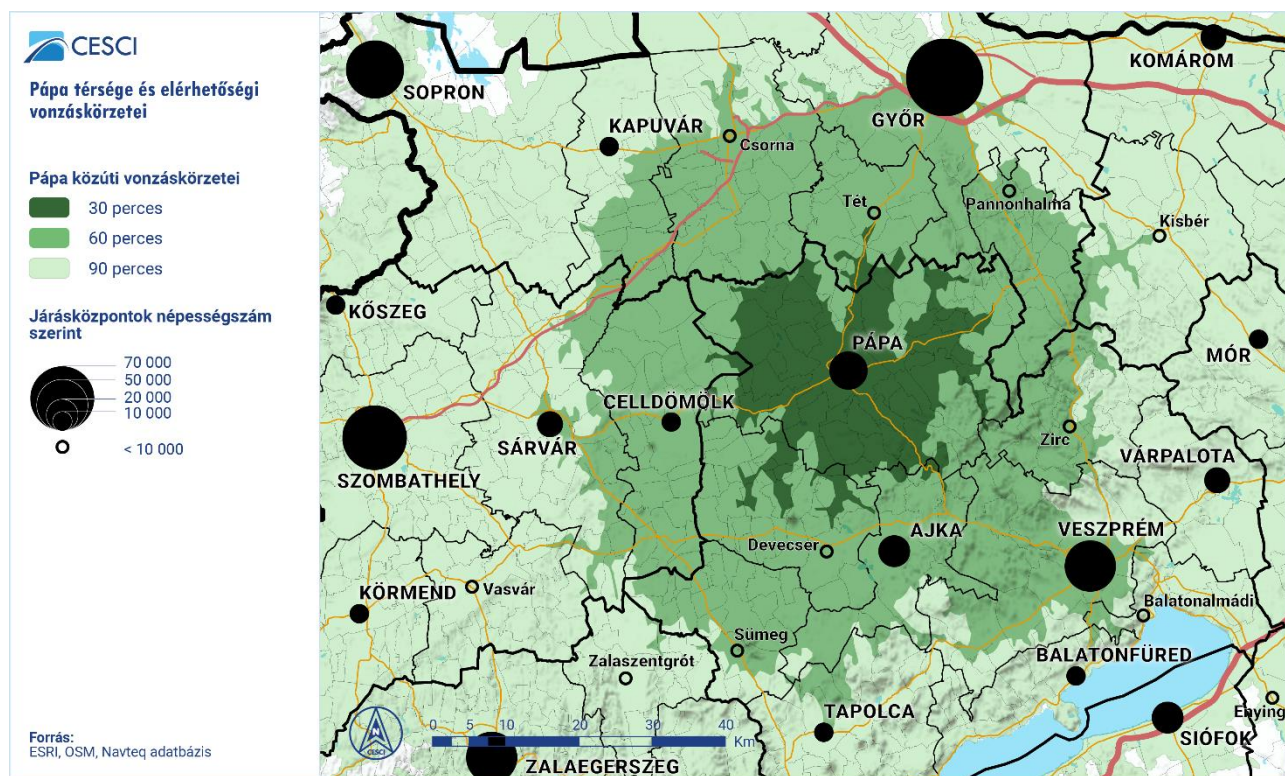
69. ábra: Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben autópálya csomópontig (km)
(Forrás: TelR)

A Pápai járáson belüli közlekedési viszonyokat az elérhetőségi időtávok jól szemléltetik. A községek Pápához való viszonyát az elérhetőség és a megközelíthetőség határozza meg, hiszen a távolabb eső falvak igazodási pontja nem feltétlenül a járásszékhely. A Pápai járáshoz tartozó falvak közül 21 darab Pápától tíz perc távolságra helyezkedik el. Ezek közül Dáka, Nóráp, Pápakovácsi, Pápadereske és Kup településeiről lehet a leggyorsabban beérni Pápára. A nagyjából húsz perces utazást igénylő települések száma 17 darab, míg harminc perces távolságra további 10 község található. A Pápától legtávolabb eső falvak közé sorolható Kemenesszentpéter és Várkesző, melyek inkább a 86-os főút

vonzáskörzetéhez tartoznak, míg keleten Gic, Bakonytamási és Nagydém, amelyek a 82-es főúthoz esnek közelebb.

70. ábra: Pápa térsége és elérhetőségi vonzáskörzetei

Pápa **intermodális kapcsolattal** jelenleg nem rendelkezik, de a kivitelezés alatt álló M83-as gyorsforgalmi út – amely 2023-ra lehetővé teszi a Pápa és Győr közötti több mint ötven perces út fél órára való csökkenését –, a pápai bázisrepülőtér és a villamosítás előtt álló vasútvonal jelentős potenciállal rendelkeznek.

A **vasúti közlekedés** szempontjából Pápát három vasútvonal érinti. A legfontosabb a Celldömölköt Győrrel összekötő 10-es útvonal, amely a TEN-T hálózat részét képezi, mint átfogó hálózati elem. Országos viszonylatban ez a szakasz törzshálózati szereppel bír. A másik vasútvonal Csorna és Pápa között húzódik (14-es számú útvonal), amely csupán országos mellékvonal, és minimális forgalmat bonyolít le. A harmadik szakasz a 13-as számú vonal, amely Pápát Tatabányával köti össze, de 2007 óta a személyforgalom ezen az útvonalon szünetel. Közvetlen vasúti összeköttetés csak Győrrel, Celldömölkkel, Csornával, Sümeggel és Tapolcával van, de ezek infrastrukturális állapotukból adódóan nem versenyképesek a közúti forgalommal szemben.

Pápa szempontjából kiemelt fontosságú a **Győr – Celldömölk vasútútvonal**, amely a környékbeli vasúti csomópontokkal (Celldömölk, Győr, Szombathely, Csorna, Boba és Veszprém), valamint a fő vasúti útvonalakkal (a TEN-T törzshálózattal) biztosít kapcsolatot. Mivel a vasúti közlekedés a győri és celldömölki vasútállomás közé korlátozódik, így Pápa Győrnek egyfajta elővárosává válik. A vasúti fővonalra (Budapest – Hegyeshalom) Győrön keresztül lehet kijutni, így Pápa szempontjából is kulcsfontosságú a Győr – Celldömölk vasútvonal karbantartása és fejlesztése. Délen Celldömölk elosztó szereppel rendelkezik, hiszen a közeli középvárosok (Szombathely, Veszprém vagy Ajka) csak e csomóponton keresztül érhetőek el. Sárovar, Veszprém, Ajka vagy Zirc más vasútvonalon fekszik, és Pápáról csak **átszállással** lehet megközelíteni.

Pápa a **közúti közlekedéshálózat** egyik metszéspontjában található, hiszen az észak-déli és a kelet-nyugati főúthálózati tengelyek itt találkoznak. Azonban a legmagasabb rendű, legnagyobb forgalommal rendelkező úthálózatok elkerülik a várost, így a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) sem érinti Pápát. A törzshálózatnak számító autópályák (M1-es és M7-es) közrezárják a térséget, s ezek elérése csak összekötő főutakon lehetséges. Az átfogó úthálózati elemek sem érintik Pápát, hiszen az észak-déli vonal Csornán, Répcelakon és Szombathelyen vezet keresztül, míg a kelet-nyugati vonal Jánosháza, Devecser és Veszprém érintésével éri el a törzshálózatot. Ebből adódik, hogy a fő közlekedési folyosókra való kijutás szükségszerű Pápa számára; ezt a 83-as főút biztosítja. Ez az észak-déli kitettséggű út, mely Győrt Pápán keresztül köti össze Veszprémmel, válik a térség fő közlekedési tengelyévé. A **83-as főút** alkalmas arra, hogy kijáratot biztosítson az M1-es autópályára, és kapcsolatot teremtsen a Veszprém megyét kelet-nyugati irányban átszelő 8-as sz. főúttal. Szükségszerűvé vált ezen az útvonalon egy **gyorsforgalmi út** megépítése, melynek az új nyomvonala kikerüli a települések belterületeit, és javítja nem csak Pápa, de egész Veszprém megye elérhetőségét.

A Veszprém felé tartó 83-as út nyugatról kerüli meg Pápát, ahol a város ipari parkja is található. Ez az út bonyolítja le a legnagyobb forgalmat, azonban ez nem pótolja a **keleti elkerülő út hiányát**. A pápai keleti elkerülő kiépítése szükségszerű lenne, hiszen az ÉK-DNY irányú (Veszprémvarsány és Jánosháza útvonalú) teherforgalom a városon keresztül halad át, a belső közlekedési infrastruktúra pedig nem bírja kezelni ezt a közúti terhelést. A városon belüli utak szűkek és áteresztő-képességük gyenge, ami a munkába járás és az ingázás tekintetében nagy kihívást jelent.

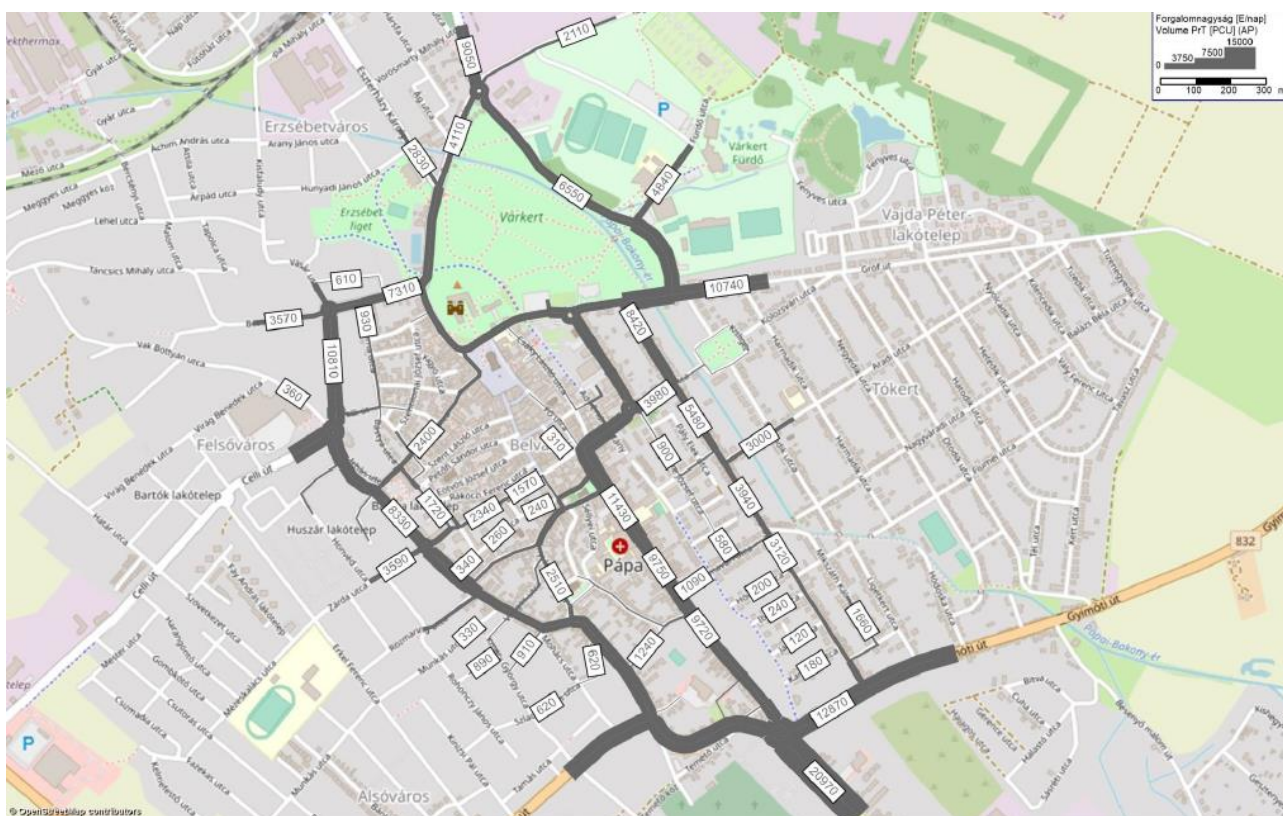
Pápa **városszerkezetének úthálózatára** a gyűrűs-sugaras struktúra jellemző, amelynek teljességét a keleti elkerülő út kiépítése biztosítaná, amely déli irányban a Tókert városrészt és a 832-es sz. főutat kapcsolná össze a déli, iparfejlesztésre is szánt területekkel, illetve északi irányban a leendő M83-as főúttal. Jelenleg a környezetterhelést jelentő gépkocsiforgalom egy meghatározó része a nyugati elkerülő ellenére a belváros-közelébe, tovább nem bővíthető, szűk kapacitású útszakaszokat használja. Főleg a Gyimóti útra, a Somlai útra, a Budai Nagy Antal utcára, a Veszprémi útra és a Külső Veszprémi útra hárul a keleti irányból érkező (vagy keleti irányba tartó) átmenő forgalom kezelése, amelyek szűkös áteresztőképessége forgalmi torlódásokat eredményez. Ezzel szemben a települést érő észak-déli irányú közlekedés főleg gyűjtőutakon keresztül valósul meg. A városrészek közötti átjárhatóságot növeli a **belső körgyűrű** megléte, amely közrefogja és tehermentesíti a belvárost, mivel elvezeti a centrumot keresztezni kívánó forgalmat. Ezen belső körgyűrű csomópontjainak forgalomirányítását többnyire nagy kapacitású körforgalmak kialakításával oldották meg, amelyek biztosítják a folytonos forgalomlefolysítást. Jelzőlámpás forgalomirányítás nem jellemző a városra, kivételt képez a Szent István út és Török Bálint utca találkozási pontja. Kiemelt fontossággal rendelkezik a város fő tengelyének számító Jókai utca, amely a Szabadság, és Tókert utcákkal belső gyűjtőútként működik. A belváros délnyugat-északkeleti forgalmát a Korvin, Árok, Major, Széchenyi és Gyurácz Ferenc utca oldja meg, amelyek szűk keresztmetszetéből adódóan egyirányúak. A városon belül **intermodális központ** nincs, mivel a buszpályaudvar áthelyezésével a vasúti és közúti személyszállítás térben elvált egymástól. Ugyan személygépjárművek számára nagyobb kapacitású parkolók találhatóak az új buszpályaudvar környékén, így megoldott a helyi közlekedésre való átszállás, azonban a pályaudvar – és így a parkolók is – a város szívében találhatóak, nem mentesítve a belvárost a beérkező autóforgalomtól.

2.1.11.2. Közúti közlekedés

Forgalomszámlálás alapján a Pápát érintő térségi utak közül a 83-as főút északi szakaszának leterheltsége a legjelentősebb, amely a Pápa – Győr közötti aktív közúti kapcsolatot igazolja. Ennél kisebb, de szintén jelentős forgalmat bonyolít le a 83-as útvonal déli része, amely a megyeszékhely elérhetőségét biztosítja. A nyugat-keleti irányú főútvonalak (834-es sz. és 832-es sz. főutak) kapacitáskihasználtsága szintén magas, de ezek forgalma csak a Pápai járáson belül, Pápa közvetlen közelében növekszik meg. Ez alapján míg a 834-es és a 832-es útvonalak főleg a Pápára tartó ingázást szolgálják ki, addig a 83-as útvonalon a tranzit forgalom mértéke is jelentős.

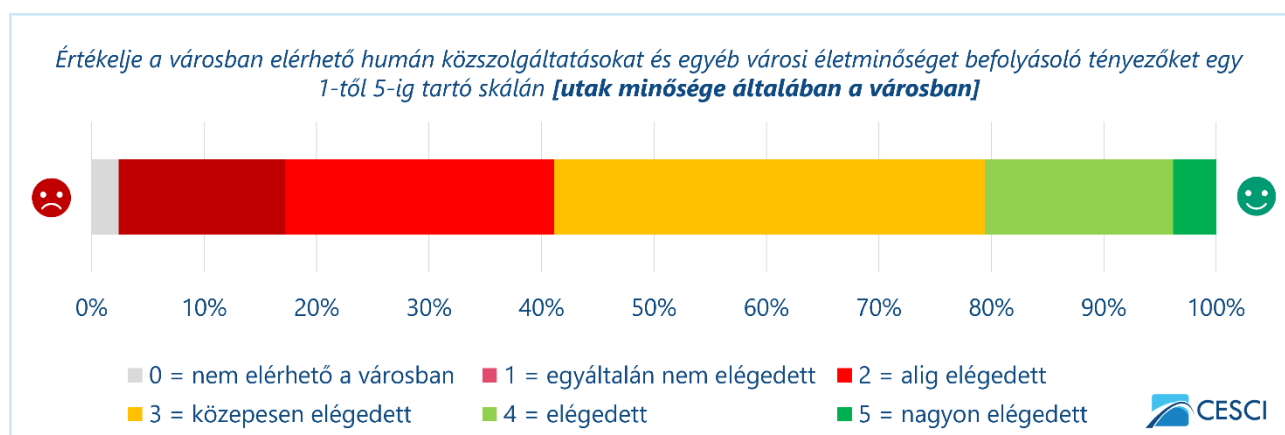
A 2021-es **közlekedési statisztika** és forgalomszámlálás Pápa belvárosának és közvetlen környezetének adatait tartalmazza. A város legforgalmasabb csomópontja a Gyimóti út (832 sz. út), Veszprémi út és Jókai utca találkozási pontja, ahol egy nap több mint 27 000 jármű fordul meg. Az itt található körforgalom egyszerre kezeli a keleti elkerülő út hiányából adódó nyugat-keleti forgalmat (12 870 E/nap), a belvárosból kivezető forgalmat (9 720 E/nap) és az ipari park és Tapolca felől beérkező forgalmat (20 970 E/nap). Ezzel szemben a városba irányuló északi (Győri út: 9 050 E/nap) és északkeleti (Gróf út: 10 740 E/nap) bevezető utak forgalma valamennyivel alacsonyabb, és nem egy csomópontra koncentrálódik. A belváros tehermentesítését szolgáló belső körgyűrű fogja fel a bevezető utak forgalmát, és biztosítja a városrészek közötti kapcsolatot. Ezen útszakaszok közül a belvárost részben átszelő Jókai utca északi ága (11 430 E/nap), a Vásár utca (10 810 E/nap), a Korona utca (8 330 E/nap), a Török Bálint utca (7 310 E/nap), a Szent István út (6 940 E/nap), valamint a Dózsa György utca (8 420 E/nap) és a Várkert út (6 550 E/nap) emelhető ki. A belváros közútjai közül a Széchenyi utca és a Március 15. tér leterheltsége a legnagyobb, előbbin 5 000, utóbbin 3 000-4 000 jármű halad át naponta. Az egyéb belvárosi utcák (pl. Korona és Major utca) forgalma ettől valamennyivel alacsonyabb. A 2014-es felméréshez képest a város forgalmi leterheltsége 25-35%-kal nőtt, kivételt csak a Főtér jelent, amelynek időközbeni átalakítása enyhítette a környező utcák forgalmát. Összességében a város útjainak kapacitáskihasználtsága megfelelő, kisebb leterheltség a belső körgyűrű egyes szakaszán tapasztalható. Azonban kivételt képez a Veszprémi út és a Gyimóti út – Jókai utca – Veszprémi út körforgalma, amelynek kapacitása nem felel meg a jelentkező forgalomterhelésnek, így ezen útszakaszok szolgáltatási színvonala alacsonyabb.

71. ábra: Közúti forgalmi terhelés Pápa belvárosában (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)

A 2022-es lakossági felmérés alapján az utak állapotát és biztonságosságát – az eddigi fejlesztések ellenére – még mindig kedvezőtlennek ítélik a helybéliek. Az öt fokozatú skálán a város útjainak minőségét átlagosan 2,64 pontra értékelték, ami a parkolási rendszer után a második legkedvezőtlenebb pontszám. Emellett jelentős problémaként említették a keleti elkerülő út hiányát és a Somlai út – Batthyány út kereszteződésének balesetveszélyességét.

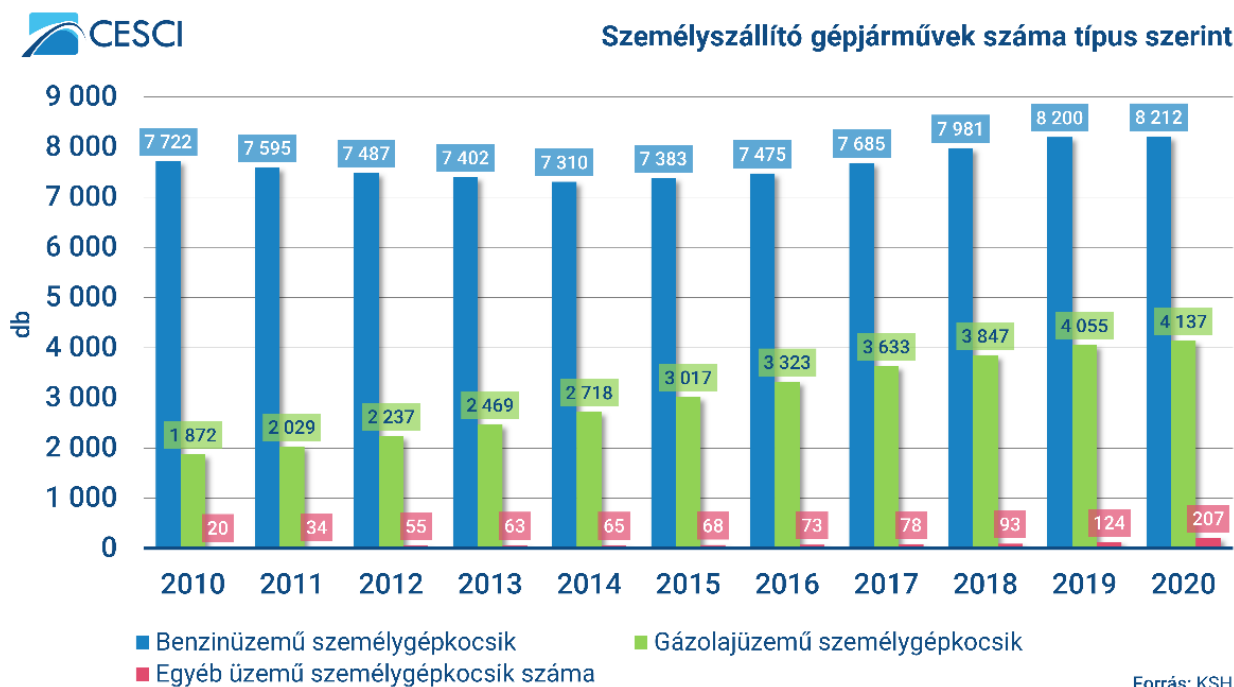
72. ábra: Pápai utak minőségének megítélése (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)

A város közútforgalmának növekedése a **járműállomány** növekedéséből fakad. 2020 és 2010 között eltelt időszak alatt a Pápán összeírt személygépkocsik állománya 30,6%-kal nőtt (+2 942 db). Míg 2010-ben 9 614 darab személygépjármű volt a városban, addig 2020-ban már 12 556 darab. **Motorizációs mutatót** tekintve, a száz lakosra jutó személygépjárművek száma ütemesen nő. 2020-ban száz lakosra 42,7 személygépjármű jutott, ezzel szemben 2010-ben csak 29,6 darab. A

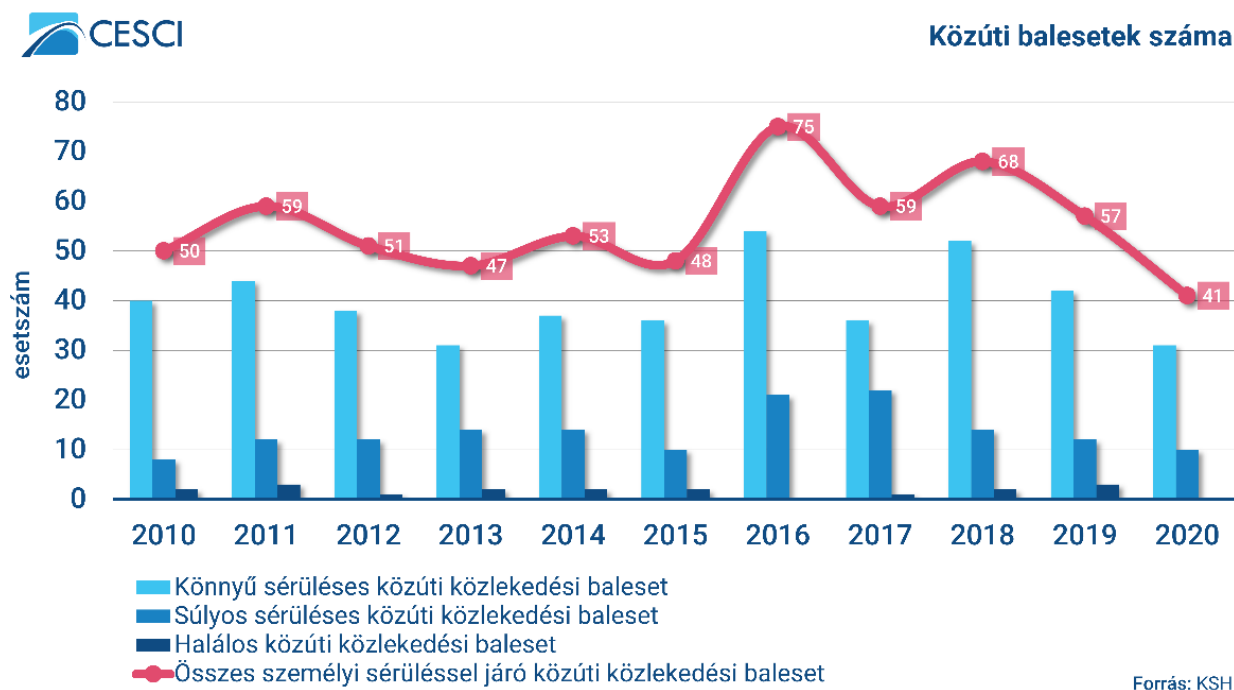
személygépjárművek meghajtását tekintve – a benzinüzemű autók hátrányára – a gázolajüzemű és egyéb üzemű gépkocsik aránya folyamatosan gyarapszik. Ettől függetlenül a benzines autók 2020-ban még mindig többségben voltak (65,4%; 8 212 db) a gázolajüzemű (32,9%; 4 137 db) és az egyéb meghajtású (1,6%; 207 db) autókkal szemben.

73. ábra: Pápa járműállományának változása (Forrás: KSH)

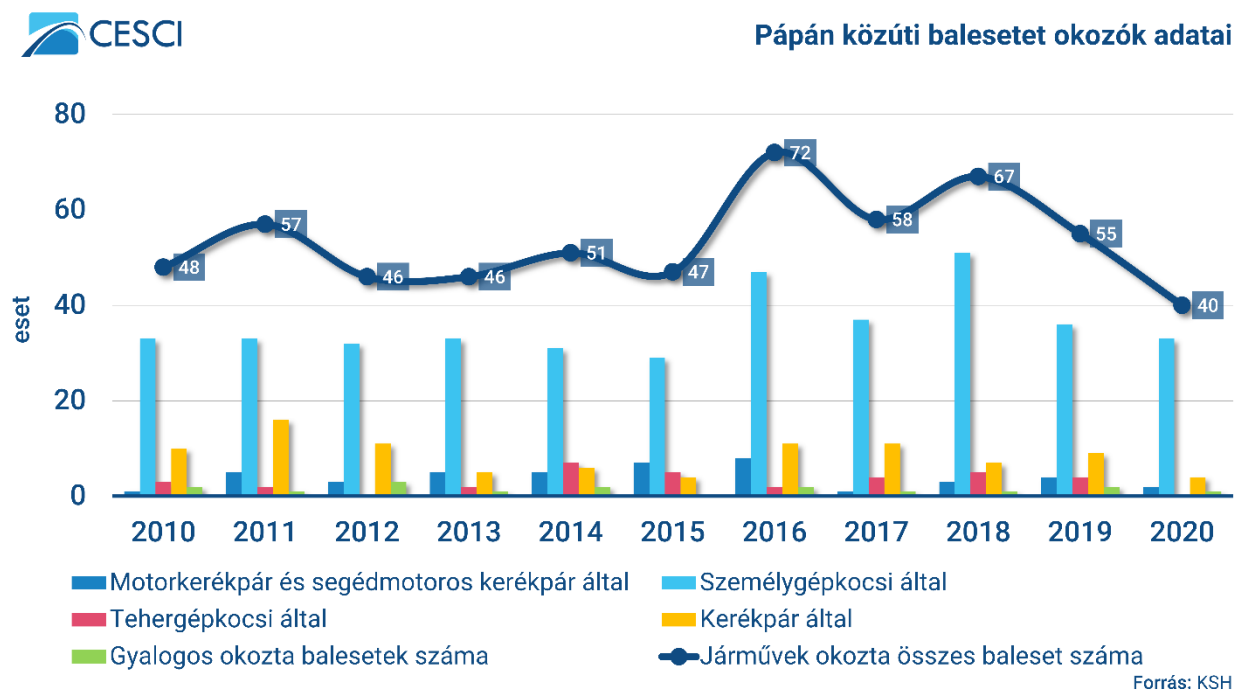

A megnövekedett gépjárműállomány ellenére a **baleseti számok** 2016 óta csökkennek. A vizsgált időszak első hat évében (2010-2015) a balesetek száma 50 darab körül alakult, majd a 2016-os kiugróan magas (75 db) értéket követően számuk fokozatosan csökkent, és 2020-ban a vizsgálati időszak eleji szint alá süllyedt (41 db). A 2020-as rekord alacsony érték az egészségügyi világválsággal is összeköthető, hiszen ekkor a közutak forgalma jelentősen mérséklődött. A sérüléssel járó baleseteknek közel 70-80%-a (30-50 db) könnyű sérüléssel járt (2020: 75%; 31 db), míg a súlyos sérüléssel járó esetek aránya egyik vizsgálati évben sem haladta meg a 40%-ot, többnyire 20-25%-on (10-20 db) stagnált (2020: 24,4%; 10 db). A halálos balesetek aránya 5% vagy annál alacsonyabb volt, a 3 darabot pedig egyik évben sem haladta meg. 2020-ban és 2016-ban halálessettel járó közúti baleset nem történt. A balesetek több mint 90%-át jármű okozta (2020: 97,6%; 40 db), amelynek túlnyomó többsége mindig személygépjármű miatt következett be (2020: 80,5%; 33 db). A balesetek során sérülést szenvedett személyek száma – az esetszámhoz hasonlóan – 2016 óta fokozatosan csökken: míg 2016-ban összesen 91 személy sérült meg közúton, addig 2020-ban csak 48 fő (könnyű sérülés: 38 fő; súlyos sérülés 10 fő; halálos sérülés: 0 fő). A 2010 és 2020 között eltelt időszak alatt 608 sérüléssel járó baleset történt, amely összesen 718 személyt érintett. Ebből 542 fő könnyű (75,5%), 158 fő súlyos (22%) sérülést szerzett, 18 fő (2,5%) pedig belehalt sérülésébe.

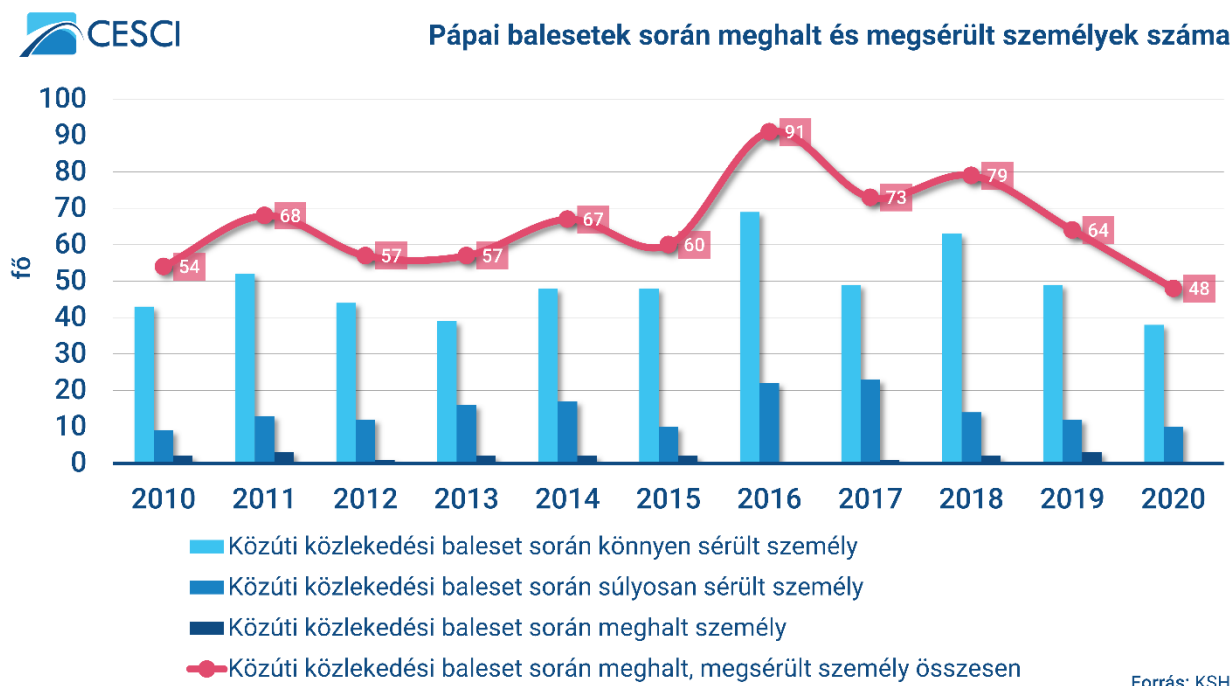
74. ábra: Közúti balesetek száma Pápán (Forrás: KSH)

75. ábra: Pápán közúti balesetet okozók adatai (Forrás: KSH)

76. ábra: Pápai balesetek során meghalt és megsérült személyek száma (Forrás: KSH)

A pápai önkormányzat **járműállományának** 20%-a (8 db) **elektromos**, azonban ezek többsége elektromos kerékpár, és az e-gépjárművek száma minimális. Pápa Város Önkormányzata egy elektromos személygépkocsival, a PVÖ Egyesített Szociális Intézménye 5 darab elektromos kerékpárral, a Pápai Sport Nonprofit Kft. egy elektromos golfkocsival, a Pápai Víz- és Csatornamű Zrt. pedig egy elektromos kisteher gépjárművel rendelkezik.

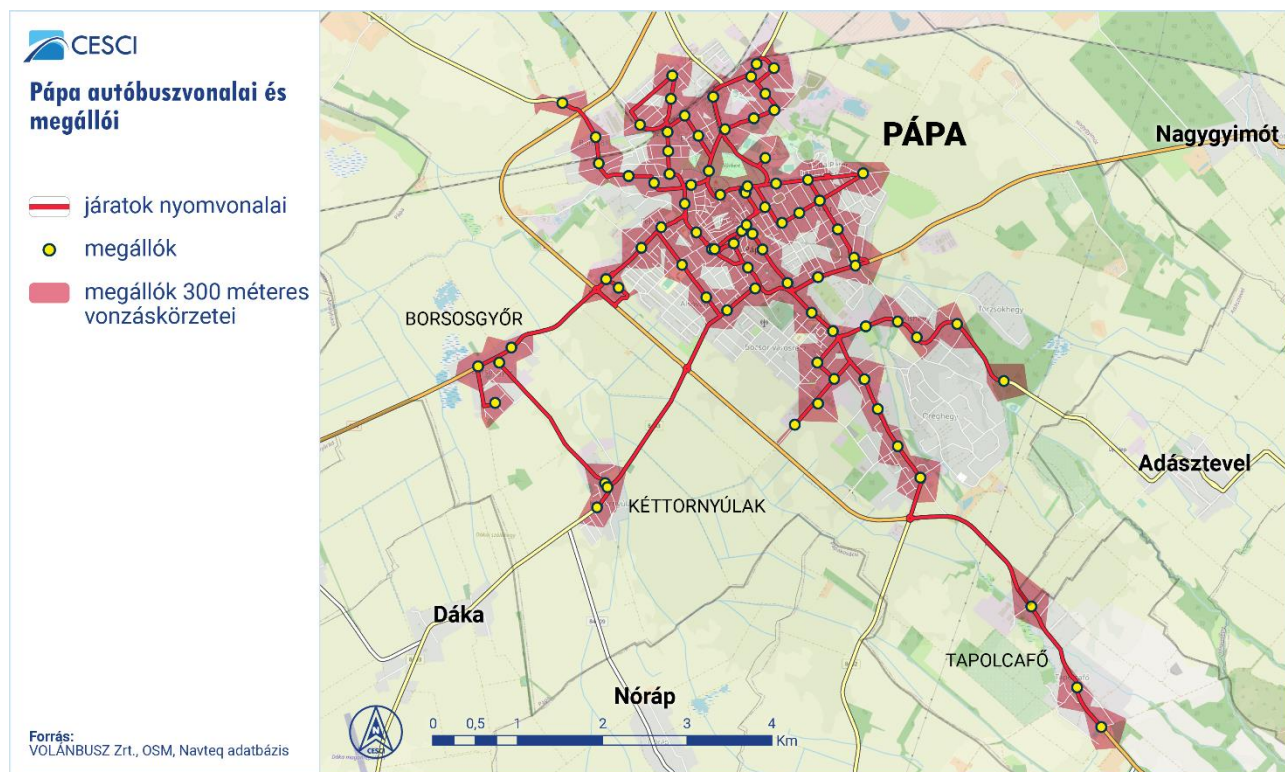
A közúti közlekedési rendszerek menedzselésében **digitális megoldásokat** – forgalomszámlálás és forgalomirányítás tekintetében – jelenleg nem használ a város, azonban sor került egy kamerarendszerrel és LED-es világítással felszerelt okos zebra kialakítására. A Korona utca és a Gyurácz Ferenc utca kereszteződésénél található átkelőhely fényvillanással jelzi a járművezetők számára a közeledő gyalogos jelenlétét. A közlekedési felületek és a közlekedésirányító rendszerek kialakításában számottevő **esélyegyenlőségi intézkedés** nem történt. A közterületek nem rendelkeznek vakvezető sávval, hangos tájékoztatással, vagy tapintható információval. Az újonnan átadott gyalogátkelőhelyeken azonban a járdák és az utak közti szintkülönbséget megszüntették és akadálymentesítették.

2.1.11.3. Községi közlekedés

Kötőtpályás közösségi közlekedés nem épült ki a városban, ezért Pápán csak a Volánbusz Zrt. által fenntartott helyi és helyközi autóbuszjáratok szolgáltatását lehet igénybe venni. A város területén 83 darab megálló és 16 útvonal működik, amely Pápa minden városrészét érinti. A **megállóhelyek** 300 méteres rágyalogási távolsága alapján a település megfelelő **lefedettséggel** rendelkezik. Hiányosságot csupán az ipari park, a Bocsor-városrész és a TESCO környékén (Somlai út – Celli út – Erkel Ferenc utca között elhelyezkedő) újonnan beépülő utcák jelentenek. A helyi tömegközlekedés két főcsomóponttal rendelkezik, a vasútállomással és az autóbusz-állomással. A legnagyobb forgalmat az autóbusz-állomás kezeli, amelyet összesen tizennégy viszonylat érint, a vasútállomást

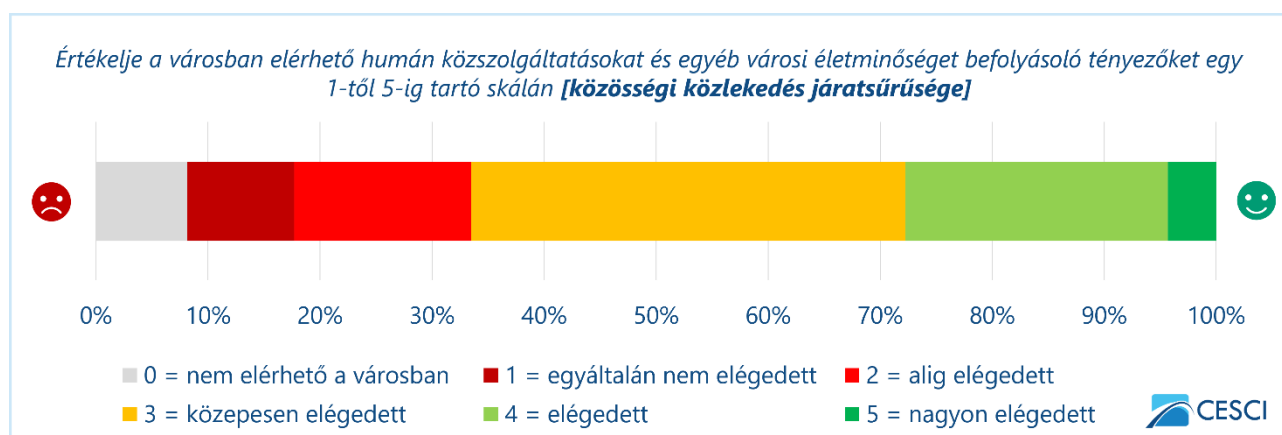
pedig hét. A **járatok útvonalai** többnyire Pápa gyűjtőúthálózatára illeszkednek, amelyek a belső körgyűrűt és az észak-déli főtengety (Jókai utca – Veszprémi út) érintik. A legjelentősebb utaslétszámmal rendelkező vonalak az oktatási intézményekhez és a nagylétszámú munkahelyet biztosító gyárakhoz vezetnek. Az 1 (36 járat/nap), 1H (7 j/n) és 1Y (3 j/n) jelzésű járatok a buszpályaudvart és a vasútállomást kötik össze a város déli részével és az ipari parkkal. Ezek a viszonylatok biztosítják a napi munkába járást, mivel az 1H és az 1Y közvetlenül Pápa legnagyobb gyáraihoz vezet. A 2014-es Közlekedési Koncepció alapján ezeket a járatokat naponta 1 200 fő veszi igénybe. Hasonlóan magas kihasználtságú a 2-es (16 j/n) és 7-es (10 j/n) járat, amelyek forgalma 800-1 000 utas/nap. Előbbi a belvárost keresztezve a település főtengetyén halad végig a Törzsökhegyig, utóbbi pedig a nyugati városrészt átszelve köti össze a vasútállomást az ipari parkkal. A többi viszonylat napi **utaslétszáma** nem haladja meg a 400 főt, így kapacitásaik kihasználatlanok. A belvárost a város északi részével összekötő viszonylatok között szerepel a 3-as (3 j/n), az 5-ös (13 j/n) és a Böröllőre tartó 17-es (11 j/n) viszonylat. A Tókert és a belváros közötti kapcsolatot a 6A (15 j/n), a 6B (16 j/n) és a már említett 3-as (3 j/n) és 5-ös (13 j/n) járatok biztosítják. A 4A (16 j/n) és a 4B (14 j/n) a centrumot körülfogó viszonylatok, míg a 13 és annál magasabb számú járatok a külső településrészekre közlekednek: Borsosgyőre a 13-as (12 j/n), Kéttornyúlakra a 14-es (19 j/n), Tapolcafőre a 16-os (23 j/n), Böröllőre a már említett 17-es (11 j/n). Kéttornyúlakot és Borsosgyőrt a 15-ös viszonylat köti össze, amely naponta csak egy járatot indít. A csatolt településrészek elérhetőségét nagyban javítják a területükön keresztülhaladó helyközi autóbuszjáratok. A korlátozott menetrendi kínálat alapján a buszjáratok indulása meghatározott (oktatási és munkavállalási) igényeket szolgál ki, és főleg a város hossztengetyét érintik. Az egyéni közlekedési módokra való áttérés miatt az értékesített buszjegyek és bérletek száma ütemesen csökken, ezért a 2014-es kihasználtsági és forgalmi értékek nagysága felülbírálandók.

77. ábra: Pápa autóbuszvonalai és megállói

A pápai helyi tömegközlekedés nem fejlesztett ki okos megoldásokat alkalmazó saját **közösségi közlekedési applikációt**, hanem inkább a MÁV-Volán-csoport által létrehozott rendszerhez csatlakozott. 2021-től a helyi autóbusz-bérleteket és a helyi napijegyeket már MÁV applikáción keresztül is meg lehet váltani. Megosztáson, **sharing-rendszeren** alapuló autó, bicikli vagy roller hálózat nem épült ki Pápán, és az autóbuszok e-járművekre való cseréje sem történt még meg. Az utastájékoztatás az autóbusz-pályaudvaron digitális módon biztosított, de a város többi helyi megállójában csak kinyomtatott menetrend áll rendelkezésre. A buszpályaudvar rámpák kialakításával és hangos tájékoztatási rendszer kiépítésével biztosítja az **esélyegyenlőséget** a közlekedésben. Ezen túlmutató más támogató rendszer – vakvezető sáv, tapintható információ, jelnyelvi segítség – nem biztosított a rászorulóknak számára. A lakossági kérdőívre beérkezett válaszok elmarasztalják a helyi közlekedési rendszert. Az elégedettség szint az ötfokozatú skálán nem éri el a 3 pontot (járatsűrűség: 2,73 pont; lefedettség: 2,72 pont).

78. ábra: Pápai közösségi közlekedés járatsűrűségének megítélése (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)

2.1.11.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A közelmúltban megvalósult kerékpárút-fejlesztéseknek köszönhetően Pápa kiterjedt **kerékpárút-hálózattal** rendelkezik, melynek hossza 2020-ban 10,4 km volt. A beruházásoknak köszönhetően a fragmentált útszakaszok koherenciája folyamatosan javul, azonban a kiépített kerékpárutak még mindig hálózati elemekként jellemezhetőek. A város észak-déli kerékpáros átjárhatósága megvalósult, így Pápa fő útvonalán biztosított a biciklisták közlekedése. A város fő tengelyének számító Jókai utcán (a „Csóka” körforgalomtól a Március 15. térig) nyitott kerékpársávot hoztak létre, melynek folytatása északi irányban nem épült ki. A forgalmas útszakaszon kiépített kerékpársáv baleseti szempontból jelentős kockázattal bír, ezért a kerékpárosok számára alternatív útvonalat biztosít a Jókai utcával párhuzamosan futó Tapolca és Ady sétány. A két sétány 2021 óta folytonos összeköttetést biztosít a város északi és déli kerékpárhálózata között. A kerékpáros infrastruktúra északi részének keleti ága a Gróf úton és a Várkert utcán keresztül a vasútállomás elérhetőségét, nyugati ága a Várkertben keresztül az Erzsébet liget és a húsgyár elérhetőségét szolgálja. Utóbbi útszakaszon aluljáró is biztosított a kerékpárosok számára, elkerülve így a Szent István úton való átkelést. A kerékpárhálózat déli szakasza a hivatásforgalmat szolgálja, mivel ezen keresztül érhető el az ipari park. Szintén a munkába járást szolgálja a Vasvári út menti kerékpárút, amely a bázisrepülőtér kerékpáros megközelíthetőségét teszi lehetővé. Pápa és a csatolt településrészei közötti kerékpáros összeköttetés eddig csak Tapolcafő és Borsosgyőr esetében valósult meg. A folyamatosan bővülő

kerékpárhálózat ellenére az egyéb kerékpáros infrastruktúra (pl. tározók, szervizpontok) kiépítettsége gyenge, közösségi kerékpárrendszer pedig nem létesült. Ezt támasztják alá a lakossági kérdőívre beérkezett válaszok, mivel míg a kerékpárút hosszával (ötös skálán: 3,68 pont) és minőségével (3,8 pont) elégedettek a városlakók, addig a kerékpárosokat támogató infrastruktúra állapotát (2,92 pont) elmarasztalták. Jövőbeli fejlesztési célként jelölték meg a kerékpárutak további bővítését (Kéttornyúlak és a Bakony irányába), fedett kerékpártározók kialakítását, valamint a kerékpárút-hálózat egységesítését.

A **gyalogos közlekedést** szolgáló járdák hossza 2020-ban 130,8 km volt, melyek kiépítettsége és állapota megfelelő, elszórtan töredezett. A gyalogosok számára fenntartott területek közül kiemelendő az újonnan felújított Fő tér és környezete, valamint a város sétálóutcája, a Kossuth utca. Utóbbinak járőfelülete egyenletlen, hézagosan karbantartott. Külön kiemelendő terület a piac és az autóbusz-pályaudvar környéke, amely szintén jelentős gyalogos forgalommal rendelkezik. Lakossági felmérés alapján a járdák fejlesztése továbbra is fontos, mivel a jelenlegi állapotot kedvezőtlennek tartják a helyiek (ötös skálán 2,83 pont). Külön megemlítették az Erzsébetváros, a Csáky utca, a Petőfi utca, valamint a csatolt településrészek járdáinak kifogásolható minőségét.

Pápa gyalogos és kerékpáros léptéke biztosított, amelyet az időközben megvalósuló közlekedésfejlesztések folyamatosan növelnek. Hat balesetveszélyes kereszteződés és átkelőhely átépítése történt meg, ahol többek között csökkentették a járdaszegélyek szintjét, új zebrát festettek fel, valamint a közvilágítást, a zöldterület rendezést és a csapadékvíz-elvezetést is korszerűsítették. Így újult meg az Erkel utca – Munkás utca, a Gyimóti út – Dózsa utca, a Batthyány utca – Sárkány utca, az Ötödik utca – Nagyváradi utca csomópontja, valamint Tapolcafő és Borsosgyőr egy-egy átkelője. A Somlai út, Bocsor utca és Erkel utca találkozásánál lámpás kereszteződést alakítottak ki, a Győri úton kerékpárutat építettek, a Szent István út – Téglagyári út csomópontjában körforgalmat létesítettek, valamint forgalomlassító szigeteket (településkapukat) alakítottak ki a Somlai úton és Borsosgyőron.

41. táblázat: Kerékpárutak és járdák kiépültsége Pápán (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	9	11,5	10,7	10,7	12,1	12,6	12,6	12,6	12,5	10,4	10,4
Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	141	141,3	141,3	141,3	141,8	141,7	143,4	143,4	143,4	130,8	130,8
Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	13,2	13,2

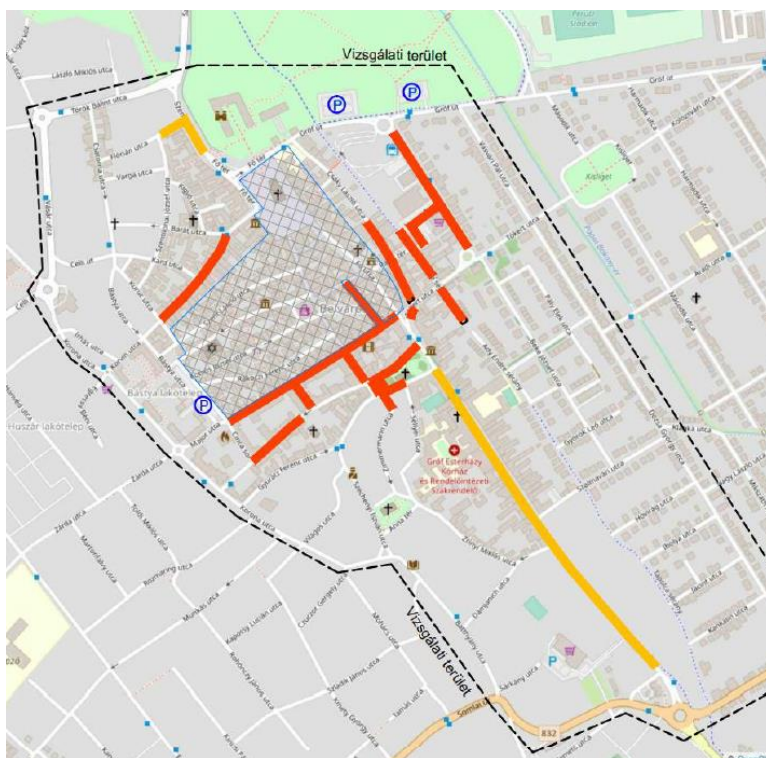
2.1.11.5. Parkolás

A parkolás fejezet rész *Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata* című tanulmány *Parkolás* fejezetét tartalmazza.¹⁴

A vizsgált területen belül, elsősorban a történelmi belváros és közvetlen környezetében a nagy számú forgalomvonzó létesítmény (kereskedelmi, oktatási, közigazgatási, egészségügyi intézmények stb.) illetve a koncentráltan megjelenő lakóingatlanok (társasházak, zársorú beépítés) hatására jelentős parkolási igény generálódik. Ezen igények kielégítése céljából a várakozási lehetőség elsősorban – hacsak azt forgalmi vagy keresztmetszeti okok nem gátolják – a közterületeken belül, részben díjköteles, nagyobb hányadban ingyenes módon vehető igénybe.

A belváros határain, illetve azon belül a közterületeken összesen mintegy 2 650 db személygépkocsi várakozására van jelenleg lehetőség. Ezek nagy része, kb. 80%-a ingyenesen vehető igénybe, közülük mintegy 830 db esetben burkolati jellel kijelölt parkolóállásokról van szó. Ennél több (kb. 1 300 hely) az olyan várakozási lehetőség, ahol elkülönített felület nem áll rendelkezésre, a járművek az útburkolat szélén, padkán állhatnak meg. Két helyen található a belvárosban jelentős befogadó képességgel bíró ingyenes **parkolási létesítmény**. A Bástya utca Petőfi Sándor és Major utcák közötti szakaszán mintegy 150 db, a Gróf utcában a piac illetve autóbusz-pályaudvar közelében a Várkert felőli oldalon két egységben összesen kb. 200 db várakozóhely használható.

79. ábra: Jelenlegi díjköteles parkolási övezetek (A zóna – piros, B zóna – narancs) és jelentős befogadó képességű ingyenes parkolófelületek (kék) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)

¹⁴ KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft. (2022): Parkolás, In: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata. 9-11. p.

A városban az 1990 évek eleje óta működik **díjköteles parkolási rendszer**. Ennek keretében a belvárosban jelenleg közel 530 db várakozóhely vehető igénybe. A parkolási díj díjfizető automatákban előre megváltott jegyekkel, vagy sms-el egyenlíthető ki. A parkolók a díj mértéke alapján két zónába kerültek besorolásra. A történelmi belvároshoz közelebbi utcák az „A” zónához, míg a kissé távolabb fekvő pár szakasz a „B” zónához tartozik. A két zóna között a parkolási díj tekintetében csak minimális különbség mutatkozik (320 Ft/óra és 260 Ft/óra). A parkolási rendszer teljes díjbevétele a járványhelyzet előtti utolsó teljes évben, 2019-ben bruttó 60 MFt volt. Mintegy 180 db kedvezményes áru, azaz lakossági éves bérlet és 50-70 db teljes áru bérlet került értékesítésre. Más dunántúli városok díjszabásához képest Pápán az óránkénti parkolási díjak a drágább övezetben alacsonyabbak, míg az olcsóbb övezetben magasabbak, azaz a két övezet közötti díjkülönbség csekély. A kedvezményes lakossági éves bérletek tekintetében Pápa az átlagosnál drágábbnak minősíthető. Vannak törekvések a parkolási díjak emelésére (pl. Győr, 2021. május), de a járványügyi veszélyhelyzet miatt ezek nem léptek életbe.

42. táblázat: Parkolási díjak néhány dunántúli városban (Ft/óra) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)

Város / övezet	Legdrágább	Közepes	Legolcsóbb
Pápa	320	-	260
Veszprém	360	240	160
Szombathely	400	240	120
Ajka	220	150	100
Győr	400	200	100
Győr, hatálytalanított tervezet (2021)	480	320	200

43. táblázat: Lakossági kedvezményes parkolási bérletek ára néhány dunántúli városban (Ft/év) díjak néhány dunántúli városban (Ft/óra) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)

Város / övezet	Legdrágább	Közepes	Legolcsóbb
Pápa	9 200	-	7 100
Veszprém	12 000	12 000	12 000
Szombathely	5 000	5 000	5 000
Ajka	0	0	0
Győr	3 900	3 900	3 900
Győr, hatálytalanított tervezet (2021)	25 000	25 000	25 000

A **parkolóhelyek foglaltságára** nézve adatszolgáltatásként a KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft. készített **felmérést** 2021. év szeptember elején tíz hétköznapon, három díjköteles parkolási szakasz (Jókai utca, Deák F. utca, Március 15. tér), illetve a három nagy befogadó képességű ingyenes parkolófelület esetében. Az adatokból jól látszik, hogy munkaidőben valamennyi vizsgált parkoló jelentős telítettséget mutat. A belváros magjában vagy annak közelében található férőhelyek (Március 15. tér, Deák F. utca, Bástyá utca) lényegében folyamatosan szinte teljesen kihasználtak, szabad férőhely vagy

nincs, vagy csak minimális mértékben. Ennek következménye, hogy a parkolót kereső gépjárművek „felesleges” útvonalakat kénytelenek megtenni, növelve ezáltal a belváros forgalmi és környezeti terhelését. Ezen parkolók esetében az is jól látszik, hogy jelentős számban használják a környéken lakók is, hiszen a foglaltság a reggel 6 órakor is átlagosan legalább 70-80%, de nem ritka még ekkor sem a 90-100%-os kihasználtság. A Jókai utca esetében ezzel szemben a reggeli órákban minimális a forgalom, míg a Gróf utca esetében feltételezhetően a piac miatt erősen változó. Itt a reggeli órákban jelentkező 50-60% körüli átlagos telítettségében a három műszakban Pápán kívül dolgozók járművei is szerepet játszanak, hiszen a munkásokat itt veszik fel a bérjáratok.

A vizsgált helyszíneken túl jelentős parkolási igény figyelhető meg a többi, a korlátozott behajtású területhez közeli utca esetében is (pl. Major utca, Kossuth utca, Korvin utca, Csáky L. utca), míg távolabb a Korona utca Árok utca – Fapiac tér közötti szakaszán és annak környezetében (pl. Gyurátz utca), valamint a Szent Anna téren és környékén (Zrínyi utca, Séllyei utca) az egészségügyi létesítmények térségében. Ugyancsak sokan hagyják a járműveiket a munkaidő alatt a díjfizetős terület határain túl, a Szabadság utca – Tókert utca körforgalomhoz közeli utcákban (pl. Tókert utca, Beke utca).

44. táblázat: Parkolók átlagos telítettsége %-ban 2021 szeptember 1-10. között hétköznapokon (díjköteles parkolók szürkével jelölve) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)

Időpont	Jókai u.	Márc. 15. tér	Deák F. u.	Bástya u.	Várkert 1.	Várkert 2.
6:00	7	68	85	70	56	55
8:00	86	93	96	81	89	85
11:00	84	96	99	94	95	86
13:00	85	96	100	93	88	83
15:00	83	94	99	93	79	75
17:00	75	79	93	83	71	64

A város parkolási rendszerének megítélése – a lakossági kérdőív alapján – meglehetősen kedvezőtlen. A válaszadók elégedettségi szintje alacsony; öt pontos skálán a közintézmények közelében való parkolást átlagosan 2,36 pontra, a kereskedelmi létesítmények parkolási feltételeit pedig 3,56 pontra értékelték. Külön megemlítették az aránytalanul magasnak ítélt parkolási díjakat, valamint a parkolóház és P+R parkolók hiányát. A vélemények szerint kifejezetten nehéz szabad parkolót találni a vasútállomás, a kórház, a belváros és az Anna téri rendelő környékén.

2.1.12. Közművesítés

2.1.12.1. Víziközművek vízgazdálkodás és vízellátás

Pápa földrajzi adottságaiból adódóan a **csapadékvízvezetés** az egész város területén problémát jelent. Az egykori tómeder helyén található Pápának több településrésze is a belváros térszintje alatt helyezkedik el, figyelmen kívül hagyva a terület felszínalatti vízkészletét. A hirtelen jelentkező

esőzések, villámárvizek és az időközben – a bányászati tevékenység leállása miatt – újra felszínre törő patakok erősen veszélyeztetik Pápa több lakóövezetét. Ilyen terület a Zárda utca, a Tarczy utca, a Gyár utca, a Teveli út és Külső Veszprémi út találkozási pontja, a buszpályaudvar környéke, a Bocsor-városrész vagy a Tókert. A felszíni vízrendezés a belterületek esetében mindenhol kiépült, azonban az extrém esőzések esetén a rendszer nem képes elvezetni a hirtelen lehullott csapadékot. Ennek érdekében az önkormányzat 2021-ben záportározót épített ki a Schwenczel réten, amely képes befogadni a felszínen maradt csapadékvizet. A vízelvezetés többnyire nyílt árkokban valósul meg, de a helyhiány miatt a fedett elvezetőárkok is gyakoriak. Az önkormányzat a nyílt árkok használatát szorgalmazza, de azok karbantartása külön terhet ró a városra. A város kiemelt figyelmet fordít az újonnan kiépülő TESCO környéki utcák csapadékvíz-elvezetésére. Az itteni magánérős utcák vízelvezetése az önkormányzat és a telektulajdonosok közös hozzájárulásával épül ki. Cél, hogy a műszaki elvárásoknak megfelelő nyílt elvezető árkok létesüljenek a városrészben, amelyek nyugati irányba elvezetik a fölösleges csapadékmennyiséget. Külön probléma, hogy a csapadékvíz és a szennyvíz elválasztása még nem mindenhol történt meg, így a belvároshoz közeli Ady Endre sétányon és a Tapolca sétányon sem. Ezt támasztják alá a lakossági kérdőívre beérkezett válaszok, amelyek a csapadékvíz-elvezetés javítására, a régi árokrendszerek és hidak rendbetételére, valamint a zártkertes külterületek (Öreghegy, Kishegy, Törzsökhegy) infrastruktúrafejlesztésére hívják fel a figyelmet.

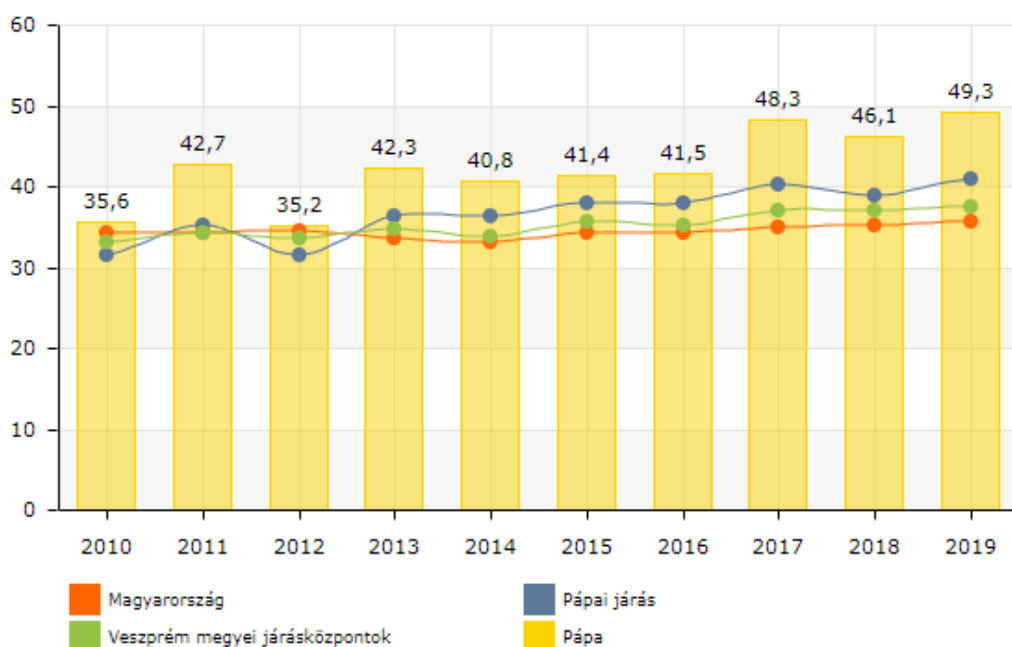
A város **ivóvízellátását** az önkormányzati tulajdonban lévő Pápai Vízf- és Csatornamű Zártkörűen Működő Részvénytársaság biztosítja. Pápa vízellátási rendszere optimális, a lakosság és a várost használók igényeit ellátja. Kivételt csak azon külterületek és zártkertek jelentenek, amelyek a jelenlegi önkormányzati szabályozások szerint lakóépülettel nem rendelkezhetnének. A jelenlegi külterületen lévő egykori majorok, cselédházak és volt gazdasági épületekhez tartozó szolgálati házak (például Pálházapuszta) vízellátása szintén nem megoldott, így az itteni lakókhöz lajtoskocsin szállítják a szükséges vízmennyiséget. Kivételt képez azonban az Öreghegy és a Kishegy, amelyek ivóvízhálózata kiépült. Az ivóvízhálózatba és a szennyvízgyűjtő hálózatba bekapcsolt pápai lakások aránya 2012-ben elérte a 100%-ot. 2018-tól azonban a közműhálózatból szétváló új lakások aránya csökkenni kezdett. 2018-ban a lakások 99,7%-a (13 758 db), 2020-ban már csak 99,4%-a (13 800 db) bírt szennyvízelvezetéssel. 2020-ban összesen 91 lakás volt Pápán, amely nem volt bekapcsolva a város szennyvízgyűjtő-hálózatába. Az ivóvízzel és árammal el nem látott lakások aránya ismeretlen, mivel utóbbinak értéke csak háztartási bontásban érhető el.

A város közüzemi ivóvízvezeték-hálózatának hossza 2020-ban 153 km volt, amelyen keresztül ugyanezen évben 2 238,81 ezer m³ víz folyt ki. A **szolgáltatott vízmennyiségnek** több mint a fele (52,3%; 1 170,91 ezer m³) háztartásokhoz került, a maradék 36,1% (809,25 ezer m³) az iparra, 11,6% (258,65 ezer m³) pedig egyéb ágazatra jutott. Az évente felhasznált vízmennyiség 2010-2020 között folyamatosan növekedett: az eltelt időszak alatt összesen 36,8%-kal nőtt az éves vízfogyasztás nagysága. A **vízfogyasztás napi átlaga** a 2010-es 4,455 ezer m³-ról 6,134 ezer m³-re nőtt (2020), amely szerint az utolsó vizsgált évben a háztartások naponta 3,208 ezer m³-t, az ipar 2,217 ezer m³-t, az egyéb ágazatok pedig 0,709 ezer m³-t hasznosítottak. A háztartásoknak szolgáltatott víz egy lakosra jutó mennyisége szintén emelkedett. Míg 2010-ben egy lakos évente átlagosan 35,648 ezer m³ vizet használt el, addig 2019-ben ez az érték már 49,269 ezer m³-re nőtt (2020: 39,844 ezer m³).

80. ábra: Szolgáltatott víz mennyisége ágazati bontásban – Pápa (Forrás: KSH)

81. ábra: Háztartásoknak szolgáltatott víz egy lakosra jutó mennyisége (1000 m³) (Forrás: TelR)

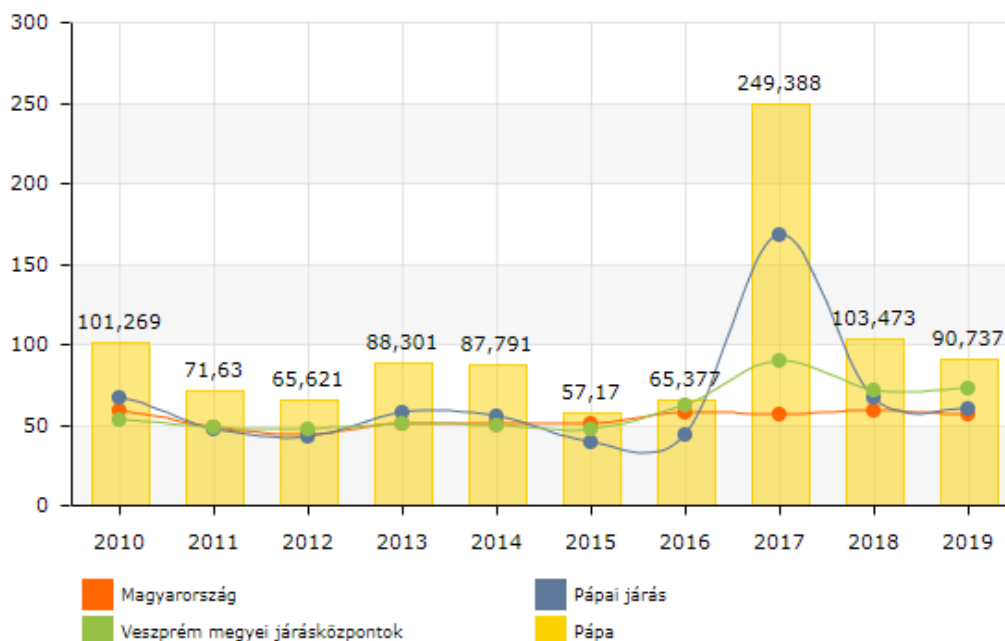
A **csatornahálózat** kapacitásgonddal nem küzd. A város megfelelően méretezett szennyvízteleppel rendelkezik (9 096 kgO₂/nap), amely a saját települési szennyvizén kívül Dáka, Békás, Mezőlak, Mihályháza, Nyárád és Pápadereske szennyvizét is feldolgozza. Pápa külterületein – még a vezetékes vízellátással ellátott helyeken is (Öreghegy, Kishegy) – a vízvezetés hiányzik. A város

közcatornahálózatának hossza 2020-ban 136,2 km volt. A Pápai Víz- és Csatornamű Zrt. adatai alapján a csak Pápan keletkezett éves szennyvíz mennyisége 2016,5 ezer m³-t tett ki, amelynek 51,6%-a háztartásokból (1 039,6 ezer m³), 39,7%-a az iparból (799,6 ezer m³), a maradék 8,8% pedig egyéb tevékenységből (177,3 ezer m³) származott. Az évente elszállított vízmennyiség nagyságában jelentős változás nem történt, értéke 2 000 ezer m³ körül ingadozott. A város szennyvíztermelésének napi átlaga 2020-ban 5,525 ezer m³ volt, amelyhez a háztartások napi átlagban 2,848 ezer m³-rel járultak hozzá. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett összes szennyvíz mennyisége 2020-ban 2 742,9 ezer m³ tett ki, amelynek értéke 2010-2020-as időszakban 2 000 és 3 000 ezer m³ között ingadozott (kiugró érték 2017-ben volt: 7 576,92 ezer m³). Ez alapján 2020-ban az egy lakosra jutó összes szennyvíz mennyisége 93,3 m³ volt.

82. ábra: Közcatornában elvezetett szennyvíz mennyisége – Pápa (Forrás: KSH)

83. ábra: A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége egy lakosra (m³) (Forrás: TelR)

2.1.12.2. Energia

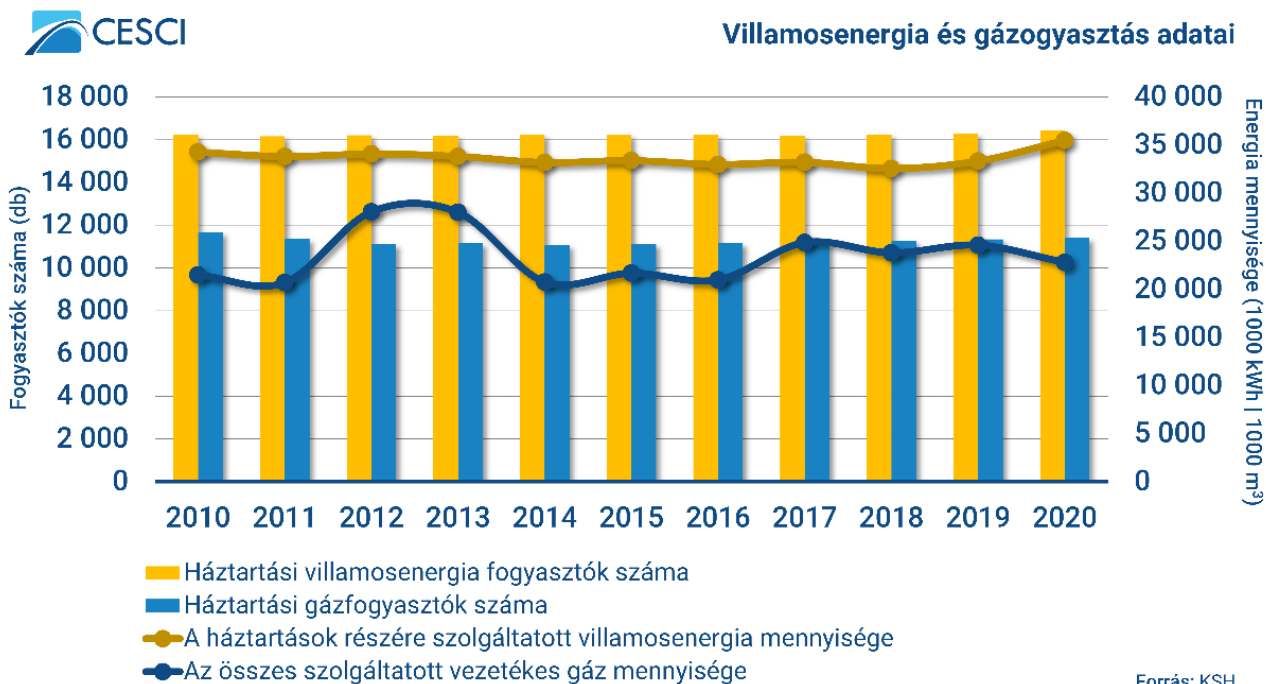
A város lakóterületein az energiaellátási rendszerek kiépítettsége megfelelő. A villamos energiához való hozzáférés – a szénhidrogén ellátással szemben – még a külterületeken is megoldott. Az önkormányzatnak azonban nem célja, hogy ezek a területek beépített, lakófunkcióval rendelkező területté váljanak, mivel az utak és a közművek kiépítése és fenntartása jelentős költséggel terhelné meg a város költségvetését. Mindemelllett a külterületek spontán kiépült telkei nem is felelnének meg a közműhálózat létesítéséhez szükséges alapfeltételeknek (pl. útszélesség).

Pápa kiefeszűtségű villamosenergia-elosztóhálózatának hossza 2020-ban 196,7 km volt, amelyen keresztül a villamos energiát az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. szolgáltatja. A háztartási **villamosenergia** fogyasztók száma 2010 óta – kisebb visszaesésektől eltekintve – enyhén növekszik. A 2010-2020-as időszakban számuk 16 100 db és 16 500 db között változott, melynek legmagasabb értékét 2020-ban mérték (16 421 db). A villamosenergia-fogyasztók több mint 90%-át a háztartások teszik ki, de arányuk – ha minimálisan is – folyamatosan csökken (2020: 90,9%). Pápa összes villamosenergia-fogyasztójának száma az eltelt időszakban töretlenül nőtt, 2020-ban elérte a 18 059 darabot (2010: 17 667 db). A háztartásoknak szolgáltatott villamosenergia nagysága 2010-2018 között csökkent, majd azt követően emelkedésnek indult (2018: 32 550 ezer kWh; 2020: 35 479 ezer kWh). Az egy lakosra jutó háztartási villamosenergia nagysága 2010-2018 között jelentős mértékben nem változott (2010: 1,06 ezer kWh), majd 2018-tól fogva erőteljes növekedésnek indult: 2019-ben elérte az 1,1 ezer kWh-ot, 2020-ban pedig 1,2 ezer kWh-ot. Ezzel szemben a város által felhasznált összes villamosenergia mennyisége 2010-2018 között nőtt, 2018 és 2020 között pedig csökkent

(2018: 122 388 ezer kWh; 2020: 111 031 ezer kWh). Annak ellenére, hogy a fogyasztók többségét a háztartások adják, a szolgáltatott villamosenergiának mégis csak 32%-a (2020) jut rájuk.

A városban lefektetett gázcsőhálózat hossza 2020-ban 209 km volt. Ezen keresztül a gázellátást az E.ON Közép-dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja. A háztartási **gázfogyasztók** száma a 2010-2020-as időszak elején erőteljesen fogyott. 2010-ben 11 663 darab háztartás rendelkezett gázellátással, ami 2014-re 11 080 darabra csökkent. A 2014-es minimum értéket követően a gázfogyasztó háztartások száma ütemesen növekszik, de 2020-ban (11 403 db) még mindig nem érte el a kiindulási szintet. Ezzel szemben a város összes gázfogyasztója 2020-ban (12 325 db) 228 fogyasztóval volt több, mint 2010-ben (12 097 db). A villamosenergiához hasonlóan a város teljes gázfogyasztóinak a túlnyomó többségét a háztartások adják (92,5%). A háztartások éves gázfogyasztásának nagysága – kisebb kilengésektől eltekintve – 2010 óta csökken. Míg 2010-ben a pápai háztartások évente összesen 12 620,8 ezer m³ gázt használtak fel, addig ez 2020-ra 11 408,6 ezer m³-re mérséklődött. Az egy lakosra jutó éves háztartási gázfogyasztásnak értéke ilyen különbséget a két év között nem mutat (2010: 388,7 ezer m³; 2020: 388,2 ezer m³). Ezzel szemben az összes szolgáltatott vezetékes gázmennyiség emelkedést mutat a kiindulási évhez képest (2010: 21 487,9 ezer m³; 2020: 22 787,8 ezer m³). Jelentős kilengés csak 2012-ben (28 057,5 ezer m³) és 2013-ban (28 002,6 ezer m³) történt, amikor az éves felhasznált gázmennyiség 28 000 ezer m³ fölé emelkedett. A villamosenergiával ellentétben a háztartások részesedése a város teljes gázfogyasztásában sokkal jelentősebb, mivel annak felét teszi ki (50,1%).

84. ábra: Villamosenergia és gázfogyasztás adatai – Pápa (Forrás: KSH)

45. táblázat: Pápa villamosenergia adatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	16232	16161	16208	16185	16222	16216	16223	16165	16246	16277	16421

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	34261	33802	34069	33816	33175	33374	32970	33201	32550	33323	35479
Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	17667	17566	17690	17636	17661	17659	17732	17775	17871	17940	18059
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	99828	99464	100202	102355	104969	107979	110401	117639	122388	119550	111031
A kifesztésű villamosenergia-elosztóhálózat hossza (km)			195,7	196,1	196,3	196	196,4	195,3	195,9	196,3	196,7

46. táblázat: Pápa gázfogyasztás adatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	11663	11361	11108	11170	11080	11124	11174	11231	11279	11337	11403
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	21487,9	20691,5	28057,5	28002,6	20750,2	21674,6	20977,7	24857,7	23790,3	24590,7	22787,8
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	12620,8	12417,9	11842,3	13093,6	10884,2	12320,1	10696,9	12191	11212	11403	11408,6
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	199,8	200	200,4	201,1	201,2	201,9	202,2	202,4	208,4	208,9	209
Összes gázfogyasztók száma (db)	12097	12021	12140	12044	12063	12003	12069	12136	12188	12267	12325

A **közvilágítás** kiépítettsége szinte teljeskörű, a közvilágítás kiépítettsége néhány utcából azonban még hiányzik (pl. Kelmefestő utca, Fazekas utca egy része, Gábor Dénes utca egy része). A város belső részein a lámpatestek földkábelekkel ellátottak, míg a kijebbi eső területek közvilágítását a kifesztésű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejek biztosítják. A 3 800 pontos közvilágítási rendszer teljesítménye 1 339,292 MWh, ami 2015-höz képest (961 MWh) jelentős növekedést jelent. Az energiahatékonyság jegyében a régi lámpák LED-technológiájú lámpatestekre való átalakítása a gyakorlatban már megkezdődött, de a teljes átállás még nem fejeződött be. A közvilágítási rendszer korszerűsítése összekapcsolódik a közlekedés és a zöld felületek fejlesztését érintő beruházásokkal, úgymint gyalogátkelőhelyek, kerékpárutak és közúti körforgalmak létesítésével. A közvilágítás

színvonalának javulását lakossági szinten is érzékelni lehet, mivel a beküldött kérdőívek alapján a válaszadók többsége elégedett a város közvilágításával. A további fejlesztés azonban elkerülhetetlen, amire a válaszadók egy része külön felhívta a figyelmet.

Pápa város közműszolgáltatása **szenzoros eszközöket** és egyéb okos megoldásokat jelenleg nem alkalmaz. A középületek és intézmények infrastrukturális fejlesztése során ugyan több épületet is napelemmel láttak el, de a **megújuló energia felhasználásának** arányát nem mérik, így ilyen adattal nem rendelkezik a város. Az alternatív energiaforrások közül csak a napenergia alkalmazására van lehetőség, ezért az önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése – nyílászárócserén, világításkorszerűsítésen és hőszigetelésen túl – napelemek telepítését is tartalmazza. A város fejlesztési igényei között szerepel egy napelempark kialakítása, amely alkalmas lenne 19 közintézmény energiafogyasztásának a csökkentésére, azonban az energiatermelő létesítmény elhelyezése – megfelelő nagyságú egybefüggő terület híján – nem megoldott. A napelemes kiserőmű 499 kVa csatlakozási teljesítményű lenne, ami 589 000 kWh villamosenergiát állítana elő évente. Mivel se napelemes erőmű, se távfűtés nincs a városban, ezért ilyen típusú **energiaellátási hatókörrel** nem rendelkezik Pápa.

Az **önkormányzati intézmények energiahatékonysága** az utóbbi években jelentősen javult, mivel több energetikai fejlesztés is megvalósult a városban. Ezek közül tizenkét intézmény korszerűsítése emelhető ki. A beruházások keretében többnyire az épületek nyílászárócseréje és külső hőszigetelése valósult meg. Ezenfelül az intézmények tetején napelemeket és napkollektorokat helyeztek el, amelyek az épületek áramellátását és fűtésrendszerét egészítették ki. Továbbá a fűtéskorszerűsítés keretében beszerzett új vagy felújított gázkazánok a földgázfogyasztás mennyiségének csökkentését tették lehetővé. Ebből adódóan csökkent a fosszilis energiafelhasználás, az üzemeltetési költségek és az épületek által okozott környezet terhelés is. Összességében az intézmények fenntartási költségei átlagosan 30-40%-kal javultak. A Városi Sportcsarnok 2021-ben újult meg. Az energetikai korszerűsítés keretében szigetelték a padlásfödémét, a belső mennyezetet és a padlástér oldalfalait. Az épületet új kazánnal látták el, a tetőhéjazatot kicserélték, a tetőt pedig 192 darab napelemmel szerelték fel. A sportcsarnok energetikai megújítása szükségszerű volt, mivel üzemeltetési költsége folyamatos nehézséget jelentett a város számára. A Nátus konyha renoválása 2020-ban valósult meg. A beruházás keretében az épület homlokzatát és padlásfödémét szigeteléssel látták el, valamint a nyílászárócserén felül a világítást is korszerűsítették. A fűtés és melegvíz biztosítása érdekében napelemmel és napkollektorral látták el az intézményt. Az ESZI Vörösmarty Úti Otthonház és az ESZI Teveli Úti Otthonház épületeinek nyílászáróit kicserélték, homlokzatát és padlásfödémét szigetelték, fűtésrendszerét korszerűsítették, a tetőzetét pedig napkollektorral és napelemmel látták el. A 2019-ben átadott Szent Anna ház energetikai korszerűsítése külső hőszigetelést, nyílászárócserét és fűtéskorszerűsítést tartalmazott, míg a Jókai Mór Művelődési Központ épületének 2020-as energetikai felújítása nyílászárócserére és hőszigetelésre korlátozódott. A szintén 2020-ban elkészült Jókai Mór Városi Könyvtár a hőszigetelésen és nyílászárócserén felül új kazánnal, LED-es lámpatestekkel és napelemmel bővült. 2022-re Pápa mindhárom bölcsődéje megújult. A Napsugár Bölcsőde 2018-ban külső nyílászárókat, tető- és falszigetelést, napelemeket és új fűtésrendszert kapott. A Fenyveserdő Bölcsőde 2022-ben szintén külső hőszigeteléssel, új külső és belső nyílászárókkal, padlófűtéssel, tetőszigeteléssel és napelemmel gazdagodott. A Huszár lakótelepi Óvoda 2018-ban csak részben lett felújítva, melynek keretében nyílászárócseréje, tetőszigetelés és térrendezés történt. A 2017-ben átadott Kilián lakótelepi orvosi rendelő energetikai fejlesztése külső

hőszigetelést, nyílászárócserét, tetőszigetelést, valamint új kazánok beszerzését tartalmazta. Ezen felül a Huszár lakótelepi orvosi rendelő födémjét és külső falait hőszigeteléssel látták el, nyílászáróit és kazánját kicserélték, a rendelő alapterületét pedig megnövelték. A felújításra és **energetikai korszerűsítésre** váró önkormányzati épületek között található a Nátuskerti Óvoda, a Szivárvány Óvoda, a Fáy lakótelepi Óvoda és a Huszár lakótelepi Óvoda. Ezek mellett a Jókai Mór Város Könyvtár és a Jókai Mór Művelődési Központ épülete is további fejlesztést igényel. Mindkét intézmény világítás- és fűtésrendszere elavult, a könyvtár tetőszerkezete pedig renoválásra szorul.

Energiaellátási gondok jelenleg nincsenek Pápán, de a város áramellátási kapacitása korlátot jelenthet a jövőbeli iparfejlesztések számára. Emiatt az áramellátási hálózat és az elosztóhálózati hely fejlesztése szükséges. Mivel az áramellátási rendszer az E.ON Észak-Dunántúli Áramhálózati Zrt. tulajdonában van, ezért az önkormányzatnak nincs lehetősége annak korszerűsítésére. Ezen korlátok azonban a lakosság oldaláról nem tapasztalható, a háztartások energiaellátása kapacitásproblémával nem küzd. Az önkormányzat számára 2019-ben elkészült Fenntartható Energia- és Klímaakcióterv – SECAP¹⁵ adatai alapján vizsgálható a **város energiagazdálkodása és energiafelhasználása**. A bázisévnek számított 2015-ben az önkormányzati épületek teljes energiafelhasználása 526,24 MWh volt, amelyből a villamos energia 439,4 MWh-ot, a földgáz 86,84 MWh-ot tett ki. A lakóépületek az adott évben együttesen 150 158 MWh energiát használtak fel. Ennek többsége földgázból (119 080 MWh) származott, amely mellett a villamos energiából (23 928 MWh) és a szénből/tűzifából (7 150 MWh) származó energiafogyasztás eltörpült. A szolgáltató szektor épületállományának – az önkormányzati tulajdonú épületeket nem számolva – teljes felhasznált energiamennyisége 2,5 GWh villamos energia és 81,6 MWh földgáz volt. Az ipari létesítmények által felhasznált energiamennyiség pedig még ezt is meghaladta a maga 15,1 GWh villamos energia és 336,3 MWh földgáz szükségletével. A 2021-es adatszolgáltatás alapján az önkormányzati épületek energiafogyasztása összesen 8 116,6 MWh volt, amelyből a villamos energia 1 324,4 MWh-t, a földgáz 6 792,2 MWh-t (643 809 m³) tett ki. 2015-höz képest az önkormányzati épületek teljes energiafelhasználása jelentősen megugrott, több mint a duplájára nőtt. Az önkormányzati épületek közül a legnagyobb földgázigénnyel Pápa Város Önkormányzatának Egyesített Szociális Intézménye (151 974 m³) és Pápa Város Önkormányzata (116 485 m³) rendelkezett. Villamos energia tekintetében 2021-ben – szintén önkormányzati épületeket vizsgálva – a Pápai Sport Nonprofit Kft. (308 085 kWh) és a Pápai Platán Nonprofit Kft. (251 529 kWh) használta fel a legtöbb energiát, míg a legkisebb energiaigénye – mind a földgáz (7 863 m³), mind pedig a villamos energia (6 468 kWh) szempontjából – a Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézetének volt.

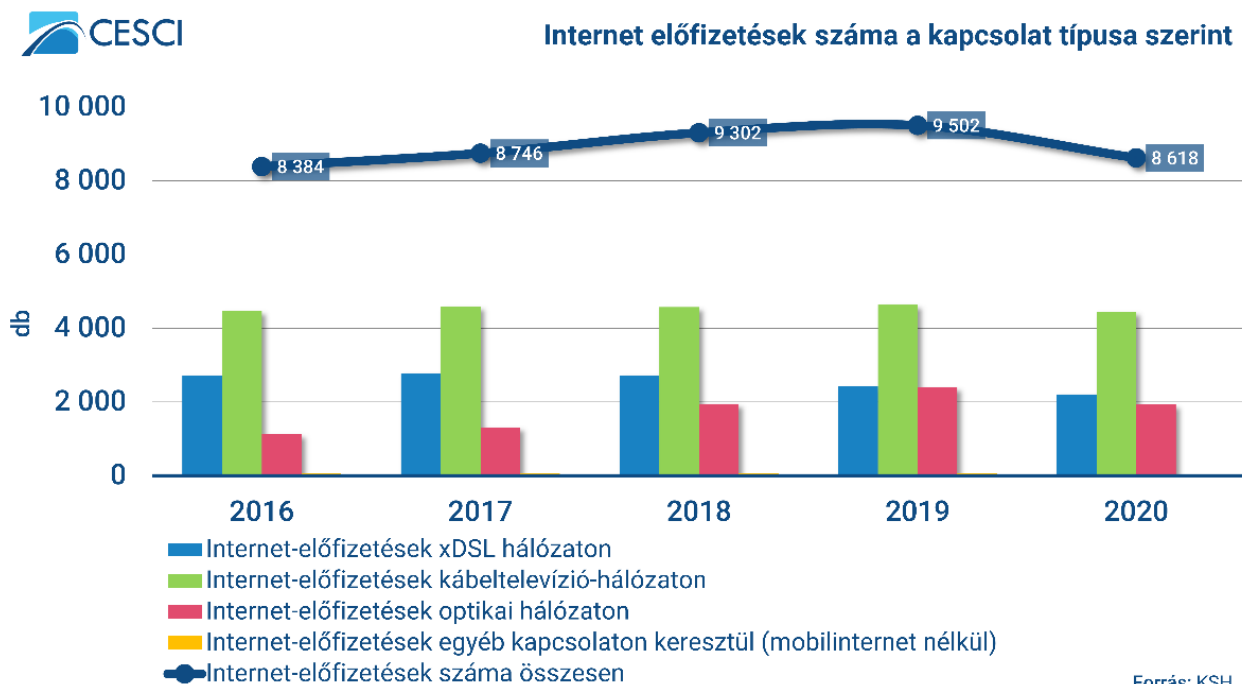
2.1.12.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Az **internet-előfizetések száma** Pápán 2013-2019 között folyamatosan nőtt: míg 2013-ban 7 071 előfizetés volt, addig 2019-ben már elérte a 9 502-t. Az előfizetések számának növekedési trendje 2019-ben megtört, mivel annak értéke 2020-ra 884 darabbal visszaesett (8 618 db). Az előfizetések típusai alapján az előfizetőknek több mint a fele (51,6%; 4 447 db) kábeltelevízió-hálózaton keresztül fér hozzá az internetszolgáltatáshoz. Az xDSL hálózatot (25,7%; 2 211 db) és az optikai hálózatot

¹⁵ ÉMI (2019): Pápa Város Önkormányzatának Fenntartható Energia- és Klímaakcióterve – SECAP

(22,3%; 1 925 db) használók nagysága közel azonos, míg az egyéb kapcsolatot választók száma (0,4%; 35 db) minimális volt. A trendek alapján látható, hogy míg a vizsgált időszak elején a kábeltelevízió-hálózatot (46,3%; 3 276 db) és az xDSL hálózatot (42,6%; 3 011 db) használók száma közel azonos volt, addig az azóta eltelt időszak alatt a két érték közötti olló szétnyílt a kábeltelevízió-hálózat javára. A **kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások** száma 2010-2014 között 10 000 db körül stagnált, majd 2015-től jelentősen (+5 536 db) megugrott, és ezen a szinten rögzült. Pápán 2019-ben 16 644 darab lakás volt bekapcsolva kábeltelevízió-hálózatba.

85. ábra: Internet előfizetések száma a kapcsolat típusa szerint – Pápa (Forrás: KSH)

47. táblázat: Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma Pápán (db) (Forrás: KSH)

Mutatók	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	9975	10076	9677	10018	9688	15224	15632	16010	16751	16644

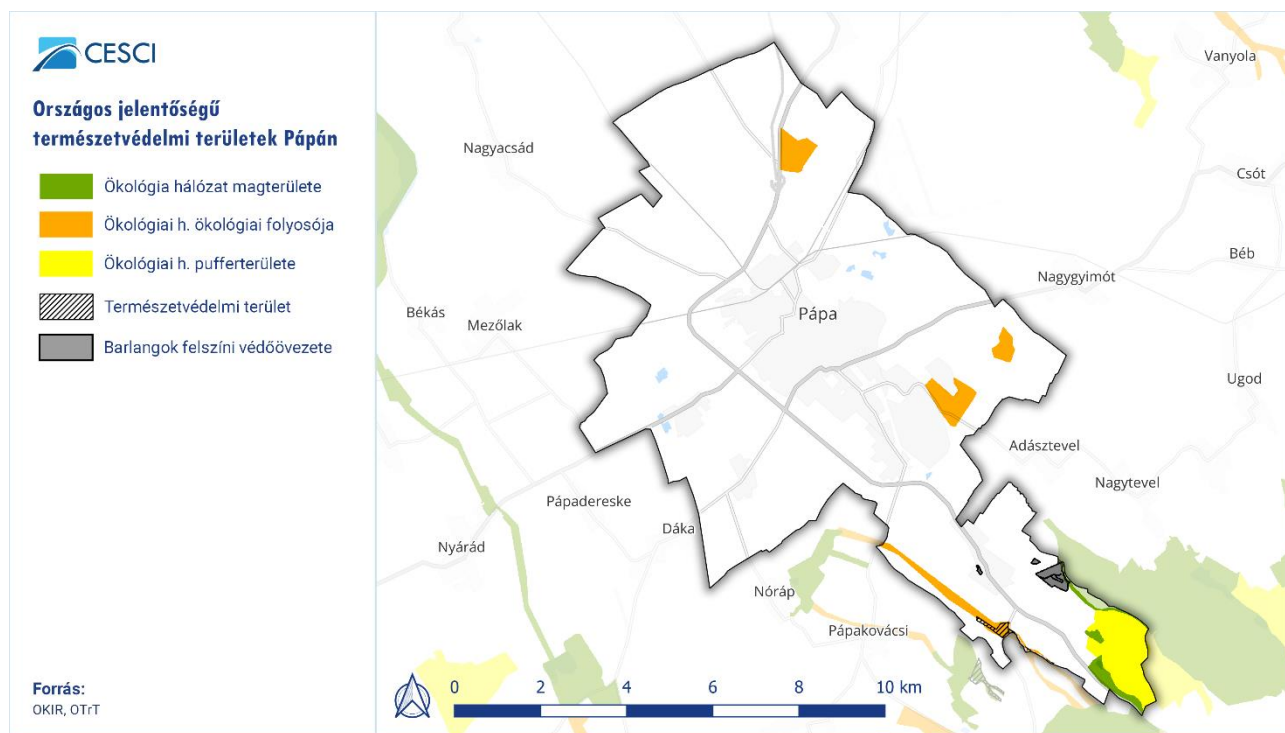
2.1.13. Környezetvédelem¹⁶

A város településfejlesztési koncepciója így foglalja össze a város környezeti jellemzőit meghatározó táji adottságait: „Két egymástól karakteresen eltérő tájegység, a Dunántúli-középhegység, és a Kisalföld találkozik a város határában, amely a Pápai síkság elnevezésű kistájon fekszik. Pápa belvárosa lényegében egy nagy hordalékkúpra épült, amelynek kialakulása a mainál jóval csapadékosabb körülmények között, a vidék meghatározó vízfolyásának, a Tapolcának és mellékvízeinek volt köszönhető. A Pápai-síkság felszíne sehol sem tökéletesen sík, mindenütt található rajta kisebb-nagyobb kiemelkedések, amelyeket a népi nyelv „hegyeknek” nevez. A város területén ilyen az Öreghegy vagy Nagyhanta tengerszint feletti 182 illetve 172 méterrel, a Kishegy vagy Kishanta 164 méterrel, a Törzsökhegy 166 méterrel.” Mindezek a természeti adottságok jelentősen befolyásolták Pápa környezeti adottságait.

Természetvédelmi területek

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek közül egy található Pápan, a közel 13 hektáros Tapolcafői-láprétek Természetvédelmi Terület.

86. ábra: Országos jelentőségű természetvédelmi területek elhelyezkedése Pápa területén

Ex lege védett láp található még a település délkeleti részén, a Kalapács-ér mentén. Az Országos Barlangnyilvántartás alapján öt barlang található Pápa területén. Ezek közül az alábbi négy ex lege védett: Kristály-barlang, Lombik-barlang, Öreg kőhányás barlangja (Tapolcafő), Töpéri-barlang; míg

¹⁶ A fejezet összeállításához felhasznált városi településfejlesztési dokumentumok: KD-ITS Konzorcium (2015): Pápa város integrált településfejlesztési stratégiája, I. Megalapozó vizsgálat; Pestterv (2017): Pápa Város Településfejlesztési Koncepciója; Végh&Végh MKT Kft. (2019): Pápa Város Környezetvédelmi Programja 2018-2022; KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft. (2019): Pápa Településszerkezeti Terve

a Tapolcafői-forrásbarlang megkülönböztetetten is védett. A Természetvédelmi Információs Rendszer két forrást tart számon a város területén: az Örvény-tó forráscsoportját, valamint a Kalapács-ér forrását.

Natura 2000 terület a településen nem található.

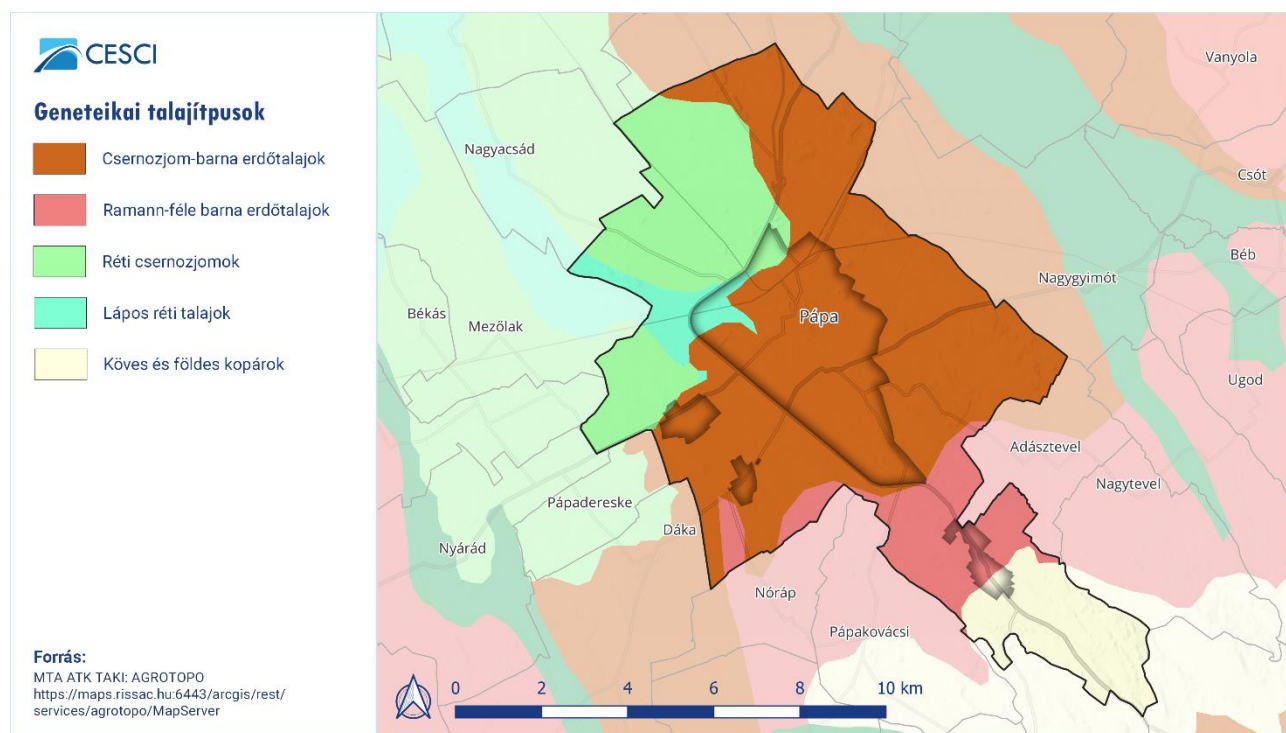
Az országos ökológiai hálózat magterületéhez tartoznak a település déli részének ex lege védett lápjai, a Kalapács-ér és Jári-patak menti területek; a hálózat ökológiai folyosójához soroltak a Gyulamajori-patak déli szakaszának vízfolyást kísérő vízparti területei, az Öreghegy és Törzsökhegy közötti erdőterület, Sávolypusztá környezete, valamint a Dörzeményi erdő; a település déli részének jellemzően erdőszült területei puffer területként vannak nyilvántartva.

A Belső várkert 1977-től helyi jelentőségű természetvédelmi terület.

Talajtani adottságok

A kistáj uralkodó talajtípusai az erdőtalajok. Ezek közül legnagyobb arányban a csernozjom-barna erdőtalajok képviselik magukat, melyek löszös, vagy más periglaciális üledékeken találhatóak, mechanikai összetételük homok, vagy homokos vályog, de durva vázrészű változatok sem ritkák. A város taljainak kémhatása jellemzően gyengén savanyú, Borsosgyőrtől északra a felszíntől karbonátos.

87. ábra: Genetikai talajtípusok Pápa térségében

A termőréteg vastagsága a város szinte teljes területén meghaladja a 100 cm-t, ugyanakkor a talajértékszám egy-két foltot leszámítva közepes, vagy gyengébb. A talaj szervesanyag készlete

északnyugatról délkelet felé, a talajtípusokat követve csökken, míg a lápos réti talajok esetében ez az érték 400 t/ha feletti, addig a Pápa-Tapolcafőtől délre található területeken ez az érték minimális.¹⁷

Felszíni és a felszín alatti vizek

A településfejlesztésnél figyelembe kell venni azokat az adottságokat, amelyek egyrészt előnyösen hasznosíthatók, másrészt hátrányosan feladatokat okoznak. A település kedvező természeti adottsága a felszíni vizekben és a felszín alatti vizekben is a gazdagsága, de ezek egyben a település fejlesztésénél figyelembe veendő fejlesztést korlátozó adottságok is.

A település relatív síkföldrajzi adottságának hatására felszíni vizekben nagyon gazdag, de hatására a település jelentős hányadán tavak, vízállásos területek alakultak ki. Ezeknek hasznosítási lehetősége szintén korlátozott.

Pápa város az 1-4 Marcal tervezési alegységhez tartozik az országos vízgyűjtő gazdálkodási rendszerben. Pápa városának két közismertebb vízfolyása a Tapolca patak és a Bakonyér voltak. Előbbi forrásai azonban a XX. század bányászati tevékenységeinek következtében elapadtak. A bányászati tevékenységek felhagyása után, 2010 tavaszán bukkant újra felszínre a tapolcafői forrás vize. Hosszú műszaki előkészítő munkálatok után, 2019-ben a Bakonyéren keresztül nyitottak újra utat a Tapolcának a városba. A Bakonyér természetes eredetű, de erősen módosított, időszakos jellegű, dombvidéki, közepes esésű, durva és közepes-finom mederanyagú, kis vízgyűjtővel rendelkező vízfolyás. Jellemző vízhasznosítása a vízelvezetés. A vízfolyás hossza: 28,25 km. E két, a városi identitás szempontjából is jelentős vízfolyáson kívül, a város kisebb, sok esetben időszaki felszíni vízfolyásai közé tartozik a Horgas-ér, a Darza-patak, Kis (Mezőlaki)-Séd, a Gyulamajori-patak.

A település területén nagyobb kiterjedésű természetes állóvíz nem található. Borsosgyőr területén található meg a téglagyári bányatavak, Tapolcafőn halastó található, ezeken kívül még dísztó, valamint öntözővíz tározó található a város területén.

Saját ivó- és termálvíz vízbeszerzés lehetőségét biztosítja a rendelkezésre álló kedvező felszín alatti vízkészlet, ugyanakkor a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területen fekvő települési adottság miatt (a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint), a felszín alatti vízbázisának védelme egyben a település kiemelt feladata.

A tapolcafői vízbázis az É-i Bakony ÉNy-i előterében fakadt forrásokra települt. Vízbázisra veszélyes, potenciálisan veszélyes (beavatkozást igénylő) szennyező források: Tapolcafő község, Tapolcafő-Kőhányási felhagyott bányagödrök, Bakonyjáki szennyvíztisztító és a hulladéklerakó.

A Pápai Strandfürdő a kt.4.1 jelű termálkarszt víztestből nyeri vizét, a kitermelt vízmennyiség alapján (291.000 m³/évi átlagtermelés) fontos vízkivételi helynek minősül.

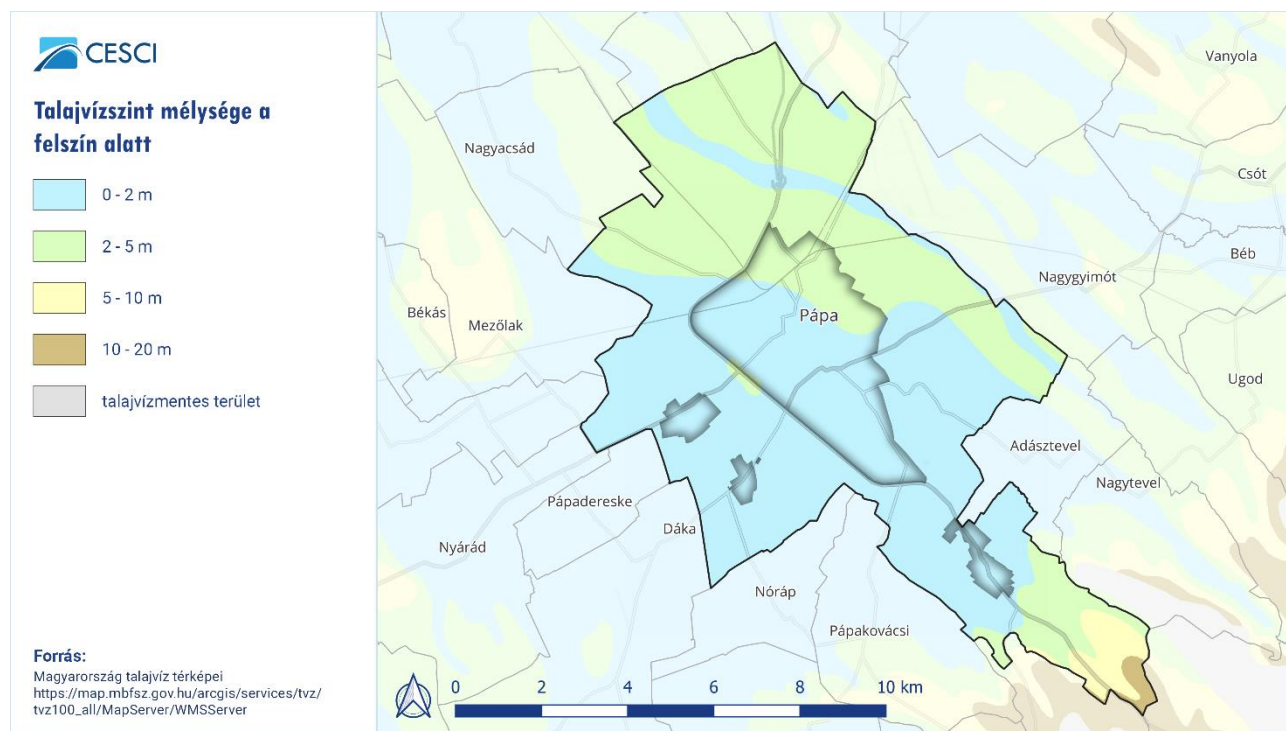
A Dunántúli-középhegység főkarszt víztárolóját a múlt században bányászati, valamint kedvezőtlen hidrometeorológiai folyamatok miatt igen intenzív karsztvízszint süllyedés jellemezte, amit azonban a rendszerváltás környékén beállt gazdasági, szabályozási, valamint természeti változások megfordítottak. A megindult karsztvízszint emelkedés napjainkra igen jelentős mértékben előrehaladt, annak várható hatásait az Országos Vízügyi Főigazgatóság külön projektben vizsgálja. A projekt célja, hogy meghatározza, előre jelezze azokat a területeket a térségben, ahol a karsztvízszint

¹⁷ <https://maps.rissac.hu:3344/webappbuilder/apps/2/>

emelkedése miatt problémák, gondok jelentkeztek, illetve a későbbiek során jelentkezni fognak. A problémák kezelésére beavatkozási javaslatok készülnek. A beavatkozási javaslatok elkészítése mellett fontos figyelmeztetés készül az önkormányzatok és a területen gazdálkodók számára a területhasználatok tekintetében.¹⁸ A karsztvízszint emelkedése elsődlegesen Pápa-Tapolcafő területét érinti.

A városközpontot kivéve az egész terület kis esésű, a talajvíz szinte mindenütt a terepszint közelében van. A talajvízszint csak a közigazgatási terület délkeleti részén található mélyebben.¹⁹

88. ábra: Talajvízszint mélysége a felszín alatt

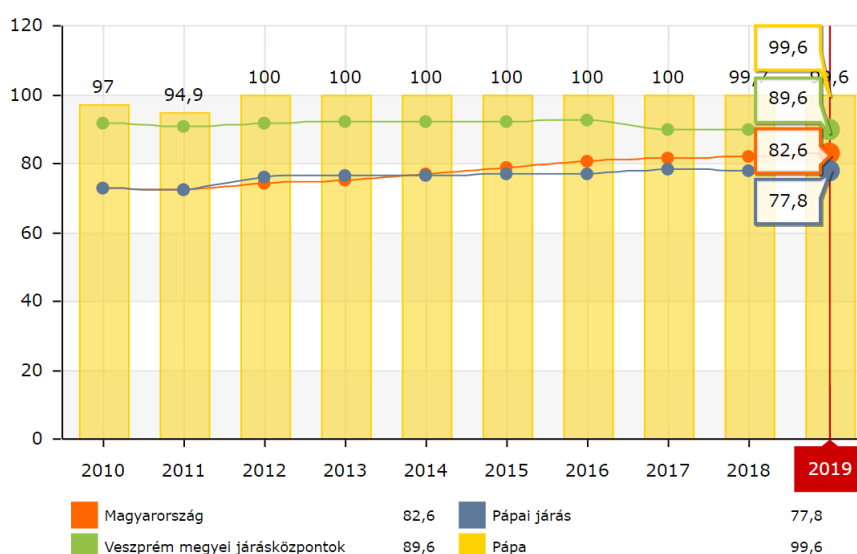

A közüemi ivóvízvezeték-hálózatba, és a közcsonna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya is már gyakorlatilag elérte a 100%-ot.

¹⁸ A Dunántúli-középhegységi karsztvízszint emelkedés okozta jelenségek állapottrögzítése, a várható emelkedés modellezése <https://www.ovf.hu/hu/futo-projektek/3fba50f1-0712-40e4-82a1-e503cf6220ad>

¹⁹ MBFSZ <https://map.mbfisz.gov.hu/tvz/>

89. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

© 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TelR-rel.

A térség legnagyobb szennyvíztelepe a pápai szennyvíztisztító telep, melyre nem csak a Pápa és térségében megépült szennyvízelvezető rendszerből érkezik szennyvíz, hanem fogadja a kommunális szennyvízen kívül a város ipari üzemeinek az előtisztított szennyvizét. A szennyvíztelep 18 000 m³/d, 126 250 LE. Pápa és városrészeinek szennyvizein kívül Dáka, Békás, Mezőlak, Pápadereske, Nyárád, Mihályháza települések közcsatornán összegyűjtött szennyvizei is itt kerülnek tisztításra. A telep megfelelő tisztítási hatásfokkal üzemel, a befogadó a Mezőlaki-Séd. 2017-ben a tisztított szennyvíz mennyisége 2 750,7 em³/d volt.²⁰ A legfrissebb rendelkezésre álló adat²¹ szerinti évben, 2020-ban, a pápai szennyvíztisztító telepen egyetlen alkalommal sem volt határérték túllépés a tisztított szennyvíz kibocsátásakor.

Az ipari szennyvizek tekintetében az „1-4 Marcal vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységre” készült „Jelentős vízgazdálkodási kérdések” című dokumentum²² külön nevesíti a Pápai Hús Kft.-t, mint jelentős ipari szennyvízkibocsátót. A húsüzemi előtisztított szennyvizek minősége nem mindig megfelelő. Több ízben is előfordult már, hogy a közcsatornába vezetett, előtisztított húsüzemi szennyvíz minősége jelentősen túllépte az előírt vízminőségi határértékeket, és ezzel a szennyvízminőséggel a befogadó városi szennyvíztelep működését is többször kedvezőtlenül befolyásolta.

Levegőtisztaság és védelme

A Környezetvédelmi Program megállapítása szerint Pápa város levegőminősége az adottságaihoz mérten megfelelő. Pontos elemzést ugyanakkor csak rendszeresen mért adatok alapján lehetne felállítani. Az Országos Meteorológiai Szolgálat Megfigyelési Főosztályának manuális mérőhálózatra

²⁰ https://vizeink.hu/wp-content/uploads/2020/04/1_4_Marcal_JVK_2020_EDUVIZIG_TVT_jovahagyott.pdf

²¹ https://papa.smartonkormanyzat.hu/data-files/userfiles/files/kornyezet_allapotarol_szolo_tajekoztato_2020.pdf

²² https://vizeink.hu/wp-content/uploads/2020/04/1_4_Marcal_JVK_2020_EDUVIZIG_TVT_jovahagyott.pdf

alapuló 2020. évi jelentése szerint Pápa város levegőminősége a nitrogén-dioxidra vonatkozó légszennyezettségi index alapján kiváló²³. Az ülepedő por mértékének mérésére szolgáló mérőpont a településen nincsen nyilvántartva.

A Környezetvédelmi Program szerint a mérőállomási adatok alapján megállapítható, hogy a fűtési szezonban kissé megemelkedik a szennyezőanyag koncentráció a levegőben, de ezek az értékek sem érik el a határértékeket a településen.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) 2022. februári lekérdezése alapján, Pápa város közigazgatási területén 46 db olyan telephely van, ahol helyhez kötött légszennyező pontforrást üzemeltetnek. A létesítmények között vannak például mezőgazdasági telephelyek, élelmiszeripari feldolgozóhelyek, gyártóüzemek, szervizek, valamint tárasházak, de megtalálható a listán járműforgalmi telep és a szakambulancia is.

A levegőminőség szempontjából releváns tényező, hogy a belvárost jellemzően mezőgazdasági területek veszik körbe. A művelt területek esetében, a mezővédő-erdősávok hiányában, a növényfedés nélküli időszakban a porszennyezés, a paragon hagyott területek esetében a gyomnövények pollenje okozhat levegőminőségi problémát.

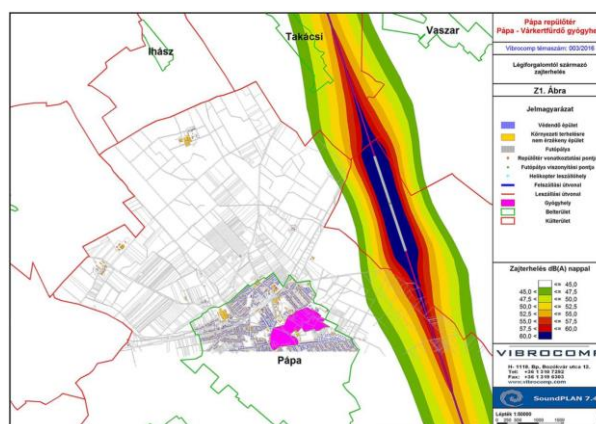
Zaj- és rezgésterhelés

A város területére vonatkozó átfogó zaj- és rezgésterhelési vizsgálat az elmúlt időszakban nem készült, ezért az FVS előkészítése során korábbi részterületi vizsgálatokra, valamint általános megállapításokra lehet hagyatkozni a fő zajforrások tekintetében.

A Belváros forgalma, ami alapvetően befolyásolja a levegőminőséget is, mára a forgalomszervezésifejlesztési lépések folytán csökkenőben van. Ennek jótékony hatása jól érzékelhető. A Belvárosban jelenleg áthaladó átmenő forgalom és a területi célforgalom együttes hatása már csak határérték közeli zajszintet produkál. A Belváros területén ipari üzem, barnamező nem található, jelentős szennyező forrást egyedül a gépjárműforgalom jelent, elsősorban zaj és légszennyezés terén.

A Magyar Honvédség Bázisrepterének zajterhelésére vonatkozóan 2016-ban készült szakvélemény a Várkertfürdő gyógyhelyé nyilvánítási kérelem részeként. Az akkori vizsgálatok megállapították, hogy a légiforgalomból származó zajterhelés a gyógyhely tereztett területén megfelel a vonatkozó zajvédelmi követelményeknek. Az oldalsó ábrán látható, hogy a kifutópálya elhelyezkedése és iránya a központi belterület fekvése tekintetében kedvező.

90. ábra: Légiforgalomból származó zajterhelés (Vibrocomp, 2016)

²³ http://www.levegominoseg.hu/media/Default/Ertekeles/docs/2020_RIV_ertekeles.pdf

Sugárzásvédelem

Sugárzásvédelem kérdése a város területén nem releváns.

Hulladékkezelés

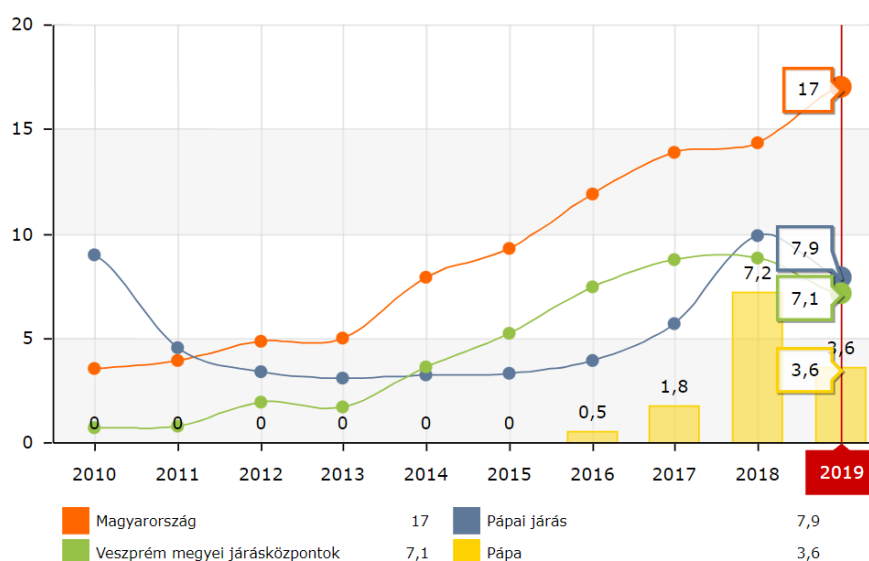
A város 2021. évi környezeti állapotáról szóló önkormányzati tájékoztató²⁴ alapján a hulladékgazdálkodási közfeladat ellátását az Észak-Balatoni Térség Regionális Települési Szilárdhulladék-kezelési Önkormányzati Társulás (a továbbiakban: Társulás) útján látják el a településen. A Társulás a közzolgáltatási feladatok ellátása érdekében az Észak-Balatoni Hulladékkezelési Konzorciummal 2030. december 31-ig fennálló hulladékgazdálkodási közzolgáltatási szerződést kötött.

Pápa város közigazgatási területén a közzolgáltató az ÉBH Észak-Balatoni Hulladékgazdálkodási Kft. (a továbbiakban: Közzolgáltató). A települési hulladék környezetkímélő módon történő feldolgozása, kezelése, ártalmatlanítása, az elkülönítetten gyűjtött hulladék előkezelése, hasznosításra történő átadása tekintetében a Közzolgáltató üzemeltetésében lévő Királyszentistváni Hulladékkezelő Központ végzi a hulladékgazdálkodási közzolgáltatást. A Közzolgáltató a települési hulladék gyűjtését, előkezelését, hasznosításra történő átadását a KÖZSZOLG Kft. bevonásával végzi.

A gyűjtött települési hulladék mennyiségeket összevetve 2020 és 2021 között elenyésző mértékű, alig 1% növekedés figyelhető meg. Az elkülönítetten gyűjtött hulladék mennyisége az előző évihez képest – a hulladék fajtájától függően - 2-10%-kal emelkedett. A TeIR adatai 2019-ig adnak tájékoztatást a szelektív hulladék arányáról a települési szilárd hulladék arányán belül, azonban a legfrissebb, 2019-es évre vonatkozó adatok a korábbi évek növekvő tendenciájához képest adatgyűjtési anomáliára enged következtetni. A 2020-as évre vonatkozóan az önkormányzat környezeti tájékoztatója az elkülönítetten gyűjtött hulladék mennyiségét tekintve 5%-os emelkedésről számolt be. A megnövekedett elkülönítetten gyűjtött hulladékmennyiség nemcsak arra vezethető vissza, hogy az ingatlanhasználók nagyon jelentős arányban tartózkodtak otthonukban (kijárási tilalom, távmunka, digitális oktatás), hanem a szelektív hulladékgyűjtő edények folyamatos kiosztására is sor került ebben az időszakban. Az FVS-s előkészítéséhez kapcsolódó lakossági kérdőívezés alapján szinte az összes válaszadó kiemelt jelentőségűnek tartja a szelektív hulladékgyűjtést.

²⁴ https://papa.smartonkormanyzat.hu/data-files/userfiles/files/TÁJÉKOZTATÓ_A_KÖRNYEZET_ÁLLAPOTÁRÓL_2021_-akadálymentes.pdf

91. ábra: A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya (%)

© 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TelR-rel.

Az évi egyszeri házhoz menő lomtalanítás keretében a lakosságtól átvett lomhulladék mennyisége 2021-ben 429 tonna volt. Mindemelett a Szabó Dezső utcai telephelyen működő hulladékudvar lakossági igénybevétele is jelentős.

A Pápa, Téglagyári úti bezárt hulladéklerakó üzemeltetését az egységes környezethasználati engedélyben foglaltak szerint a KÖZSZOLG Kft. (fenntartás, monitoring, adatszolgáltatás) végzi, a környezetvédelmi hatóság a legutóbbi helyszíni ellenőrzése során hiányosságot nem állapított meg.

A Veszprém Megyei Kormányhivatal Pápai Járási Hivatal Népegészségügyi Osztályához se 2020-ban, se 2021-ben nem érkezett veszélyes hulladékkal kapcsolatos ügyben szakhatósági megkeresés.

Az illegális hulladéklerakások felderítése érdekében a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. a hulladékgazdálkodási hatósággal együttműködve rendszeresen ellenőrzi a város közterületeit az elhagyott és jogellenesen elhelyezett hulladék és a hulladékot jogellenesen elhagyók felderítése érdekében. Emellett a város 2021-ben megkezdte annak a kamerarendszernek a kiépítését, aminek kiemelkedő szerepet szánunk az illegális hulladéklerakás elleni küzdelemben. A diszpécserközponttal is rendelkező rendszer keretében több olyan önkormányzati tulajdonú, belterületi közterülethez is kihelyezésre került kamera, ahol jellemzően időről-időre felhalmozódik az illegálisan lerakott hulladék.

Vizuális környezetterhelés

A város képviselőtestülete 2017-ben fogadta el a Településképi Arculati Kézikönyvet²⁵, ami részletesen feltárja a város arculatát meghatározó tényezőket, és olyan építészeti útmutatókat, ajánlásokat fogalmaz meg, melyek elsődleges célja az építészeti-környezetalakítási vizuális konfliktusok elkerülése. Az országos módszertani útmutatók alapján összeállított dokumentum a

²⁵ Pápa Város 170/2017. (XII. 22.) határozattal elfogadott és 51/2021. (IV. 30.) határozattal módosított Településképi Arculati Kézikönyve

különböző építészeti elemek mellett külön foglalkozik az épületek színezésével; a közterületek alakításának kérdéseivel; a közterületen megjelenő reklámok, cégek megjelenésével. A szintén 2017-ben elfogadott településképvédelmi önkormányzati rendelet²⁶ részletesen szabályozza is város képét meghatározó tényezőket. Többek között lehatárolja a településképi szempontból meghatározó területeket; területi és egyedi építészeti követelményeket állapít meg a helyi védett értékekre, valamint a településképi szempontból meghatározó területekre vonatkozóan; szabályokat hoz többek között a reklámhordozókra, a cégekre és az egyéb műszaki berendezésekre vonatkozóan. Így például megállapítja, hogy a településképi szempontból meghatározó területeken új energia-, táv- és hírközlési légkabel gerincvezeték az elektronikus hírközlésről szóló 2003 évi C. törvényben meghatározott esetek kivételével nem létesíthető. Ennek is megfelelően a belváros több területén légkábelek már nem terhelik a városképet.

A szervesen fejlődött településülésszerkezet alapvetően hozzájárul ahhoz, hogy Pápa területén kirívó vizuális konfliktusok nem azonosíthatók. Néhány esetben ugyanakkor a városszövetbe ipari területek ékelődtek – így például a Pápai Hús Kft. telephelye, vagy a régi textilgyár épülete – melyek jelenlegi állapota, vizuális megjelenése elüt a környező lakóterületek jellegétől, léptékétől.

Árvízvédelem

Pápát a vízügyi ágazat, árvízvédelmet igénylő települések között nem tartja nyilván, azaz Pápa nem árvíz-veszélyeztetett település. Ezzel együtt a hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék okozta helyi vízkár eseményekkel Pápa esetében is számolni kell. A nagyintenzitású csapadékesemények zavarmentes elvezetését szolgáló vízelvezetés fejlesztés részeként a csapadék lehullásának helyétől komplexen kell kezelni a rendszert. Ki kell alakítani a külterületi vízelvezetés ellenőrzését is. Csökkenteni kell a hordalék és iszapterhelést és fokozottan ellenőrizni kell a mezőgazdasági területek táblakezelési előírásainak betartását. A város az elmúlt években prioritásként kezelte azokat a fejlesztéseket, melyek célja a belterületre hullott csapadékvizek és a felszín alól előtörő fakadó vizek rendezett és kártétel nélküli elvezetése, a belterületen áthúzódó vízfolyások és belvízcsatornák, belvízelvezető rendszerek rendezése. A lakossági kérdőívre válaszolók többsége ugyan elégedett a felszíni vízelvezetés kiépítettségével, ugyanakkor az is jó látható, hogy ilyen jellegű fejlesztések továbbra is szükségesek a városban, például a Felsőváros területén.

Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A környezeti állapot feltárását, a problémák azonosítását jelenleg a városban környezeti jellemzők mérését szolgáló szenzorok – az illegális hulladéklerakás felszámolását segítő kamerarendszeren kívül – nem segítik. A környezetvédelmi fejezet különböző részein nevesített kihívásokon, problémákon (pl. illegális hulladéklerakás, karsztvízemelkedés, csapadékvízelvezetés stb.) túl stratégiai jelentőségű környezetvédelmi konfliktusról a városnak nincsen tudomása. Ehhez a megállapításhoz illeszkedve a Veszprém Megyei Kormányhivatal Pápai Járási Hivatal Népegészségügyi Osztályára 2021-ben például csupán 9 db környezet- és településügyi kérdéseket érintő panasz- illetve közérdekű bejelentés érkezett az alábbi témákban: ivóvíz átmeneti hiánya (1 db); szennyvíz okozta környezeti szennyezés (2 db); állattartás, macskák elszaporodása (1 db);

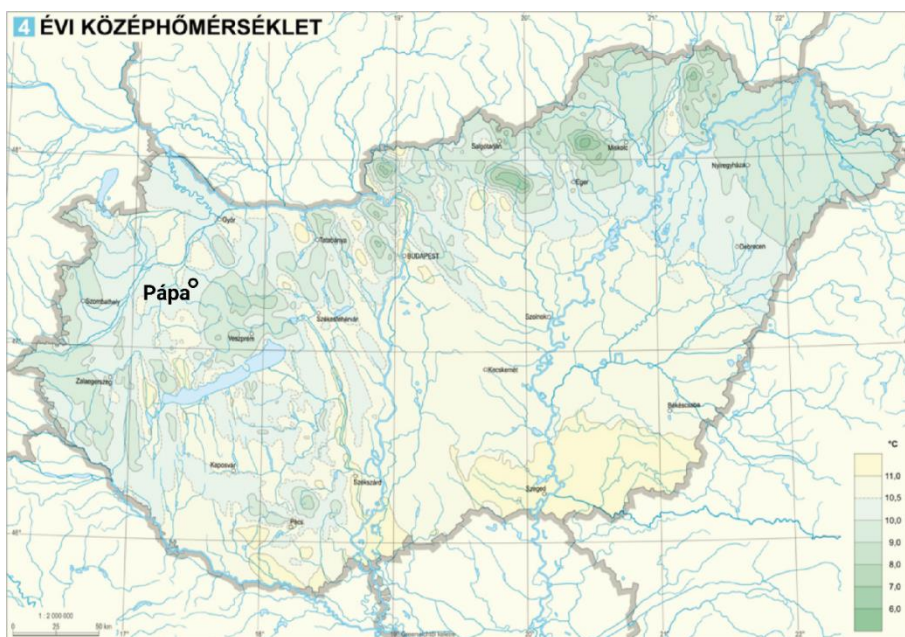
²⁶ Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 36/2017 (XII.22.) önkormányzati rendelete Pápa város településképi védelméről

egészségügyi kártevők elszaporodása (3 db); elhanyagolt ingatlan, hulladék felhalmozása ingatlanon belül (2 db).

2.1.14. Városi klíma

Pápa térsége a mérsékelt meleg – mérsékelt száraz, illetve a mérsékelt meleg – száraz éghajlati körzetek határán fekszik. Pápa klimatikus adottságai közül legjelentősebb befolyásoló tényező **a város táji fekvése és morfológiai adottságai**. A város két egymástól karakteresen eltérő tájegység, a Dunántúli-középhegység, és a Kisalföld találkozásánál, a Pápa-Devecseri síkság elnevezésű kistájon fekszik. A városban és környékén az éves középhőmérséklet $10,5^{\circ}\text{C}$, amely a Bakony szélárnyékának köszönhetően némiképp magasabb, mint Győr közvetlen környékén. Az évi közepes hőingás 22°C , a napfénytartam évi összege 2000-2050 óra. A város térségében az északi, északnyugati szél jellemző, valamint a Marcal-völgye és a Pápai-síkság észak-déli nyitottságából adódóan a déli szelek is meglehetősen gyakoriak. Az évi átlagos szélsősebesség 3-3,5 m/s körül alakul.

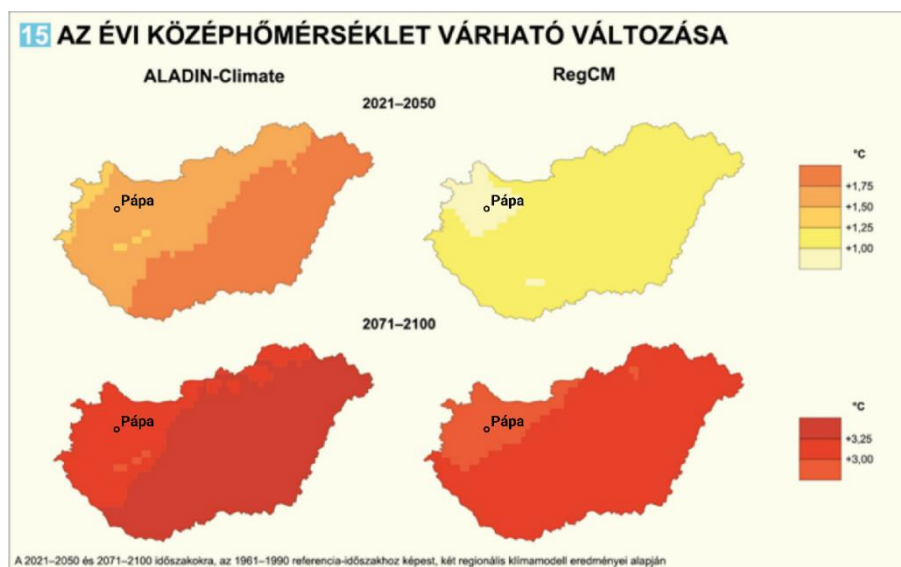
92. ábra: Pápa helyzete az ország évi középhőmérsékletét mutató térképen

A globális és hazai trendekhez hasonlóan a megyében mérhető **évi középhőmérséklet** is emelkedést mutat mind éves, mind évszakos szinten. Az ALADIN-Climate regionális éghajlati modell a 2021-2050 közötti időszakban az évi középhőmérséklet $+1,5^{\circ}\text{C}$ és $+1,75^{\circ}\text{C}$ közötti emelkedését prognosztizálja, míg a 2071-2100 közötti időszakra vonatkozóan $+3^{\circ}\text{C}$ és $+3,25^{\circ}\text{C}$ közötti emelkedés várható Pápa térségében. A RegCM éghajlati modell mérsékeltőbb, 2021-2050 vonatkozásában $+0,5^{\circ}\text{C}$ á $+1^{\circ}\text{C}$, a 2071-2100 közötti időszakra $+2,5^{\circ}\text{C}$ és $+3^{\circ}\text{C}$ közötti emelkedést mutat. A geomorfológiai adottságokból adódóan a város térségébe betörő légtömegek éreztetik a hatásukat, ennek köszönhetően a klíamodellezések valamivel enyhébb átlaghőmérséklet emelkedést jeleznek a tágabb régiós trendeknél, rövid és hosszú távon egyaránt. A hóhullámos napok száma 10-12,5 nappal nőtt az 1981 és 2016 közötti időszakban. A hóhullámokkal szemben közepes kitérttségű Pápa térsége; a hóhullámok emberi egészségre gyakorolt hatását illetően mérsékelt érzékenység, illetve a

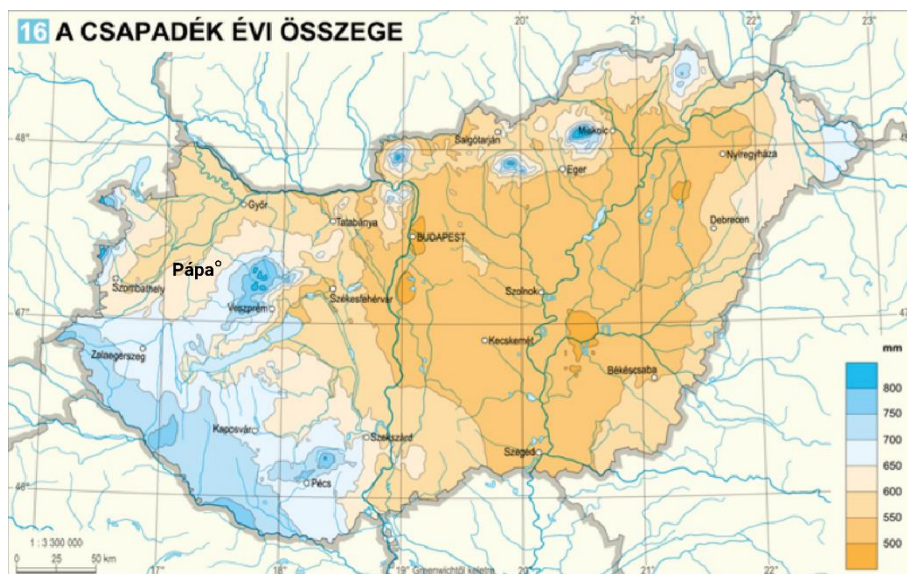
hőhullámok hatásaihoz való erős alkalmazkodóképesség jellemzi a várost a NATÉR besorolása alapján.

93. ábra: Pápa helyzete az évi középhőmérséklet várható változását szemléltető térképeken

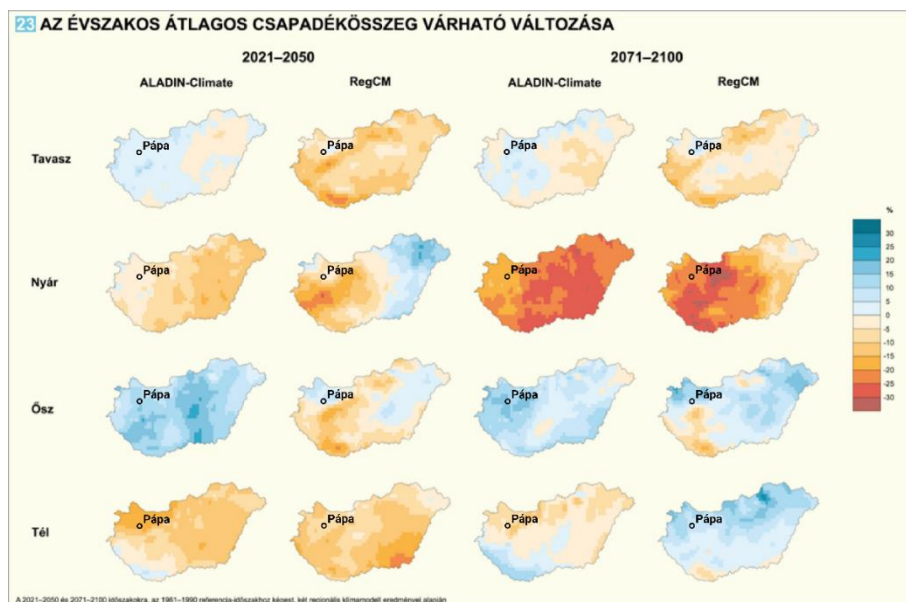

A **csapadék** évi összege 600 mm körül alakul Pápa térségében, amely magasabb érték az országos átlagnál (580 mm). Kedvező adottság, hogy a csapadék jelentős része a vegetáció szempontjából hasznos hónapokban (július, június, szeptember és a május), a tenyészidőben hull le. A jövőben a különböző klimatikus modellek előrejelzései alapján a csapadék éven belüli eloszlásában átrendeződésre lehet számítani. Az ALADIN-Climate és RegCM modellek eredményei alapján a nyári és téli hónapokban a csapadék átlagos mennyiségének csökkenése várható a 21. század során, a tavaszi és őszi hónapok csapadékmennyiségének enyhe növekedése mellett. Egyre jellemzőbbé válik a rövid idő alatt, intenzíven, nagy mennyiségben (> 25-30 mm) lehulló csapadék. Ennek következtében a villámárvizek megjelenésének lehetőségével is számolnia kell a városnak. A klimatikus vízmérleg -75 mm és -25 mm között alakult, ilyen tekintetben a város térsége lényegesen kedvezőbb fekvésű a Kisalföld nyitott síksági tájainál. A 2021-2050 közötti időszakra további, -75 mm és -50 mm közötti vízmérleg-változást, míg a 2071-2100 közötti időszakra -175 mm és -150 mm közötti vízvesztéséget prognosztizálnak a vizsgált klímamodellek.

94. ábra: Pápa helyzete az ország évi csapadék összegét mutató térképen

95. ábra: Pápa helyzete az évszakos átlagos csapadékösszeg várható változását szemléltető térképeken

A település földrajzi elhelyezkedése kedvez a **szélsőséges időjárási viszonyok**, veszélyhelyzetek kialakulásának. A Kisalföld felé való nyitottság teret ad Kárpát-medencébe Nyugatról és Északról betörő (akár extrém időjárási körülményeket okozó) légtömegeknek. A térséget környezeti-fizikai szempontokból mérsékelt sűrűlékenység jellemzi a területhasznosításból fakadóan. Alacsony kockázattal kell számolni az erdőtüzeket illetően, míg az aszályok esetében mérsékelt, a viharok kialakulását illetően magas szintű kockázat azonosítható.

96. ábra: Pápa helyzete az évi átlagos szélesebséget, valamint uralkodó szélirányt mutató térképen

A **beépítettség, a biológiailag aktív felületek** kiterjedése, illetve a zöldterületek fásítottsága fontos tényezők a klimatikus változásoknak az életminőségre, az egyéni egészségre és a gazdasági produktivitásra gyakorolt negatív hatásainak mérséklése, illetve az azokkal szembeni ellenálló képesség szempontjából. Városi szinten átlagosan 30% a burkolt/beépített területek aránya, átlagosan 210 négyzetméterre jut 1 fa, míg a fátlan zöldterület a város területének 10%-át teszi ki. A város területén összesen 1 355 000 négyzetméter a biológiailag aktív felület kiterjedése.

48. táblázat: A városi zöldfelületek és a beépítettség kulcsadatai

Mutató	Érték
Burkolt / beépített terület aránya a belterületen	30%
Fátlan zöldterületek aránya	10%
A zöldfelületek fásítottságának mértéke (átlagosan hány négyzetméterre jut egy fa)	210 négyzetméter
Biológiailag aktív felületek mérete	1 355 000 négyzetméter

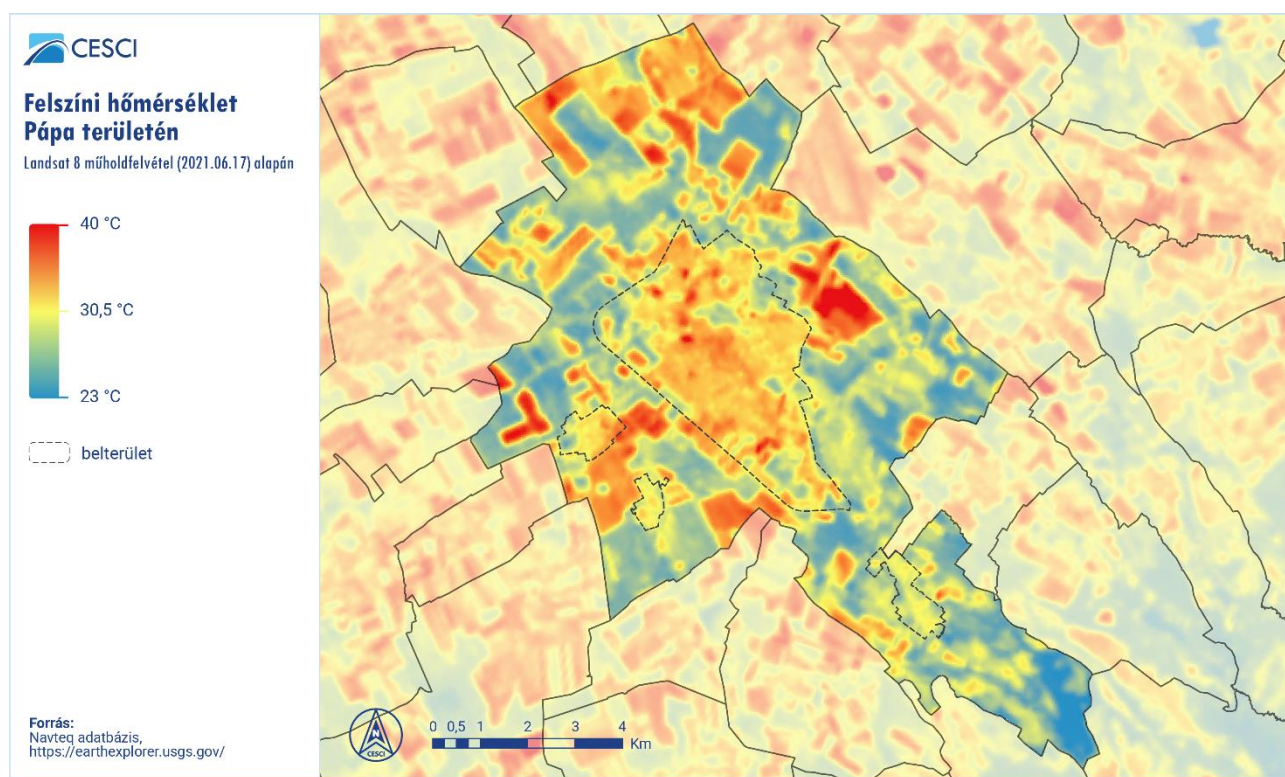
Forrás: Városi adatszolgáltatás

Nem alkalmaznak környezeti paramétereket (hőmérséklet, levegőminőség, relatív páratartalom, légnyomás, illékony szerves vegyületek stb.) mérő szenzorokat a városban, nem állnak rendelkezésre városi szint alatti adatok, ezáltal a környezeti változások helyi szintű nyomon követése nem biztosított. A hőmérsékleti viszonyoknak a városi lépték alatti jellemzői a környezeti paramétereket mérő szenzorok hiányában a Landsat 8 műhold felvételei alapján, az USGS módszertanával²⁷ számított **felszínhőmérsékleti** adatok által került feltérképezésre, egy meleg júniusi napra vonatkozóan. Helyi szinten különbségek állapíthatók meg a különböző ökológiai adottságú városrészek klímajellemzői között: a sűrűbben beépített, magasabb burkolati aránnyal rendelkező és járműforgalommal erősebben terhelt központi fekvésű területek és a lazábban beépített, kevésbé terhelt perifériák, valamint az erdős területekhez közeli külterületek között közel 20°C-os eltérés is

²⁷ <https://www.usgs.gov/landsat-missions/using-usgs-landsat-level-1-data-product>

tapasztható. A külterületek hőmérsékleti viszonyait vizsgálva meghatározó szempont a területek növényzettel való borítottsága. A hőmérséklet mérséklése és a város térségének biológiai produktivitása szempontjából egyaránt meghatározó terület az Öreg-hegy térsége, illetve a város délkeleti, Tapolcafő-környéki, a Bakony irányába húzódó szektora, amely fontos rekreációs területként is szolgál a lakosság számára. Szintén jelentős aktív zöldterületek a városmagtól északra, a reptér szomszédságában húzódó fás-erdős területek, illetve a város keleti, fás övezetekkel tarkított külterületei. A felszínhőmérsékleti térkép kiválóan szemlélteti a fátlan, nagy kiterjedésű szántóföldek, és az összefüggő erdősávok, vagy legalább fás övezetekkel is rendelkező szántók közötti markáns hőmérsékletkülönbséget. A magas felszínhőmérséklet ilyenformán nem kizárólag a belterületeket érintő kihívás. A város közigazgatási területén kívül a Magyar Honvédség Pápa Bázisrepülőtér emelhető ki, mint nagy kiterjedésű, környezeténél lényegesen magasabb felszíni hőmérsékletű zóna.

97. ábra: A felszíni hőmérsékletet szemléltető térkép Pápa területére vonatkozóan

A belterületekre fókuszálva, a város beépítettségéből és struktúrájából adódóan helyenként magasabb felszíni hőmérséklet fordulhat elő. **A város belső szövetéből következő mikroadottságok** tetten érhetők a felszínhőmérsékleti vizsgálat segítségével. A nagy közúti forgalommal terhelt Veszprémi út, illetve a Jókai Mór utca mentén a fokozott környezeti terhelés és a sűrű beépítettségéből adódóan egy magasabb felszínhőmérsékletű folyosó azonosítható be Bocsr-városrész és a Belváros vonalában, északnyugat-délkeleti irányban. A vasútállomás környéke, és a belváros közvetlen közelében található ipari létesítmények (Pápa Hús Kft, Dunitalia Textilipari Kft.), illetve a Felsőváros városrész kiskereskedelmi üzleteket és szolgáltatásokat koncentráló övezete (INTERSPAR Hipermarket környéke) jelentős „forró pontokként” jelennek meg a város szövetében, közel 40°C-os felszíni hőmérséklettel. A belváros magas beépítésű övezeteiben szintén megfigyelhető a magasabb települési felszínhőmérséklet, a városi hősziget létrejöttének köszönhetően. A belváros meghatározó zöldfelülete az Erzsébet liget és a Várkert, amelyek a

rekreációs funkciójuk mellett a városi hőmérséklet mérséklése szempontjából is létfontosságúak, környezetüknél 10-15°C-kal alacsonyabb felszíni hőmérséklettel. Kisebb kiterjedésű, de hasonlóan hűvös, zöld térszíne a városnak a jelentős környezeti terheléssel sújtott zónában található Schwenzel rét. Ezeknek a városi zöldfelületeknek a fenntartása és bővítése stratégiai jelentőségű a város hőhullámokkal szembeni ellenállóképességének növelése szempontjából.

2.2. Területi lehatárolás

2.2.1. A várostérség lehatárolása, bemutatása

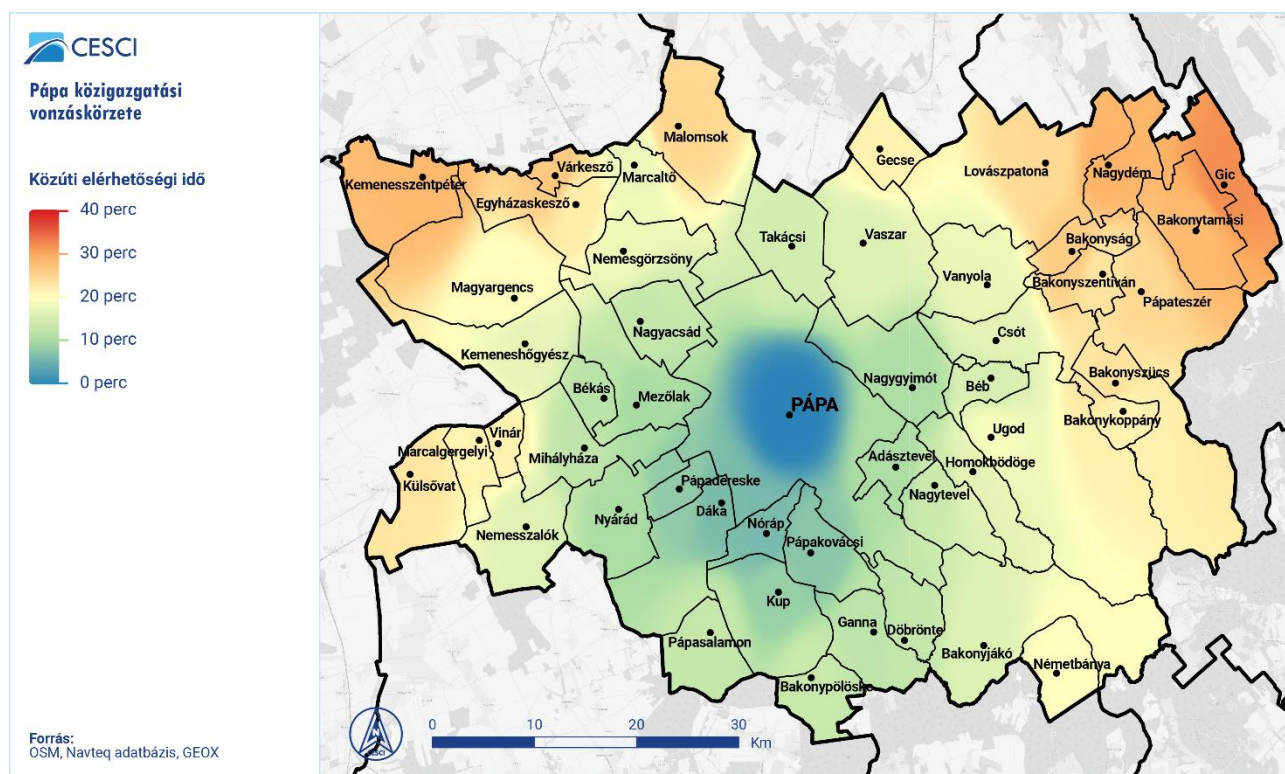
A helyzetelemzés és a stratégiaalkotás során is térségi szemléletében szükséges megközelíteni Pápa városfejlesztését. Ahogy számos más városé, úgy Pápa vonzáskörzete és várostérsége sem igazodik adminisztratív határokhoz. A Pápa társadalmi és gazdasági élete szempontjából lényeges jelenségek és folyamatok mindig a környező középvárosi versenytársak hasonló jelenségeinek és folyamatainak tükrében értelmezendők, ilyen formán az egyes kötött és rugalmas várostérségi lehatárolásoknál is igyekszik az alábbi lehatárolás a környező viszonyítási pontok kijelölésével (községekkel, városok nevesítésével) segíteni a stratégiaalkotás során definiálásra kerülő célrendszert.

Pápát népességi súlya, gazdasági teljesítménye és funkciógazdagsága a Kisalföld déli részét alkotó térség központi településévé teszi, teljes körű közép fokú és részleges felső fokú ellátást biztosítva a kb. 60 ezer főre tehető elsődleges vonzáskörzete számára. Az alábbiakban a város fejlődésére és térségi kapcsolataira legnagyobb hatást gyakorló, egyértelmű vonzásviszonyrendszert kialakító funkciók és térkapcsolatok szerint kerül bemutatásra Pápa vonzásrendszere. A különböző szempontok szerint lehatárolt várostérségek a fejezet végén táblázatos formában kerülnek összegzésre.

Közigazgatási egységek

Közigazgatási szempontból Pápa a 48 települést összefogó Pápai járás székhelye, és egyben egyetlen városi jogállású települése. A közigazgatási egység Magyarország hetedik legtöbb számú települését tömörítő járása. Pápa vonzáskörzete konkrétan lehatárolható: határát a Pápai járás közigazgatási határai adják. Területi kiterjedése 1022,09 km². A járásban közel 57 ezer lakosra gyakorol vonzerőt a város, melynek közel fele, 27 423 fő a vidéki vonzáskörzeti és 29 415 fő a központi városi népesség. A hivatali, okmányirodai, államigazgatási ügyek (járási hivatal, kormányablak) intézése ebből eredően főként Pápa központtal történik a járásban, melynek köszönhetően a pápai kormányablakot a szomszédos községekből rendszeresen látogatják az állampolgárok.

98. ábra: Pápa közvetlen járási várostérsege elérhetőségi viszonyai

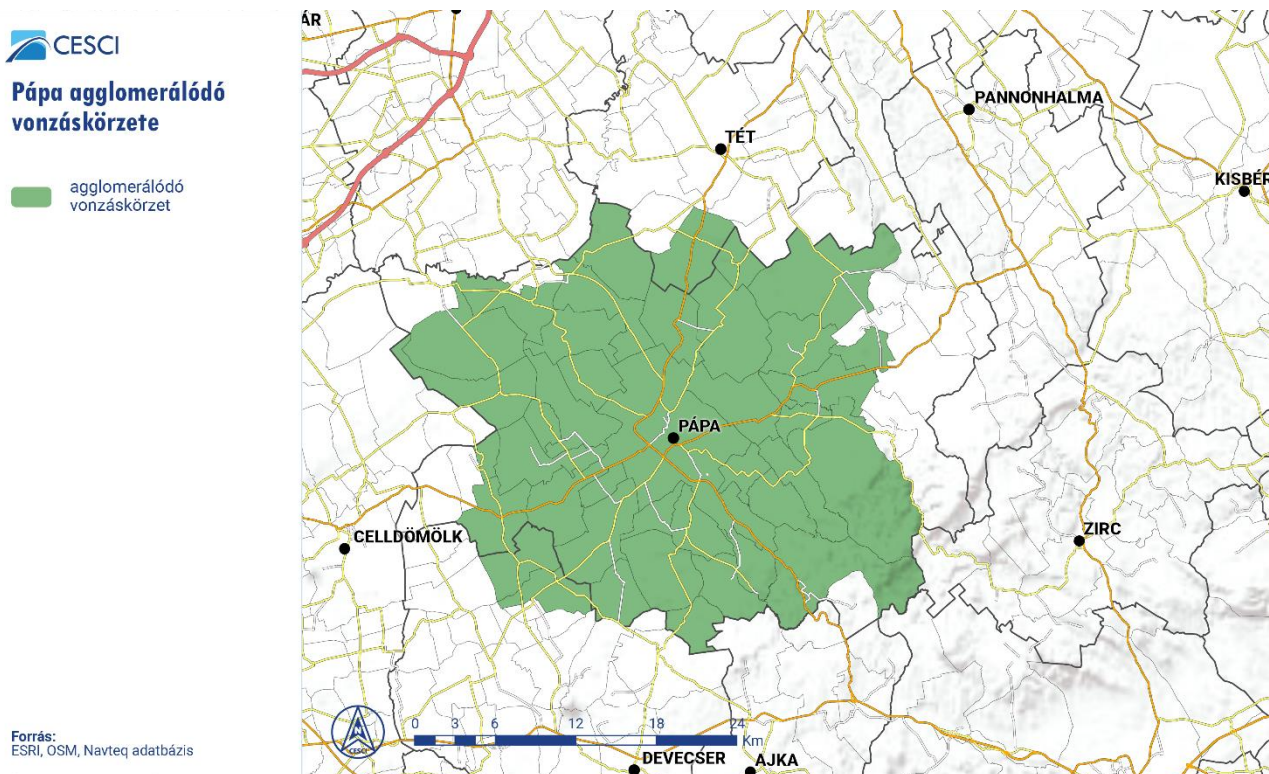

Pápa közigazgatási és közszolgáltatási funkció terén tapasztalható vonzerejét nagymértékben meghatározza a közlekedési elérhetőség. A nyugati kistáplási és a kelet bakonyi települések irányába gyengül a város közigazgatási szerepkörének elérhetősége. Egyes községekről 30-40 percbe is telik közúton elérni Pápát, míg a várostérsege kohéziója a belső települési gyűrű (kb. a 20 perces időtávolságig) igen erős.

Agglomerálódó térség

A város közvetlen környezetében kialakulóban van egy egyelőre gyengén fejlett agglomerálódó térség, amely településcsoportra fokozódó vonzerőt gyakorol a központi város. Pápa körül egy nagyjából 10-15 km-es sugarú körben találhatóak olyan települések, amelyek érintettek. Ezen településekre viszonylag jelentős számban, illetve a helyi lakossághoz mérten számottevő arányban költöztek ki Pápáról olyan munkavállalók, akik főként aztán Pápán megtartva a munkahelyeiket a környező vidéki új lakóhelyeikről járnak be a városba dolgozni. Ezt a fajta ingázási-agglomerációs kapcsolatrendszer támogatja a kormányzati család- és lakáspolitikai (többek között a falusi családi otthonteremtési kedvezmény), illetve a kedvezőbb kistelepülési ingatlanár-helyzet.

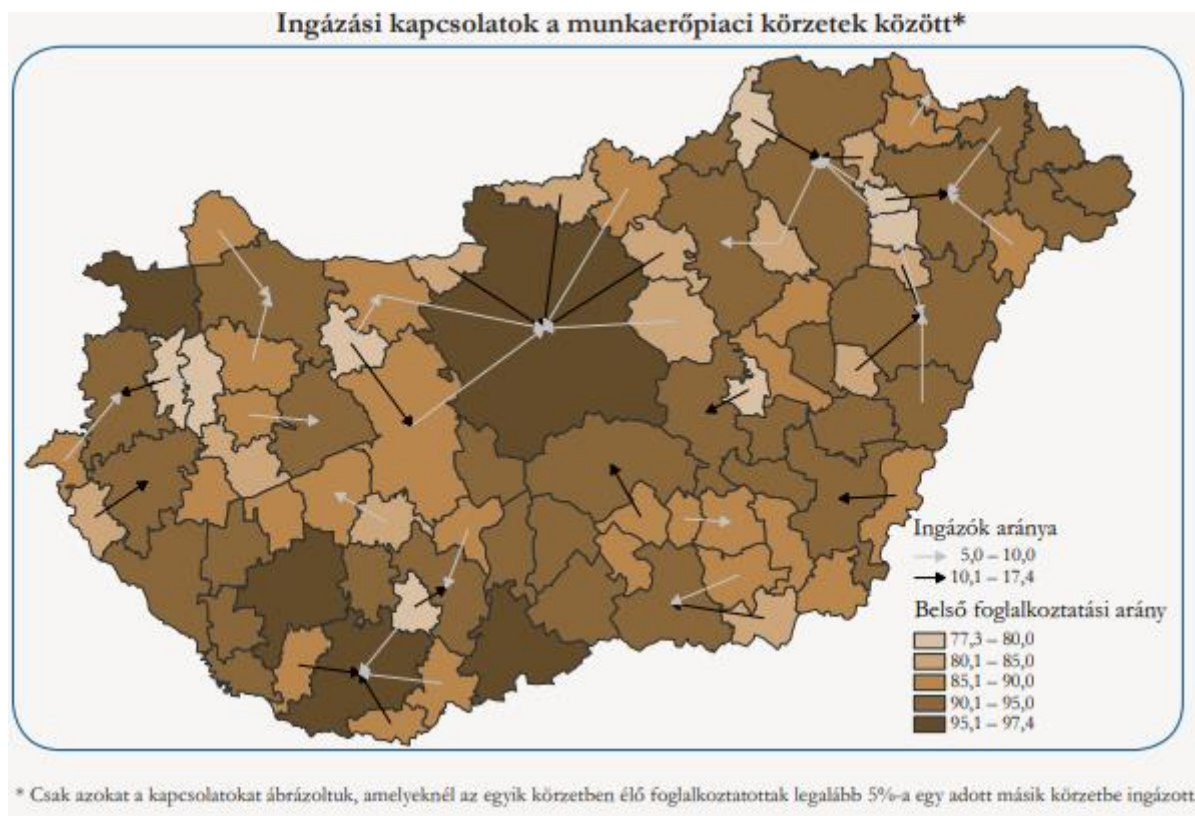
99. ábra: Pápa agglomerálódó vonzáskörzete

Foglalkoztatási vonzáskörzet

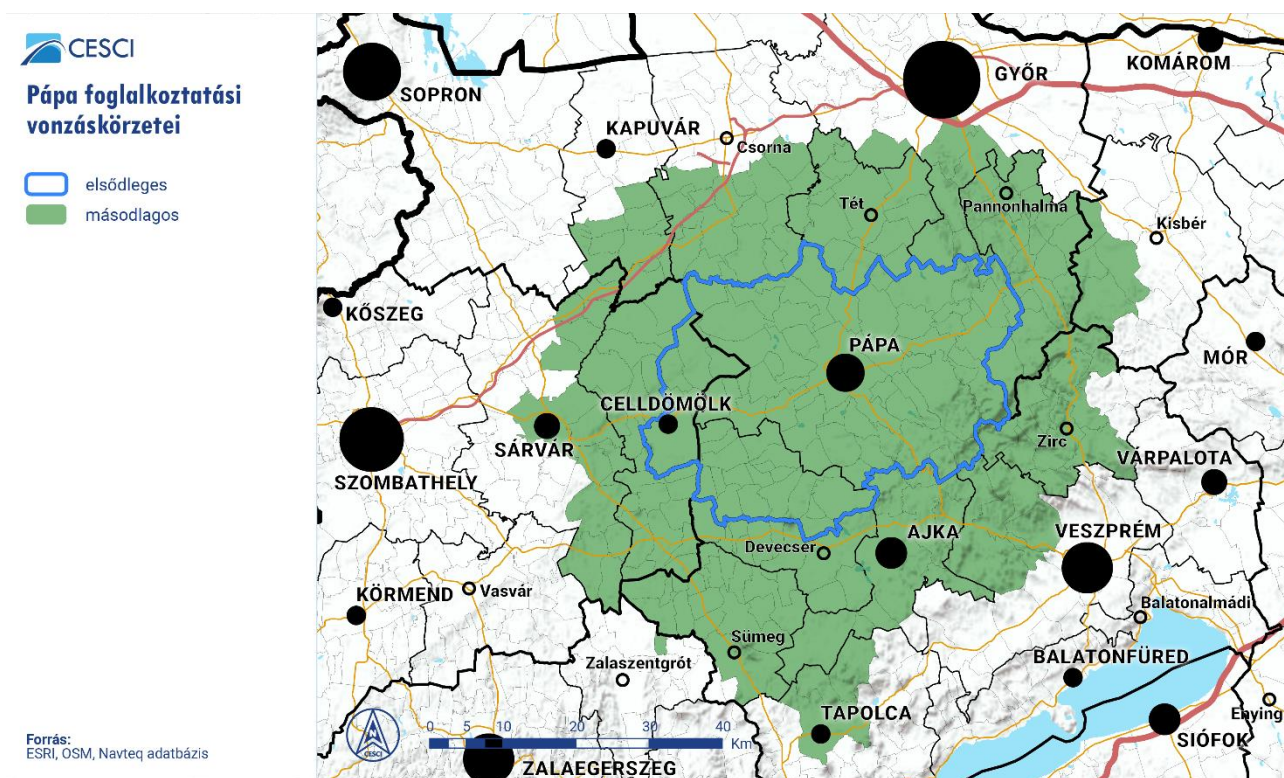
Az oktatási mellett a gazdasági, munkavállalási célú ingázás a legmarkánsabb olyan térbeli folyamat, mely meghatározza Pápa vonzáskörzetének kiterjedését és tematikai jellegét. A foglalkoztatási célú mobilitás által kirajzolt vonzáskörzet (annak határa, ahonnan még jelentősebb számban fogad ingázó munkavállalókat Pápa) elvégződése körülbelül 80-90 km-re fekszik Pápától, a Pápától mért 60 perces közúti időtávolságon belül. A legszorosabb vonzerőt a Pápához csatolt településrészekre gyakorolja a város, de előfordul, hogy Szombathely és Győr irányából is több munkavállaló érkezik Pápra dolgozni. A vonzáskörzet elsődlegessége elsősorban a Pápai járásra, annak is elsősorban a Győrtől távolabbi településeire terjed ki. Járáshatáron átnyúló módon a vonzáskörzet főként Celldömölkig, valamint Devecsert megközelítve a Devecseri járás északi részére terjed ki. Győr hagyományosan erős vonzerőt gyakorol a Pápa környéki térség településállományára, így Pápa vonzáskörzete északi irányban néhány km után elveszíti elsődlegességét, és több munkavállaló ingázik arányaiban Győr irányába köszönhetően a megyeszékhely komplex és diverz munkakínálatának, kiterjedt felsőfokú végzettséget igénylő, magasabb jövedelmeket biztosító munkahelyeinek, valamint kedvező elérhetőségének. A KSH felmérése alapján a pápai munkaerőpiaci körzet másodlagosan a győri körzethez vonzódik, míg a pápaitól délebbre fekvő térségeknél valódi konkurenciát képez Veszprém városa. A 2017. évi adatok értelmében a pápai körzet belső foglalkoztatási aránya viszonylag magas, míg a körzetből más körzetbe ingázók aránya inkább alacsony, tehát relatíve erős a város vonzereje. A környező győri és veszprémi körzetek erősebb központi funkcióira és vonzóképeségére utal, hogy a tágabb településállomány két fő központja igen magas belső foglalkoztatási aránnyal és jelentős beingázóval rendelkezik.

100. ábra: Munkaerőpiaci vonzáskörzetek Magyarországon és az ingázási kapcsolatos a körzetek között

Forrás: KSH Munkaerőpiaci körzetek Magyarországon (2017)

101. ábra: Pápa foglalkoztatási vonzáskörzetei

Funkcionális vonzaskörzetek

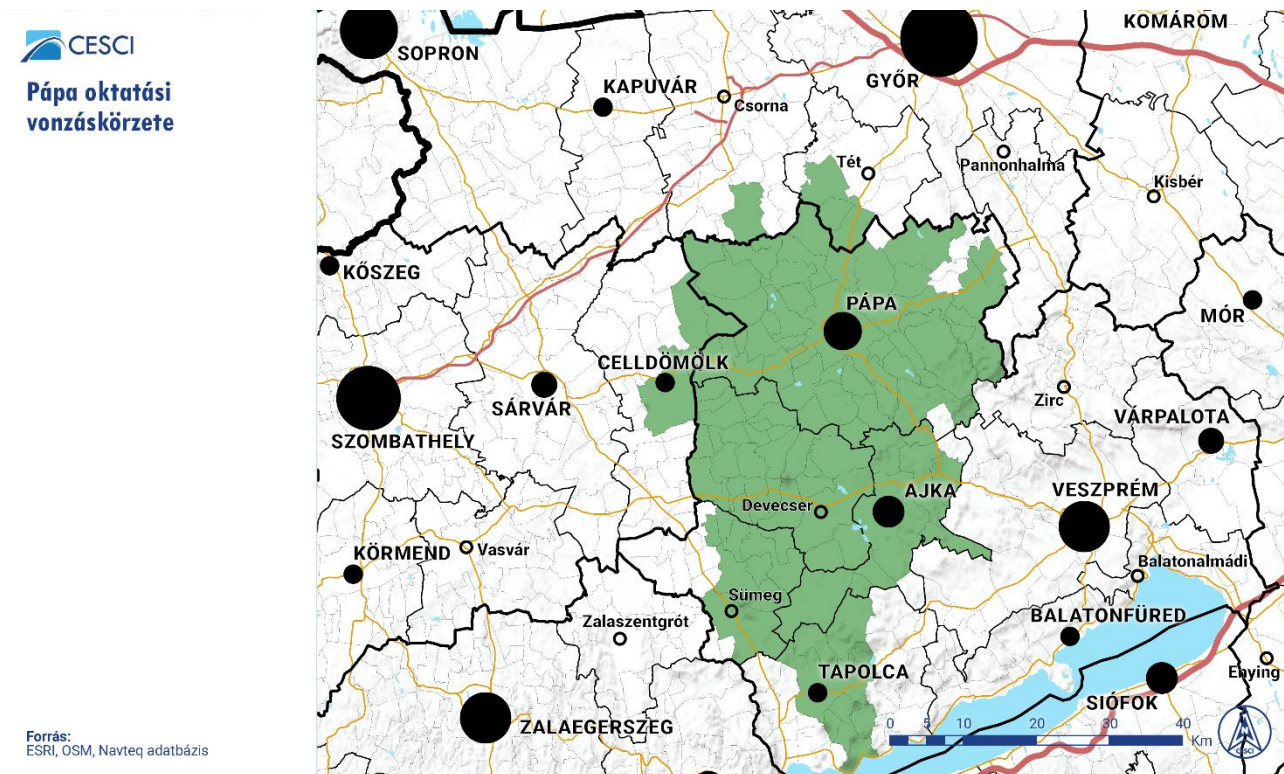
Pápa hagyományosan egy **iskolaváros**. A foglalkoztatási alapú vonzaskörzet mellett az oktatásban rajzolódik ki legegységesebben egy hangsúlyos gravitációs zóna a város körül. A három gimnázium és a három szakképző oktatási intézmény az ipari park mellett számottevő ingázást generál a város irányába. A nagy múltú visszatekintő térségi iskolavárosi szerepkört nemcsak fenntartani, hanem fejleszteni szükséges, aminek legfontosabb része a gazdasági szereplők igényeihez igazított szakképzés.

Az oktatási intézmények közül a legkiterjedtebb vonzaskörzettel a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma rendelkezik. A kollégium külföldi, Kárpát-medencei merítéssel is bír. Az intézmény nagy számban vagy arányban vonz diákokat Veszprém megye déli, illetve Vas megye keleti részéről is, akik közül sokan nem napi ingázás révén, hanem bentlakásos módon oldják meg a bejárást.

Érdemes két iskola példájával röviden szemléltetni, mekkora kiterjedésű a vonzaskörzet, ahhoz mely települések kapcsolhatók. Az Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola esetében a nem pápai, bejáró-ingázó tanulók lakóhelyei, származási települései közül azok, amelyekről legalább három fő ingázik a pápai intézménybe, a következők, a 2021-2022. tanév adatai alapján: Adásztevel (4 fő), Bakonykoppány (3), Bakonytamási (4), Béb (3), Csót (6), Csögle (3), Dabrony (3), Egyházaskesző (4), Gyarmat (4), Homokbödöge (6), Kemeneshőgyész (8), Kemenesszentpéter (3), Kup (3), Lovászpátona (5), Magyargencs (8), Marcaltó (6), Mezőlak (6), Mihályháza (10), Nagyacsád (3), Nagyalásony (3), Nagygyimót (5), Nagytevel (4), Nemesgörzsöny (3), Nemesszalók (4), Nyárad (3), Pápasalamon (10), Pápateszér (5), Somlószló (3), Takácsi (5), Ugod (9), Vanyola (8), Vaszar (4). Kollégiumi férőhelyet nagyobb számban Nyírád településről vesznek igénybe a tanulók (3 fő).

A Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium adatközlése alapján megközelítőleg 75 km-re nyúlik el a város vonzaskörzete a középfokú intézmény tekintetében. A vonzaskörzet kiterjedését szemléltetik azon települések, amelyekről legalább három fő ingázik lakóhelyéről a pápai intézménybe: Adásztevel (8 fő), Dáka (6), Egyházaskesző (5), Homokbödöge (4), Lovászpátona (4), Marcaltó (4), Mezőlak (6), Mihályháza (3), Nagyacsád (7), Nagytevel (3), Nemesgörzsöny (3), Nyárad (10), Pápateszér (3), Szany (3), Takácsi (3), Ugod (6), Vaszar (3). Az iskola bentlakásos tanulói Ajka (4), Celldömök (3), Devecser (3), Nyírád (5), Tapolca (4) és Veszprém (4) településekről érkeznek.

102. ábra: Pápa oktatási vonzáskörzete

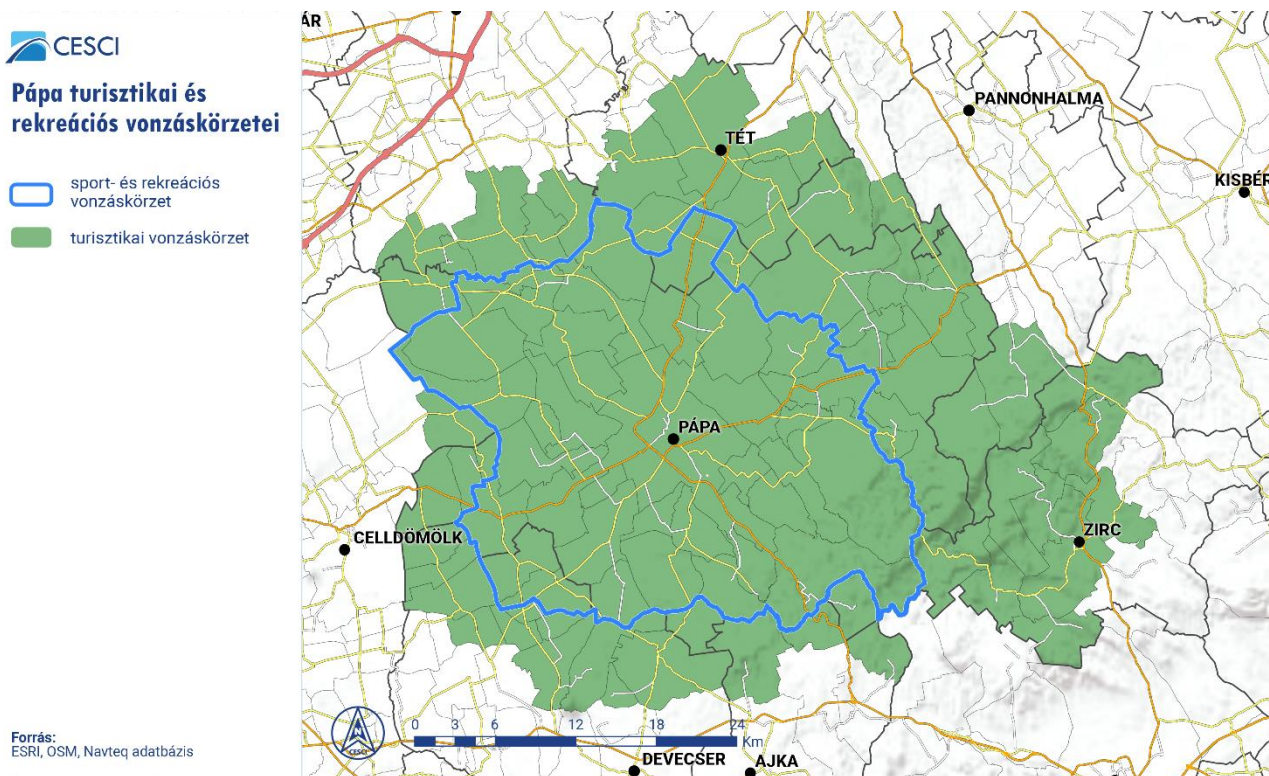
Össességében Pápa általános és középfokú oktatási funkciókat megjelenítő intézményrendszerének vonzáskörzete egy legyezőszerű, dél felé elkeskenyedő alakot vesz fel. E vonzástérség határait nagyjából Tét (ahol már Győr funkciói is vonzanak), Zirc (mely önálló mikrotérségi központ, illetve már nyugati iránya Veszprém felé vonzódik), Ajka (mely hagyományosan versenyhátrányban van Pápa oktatási funkcióval szemben), Tapolca (mely a Balaton északi partjával együtt hiányos oktatási kínálatából is adódóan kijelöli a vonzáskörzet déli elvégződését), Sümeg, Celldömölk (szintén nagy presztízsű, illetve sokoldalú oktatási intézményrendszer nélküli kisvárosok) városok jelölik ki. E térségen belül igen erős Pápa vonzóhatása a közvetlen községi gyűrű településeiben, valamint déli irányban a Pápa–Devecser–Tapolca-tengely mentén.

Az elmúlt évek szisztematikus **rekreáció- és sportalapú** városfejlesztési tevékenységének eredményeképpen Pápára elsősorban a járásában található községek belső gyűrűjéből viszonylag jelentős mozgás indult meg. A Téglagyári úti atlétikai és sportcentrum vált az elsőszámú vonzerővé sportturisztikai szempontból. A Perutz Stadion napi átlagban 300-400 főt vonz, ide sorolva a fizető vendégeket, az iskolai csoportokat, valamint a bérllőként jelenlévő egyesületek sportolóit. A Városi Sportcsarnok a másik keresett, gyakran látogatott sportinfrastruktúra. Napi átlagban 300 fő használja, elsősorban iskolai csoportok, illetve a bérllőként jelenlévő egyesületek sportolói. Rendezvényeken a látogatószám mindkét stadion esetében a megszokott többszöröse is lehet.

Az Esterházy-kastély és kertje, valamint a városi zöldterületek látogatása szintén egy Pápára irányuló kapcsolódási, szabadidős mozgást teremt a környező települések és a központi város között. A Zöld város I és II projektek jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a Várdomb, a Belső- és Külső-Várkert és az Erzsébet liget térségében a pihenő, sport és rekreációs funkciók megújuljanak, és vonzó helyszínt szolgáltatassanak (játszótér, szabadtéri fitnesspark, új sétány, kerékpáros kapcsolatok, kávézó stb.). A Várkertfürdőn és kapcsolt létesítményein kívül az Esterházy-kastély, a Várdomb, a felújított

Fő tér és egyes kulturális rendezvények, vásárok, bemutatók, zenei koncertek is jelentősebb tömegeket tudnak megmozgatni a szomszédos települések felől Pápa irányába.

103. ábra: Pápa turisztikai és rekreációs vonzáskörzete

Turisztikai szempontból az Északi-Bakony és a Pápai járás térségében a vendégforgalom volumenét tekintve Pápa a legjelentősebb desztináció. A vonzáskörzetet északról Tét – Pannonhalma (Győr komplex városi kínálata, illetve a pannonhalmi borvidék), délről Devecser – Ajka vonala határolja (amelytől délre, délkeletre már a Balaton-felvidéki üdülőkörzet kezdődik fokozatosan). Nyugatról Pápa vonzerejét Sárvár fürdővárosa, keleten-délkeleten pedig Veszprém tágabb vonzáskörzete szorítja határok közé. A 2003-ban nyílt Várkertfürdő Veszprém megye egyetlen termálfürdőjeként jelentős kiterjedésű térségi vonzáskörzettel bír. A 2019-ben 262°051 főt elért vendégforgalom elsősorban Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyéből érkezik a fürdőbe. Vonzerejét a komplex gyógyászati és élménykínálatának köszönheti. A sokszínű kínálatából eredően a fürdő vendégforgalma korosztálytól független, a célcsoportok köre kifejezetten változatos, ráadásul külföldi vendégeket is képes vonzani. A fürdő regionális léptékben versenyképes szolgáltatásokkal rendelkezik, amely további fejlesztésekkel még tovább növelhető, azonban a vendégforgalom lényegi kiterjesztését a szálláshely-kínálat hiányosságai akadályozzák. A fürdőt és szolgáltatásait a Kisalföld déli része mellett a Magas-Bakony irányából is igénybe veszik. A Pápain kívül kiemelkedő a Zirci járás részesedése. A vendégforgalom növelése érdekében kiemelt cél a régiós korlátok leküzdése. Az egynapos turizmus és a vonzáskörzet 40-50 km-es határainak kitágítása az elkövetkező évek kiemelt céljai között szerepel. Ugyan Pápa még nem olyan erős desztináció, mint Győr – Pannonhalma térsége, Veszprém vagy a Balaton-felvidék, az elmúlt években jelentős attrakciófejlesztések zajlottak a városban, melyek növelték turisztikai vonzerejét (pl. Fő tér, Esterházy-kastély felújítása, Várkert felújítása).

49. táblázat: A várostérség lehatárolás szempontjai

	tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
A.) Kötött	közigazgatási egység	megyeszékhely	megye települései	-
		járasközpont	járás települési	Adásztevel, Bakonyjákó, Bakonykoppány, Bakonypölöske, Bakonyság, Bakonyszentiván, Bakonyszücs, Bakonytamási, Béb, Békás, Csót, Dáka, Döbrönte, Egyházaskesző, Ganna, Gecse, Gic, Homokbödöge, Kemeneshőgyész, Kemenesszentpéter, Kup, Külsővat, Lovászpata, Magyargencs, Malomsok, Marcalgergelyi, Marcaltó, Mezőlak, Mihályháza, Nagyacsád, Nagydém, Nagygyimót, Nagytevelközép, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Németbánya, Nóráp, Nyárad, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Pápateszér, Ugod, Vanyola, Várkesző, Vaszar, Vinár
	körjegyzőség léte	körjegyzőségi központ	a körjegyzőségéhez tartozó települések	-
B.) Rugalmas	agglomerálódás	agglomerációs központ	azon települések köre, ahová a városból jellemzően kiköltöznek a helyi lakosok, akik munkavégzés és szolgáltatások igénybevétele céljából továbbra is a városhoz kötődnek	Adásztevel, Bakonyjákó, Bakonypölöske, Bakonyszentiván, Béb, Békás, Csót, Dabrony, Dáka, Döbrönte, Egyházaskesző, Ganna, Gecse, Gyarmat, Homokbödöge, Kemeneshőgyész, Kup, Lovászpata, Magyargencs, Malomsok, Marcaltó, Mezőlak, Mihályháza, Nagyacsád, Nagyalásony, Nagygyimót, Nagytevel, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Nóráp, Nyárad, Pápa, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Takácsi, Ugod, Vanyola, Vaszar, Vinár
	foglalkoztatás	vonzásközpont ²⁸	az adott városba irányuló munkavégzési célú ingázás kibocsátó településeinek köre	Elsődleges vonzáskörzet települései: Adásztevel, Adorjánháza, Bakonyjákó, Bakonykoppány, Bakonypölöske, Bakonyság, Bakonyszentiván, Bakonyszücs, Bakonytamási, Béb, Békás, Borszörcsök, Celldömölk, Csót, Csögle, Dabrony, Dáka, Doba, Döbrönte, Egeralja, Egyházaskesző, Ganna, Gecse, Gic, Homokbödöge, Iszkáz, Kemeneshőgyész, Kemenesmagasi, Kemenesszentmárton, Kemenesszentpéter, Kerta, Kiscsősz, Kispirit, Kisszőlős, Kup, Külsővat, Lovászpata, Magyargencs, Malomsok, Marcalgergelyi, Marcaltó, Mersevát, Mezőlak, Mihályháza, Nagyacsád, Nagyalásony, Nagydém, Nagygyimót, Nagypirit, Nagytevel, Nemesgörzsöny, Nemesszalók,

²⁸ Javasolt forrás: KSH Munkaerőpiaci körzetek Magyarországon c. tanulmány (2017)

	tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
	funkcionális	szolgáltató központ	a város által nyújtott alap, és közép-szintű köz- és piaci szolgáltatásokat napi szinten igénybe vevő térségi lakosok települései	Németbánya, Nóráp, Noszlop, Nyárad, Oroszi, Pápa, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Pápateszér, Somlószőlős, Somlóvecse, Szergény, Takácsi, Ugod, Vanyola, Várkesző, Vaszar, Vid, Vinár, Vönöck
				Oktatási vonzaskörzet: Adásztevel, Adorjánháza, Ajka, Apácatorna, Badacsonytomaj, Bakonyjákó, Bakonykoppány, Bakonypölöske, Bakonyszücs, Bakonytamási, Béb, Békás, Bodorfa, Borszöröcsök, Celldömölk, Csabrendek, Csikvánd, Csót, Csögle, Dabrony, Dáka, Devecser, Doba, Döbrönte, Egeralja, Egyházaskesző, Farkasgyepű, Ganna, Gyarmat, Gyepükaján, Gyulakeszi, Halimba, Hegyesd, Homokbödöge, Hosztót, Iszkáz, Kamond, Káptalanfa, Káptalantóti, Karakószöröcsök, Kemeneshőgyész, Kemenesmagasi, Kemenesszentmárton, Kemenesszentpéter, Kerta, Kisapáti, Kisberzseny, Kiscsősz, Kislőd, Kispirit, Kisszőlős, Kolontár, Kup, Külsővat, Lovászpátona, Magyargencs, Magyarpolány, Malomsok, Marcalgergelyi, Marcaltő, Mersevát, Mezőlak, Mihályháza, Mórighida, Nagyacsád, Nagyalásny, Nagygyimót, Nagypirit, Nagytevel, Nemesgörzsöny, Nemesgulács, Nemeshany, Nemesszalók, Nóráp, Noszlop, Nyárad, Nyirád, Oroszi, Pápa, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Pápateszér, Pusztamiske, Sáska, Somlójenő, Somlószőlős, Somlővásárhely, Somlóvecse, Sümeg, Szany, Szentimrefalva, Szergény, Szóc, Takácsi, Tapolca, Tüskevár, Ugod, Úrkút, Vanyola, Várkesző, Városlőd, Vaszar, Veszprémgalsa, Vid, Vinár, Zalahaláp
				Sport és rekreációs vonzaskörzet: Adásztevel, Bakonyjákó, Béb, Békás, Csót, Dabrony, Dáka, Döbrönte, Egyházaskesző, Ganna, Gyarmat, Homokbödöge, Kemeneshőgyész, Kup, Magyargencs, Malomsok, Marcaltő, Mezőlak, Mihályháza, Nagyacsád, Nagyalásny, Nagygyimót, Nagytevel, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Nóráp, Nyárad, Pápa, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Takácsi, Ugod, Vanyola, Várkesző, Vaszar
				Turisztikai vonzaskörzet: Adásztevel, Adorjánháza, Bakonybél, Bakonyjákó, Bakonykoppány, Bakonypölöske, Bakonyság, Bakonyszentiván, Bakonyszentkirály, Bakonyszentlászló, Bakonyszücs, Bakonytamási, Béb, Békás, Borzavár, Csehbánya, Csesznek, Csikvánd, Csót,

	tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
				Csögle, Dabrony, Dáka, Doba, Döbrönte, Egeralja, Egyházaskesző, Farkasgyepű, Felpéc, Fenyőfő, Ganna, Gecse, Gic, Gyarmat, Gyömöre, Homokbödöge, Kajárpéc, Kemeneshőgyész, Kemenesszentpéter, Kiscsősz, Kisszőlős, Kup, Külsővat, Lókút, Lovászpátona, Magyargencs, Magyarpolány, Malomsok, Marcalgergelyi, Marcaltó, Mezőlak, Mihályháza, Mórchida, Nagycsád, Nagyalásny, Nagydém, Nagyesztergár, Nagygyimót, Nagytevel, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Németbánya, Nóráp, Noszlop, Nyárad, Oroszi, Pápa, Pápadereske, Pápakovácsi, Pápasalamon, Pápateszér, Pénzesgyőr, Porva, Rábasebes, Rábaszentandrás, Sobor, Sokorópátka, Somlósztőlős, Somlóvecse, Szany, Szerecseny, Szergény, Takácsi, Tét, Ugod, Vág, Vanyola, Várkesző, Vaszar, Vid, Vinár, Zirc
		szolgáltatói hálózati központok (nem szükségszerűen)	bizonyos térségi szinten szervezett (köz) szolgáltatásokban résztvevő települések köre (társulások pl. szociális gondozás, idősellátás, családsegítés, orvosi ügyelet stb.)	-
	fejlesztési cél alapon	a térségi fejlesztéseket koordináló önkormányzat (nem feltétlen, hiszen ágazatonként eltérő lehet a központ pl. szennyvízkezelés)	közmű, turisztikai fejlesztések és szolgáltatások, szállítói hálózatok (jellemzően csak az agráriumban, hagyományos város-vidék kapcsolat-rendszer)	-

2.3. Helyzetértékelés, szintézis

2.3.1. Prosperáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség gazdasága	P1: Térségi gazdasági és innovációs ökoszisztéma jellemzői (ágazati együttműködések, térségi hálózatosodás, kulcsszereplők jelenléte, innovációteremtés, innovációterjedés) Pápa gyenge innovációs ökoszisztémával rendelkezik; ez igaz vállalati, szervezeti-hálózatosodási, tudásmenedzsment és infrastrukturális szempontból egyaránt. Pápán mindössze néhány külföldi tulajdonú járműipari, textilipari és húsipari nagyvállalat tekinthető a helyi innováció kulcsszereplőinek, azonban azok is elsősorban innovációterjedés (transzfer) révén tesznek szert innovatív gyártási folyamatokra és termékekre, helyben minimális az innovációteremtés. A quadruple helix modell további szereplő csekély tudástermelést folytatnak. Pápán nincs tudományos-technológiai park, innovációs klaszter, gyenge a hálózati együttműködés. Szinte teljesen hiányoznak a magasabb hozzáadott értéket is előállítani képest innovatív vállalkozások, K+F+I kapacitások, beleértve a start-upokat. Pápa a gyártástechnológiák, termékfejlesztések során keletkező tudások helyi alkalmazása, hasznosítása révén vehet részt elsősorban a járműipari beszállítókon és az élelmiszeriparon keresztül a térségi ökoszisztéma ágazati együttműködéseiben.
	P2: A humán erőforrás jellemzői (egészség, tudás, életminőség, munkaképes korúak száma, ingázási adatok) és azok viszonya a helyi gazdaság igényeihez [munkaerőpiac keresleti és kínálati oldala, mennyiségi és minőségi jellemzői] A munkaerő képzettsége viszonylag alacsony ahhoz, hogy magasabb hozzáadott értékű, innovatív vállalkozói ökoszisztémát teremtő, felsőfokú végzettségű munkahelyek nagy számban jölessenek létre a városban. Pápán a foglalkoztatási csoportok szerinti megoszlás alapján a szakképzettséget nem igénylő foglalkozások aránya (az összes foglalkozásban álló 22,2%-a) a legmagasabb. Pápán az országos átlaghoz (11,2%) képest messze kiemelkedik a gépkezelők, összeszerelők, járművezetők részesedése (15%). A középfokú, szakképzést vagy semmilyen képesítést nem igénylő munkakörökkel szemben a felsőfokú foglalkoztatási kategóriákban arányaiban kevés foglalkoztatottal rendelkezik Pápa gazdasága. A felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozásúak aránya terén Pápa (11,9%) nagymértékben elmarad Magyarország átlagához (14%) képest. Pápa ingázási mérlege sokat javult az elmúlt években: a győri, komáromi, veszprémi munkavállalást nagyrészt ki tudja váltani a helyben történő foglalkoztatás. A foglalkoztatási célú mobilitás által kirajzolt vonzáskörzet (annak határa, ahonnan még jelentősebb számban fogad ingázó munkavállalókat Pápa) elvégződése körülbelül 80-90 km-re fekszik Pápától. A város két legnagyobb beszállító cégénél foglalkoztatott 3 ezer munkavállaló 55%-a a környező településekről ingázik Pápára. A munkaerővonzás főként a Devecseri, Sümegi, Celldömölki járás viszonylatában még erősíthető.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A város munkaerő-kínálata folyamatosan szűkül; ennek jele, hogy a munkaképes korúak aránya 2010-2020 között 15,59%-kal (3 161 fővel) csökkent. A munkaerő csökkenő kínálata miatt külföldi munkavállalók bevonására is van példa. A városban alapvetően az alacsonyabb iskolai végzettséget igénylő munkakörök iránt van nagy kereslet, míg helyben viszonylag szűk a diplomás, magasan képzett értelmiségi réteg foglalkoztatása. Az értelmiségi réteg elvándorlása akadályozza a kreatív, innovatív iparágak és szolgáltató szektor kifejlődését. A munkaerőpiaci igényeket a helyi (szak)képzési rendszer nem tudja kielégíteni. A sikeres foglalkoztatás-bővítő beruházások következtében Pápát fokozódó munkaerőhiány jellemzi. A munkaerőhiány következtében felértékelődnek azok a beavatkozások, amelyek vonzó munkahely-kínálatú várossá teszik Pápát a tömeges munkaerőt igénylő összeszerelő-beszállító tevékenységet végzők és a magasan képzettek számára is. A szűk helyi munkaerő-kínálatból eredően kritikusak azok a munkaerőpiaci és gazdasági beavatkozások, melyek a helyben történő foglalkoztatást ösztönzik a munkavállalási célú ingázással vagy elköltözéssel szemben, és amelyek képesek a Pápára irányuló munkaerő-áramlások indukálására (pl. a magasan kvalifikáltak számára is kielégítő szolgáltatások biztosítása révén az életminőség javítása, innováció-vezérelt és nem munkaerőintenzív szektorok fejlesztése helyben, munkásszálló építése, városmarketing). P3: Gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra, oktatási-nevelési intézményrendszer jelenléte (duális oktatás, szakképzés, digitális készségek, bölcsődei/óvodai ellátás biztosítása a munkavállalóknak) A szülők munkába állását elősegítő bölcsődék és óvodák kapacitásai megfelelnek a lakossági elvárásoknak és szükségleteknek. Pápa valódi, 50-60%-ban nem csak pápai középiskolásokat oktató intézményeknek helyet adó iskolaváros. A középiskolák intézményhálózata regionális szinten is kiemelkedő, és mindegyik járáshatáron is átlépő tanulói migrációt indukál. A prosperáló város elérése terén kulcsfontosságú mindenekelőtt a megfelelő számú szakképzett munkaerő biztosítása a gazdasági igényekkel összhangban. A város három szakképzési intézménye versenyképes oktatást biztosít diákjai számára, amely illeszkedik a helyi nagyvállalatok munkaerő-keresletéhez. Kihívást jelent, hogy a felsőoktatás hiányából és a szűk helyi munkakínálatból adódóan gimnáziumok diákjai felsőfokú tanulmányuk befejeztével nem találnak képesítésüknek megfelelő álláslehetőséget a településen. Az oktatási intézmények digitális felszereltsége jó, de a modern okos eszközök száma limitált, mely nehezíti a digitális készségek fejlesztését. Pozitívum, hogy a diákok és pedagógusok számára internetelérhetőség és számítástechnikai eszközpark minden iskolában biztosított. P4: Gazdasági szereplők tőkeereje (magánberuházások alakulása) Pápán összességében átlag alatti a gazdasági szereplők tőkeereje. Az egy lakosra jutó jegyzett tőke tekintetében 2019-ben Pápa (494,9 ezer Ft/fő) a járását megelőzve (328,4), de a Veszprém megyei járásközpontok (505,3) és a magyar átlag (1733) mögött helyezkedik el a rangsorban.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A város gazdasági stabilitása nagymértékben kitett néhány tőkeerősebb közép- és nagyvállalat mindenkori sikerességének és versenyképességének. A Yanfeng, az Astotec, a Chi-Fu Csoport (Pápai Hús), a Dunitalia mindenkori tőkebefektetései meghatározzák az egész város gazdasági helyzetét. Ebből következően igen sérülékeny a város versenyképessége, és erősen egyoldalú ágazatilag és szervezetiileg is a magántőke és -beruházások szerkezete. Egy-egy vállalat kivonulása, telephelybezárása, relokációja egy másik városba alapjaiban ásná alá a város gazdasági működését. A magánberuházások terén kiemelkednek bizonyos termék- és technológiafejlesztések, amelyek piacképes termékeket eredményeznek, és további hozzáadottérték-növekedést biztosítanak. A magánberuházások növeléséhez elengedhetetlen a megfelelő gazdasági infrastrukturális fejlesztések eszközlése mindenekelőtt az ipari parkokkal kapcsolatban. A magánberuházásokat akadályozza a helyben elérhető megfelelően képzett munkaerő alacsony száma is. P5: A helyi gazdaság ágazati szerkezete (vállalkozások ágazati megoszlása) A mezőgazdaság és főleg a szolgáltatások mögött viszonylag alacsony az ipar cégeinek száma és részesedése, ahol egy kivétellel minden cég a feldolgozóiparban érdekelt. A TEÁOR 2008-as beosztása szerinti bontásban, az iparban összesen 229 vállalkozás került regisztrálásra 2020-ban, az összes vállalkozás 4,8%-a. Ez főként a szektorban jellemző alacsony önálló vállalkozási kedvvel, valamint a szekunder szektorban domináns közép- és nagyvállalatok súlyával áll összefüggésben; néhány ipari profilú vállalat biztosítja a helyi foglalkoztatás és értéktermelés túlnyomó részét. Ezért önmagában az ipar alacsony részesedése a vállalkozásszámból nem jelenti a szektor alacsony jelentőségét a városban, éppen ellenkezőleg; legtöbbször néhány, a helyi gazdaságot alapjaiban meghatározó cég kezében van az ipari termelés legnagyobb hányada. Pápa egyoldalú gazdaságszerkezettel rendelkezik, ami egyben prosperitásának fenntarthatóságát is megkérdőjelezi. Három szakágazat a meghatározó: a járműipar, a szintén a járműiparhoz köthető műanyagipar, valamint a húsipar. Az 1997-ben alapított ipari parkba betelepült járműipari beszállítók ma a legnagyobb foglalkoztatók, és közvetetten közel négyezer ember megélhetéséért felelnek. Pápa gazdasági profilját jelentős mértékben két autóipari beszállító nagyvállalat, a Yanfeng és az Astotec határozza meg. Együttesen a városban létesített mintegy 4907 forprofit, legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozásánál alkalmazásban álló személy közel 60%-át, mintegy 2898 főt foglalkoztatnak. Az agrárszektor két nagyvállalkozása, a Pápai Hús Kft. és a vegyes gazdálkodást folytató Agroprodukt Kft (létszám: 358 fő) közösen 932 főt foglalkoztatnak, mely az összes közép- és nagyvállalati keretek között foglalkoztatott 19%-a. P6: A helyi gazdasági infrastruktúra helyzete (kereslet-kínálat, közművesítettség, ipari parkok, iparterületek jellemzői) Pápa versenyképességének egyik kulcsterülete a gazdasági infrastruktúra, azon belül is az ipari parkok és barnamezős területek sorsa. Regionális szinten a Pápai Ipari Park a legnagyobb ipari parkok között található a maga 116 hektár kiterjedésével. Az egy órási közúti távolságon belüli ipari parkkal rendelkező települések közül kizárólag Győr koncentrált nagyobb ipari park státuszú gazdasági övezetet, több munkavállalóval. A foglalkoztatottak létszáma alapján az autóipari beszállító cégek a legjelentősebb munkaadók a területen. Összesen 2 898 fő dolgozott 2020-ban a két autóipari cégnél, amely az ipari park foglalkoztatottjainak 78%-át tette ki.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A Pápai Ipari Parkban elfogyott az értékesíthető telek, ezért is van szükség egy második kiépített parkra. A parkok környezetében további infrastruktúra-fejlesztésre van igény. A területeket feltáró közutak és kerékpárutak kiépítése, a közösségi közlekedés feltételeinek kialakítása és az energetikai ellátórendszer kapacitásainak növelése szükséges. A gazdasági növekedést nagymértékben az határozza meg, rendelkezésre áll-e kellő méretű még kihasználatlan gazdasági terület a meglévő befektetők és a betelepülők számára. A zöldmezős beruházások keretében létesített és megnövelt nagyságú ipari parkokon, az új iparterületek kijelölésén és fejlesztésén túl lényeges a kiterjedt barnamezős területek rehabilitációja is. A barnamezők fontos tartalékterületei a pápai gazdaságfejlesztésnek, ahol turisztikai, sportgazdasági-rekreációs funkciók alakíthatók ki ezzel diverzifikálva a város gazdaságát. Nem elhanyagolható, hogy a rehabilitált területeken megvalósuló fejlesztések az életminőség növelésén keresztül vonzóbb lakó- és munkahellyel rendelkező várossá tehetik Pápát.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	P7: A helyi gazdaságot kiszolgáló szolgáltatási mix jelenléte (fejlett üzleti szolgáltatások elérhetősége, a munkavállalók gyerekei számára bölcsőde/óvoda stb.) A város a személyes ügyintézés és a vállalkozásokkal fenntartott kapcsolatrendszer fejlesztésében érdekelt. Számos személyes tárgyaláson, üzletember találkozón vettek már részt az ipari park és a város nyújtotta lehetőségek ismertetése végett az önkormányzat szakemberei, gazdasági társaságai. A kapcsolattartáson túl a komplex gazdaságfejlesztést támogató szolgáltatások nyújtása, a befektetésösztönzés is jelen van. A befektetésösztönzés egyrészt a Városfejlesztési Társaság egyik főtevékenysége, másrészt az egész önkormányzati hivatali struktúra támogatja a befektetők letelepedését, növekedését. Az önkormányzat gondoskodik a közművek fejlesztéséről, a különféle engedélyek beszerzésében való segítségnyújtásról, a lehetséges befektetési célterületek feltérképezéséről, a településszerkezeti tervmódosítások elvégzéséről. Komplex, a teljes másfél-két éves betelepülési folyamatot végig kísérő ügyintézés valósul meg egészen az megkereséstől egészen a beruházás befejezéséig. A hivatal koordináló-segítő szerep ellátásával igyekszik támogatni a befektetéseket. A vállalkozásfejlesztés terén külön figyelmet fordítanak a generációváltó és ifjú vállalkozások támogatására. A befektetésösztönzés fontos elemei az ipari parki és barnamezős területek. Az ipari parki fejlesztések beindításához marketingkommunikációs terv is készült.
Az önkormányzat gazdálkodása	P8: Önkormányzat településfejlesztési forrásainak összetétele, s az elmúlt 5 év tendenciái a saját forrás és a támogatások megoszlását is vizsgálva A 2020. év bevételi tételeiből a legnagyobb részesedést a helyi adók (2.439.418 ezer Ft, a bevétel 36,5%-a) képezik, melyet az államháztartáson belülről érkező működési célú támogatások (2.131.945 Ft, 31,9%) követnek. A helyi adóbevételeken belül meghatározó az iparűzési adó (1.569.379 ezer Ft, összes bevétel 23,5%-a). Az elmúlt öt év tendenciái értelmében a bevételeket tekintve az önkormányzat számottevő bevételekhez jutott az EU-s forrásokból. Ezek mintegy a fejlesztési célú kiadások fedezetét biztosítják. Az elmúlt néhány évben a felújítási és beruházási költségek jelentős mértékben növekedtek. Külső további bevételi források igénybevétele szükséges egyes jelenlegi és jövőbeli fejlesztésekhez azok sikeres végig viteléhez, mivel az eredeti támogatások és betervezett költségek időközben megnövekedtek.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	2014 és 2019 között nőttek az államháztartáson belülről érkező működési célú támogatások (2014. évi 108,5%-a), a helyi adók (2015. évi 144,4%-a), illetve az ingatlanértékesítési (571,1%) bevételek. A bevételeken belül 2014 és 2019. között csökkent az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások (10,8%-ra), az államháztartáson kívülről érkezett bevételek, a bírságok (83,2%-ra) részesedése. 2014-2020 közti időszakot vizsgálva: 2020-ban az önkormányzat legnagyobb kiadási tételei közé az önkormányzat beruházásai (37,7%) tartoztak. A helyi beruházások értéke a 2016. évet leszámítva minden évben meghaladta 2014 óta az egymilliárd Ft-ot. Ez népességarányosan, a település méretét tekintve jelentős, aktív önkormányzati fejlesztéspolitikára utal. A beruházások éves összértéke 2016 után tartós növekedésnek indult, és 2020-ra a 2016. évhez képest 4,9-szeresére növekedtek a helyi önkormányzat beruházásaira szánt kiadási összegek. A beruházások kiadáson belüli aránya a 2014. évi 22,3%-ról igen magas értékre, 37,7%-ra növekedtek.
	P9: Önkormányzati település- és gazdaságfejlesztési együttműködések bemutatása Pápa gazdaságfejlesztési eszköztárában kap helyet a gazdasági társaságok fóruma (Business Leader Forum). A személyes megjelenésre lehetőséget biztosító üzleti találkozókra, fórumokra egyre nagyobb az igény, ezek sikeresnek tekinthetők. Ezért az önkormányzat elkötelezett a kapcsolattartási események folytatására, megszervezése mellett. Fontos egymás vállalkozásainak megismerése, a tapasztalatcsere. A város a legnagyobb adózóit minden évben vendégül látja, és párbeszédre törekszik velük.

2.3.2. Zöldülő város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség szolgáltatási mixe	Z1: Zöld hálózatok és zöld szolgáltatások térségi kiterjedése: energiatermelés és tárolás kiépítettsége, körforgásos gazdaság jelenléte, a városban elérhető éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodást ösztönző tevékenységek bemutatása Pápa esetében (zöld) energiaellátási hatóköréről és energiatárolási rendszerről nem beszélhetünk, mivel a város nagy volumenű energiatermelési egységgel (napelemparkkal) vagy távhőrendszerrel nem rendelkezik. Az éghajlatváltozás következtében növekszik a villámárvizek száma, ezért a megnövekedett csapadékvíz kezelése érdekében záportározót létesített a város, valamint a vízelvezető árokrendszert folyamatosan fejleszti. Körforgásos gazdaság jelenleg nem épült ki a településen, de annak kialakítására törekszik.

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség gazdasága	Z2: Városi és várostérségi gazdasági vállalkozások környezetre gyakorolt hatásai (légszennyezés, talajszennyezés, zaj, szag, teherforgalom stb.) Egyes elemek környezeti terhelési értéke, környezetvédelmi intézkedések A településen 12 olyan objektum található, melyek működése egységes környezethasználati engedélyezési eljáráshoz (EKHE) kötöttek és/vagy az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -Szállítási Nyilvántartásban (E-PTRT) való részvételre kötelezettek. Ezek között húsüzem, szennyvíztisztítótelep, téglagyár, fűtőkészülékgyártó üzem, hulladéklerakó, és állattartótelepek találhatók. Az üzemek működése a környezeti hatóság által felügyelt. A rendelkezésre álló információk és adatok alapján a város területén kiemelkedő légszennyezési, talajszennyezési és zajterhelési állapot nem áll fenn, a közúti környezetterhelés csökkentése forgalomszabályozási eszközökkel megkezdődött. A Magyar Honvédség Bázisrepterének zajterhelése a város belterületét elkerüli.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	Z3: Önkormányzat és intézményeinek energiagazdálkodása (Önkormányzati ingatlan állomány energia tanúsítványa, megvalósult energetikai fejlesztések), Településüzemeltetés: energiahatékonyságot támogató intézkedések bemutatása Az önkormányzati intézmények energiahatékonysága az utóbbi években jelentősen javult, mivel több energetikai fejlesztés is megvalósult a városban. Ezek közül tizenkét intézmény korszerűsítése emelhető ki. A beruházások keretében többnyire az épületek nyílászárócsereje és külső hőszigetelése valósult meg, az intézmények tetejét pedig napelemekkel és napkollektorokkal látták el, amelyek az épületek áramellátását és fűtésrendszerét egészítették ki. A fűtőkorszerűsítés keretében beszerzett új vagy felújított gázkazánok a földgázfogyasztás mennyiségének csökkentését tették lehetővé. A fejlesztéseknek köszönhetően egyaránt csökkent a fosszilis energiafelhasználás, az üzemeltetési költségek és az épületek által okozott környezet terhelés is. Összességében az intézmények fenntartási költségei átlagosan 30-40%-kal javultak.
Városi és várostérségi közművek	Z4: Közműhálózat: Energiaközművek – megújuló energia jelenléte, aránya Csapadékvíz hasznosítása, Vízgazdálkodás, Szennyvízelvezetés rendszere A közműhálózat megújuló energiával nem rendelkezik. Az épületek energiaellátásában a megújuló energia aránya folyamatosan nő, de nagysága még mindig minimális. A felszerelt napelemek és napkollektorok csak az adott épület energiaszükségleteinek egy részét tudják kiváltani, több épületet is ellátó megosztórendszer nincs. A háztartások az energiát központi villamoshálózathoz és földgázból nyerik. Mind az energiagazdálkodás, mind pedig a vízgazdálkodás tekintetében a város szükséglete folyamatosan nő: a város által felhasznált ivóvíznek és gáznak felét, a villamosenergiának közel egyharmadát a háztartások használják fel. A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba, és a közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya is gyakorlatilag elérte a 100%-ot. A térség legnagyobb szennyvíztelepe a pápai szennyvíztisztító telep, melyre nem csak a Pápa és térségében megépült szennyvízelvezető rendszerből érkezik szennyvíz, hanem fogadja a kommunális szennyvízen kívül a város ipari üzemének az előtisztított szennyvizét. 2020-ban a pápai szennyvíztisztító telepen egyetlen alkalommal sem volt határérték túllépés a tisztított szennyvíz kibocsátásakor. Pápát a vízügyi ágazat, árvízvédelmet igénylő települések között nem tartja nyilván, azaz Pápa nem árvíz-veszélyeztetett település. Ezzel együtt a hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék okozta helyi vízkár eseményekkel Pápa esetében is számolni kell.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A tapolcafői vízbázis az É-i Bakony ÉNy-i előterében fakadt forrásokra települt. A felszín alatti vizek állapota szempontjából a település érzékeny területen fekszik. A Pápai Strandfürdő a kt.4.1 jelű termálkarszt víztestből nyeri vizét, a kitermelt vízmennyiség alapján fontos vízkivételi helynek minősül.
Városi és várostérségi közlekedés	Z5: Jellemző közösségi közlekedési módok szolgáltatási oldalon (e-járművek, sharing szolgáltatások stb.) Pápa közösségi közlekedése a motorizált buszhálózat által biztosított. A szolgáltatás járatsűrűsége nem elégíti ki a térségi igényeket, amely az egyéni közlekedés volumenének bővülését okozza. A járműállomány korszerűtlen, elektromos járművek nem állnak rendelkezésre. Sharing-rendszeren alapuló közlekedési rendszer nem épült ki a városban. Saját fejlesztésű közlekedési applikációval nem rendelkezik a helyi közlekedés, de 2021-től a helyi autóbusz-bérleteket és a helyi napijegyeket már MÁV applikáción keresztül is meg lehet váltani.
Környezet- és természetvédelem	Z6: Zöldfelületi ellátottság A város zöldfelületi rendszerét egyrészt a külterületi zöldfelületek, táji elemek, másrészt a kondicionáló funkcióval is bíró belterületi zöldterületek, valamint az intézményi és lakó funkciójú ingatlanok zöldfelületei határozzák meg. Pápan a zöldfelületek aránya (több mint 90%) a teljes közigazgatási területet vizsgálva egészen kedvező, ugyanakkor a zöldfelületek egyértelműen a külterületeken dominálnak, a belterületi zöldfelületi arányok jóval kedvezőtlenebbek (közel 70%). A külterületi zöldfelületek jelentős többsége az alacsonyabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező általános mezőgazdasági területek (szántók) közé tartozik, a jóval magasabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező erdőterületek kiterjedése jóval csekélyebb. A belterületi zöldfelületi rendszernek a fejlesztése mind mennyiség, mind minőség szempontból tovább folytatandó az elmúlt évekhez hasonlóan, a zöldfelületi arányok alapján különösen a központi belterületen. A szántóföldeken a mezővédő erdősávok aránya nagyon alacsony. Környezetvédelmi szempontból (poremisszió, szélérózió csökkentése) javasolt lenne a több szintű (cserjesávokból, fasorokból) álló zöldsávok kialakítása a főbb utak, mezőgazdasági utak mentén. Z7: Természeti ökoszisztémák helyzete Pápa területének beépítésre nem szánt területének jelentős része mezőgazdasági művelés alatt áll. Az ezen kívüli területek közül a Pápa-Tapolcafőtől délkeletre található területek különböző típusú természetvédelmi oltalom alatt állnak. A várostól északra és keletre az országos ökológia hálózat ökológiai folyosójának foltjai találhatók.

2.3.3. Digitális város

Szakági területek	Értékelési szempontok
Város és térsége gazdasága	D1: Digitális technológia-szolgáltatók helyi jelenléte A digitális szolgáltatók jelen vannak a településen, többféle előfizetési lehetőséget kínálva a lakosoknak és vállalkozásoknak.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	D2: Digitális technológiát alkalmazó cégek jelenléte (közzolgáltatók (beléptető, kamera, irányítórendszerek stb.), Ipar 4.0, szolgáltató szektor) A város gazdaságszerkezetére nem jellemző a digitális szolgáltatásokat kínáló, illetve digitális technológiákat alkalmazó ipari cégek jelenléte. Személy és vagyonbiztonsági rendszereket, tűzjelző rendszereket, beléptető rendszereket egyes intézményeknél, illetve gazdasági társaságoknál egyaránt használnak.
A város és várostérség társadalma	D3: A lakosság digitális eszköz ellátottsága, kompetenciák, felhasználói szokások (szolgáltatói adatokra és felmérésre alapozva) A város lakosságának internettel való ellátottsága megyei és országos viszonylatban is kedvezőtlennek minősül. A digitális eszközök használatát illetően meghatározók a generációs és a szociális különbségek. A fiatal és aktív korú lakosság ismeri és használja a digitális megoldásokat, de a város népességének jelentős arányát képviselő időskorú népesség, illetve bizonyos hátrányos helyzetű csoportok esetében a digitális kompetenciák és az eszközellátottság hiánya mellett a digitális ügyintézési lehetőségek szembeni bizalmatlanság is fontos szempont.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	D4: A digitális átállást lehetővé tevő infrastruktúra mennyiségi és minőségi jellemzői a humán erőforrás digitális felkészültsége a közzolgáltatásokat végző helyi intézményeknél Az üzemeltetéshez szükséges számítástechnikai infrastruktúra és a megfelelő szakértelem rendelkezésre áll. A humánerőforrás digitális felkészültsége esetében megfigyelhetők a generációs különbségek. Az idősebb munkavállalók nehezebben fogadják be a digitális ismereteket.
	D5: Digitális ügyintézési lehetőségek a (köz)szolgáltatások területén, digitális felkészültségi állapot (ügyintézésre koncentrálva: infrastruktúra és HR felkészültség) A digitális ügyintézési lehetőségek részét képezik az önkormányzati intézmények működési gyakorlatának, beleértve az állam által központilag bevezetett rendszereket, illetve a helyi közigazgatás ügyeinek egy része esetében is biztosított a digitális ügyintézés lehetősége. Ennek infrastrukturális és felhasználói szinten a humán-erőforrásbeli feltételei is adottak. A lakosság körében negatív az önkormányzat digitális megoldásainak megítélése.
	D6: Digitális (adat alapú) feladatszervezés helyzete a közfeladat ellátásban (egészségügy, szociális ellátás, hulladékkezelés stb.) A közfeladatokat ellátó intézményekben napi gyakorlattá vált a digitális technika alkalmazása. A dolgozók rendelkeznek a jelenlegi működéshez szükséges ismeretekkel, de folyamatos igény van az ismeretek fenntartására, bővítésére, továbbá az eszközpark fejlesztésére.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	D7: Digitális adatbázisok és adatfeldolgozás az önkormányzati tulajdonú, fenntartású épület-infrastruktúrák esetében, digitális épületüzemeltetés A digitális épületüzemeltetés terén eseti példa említhető, de nem bevett gyakorlat a városban. Az önkormányzati intézményekben nem került sor okosmérők telepítésére. Az önkormányzat saját és intézményeinek hatáskörében keletkező adatok felhasználása, összeköttetése nem biztosított; vonatkozó tervvel, adatstratégiával nem rendelkezik a város.

Szakági területek	Értékelési szempontok
Környezetvédelem, városi klíma	D8: Környezeti szenzorok fajtái, egyéb jellemzői, kapcsolódó adatmenedzsment A városban nem kerültek telepítésre környezeti paramétereket mérő szenzorok, ezáltal a városon belüli környezeti és klimatikus változások nyomon követése nem biztosított.
Városi és várostérségi közlekedés	D9: Digitális megoldások a helyi közösségi és közúti közlekedésben (lakossági applikációk, forgalomirányítás, parkolást támogató megoldások stb.) A helyi és helyközi közösségi közlekedéssel kapcsolatos információk elérhetők digitális formában a szolgáltatást működtető vállalat honlapján, valamint a járművöknél és a megállóknál kihelyezett paneleken. A közúti közlekedés szervezésében jelenleg nem alkalmaznak digitális megoldásokat, de kivitelezés alatt áll egy a forgalom figyelését is szolgáló kamerarendszer, illetve a tervek szerint a fejlesztés alatt álló komplex applikációnak egy a parkolást támogató rendszer is részét fogja képezni.
Városi és várostérségi közművek	D10: Közmű-működtetés szenzoros követése A városban telepített, közmű-működtetést támogató szenzor nem ismert. D11: Lakossági digitális megoldások (applikációk, közterületi okos megoldások stb.) A lakosságot célzó komplex applikáció kidolgozás alatt áll, jelenleg a város megújult honlapja közöl alapvető információkat. Közterületi okos megoldásokra eseti példák (okospadok, okoslámpák) említhetők a városban.

2.3.4. Megtartó város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség társadalma	M1: Demográfiai helyzet A természetes fogyás és az elköltözések miatt a város népességszáma folyamatosan csökken. A lakosságon belül az idős korcsoportokhoz tartozók aránya – a fiatal generációk hátrányára – ütemesen nő. A település vándorlási különbözete negatív, kitelepülők száma meghaladja a beköltözők nagyságát.
	M2 Helyi identitást meghatározó tényezők és szerepük a helyi /térségi közösség alakításában A város nyugodt, kiegyensúlyozott és büszke polgári légkörrel rendelkezik. Épített örökségei a megye legfontosabb műemlékei között találhatók, amik nem csak a város, hanem a térség fő identifikációs elemeinek számítanak. Iskolái és katonai bázisa által országos szintű ismertségre tett szert. Emellett új identitás – sportváros brand – kiépítésével egészítené ki a meglévő épített és szellemi értékeit.
	M3: Térségi mobilitási trendek (várostérségi ingázás) A városba irányuló napi szintű oktatási és munkavállalási ingázás jelentős, amely az ipari park kiépülésével folyamatosan nő. A város ingázási vonzáskörzete főleg a járására koncentrálódik, Győrrel és Veszprémmel szembeni pozicionálása gyenge.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	M4: Társadalmi rétegződés, konfliktusok Számottevő társadalmi konfliktus nem tapasztalható. Az eltérő nemzetiségek közötti kulturális különbségekből fakadó kisebb nézetkülönbségek és lokális feszültségek azonban előfordulnak a városban. Az idős korosztályhoz tartozók aránynövekedése miatt a városi funkciók átértelmezése szükségszerűvé válik, ami generációk közötti érdekellentétet szülhet.
Város és térsége humán infrastruktúrája	M5: Civil tevékenység jelenléte, szerepvállalása a közfeladatok ellátásában – térségi (tematikus) civil hálózatok jellemzői 2021-ben összesen 104 darab bejegyzett és 23 darab be nem jegyzett civil szervezet tevékenykedett a városban. Meghatározó közfeladatot ellátó tevékenységek között a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása és a szociális segítségnyújtás szerepel (élelmiszersegély, ruhaadomány, beteglátogatások, számítógépes tanfolyamok stb.). Legaktívabb civil közösség a nyugdíjasok egyesülete, amely más városi és járási civil szervezetekkel is aktív kapcsolatot tart fenn.
	M6: Esélyegyenlőség biztosítása és a humán közszolgáltatások elérhetősége területén (pl. szociális bérlet rendelet) A humán közszolgáltatások a város minden részéről elérhetőek, így a szegregátumokból is. Az esélyegyenlőség jegyében szolgáltatópontot hoztak létre szegregált területen, amely helyben biztosítja a komplex humán szolgáltatások elérhetőségét. A szociális bérlet rendelet állományának száma enyhén csökken, műszaki állapotuk nem kielégítő.
	M7: A leszakadó / veszélyeztetett társadalmi csoportok felzárkóztatást biztosító városi és térségi akciók, projektek, szervezetek (összhangban az antiszegregációs terv tartalmával) A város esélyegyenlőséget támogató programjainak célkitűzése a mélyszegénységben élők, a roma lakosság és az idősek helyzetének a javítása. Ennek érdekében digitális, higiéniai, képzési, életvezetési, egészségügyi és szabadidős programokat szervez. Tanodával jelenleg nem rendelkezik a város, azonban a Cserhaj Csillagház és Szolgáltatópontban dolgozó családsegítő kolléga állandó támogatást és segítségnyújtást biztosít a rászorulóknak számára. Mindemellett a város több civil szervezete is karitatív tevékenységet folytat, amely elősegíti a szegregált lakosság életkörülményeinek a javítását (gyűjtések, adományok).
A város, várostérség szolgáltatási mixe	M8: A szolgáltatások elérhetőségének elemzése a lakossági hozzáférés oldaláról, elégedettség (elégedettségi és /vagy igény felmérés) A város közszolgáltatási kötelezettségeinek eleget tesz, a település minden lakója hozzáfér az alapszolgáltatásokhoz. Gondot jelent azonban az orvoshiány, a kórház helyhiánya és az idősgondozási intézmények korlátozott férőhelykapacitása. A város sportlétesítményeinek és oktatási-nevelési intézményeinek állapota megfelelő, a fejlesztések folyamatosak. Lakossági igényként merül fel a város kulturális kínálatának a bővítése, valamint a háziorvosi rendelők és kórház állapotának és szolgáltatási színvonalának a javítása.

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség gazdasága	M9: Társadalmi vállalkozások helyzete (tevékenység, munkaerő vonzáskörzet, piac) A városban jelentős társadalmi vállalkozás nem működik. Kezdetleges szerveződésnek minősül a gazdasági jelentőséggel is bíró „Idősek Aktívan” Közérdekű Nyugdíjas Szövetkezet, amely az aktív időszerűak számára biztosít – nyugdíj folyósítása mellett – munkalehetőséget, és lehetővé teszi a körükben felhalmozott szaktudás átadását a fiatalabb generációk számára. Tevékenységének köszönhetően a helyi munkaerőhiány csökken, a fiatalok munkatapasztalata pedig bővül.

2.3.5. Kiszolgáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
Településfejlesztési és rendezési tervi összefüggések	K1: A magasabb szintű területfejlesztési dokumentumokkal való tervezési összhang a településhálózatban elfoglalt szerepe, város és várostérség fejlesztését érintő területspecifikus célok alapján A megyei területfejlesztési dokumentumok Veszprém mellett Pápa megyén belüli jelentős térszervező erejét emelik ki. Kiemelten fontosnak tartják a térség központi szerephez kapcsolódó központi funkciók fejlesztését, a helyi gazdaság várostérségre kisugárzó fejlesztését. A megyei területfejlesztési koncepció azt is megállapítja, hogy Pápa térsége inkább Győrhöz, mint Veszprémhez kötődik, és a város fejlesztése a Győrrel közös gazdasági térben, azzal összehangoltan indokolt, ami megyeközi koordinációt is igényel. Ezzel párhuzamosan fontos a Veszprémmel és a megye többi településével a szellemi, kulturális, gazdasági kapcsolatok erősítése, valamint a megyén belül észak-déli kapcsolatok fejlesztése. K2: A várost és várostérséget érintő területfelhasználási kategóriák és a műszaki infrastruktúra hálózatok főbb elemeinek bemutatása Veszprém Megye Területrendezési Tervének szerkezeti tervének területfelhasználása Pápa térségében leképezi a tájhasználat változását a Dunántúli-középhegység és a Kisalföld között. Míg a várostól délre és keletre az erdős területfelhasználási egységek dominálnak, addig a várostól északra és nyugatra a mezőgazdasági területek lépnek előtérbe. Mindezek mellett területfelhasználási szempontból meghatározó még a térségben Pápa település térsége, valamint az a sajátos területfelhasználású térség, ami a Magyar Honvédség Pápai Bázisrepülőterét fedi le. Az infrastruktúra hálózat meglévő elemein túl (így például a 83., 832. és 834. sz. főutak; 10., 13. 14. sz. vasútvonalak; villamosenergia-átviteli, valamint földgázelosztó vezetékek) tervezett kapcsolatok is érintik a várost (így például a Pápa központi belterületét keletről, illetve Pápa-Borsosgyőrt északról elkerülő út; továbbá az országos, valamint térségi kerékpárútvonalak fejlesztése).

Szakági területek	Értékelési szempontok
	K3: Városi és városkörnyéki települések településfejlesztési és rendezési tervi összhangja a településhatáron érintkező beruházások terén kiemelten Pápa, valamint a szomszédos települések rendezési terveinek összevetése alapján megállapítható, hogy kapcsolódások elsődlegesen az infrastrukturális elemek, valamint különböző védőtávolságok területén vannak, a közigazgatási határai mentén egyik település sem tervez olyan kiemelt beruházást, mely új beépítési szánt terület kialakításával járna. Ugyanakkor az infrastrukturális elemek tervi jelölései alapján a fejlesztési elképzelések térségi egyeztetésének hiánya mutatkozik meg. Több esetben is előfordul, hogy adott település tervezett infrastrukturális fejlesztése, nem, vagy nem ott folytatódik a szomszédos településen, ahol azt a másik település településszerkezeti terve jelöli. Mindez igaz a szomszédos települések és Pápa településszerkezeti tervére is.
A város, várostérség társadalma	K4: Társadalmi konfliktusok által érintett városrészek műszaki-infrastrukturális érintettsége A szegregátumok többségének közműellátottsága megfelelőnek minősül, kivételt csak a Rigó lakótelep és a Hódoskamajor jelent. A Rigó lakótelep infrastruktúrája erősen hiányos, a közüzemi tartozások miatt a szolgáltatást sok lakásban felfüggesztették. A Hódoskamajor a város közműhálózatától távol esik, így a szolgáltatásokba való bekapcsoltsága hiányzik, lakásállománya lepusztult állapotú.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	K5: A városi/városterületi közmű szolgáltatási lefedettsége, infrastrukturális háttere A közműhálózat lefedettsége a város belterületén teljeskörű, még a belterületek szegregátumaiban is kiépült. A lakófunkcióval rendelkező külterületek (zártkertek, majorok, gazdasági épületek) közművesítettsége azonban eltérő állapotú. Villamos energia mindenhol biztosított, többnyire a vízellátás is, de a vízelvezetés és a gázellátás hiányzik. Távfűtési rendszer nem épült ki a városban. Energiaellátási gondok jelenleg nincsenek Pápán, de a város áramellátási kapacitása korlátot jelenthet a jövőbeli iparfejlesztések számára. K6: városi hősziget jelenség a városban vagy térségében, a városi klíma kialakulásában és hatásainak mérséklésében meghatározó építészeti-műszaki megoldások Több ponton is tetten érhető a városi hősziget jelensége a városban, elsősorban a belváros magas beépítésű övezeteiben, a vasútállomás és a belvároshoz közeli ipari létesítmények környékén, illetve a Felsőváros városrész kiskereskedelmi üzleteket és szolgáltatásokat koncentráló övezetében. Térségi szinten város közelében fekvő bázisrepülőtér emelhető ki, mint nagy kiterjedésű, környezeténél lényegesen magasabb felszíni hőmérsékletű zóna. A magas felszíni hőmérséklettel sújtott belvárosi területek közvetlen szomszédságában található közparkok, kiváltképp az Erzsébet liget és a Várkert, jelentős szerepet játszanak a negatív hatások mérséklésében, hasonlóképp a város külterületének keleti és délkeleti szektorában húzódó, nagy kiterjedésű, aktív, erdős-fás területekhez.

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség gazdasága	K7: gazdasági területek fekvése, kihasználtsága, közlekedési kapcsolatai, ingatlanpiaci viszonyok alakulása (kereslet-kínálat vizsgálata) A város délnyugati részén, a 83-as út városi elkerülője mellett elhelyezkedő Pápai Ipari Parkban 97 hektár hasznosítható terület található, amely egy 40 hektáros betelepült területből és egy 57 hektáros még nem hasznosított területből tevődik össze. A hasznosítható területből 41%-os az iparterület betelepültsége. A Pápai Ipari Parkból 55 hektár, még beépítetlen hasznosítható terület az elmúlt években új tulajdonos kezébe (Chi-Fu cégcsoport) került. További szabadon értékesíthető terület a parkban már nem áll rendelkezésre. További zöldmezős iparterületek jelenleg nem állnak rendelkezésre. Pápát beépítésre nem szánt területek, erdők, mezőgazdasági területek veszik körbe. Ezen besorolású területek kiszabályozása időigényes és problémás lenne. A közeljövőben azonban egy második ipari park létesítésére lesz szükség. A város ezt felismerve Ipari Park II elnevezéssel egy új park létesítésével is foglalkozott már. Az „Iparterületek fejlesztése a pápai Felsővárosban” projekt során már feltártak iparterületek számára a város északnyugati sarkában egy új gazdasági zónát. A 83-as út melletti, Szabó Dezső utca végében fekvő terület infrastrukturális kiépítése az új befektetők számára a városvezetés részéről célként fogalmazódott meg. Az említett ipari területek fő közlekedési kapcsolatát a 83-as út adja, amely összeköttetést teremt Győrrel és az M1-es autópályával.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	K8: ingatlan gazdálkodás, kereslet-kínálat elemzés, önkormányzati vagyonkataszter szerkezete, intézményfenntartás meghatározó pozitív és negatív műszaki feltételek Pápa térségi versenytársaihoz képest kevésbé vonzó ingatlanpiaccal rendelkezik, mivel a használt lakásainak átlagos ára 2020-ban 15 millió Ft volt. Keresleti oldalról – az ezer lakásra jutó értékesített használt lakások száma alapján – 2019-ben a város értéke (35 db/1000 lakás) a régiós és a megyei átlagot minimálisan meghaladta, kínálati oldalon viszont – ezer lakosra jutó lakások száma alapján – az országos és a Veszprém megyei járásközpontok szintje alatt maradt (456,5 db lakás/1000 fő). A kínálat a 2011-es állapothoz képest (430,8 db/1000 fő) minimális mértékben nőtt. Az új építésű lakások aránya alacsony, az év végi lakásállományon belül 2011 óta egyszer sem érte el a 0,4%-ot. 2019 végén az önkormányzati vagyonba fektetett eszközállomány összesen 24 552 396 ezer Ft-ot tett ki. A legnagyobb tételt a tárgyi eszközök (18 926 238 ezer Ft), a vagyonkezelésbe adott eszközök (4 244 335 ezer Ft) és a befektetett pénzügyi eszközök (1 340 801 ezer Ft) adták, míg a legkisebbet az immateriális javak (41 022 ezer Ft). Míg a többi tétel kisebb, 6-14%-os változást könyvelhetett el, az immateriális eszközállomány jelentősen, közel 55%-kal csökkent 2017 és 2019 között. Pápa Város Önkormányzatának vagyona a 2019. évi zárómérleg alapján 24 522 396 ezer Ft volt. A forgalomképtelen törzsvagyon 9 298 139 ezer Ft (összsvagyon 38%-a), a korlátozottan forgalomképes törzsvagyon 12 331 789 ezer Ft (összsvagyon 50%-a), míg a törzsvagyonon kívüli egyéb vagyon értéke 2 922 468 ezer Ft (összsvagyon 12%-a) volt.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	Az intézményfenntartás során a város törekszik arra, hogy a közfeladat-ellátás és szolgáltatásnyújtás hatékonyságát növelje, a meglévő infrastruktúrát jobban kihasználja, a feladatellátásban tapasztalható párhuzamosságokat kiküszöbölje, a létszámgazdálkodást racionalizálja, a pénzügyi forrásokat pedig jobban kihasználja. A rendelkezésre álló intézmények fenntartása során számottevő kihívást az energiahatékonyság növelése jelent. A középületek elavult műszaki állapota miatt fenntartásuk energetikailag nem hatékony, ezért komplex energetikai felújításra szorulnak. Ennek érdekében jelentős előrelépést már tett a város, de a felújítás még mindig nem teljeskörű. Az elért eredmények láthatósága érdekében szükséges egy energiagazdálkodási nyilvántartórendszer kialakítása.
Városi és várostérségi közlekedés	K9: Közlekedési infrastruktúra általános állapota, kedvező és kedvezőtlen feltételek valamennyi közlekedési módban A város kiemelt figyelmet fordít a közlekedéshálózat fejlesztésére és a biztonságos közlekedés feltételeinek a megteremtésére, ezért a közutak minősége megfelelő, a járdák állapota jó, néhol töredezett. A nyugati elkerülő út mentesíti a belterületeket az észak-déli tranzitforgalomtól, azonban a kelet-nyugati forgalom csak a városon keresztül tud áthaladni. A keleti elkerülő út hiánya miatt a Somlai út, Budai Nagy Antal utca, Gyimóti út, Veszprémi út és az általuk közrefogott körforgalom kapacitása nem felel meg a jelentkező forgalomterhelésnek. A belváros területén 2 650 parkolásra alkalmas hely található, amelyből 530 db fizetős várakozóhely. A fizetős parkolózonák nagysága meglehetősen kicsi, díjszabásuk nem arányos (belvárosi díjak alacsonyak, külsőbb területek díjai magasak más városokhoz képest). Ingyenes nagy kapacitású parkolóból kettő van a városban: a Bástya utca mentén (150 db) és az autóbusz-pályaudvar közelében (200 db). A helyi közösségi közlekedést buszhálózat biztosítja, melynek lefedettsége megfelelő (hiányosság csak a Bocsor-városrész és a nyugati lakóövezet területén tapasztalható). A járatsűrűség azonban nem kielégítő, főleg az oktatási és munkahelyi ingázást szolgálja ki. A buszok járműparkja nem korszerű, elektromos busszal nem rendelkezik. Az egyéni közlekedési módok térnyerésével a személygépjárművek száma folyamatosan nő (2020: 12 556 db), melyek közül az elektromos meghajtásúak aránya kisebb mint 1,6%. Sharing-rendszeren alapuló közlekedési rendszer nem épült ki a városban, és saját fejlesztésű közlekedési applikáció sem áll az utasok rendelkezésére. A város kerékpárút-hálózata 2020-ban 10,4 km-t tett ki. Ezen utak minősége megfelelő, kiépítésük és felújítások folyamatos, azonban a kerékpáros közlekedést segítő infrastruktúra (fedett tárolók, szervízpontok) hiányos. A gyalogos közlekedés biztonságának fokozását szolgálja a nagy forgalmú kereszteződések akadálymentesítése, forgalomlassító szigetek kialakítása, valamint a Fő tér és környékének forgalmirend-változása. Lakossági igényként merült fel az utak minőségének javítása, a kerékpárút-hálózat bővítése (Kéttornyúlak irányába) és fedett kerékpártárolók kialakítása.

Szakági területek	Értékelési szempontok
Városi és várostérségi közműhálózat	K10: Közművesítettség mértéke, állapota, kedvező és kedvezőtlen feltételek, közműellátottság kapacitási helyzetét, bővítési lehetőségei A város közművesítettsége szinte teljeskörű, kapacitásgondokkal nem küzd. A lakások 99%-ának szennyvízelvezetése megoldott. Problémát csak a szűk keresztmetszetű vízelvezetési rendszer jelent, amely intenzív esőzések esetén nem képes a lehullott csapadékmennyiséget elvezetni. A szennyvíz és csapadékvíz külön rendszeren keresztül való elvezetése még nem mindenhol megoldott. A külterületek közműhálózata hiányos, többnyire csak a villamos energia biztosított. A város áramellátási hálózata jelenleg kielégítő, de új ipari szereplők megjelenésével leterhelte válik, ezért az elosztóhálózati hely fejlesztése szükségszerű.
Zöldfelületi rendszer vizsgálata	K11: Zöld infrastruktúra hálózat nagysága, betöltött szerepe A vonatkozó összegző megállapítások lásd a Z6-os pontban, a részletesebb elemzést pedig a „Zöldfelületi rendszer vizsgálata”, valamint a „Környezetvédelem” c. fejezetben.
Az épített környezet vizsgálata	K12: Területhasználat elemzése, funkció nélküli ingatlanok, kihasználatlan ingatlanok nagysága, státuszuk okainak bemutatása, beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek nagysága, elhelyezkedése, funkcionalitása, beépítés, beruházás megvalósulását veszélyeztető egyéb építési korlátozások, potenciális fejlesztési területeket összesítő kataszter A hatályos településszerkezeti terv alapján a város közel 20%-a beépítésre szánt (1 828,4 ha), míg 80%-a beépítésre nem szánt (7 332,4 ha). A város központi belterületének területfelhasználását alapvetően a sugaras övezetesség jellemzi, a belső magterületen a kisvárosias lakóterület, valamint településközponti és intézményterületi vegyes területek dominálják; a következő sávban jellemzően kertvárosias lakóterületek találhatók, melyeket foltokban nagyvárosias lakóterületek, intézményi vegyes területek valamint zöldterületek színeznék; a központi belterület több helyen is kereskedelmi, szolgáltató valamint ipari gazdasági területek keretezik. A csatolt települések belterületére a falusi lakóterület területfelhasználás jellemzi. A város külterületein dominálnak a beépítésre nem szánt területek, melyek 65%-a mezőgazdasági terület, 10%-a erdőterület. A város településszerkezeti tervének 2019. évi módosításával a város belterülete közel 300 hektárral nőtt (+19,2%). A növekmény jelentős részét az tette ki, hogy a központi belterületet a 83-as útig tolták ki. A növekmények a központi belterület esetében alapvetően gazdasági, illetve lakóterület-fejlesztési célúak, míg a csatolt településrészeket érintő bővítések esetében jellemzően lakóterület-fejlesztési célúak. Ezen belterületi növekményeken kívül a településszerkezeti terv további fejlesztési tartalékterületeket tartalmaz már korábbról a déli ipari park területén, a Celli út és a Határ út közötti területen, valamint kisebb mértékben a Külső Veszprémi úton. Az ingatlangazdálkodás tekintetében az önkormányzati lakásállománnyal kapcsolatban a forráshiány akadályozza a leromlott állapotú ingatlanok kiadás útján történő hasznosítását. A Pápai Ipari Parkból 55 hektár még beépítetlen hasznosítható terület az elmúlt években a pápai önkormányzattól értékesítés útján magántulajdonba került, míg a város vagyongazdálkodásában álló Ipari Park II 5,95 ha kihasználatlan területtel rendelkezik. Az egykori dohány szárító épülete és környezete forráshiány miatt még kihasználatlan városi tulajdon, de a magántulajdont képező volt textilgyári tömb szintén régóta használaton kívül van. A 2003-ban bezárt Strandfürdő városi tulajdonba kerülése folyamatban van.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A települést érintő főbb építési korlátozások között kell megemlíteni a műemlékvédelem alatt álló területeket, valamint épületeket érintő korlátozásokat; a város területén található 90 régészeti lelőhelyet; a repülőtér védőtávolságait, valamint magassági korlátozásait; a hidrogeológiai és vízminőségvédelmi védőterületeket; valamint a természetvédelmi területeket (ezek jelenleg is beépítésre nem szánt területeket érintenek). Pápa nem rendelkezik fejlesztési területeket összesítő elektronikus kataszterrel. K13: Települési identitást meghatározó épített-művi környezeti elemek (beleértve a védettséget élvező elemeket is) A város Településképi Arculati Kézikönyve így ír a településképi szempontból meghatározó építészeti értékekről: Pápa területén 35 db műemlék és a hozzá tartozó műemléki környezet, a történeti városmag műemléki jelentőségű területe, valamint több nyilvántartott műemlék található. Jelentősebb műemlékek a Fő téri nagytemplom, az Esterházy-kastély, a Református Ótemplom, a Ferences templom és kolostor, a Zsinagóga, a Képfestő műhely, a Városháza, stb. Ezek többsége Pápa műemléki jelentőségű területén belül található. Helyi védelemre javasolt épületek katasztere 2017-ben készült el, és közel 400 épületet tartalmaz. Ezek között megtalálható az a közel 50 db villaépület, melyek nemcsak jelentős számukkal, hanem megőrzött jó állapotukkal is Pápa jellegzetes arculatát képezik. Ugyanakkor a város arculatát korábban meghatározó malmok mára rossz állapotúakká váltak, eltűntek, kivételes példa, ha fogadóként funkcionál némelyik.
A táji és természeti adottságok vizsgálata	K14: Tájhasználat értékelése, tájhasználati konfliktusok kezelése A város tájszerkezetének meghatározó elemei a külterületet uraló általános mezőgazdasági területek, melyek jellemzően szántó művelési ágúak; a város délkeleti részén a vízfolyások által szabdalta, lankás természetes és természetközeli élőhelyek, a patak völgyeket kísérő nádasok, gyepek; a város területén foltszerűen jelenlévő erdő; valamint a belterülettől délkeletre elterülő dombok, melyek hagyományosan a szőlőterületek, zártkertek helyszíne. Kiemelkedő tájhasználati konfliktus a városban nem azonosítható, ugyanakkor két olyan terület is megnevezhető, ahol a kialakult tájhasználat megőrzése különös figyelmet igényel. Egyrészt az ökológiai hálózat ökológiai folyosójában lévő patak-menti gyepes területeken, erdőkben, legelőkön és szántókon, a területek használatának és beépítésének ökológiai szempontú korlátozása biztosíthatja a rendszer folyamatosságát és lehetőséget teremt a természeti területek, erdőterületek bővítésére, fejlesztésére is. Másrészt a korábban hagyományosan szőlőművelésre szolgáló területek a központi belterület közelében átalakulóban vannak, a mostani kertés mezőgazdasági besorolás a kialakult tájhasználat fenntartását szolgálja, ugyanakkor más városok példáját megvizsgálva az intenzívebb, lakófunkciójú átalakulás hosszú távon a területet használók és az önkormányzat közös szándéka mentén állítható meg.

2.4. A város irányítási és működési modellje

A stratégia végrehajthatóságát és a stratégiai ciklus sikerességét befolyásoló egyik legfontosabb körülmény, hogy a város milyen irányítási és működési háttérrel rendelkezik és az milyen hatékonysággal képes a stratégiai ciklus egyes lépéseiben foglalt műveletek végrehajtására. Ennek érdekében a következő fejezetben a város jelenlegi irányítási, valamint működési modellje került áttekintésre, kitérve a várostérségi koordináció jelenlegi szintjére.

2.4.1. Irányítási modell

A jelenlegi irányítási modell az FVS módszertanban meghatározott kérdések mentén kerül bemutatásra.

A képviselőtestület munkáját támogató szakbizottságok

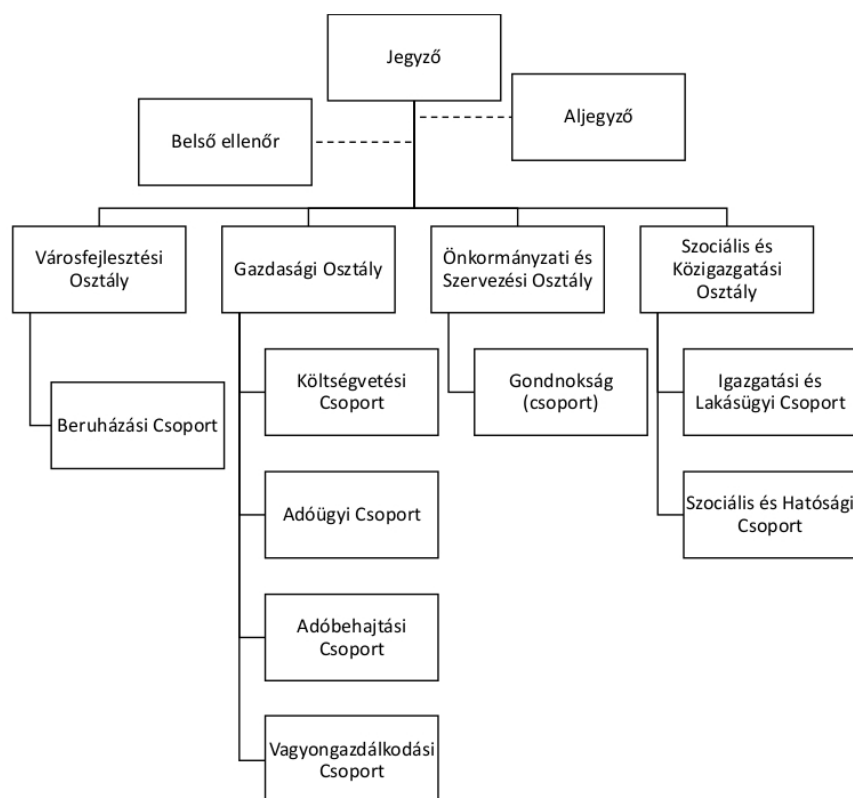
A képviselőtestület munkáját három **szakbizottság** támogatja – a Gazdasági Bizottság, az Ügyrendi és Összeférhetetlenségi Bizottság, valamint a Humánerőforrás Bizottság –, melyek szerepe a stratégiaalkotásban minimális. Tevékenységük a döntések előkészítésére, a végrehajtásban való részvételre, valamint véleményezésre, javaslattevésre és ellenőrzésre terjednek ki. A településfejlesztéssel és költségvetéssel kapcsolatos ügyekben a Gazdasági Bizottság véleményező jogköre jelentős, míg a szociális és köznevelési ügyek szakmai felügyeletéért a Humánerőforrás Bizottság felel. Az Ügyrendi és Összeférhetetlenségi Bizottság stratégiaalkotásban betöltött szerepe marginális. A szakbizottságok mellett öt **tanácsadó testület** működik, amelyek képviselőtestületi döntés által jöttek létre, és szervezeti és működési szabályzattal rendelkeznek. Döntéshozó jogkörük nincs, csak javaslattevő és véleményező jogosultsággal bírnak. A három csatolt településrész egykori részönkormányzataiból alakult tanácsadó testületek (Borsosgyőri Városrész Tanácsadó Testülete, Kéttornyúlaki Városrész Tanácsadó Testülete, Tapolcafői Városrész Tanácsadó Testülete) a településrészek stratégiaalkotásba való bevonását biztosítja. 2019-ben ez egészült ki az Öreghegy-Kishegy-Törzsökhegyi Városrész Tanácsadó testületével, ami a külterületi zártkertek lakóinak érdekét képviseli. A településrészek tanácsadó testületei az adott városrész önkormányzati képviselőjéből és további négy-négy településrészen élő tagból áll. Az ötödik tanácsadó testület a Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Tanácsadó Testület, amely bűnmegelőzési kérdésben segíti a döntéshozók munkáját.

Az Önkormányzat szervezeti egységei, és azok részvétele a stratégiai ciklusban

A hivatal szakmai vezetéséért a **jegyző** felel, aki többek között koordinálja a képviselőtestületi és bizottsági előterjesztések elkészítését, biztosítja a jogszabályok betartását és tájékoztatja a polgármestert a képviselőtestület és a bizottság munkájáról. A jegyzőt távollétében az aljegyző helyettesíti. A hivatal és az önkormányzat ellenőrzéséért a belső ellenőr felel, aki külső szakértőként felügyeli a szervezet működését, különösen a költségvetés alakulását. A Polgármesteri Hivatal munkaszervezete négy osztály működéséből áll össze. A stratégiaalkotás folyamatában a négy osztály vezetője kiemelt szerepet tölt be. A **Városfejlesztési Osztály** feladatai közé tartozik a városüzemeltetés és a településrendezési és településfejlesztési tervek előkészítése, felülvizsgálata és végrehajtása. Ezen osztály alá tartozik a Beruházási Csoport. A **Gazdasági Osztály** az intézmények gazdasági ellenőrzéséért és az önkormányzat gazdasági programjáért felel. Hozzá tartozik a

Költségvetési Csoport, az Adóügyi Csoport, az Adóbehajtási Csoport és a Vagyongazdálkodási Csoport. Az **Önkormányzati és Szervezési Osztály** többek között a képviselőtestület, nemzetiségi önkormányzatok, bizottságok tevékenységével kapcsolatos feladatok ellátását, a személyzeti ügyek intézését, valamint az informatikai feladatok kezelését biztosítja, felügyelete alá tartozik a Gondnokság. A **Szociális és Közigazgatási Osztály, melynek, amely az egészségügyi kötelezettségek biztosításáért felel** szervezeti egysége az Igazgatási és Lakásügyi Csoportból és a Szociális és Hatósági Csoportból tevődik össze. Előbbi főleg birtokvédelmi, hagyatéki és a közösségi együttélés alapvető szabályait sértő magatartási ügyekkel és az anyakönyvvezetéssel kapcsolatos feladatokkal foglalkozik, míg utóbbi pénzbeli és természetben nyújtott szociális, valamint a gyermekek és fiatal felnőttek rászorultságra tekintettel nyújtható támogatások biztosítását látja el. A **stratégia megvalósításában** részt vevő szervezeti egységek között található a felsorolt négy osztály, az élükön álló négy osztályvezető, a jegyző, valamint – a jegyző és aljegyző közötti munkamegosztás miatt – az aljegyző. Az osztályvezetők részvételén túl számottevő szerepet játszhatnak még a Beruházási Csoport és a Vagyongazdálkodási Csoport vezetői, ugyanakkor a többi csoportnak és a belső ellenőrnek kisebb ráhatása van a stratégia megalkotására és megvalósítására. Ezek közül a **stratégiai ciklus** szempontjából kiemelten **fontos szervezeti egység** a Városfejlesztési Osztály, a Gazdasági Osztály és a Szociális és Közigazgatási Osztály, amelyek egyebek mellett a városfejlesztéssel, zöld és digitális átállással kapcsolatos kompetenciákért is felelnek.

104. ábra Pápai Polgármesteri Hivatal szervezeti felépítése (Forrás: Pápa Város Önkormányzata)

A stratégiai ciklus végrehajtásában részt vevő külső cég(ek)

Külső, nem a Polgármesteri Hivatal szervezetén belül működő cégeként ugyan megjelennek olyan önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaságok, akiknek szaktudása elengedhetetlen a projekt

sikeres kivitelezéséhez, azonban rendszerszinten nincs olyan gazdasági társaság, amely állandó jelleggel, minden egyes pályázat kapcsán együttműködne a várossal. Ezek alapján külső cégek csak a feladatkörükhöz illeszkedő projektek megvalósításában vesznek részt. Így például a Pápai Vízmű Zrt. a közműfejlesztéssel, infrastruktúra-fejlesztéssel, szennyvízelvezetéssel vagy a csapadékvízrendszer szétválasztással kapcsolatos beruházásokban érdekelt.

A városfejlesztéssel, zöld és digitális átállással kapcsolatos kompetenciák megjelenése a döntéshozatali mechanizmusban

A hivatal döntéshozatali mechanizmusának alapját a fent ismertetett négy osztály és az azok élén lévő osztályvezetők adják, akik a megvitatandó ügyeket a polgármester utasítása mentén a jegyző koordinálásával előkészítik a döntéshozatalra. A **városfejlesztéssel, zöld és digitális átállással** kapcsolatos kompetenciák az osztályvezetők szintjén jelennek meg, megtárgyalásuk pedig az ún. Városfejlesztési Munkacsoport ülésein, szakmai megbeszélések keretében történik. Ezen szakmai egyeztetések a polgármester, az alpolgármester, a jegyző és az osztályvezetők között zajlik, amelyeken indokolt esetben Pápai Városfejlesztő Társaság Kft., vagy az érintett gazdasági társaságok ügyvezetői is helyet kapnak. A szakmai megbeszélés keretében a jelenlevők mindegyike kifejezheti véleményét és hozzájárulhat a tervezett projekt alakításához, amit végül egy közös, szakmai egyetértésen alapuló döntéshozás követ. Az előkészített tervezetet a szakmai bizottság értékeli, módosításokat fűzhet hozzá vagy elfogadásra javasolhatja, majd a képviselőtestület elé terjeszti.

105. ábra: Döntéshozatali mechanizmus

A több szintű helyi kormányzás (governance) elvének megjelenése a stratégiai tervezésbe és végrehajtásba

A döntéshozatali mechanizmus fontos eleme a szakmai anyagok társadalmasítása, amelynek keretében a döntéshozatal előtt álló témákat – a helyi média segítségével (város hivatalos honlapja, közösségi felületek, TV, újság) – a lakosság elé tárják, akiknek lehetőségük van a véleményalkotásra és a visszacsatolás küldésére. Ezt a célt szolgálja „A város velünk épül” elnevezésű televízió-műsor, melynek adásai megtalálhatók a közösségi médián, ahol hetente megújuló tartalommal számolnak be a fejlesztések előrehaladásáról. A korábbi stratégiai ciklusban a **többszintű helyi kormányzás** jegyében az önkormányzat elektronikus partnerségi kérdőívekkel kereste fel az érintett közösségeket, így már a projektek előkészítési szakaszába is be tudták vonni a civil szervezeteket és a lakosságot. Ezen logika alapján újjult meg a városi piac és a barnamezős területek egy része. A kívánt **fejlesztések kijelölése** és tartalmának kialakítása is a helyi igények felmérésén alapult. Közvéleménykutatás által beazonosításra kerültek a fejlesztési célok és fő prioritások, amelyek

segítségül szolgáltak a tervezett projektek megfogalmazásában. A felmérések többek között megmutatták a közúthálózat, az emblematikus épületek, az egészségügy és az oktatás állapotának társadalmi megítélését, ezáltal a létrehozott stratégia és projektek magas társadalmi támogatottsággal rendelkeztek, és reagálni tudtak a helyi problémákra.

Azonosított belső akadályok a stratégiai ciklus működtetésének vonatkozásában

Jelentős **belső akadályok** az osztályok közötti jó együttműködésnek köszönhetően nem tapasztalhatóak. Az előző stratégiai ciklus során azonban több olyan módosítás is történt, ami elősegítette a mostani kedvező állapot kialakulását.

Az irányítási modellt érintő változtatási szükségletek

Az elmúlt stratégiai ciklusban kialakult szakmai együttműködési rendszer fenntartását tervezi folytatni a város, ezért a döntéshozatali mechanizmusban érdembeli **változtatást** nem lát szükségesnek. A jelenlegi struktúra sikeressége a szabad információáramlásban rejlik, mivel a szakmai egyeztetéseken minden osztály képviselteti magát, lehetővé téve így a szakterületek kooperációját és a tématerületek több szempontú vizsgálatát.

2.4.2. Működési modell

A város fő költségvetési intézménye a Pápai Polgármesteri Hivatal, amelynek többségi tulajdonában, illetve részvételével több önkormányzati cég és intézmény működik. Az önkormányzati tulajdonú városi cégek között szerepel a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft., amelynek tevékenységi köre – a 2020-as szervezeti átalakítást követően – főként **városüzemeltetés** irányába tolódott el. A társaság közszolgáltatási szerződés alapján önkormányzati feladatokat lát el, amely a parkolási rendszer biztosítására és a tömegközlekedés működtetésére irányul. Szándék mutatkozik arra, hogy a társaság városüzemeltetési profilja tovább erősödjön, kiegészülve a zöldfelületek karbantartásával és a közterületek fenntartásával. Jelenleg Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. biztosítja a közutak, hidak, városi piac, járdák, csapadékvíz elvezető rendszerek és a zöldterületek üzemeltetését, továbbá felelősséget vállal a köztisztaságért és a köztérfelügyeletért. A **szennyvízelvezetésért, -kezelésért és ivóvízellátásért** a Pápai Víz- és Csatornamű Zrt. felel. A tisztán önkormányzati tulajdonban lévő társaság többségi tulajdonosa Pápa, míg a többi tulajdonrész a városkörnyéki települések között oszlik el. A **gázellátást és a villamosenergia-ellátást** piaci cég biztosítja, előbbiért az E.ON Közép-dunántúli Gázhálózati Zrt., utóbbiért az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. felel. A település **hulladékgazdálkodását** az önkormányzati gazdasági társaságként működő KÖZSZOLG Pápai Köztisztasági és Szolgáltató Nonprofit Kft. látja el, amely hulladékfeldolgozást nem, csak gyűjtést végez. A társaság többségi tulajdonosa a város önkormányzata, míg a tulajdon kisebb részével a – szintén önkormányzati többségi tulajdonban lévő – MÉKI-R Kft. rendelkezik. Utóbbi – teljes nevén MÉKI Ingatlanközvetítő és Részvétel Temetkezési Szolgáltató – **temetkezést** és temetkezést kiegészítő szolgáltatást biztosít.

A város **termálvíz hasznosításával** a Pápai Termálvízhasznosító ZRt. foglalkozik, amely a fürdő és uszoda üzemeltetésén felül szálláshelyszolgáltatást is biztosít. A részvénytársaság többségi tulajdonosa az önkormányzat, de a Magyar Turisztikai Ügynökség által a magyar állam is érdekelt a tulajdonviszonyban. A város turisztikai projektjeiben, a kastélyfejlesztésben és a város **kulturális**

életének szervezésében kiemelt szerepet tölt be a Pápai Platán Városmarketing és Turisztikai Nonprofit Kft., amelynek teljes tulajdonosa az önkormányzat. A gazdasági társaság kezdetben csak az Esterházy-kastély működtetéséért felelt, majd 2021-től fogva önkormányzati feladatokat is ellát, mivel fenntartása alá került a Jókai Mór Városi Könyvtár, a Jókai Mór Művelődési Központ és a Gróf Eszterházy Károly Múzeum. Ezen felül önként vállalt feladatként hozzá tartozik még a helyi média (írott sajtó, TV, a közeljövőben rádió) kezelése és tartalommal való megtöltése. A város kötelező **sportfeladatainak** ellátását és sportinfrastruktúrájának karbantartását a Pápai Sport Nonprofit Kft. oldja meg. Ez a tevékenységi kör 2020-ig a Városgondnoksághoz tartozott, de mára a sportintézmények egy gazdasági társaság felügyelete alá tartoznak, amelynek teljes tulajdonosa az önkormányzat.

A város **humán közszolgáltatásának** nagy részét önkormányzati intézmények látják el. Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézete háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi és védőnői alapellátást nyújt, valamint biztosítja ezen szakágak közötti kapcsolattartást és koordinációt. A kötelező szociális feladatokért Pápa Város Önkormányzatának Egyesített Szociális Intézménye felel. Szolgáltatásai közé tartozik az Idősek Otthona (négy telephellyel), az Időskorúak Gondozóháza, a Fogytékosok Nappali Intézménye, a Család- és Gyermekjóléti Központ, a Hajléktalanok Átmeneti Szállása, valamint a szociális étkeztetést és házi segítségnyújtást biztosító Gondozási Központ. Az önkormányzat gondozási, nevelési és oktatási kötelezettségeit a Pápai Egyesített Bölcsődék és a Pápai Városi Óvodák látják el, előbbi a székhelyen és két tagintézményben, utóbbi nyolc intézmény fenntartásával. A három városi bölcsőde összevonása 2021. január 1-jei hatállyal történt meg. A Pápa Városi Óvodáknak 10 tagóvodája volt, ebből egy-egy tagóvoda fenntartását vette át a református és az evangélikus egyház. A közeljövőben további intézményi átszervezés és tagóvodán belüli csoportösszevonások fogják érinteni az intézményt.

Az eltérő működési területek között **koordinációs eszközök** nem alakultak ki, mivel a felsorolt társaságok és intézmények tevékenysége elég specifikus, a köztük lévő átfedés pedig minimális. Ennek ellenére a városi egyeztetésekre és fejlesztési megbeszélésekre az érintett társaságok és intézmények szakterületi vezetőit mindig meghívják.

2.4.3. Várostérségi koordináció

A város belterületéhez tartozó csatolt településrészek fejlesztéseinek azonosítási módszertana megegyezik a város központi részén működő eljárással. A fizikai távolságon kívül más különbség nem tapasztalható, a városi fejlesztésekből pedig sosem maradnak ki. A döntéshozás során véleményük a három Tanácsadói Testület által folyamatosan elhangzik, és azt figyelembe is veszik.

Pápa és környező települései között jelentős méretbeli különbségek vannak, ezáltal pályázataik léptéke és azok elbírálás módja is különbözik. **Egységes fejlesztések** nem valósultak meg, azonban a pápai beruházások (pl. útfelújítás), ugyan nem érintik a környező települések területét, de kedvező hatással vannak a környékbeli falvakra. Formális közös térségi platform – ahol a települések polgármesterei képviselni tudnák magukat – nem jött létre, így a közvetlen hivatalos információcserére nincs lehetőség. Mindazonáltal a Magyar Közút Nonprofit Zrt. által megtervezett térségi – több települést is érintő – kerékpárút-hálózat lehetőséget teremt arra, hogy a települések közvetve érintkezni tudjanak egymással. Ugyan az együtt gondolkodásra és fejlesztésre mutatkozott

szándék – mivel a pápai kastély fejlesztését célzó turisztikai kulcsprojekt keretében Pápa kezdeményezést tett a környező települések megszólítására és a fejlesztésekbe való bevonására –, azonban ez a szempont az eljárásrendből és a célok közül végül kimaradt. A formális együttműködés hiánya a pályázati logikára vezethető vissza, mivel a települések nincsenek készítve fejlesztéseik összehangolására. A hivatalos, intézményesült fórumok hiányát részben pótolja a nagyjából havi rendszerességgel megtartott Polgármester Klub, amely informális keretek között lehetővé teszi a környező települések polgármestereinek (12-13 fő) találkozását és tapasztalatcseréjét. A szabadidős tevékenységgel egybekötött egyeztetések során többek között szakmai tájékoztatás, előadásszervezés és tudásmegosztás történik.

2.5. Kockázatok és lehetőségek értékelése

2.5.1. Prosperáló város

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
A város, várostérség gazdasága	Az egykori gyárak területének megvásárlása, elbontása, környezetikármentesítése és az új szabadidős-rekreációs, kulturális funkciók, közösségi terek, ipari-logisztikai telephelyek kialakítása költségei meghaladják a város pénzügyi lehetőségeit, és a nagyobb befektetők, valamint az EU-s és állami források is elmaradnak.	A barnamezők, rozsdáövezetek jelentős városfejlesztési tartalékkerületek, amelyek kármentesítése és ingatlanfejlesztése jelentős kihasználatlan potenciálokat tartogat a gazdaságfejlesztés, a városi funkciók, szolgáltatások, köz- és magánintézmények telepítésére, de a lakhatás számára is.
	Nem sikerül a terület környezeti kármentesítése, a teljes terület megvásárlása, és a magas költségek ellehetetlenítik a rehabilitáció végig vitelét.	A terület funkcióváltó rehabilitációja jelentősen átalakítaná a nem vonzó, negatív társadalmi folyamatokkal küzdő szomszédos szlömösödő lakóterület városi pozícióját.
	Nem sikerül a teljes területet megszerezni és rekreációs-sport célokra hasznosítani	A sportgazdaság további megerősítése, a rekreációs és közparki funkciók további kiépítése

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A túlzott járműipari fókusz miatt sebezhetővé, konjunktúra-függővé válik az ipar helyzete, mely leépítéseket vonhat maga után	Az M83-as gyorsforgalmi út kiépülésének köszönhetően a Győr és Pápa közötti időtávolság 30 percre fog csökkenni. Így közúton fél óra alatt elérhetővé válik az M1-es autópálya, Magyarország és Közép-Európa egyik legforgalmasabb transzeurópai közlekedési hálózati eleme. Ez lökést adhat a további gazdasági fejlődésének, többek között további ipari-logisztikai kapacitások jöhetnek létre, a város beszállítói hálózata kiterjedhet, és közvetlenül kapcsolódhat a Győr és Pozsony környéki határon átnyúló járműipari növekedési zónához, valamint a Tatai-medence kiemelt járműipari térséghez.
	Csökken az európai és globális kereslet az autóiipari termékek iránt	Az élelmiszeripar képes megtalálni a niche piacokat, olyan termékeket fejleszteni és értékesíteni, melyek jövedelmezőek és foglalkoztatást igényelnek
	Továbbra sem települ Pápára felsőoktatás, és Pápát kizárólag egy összeszerelő gyártóüzemnek tekintik a gazdasági szereplők	K+F szempontjából Pápa a tudáshasznosítás színtere lehet, a más centrumokban létrehozott innovációk gyártástechnológiában, termelés-szervezésben történő alkalmazása képzelhető el. Megjelenik Pápán egy felsőoktatási intézmény.
	A tudástőke fokozatosan elvándorol Pápáról, mert vonzóbb lesz az ausztriai, szlovákiai és/vagy a győri, veszprémi innovációs ökoszisztéma	A járműipari és élelmiszeripari beszállítóknál igény keletkezik kutatás-fejlesztési tevékenységekre. Győr irányából Pápán is megjelennek a start-upok, K+F+I cégek
	A pápai leányvállalatok anyacégei versenyképtelenné válnak, nem áldoznak magyarországi innovációs beruházásokra	Bizonyos termék- és technológiafejlesztések különösen piacképes termékeket eredményeznek, melyek további hozzáadottérték-növekedést biztosítanak
	Pápa turisztikai szektorának fejlesztése terén az egyik legnagyobb gátat a magas minőségű szálláshelyek szűkös kínálata képezi a jövőben is.	A Várkertfürdő regionális léptékben versenyképes szolgáltatásokkal rendelkezik, amely további fejlesztésekkel még tovább növelhető,

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Elhúzódnó világ gazdasági helyreállítás, alapanyag- és alkatrészhiány, megszakadó ellátási láncok, chip- és egyéb stratégiai anyag-hiány	Globális konjunktúra szakaszába lépés, visszapattanó termelés, gyors kilábalás a poszt-COVID időszakban
		Termékfejlesztés, termelési eszközök fejlesztése, termelési hatékonyságot szolgáló fejlesztések eszközzése
	A Bázisrepülőtér nem válik vegyes (katonai és polgári) hasznosításúvá, Pér és más repterek fejlesztése élvez prioritást a jövőben. A Bázisreptér polgári logisztikai hasznosítása esetén új beépítésre szánt gazdasági terület kijelölése elmarad.	A katonai repterek funkciójának újraértelmezése vált lehetségessé egy 2014-es (T/1507. számú) törvénymódosítás által, amely megszüntette a katonai repterek kettős hasznosításának a tilalmát, és lehetővé tette a közös felhasználást. A pápai reptér a legnagyobb repülőgépeket is tudja fogadni, így a beszállító cégek számára felértékelődne a város, és egy iparletelepítési hullám vehetné kezdetét. A pápai válhatna a térség fő teherszállító repterévé, amely a környező ipari parkok logisztikai központi funkcióit is elláthatná.
	Leértékelődő gazdasági környezet, fekvés Pápa térségében, mely eltántorítja a beruházókat új telephelyek létesítésétől	Globális igény támasztódik nagyobb, szabadon elérhető iparterületek iránt a gazdasági konjunktúrának köszönhetően
	Győr pólusa erőforrás-elszívó hatása fog csak a gyorsforgalmi kapcsolat fejlesztésével érvényesülni fékezve Pápa gazdasági növekedését.	A kedvező gazdaság környezetnek köszönhetően új vállalkozások letelepedése, a Pápa-központú beszállítói hálózat további fejlődése-kiterjedése
	Pápa és a Pápai Ipari Park I és II elveszti vonzerejét a térségi versenytársak nyújtotta gazdaságfejlesztési területekkel szemben	A fejlesztő aktuális pontos fejlesztési szándékai nem ismertek tekintettel a koronavírus gazdasági hatásaira is.
	A vállalat által remélt gazdaságpolitika, a "keleti nyitás" nem valósul meg, sikertelen lehet.	A szabályozási terv módosításával első lépésben 280 000 m ² -es területen ipari, nagykereskedelmi és logisztikai termelőüzemek kerülhetnek kialakításra. A további szakaszokban megvalósuló fejlesztések autóiipari, élelmiszeripari, könnyűipari és az ezekhez kapcsolódó nagykereskedelmi és raktározási tevékenységeket fognak szolgálni.
	A romló, recesszióba forduló gazdasági környezet nem igényel több zöldmezős beruházási területet	Felértékelődő kereslet a még szabadon elérhető zöldmezős beruházási területek iránt

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A város és foglalkoztatási vonzaskörzete egész gazdaságát számottevően megváltoztató termelésszervezési döntések várhatók, melyek a kapacitások leépítését eredményezik	Pápa vonzó lakóhely kínálatával rendelkező településként és megerősödött, kiterjesztett foglalkoztatási vonzaskörzetű városként sikeresen képes lesz újabb munkaerőt bevonni a helyi gazdaságba
	A biztos önkormányzati működés garanciája nem fog megteremtődni, hogy legyen elegendő jól képzett szakember a hivatal és a város alkalmazásában. A Pápa Plusz ösztönzőprogram nem lesz elegendő a problémák kezelésére; nő a fluktuáció, a hiányszakmákat nem sikerül betölteni.	Pápa vonzó lakó- és munkahelyet kínáló várossá válik a közszolgáltatásban dolgozók számára
	A termelés stabilitásának fenntartása és növelése érdekében a magyar munkaerőnél alacsonyabb bérigényű külföldi (ukrán, mongol stb.) munkavállalók igénybevétele elmarad a piaci szereplők várakozásaitól, és más munkaerőpiacok vonzóbbak lesznek a potenciális új vendégmunkások számára	Felértékelődnek azok a beavatkozások, amelyek vonzó munkahely-kínálatú várossá teszik Pápát, melyek a helyben történő foglalkoztatást ösztönzik a munkavállalási célú ingázással vagy elköltözéssel szemben, és amelyek képesek a Pápa irányuló munkaerő-áramlások indukálására.
	A feldolgozóiparban számos alacsonyabb képzettséget igénylő pozíció betöltetlen marad, mely alapjaiban nehezíti meg nem csak a kapacitásnövelést, hanem a termelés fenntartását, a gazdaság fenntarthatóságát.	A megszervezett képzések segítségével, az eddigivel szemben több szakmai tudást, nagyobb hatékonyságot teremtenek, ezzel fenntartva a cégek versenyképességét az erős piacon. A vállalkozások képesek lesznek a saját humánerőforrásuk fejlesztésére, és ez által is a cégek hatékonyságának növelésére. A vállalkozások versenyképessége növekedni fog a releváns képzéseknek köszönhető készség- és kompetenciafejlesztések révén
A város, várostérség szolgáltatási mixe	Pápa egyre kevésbé válik vonzó lakóhely-kínálatú várossá, tartós elvándorlás sújtja a települést főleg a környező versenytársakhoz, azok növekvő elszívó hatásához képest	Pápa vonzó lakóhely-kínálatú várossá válik, ahol érdemes élni, munkát vállalni, mert magas életszínvonalat nyújt, és megfelelőek a bérviszonyok a környező városokhoz is viszonyítva
	Az önkormányzatnak kevesebb humánerőforrása és anyagi erőforrása lesz a sikeres és komplex gazdaságfejlesztési szolgáltatásokhoz	A vállalkozások számára még vonzóbb lesz a pápai befektetések eszközzése, megnő a kereslet
	Érdekellentétek alakulnak ki a vállalkozók, illetve az önkormányzat és egyes gazdasági szereplők, befektetők között	Erős vállalkozói városi közösség megteremtődése, a hazai és nemzetközi kapcsolatrendszer bővülése, új szereplők belépése a rendszerbe

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	Továbbra is megoldatlan marad a villamosenergia-betáplálás növelése, újabb betáplálási pont kialakítása	A helyi energiaforrások, megújulók kiváltják a villamosenergia-behozatalt a jövőben, miközben csökken az ipar energiaigénye, és nő az energiahatékonysága
	Növekvő és tartósan magas energiaárak, növekvő hűtési energiaigények a globális felmelegedés következtében	Az energetikai korszerűsítések költségvonzata normalizálódik, csökken az új technológiák elterjedésével és az építőipari munkaerőhiány mérséklődésével
	A célkitűzések ellenére az önkormányzat hosszú ideje nem rendelkezik elegendő pénzügyi erőforrással a lakás és nem lakáscélú helyiségekkel kapcsolatban.	A gazdaságosan fel nem újítható ingatlanok értékesítéséből származó bevételekből a megmaradó ingatlanok minőségének javítása célt ér.
	Nagy adófizetők kivonulása, telephelybezárása a romló versenyképességi és konjunkturális helyzet miatt	Növekszik a városnál maradó IPA aránya, új nagy adófizető cégek betelepülése, a meglévők nyereségeinek növekedése
	Elhúzódozó kilábalás, helyreállítás Pápa térsége gazdaságában, újabb visszaesés	Gyors talpraállás, új befektetők megjelenése Pápa térségében, felhalmozódó tőkefelesleg

2.5.2. Zöldülő város

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
Környezet- és természetvédelem	A mezőgazdasági területek művelése felhagyásra kerül, és a magasabb biológiai aktivitású hasznosításuk se valósul meg.	A város területén fokozatosan beerdősülnek az erdőtelepítésre javasolt területek.
	A mezővédő erdősávok hiányában a településen nő a poremisszió hatása.	A mezőgazdasági területeken mezővédő erdősávok telepítése valósul meg, melyek egyszerre szolgálják a szélérózió csökkentését, valamint erősítik a város zöldfelületi rendszerét.
	A karsztvízszint emelkedése nem várt problémákat okoz, melyet a vízügyi szakterület nem tud kezelni.	A karsztvízszint emelkedésével az újrafeltörő források lehetőséget teremtenek a város vizes élőhelyeinek a rehabilitációjára.
Környezetvédelem, városi klíma	A szélsőséges időjárási viszonyok villámárvizek kialakulásához és a szélkárok fokozódásához vezethetnek.	A hirtelen lehulló csapadék visszatartásával biztosítható a vízellátás támogatása.
	Vízhiány merülhet fel, amely a lakosság életminőségére és a helyi gazdaságra is negatív hatással lehet.	A vízgazdálkodás hatékonyságának növelésével ellensúlyozható a klimatikus változások okozta vízdeficit.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A hőhullámoknak az egyéni egészségre gyakorolt hatásai életszínvonalbeli és gazdasági kárt egyaránt okozhatnak a térségben. A magas beépítettségű városrészekben hőszigetek kialakulása várható.	A klimatikus változások negatív élettani és gazdasági hatásai, új, fenntartható városfejlesztési megoldások alkalmazását motiválhatják, és növelhetik a környezettudatosságot a helyi lakosság körében.
A táji és természeti adottságok vizsgálata	A meglévő természetvédelmi oltalom ellenére a terület intenzívebb hasznosítása valósul meg.	A település közigazgatási részének délkeleti része hosszú távon be tudja tölteni ökológiai szerepét.
	A belváros régi lakóépületei kiürülnek és romossá válnak. A központi belterületől délkeletre elterülő dombokon lévő zártkertek átalakulása, lakófunkciójú hasznosítása felgyorsul.	A zártkertes használat nem intenzifikálódik, a Hagyományok Hegye fenntartható szemléletével erősíti a városi közösséget. A belváros lakóépületei megújulnak és vonzóvá válnak.
Zöldfelületi rendszer vizsgálata	A Schwenzel rét záportározója nem képes befogadni a hirtelen lehullott csapadékmennyiséget.	A záportározó nagy esőzések esetén is képes befogadni a fölösleges vízmennyiséget, amit aszályos időszakban hasznosítani lehet. A tó hozzájárul a város klímájának optimalizálásához.
	Az árkok karbantartása nem történik meg, feltöltődnek.	A jól karbantartott árkok megfelelően tudják elvezetni a lehullott csapadékot.
	A zöldterületek nagysága csökken, a zöld övezetek karbantartása nem történik meg.	Új rekreációs célú zöld övezetek születnek a városban.

2.5.3. Digitális város

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
A város és várostérség társadalma	A lakosság digitális felkészültsége nem követi a kiszolgáló oldalon történő fejlesztéseket.	Generációk közötti tudásátadás által a lemaradó csoportok felzárkóztatása.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	A digitális ügyintézési megoldások további fejlesztése elmarad, és kizárólag a kötelező állami kezdeményezésekhez alkalmazkodik.	Az önkormányzat proaktívan lép fel a digitális ügyintézésről, és hatékonyabb, szélesebb körben elfogadott megoldások kerülnek kidolgozásra.
	A digitális infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni.	A digitális eszközfejlesztések biztosítják a digitális átállás infrastrukturális feltételeit.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Digitális ügyintézés igénybevétele alacsony szintű marad.	A digitális ügyintézés színvonalának és hatékonyságának növelésével, és a lakosság digitális készségeinek fejlesztésével megváltozik a lakosság attitűdje.
	A humánerőforrás képzetlensége akadályt jelent a digitális átállásban.	A képzett munkavállalók alappillérei lehetnek a digitális ügyintézés hatékony működésének.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	Nem valósul meg a városi adatvagyon integrált, koncepciózus hasznosítása.	A városi adatvagyon feltérképezésével és a rendszerszintű felhasználás stratégiai megalapozásával hatékonyabb és fenntarthatóbb városüzemeltetés érhető el.
	Az önkormányzati épületek energetikai jellemzőinek ismerete hiányában nem biztosítható a hatékony és fenntartható épületüzemeltetés.	Az újonnan létrehozott, illetve felújított épületek szenzorokkal való ellátása biztosíthatja az önkormányzati épületek energiahatékonyságának növelését, és ezáltal az önkormányzati intézmények fenntarthatóbb üzemeltetését.
Környezetvédelem, városi klíma	A város térségének klimatikus és környezeti változásainak ismerete hiányában nem valósulnak meg a megfelelő ellenintézkedések.	A környezeti paramétereket mérő szenzorok telepítésével dinamikusan nyomon követhetők lesznek a várost érintő klimatikus és környezetterhelési változások, segítve a szükséges ellenintézkedések beazonosítását.
Város és térsége gazdasága		Az internethez való hozzáférés technológiai feltételei adottak.
	A fejletlen gazdaságszerkezetből adódó versenyhátrány.	
Városi és várostérségi közlekedés		A város proaktívan lép fel, és digitális megoldások által képes lesz optimalizálni a város közlekedési hálózatát, javítva az életminőséget, és csökkentve a közlekedés környezetterhelő hatásait.
Városi és várostérségi közművek	A szenzoros követés hiányában nem kerül sor a közmű-hálózat működésének optimalizálására.	A közmű-működtetés szenzoros követésével hatékonyabban működő közmű-hálózat jön létre.
	Nem jön létre egymással összekötött okoselemekből álló, városi szintű, integrált okosrendszer.	A meglévő eseti és új okosmegoldások összekapcsolásával városi szintű, integrált okosrendszer hozható létre, amely valós városi kihívásokra adhat választ.

2.5.4. Megtartó város

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
A város, várostérség gazdasága	Az esélyegyenlőséget és felzárkóztatást szolgáló civil szervezetek száma és aktivitása csökken.	A hátrányos társadalmi csoportok felzárkóztatása megtörténik.
	Felsőfokú végzettséggel rendelkezők elhagyják a várost.	A meglévő szakképzett, vagy képesítéssel nem rendelkező munkaerő növeli az alacsony hozzáadott értékű foglalkoztatók jelenlétét a városban.
	Elfogy a megfelelő képesítéssel bíró szabad munkaerő	Megnő az igény az alacsony végzettségű szabad munkaerő képzésére és foglalkoztatására.
	A végzettséggel nem rendelkezők munkába állás nem történik meg.	Kiaknázatlan munkaerővel rendelkezik a város.
	Egészségügyi vagy gazdasági válság esetén a közfoglalkoztatásra szorulóak száma hirtelen megugorhat.	Közfoglalkoztatásból kilépők sikeresen elhelyezkednek a versenyszférában.
	A településen kívülről érkező versenyképesebb munkaerő háttérbe szorítja a város kevésbé képzett munkaerőjét. A város ingatlanállománya nem képes kiszolgálni az ideiglenesen betelepülő munkavállalók igényét.	A város foglalkoztatói új munkaerőre tesznek szert.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	A fiatalabb generációkat kiszolgáló intézmények kihasználtsága csökken, fenntarthatóságuk romlik. Az idősellátást biztosító intézmények férőhelyei betelnek, és nem tudják kiszolgálni a növekvő keresletet.	A kapacitástöbblettel rendelkező intézmények összevonásával csökkenteni lehet az épületek fenntartási költségeit.
	A betegek nem férnek hozzá a szükséges egészségügyi ellátáshoz. A háziorvosok leterheltsége megnő, a praxisok továbbra is betöltetlenek maradnak.	Az orvoshiány megszűnik, minden körzet betöltötté válik.
	A betegek csak korlátozottan férnek hozzá a fogorvosi ellátáshoz. A fogorvosok leterheltsége megnő.	Magánszolgáltatók teljes óraszámban vállalják át a körzeteket. Nő a praxisjoggal rendelkező orvosok száma.
	A meglévő védőnők elköltöznek, körzeteik betöltetlenek maradnak.	A városban működő körzetek személyállománya biztosított. A védőnőknek az alapellátás mellett egyéb szolgáltatásokra és közösségi programok szervezésére is van szabad kapacitásuk.
	Bizonyos védőnői szolgáltatások nem vehetőek igénybe.	Szükséges védőnői infrastruktúra beszerzésével nő a védőnők által biztosított ellátási kínálat.
	Az intézet különböző részlegei közötti kommunikáció nem történik meg.	Közös értekezletek rendezését lehetővé tevő helyiséggel bővül az intézet.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A szükséges információk nem jutnak el a betegekhez. Egységes és hivatalos tájékoztatás nem valósul meg.	Egységes és hivatalos honlap által naprakész információhoz jutnak az ellátottak.
	Kapacitás bővítésére, új ellátás létrehozására nincs lehetőség. Bizonyos kórházi ellátások átmenetileg szünetelnek, vagy korlátozott kapacitással működnek.	Külső telephelyek épületeinek fenntartásából fakadó kiadások megszűnnek. A kapacitás- és helyhiány mérséklődik.
	Ellátásra szoruló személyek nem férnek hozzá az alapszolgáltatáshoz. A város társadalmi elöregedése fokozódik. Gazdasági recesszió hatására a hajléktalanok száma nő.	A város korszerkezete fiatalodik.
	Az alacsony gyermeklétszám miatt az óvodák fenntartása költségessé válik.	A vonzó óvodai szolgáltatás miatt az óvodába beírt gyerekek száma nő.
	A középiskolák infrastrukturális fejlesztése kifulladásra, a fejlesztésre szánt források elfogynak.	A középiskolák tervezett fejlesztése megtörténik.
	A város kulturális kínálata csökken, saját lakosságának szükségleteit se tudja kiszolgálni.	Megfelelő helyszín és forrás birtokában lehetőség adódik nagyobb tömegeket megmozgató rendezvények szervezésére.
	A kulturális intézmények vonzáskörzete csökken, megszűnik közvetlen környezetének kulturális szervezőelemévé válni. A kultúrafogyasztó lakosságát elveszíti a város.	Pápa kulturális kínálata nő, nem csak járási, hanem megyei szinten is fontos kulturális szolgáltatóvá válik.
	A sportinfrastruktúra kihasználtsága megnő, konfliktus alakul ki a sportoló közösségek között.	A különböző sportolási lehetőségek szélesebb társadalmi rétegek számára válik elérhetővé.
	A környező településekről sportolási szándékkal érkezők korlátozzák a város lakosságát a sportintézmények használatában.	Pápa a térség sportközpontjává válik.
A város, várostérség társadalma	A városhierarchiában betöltött pozícióvesztés. A város munkaerőkínálata nem elégíti ki a fő foglalkoztatók igényeit. A humán infrastruktúra kapacitásai kihasználatlanokká válnak.	Kevesebb intézményt kell fenntartani.
	Szegregált területek felszámolása sikertelen. Újabb szegregált területek jelennek meg a városban.	A beavatkozásoknak köszönhetően javul az életminőség a szegregált területeken. Csökken az szegregátumok száma a városban.
	A pápai iskolák elveszítik versenyképességüket a többi környékbeli iskolával szemben. Csökken az iskolák diáklétszáma.	A pápai iskolák versenyképessége tovább nő, a vidéki diákok beiratkozásával kompenzálni lehet a helyi gyermekhiányt.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A pápai középiskolák elvesztik versenyképességüket, vonzáskörzetük szűkül.	A pápai középiskolákba járó diákok száma nő, az intézmények vonzáskörzete tovább tágul.
	Idősellátást biztosító intézmények és szolgáltatások nem tudják kiszolgálni a megnövekedett keresletet. A város munkaerőkínálata nem elégíti ki a foglalkoztatók igényeit.	Az idősek gondozási és ellátási szükségleteire irányuló feladatok átadásra kerülnek más szociális szolgáltatást nyújtó szereplőknek.
	Alacsony végzettségűek elhelyezkedése és munkába állása nem történik meg. A városba beruházó gazdasági szereplők nem találnak megfelelő számú képzett munkaerőt.	Felzárkóztató programok által nő az általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma.
	Magas hozzáadott értékű munkahely és tevékenység hiánya.	Az alacsonyabb végzettségű lakosság elvándorlási hajlandósága kisebb.
Város és térsége humán infrastruktúrája	A munkaképes és családalapítás előtt álló lakosság elvándorol a vonzóbb, magasabb életminőséget, jobb minőségű közszolgáltatásokat nyújtó városokba	A város adottságai felértékelődik, és új lakosok települnek be.
	Családosok és időskorúak elköltözése. Közterületek kihasználtsága csökken. Közbizalom romlása.	A város közbiztonsága folyamatosan javul.
	Oktatási és nevelési célú intézmények kapacitása kihasználatlanná válik. Város korszerkezete sérül.	Város által fenntartott nevelési intézmények összevonása a fenntartási költségek csökkenését eredményezi. Pápa a fiatal családok számára vonzó lakóhely-kínálatú várossá válik.
	Önmagáról gondoskodni nem tudó idős személyek száma növekszik, ami leterheli az idősellátási intézmények kapacitását. Depresszióval küzdő személyek száma megnő.	Az idősek bevonása a közösségi életbe sikeresen megtörténik.
	A dinamikus, nyüzsgő városi életet kedvelő fiatal korcsoportok elköltöznek a városból.	Város identitása új lakosokat vonz a településre. A város épített és szellemi öröksége turisztikai szempontból felértékelődik.
	A város régi, alap identitása sérül.	Új funkcióval és arculattal bővül a város. Más társadalmi csoportok számára is vonzóvá válik a város.
	Az alulról szerveződő rendezvények és programok kifulladásra kerülnek. A város társadalmának az egysége sérül. A leszakadó/hátrányos helyzetű társadalmi csoportok arányának megnövekedése országos és európai népesedéspolitikai, szociálpolitikai hatékonytalanság miatt.	A város civil szervezeteinek munkáját széles körben megismerik, nagyobb támogatottságot nyernek.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Az önmagukon segíteni nem tudó/akaró személyek nem lépnek ki a segélyrendszerből.	Az egykor segélyben részesülők sikeresen munkát találnak a versenyszférában, így csökkentve a térségben jelentkező munkaerőhiányt.
	Felzárkóztató programokon való részvétel alacsony, nem sikerül megszólítani a kívánt társadalmi csoportot.	Sikeres programok növelni fogják a részvételi hajlandóságot.
	A gyermekek ellátását és fejlesztését szolgáló szakemberek száma tovább csökken.	Képzések által nő a kompetens szakemberek száma.
	A tantestületek szakmai továbbfejlesztése nem történik meg. A jelenlegi tantestületek személyi állománya elöregedik, a pedagógushiány mértéke tovább nő. Az iskolák nem fognak tudni korszerű oktatási módszereket alkalmazni.	Képzett pedagógusok száma nő.
	Fejlesztő tevékenységek száma csökken. A hátrányos helyzetű és SNI-s diákok számára a felzárkózás nem biztosított.	Az esélyegyenlőséget és felzárkózást szolgáló programokon résztvevők száma nő.
	A város kedvezőtlen korösszetételéből adódóan a diáklétszám fogyása erősödik. A környező városok elvonnák Pápa potenciális tanulóit.	A középiskolák diáklétszáma gyarapodik.
	Az elöregedés és az elszegényedés országos és globális hatások következtében felgyorsul	A programokon való részvétel magas, az időskorúak sikeresen elsajátítják az alapvető számítástechnikai ismereteket. A korosztályok közötti informatikai tudáskülönbség csökken.
	A felzárkóztató programok sikertelenül zárulnak, mivel a célcsoport nagy része nem rendelkezik a szükséges bemeneteli feltétellel.	A célcsoport sikeresen elvégzi az általános iskola nyolc osztályát, így a felzárkóztató programokba bevonható személyek száma nő.
	Nem létesül tanoda a városban. A hátránykompenzáló programokon való részvétel csökken.	A tanoda kialakítása sikeresen megtörténik. A hátránykompenzáló programokon való részvételi hajlandóság nő.
	A város nyugodt, békés polgári légköre megváltozik.	A város és vonzáskörzetének kapcsolata szorosabbá válik. Nő a városba ingázók és az itt letelepedők száma.
	A településen kívülről érkező versenyképesebb munkaerő háttérbe szorítja a város kevésbé képzett munkaerőjét.	A város foglalkoztatói új munkaerőre tesznek szert.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A város elveszíti a szakképzett munkaerejét, a külföldi piacok és a nagyvárosok elszívják a pápai és a térségi magasan kvalifikált munkaerejét.	
	Elfogy a nagyobb számban Pápara vonzható munkavállaló, a versenytársak felszívják a potenciális munkaerőfelesleget, így mennyiségi növekedési korlátok alakulnak ki	Pápa kihasználhatja a tágabb térség munkaerő-tartalékait, miközben csökken a vonzereje a térség nagyobb foglalkoztatási központjainak és a külföldi munkavállalásnak

2.5.5. Kiszolgáló város

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
A város, várostérség gazdasága	A hivatásforgalmi kerékpárút megléte ellenére nem csökken a gépjárművel érkező dolgozók száma.	Nő az ipari parkba kerékpárral érkezők száma.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	Az éghajlatváltozás következtében tovább nő a hirtelen nagy mennyiségben lehulló, megoldatlan kezelésű csapadékvíz gyakorisága és a károkkal érintett városi területek nagysága	A város sikeresen kezeli az extrém időjárási jelenségek során lehullott nagy mennyiségű csapadékot.
	Nagy esőzések esetén a szennyvízhálózat telítődik és üzemzavar lép fel.	A csapadékvíz és szennyvíz elválasztása sikeresen megtörténik. A lehullott csapadékot újrahasznosítják.
	A zöldterületek és vízfelületek rendbetétele és gondozása nem történik meg.	A zöld területek és vízfelületek növekedése által javul a város klímája és levegőminősége.
	Szenzoros eszközök alkalmazása nem terjed el, ezáltal nem javul a közművek energiahatékonysága.	Szenzoros eszközök alkalmazásával távolról is pontos képet lehet alkotni a mérőóra állásáról és a fogyasztás mértékéről, kiszűrve így a jogosulatlan fogyasztókat vagy az esetleges csőtörést.
A város, várostérség társadalma	A Cserhaj Csillagház és Szolgáltatópont megszűnik.	A Cserhaj Csillagház és Szolgáltatópont fenntartása továbbra is biztosított, és szolgáltatásaival egyre több embert tud elérni.
	A szolgáltatóház nem képes biztosítani az alapvető humán szolgáltatásokat a rászorulóknak részére.	A szolgáltatóház egyre több rászorulóknak tud segítséget nyújtani.
Az épített környezet vizsgálata	A rendeltetésüket veszített és kihasználatlan barnamezős területek megújítása nem valósul meg.	A kihasználatlan területek új funkcióval gazdagodnak, ezáltal javul a város arculata.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	A meglévő rendezvényhelyszínek állapota romlik, alkalmatlanná válva funkciójuk betöltésére.	Nagyobb rendezvényeknek helyet adó közösségi terek jönnek létre.
	A város emblematikus épületeinek állapota romlik, felújításuk és karbantartásuk nem történik meg.	A város reprezentatív épületei megújulnak és elősegítik a pápai identitás erősödését.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	A napelempark hiánya miatt a közintézmények energiaellátása továbbra is fosszilis energiahordozókon alapul.	A napelempark megépülésével a közintézmények energiaszükséglete belső erőforrásból biztosítható, csökkentve az energiafüggőséget és az épületek fenntartási költségeit.
	A közintézmények energetikai korszerűsítése nem folytatódik, fenntartási költségeik nőnek.	Önkormányzati épületek energetikailag megújulnak, csökkentve így az energiafogyasztást, az üzemeltetési költséget és a környezetterhelést.
	Az ösztönzőrendszer nem éri el a kívánt eredményt, a körzetek orvoshiánya nem szűnik meg.	Nő a praxisjoggal rendelkező háziorvosok száma.
	A lakosság megfelelő minőségű és területi lefedettségű egészségügyi ellátás nélkül marad, mely alapjaiban rontja a lakosság jóllétét	Az önkormányzat felszerelt rendelőkkel rendelkezik.
	A rendelő bérlete folyamatos kiadást jelent az önkormányzatnak. A bérelt épület funkciója nem felel meg az egészségügyi alapellátás szolgáltatásának.	A bérelt rendelőt saját rendelőre cseréli le a város.
	A fogorvosi kerületek orvoshiánya továbbra is megmarad. Szükséges eszközállomány hiányában a fiatal fogorvosok nem tudnak praxist vállalni.	A felszerelt fogorvosi rendelők száma nő. A megüresedett körzeteket fiatal fogorvosok vállalják el, a fogorvosállomány hosszú távon biztosított.
	Az alacsony kihasználtságból adódóan az épület fenntartása és a szolgáltatás biztosítása plusz költséget jelent.	Időseket ellátó intézmények összevonásával nő a kihasználtság mértéke, valamint csökken az épületek fenntartási költsége. Több idős tudja igénybe venni a nappali ellátást.
	Az épületek fenntartása plusz költségeket jelent. Romlik a nyújtott szolgáltatás minősége.	Energetikai fejlesztések által az épületek fenntartási költségei tovább csökkenthetők.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Az összevonás által romlik a szociális intézmények területi lefedettsége és elérhetősége.	A szociális intézmények területi koncentrációja által a fenntartási költségek csökkennek. Az összevont intézmények komplexebb ellátást biztosítanak.
	Csökkenő gyereklétszám miatt a bölcsődék kihasználtsága csökken.	A bölcsődék épületének energiahatékonysága és férőhelyszáma nő. Az új épületek vonzó és minőségi bölcsődei ellátást biztosítanak. A bölcsődébe beírt gyerekek száma megnő, a szülők hamarabb térnek vissza a munka világába.
	Az óvodák infrastrukturális állapota tovább romlik. Az épületek fenntartása költségessé válik.	Megvalósul az óvodák felújítása.
	Az épület nem képes megfelelő minőségű programokat és látogatókat befogadni. A könyvtárba látogatók és a programokon résztvevők száma csökken.	Új könyvtár épül a városban.
Településfejlesztési és rendezési tervi összefüggések	Pápa fejlesztései a várostérségi kapcsolatok, hatások figyelembevételével valósulnak meg.	Pápa és várostérsége fejlesztéseit összehangolja, és szinergikus módon valósítja meg.
Városi és várostérségi közlekedés	Tovább erősödik Győr és Pápa társadalmi-gazdasági integrációja.	Javul a város fő közlekedési folyosókra való kijutása.
	A nehéz megközelíthetősége miatt elkerülik Pápát a fő ipari beruházások.	Gyorsforgalmi utak építésével jelentősen javul a város elérhetősége.
	Az utak szűk áteresztő-képessége miatt állandósulnak a forgalmi dugók.	Okos forgalomirányítási rendszer által csökken a forgalmi torlódások gyakorisága.
	A város belterületeinek forgalomterheltsége és a balesetek száma nő.	A keleti elkerülő út megépülésével csökken a belterületek átmenőforgalma.
	A Pápát érintő vasútvonalak korszerűtlenné válnak, utasforgalmuk lecsökken.	A 10-es vasútvonal villamosítása megtörténik, a vasúti infrastruktúra fejlődik.
	A kerékpáros infrastruktúra kiépülése elmarad, a nem motorizált közlekedés népszerűsége csökken.	A kerékpárutak egységes hálózattá fejlődnek, a kerékpáros közlekedési módot választók aránya nő.
	Intermodális kapcsolat hiánya miatt a belváros autósforgalma tovább nő.	Pápa intermodális csomópontjai kiépülnek, a belváros forgalomterheltsége csökken.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Az újonnan kiépülő nyugati városrész tömegközlekedésbe való bekapcsoltságának mértéke nem javul. A közösségi közlekedés területi lefedettsége megfelelő, de a gyér járatszám miatt kihasználtsága alacsony.	A járatszám sűrítésével nő a tömegközlekedést választók aránya.
	A gyalogos közlekedést szolgáló infrastruktúra teljes körű felújítása nem történik meg, a külső városrészek járdáinak minősége tovább romlik.	Pápa gyalogosbarát várossá válik.
	A közösségi közlekedés járműállománya elavul, a buszok okozta környezeti szennyezés fokozódik.	A tömegközlekedés járműállománya megújul, elektromos buszokkal bővül.
	Az önkormányzat továbbra is fosszilis meghajtású járműállományt használ.	Az önkormányzat tovább növeli a környezetbarát gépjárműveinek számát.
	A tömegközlekedésen kívül más közösségi közlekedési formával (sharing-rendszerrel) nem rendelkezik a város, ezért a személygépjárművek dominanciája megmarad.	Alternatív közlekedési eszközök megosztásán alapuló rendszer létesül a városban.
	A forgalomirányítás és parkolóüzemeltetés digitális megoldások nélkül jelentős forgalmi torlódást eredményez.	A városi közlekedés irányítása digitális megoldásokkal bővül.
	A tömegközlekedést használók nem értesülnek időben a friss közlekedési információkról.	A fő buszmegállók digitális utastájékoztatói rendszerrel bővülnek.
	A helyi közösségi közlekedés nem biztosít korszerű szolgáltatást.	A jegy- és bérletváltás saját fejlesztésű applikáción keresztül is megoldható.
	Mozgásukban sérült vagy egyéb fogyatékossgal élő személyek közösségi és gyalogos közlekedése nem biztonságos.	Az esélyegyenlőség jegyében tovább nő az akadálymentesített átkelők száma. A város látássérülteket segítő közlekedésirányító rendszerrel bővül.
	Körforgalmak és jelzőlámpás rendszer vegyes használata forgalmi torlódásokat eredményez.	A körforgalmak elterjedésével biztosított a folyamatos forgalomlefolyás, és a kereszteződések is biztonságosabbá válnak.
	A belvárosban parkoló gépjárművek száma megnő.	A személygépjárművel közlekedők számára biztosított az olcsó parkolás.

Szakági terület	Kockázat	Lehetőség
	Az ingyenes parkolóhelyek kihasználtsága szinte folyamatosan teljes. Az ingyenes, szabad parkolóhelyet kereső járművek forgalmi torlódásokat eredményeznek.	A parkolási díjból származó bevételek nőnek.
	A városközpont járműforgalma megnő, a kialakított parkolók jelentős belvárosi területeket foglalnak el.	Biztosított a parkolás a fő közlekedési csomópontban.
	A személygépkocsik számának további bővülése és az egyéni motorizált közlekedés nagy népszerűsége miatt állandósulnak a közlekedési problémák, a forgalmi dugók, a levegőszennyezések	A személygépjárművet használók alternatív közlekedési módokra váltanak át.
	A növekvő forgalom miatt a közúti balesetek száma emelkedik.	Az utak és kereszteződések biztonságosabbá válnak.
	A közösségi közlekedés kihasználtsága tovább csökken, üzemeltetése jelentős kiadásokat eredményez.	A tömegközlekedést választók száma nő.
	A háztartási szennyvízelvezetés nem történik meg, a szennyvíz a szabadba jut.	A közműolló zárul, minden háztartás szennyvízelvezetése biztosított.
	A felhasznált ivóvízmennyiség továbbra is nő.	A lakosság vízfogyasztásának mértéke mérséklődik. A helyiek tudatos vízfogyasztóvá válnak.
	A szennyvízhálózat nem képes kezelni az újonnan bekötött lakások szennyvizét.	A csatornahálózat kapacitása folyamatosan igazodik a változó szennyvízmennyiséghez.
	A külterületek lakott épületeiben a lehullott csapadék kárt tesz.	A külterületek lakott részeinek vízelvezetése megtörténik.
	A város áramellátási hálózata nem képes kiszolgálni a város növekvő energiaigényét.	Takarékos energiahasználat miatt csökken a felhasznált árammennyiség.
	A város gázfogyasztása tovább nő.	A takarékos energiahasználat és a megújuló energiára való átállás miatt csökken a felhasznált gázmennyiség.
	A közvilágítás LED-technológiára való átállása nem történik meg.	A város teljes közvilágítása megújul, a régi lámpák LED-technológiájú lámpatestekre cserélődnek.
	A város elektromos elosztó hálózatának szűkös kapacitása miatt jelentősebb ipari szereplő nem tud letelepedni Pápán.	Az áramellátási hálózat kapacitását megnövelik, lehetővé téve újabb ipari fogyasztók megjelenését a városban.

3. STRATÉGIAI MUNKARÉSZ

3.1. Forgatókönyv elemzés

Az alábbi **kitettségi mátrix**ban a 2.5 alfejezet végén taglalt kockázatoknak értékelt tényezők közül dimenzióként a legmeghatározóbbak kerülnek bemutatásra és értékelésre táblázatos formában kockázati besorolás, gyakoriság, illetve várható mérték alapján.

50. táblázat: A kitettségi mátrix szerkezete

Potenciális negatív és pozitív hatás	A hatás kockázati besorolása	A hatás gyakorisága	A hatás várható mértéke
Prosperáló város			
Az egykori gyárak területének megvásárlása, elbontása, környezetikár-mentesítése és az új szabadidős-rekreációs, kulturális funkciók, közösségi terek, ipari-logisztikai telephelyek kialakítása költségei meghaladják a város pénzügyi lehetőségeit, és a nagyobb befektetők, valamint az EU-s és állami források is elmaradnak.	3	3	2
Leértékelődő gazdasági környezet, fekvés Pápa térségében, mely eltántorítja a beruházókat új telephelyek létesítésétől.	3	2	4
A túlzott járműipari fókusz miatt sebezhetővé, konjunktúra-függővé válik az ipar helyzete, mely leépítéseket vonhat maga után	4	3	5
A pápai leányvállalatok anyacégei versenyképtelenné válnak, nem áldoznak magyarországi innovációs beruházásokra.	2	2	3
Nagy adófizetők kivonulása, telephelybezárása a romló versenyképességi és konjunkturális helyzet miatt	3	2	5
Zöldülő város			
Az éghajlatváltozás következtében tovább nő a hirtelen nagymennyiségben lehulló, megoldatlan kezelésű csapadékvíz gyakorisága és a károkkal érintett városi területek nagysága	5	4	3

Potenciális negatív és pozitív hatás	A hatás kockázati besorolása	A hatás gyakorisága	A hatás várható mértéke
A hőhullámoknak az egyéni egészségre gyakorolt hatásai életszínvonalbeli és gazdasági kárt egyaránt okozhatnak a térségben. A magas beépítettségű városrészekben hőszigetek kialakulása várható.	5	3	4
Növekvő és tartósan magas energiaárak, növekvő hűtési energiaigények a globális felmelegedés következtében	5	3	4
Kiszorgáló város			
Pápa fejlesztései a várostérségi kapcsolatok, hatások figyelembevételével valósulnak meg	2	2	5
A személygépkocsik számának további bővülése és az egyéni motorizált közlekedés nagy népszerűsége miatt állandósulnak a közlekedési problémák, a forgalmi dugók, a levegőszennyezések	4	5	4
A kerékpáros infrastruktúra kiépülése elmarad, a nem motorizált közlekedés népszerűsége csökken.	3	4	3
Megtartó város			
Az előregedés és az elszegényedés országos és globális hatások következtében felgyorsul	3	2	4
A város elveszíti a szakképzett munkaerőjét, a külföldi piacok és a nagyvárosok elszívják a pápai és a térségi magasan kvalifikált munkaerőt	4	3	5
Elfogy a nagyobb számban Pápara vonzható munkavállaló, a versenytársak felszívják a potenciális munkaerőfelesleget, így mennyiségi növekedési korlátok alakulnak ki	4	3	5
A munkaképes és családalapítás előtt álló lakosság elvándorol a vonzóbb, magasabb életminőséget, jobb minőségű közszolgáltatásokat nyújtó városokba	4	4	5

Potenciális negatív és pozitív hatás	A hatás kockázati besorolása	A hatás gyakorisága	A hatás várható mértéke
A leszakadó/hátrányos helyzetű társadalmi csoportok arányának megnövekedése országos és európai népesedéspolitikai, szociálpolitikai hatékonytalanság miatt	3	2	4
A lakosság megfelelő minőségű és területi lefedettségű egészségügyi ellátás nélkül marad, mely alapjaiban rontja a lakosság jóllétét.	3	4	4
Digitális város			
A lakosság digitális felkészültsége nem követi a kiszolgáló oldalon történő fejlesztéseket	4	3	2
A digitális infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni	3	3	3
Nem jön létre egymással összekötött okoselemekből álló, városi szintű, integrált okosrendszer	2	2	3

Összesen 20 hatást határoz meg a kockázatokkal és lehetőségekkel foglalkozó táblázat, melyek között a prosperáló, valamint a megtartó várossal kapcsolatosak számszerűen a leginkább kiemelkedőek. A **hatás kockázati besorolásánál** a legmagasabb pontszámot az éghajlatváltozás nyomán megnövekvő vízgazdálkodási, csapadékvíz-elvezetési, hőhátartásbeli, energetikai problémák kapták. E három klimatikus megközelítésű tényezőcsoport egyedülként rendelkezik igen nagymértékű, kivédhetetlennek látszó kitettséggel. A legtöbb hatást kockázatosnak vagy közepesen kockázatosnak lehet besorolni. A csekély kockázatú hatások az okosrendszerek, a várostérségi kapcsolatok, valamint a pápai cégek innovációi kapcsán jelentkeznek. Elenyésző kockázatú hatás (1-es kategória) nem került megállapításra.

A **hatás gyakorisága** terén többségben vannak az inkább hosszú távúnak tekinthető, 2-es és 3-as értéket kapott kihívások (pl. Az elöregedés és az elszegényedés országos és globális hatások következtében felgyorsul). A személygépkocsi számának növekedése napi rendszerességgel kihívásokat okoz. Szintén viszonylag gyakori hatásként fogható fel a nagymennyiségben lehulló csapadék, a nem kerékpárosbarát infrastruktúra, az egészségügyi ellátás hatékony és életminőségjavulást szolgáló szervezése, továbbá az elvándorlás. A prosperitással összefüggő tényezők nagy része többévente egyszer vagy évtizedenként egyszer következhet be. Ezek jellemzően a középtávú gazdasági ciklusokhoz, hosszú távú vállalatpolitikai döntésekhez igazodnak. Szintén hosszabb távon jelent problémát az elöregedés, a leszakadás, a várostérségi együttműködések, illetve az okosrendszerek elmaradásának ügye.

A **hatás várható mértékében** az előbbi két szemponttal ellentétben magasabb pontszámok születtek, ezekre pedig a jövőképek és a kapcsolódó célrendszernek kiemelten kell tudnia reagálnia. A következőkben röviden ezek bemutatása következik. Ezen, gyakran 5-ös értéket kapott tényezők legtöbbje egymással szoros kapcsolatban áll, és mind negatívan képes befolyásolni a város

vonzerejét, vonzó lakó- és munkahely kínálatú városként való megjelenését. A hangsúlyos, a közelmúltig számos pápainak és környékbeli ingázónak munkát adó járműiparhoz (is) kötődő beszállítói tevékenységek munkaerőpiaci kitettséget és sebezhetőséget teremtenek a város és térsége számára, mivel azok konjunktúrája vagy depressziója nagymértékben a globális piacoktól, illetve külső szereplőktől függ. Nem pusztán a város nagy feldolgozóipari, melyek közül a legnagyobb foglalkoztatók éppen járműipari cégek, hanem a térségi beszállítók, illetve a városba ingázó munkavállalók is megéreznék a leépítéseket. Akár több ezer munkavállaló válna munkanélkülivé rövid idő leforgása alatt, melynek következtében sok szakképzett és betanított munkát végző dolgozó is elveszítené állását. Megélhetésüket sokan Pápán és a térségen kívül keresnék. A nagy transznacionális vállalatok telephelybezárásai iparűzési adóbezuhanást okoznának, így hiány keletkezhetne a város gazdálkodásában. A város nem pusztán elveszítheti egy dekonjunktúra esetén a munkaerő egy részét, hanem éppen a prosperitás és megtartás szenvedne nagy hátrányt azzal, hogy a gazdaság fenntartásához és foglalkoztatás-intenzív bővüléséhez nélkülözhetetlen mennyiségű munkaerő tűnne el a térségi munkaerőpiacról. A kvantitatív szempontok mellett legalább ilyen kritikus, hogy elveszítődne a hozzáadott érték növelésére képes, a gazdaság több lábán állását biztosítani képes, az innovációs ökoszisztémához elengedhetetlen szakképzett, valamint felsőfokú végzettségű munkaerő-állomány. A város jelentősen veszítene vonzerejéből, sőt, felgyorsulna a város népességfogyása, csökkenne népességmegtartó ereje. A népességmegtartó és –vonzó erő ilyen fokú lecsökkenése Pápa és vonzáskörzete lakosságának tömeges el- és kivándorlását okozhatja, mely alapjaiban lehetetlenítené el a város működését és fejlődését. A népességmegtartás és ezzel összhangban a munkaerő-megtartás fontosságát húzza alá, hogy az életminőséget és a lakosság általános jóllétét befolyásoló olyan tényezőknek, mint a közlekedés, a városi klíma, vagy az egészségügyi és szociális szolgáltatások, nagy hatásuk van a város fejlődésére. 5-ös pontszámot kapott továbbá Pápa fejlesztéseinek térségi összehangolása. A megfelelő várostérségi településfejlesztési és –rendezési együttműködések hiányában egy sor hatékonyan csak várostérségi és vonzáskörzeti léptékben kezelhető-fejleszthető hatás (pl. közlekedés, környezeti kockázatok, területhasználat-változások, foglalkoztatást és középiskolai oktatást érintő ügyek stb.) fog negatív módon érvényesülni Pápa közigazgatási területén. A hőhullámok gyakoriságának és az energiaárak növekedése szintén kiemelkedő mértékben fog hatni a város mindennapi életére.

A **standard forgatókönyv** értelmében olyan fejlődési vonulattal kell számolnia a városnak, mely szerint a város fő feladata a vonzó lakó- és telephely kínálat megteremtése a településen ideértve a közszolgáltatások minőségének javítását, a közlekedési és klimatikus kihívások lokális kezelését. Egy-egy önkormányzat feladat- és hatásköréből, kompetenciáiból, pénzügyi és humán erejéből adódóan a keretfeltételek pápai szintű, városi léptékű javításával tudja majd szolgálni a városfejlődést. A globális konjunktúra-ciklusokra és az éghajlatváltozásra kevésbé tud hatni, viszont kitettségét a megfelelő gazdasági infrastrukturális környezet megteremtésével, a munkaerő megtartását célzó intézkedésekkel, valamint a környezeti hatásokra való reagálással csökkentheti. A város sikeresen reagálhat az olyan inkább lokálisan is kezelhető társadalmi kihívásokra, mint az elöregedés vagy a városon belüli hátrányos helyzetű, leszakadó csoportok felzárkóztatása, szociális gondozása. Pápa ez által a jövőben egy olyan várossá válhat, amelyről nem elvándorolnak az emberek és a vállalkozások, hanem jövőjüket helyben képzelik el. Pápa ezen forgatókönyve értelmében Pápa és agglomerálódó térségének népessége minimálisan csökken a korszerkezetből következően, azonban az elvándorlás mérséklődik. Pápán a vállalatok hosszú távra rendezkednek be, mert rendelkezésre fog állni a

működésükhöz szükséges munkaerő. A város versenyképességét a gazdasági területek kijelölésével és fejlesztésével, a városi közlekedési infrastruktúra bővítésével többnyire sikeresen garantálhatja a jövőben. Nagy volumenű munkahelyteremtő beruházás kevésbé várható, mivel helyi munkaerővel nem lesz biztosítható a munkaerő-intenzív növekedés. Erre külső (kelet-magyarországi, mongol, ukrán stb.) munkaerő bevonására lenne szükség. A képzett munkaerő egy része továbbra is el fog vándorolni a városból. A marginalizálódó, szegregálódó népesség száma nem fog jelentős mértékben csökkenni, viszont sikerül fékezni és kezelni a leszakadást és kirekesztődést. A digitalizáció infrastrukturális és készségi oldalról sem lesz Pápa életét alapjaiban meghatározó, azonban néhány részterületen (pl. közvilágítás, városi applikáció) új okos megoldások jelennek meg, melyeket a városlakók egy szegmense rendszeresen fog tudni használni.

A **felkészültségi mátrix** alapozza meg az **adaptív forgatókönyvet**, melyben a potenciális kockázatokra intézkedésekkel reflektál a város. Az alábbi táblázat mutatja be a város abszorpciós, adaptációs és transzformációs képességét. E táblázat a kitettségi mátrix azon elemeit tartalmazza, amelyek kiemelkedő negatív hatásokként értelmezendők a hozzájuk kapcsolódó hatások kockázata, gyakorisága, valamint mértéke alapján.

51. táblázat: Városi felkészültségi mátrix szerkezete

A magas kockázatú potenciális negatív hatások	A város abszorpciós képessége	A város adaptációs képessége	A város transzformációs képessége
Leértékelődő gazdasági környezet, fekvés Pápa térségében, mely eltántorítja a beruházókat új telephelyek létesítésétől.	4	2	3
A túlzott járműipari fókusz miatt sebezhetővé, konjunktúra-függővé válik az ipar helyzete, mely leépítéseket vonhat maga után	2	2	3
A pápai leányvállalatok anyacégei versenyképtelenné válnak, nem áldoznak magyarországi innovációs beruházásokra	4	2	1
Nagy adófizetők kivonulása, telephelybezárása a romló versenyképességi és konjunkturális helyzet miatt	3	2	2
Az éghajlatváltozás következtében tovább nő a hirtelen nagymennyiségben lehulló, megoldatlan kezelésű csapadékvíz gyakorisága és a károkkal érintett városi területek nagysága	1	2	3
A hőhullámoknak az egyéni egészségre gyakorolt hatásai életszínvonalbeli és gazdasági kárt egyaránt okozhatnak a térségben. A magas beépítettségű városrészekben hőszigetek kialakulása várható.	1	2	2

A magas kockázatú potenciális negatív hatások	A város abszorpciók képessége	A város adaptációs képessége	A város transzformációs képessége
Növekvő és tartósan magas energiaárak, növekvő hűtési energiaigények a globális felmelegedés következtében	1	3	3
Pápa fejlesztései a várostérségi kapcsolatok, hatások figyelembevétele nélkül valósulnak meg	2	4	2
A személygépkocsik számának további bővülése és az egyéni motorizált közlekedés nagy népszerűsége miatt állandósulnak a közlekedési problémák, a forgalmi dugók, a levegőszennyezések	2	3	4
A kerékpáros infrastruktúra kiépülése elmarad, a nem motorizált közlekedés népszerűsége csökken	2	4	3
Az elöregedés és az elszegényedés országos és globális hatások következtében felgyorsul	3	2	2
A város elveszíti a szakképzett munkaerőjét, a külföldi piacok és a nagyvárosok elszívják a pápai és a térségi magasan kvalifikált munkaerőt	3	2	2
Elfogy a nagyobb számban Pápara vonzható munkavállaló, a versenytársak felszívják a potenciális munkaerőfelesleget, így mennyiségi növekedési korlátok alakulnak ki	4	3	3
A munkaképes és családalapítás előtt álló lakosság elvándorol a vonzóbb, magasabb életminőséget, jobb minőségű közszolgáltatásokat nyújtó városokba	4	4	3
A leszakadó/hátrányos helyzetű társadalmi csoportok arányának megnövekedése országos és európai népesedéspolitikai, szociálpolitikai hatékonytalanság miatt	2	3	2
A lakosság megfelelő minőségű és területi lefedettségű egészségügyi ellátás nélkül marad, mely alapjaiban rontja a lakosság jóllétét ...	2	3	4
A lakosság digitális felkészültsége nem követi a kiszolgáló oldalon történő fejlesztéseket	2	4	2

A város alkalmazkodó képessége az életminőséggel és elvándorlással, valamint az ehhez szorosan kötődő munkavállalói létszámmal kapcsolatos hatásoknál viszonylag magas. Ezzel ellentétben a klímaváltozásnak nehezen tud ellenállni a város. Szintén nehezen kezelheti Pápa a fokozódó közlekedési problémákat, valamint a gazdaságszerkezetből adódó sebezhetőségét. A város adaptációs képessége közepesnek, illetve inkább alacsonynak mondható a legtöbb hatásnál. A város transzformációs képessége leginkább a közlekedésszervezés terén tekinthető rugalmasnak, a több negatív hatás jellemzően 2-es vagy 3-as értéket kapott.

Az adaptív forgatókönyv értelmében Pápa sikeresen tudja megtartani és vonzani a pápai és vonzáskörzeti munkaerőt. Pápa közszolgáltatásainak, humán közszolgáltatási intézményeinek, belső közlekedésének fejlesztésével attraktív életminőségi feltételeket tud majd biztosítani a pápai lakosság, illetve a Pápán dolgozni szándékozók számára. Az éghajlatváltozásra a közműhálózat fejlesztésével, az energiahatékonyság növelésével, illetve a zöldterület-fejlesztés eszközeivel, bizonyos okos és digitális megoldások alkalmazásával csak adaptív megoldásokat tud adni, azt kivédeni, vagy megfordítani értelemszerűen nem tudja a jövőben sem. Pápa igyekszik a jövőben megfelelő számú és nagyságú iparfejlesztésre a magánbefektetők számára lehetőséget nyújtó területet biztosítani. Vonzó telephely-kínálatú várossá válva is fékezheti a térségi munkaerő más irányokba történő elszívását, illetve a helyi munkaerő megkötését. Ezáltal a versenyképesség-erősítésen keresztül részben képes lesz kivédeni az esetleges kedvezőtlen vállalati és világgazdasági változásokat. A digitális megoldások terén igazán transzformatív megoldásokkal nem fog tudni élni, viszont néhány meghatározott fókusz-területen (pl. közvilágítás) képes lesz meghonosítani és hasznosítani okos megoldásokat is.

3.2. Jövőkép

A stratégiai ciklus 2. lépésében a stratégiaalkotás következő mozzanataként kerül meghatározásra az alábbiakban Pápa város jövőképe. A jövőkép élvezi a helyi szereplők, az önkormányzat, számos közintézmény támogatottságát. Figyelembe veszi a helyzetfeltárás szakmai eredményeit, a kockázatokat, lehetőségeket, a lakossági és intézményi kérdőívezés tanulságait, és igazodik a fentebb kifejtett adaptív forgatókönyvben foglaltakhoz.

Pápa jövőképe értelmében **a város célja olyan város és kiterjedt vonzáskörzettel rendelkező járási központ kialakítása, amely értékeit megőrizve, azt továbbfejlesztve egyaránt vonzó a tágabb térségből érkező befektetők és vendégek, valamint a napjaikat itt élő helyi városlakók számára is.** A **zöldülő város** tervezési dimenzió mentén egy fenntartható, klímabarát várossá kíván válni, amely a természeti értékeit megőrzi, adaptív és mitigációs eszközökkel reagál a klímaváltozás hatásaira, és ellép az energiahatékonyság irányába. Zöld városként a megtartó és **kiszolgáló** város dimenzióját is szolgálva vonzó természetközeli környezetet biztosít a városlakók és a turisták számára egyaránt. Hangsúlyt fektet a hóhullámok és a hirtelen lehulló csapadékvíz kezelésére, az elszabaduló energiaárakra.

A **digitális város** érdekében okos várossá kíván válni Pápa. Ennek keretében prioritás egyrészt a digitális átállás támogatása, másrészt a városüzemeltetésben, közszolgáltatásokban a digitális, okos technológiák használata. Hangsúlyos lesz a digitális készségek fejlesztése a társadalom minden korosztálya és anyagi helyzetű lakosa számára. Az okos várossá válás hozzájárul ahhoz, hogy a város

a digitalizáció és az okos város megoldások alkalmazásán keresztül vonzóbbá váljon a helyi lakosság, valamint a betelepülő vállalkozások számára is.

A **megtartó város** dimenzió mentén Pápa egy gondoskodó és együttműködő közösségeket magába foglaló helyé válik, ahol a város identitása, közösségi élete megerősödik, és ahol aktív módon segítik a hátrányos helyzetű, társadalmi leszakadással érintett csoportokat, különösen az alacsony iskolai végzettségűeket, a romákat és az időskorúakat. A megtartó város azt is jelenti, hogy igyekszik megfelelő lakó- és munkakörülményeket biztosítani a fiatal felnőttek, a családostok, valamint a meglévő és leendő munkavállalók számára. A népesség- és különösen a munkaerő-megtartás kulcsszerepet fog játszani a város életében: olyan fejlesztések valósulnak meg, melyek hozzájárulnak a vonzó lakóhely-kínálatú várossá váláshoz. Prioritás lesz a magasabb életminőséget biztosító, élhető város megteremtése. A munkaerő megtartása érdekében nem csak a lakókörnyezet, az oktatás-nevelési és egyéb intézményhálózat igyekszik majd megújulni lépésről lépésre, hanem igyekszik diverzifikált gazdaságszerkezetet szolgáló, gazdasági telephelyeket betelepítő politikával élni. A szakképzett munkaerő jelentős része így helyben tud majd munkát találni, és sikerül a jelenleginél több munkaerőt vonzani. A város fokozatosan újíttja meg barnamezős területeit, és integrálja azokat a városszövetbe új közösségi, rekreációs, turisztikai funkciókat is kialakítva. Pápa foglalkoztatási központként a (kis)térségben is megerősödik, és vonzóbbá válik a helyiek, a város vonzáskörzetében élők, valamint a befektetők számára. Csökken a városból való elvándorlás, az előregedés fékeződik, és a közszolgáltatások színvonala javul. Pápa sportvárossá fejlődik amellet, hogy megerősödik közszolgáltató központként.

A **prosperáló város** dimenziót támogatva Pápa keretében elmozdul a város a gazdasági több lábon állás, a strukturális megújulás irányába, miközben garantálja a biztos, fenntartható gazdasági növekedést. Prioritásként a város egyrészt a volt iparterületek funkcióváltó rehabilitációját irányozza elő, másrészt a meglévő, már kijelölt gazdasági övezetek teljes hasznosítását ösztönzi a jövőben. A vonzó munkahely-kínálatú várossá válás érdekében képzési, vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokat nyújt, a helyi igényeknek megfelelő profilú vállalkozásoknak biztosít telephelyet. A vonzó telephely-kínálatú várossá válás keretében Pápa megfelelő nagyságú és kiépítettségű ipari parki lokációkat, valamint megfelelő mennyiségű és képzettségű munkavállalót igyekszik a városba vonzani lakosként vagy ingázóként a vállalkozások részére.

3.3. A stratégia célrendszere

A város jövőképéből következően a célrendszer négy stratégia célt jelöl ki: **1. Fenntartható, klímabarát város; 2. Okos város a digitális világban; 3. Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város; valamint 4. Pápa, a vonzó munka- és telephely kínálatú város.** A 3. stratégiai célt leszámítva, ahol három rész cél nevesítése történt meg, mindegyik stratégiai célhoz két-két rész cél kapcsolódik. A jövőképben megfogalmazott befektetőknek vonzó város megteremtését a 4. stratégiai cél szolgálja közvetlenül, mely vonzó telephely-kínálatú várossá teszi Pápát. Emellet a 3. stratégiai cél közvetetten szintén hozzájárul a gazdasági szereplők szemében Pápa vonzerejének megerősítéséhez, mivel a vállalkozások számára szükséges munkaerőt megtestesítő helyi lakosság életminőségét az élhető és gondoskodó város megteremtésével növeli, ezáltal pedig nem hagyja elvonzani más központok

irányába. Sőt, az olyan területek fejlesztésével, mint a közlekedés vagy a különféle oktatási, egészségügyi és más szolgáltatások, a tágabb térségből is vonzhat munkaerőt Pápa. A Pápara látogató vendégek számára a várost egyrészt a turisztikai vállalkozások fejlődését is támogató 4. stratégiai cél teszi majd vonzóbbá, mivel többféle és magasabb minőségű attrakciókat és szolgáltatásokat tudnak majd igénybe venni. Pápa turisztikai vonzereje azonban azáltal is élénkülni fog, hogy a várost a 3. stratégiai rész cél vonzó lakóhely-kínálatú várossá kívánja tenni. Tekintve, hogy a jobb közbiztonság, a felújított intézmények, műemlékek, a jobb közlekedés, a társadalmi kirekesztődés csökkenése mind hozzájárul ahhoz, hogy Pápa vonzó térségi turisztikai desztinációként erősödjön. A napjainkban is Pápán élők számára a város vonzerejét elsősorban a 3. stratégiai cél erősíti. Egy élhetőbb, gondoskodó, együttműködő közösségeket teremtő Pápa vonzóbb lesz a helyben élők számára is. A stratégiai cél hozzájárul Pápa népességmegtartásához, sőt, sikeres fejlesztések esetén fokozottabb vonzerőt gyakorolhat a térségi és más nem pápa népesség irányába. A 2. stratégiai cél egyrészt hozzájárul a településüzemeltetés és –fejlesztés feltételeinek, a közművek és közszolgáltatások digitalizáció eszközével történő javításán keresztül a népesség életminőség-javulásához, helyben maradásához. Másrészt a digitális átállás nem csak a lakosság, hanem a vállalkozások támogatásával is összefügg, azokat is támogatja többféle módon. A célok megerősítik Pápa munkaerőpiaci, idegenforgalmi, sport-rekreációs vonzerejét, kiterjesztik vonzáskörzetét. Ekképp az összes stratégiai cél hozzájárul Pápa városi szerepköreinek fejlesztésén keresztül kistérségi központi karakterének erősítéséhez.

106. ábra: FVS stratégiai célrendszere

A Fenntartható, klímabarát város stratégiai cél két részcélből áll: egyszerre támogatja a klímabarát városi környezet kialakítását, tehát alapvetően az infrastruktúrák kiemelten a zöld infrastruktúra fejlesztését, valamint az üzemeltetési ügyeket és társadalmi hozzáállást. Az Okos város a digitális világban szintén két részcélt tartalmaz. Ezek lefedik a digitális átállással, valamint kifejezetten az adatmenedzsmenttel, településüzemeltetési megoldásokhoz kötődő célokat. A harmadik stratégiai cél a közösségek, a közlekedés, a humán közszolgáltatások, a társadalmi infrastruktúra és a közlekedés fejlesztésével kíván célokat elérni két részcélra bomolva. A negyedik stratégiai cél kifejezetten a gazdaságfejlesztésről szól: az egyik rész cél a gazdaság minőségi fejlesztését, belső strukturális átalakítását célozza, míg a másik kimondottan a mennyiségi bővülésre, a gazdasági növekedésre fókuszál.

Az alábbiakban a **tervezési dimenziók és a részcélok közötti összefüggések feltárására** kerül sor. A **prosperáló város** dimenziójához a 4. stratégiai célban foglalt két rész cél maximálisan illeszkedik. E két rész cél, a gazdasági diverzifikáció, illetve a gazdasági növekedés a két legmeghatározottabb, legerősebb kapcsolódást mutatja a dimenzióhoz. Emellett a vállalkozások digitális átállásán keresztül erős a dimenzió kapcsolódása a 2. stratégia célhoz is. Ezeken kívül marginálisabban, de megjelenik mindkét 1. stratégiai célhoz tartozó rész cél (Klímabarát városi környezet kialakítása; Klímabarát működés hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése). Ez a kapcsolódás nagyrészt az energiagazdálkodás, az energiahatékonyság, illetve a megújuló energiaforrások alkalmazásán keresztül érvényesül. Szintén kimutatható kapcsolat az élhető városi rész célon, a lakófunkció erősítését keresztül a 3. stratégiai céllal is.

A **zöldülő város** dimenzió az 1. stratégiai célhoz, azaz a Fenntartható, klímabarát város két rész céljához (Klímabarát városi környezet kialakítása; Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése) kötődik. A dimenzióhoz való kapcsolódásukat erősíti a rész célok azon tartalma, mely a város mitigációs és adaptációs képességének a klímaváltozás hatásaival szembeni erősítését célozzák, illetve melyek a zöldterületek és a zöldenergia, energiahatékonyság növelését támogatják.

A **digitális város** dimenziója a legszorosabb összefüggésben az Okos város a digitális világban elnevezésű cél két rész céljával áll (A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások; Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgáltatásban). Ezek mellett a dimenzióval áll összefüggésben a 3. stratégiai cél gondoskodó város rész célja is elsősorban a lakosság digitális átállása, a digitális készségfejlesztés vonatkozásában. Mindezeket túl a 4. stratégiai cél mindkét rész célja megemlíthető a dimenzió kapcsán. A gazdasági diverzifikációt és strukturális megújulást a digitális vállalkozások, termékek és szolgáltatások fejlesztése révén támogatja a dimenzió tartalma, míg a gazdasági növekedés biztosítását a humánerőforrás készségfejlesztése segítséggel.

A **megtartó város** egyszerre kapcsolódik a 3. és a 4. stratégiai cél egyes rész céljaihoz. A 3. stratégiai cél mindhárom rész célja szoros összefüggésben áll a dimenzió tartalmával elsősorban a népességmegtartást szolgáló életminőség-javításnak köszönhetően. Az együttműködő közösségek városa rész cél a városi identitás és a közösségfejlesztés eszközével igyekszik megtartó várost formálni. Az élhető város rész cél a közlekedési feltételek javításán, a városi funkciók és intézmények elérhetőségének segítségével, a városi közlekedési környezetterhelés mérséklésével és a lakhatási feltételek javításán keresztül támogatja a megtartó várost. A gondoskodó város rész cél az egészségügyi és szociális ellátás, az oktatás-nevelési intézmények, a sport és a rekreáció, valamint

felzárkóztatás és esélyegyenlőség témaköreivel támogatja a dimenzióban foglalt szempontokat. A 4. stratégiai célon belül a gazdasági növekedés biztosításával áll kapcsolatban a dimenzió. Mindenekelőtt a humánerőforrás megtartása terén mutathatók ki szinergiák. A humánerőforrás-háttér biztosítását szolgáló képzések említhetők elsősorban. Lényeges az is, hogy Pápa ne csak megtartsa munkavállalóit, hanem az is, hogy a tágabb térségből is képes legyen munkaerőt vonzani, majd helyben tartani.

A **kiszolgáló város** dimenzió három stratégiai céllal is összefüggésben áll. Az 1. stratégiai cél mindkét rész célja megemlíthető itt. A Klímabarát városi környezet kialakítása részcélnél főként a közműhálózat, illetve a zöldterületekkel való ellátottság emelendő ki. A második részcélnél a közintézmények energetikai korszerűsítése, az energiahatékonyság vonatkozik ide. A 2. stratégiai cél kevésbé kötődik ugyan a dimenzióhoz, de a Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában elnevezésű rész cél a közműszolgáltatáshoz kötődő okos megoldások révén megemlíthető. A 3. stratégiai cél mindhárom rész célja igen erősen kapcsolódik a dimenzióhoz. Az együttműködő közösségek rész cél a dimenzió kapcsán a közösségi terek, a közösségfejlesztés, a közművelődés feltételeinek javítását keresztül szolgálja Pápa városát. Az élhető város rész célban foglaltak, mindenekelőtt a közlekedés feltételeinek javítása, biztosítja a pápai lakosság kiszolgálását, mivel megfelelő közlekedési feltételeket biztosít a különböző egyéb városi szolgáltatások igénybevételéhez is azon túl, hogy maga is egy (köz)szolgáltatást biztosít. A gondoskodó város rész cél az egészségügyi és szociális ellátás, az oktatási és nevelési infrastruktúra és humánerőforrás, továbbá a sportinfrastruktúra fejlesztése által áll szoros kapcsolatban a tervezési dimenzióval.

A stratégiai rész célok túlnyomó többsége alapvetően **városi, illetve városrészi leképeződéssel** rendelkezik. Hangsúlyos városrészi karakterrel bír a gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél. Ennek kifejezett célja a gazdasági területek, azon belül is részben éppen a jól körülhatárolható városrészekben fekvő barnamezős területek rehabilitációja. Markáns városrészi meghatározottsággal rendelkezik az 1. stratégiai célon belüli Klímabarát városi környezet kialakítása című rész cél. Ez két okból is városrészi leképeződést mutat: egyrészt a közműhálózatok, a csapadékvíz-gazdálkodás a város bizonyos részein kíván beavatkozásokat foganatosítani, másrészt a zöldterületek fejlesztése is egy településrendezési szempontból is jól meghatározott fókuszterülettel rendelkezik a városi szövetben. Némileg gyengébb városrészi meghatározottsággal, azonban a Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél is említhető, ahol a megcélzott energetikai korszerűsítést igénylő közintézmények rendelkeznek egy erős térbeli meghatározottsággal a város területén belül. A 3. stratégiai célhoz tartozó Élhető város rész cél közlekedésfejlesztésre vonatkozó elemei között erősen városrészi leképeződések is helyet kapnak. A Gondoskodó város rész cél egészségügyi és részben oktatási-nevelési elemei városrészi fejlesztéseket (is) tartalmaznak erősen koncentrálva egy-egy városrészt, illetve intézményre.

A **várostérségi** elemeket tartalmazó rész célok közé egyrészt a Gazdasági növekedés biztosítása elnevezésű rész cél egyes elképzelései sorolhatók, melyek a gazdasági növekedés humánerőforrás-háttérének biztosításáról, a munkaerőpiaci vonzásról szólnak, így vonzáskörzeti, regionális léptékkel is bírnak. Az Együttműködő közösségek városa elnevezésű rész cél térségi együttműködések fejlesztésére irányuló beavatkozási területtel is rendelkezik. Az Élhető város elnevezésű rész cél keretében olyan közlekedési fejlesztések is azonosításra kerültek, melyeknek szintén van várostérségi relevanciája.

Az alábbi táblázat Pápa városrészei szerint mutatja be a stratégiai célok és az azokhoz tartozó részcélok városrészi kapcsolódásait. A stratégia részcélokról általánosságban elmondható, hogy azok városrészi lokalizációja nehezen határozható meg, mert a legtöbb a város teljes területét érintő fejlesztési szükséglet. Egy iksszel kerültek jelölésre azok a részcélok, amelyeknél a területi kapcsolódást tervezett városi projektek erősítik. „A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások” rész cél esetében az ikszeket zárójeleztük, ugyanis a tervezett fejlesztés konkrét területi relevancia nélkül az egész várost érinti. A többi esetben ugyan jelenleg konkrét projekt megvalósítása nincsen tervben, ugyanakkor az adott városrészekkel való indirekt kapcsolat miatt a cellákat világoszölddel színeztük.

52. táblázat: FVS területi célmátrix – városrészi összefüggések

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Belváros	Belső-Várkert	Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész	Erzsébetváros	Felsőváros	Alsóváros	Külső-Várkert	Tókváros	Malomkert lakópark	Nagyhanta	Ipari Park	Tapolcafő, Borsosgyőr, Kéttornyulak
Fenntartható, klímabarát város	Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése					x	x	x	x				
	Klímabarát városi környezet kialakítása				x		x						
Okos város a digitális világban	A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
	Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában												
Vonzó lakóhely kínáló város	Együttműködő közösségek városa			x									
	Élhető város	x					x						
	Gondoskodó város				x	x	x	x	x				
Vonzó munka- és telephely kínáló város	Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás			x									
	Gazdasági növekedés biztosítása				x								

A fenntartható, klímabarát városra irányuló 1. stratégiai cél erőteljesen koncentrált területileg a Felsőváros, Alsóváros területére, valamint a Külső-Várkertre. Az okos város kialakítására irányuló 2. stratégiai cél területi relevanciája viszonylag gyenge a többi célhoz képest, mivel városszintű, csoportszintű fejlesztéseket fogalmaz meg, kevésbé térhez kötött módon. A helyi adatpolitikára, okos technológiák alkalmazására irányuló részcélnak a jövőben jóval erősebb területiség adható. A vonzó lakóhely kínáló város fejlesztésére irányuló 3. stratégiai célnál érvényesül a legerőteljesebb a területi fókuszáltság, valamint a területi lefedettség városrész-szinten is igen jelentős; a Belváros, Erzsébetváros, Tókváros a leginkább releváns területileg, de a Vasari út és Téglagyári út által

határolt városrész, a Külső-Várkert és Alsóváros is igen érintett városrész. A gazdaságfejlesztési célokat megfogalmazó 4. stratégiai cél tekintetében a városrészi relevancia elsősorban a gazdaságfejlesztési területeknél, egykori és jelenlegi barnamezős területeknél magas (Ipari Park, Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész Erzsébetváros, Felsőváros).

3.4. A reziliens város a stratégiai célrendszerben

Az alábbi táblázat összefoglalja azokat az adaptív forgatókönyvben jelzett jelentős tényezőket, melyekre a városnak reagálnia kell. Mindezekhez azonosításra kerültek azok a beavatkozási területek is, melyekkel a város reagálni kíván a kihívásokra. A tervezési dimenziókénti alfejezetekben részletesebben kerül kifejtésre az, hogy a város stratégiai célrendszere milyen módon reagál az egyes dimenziókkal kapcsolatos kihívásokra.

53. táblázat: Városi rezilienciát fejlesztő lépések mátrixa

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpciós képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony adaptációs képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony transzformációs képesség esetén tervezett beavatkozások:
Leértékelődő gazdasági környezet, fekvés Pápa térségében, mely eltántorítja a beruházókat új telephelyek létesítésétől.		- Gazdasági infrastruktúra és gazdasági területek létesítése, bővítése, átalakítása: A meglévő gazdaságfejlesztési területek bővítése, fejlesztése; - Új gazdaságfejlesztési területek kijelölése és kiépítése	
A pápai leányvállalatok anyacégei versenyképtelenné válnak, nem áldoznak magyarországi innovációs beruházásokra	- Hozzáadott érték növelése: Innováció ösztönzése a gazdaságban - Gazdaságfejlesztési szolgáltatások nyújtása: Új vállalkozások létrehozásának, betelepülésének ösztönzése, befektetésösztönzés	- Hozzáadott érték növelése: Innováció ösztönzése a gazdaságban - Gazdaságfejlesztési szolgáltatások nyújtása: Új vállalkozások létrehozásának, betelepülésének ösztönzése, befektetésösztönzés	
Nagy adófizetők kivonulása, telephelybezárása a romló versenyképességi és konjunkturális helyzet miatt		- Gazdaságfejlesztési szolgáltatások nyújtása: Új vállalkozások létrehozásának, betelepülésének ösztönzése, befektetésösztönzés - Gazdasági területek rehabilitációja: Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása - Hozzáadott érték növelése: Turisztikai szolgáltatásfejlesztés	

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpciós képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony adaptációs képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony transzformációs képesség esetén tervezett beavatkozások:
Pápa fejlesztései a várostérségi kapcsolatok, hatások figyelembevétele nélkül valósulnak meg	Társadalmi infrastruktúra fejlesztése: Fejlesztések várostérségi koordinációja		Társadalmi infrastruktúra fejlesztése: Fejlesztések várostérségi koordinációja
Az előregedés és az elszegényedés országos és globális hatások következtében felgyorsul		- Egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése: Egészségügyi és szociális humánerőforrás fejlesztése - Társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, felzárkóztatás biztosítása: Antiszegregációs és felzárkóztatási programok biztosítása - A digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása: A digitális megoldások és készségek fejlesztése	
A leszakadó/hátrányos helyzetű társadalmi csoportok arányának megnövekedése országos és európai népesedéspolitikai, szociálpolitikai hatékonytalanság miatt		- Közösségfejlesztés feltételeinek javítása: Civil szervezetek és nonprofit szervezetek támogatása - Egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése: Egészségügyi intézmények kapacitásfejlesztése - Oktatási és nevelési intézmények fejlesztése: Oktatási és nevelési infrastruktúra fejlesztése - Társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, felzárkóztatás biztosítása: Antiszegregációs és felzárkóztatási programok biztosítása - Gazdasági növekedés humánerőforrás-háttérének biztosítása: Át- és továbbképzési programok szervezése; Munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat	

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpciós képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony adaptációs képesség esetén tervezett beavatkozások:	Alacsony transzformációs képesség esetén tervezett beavatkozások:
A lakosság digitális felkészültsége nem követi a kiszolgáló oldalon történő fejlesztéseket	• A digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása: A digitális megoldások és készségek fejlesztése		• A digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása: A digitális megoldások és készségek fejlesztése A helyi igényekre reagáló, és a meglévő alapokra építkező integrált okoshálózat(ok) kialakítása: Kísérleti pilot-projekt indítása valamely okos technológia alkalmazására (közvilágítási rendszer, kamerarendszer, közlekedésszervezés, applikáció alfa verziója)

3.4.1. Prosperáló város

A prosperáló városhoz az 1. stratégiai részcélből a következő részcélok tudnak hozzájárulni:

- A klímabarát városi környezet elnevezésű rész cél elsősorban az energetikai és hírközlési rendszerek korszerűsítése, fejlesztése révén a gazdaságfejlesztést környezetterhelési oldalról konzisztens módon kezeli.
- A klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél a megújuló-energia termelésen keresztül támogatja a fosszilis energia- és meghatározott erőforrás-igényű helyi gazdaságtranszformációját a klímasemleges és a fenntartható helyi gazdaság irányába.

A 2. stratégiai rész célban foglalt rész célok a következő módon támogatják a prosperáló város kialakítását:

- A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész cél garantálja a digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítását, ekképp az új gazdaság működtetéséhez szükséges digitalizáció infrastrukturális és szolgáltatási hátterét.

A 3. stratégiai célhoz tartozó rész célok a következőképpen járulnak hozzá a prosperáló városhoz:

- Az Együttműködő közösségek városa rész cél a városi megtartó és kreatív társadalom kiépítésére is hangsúlyt helyez a civil szervezetek és még inkább a nonprofit szervezetek támogatásán keresztül, továbbá a városi identitás erősítése, illetve a közművelődés támogatásán révén.
- Az Élhető város rész cél egyrészt a közlekedés fejlesztése által járul hozzá egy versenyképes, kedvező elérhetőségű telephelyekkel rendelkező, a vállalatoknak vonzó befektetési területeket kínáló célponttá váláshoz. Emellett a lakófunkció erősítésével kedvező lakhatási körülményeket kínál a városban élő és dolgozó munkavállalók számára, mely hozzájárul a megfelelő számú és képzettségű munkaerő megtartásához és vonzásához, a gazdaság számára kritikus humántőke jelenléthez.
- A Gondoskodó város rész cél hozzájárul ahhoz, hogy a városban dolgozó, illetve oda költöző lakosok, akik egyben a munkaerő-kínálatot biztosítják, megfelelő egészségügyi, oktatási, sport és rekreációs funkciókat, intézményeket vehessenek igénybe családjuk és önmaguk számára. A színvonalas közszolgáltatások hozzájárul a város munkaerő-megkötő képességéhez is. A lakosok életminőség-javítását tartalmazó beavatkozások gondoskodnak arról, hogy Pápa vonzó szolgáltatási kínálatot biztosítson ekképp küzdve a fenntartható gazdasághoz szükséges munkaerő elszívása ellen. A Gondoskodó város rész cél a nonprofit, társadalmi vállalkozások megjelenését és fejlődését is támogatja. A digitális készségfejlesztés révén támogatja a korszerű munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő digitális készségek elsajátítását a leszakadó, hátrányos helyzetű munkaerőcsoportok számára.

A prosperáló város tervezési dimenzióval a legszorosabb kapcsolatban a 4. stratégiai cél áll, főként az alábbi rész célok:

- A Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél már elnevezéséből is adódóan is támogatja a gazdaság több lábon állását, egyoldalú gazdaságszerkezetének sokoldalúvá fejlesztését. A diverzifikált gazdaságszerkezetet a barnamezős területek hasznosításával,

valamint a magasabb hozzáadott értékű gazdaság megteremtésével támogatja. Az ipar mellett a szolgáltató szektor, többek között a turisztikai szektor fejlesztésével is foglalkozik. Támogatja az innovatív, digitalizációt megjelenítő vállalkozásokat. A gazdaságfejlesztés érdekében igyekszik az innovációs kapacitások erősítésére a helyi ökoszisztémában. A rész cél ösztönzi a tudástranszfert, a magasabb színvonalat képviselő termelési és szervezési technológiák, innovatív megoldások helyi adaptációját, valamint egyes részpiacokon innovatív és versenyképes termékek piacra fejlesztését.

- A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél nagymértékben járul hozzá a prosperáló gazdaság megteremtéséhez. A gazdaságfejlesztési eszközök széles tárházát megjeleníti: a vállalkozásfejlesztést, a befektetés-ösztönzést, a célzott humán erőforrás-fejlesztést, a hálózatosodást. Rugalmas lehetőségeket kínál a különféle ágazatok potenciális befektetőinek mindenekelőtt a megfelelő infrastrukturális adottságú és méretű gazdasági területek létrehozásával, bővítésével, aktív városi menedzsmentjével. Ezek az ipari parki területek olyan iparterületet biztosítanak a már működő vállalkozások és a jövőbeli beruházások számára, amelyek az innovatív fejlődés fizikai feltételeivel rendelkeznek (többek között közművesítettség, közlekedési kapcsolatok). A magasabb hozzáadott értéket előállító, tudás- és technológia-intenzív ágazatok megmaradását és fejlődését a szükséges humán erőforrás biztosításával támogatja, és oktatás-képzési, valamint munkaerő-bevonzási eszközökkel egyaránt segíti.

3.4.2. Zöldülő város

A következőkben a stratégiai célrendszernek a zöldülő város tervezési dimenzióhoz való hozzájárulása kerül bemutatásra, a Taxonómia rendelet által meghatározott hat célra koncentrálni.

A zöldülő város tervezési dimenzióval a legszorosabb kapcsolatban az 1. stratégiai cél áll:

- A klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél a közintézmények erőforrás-hatékony energetikai fejlesztései (épületszigetelés, nyílászáró-csere, hűtési-fűtési rendszerek felújítása, megújulóenergia-termelés támogatása) által hozzájárul a szennyezőanyag-, valamint az üvegházhatásúgáz-kibocsátás megelőzéséhez és csökkentéséhez. A rész cél továbbá a környezeti nevelés eszköz- és intézményrendszerének fejlesztésén keresztül a lakosság környezeti tudatosságát, a városi zöld átálláshoz való pozitív attitűdjét is erősíti.
- A zöldülő város dimenzióhoz való kapcsolódást erősíti a Klímabarát városi környezet elnevezésű rész cél azon tartalma, amely a város mitigációs és adaptációs képességének a klímaváltozás hatásaival szembeni erősítését célozza, beleértve a városi hősziget jelenség mértékének csökkentését, a csapadékvíz-gazdálkodás hatékonyságának növelését, illetve a város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek bővítését célzó fejlesztéseket. A rész cél ilyenformán egyaránt támogatja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, a vízi erőforrások fenntartható használatát és védelmét, valamint a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelmét és helyreállítását.

A 2. stratégiai célban foglalt részcélok a következő módon támogatják a zöldülő város kialakítását:

- A Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában rész cél a helyi közadatvagyon hasznosítás rendszerének kialakításával megalapozza a környezeti, paraméterek monitoringozását, lehetővé téve a városban zajló környezetterhelési és klimatikus folyamatok, illetve azok hatásainak feltárását és hatékony kezelését. A rész cél továbbá valós, többek között környezeti kihívásokra választ adó, integrált okoshálózatok (pl. közvilágítási rendszer, közlekedésszervezés, vízgazdálkodás, hulladékgazdálkodás stb.) kialakítására irányul, amelyek az éghajlatváltozás mérséklését, a szennyezés megelőzését és csökkentését, illetve a vízi erőforrások fenntartható használatát és védelmét is elősegíthetik.
- A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész cél a digitális átálláshoz szükséges intézményi és infrastrukturális alapfeltételek megteremtését és a digitális szolgáltatások fejlesztését teszi lehetővé ezáltal hozzájárulva egy erőforrás-hatékonyabb, fenntartható működéshez.

A 3. stratégiai célhoz tartozó részcélok a következőképpen járulnak hozzá a zöldülő városhoz:

- Az Együttműködő közösségek városa közvetetten járulhat hozzá a zöldülő város isméréseihez. A közösségfejlesztés és a társadalmi infrastruktúra fejlesztése együttesen egy lakókörnyezetéhez kötődő, annak értékeit és erőforrásait a jövő generációi számára megvédeni akaró lakóközösséget eredményezhetnek.
- A Gondoskodó város rész cél, amely magában foglalja a város oktatási-nevelési, egészségügyi és szociális, illetve rekreációs funkcióinak, sportinfrastruktúrájának fejlesztését, a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolását, hasonlóképp a harmadik stratégiai cél első rész céljához egy fenntarthatóbb városi társadalom létrejöttét segíti, támogatva a pápai lakosok egészségének és jólétének védelmét, amely a környezeti fenntarthatóság fontos alapköve.
- Az Élhető város rész cél egy klímabarát, a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés által dominált közlekedési hálózat létrehozásával támogatja a zöldülő város dimenziót, mérsékelve a motorikus, közúti közlekedés negatív externáliáit. Az Élhető város rész cél egyaránt szolgálja az éghajlatváltozás mérséklését, a szennyezőanyag-, és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás megelőzését, csökkentését, valamint a polgárok egészségének és jólétének védelmét a közlekedés környezeti terhelésével kapcsolatos kockázatokkal szemben.

A 4. stratégiai célban foglalt részcélok a következőképpen járulnak hozzá a zöldülő város kialakításához:

- A Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél a magasabb hozzáadott értékű gazdaság megteremtésével, az innovációs kapacitások erősítése és új innovatív gazdasági tevékenységek városba vonzása (digitális gazdaság, zöld gazdaság, körforgásos technológiák stb.) által egy diverzifikáltabb, kevésbé erőforrásfüggő, termelékenyebb és versenyképesebb gazdaság létrejöttét ösztönzi. A barnamezős gazdasági területek rehabilitációjával, lakosságot szolgáló új funkciókkal való ellátásával, a zöldterületek növelésével a rekreációs lehetőségek bővítése mellett a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelmét és helyreállítását is támogatja egy fenntarthatóbb városi környezetet eredményezve.
- A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél a helyi gazdaság humán erőforrás-hátterének

biztosításával és gazdaságfejlesztési szolgáltatások nyújtásával (befektetésösztönzés, üzleti hálózatosodás ösztönzése) járul hozzá a zöld, illetve körforgásos gazdaságra való áttálláshoz szükséges tudástőke és innovációs kapacitás megteremtéséhez.

3.4.3. Digitális város

A digitalizáció horizontális módon is áthatja a város kialakított stratégiai célrendszerét tekintve, hogy a városi jövőkép egy digitalizáció eszközeivel élni tudó, vonzó lakó- és telephely kínáló városként határozza meg Pápát.

A következőkben bemutatásra kerülnek, hogyan illeszkednek az egyes részcélok a digitális város tervezési dimenziójához, tematikus-ágazati értelemben.

A digitális városhoz az 1. stratégiai célból a következő részcélok az alábbi tevékenységeken keresztül tudnak hozzájárulni:

- A Klímabarát városi környezet elnevezésű rész cél elérésében meghatározó szerepet kapnak az innovatív, digitális technológiák (automatizált hűtési-fűtési és energetikai rendszerek, fenntartható csapadékvíz-gazdálkodást támogató okosrendszerek stb.) alkalmazásai, továbbá az energetikai és hírközlési rendszerek korszerűsítése, fejlesztése.
- A Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél olyan valós, erőforrás-hatékonyságot érintő problémákra választ adó, környezetileg fenntartható digitális megoldások alkalmazásával járul hozzá a digitális város irányába való elmozduláshoz, mint például az adatalapú épületüzemeltetési és erőforrásgazdálkodási rendszerek bevezetése.

A digitális város tervezési dimenzióval a legszorosabb kapcsolatban a 2. stratégiai cél áll:

- A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész cél a digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása, a digitális ügyintézési megoldások fejlesztése és népszerűsítése, a digitális készségek fejlesztése, illetve a digitális szolgáltatásokhoz szükséges önkormányzati infrastruktúra megteremtése által járul hozzá a város működtetésének, fenntartásának hatékonyságnöveléséhez, és ezáltal a helyi lakosság elégedettségének, életminőségének és „jóllétének” fokozásához.
- Pápa okos város ambícióit a Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában rész cél alapozza meg, amely magában foglalja a helyi igényekre reagáló, és a meglévő alapokra építkező integrált okoshálózat(ok) kialakítását, hozzájárulva a rendszerszintű digitális működés irányába való elmozduláshoz. A rész cél másik, a digitális város szempontjából kulcsfontosságú eleme a helyi közadatvagyon hasznosítás rendszerének kialakítása. Ez a különféle szolgáltatóknál gyűjtött adatokra alapozható big data rendszerek létrehozásával új típusú innovatív szolgáltatások kialakításának és azok városi szintű üzemeltetési rendszerekké (pl. parkolás és közlekedésszervezés; csapadékvíz rendszerek) való összekapcsolásának alapjául szolgálhat.

A 3. stratégiai célhoz tartozó részcélok a következőképpen járulnak hozzá a digitális városhoz:

- Az Együttműködő közösségek városa rész cél fontos elemét képezi a közösségfejlesztés feltételeinek javításához elengedhetetlen közbiztonság-fejlesztés, amelyet olyan digitális megoldások is támogathatnak, mint az integrált bűnmegelőzési kamerarendszerek.
- Az Élhető város rész cél elérését szolgálhatják a város valós problémáira választ adó okosfejlesztések, amelyek a város hatékonyabb és élhetőbb működését teszik lehetővé, ezáltal a helyi lakosság jobb életminőségéhez és elégedettségéhez is hozzájárulnak. Lehetséges példák erre a helyi közlekedést támogató digitális forgalomszámlálási, forgalomirányítási, parkolási rendszerek, amelyek egyaránt szolgálhatják a hatékonyabb és fenntarthatóbb városi, illetve térségi közlekedést.
- A Gondoskodó város rész cél hozzájárul ahhoz, hogy a város lakossága megfelelő egészségügyi, oktatási és szociális funkciókat, intézményeket vehessen igénybe, amelyek hatékony működésében egyre fontosabb szerepet kapnak a digitális megoldások. A közszolgáltatásokban alkalmazott digitális technológiák kizárólag akkor működőképesek, amennyiben mind szolgáltatói, mind felhasználói oldalon rendelkezésre állnak a szükséges digitális készségek, illetve megteremtődik a kényelmesebb szolgáltatási megoldások iránti bizalom és nyitottság. A Gondoskodó város rész cél az idősek és egyéb hátrányos helyzetű csoportokat célzó, digitális készségfejlesztéssel és szemléletformálással támogatja a digitális városi dimenziót.

A 4. stratégiai célban foglalt részcélok a következő módon támogatják a digitális város kialakítását:

- A Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél támogatja az innovatív, digitalizációt megjelenítő vállalkozásokat. A helyi gazdaság strukturális megújulásának és a hozzáadott érték növelésének meghatározó feltétele a digitális átállás sikeressége, különösképp a kis- és középvállalkozások esetében.
- A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél eléréséhez elengedhetetlen a helyi vállalkozásokkal fenntartott kapcsolatrendszer fejlesztése, és a helyi gazdaság hatékonyabb menedzselése, amelyben jelentős fejlődési potenciált kínálnak a digitális megoldások (vállalkozói adatbázisok, digitális kapcsolattartás, befektetői marketing stb.). A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél továbbá a gazdasági növekedés humán erőforrás-hátterének biztosítását is célként fogalmazza meg, amelynek fontos elemét képezik az innovatív, digitális tudást is erősítő át- és továbbképzési programok.

3.4.4. Megtartó város

Az 1. stratégiai célhoz tartozó részcélok közül az alábbiak járulnak hozzá a megtartó város koncepciójához:

- A Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél partnerségre hívja a helyi szereplőket a klímabarát lakóközösség megteremtésére, külön figyelmet fordítva a fiatalok és idősek életminőségének javítására. Ennek elérését szolgálja a környezeti nevelés eszközrendszerének fejlesztése. A rész cél az intézmények energetikai megújulásával elősegíti a közszolgáltatások színvonalának növelését, mely szolgáltatásfejlesztés a fiatalok elvándorlása ellen hat.

- A Klímabarát városi környezet kialakítása rész cél a közműhálózat fejlesztésével és bővítésével támogatja a közműszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, ezzel pedig elősegíti a lakáskörülmények javulását. Mindemellett a takarékos energiahasználat népszerűsítése és tervezett térnyerése hozzájárul bizonyos alulról építkező tematikailag illeszkedő civil és közösségi kezdeményezések elindításához, megerősödéséhez.

A megtartó város kialakulását elősegítő 2. stratégiai cél a következő részcélokból tevődik össze:

- A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész cél a digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása által hozzájárul a különféle igényekre szabott szolgáltatások biztosításához. Az önkormányzati intézmények digitális eszközállományának megújításával lehetővé teszi az idős és alacsony státuszú társadalmi csoportok számára az internet-hozzáférést és a digitális ismeretek elmélyítését, a digitális ügyintézés pedig a város fiatalos, kreatív társadalmi rétegének nyújt gyors és innovatív működési közeget.
- A Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában rész cél a helyi intézmények hatékonyságát, valamint a civil és piaci szereplők tevékenységének sikerességét segíti elő a közadattal való megfelelő kezelésével, szenzoros eszközök beszerzésével és okos technológiák alkalmazásával.

A megtartó város létrehozását legnagyobb mértékben a 3. stratégiai cél segíti elő, amelynek rész céljai az alábbi módon járulnak hozzá a fő ismérvek teljesüléséhez:

- Az Együttműködő közösségek városa rész cél a civil és nonprofit szervezetek támogatásával, a kulturális programkínálat bővítésével, a közművelődési intézmények fejlesztésével és a városi identitás tudatos építésével erősíti a helyi társadalom kohézióját, támogatja a helyi hagyományok és kultúra közvetítését, elősegíti a civil szervezetek tevékenységeinek kibontakozását, és oldja az esetlegesen felmerülő társadalmi feszültségeket. A rész cél hatására a kulturális szolgáltatások a társadalom minden csoportja számára elérhetővé válnak ezáltal a rész cél megerősíti a lakosság helyi kötődését és identitását.
- Az Élhető város rész cél kedvező lakókörülmények kialakításával járul hozzá a lakhatás helyzetének javulásához, kiemelt figyelmet fordítva a fiatalok, idősek és a halmozottan hátrányos helyzetűek problémáira. A bérletrendszer fejlesztésével támogatja a társadalmi igényekre és lehetőségekre alapozott bérletrendszer kiépülését, valamint kedvező körülményeket teremt a családalapítás előtt állók számára, így segítve elő a fiatal közösségek helyben maradását. Mindezek mellett az élhető város a közutak akadálymentesítésével, digitális utastájékoztató rendszer létesítésével és közlekedésszervező rendszerek kiépítésével – az esélyegyenlőség jegyében – figyelmet fordít a hátrányos helyzetűek közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáféréseire.
- A Gondoskodó város rész cél a humán közszolgáltatások személyzeti és infrastrukturális fejlesztése által a helyi lakosság igényének megfelelő egészségügyi, szociális, sportolási, oktatási és nevelési szolgáltatásokat biztosít, kielégítve így mind a fiatal, mind pedig az idős korosztályok igényeit. A rész cél a felzárkóztató programok és közszolgáltatások elérhetőségének biztosításával elősegíti a minőségi szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést, továbbá a társadalom periferiáján élő csoportok felzárkóztatását és szegregált életkörülményeik feloldását. A Gondoskodó város céljai között szerepel az alulról építkező

kezdemenyezések és civil szervezetek munkájának támogatása, mivel a civilek kulcsszerepet játszanak a társadalmi felzárkóztatás és integráció érvényesítésében. Ilyen felzárkóztatási terület az idősek digitális készségfejlesztése vagy a szegregált területen élők képzése és munkába állítása.

A dimenzió 4. stratégiai célja az alábbi részcélok által támogatja a megtartó város létrejöttét:

- A Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél a helyi gazdaság digitális fejlesztésével, innováció ösztönzésével és a hozzáadott érték növelésével segíti elő a helyi gazdaság tudatos alakítását és több lábon állását, valamint a magasabban kvalifikált helyi lakosság, különösen a fiatal diplomások megtartását és foglalkoztatását.
- A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél az alacsonyabb végzettségűek vagy végzettséggel nem rendelkezők munkavállalását és a magasan képzett munkaerő foglalkoztatását teszi lehetővé át- és továbbképzési tanfolyamok szervezésével és munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat kialakításával. A rész cél érvényesíti az esélyegyenlőség szempontját a munkavállalás területén, mivel támogatja a képzettség nélküliek munkába állását azáltal, hogy szakmát, képesítést biztosít számukra is. Ezek mellett új vállalkozások létrehozására és betelepülésére is ösztönöz a rész cél, így valósítva meg a több lábon álló gazdaságszerkezetet és az innovatív vállalkozások megjelenését.

3.4.5. Kiszolgáló város

Az 1. stratégiai cél az alábbi módon járul hozzá a kiszolgáló város megteremtéséhez:

- A Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész cél az intézmények energetikai fejlesztésével és a megújulóenergia-termelés támogatásával javítja a közműszolgáltatási hálózat állapotát, csökkenti leterheltségét.
- A Klímabarát városi környezet kialakítása rész cél a zöldterületek fejlesztése és bővítése által hozzájárul a városi zöldfelületek és közterületek megújulásához, a barnamezős területek funkcióváltásához, a rekreációs területek kialakításához és az épített környezet szolgáltató funkciókat is felvonultató átalakulásához. A rész cél keretében a várost megalapozó digitális műszaki infrastruktúra és a közműhálózat fejlesztése is megvalósul, amelyet az energetikai és hírközlési rendszerek korszerűsítése és a közműhálózat bővítése biztosít.

A 2. stratégiai cél alapján a következő részcélok segítik elő a kiszolgáló város létrejöttét:

- A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész cél a digitális szolgáltatásokhoz szükséges eszközbeszerzés és a digitális ügyintézés (e-közigazgatás) által támogatja a város digitális műszaki infrastruktúrájának a bővítését és fejlesztését.
- A Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában rész cél a közművek szenzoros eszközökkel és okos technológiákkal való ellátása által segíti elő a digitális megoldások megjelenését a közműszolgáltatásban, továbbá az okos közlekedésszervezés létrehozásával hozzájárul a közlekedési kapcsolatok javulásához.

A 3. stratégiai cél rész céljai az alábbi módon illeszkednek a kiszolgáló város jellemzőihez:

- Az Együttműködő közösségek városa rész cél a fejlesztések várostérségi koordinációja által figyelembe veszi a városkörnyéki stratégiai célokat és fejlesztési szándékokat, emellett a közművelődési intézmények fejlesztésének köszönhetően a városi közösségi terek színvonalát is javítja.
- Az Élhető város rész cél a fenntartható közlekedés kialakításával, járdák és kerékpárutak építésével, a közösségi közlekedés fejlesztésével, sharing-rendszer kiépítésével és a közúti és vasúti vonalas infrastruktúra korszerűsítésével együttesen járul hozzá a városi és városkörnyéki közlekedési szolgáltatások javulásához.
- A Gondoskodó város rész cél antiszegregációs és felzárkóztatási programok által a szegregációval veszélyeztetett vagy szegregált területek átalakulását és a városrészek rehabilitációját segíti elő a meglévő szolgáltatások fejlesztésével, illetve új, társadalmi befogadást szolgáló kapacitások létesítésével.

A kiszolgáló város kialakulását elősegítő 4. stratégiai cél a következő rész célokból tevődik össze:

- A Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás rész cél a gazdasági területek rehabilitációjával a barnamezős területek funkcióváltását, a közterületek állapotának javulását, a városi zöldfelületek fejlesztését, az épített környezet megújulását és új rekreációs terek létrehozását segíti elő. Ezáltal új, rekreációs, sport és egyéb szolgáltató funkciókat is felvonultató, városi szövetbe illeszkedő terek alakulhatnak ki, illetve a korábbi elhagyatott-alulhasznosított területek minőségi megújulása, társadalmi életbe való reintegrációja is megvalósulhat.
- A Gazdasági növekedés biztosítása rész cél a meglévő gazdasági területek fejlesztése, valamint a kijelölt gazdaságfejlesztési területek kiépítése, hasznosítása által járul hozzá a kiszolgáló városhoz. A befektetőket megfelelő nagyságú, vonzó gazdasági zónákat, övezeteket tartalmazó befektetési területi portfólió tudja kiszolgálni a jövőben a rész cél értelmében.

3.5. A stratégia összhangja más stratégiákkal

Az FVS összhangja a releváns térségi, valamint szakági stratégiai dokumentumokkal az előzőekben ismertetett stratégiai célrendszer stratégiai rész céljai mentén kerül bemutatásra. A fejezetben az alábbi főbb dokumentumokkal, fejlesztési célrendszerekkel történik meg a szinergiák vizsgálata:

- **ITS:** Pest megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft. (2016): Pápa város integrált településfejlesztési stratégiája. Forrás: <https://papa.hu/strategiak-koncepcioik>
- **VMTP:** Forrás: <https://vpmegye.hu/teruletfejlesztes>
- **OP-k:** Az országos ágazati operatív programok még nem kerültek elfogadásra, így még változhatnak az OP-k prioritásai és intézkedései, továbbá az egyes ágazati OP-k közötti lehatárolások. A szinergiavizsgálathoz az operatív programok társadalmi egyeztetése során publikált tervezetek kerültek felhasználásra. A TOP Plusz prioritásai ebben a körben nem kerültek külön vizsgálatra.
Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tarsadalmi_egyeztetes_2021_2027
- A **várostérségi** oszlopban azok a stratégiai rész célok kerültek megjelölésre, melyeknél közvetlen várostérségi hatás, kapcsolódás várható. Ezen esetekben jeleztük, hogy a térségi települési tervekkel milyen viszonyban van az adott stratégiai rész cél.
- A **tematikus stratégiák** kapcsán az FVS stratégiai rész céljai összevetésre kerültek a megyei klíma stratégiával, és a város tematikus stratégiáival, koncepcióival.

54. táblázat: Az FVS összhangja a különböző stratégiákkal

Stratégiai rész célok	ITS (2016)	VMTP	OP-k	Várostérség	Tematikus stratégiák
Klímaparát városi környezet kialakítása	Klímaparát tematikájú stratégiai cél nem került meghatározásra. Közvetett kapcsolatok az energiahatékonyság területén: T1 Városi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése; az	A rész célok kapcsolódnak a VMTP alábbi horizontális céljához: A környezet védelme és fejlesztése, a klímaadaptációs potenciál növelése, energiatudatosság. Emellett a VMTP 3.2.	Közvetlen kapcsolódás a KEHOP Plusz 2. (Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság), valamint 4. prioritási tengelyéhez (Megújuló energiagazdaság).	A stratégiai célnak nincsen direkt várostérségi relevanciája.	Mind a megyei, mind a városi SECAP esetében azonosíthatók kapcsolódó intézkedések, így például az önkormányzati működtetésű épületek energiahatékonysága; a szemléletformálás, valamint
Klímaparát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése				A külterületi zöldfelületi hálózat fejlesztése tekintetében az együttműködés	

Stratégiai részcélok	ITS (2016)	VMTP	OP-k	Várostérség	Tematikus stratégiák
	infrastruktúra fejlesztése: K2 Közlekedés-fejlesztés, a városi infrastruktúra fejlesztése és rekonstrukciója; valamint a zöldfelület fejlesztése terén: K3 - Városi zöldfelületek rekonstrukciója, új zöldfelületek létesítése.	számú stratégiai célja is ide kapcsolódik: A városok és várostérségek összehangolt integrált fejlesztése, zöld és intelligens települések, a környezet, a zöld- és kékinfrastruktúra hálózatok összehangolt fejlesztése.		releváns. Konkrét lépések azonban nem azonosíthatók.	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás területén. A város Gazdasági Programja a stratégiai rész cél több pontját is nevesíti.
A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	Az ITS még nem azonosította stratégiai területnek a digitális átállást.	A VMTP 2.2. sorszámú stratégiai célja mind a település, mind a társadalom szintjén célul tűzi ki az okos és digitális megoldások sikeres alkalmazását: Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az élethosszig való tanulás feltételeinek biztosítása, az intelligens települések kialakítása a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával	Közvetlen kapcsolódás a DIMOP Plusz 1. prioritási tengelyéhez (Közfoglalkoztatások digitalizációja).	A stratégiai célnak nincsen direkt várostérségi relevanciája.	Kapcsolódási pontok elsődlegesen a Digitális Jólét Program Okos Város kezdeményezéseivel azonosíthatók. Városi szinten még nem készült a digitális átállásra vonatkozó stratégia.
Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában				A stratégiai célnak nincsen direkt várostérségi relevanciája.	
Együttműködő közösségek városa	Kapcsolódási pontok elsősorban a T1 - Városi szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése, valamint a K1 - Örökségőrző	A VMTP lakossági életminőségre (2.), valamint a térszerkezet tudatos alakítására (3.) irányuló átfogó célja, és az alájuk tartozó stratégiai	Indirekt kapcsolódási pontok az EFOP Plusz intézkedéseivel	A fejlesztések várostérségi koordinációja miatt a várostérségi együttműködés releváns, konkrét	A stratégiai cél tekintetében a Pápa Város Kulturális Fejlesztéséért Helyi Közössége által összeállított „Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia” a leginkább

Stratégiai részcélok	ITS (2016)	VMTP	OP-k	Várostérség	Tematikus stratégiák
	városrehabilitáció tematikus célokkal kapcsolatosan azonosíthatók.	célok is összhangban vannak az FVS részcéljához kapcsolódó beavatkozásokkal.		lépések azonban nem azonosíthatók.	releváns stratégiai dokumentumnak, ennek az időtávja azonban 2014- 2020 közé esett. A város Gazdasági Programja főként a lakótelepek közösségfejlesztését emeli ki.
Élhető város	Erős átfedés a K2 - Közlekedésfejlesztés, a városi infrastruktúra fejlesztése és rekonstrukciója elnevezésű tematikus célal.	A VMTP 2.3 számú stratégiai célja az élet- és lakókörményekre, míg a 3.1 számú stratégiai célja a mobilitás fejlesztésére irányuló elemeket is tartalmaz.	Kapcsolódások alapvetően a közlekedési tematikájú beavatkozási területek tekintetében azonosíthatók az IKOP Plusz egyes, vidéki városok számára is elérhető intézkedéseivel.	A térségi közlekedési hálózatok fejlesztése tekintetében több várostérségi kapcsolódási pont is azonosítható. Ezeket a megyei tervek szerepeltetik, a szomszédos települések tervei pedig eltérő pontossággal szintén megjelenítik.	A megyei SECAP külön foglalkozik a közlekedési hálózatok klímabarát fejlesztésével. A városi közlekedésfejlesztési dokumentumok megújítása folyamatban van. A város Gazdasági Programja nevesíti a tervezett főbb városi közlekedési fejlesztéseket.
Gondoskodó város	Erős kapcsolódási pont a társadalmi kihívásokra reagáló tematikus célkitűzések területén: T1 - Városi közszolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése; T2 - Leromlott, illetve leromlással fenyegetett	A VMTP lakossági életminőségre (2.) irányuló átfogó célja mellett horizontális célként fogalmazza meg a társadalmi kohézió szolgáltatát, a társadalmi igazságosság érvényre juttatását.	Direkt kapcsolódási pontok az EFOP Plusz több prioritási tengelyével is.	A stratégiai célnak nincsen direkt várostérségi relevanciája.	Az FVS vonatkozó stratégiai részcéljának kialakítása során a város vonatkozó tematikus stratégiai figyelembevételre kerültek.

Stratégiai részcélok	ITS (2016)	VMTP	OP-k	Várostérség	Tematikus stratégiák
	városrészek rehabilitációja.				
Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	Sok tekintetben erős az átfedés a gazdasági tematikus célkitűzésekkel (G1 - A gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság növelése, szakképzési rendszer fejlesztése; G2 - A turizmusfejlesztés megvalósult eredményeire építve komplex turisztikai termékek kialakítása és piacra juttatása, további attrakciók létrehozása), ugyanakkor hangsúlybeli különbségek azonosíthatók.	A VMTP gazdasági növekedésre (1.) irányuló átfogó célja, és az alá tartozó stratégiai célok szoros összhangban vannak az FVS érintett stratégiai rész céljaival.	A városi fejlesztések megvalósítása szempontjából kiemelt jelentőségű lehet a GINOP Plusz 6. (Turizmus, örökségvédelem) prioritási tengelyéhez való kapcsolódás, valamint a közvetett kapcsolatok az 1. (Vállalkozásfejlesztés) és a 2. (Kutatás, fejlesztés, innováció) prioritási tengellyel.	Főként a hálózatosodás tekintetében több várostérségi kapcsolódás is azonosítható. Ezeket a megyei koncepció jobbra nevesíti is, azonban települési szinten kevésbé jelenik meg a téma.	A város Gazdasági Programja nevesíti a város kiemelt jelentőségűnek ítélt, tervezett turisztikai beruházásait.
Gazdasági növekedés biztosítása	G1 - A gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság növelése, szakképzési rendszer fejlesztése		Elsősorban a GINOP Plusz 3. (Fenntartható munkaerőpiac), valamint 5. (Felsőoktatás, szakképzés) prioritási tengelyével kapcsolatosan azonosíthatók kapcsolódási pontok.	Főként a munkaerőpiac tekintetében szükséges a jelenleg még hiányzó várostérségi kapcsolódási pontok erősítése.	A stratégiai rész cél összhangban van a város fejlesztési elképzeléseivel, konkrét tematikus stratégia azonban nem azonosítható e tekintetben.

A 2016-ban elfogadott **ITS** célrendszere az FVS-ben nem került átvételre, hanem a teljes tervezés elvének megfelelően újra lett gondolva. Ennek eredményeként ugyan néhány ponton kimutatható a kapcsolat a két dokumentum célrendszere között, ugyanakkor megállapítható az is, hogy az FVS több olyan új stratégiai területet is azonosított a megváltozott tervezési módszertanból és sablonból is adódóan, melyre az ITS nem, vagy csak érintőlegesen tért ki. Ilyenek az éghajlatváltozással vagy a digitális átállással kapcsolatos kérdések. Szorosabb átfedés azonosítható a „klasszikusabb” városfejlesztési területeken, így például a városi infrastruktúrát, a társadalmi kihívásokat és a gazdasági fejlesztéseket érintő tematikus célkitűzések tekintetében. A **VMTP** és az FVS célrendszere között mind a két irányban, minden célkitűzés tekintetében azonosíthatók a szinergikus kapcsolatok. Az FVS stratégiai céljaihoz szinte minden esetben azonosíthatók a releváns **OP-k**, és azok vonatkozó prioritási tengelyei. A TOP Plusz forrásait nem vizsgálva két területen azonosítható kapcsolódási hiány: az együttműködő közösségekre vonatkozó stratégiai cél, valamint az élhető városhoz kapcsolódó „lakófunkciók erősítése” elnevezésű beavatkozási terület esetében. Az ágazati operatív programok közül egyedül a MAHOP Plusz relevanciája marginális Pápa esetében. A **városteréségi** relevanciájú stratégiai célok esetében már létező összhangok, kapcsolódási pontok alapvetően csak a közlekedési hálózatok fejlesztése tekintetében azonosíthatók, ugyanakkor az egyes települések tervei között finomhangolási szükségletek mutathatók ki. A **tematikus stratégiák** tekintetében alapvetően minden stratégiai rész cél esetében azonosítható a kapcsolódási pont, azonban néhány esetben a kapcsolódás indirekt, korábbi dokumentumra mutat, vagy direkt módon nem is azonosítható.

Összességében megállapítható, hogy Pápa Város jelen FVS-ben meghatározott stratégiai célrendszere **összhangban van** a vizsgált stratégiai dokumentumokkal, a kapcsolódási pontok minden stratégiai rész cél esetében kimutathatók. Ezek a kapcsolatok a legtöbb esetben közvetlen szinergiát teremtenek mind területi, mind ágazati viszonylatban.

4. MONITORING, KONTROLLING, INDIKÁTOROK

4.1. Az FVS monitoring rendszere, a kiválasztott indoktárok bemutatása

Az FVS monitoring rendszerének elsődleges céljai közé tartozik, hogy a stratégiai menedzsment ciklus során a város folyamatosan

- számszerűsíteni tudja az eredményeket,
- mérhesse a teljesítéseket,
- megállapíthassa a kitűzött célok elérésének realitását.

A monitoring rendszer kialakítása során elsődleges szempont volt, hogy az jól tudja tükrözni az elért eredményeket, hatásokat azokon a területeken, amelyekre a városnak valós hatása lehet. A specifikus célok esetében hatásindikátorok, míg a részcélok esetében legalább egy eredményindikátor meghatározására törekedett a rendszer.

Az indikátorok kiválasztása során kiemelt tényező volt az alábbi szempontok érvényesítése:

- specifikusság és relevancia: az indikátor legyen kellően specifikus ahhoz, hogy a kitűzött cél tekintetében visszajelzést adjon az elért eredményről;
- mérhetőség és elérhetőség: a városnak az adatok begyűjtéséből ne adódjon kezelhetetlen adminisztrációs terhe, továbbá maga az adat valóban elérhető/előállítható legyen;
- megbízhatóság: az adatok többsége vagy megbízható külső adatforrásból származzanak, vagy a város által ellenőrzött módon jöjjenek létre, statisztikai szempontból legyenek helytállóak;
- időbeli rendelkezésre állás: a stratégiai menedzsment ciklus ideje alatt legalább évente legyen lehetőség az adatok frissítésére.

Az adatokkal kapcsolatosan támasztott fenti szempontok miatt a meghatározott eredményindikátorok néhány esetben kimeneti indikátor jelleggel bírnak, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy minden esetben jelezni tudják a fejlesztésekkel elért eredményeket, megfelelő képet tudnak adni a fejlesztések hatásosságáról.

A kiválasztott indikátorok minden esetben nyers abszolút számértékek. Néhány esetben a mutatók jelenlegi bázisértéke zéró, ennek oka, hogy új területeket céloznak meg az érintett fejlesztési elképzelések.

Az alábbi táblázat összefoglalja **az egyes stratégiai célokhoz, illetve részcélokhoz tartozó indikátorokat**, melyeket a városnak minden évben a következő alfejezetben részletezett módon gyűjtenie kell a stratégiai célrendszer megvalósításában elért eredmények mérése érdekében. Néhány indikátor esetében átfedés tapasztalható az egységes indikátorok listájával, ennek legfőbb oka, hogy az adott témakörben szűkös az elérhető és relevánsan használható indikátorok köre.

55. táblázat: Összefoglaló indikátor táblázat

Stratégiai cél/részcél	indikátor	mértékegység	bázisérték 2021	célérték 2027	mérés módszere
1. Fenntartható, klímabarát város	Parkosított terület nagysága	m²	510 000	530 000	Város-gondnoksági adatszolgáltatás
1.1 Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése	A megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség az önkormányzati fenntartású intézményekben a teljes bruttó energia-fogyasztáson belül	%	19	23	Önkormányzat és az érintett intézmények
1.2 Klímabarát városi környezet kialakítása	Rendezett csapadékvíz elvezetéssel érintett területek nagysága	m ²	905 000	1 491 000	Önkormányzat
2. Okos város a digitális világban	A város által nyújtott digitális megoldások regisztrált felhasználóinak száma	regisztrációk darabszáma	0	digitális átállás menetrend szakaszában kerül pontosítására	Önkormányzat
2.1 A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	Önkormányzati digitális szolgáltatások száma	db	0	digitális átállás menetrend szakaszában kerül pontosítására	Önkormányzat
2.2 Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában	A városban telepített szenzoros mérőeszközök száma	db	0	10	Önkormányzati adatszolgáltatás
3. Vonzó lakóhely kínáló város	Vándorlási egyenleg	fő	-271 (2020)	-100	KSH
3.1 Együttműködő közösségek városa	Regisztrált bűncselekmények száma	db	515 (2020)	450	KSH
	Kulturális rendezvények száma	db	76 (2020)	100	KSH
3.2 Élhető város	Átadott/felújított kerékpárutak és gyalogos járdák hossza	m	0	0	Önkormányzat
	Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset	eset (db)	41 (2020)	30	KSH

Stratégiai cél/részcél	indikátor	mértékegység	bázisérték 2021	célérték 2027	mérés módszere
3.3 Gondoskodó város	Felújított, vagy újonnan épített humán közszolgáltatást nyújtó intézmények alapterülete	m ²	0	2 500	Önkormányzat és az érintett szolgáltatók
	Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma	fő	2260 (2020)	1 800	KSH
4. Pápa, a vonzó munka- és telephely kínáló város	Vendégéjszakák a kereskedelmi szálláshelyeken	db	36 804	140 000	KSH Kumulált érték az időszak végére
4.1 Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	Látogatók száma a turisztikai és rekreációs célú fejlesztések által érintett területeken	fő	0	20 000	Önkormányzat és az érintett szolgáltatók
4.2 Gazdasági növekedés biztosítása	Egy lakosra jutó iparűzési adó	1000 Ft/fő	52,56 (2020)	60	KSH / Önkormányzat
	Az ipari park (PIP II) hasznosított, betelepült területének aránya	%	60,28% (2022)	80%	PVÖ VFO

A stratégiai célokhoz meghatározott indikátorok mellett a stratégia megvalósítási ideje alatt az ERFA 11. cikk eredményeinek követhetőségéhez és bemutathatóságához az alábbi **egységes indikátorok** mérésére, gyűjtésére is szükség van, és ezekről a városnak minden év szeptember 30-án az irányító hatóság felé be is kell számolnia.

56. táblázat: Az FVS egységes indikátorai

Szempont	Indikátor	Mérték-egység	Bázisérték 2021	Célérték 2027	Mérés módszere
Reziliencia: a gazdaság több lábon állása	helyi gazdaság diverzifikációjának mértéke	%	35,04	40	Számítás: a legtöbb iparűzési adót befizető ágazat által befizetett iparűzési adó nagysága (Ft) / a város teljes iparűzési adó bevétele (Ft) Forrás: Önkormányzati adatbázis, NAV adatszolgáltatás
Reziliencia: energiafüggettség alternatív energiaforrásokkal való oldása	megújuló energia termelés arányának növekedése	%	2	8	Számítás: a város területén az adott évben megtermelt megújuló energia összmenyisége (MW GJ) / a város területén az adott évben felhasznált energia összmenyisége (MW GJ)

Szempont	Indikátor	Mérték-egység	Bázisérték 2021	Célérték 2027	Mérés módszere
					Forrás: MAVIR és/vagy helyi áramszolgáltatótól származó adatokból számítható, KSH tájékoztatási adatbázis
Reziliencia: digitális város	digitálisan indított ügymenetek aránya	%	41	57	Számítás: a digitálisan elindított, lefolytatott hivatali ügyek száma (db/év) / az összes adott évben elindított ügy száma (db) Forrás: Önkormányzati és kormányablak/kormányhivatali adatbázis
Reziliencia: megtartó város	az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség	%	50,44	55	Számítás: Az IH által biztosított elégedettséget mérő kérdőív ²⁹ lehető legnagyobb mintán történő lekérdezését követően az elégedettségi arány kiszámítása (%) a megadott módszertan szerint. Forrás: IH által közreadott szolgáltatás lista alapján elvégzett kérdőíves felmérés.
Reziliencia: zöldfelületek	zöldfelületek arányának változása	%	12	12,5	Számítás: települési zöld- és vízfelületek nagysága (ha) (aktuális év) / a települési zöld- és vízfelületek nagysága (ha)(bázisév) Forrás: Önkormányzati adatbázis: zöldfelületi kataszter, Lechner adatszolgáltatás
Prosperáló város	fejlesztésekbe bevont külső forrás aránya	%	0	105 (2029)	Számítás, forrás: információk az FVS módszertan 135-136. oldalán
Zöldülő város	éves ÜHG kibocsátás csökkentés	tonna CO2 egyenérték	54 600	53 000	Számítás: városi ÜHG kibocsátás tonna CO2 egyenérték – városi ÜHG megkötés tonna CO2 egyenérték; további információk az FVS módszertan 137-138. oldalán Forrás: KSH, SECAP, ZIFFA, városi zöldkataszter
Digitális város	digitálisan mért adattípusok száma	db	9	11	Számítás: A településen digitálisan mért adattípusok száma (db) Forrás: Az önkormányzat, valamint az önkormányzat egyéb szervezetei vagy annak megbízásából méréseket végző szervezetek információ közlése.

²⁹ Az elégedettségi kérdőív az FVS módszertan 8.2-es mellékletében szereplő kérdőív minta 40. táblázatában szereplő 21 tényezőt, valamint további 3 új tényezőt tartalmazott. A bázis értéket alátámasztó kérdőívezés vonatkozó eredményei jelen FVS dokumentum függelékeként tekinthetők át.

Szempont	Indikátor	Mérték-egység	Bázisérték 2021	Célérték 2027	Mérés módszere
Megtartó város	vándorlási egyenleg	fő	-271 (2020)	-100	Számítás: statisztikai adat átvétele. Forrás: A polgármesteri hivatal népszégnnyilvántartási statisztikái vagy a KSH–Tájékoztatási adatbázisa.
Kiszolgáló város	újonnan belterületbe vont területek és a kihasználatlan városi területek aránya	%	0	0	Számítás: információk az FVS módszertan 142-143. oldalán Forrás: Önkormányzati adatbázis

A két indikátor listán túl azonban a város által elért fejlesztési eredmények legfőbb mérőfoka maga a városban élők, az ott szolgáltatást igénybe vevők, vagy azt éppen szolgáltatók véleménye lesz. Éppen ezért a város számára az alábbi, alapvetően **szubjektív értékítéletre épülő értékelési módszer alkalmazása is javasolt** a stratégiai menedzsment ciklus teljes ideje alatt. A ciklus megkezdésének elején egy-egy véleményezői kör kialakítása javasolt a helyi lakosság, a helyi szolgáltatók, valamint a helyi intézményvezetők körében. Az első két esetben a véleményezői körben való részvétel önkéntes, ugyanakkor az után követes lehetősége miatt nem anonim lenne. A három csoport állandó tagjai évről-évre ugyanabban az időszakban, ugyanazon kérdéssoron keresztül értékelné a város aktuális állapotát a stratégiai részterületekre vonatkozóan. A módszer által a város folyamatos visszajelzést kapna az elért eredményekről.

4.2. A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana

Az indikátorok meghatározása mellett kiemelkedő jelentőségű, hogy a fejlesztések eredményességének mérését szolgáló adatmenedzsment feladatkörei és felelősei is meghatározásra kerüljenek már a stratégiai ciklus jelenlegi fázisában. Erről nyújt vázlatos áttekintést az alábbi táblázat.

57. táblázat: Az adatmenedzsment főbb feladatkörei és felelősei

Adatmenedzsment feladatkörei	Az adott feladatkör felelőse, főbb teendők
Adatgyűjtés	Az adatok gyűjtésének koordinációjáért az Önkormányzat Városfejlesztési Osztálya felel, ahol célszerű egy adatmenedzsment felelőst is kinevezni. Az adatmenedzsmentért felelős feladatai közé tartozik többek között a meghatározott indikátorokhoz szükséges adatok évenkénti, megfelelő időpontban történő begyűjtése. Az adatok gyűjtése a meghatározott indikátorok fényében alapvetően az alábbi módokon fog történni: • hivatalos statisztikai adatok átvétele; • működésből származó önkormányzati, vagy önkormányzati fenntartásban lévő intézményi adatok; • szenzoros adatok (amennyiben a város ilyen jellegű fejlesztéseket a stratégiai ciklus ideje alatt megvalósít). Bizonyos indikátorok tekintetében az adatok gyűjtésének megindítását még meg kell előznie a mérési módszertan implementálása.
Adatvédelem	Az FVS monitoring rendszere alapvetően már feldolgozott, valamint személyes adatokat nem érintő adatokra alapul. Három adatkör esetén azonban ügyelni kell arra, hogy az adatgyűjtés során megtörténjenek a szükséges adatvédelmi, anonimizálási lépések: • A város által nyújtott digitális megoldások regisztrált felhasználóinak száma (az adatgyűjtéskor elégedő a regisztrációk számának abszolút értékét gyűjteni, a regisztráltak pontos kilétét nem szükséges begyűjteni); • Az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség (az elégedettségi kérdőívek kitöltése anonim módon történik, így alapvetően adatvédelmi probléma nem merülhet fel; ez ugyanakkor a mérési módszer gyengesége is, hiszen nem biztosítható, hogy ugyanazok lesznek a kitöltők, és így a mért értékek nem feltétlenül a fejlesztések által elért eredményeket fogják tükrözni, hanem az egyének eltérő értékítéletét);

Adatmenedzsment feladatkörei	Az adott feladatkör felelőse, főbb teendők
	Szubjektív értékítéletre épülő értékelési módszer (konkrét adatvédelmi lépésekre eme adatgyűjtés során van szükség, hiszen a mérési módnak pont az a lényege, hogy a fejlesztések által elért eredmények követhetősége érdekében ugyanattól a véleményezői körtől kerülnek begyűjtésre az információk, ehhez azonban a véleményezők beazonosíthatósága elengedhetetlen; az adatvédelmi szempontok érvényesítése érdekében itt arra van szükség, hogy az adatfeldolgozás zárt módon történjen, a nyers, még nem anonimizált adatokat csak az adatfeldolgozást végzők lássák, a véleményezői kör nagysága pedig megfelelően nagy legyen ahhoz, hogy az érintett statisztikai egységek felfedési kockázata minimális legyen. A véleményezői körhöz való csatlakozás önkéntes alapon kell, hogy történjen, a bevont személyek elérhetőségi adatait a város adatvédelmi politikájának megfelelően kell tárolni. A szükséges adatvédelmi lépések megtételéért a város mindenkori jegyzője, vagy az általa kijelölt beosztott felel.
Adatfeldolgozás, -tisztítás, és -ellenőrzés	Az adatvédelmi szempontoknak megfelelően begyűjtött adatok feldolgozását az adatmenedzsmentért felelős személy koordinálja.
Adattárolás	Az adatvesztés elkerülése érdekében az adatokat redundáns módon, lehetőség szerint egymástól független digitális módokon, valamint papíralapon kell tárolni. Az adattárolást az adatmenedzsmentért felelős személy koordinálja.
Projektszintű monitoring biztosítása	A fejlesztések eredményeinek stratégiai szintű monitorozása mellett az egyes beruházások, fejlesztések monitorozásával való kapcsolatot is biztosítani kell. Az egyes projektekhez kapcsolódóan meg kell határozni az előrehaladás monitorozásáért felelős személyeket, akikkel a stratégia adatmenedzsmentjéért felelős személy a stratégiai ciklus során tartja a kapcsolatot.
Indikátorok éves jelentése	Az adatmenedzsmentért felelős személy éves szinten biztosítja az előrehaladást szemléltető, értékelő jelentések megküldését legalább az alábbi szereplők felé: - Irányító Hatóság számára (az egységes indikátorok megküldésének határideje minden év szeptember 30.) - Az irányítási és működési modellben bemutatott városfejlesztésért felelős munkacsoport számára (a stratégiai ciklus ideje alatt rendszeresen, de legalább évente, az IH számára benyújtott jelentéssel párhuzamosan)
Az indikátorok alakulása alapján szükséges stratégiai visszacsatolások megtétele	A városfejlesztésért felelős munkacsoportnak figyelemmel kell kísérnie a meghatározott indikátorok alakulását, és az eredmények alakulásának függvényében kell meghatározni a stratégiai célok megvalósítását szolgáló tevékenységeket, beavatkozásokat.

5. AZ IRÁNYÍTÁSI ÉS MŰKÖDÉSI MODELL

5.1. A városirányítási modell indokolt módosításai

A városirányítás jelenlegi formája a polgármester, az alpolgármester, a jegyző, az osztályvezetők és az érintett csoportvezetők, intézményvezetők és gazdasági társaságok ügyvezetőinek az egyeztetésén alapszik, amelynek szakmai értékelését a szakbizottságokon felül tanácsadó testületek is segítik. Ezen tanácsadó testületek és önkormányzati bizottságok még a képviselőtestület döntését megelőzően foglalnak állást a kidolgozott előterjesztésekről és szakmai anyagokról. A gördülékeny döntéshozás és sikeres fejlesztéseknek köszönhetően a kiépült irányítási modell megtartása a cél, jelentős **változásokat** nem tart indokoltnak a város. Az érintettek köre már a **döntéshozatali mechanizmus** elején bevonásra kerül, ezáltal a döntéshozók valós képet tudnak alkotni a felmerült problémákról, és így azokra megfelelő válaszokat képesek adni. Ez alapján látható, hogy az önkormányzat számít az érintettek véleményére, de azok bevonását alapvetően csak projekt szinten tudják biztosítani.

5.1.1. Az átfogó városirányítási rendszer változásai

Pápa város **többszintű irányítási modellel** rendelkezik, ezért az előző (2014-től kezdődő) ciklus során elvégzett módosításokat megtartva ültetnék át és alkalmaznák a kialakított irányítási metódust a továbbiakban is. A különböző irányítási szintek összehangolására külön **felelős koordináló személyt** jelenleg nem jelöl ki a város, de ha a későbbiekben szükségét látják, akkor a megfelelő személyi kompetenciát a meglévő működési struktúrán belül fogják azonosítani.

A többszintű irányítási modell érvényrejutását elektronikus partnerségi kérdőívek és közvéleménykutatások által valósítják meg. Ezek az **eszközök** lehetővé teszik az érdekelt felek sikeres bevonását, azonban a digitális úton nehezen megszólítható közösségeket – az esélyegyenlőség jegyében – egyéb szereplők bevonásával érik el. A HACS keretében például az idős korcsoportok megszólítását a Pápai Nyugdíjasok Érdekvédelmi- és Érdekképviselői Egyesülete által, a hátrányos helyzetű csoportokat a Német Nemzetiségi Önkormányzat által, a fogyatékkal élők csoportját pedig a Pápa Mozgássérültek Bástya Sportegyesülete által vonták be a felmérésbe³⁰.

A **közösség-vezérelt kezdeményezések** előtérbe helyezését a HACS egy 15 szereplős konzorcium felállításával tette lehetővé, amely a város minden szegmenséből tartalmazott szervezeteket. A létrehozott akciócsoportban az önkormányzat mellett gazdasági társaságok, közintézmények és civil szervezetek is helyet kaptak. Az akciócsoport a stratégia végrehajtása céljából négy felhívást írt ki, majd az erre beérkező pályázatokat feldolgozta, és támogatta, hogy azok a helyi bírálóbizottság elé kerüljenek. A HACS munkaszervezetét a Jókai Mór Művelődési Központ működtette, amelynek

³⁰ Pápa Város Kulturális Fejlesztéséért Helyi Közösség (2016): HELYI KÖZÖSSÉGI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA (2014-2020). URL: <https://jmkpapa.hu/wp-content/uploads/2015/03/Aktuális-HKFS-2020.június.pdf>

törvényességét a HACS felügyelő bizottság (Pápai Városi Óvodák, Pápai Perutz Football Club, Vajda Péter Lakótelepi Gyermekekért Alapítvány) ellenőrizte.

5.1.2. A térségi koordináció mechanizmusainak változásai

A térségi szintű projektek megvalósítását elősegítő **várostérségi koordináció** nem épült ki, mivel egységes térségi szintű fejlesztés eddig nem történt. Térségi szereplők (polgármesterek) csupán informális keretek között találkoznak, önszervező fórumuk nincs. Hivatalos egyeztetések csak nagyobb, külső szereplő által (pl.: Magyar Közút Nonprofit Zrt.) szervezett események útján valósul meg, közvetett formában. Az FVS cselekvési terve javaslatot tesz a „Fejlesztések várostérségi koordinációjára”, ugyanakkor ennek megvalósítása nagyban függ az érintett felek részvételi hajlandóságán.

5.1.3. Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában

A város az eddig bevált partnerségi gyakorlatot tervezni alkalmazni a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában is az egyes projektek ütemezéséhez igazítva. A megvalósítani tervezett projekt részletes tartalma még nem ismert, így a tervezés jelenlegi szakaszában a partnerségi eszközök és részvételi akciók pontos leírása még nem lehetséges. Általánosságban azonban megállapítható, hogy a bevont partneri csoportok között egyrészt mindig az adott projektben érintett szervezet és intézmény vesz részt, amely aktuális és valós információkkal rendelkezik az adott szakterület kihívásait tekintve, másrészt a fejlesztés által érintett civilek is bevonásra kerülnek.

A tervezési **akciók ütemezése** a kötelező egyeztetések megszervezésével kezdődik. A projektek megvalósítása kezdetén véleményfelméréssel egybekötött szakmai és érintetti tájékoztatás történik, amely lehetővé teszi a speciális igények és szükségletek felmérését. A projektek előrehaladtával biztosított a folyamatos tájékoztatás, amelynek legjobb példája a városi televízió hetente jelentkező műsora, amely a közösségi médián is visszanézhető. A különböző ütemek megvalósulása után a gazdasági társaságok által sajtónyilvános helyi tájékoztatás történik, a projektek zárása pedig televíziós és online közvetítés formájában is biztosított.

5.2. A városi működési modellt érintő tervezett változtatások

Az önkormányzati intézményrendszerben a közelmúltban megvalósult szervezeti átalakulások lezajlottak, újbóli átfogó átalakítás a működési struktúrában a 2021-2027-es stratégiai ciklusra vonatkozóan nem szükséges. Ugyanakkor a település fenntartási és üzemeltetési feladatokban intézményátalakítás történt. A Városgondnokság megszüntetését követően a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. látja el a Városgondnokság városüzemeltetéssel, közterület fenntartással kapcsolatos feladatait. Más szervezeti vagy belső átalakítást nem tervez a város. A pápai önkormányzat az **együtműködések intenzitásának növelésére** nyitott. Ha a jövőben azonosítanak problémát vagy hiányosságot, akkor projektszinten a szükséges szereplők bevonása meg fog történni, de a jelenlegi

stratégiai szinten a bevontak körének bővítésére nem volt még szükség. **Eszközállományt érintő fejlesztések** esetében stratégiai szintű módosítást szintén nem tartanak szükségszerűnek, de ha a stratégiai ciklus előrehaladtával felmerül ilyen igény, akkor azt megvalósítják.

6. CSELEKVÉSI TERV

6.1. Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

A cselekvési terv jelen fejezete határozza meg a kijelölt célok megvalósulását támogató intézkedések és beavatkozási területek szisztémáját. E téren az alábbi táblázat ad átfogó áttekintést a célrendszer egyes elemei közti tematikus és absztrakciós szint szerinti összefüggésekről. A stratégia rendszerbe foglalását, beleértve az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezését, tehát az alábbi táblázat tartalmazza.

A célhierarchia csúcsán négy stratégiai cél kapott helyet: Fenntartható, klímabarát város; Okos város a digitális világban; Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város; Pápa, a vonzó munka- és telephely kínálatú város. A stratégiai célok részcélokra lettek lebontva. Minden stratégiai célhoz kettő vagy három rész cél társul, amelyek egytől négyig terjedő volumenben tartalmaznak azok megvalósítását támogató intézkedéseket. Az intézkedések alábontását a beavatkozási területek képezik. Minden intézkedésbe legalább egy, de jellemzően kettő-három beavatkozás került besorolásra.

A kialakított hierarchiának köszönhetően a város képes alacsonyabb absztrakciós szintű, a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiából következő, nagyobb részletezettségű településfejlesztési dokumentumait, konkrét fejlesztési tevékenységeit területi és ágazati szempontból is lebontani. Ezzel a rendszerrel a város rendszerbe tudja foglalni azokat a fejlesztési tevékenységeket, amelyek a teljes tervezés elvi alapjait figyelembe véve kontextusát jelentik a különféle típusú konkrét projekteknek rövid- és középtávon. A stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisában megtörtént a beavatkozási területek tematikus lehatárolása. A ciklus további szakaszaiban ezek tovább konkretizálhatók, a jelenlegi tematikus beavatkozási területek térbeli leképezése is tovább pontosítható. Erre legkésőbb az FVS 2024-es felülvizsgálatakor mindenféleképpen kísérletet kell tenni.

Az alábbi táblázat ismerteti a stratégiai részcélokhoz rendelt intézkedéseket és tematikus beavatkozási területeket. A táblázat utolsó oszlopában a következő fejezetben ismertetésre kerülő akcióterületek (AT) rövidítése van feltüntetve (VT = A város közigazgatási területe és térsége; KT = A város közigazgatási területe; BT = A város belterületei; KI = A város közintézményei (elsődlegesen az önkormányzati fenntartásúak)).

58. táblázat: Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Intézkedés	Beavatkozási terület	AT
Fenntartható, klímabarát város		Klímabarát lakóközösség megteremtése	Környezeti nevelés eszköz- és intézményrendszerének fejlesztése	KI
		Közintézmények energetikai fejlesztése	Épületszigetelés, nyílászáró-csere, hűtési-fűtési rendszerek felújítása	KI

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Intézkedés	Beavatkozási terület	AT
	Klímaparát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése		Megújulóenergia-termelés támogatása	KT
	Klímaparát városi környezet kialakítása	A város közműhálózatának fejlesztése és bővítése	A város ivóvízellátási és szennyvízelvezetési infrastruktúrájának fejlesztése	KT
			Energetikai és hírközlési rendszerek korszerűsítése, fejlesztése	KT
			Takarékos energiahasználat népszerűsítése	KI
		A város mitigációs és adaptációs képességének erősítése a klímaváltozás hatásaival szemben	A felszíni hőmérsékletnek és a városi hősziget jelenség mértékének csökkentését segítő fejlesztések.	KT
			A csapadékvíz-gazdálkodás hatékonyságának növelése	KT
			A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése	KT
Okos város a digitális világban	A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	A digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása	A digitális megoldások és készségek fejlesztése	KI
			Digitális szolgáltatásokhoz szükséges eszközbeszerzés az önkormányzathoz kapcsolódó intézményekben.	
	Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában	A helyi igényekre reagáló, és a meglévő alapokra építkező integrált okoshálózat(ok) kialakítása	A városi közműveket érintő problémák figyelembevételével a releváns területen a közmű-működtetés szenzoros követésének kiépítése.	KT
			Kísérleti pilot-projekt indítása valamely okos technológia alkalmazására (közvilágítási rendszer, kamerarendszer, közlekedésszervezés, applikáció alfa verziója).	KT
		Helyi közadatvagyon hasznosítás rendszerének kialakítása	A fő környezeti paramétereket városrészek szintjén mérni képes szenzorok telepítése.	BT
			A közadatvagyon és hasznosítási lehetőségeinek felmérése, feltételeinek kidolgozása és megszervezése az üzleti és civil szféra bevonásával.	KI

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Intézkedés	Beavatkozási terület	AT
			Fizikailag kiterjedt és elérhető infrastruktúrák kialakítása, amelyekre helyileg szükséges és hasznos programok, alkalmazások, szolgáltatások vagy eszközök építhetők.	KI
Vonzó lakóhely-kínáló város	Együttműködő közösségek városa	Közösségfejlesztés feltételeinek javítása	Civil szervezetek és nonprofit szervezetek támogatása	KT
			Közbiztonság fejlesztése	KT
			Kulturális programkínálat fejlesztése	KI
		Társadalmi infrastruktúra fejlesztése	Közművelődési intézmények állapotának és kapacitásának fejlesztése.	BT
			Városi identitás erősítése a műemlékek és sportlétesítmények fejlesztése által.	BT
			Fejlesztések várostérségi koordinációja	VT
	Élhető város	Közlekedés fejlesztése	Fenntartható közlekedés kialakítása	KI
			Gyalogos- és kerékpárosbarát város kialakítása	BT
			Közösségi közlekedés fejlesztése	KT
			Közúti és vasúti vonalas infrastruktúra fejlesztése	VT
		Lakófunkció erősítése	Bérlakás-állomány fejlesztése	BT
			Kedvező körülmények kialakítása a családalapítás előtt álló fiatalok számára.	BT
			Piaci alapú ingatlanfejlesztések ösztönzése	BT
	Gondoskodó város	Egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése	Egészségügyi intézmények kapacitásfejlesztése	KI
			Egészségügyi és szociális humánerőforrás fejlesztése	KI
		Oktatási és nevelési intézmények fejlesztése	Oktatási és nevelési infrastruktúra fejlesztése	KI
			Oktatási-nevelési humánerőforrás fejlesztése	KI
		Sportinfrastruktúra és rekreációs funkciók erősítése	A város sportinfrastruktúrájának fejlesztése és karbantartása.	BT

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Intézkedés	Beavatkozási terület	AT
		Társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, felzárkóztatás biztosítása	Antiszegregációs és felzárkóztatási programok biztosítása	KT
Vonzó munka- és telephely kínáló város	Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	Gazdasági területek rehabilitációja	Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása	BT
		Hozzáadott érték növelése	A helyi gazdaság digitális fejlesztése (A kis- és középvállalkozások támogatása a digitális átállásban (humán erőforrás fejlesztés, pályázati mentorálás stb.))	KT
			Beszállítói hálózatok fejlesztése, beszállítói hálózati támogatása	VT
			Innováció ösztönzése a gazdaságban	KT
			Turisztikai szolgáltatásfejlesztés	KT
		Gazdasági növekedés biztosítása	Gazdaságfejlesztési szolgáltatások nyújtása	KT
			Üzleti hálózatosodás ösztönzése	KT
		Gazdasági infrastruktúra és gazdasági területek létesítése, bővítése, átalakítása	A meglévő gazdasági területek fejlesztése	BT
			A kijelölt gazdaságfejlesztési területek kiépítése, hasznosítása	BT
		Gazdasági növekedés humán erőforrás-háttérének biztosítása	Át- és továbbképzési programok szervezése	KT
			Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása	VT
			Munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat	VT

6.2. Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása

A cselekvési terv célrendszerének komplexitásából, városrészekben átívelő jellegéből, valamint a módszertanban meghatározott beavatkozási területek szükséges absztrakciós szintjéből adódóan a város korábbi, eltérő struktúrában készült ITS-ében kijelölt akcióterületek részbeni újra-definiálása vált szükségessé. A jelen dokumentumban kijelölt akcióterületek további pontosítása, területi fókuszálása a jelenlegi tervezési ciklusban a Városfejlesztési Programtervben válik esedékessé, ahol konkretizálásra és kibontásra kerülhetnek az egyes projektszintű tevékenységek térbeli kiterjedése.

A cselekvési terv – egyeztetve a városvezetés fejlesztési elképzeléseivel, formálódó projektjavaslataival – összesen négy akcióterületet nevesít, a magasabbtól az alacsonyabb szint felé haladva:

- a város közigazgatási területe és térsége (VT);
- a város közigazgatási területe (KT);
- a város belterületei (BT);
- a város közintézményei (elsődlegesen önkormányzati fenntartásúak) (KI).

Ezen térbeli keretekben képzelhetőek el az egyes beavatkozási területekként meghatározott célrendszer-elemek leendő fejlesztései.

Az egyes beavatkozások akcióterületi érintettségét a fenti, „58. táblázat: Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése” című táblázat utolsó oszlopa tartalmazza. A táblázatban az akcióterületek megnevezésénél szereplő rövidítések kerültek feltüntetésre (a rövidítésekért lásd a következő táblázatot).

59. táblázat: Akcióterületek összefoglaló táblázata

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A város közigazgatási területe és térsége (VT)	Pápa közúti időtávolság alapján meghatározott 60 perces vonzaskörzete (bővebben lásd: Pápa térsége és elérhetőségi vonzaskörzetei c. ábra).	Pápa nem légüres térben értelmezendő város, hanem egy Győr, Veszprém és Szombathely alkotta térbeli viszonyrendszerben. Pápának az említett központok vonzásterének elvégződésénél vonzó lakó-, munka- és telephely-kínálatú városként, magas életminőséget biztosító városként a környező településállományból is központi funkciókkal kell tudnia kiemelkednie ideértve bizonyos közlekedési, munkaerőpiaci ügyeket főként. Csak a városverseny nyertes oldalán lehet képes a város jövőképét elérni, ehhez pedig térségi alapokon nyugvó tervezési-fejlesztési térszemlélet szükséges, mely várostérségben, városi vonzaskörzetekben gondolkodik területi rendszerek és hálózatok (közlekedési, üzleti, beszállítói) részeként. A város körül több rugalmasan értelmezhető vonzaskörzet alakult ki (bővebben: Területi lehatárolás c. fejezet), melyek vonzasközpontja Pápa városa. Pápa kiterjedt foglalkoztatási vonzaskörzettel rendelkezik; az ott zajló munkaerőpiaci és gazdasági folyamatok jelentősen meghatározzák a város jövőbeli fejlődési lehetőségeit. Pápa akkor lesz igazán sikeres, hogyha képes a fejlesztések térbeli koordinációjára, beszállítói kapcsolatrendszerei az Északnyugat-Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zónával, a győri, tatabányai járműipari térséggel is megerősödnek, és amennyiben tudni fog alkalmazkodni a közlekedési fejlesztések okozta változásokhoz (pl. 83-as főút fejlesztése).

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
A város közigazgatási területe (KT)	A város teljes közigazgatási területe (91,62 km ²) a közigazgatási határon belül. Ezen belül elkülöníthetők: vonalas, közüzemi infrastruktúrák; szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek (bővebben lásd az Antiszegregációs Tervben), turisztikai útvonalak, zöldfelületi hálózatok stb.	Pápa számos olyan kihívással néz szembe, és lehetőséggel rendelkezik, amelyek a város egész közigazgatási területére (potenciálisan) kiterjedő tervezői-fejlesztői válaszokat igényelnek. A tervezett beavatkozások több esetben a különböző városrészek összekapcsoltságát, kohézióját szolgálják (pl. zöldfelületi hálózat fejlesztése, városi közlekedés, közbiztonság, turisztikai szolgáltatások), amik a kül- és belterületeket egyaránt érinthetnek (pl. kerékpárutak építése, városi parkok és természetközeli zöldterületek védelme, fejlesztése, városszerte fekvő attrakciók vonzerejének növelése, azok tematikus utakkal, kerékpáros turizmussal való összekapcsolása). Több területen (pl. városi közművek, városi kulturális kínálat) az egész városra kiterjedő, területileg integrált, nem feltétlenül helyszínspecifikus fejlesztések kapnak itt helyet (pl. innováció ösztönzése a gazdaságban, a helyi gazdaság digitális fejlesztése, át- és továbbképzési programok). Az egyes beavatkozások kül- és belterületi helyszíneken egyaránt megvalósulhatnak (pl. turizmus kapcsán a belvárosi műemlékek felújítása és Tapolcafő, Tapolca mente ökoturisztikai fejlesztése, vagy a felzárkóztatás terén a Rigó lakótelep és Hódoskamajor kezelése), sőt, ezen akcióterület keretében kimondottan cél a területileg dekoncentrált, illetve a hálózatos, vonalas rendszerek támogatása (pl. ivóvízellátás, energetikai és hírközlési rendszerek fejlesztése). Több olyan elképzelés is itt kap helyet, mely a város egész lakosságát megcélozza tematikus irányból, vagy legalábbis kimondott célja a szegregáció, a kirekesztődés megakadályozása, a városrész-szintű leszakadás elkerülése. Több nem terület-, hanem csoport-specifikus: a város bármely pontján élő, dolgozó meglévő vagy leendő társadalmi csoport támogatásával foglalkozik (pl. civil szervezetek, vállalkozások, idősek).
A város belterületei (BT)	A város belterületei, pontosításra kerül a tervezési ciklus későbbi fázisaiban	Pápa bizonyos fejlesztései területileg kifejezetten a belterületeket szükséges, hogy érintsék. Azért került meghatározásra ilyen viszonylag tág keretrendszer a városra vonatkozóan, mivel az egyes belterületek sok esetben egy-egy beavatkozáson belül is több, össze nem függő városrészben valósulnak meg, és az ide sorolható beavatkozások hatékony megvalósítása is megköveteli, hogy ne elaprózott, sporadikus fejlesztésekre kerüljön sor.

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
		Vannak olyan kihívások és lehetőségek, amelyek megkövetelik a pontszerűnél nagyobb, de városi lépték alatti tervezési-fejlesztési tevékenységeket. Az ezekhez kapcsolódó célok között tipikusan ilyen a barnamezős területek hasznosítása tekintve, hogy három jelentősebb kiterjedésű alulhasznosított, ipari funkciójú terület is érintett lehet (Téglagyári út – Gém utca – Vaszari út; Esterházy út – Arany János u. – Kisfaludy u. – Tompa Mihály u.; Lehel u. – Vászár u. – Bezerédi u. – Táncsics Mihály u. – Tapolca u. által határolt területek – bővebben lásd a Pápa ipari parki és barnamezős gazdasági területei területi elhelyezkedése c. ábra). A bérlet-állomány is tipikusan ilyen tekintettel arra, hogy a belvárosban és egyes külsőbb városrészi területeken is található ilyen ingatlankoncentrációk. A sportinfrastruktúra szintén több, egymással nem feltétlen szomszédos telektömböt érint, ugyanakkor kimutatható egy lehetséges akcióterület a Várkert út, Téglagyári út, Fenyves utca által meghatározott területen. A gazdasági területek terén elsősorban a Pápai Ipari Park I és II (bővebben lásd a Pápa ipari parki és barnamezős gazdasági területei területi elhelyezkedése c. ábra), valamint a Településszerkezeti Tervben meghatározott területek fejlesztendő. A többi potenciális beavatkozás is attól függően fejlesztendő, az érintett rendszerek mely elemét kívánja a város a későbbiekben fejlesztéspolitikailag preferálni (pl. a gyalogosbarát fejlesztéseket vagy az identitáserősítő épület-felújításokat a belvárosra összpontosítani). Megjegyzendő, hogy több ide vonatkozó beavatkozási területnél a város a későbbi tervezési fázisokban tudja majd meghatározni a konkrét, projektszintre is lebontott akcióterületi besorolásokat, tehát azt, hogy a belterületen belül pontosan mely városrész(ek), tömb(ök) lesz(nek) a beavatkozások akcióterülete(i). Azon beavatkozások esetében, melyek egyedi vagy városrészi besorolást kaptak, az adott beavatkozás konkretizálása során lehetőség lesz az akcióterület pontosabb lehatárolására (pl. annak meghatározására, hogy mely barnamezős területeket kell majd megújítani, vagy a gyalogos- és kerékpárosbarát infrastruktúra kiépítése kapcsán meghatározható-e egy jól körülhatárolható városban belüli terület egység).
A város közintézményei (elsődlegesen az önkormányzati fenntartásúak) (KI)	Az érintett akcióterületek listázása az érintett intézmények telephelyeinek, konkrét címeinek felsorolásával egészíthető ki a későbbiekben	A lehatárolás legfőbb indokát az önkormányzat feladat- és hatásköréből eredő helyzet képezi. Pápa Város Önkormányzata sikeres településfejlesztést leghatékonyabban kompetenciaterületeiből adódóan a saját tulajdonában és vagyongazdálkodásában álló intézmények rendszerén keresztül tudja gyakorolni.

Akcióterület megnevezése	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
		A város stratégiai céljainak, különösen a vonzó lakóhely eléréséhez, kritikusan fontos kijelölni azt az intézmény-állományt, melynek átalakítása, fejlesztése, bővítése infrastrukturális és humán oldalról is szükséges. Itt kapnak helyet azok a projektessé váló elképzelések, amelyek olyan közszolgáltatásokat érintenek, mint a közoktatás, az egészségügyi vagy a szociális ellátás. Az itteni beavatkozások ugyan pontszerűnek tekinthetők, mivel egy-egy épületre vagy intézménytípusra fókuszálnak, azonban az adott intézményi háló komplex, integrált megújításán keresztül képesek támogatni a város jövőképeben foglalt központtá válást, vonzó helyé válást. Csak intézményi léptékben, viszont az intézményekre több beavatkozást is kijelölve lehet megfelelően reagálni a véges pénzüsszegek miatti koncentrációs igényekre. A közintézmények jelenítenek meg számos olyan, egymásra rakódó, általuk jól ismert, alulról jövő pápai fejlesztési igényt, amelyekre reagálnia kell a beavatkozási szisztémának (pl. energetikai korszerűsítés, humán erőforrás-fejlesztés, egészségügyi-szociális ellátásszervezési szükségletek). Pontszerű helyszíneként elsősorban egyes meglévő és tervezett óvodák (Fáy lakótelepi, Huszár lakótelepi, Nátuskerti, Szivárvány óvoda, Téglagyári úti óvoda), háziorvosi rendelők (erzsébetvárosi új rendelő) külön kiemelendők, melyek fejlesztése elemi városi érdek, de léteznek olyan elképzelések, melyek megvalósulása intézményi helyszínt igényel (pl. környezeti nevelés, digitalizáció, közművelődés ügyei).

6.3. Városi szintű beavatkozási területek részletezése

6.3.1. Stratégiai célkitűzéseket támogató **egyedi** beavatkozások

A cselekvési terv ezen beavatkozásai közé azok a fejlesztési elképzelések kerültek, amelyek egyedinek tekinthetők. Az egyes beavatkozások jellemzően egy-egy pontszerű, a városi térben jól definiálható és lokalizálható helyre, konkrét címre vonatkoznak. Egyedinek tekinthetők, mivel célzottan bizonyos szereplőkre, ágazatokra, résztémára összpontosítanak, önmagukban is megállják a helyüket.

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy az egyes beavatkozási területek más kategóriába (pl. városrészi, hálózatos hard, lásd alább) is besorolhatóak azok karakterisztikájától, térbeliségétől, összetettségétől és jellegétől (fizikai-megfogható infrastruktúrát, létesítményt hoznak létre, vagy szellemi, állandó intézményesülés nélküli tevékenységek) függően. Minden esetben azonos név alatt, viszont az adott típustól függő, ahhoz illeszkedő tartalommal kerültek feltöltésre a táblázat vonatkozó sorai (pl. a turisztikai termékfejlesztés vagy a város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése kapcsán).

Szintén kiemelendő, hogy a stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisához illeszkedően történt meg A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve 28. táblázatának módosítása. A sablon átalakításával született struktúra leírását a következő, jelen esetben az egyedi beavatkozásokra vonatkozó táblázatot magyarázó táblázat tartalmazza, mely összefoglalja, hogy a sablonban kért információk hol, milyen formában kapnak helyet jelen dokumentum egyes részeiben. Az átalakítás révén egy, a beavatkozási területek jobb áttekinthetőségét szolgáló, a jelenlegi részletezettségi szinten lévő fejlesztési információkhoz jobban illeszkedő rendszerezés volt előállítható.

60. táblázat: Az **egyedi** beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása

Sablon szerinti oszlop	Helyen a jelen FVS dokumentumban
Beavatkozási terület megnevezése	Az alábbi (Városi stratégiai, egyedi beavatkozási területek) táblázat „Beavatkozási terület megnevezése” oszlopában.
-	Az alábbi táblázat „Di.” oszlopában az alábbi rövidítésekkel került jelölésre a tervezési dimenzióhoz való közvetlen illeszkedés: P: prosperáló; Z: zöldülő; D: digitális; M: megtartó; K: kiszolgáló.
beavatkozás/projekt munkacíme	A stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisában arra van lehetőség, hogy a város által a TOP+ keretében már tervezett, ismert és nevesítést nyert projektek munkacíme feltüntetésre kerüljön, ez az alábbi táblázat „Városi projekt munkacíme” oszlopban történt meg. Ahol jelenleg még nem ismert kapcsolódó városi projekt, egységes a „Városi projekt még nem került azonosításra” megjegyzés került feltüntetésre.
beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az adott beavatkozás/projekt illeszkedését a cselekvési terv elején szerepelő „Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése” c. táblázat szemlélteti.
miért stratégiai jellegű/ kulcs beavatkozás/projekt? mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A két szempont egy cellában került kifejtésre az alábbi táblázat „Indoklás, beavatkozás célja” elnevezésű oszlopában.
a beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	
városrészi leképeződése	A már ismert városrészi leképeződések az alábbi táblázat azonos elnevezésű, utolsó oszlopában kerültek feltüntetésre.

61. táblázat: **Egyedi** stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Épületszigetelés, nyílászáró-csere, hűtési-fűtési rendszerek felújítása	A város energiagazdálkodásában problémát jelent az alacsony energiahatékonyságú, energetikailag elavult középületek állapota. A pontszerűen elhelyezkedő intézmények komplex energetikai felújítása több esetben is esedékes.	P K Z	A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése A Várkertfürdő energetikai korszerűsítése A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerűsítése (tartaléklistas projekt)	Az érintett óvodák által érintett területen.
Megújulóenergia-termelés támogatása	A legkedvezőbbben hasznosítható megújuló energiahordozó a város területén a napenergia. Az önkormányzat évek óta kimondott célja többek között a Fenntartható Energia- és Klíma Akciótervében is lefektetett módon a megújuló energiaforrások részarányának növelése, a napenergiára helyezve a fő hangsúlyt. A megújuló-energiahasznosítás eredményeképp számottevő energiaköltség-megtakarítás, valamint kibocsátás-csökkentés valósul meg.	P Z	Városi projekt még nem került azonosításra	Nem ismert

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A felszíni hőmérsékletnek és a városi hősziget jelenség mértékének csökkentését segítő fejlesztések.	Pápának több olyan kritikus forró pontja is van (pl. hipermarket parkoló, sűrű beépítettségű belvárosi helyszínek, nagy aszfaltfelületű főutak mente), ahol a felszínhőmérséklet egy nyári napon eléri a 40 °C-t. A mikroklimatikus tényezők javítása érdekében lokálisan fasortelepítés, napvitorla elhelyezése, burkolt felületek helyi szintű visszabontása és biológiailag aktív zöldterületté alakítása, vízfelületek képzése, fény- és hő-visszaverő építészeti és tájépítészeti megoldások szükségesek a felszíni hőmérséklet mérséklése érdekében.	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, Alsóváros, Felsőváros, Erzsébetváros egyes helyszínei
A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése	A történelmi Belvárosban alacsony a zöldfelületi arány, ezért folytatni szükséges az annak szomszédságában található zöldterületek megújítását. Fontos beavatkozási pont lehet a 2003 óta használaton kívüli Esterházy Strandfürdő területének reintegrációja a város zöldfelületi rendszerébe és közösségi életébe.	Z K	Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez	Erzsébet liget (volt Esterházy Strandfürdő területe)
Környezeti nevelés eszköz- és intézményrendszerének fejlesztése	Pápán a környezeti és éghajlatváltozási ismeretek a szükségesnél alacsonyabb szintűek főként a környezeti nevelés hiányos eszköz- és intézményrendszeréből adódóan. Egy-egy fejlesztéssel (pl. interaktív madárbarát vagy kertápolási tanösvény, erdei óvoda kialakítása) jelentősen javítható a jövő generációk ökológiai gondolkodása.	Z M	Városi projekt még nem került azonosításra	Pápai Városi Óvodák intézményei
Közművelődési intézmények állapotának és kapacitásának fejlesztése.	A kulturális és közművelődési intézmények infrastrukturális állapota több szempontból sem megfelelő. Azok legalább részleges rekonstrukciójának, kapacitásbővítésének elsősorban a következőket kell céloznia annak érdekében, hogy vonzó szolgáltatásokat és közösségi helyszíneket tudjanak nyújtani a fiatalabb generációk számára is: művelődési házak és egyéb kulturális létesítmények külső-belső felújítása (pl. energetikai, épület-karbantartási munkálatok); új könyvtárépület létesítése; rendezvényhelyszíni és közösségi tér funkciók erősítése.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Jókai Mór Városi Könyvtár, Jókai Mór Művelődési Központ

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Városi identitás erősítése a műemlékek és sportlétesítmények fejlesztése által.	A Pápa identitását nagymértékben meghatározzák a polgári légkörhöz hozzájáruló történelmi műemlékek. A polgári hagyományok megtartó erejének erősítése mellett az elmúlt években identitásképzővé váló sportvárosi karakterjegyek, konkrétabban a sportvárossá válást szolgáló lokális sportberuházások a jövőben is támogatandók.	M K	Az egykori dohány szárító turisztikai célú hasznosítása	Sport Centrum, Városi Sportcsarnok, Perutz Stadion, Spartacus Sportpálya, volt Dohányszárító területe, a Belváros önkormányzati tulajdonban lévő műemlék épületei
Bérlakás-állomány fejlesztése	Az önkormányzati lakásgazdálkodás kapcsán lényeges kiemelni, hogy a lakossági kérdőív eredményei értelmében a kedvezőbb lakhatási lehetőségek a legmeghatározóbbak közé tartoznak az életminőséggel való elégedettség növelésében. A szociális bérlakás-állomány egy jelentős része nincsen jó műszaki állapotban az elmaradó felújítások következtében, ezért cél az önkormányzat tulajdonában megmaradó ingatlanok minőségének javítása egy-egy mintaterületen.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Egy-egy belvárosi vagy lakótelepi háztömb, utca bérlakásai (pl. Fő tér, Fő utca, Korvin utca, Külső Veszprémi út)
Egészségügyi intézmények kapacitásfejlesztése	Az egészségügyi alapellátási intézményrendszer elavult, és helyhiánnyal küzd. A leginkább igényelt – lakosság által is támogatott - beruházás az erzsébetvárosi óvoda épülete egészségközponttá alakítása, ahol orvosi rendelők és a védőnői szolgálat kapna korszerű otthont. Az integrált központ kialakítása reagálna az elavuló, felújítást igénylő intézmények legfőbb kapacitás- és színvonal-növelési igényeire, továbbá javítaná az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségét.	M	Erzsébetvárosi egészségközpont kialakítása	Erzsébetváros (Béke téri óvoda) PVÖ Egyesített Szociális Intézménye (Barát utcai és Anna téri telephelyek)

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Oktatási és nevelési infrastruktúra fejlesztése	Megjegyzendő, hogy a közoktatási épületek tulajdonosa az önkormányzat, de a vagyonkezelője nem, így korlátozott fejlesztések képzelhetők el az óvodai szint felett. Ebből, továbbá a bölcsődék jó helyzetéből, valamint az óvodáknál kiéleződő problémákból adódóan az egyes óvodákra koncentrált infrastruktúrafejlesztés támogatandó. Az óvodák állapota kifejezetten javítandó, miközben kihasználtságuk magas, kapacitásbővítésre lesz szükség, továbbá a speciális (sport, sajátos nevelési igényű) óvodai szolgáltatások biztosítása is cél.	M	Új óvoda építése az Erzsébetvárosban A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (tartaléklistás projekt) A Pápai Weörös Sándor Általános Iskola felújítása (tartaléklistás projekt) A Pápai Petőfi Sándor Gimnázium felújítása (tartaléklistás projekt)	Négycsoportos óvoda (Téglagyári út) Fáy lakótelepi, Huszár lakótelepi, Nátuskerti, Szivárvány óvodák ingatlanjai

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása	A Téglagyári út – Gém utca – Vaszari út által határolt terület rehabilitációja elindult, azonban a sportcentrum és a parkosított Schwenczel-rét mellett további fejlesztések is szükségesek a kiterjedt alulhasznosított terület funkcióbővítéséhez és városi szövetbe integrálásához. Az önkormányzat célja a Schwenczel-rét fennmaradó részének megvásárlását követően a terület új közparkhoz való kapcsolása, valamint a legnagyobb ott álló épület funkcióbővítő felújítása a még hiányzó turisztikai és rekreációs szolgáltatások bővítése érdekében.	P M K	Az egykori dohány szárító turisztikai célú hasznosítása A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz	Téglagyári úti, rehabilitáció alatt álló terület
Turisztikai szolgáltatásfejlesztés	A városban dinamikusan fejlődik a turizmus, amely fontos szerepet játszik a helyi gazdaság több lábon állásának megteremtésében. A város odalátogató vendégei és már ott lakó polgárai számára is vonzó, megtartó és prosperáló várost eredményeznek az olyan turizmusélénkítő beruházások, melyek egy-egy pontszerű attrakció fejlesztését célozzák (pl. Képfestő Múzeum, Várkertfürdő).	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, Várkert, Tapolcafé
Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása	Pápa foglalkoztatói egyre inkább szembesülnek a véges helyi munkaerő-kínálattal, így több esetben külföldi munkaerőt kellett bevonni a termelésbe. Pápa nem rendelkezik nagyobb létszámú munkaerő befogadására alkalmas szálláshellyel, és a kedvezőtlen pályázati konstrukció miatt nem vett részt vonatkozó állami finanszírozású projektekben. A fejlesztés célja a munkaerőhiány enyhítését szolgáló szálláshely-kapacitás megteremtése.	P M	Városi projekt még nem került azonosításra	Nem ismert

6.3.2. Stratégiai célkitűzéseket támogató **nagyobb városi területekre** kiterjedő beavatkozások

A cselekvési terv ezen beavatkozásai közé azok a fejlesztési elképzelések kerültek, amelyek nagyobb városi területekre kiterjedőnek tekinthetők. Az egyes beavatkozások jellemzően egy-egy városrészen belül, a város jól meghatározható térségében, szövetében kerülnek lebonyolításra. Városrészek tekinthetők, mivel célzottan a város városrészeire, területfelhasználási egységeire fókuszál, azok szintjén jelöl ki területileg integrált módon célokat.

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy az egyes beavatkozási területek más kategóriába (pl. hálózatos) is besorolhatóak azok karakterisztikájától, térbeliségétől, összetettségétől és jellegétől (fizikai-megfogható infrastruktúrát, létesítményt hoznak létre, vagy szellemi, állandó intézményesülés nélküli tevékenységek) függően. Minden esetben azonos név alatt, viszont az adott típustól függő, ahhoz illeszkedő tartalommal kerültek feltöltésre a táblázat vonatkozó sorai (pl. a turisztikai termékfejlesztés vagy a város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése kapcsán).

Itt is megemlítené, hogy a stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisához illeszkedően történt meg A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve – ezen esetben 29. – táblázatának módosítása. A sablon átalakításával született struktúra leírását a következő, jelen esetben a városrészi területekre vonatkozó táblázatot magyarázó táblázat tartalmazza, mely összefoglalja, hogy a sablonban kért információk hol, milyen formában kapnak helyet jelen dokumentum egyes részeiben. E beavatkozásoknál kiemelő, hogy a „Városi szintű beavatkozási területek részletezése” c. fejezet többi alfejezetéhez illeszkedően az alábbiakban a beavatkozási területek vizsgálatára került sor, míg a módszertan egyedül itt az akcióterület fogalmát használja. Az átalakítás révén egy, a beavatkozási területek jobb áttekinthetőségét szolgáló, a jelenlegi részletezettségi szinten lévő fejlesztési információkhoz jobban illeszkedő rendszerezés volt előállítható.

62. táblázat: A **városrészi** beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása

Sablon szerinti oszlop	Helyen a jelen FVS dokumentumban
akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Az alábbi táblázat „Di.” oszlopában az alábbi rövidítésekkel került jelölésre a tervezési dimenzióhoz való közvetlen illeszkedés: P: prosperáló; Z: zöldülő; D: digitális; M: megtartó; K: kiszolgáló.
-	„Beavatkozási terület megnevezése” oszlopban azonosításra kerül, hogy melyik beavatkozásról van szó az adott sorban.
akcióterületi fejlesztés munkacíme	A stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisában arra van lehetőség, hogy a város által a már a TOP+ keretében tervezett projektek munkacíme feltüntetésre kerüljön, ez az alábbi táblázat „Városi projekt munkacíme” oszlopban történt meg. Ahol jelenleg még nem ismert kapcsolódó városi projekt, egységes a „Városi projekt még nem került azonosításra” megjegyzés került feltüntetésre.
akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az adott beavatkozás illeszkedését a cselekvési terv elején szereplő „Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése” c. táblázat szemlélteti.
akcióterület kijelölésének indoklása	A két szempont egy cellában került kifejtésre az alábbi táblázat „Indoklás, beavatkozás célja” elnevezésű oszlopában.
az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	
városrészi leképeződése	A már ismert városrészi leképeződések az alábbi táblázat azonos elnevezésű, utolsó oszlopában kerültek feltüntetésre.

63. táblázat: **Városrészi** stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A felszíni hőmérsékletnek és a városi hősziget jelenség mértékének csökkentését segítő fejlesztések.	Bizonyos esetekben a városi hőszigetek felszámolására városrészi szintű beavatkozások szükségesek (pl. vasútállomás környéke, belváros közvetlen közelében található ipari létesítmények, illetve a Felsőváros városrész kiskereskedelmi üzleteket és szolgáltatásokat koncentráló övezete).	Z	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, Erzsébetváros, Belső Várkert, Külső Várkert
A csapadékvíz-gazdálkodás hatékonyságának növelése	A helyzetelemzés mellett a lakossági kérdőívre beérkezett válaszok is rávilágítottak, hogy a csapadékvíz-elvezetés javítására figyelmet kell szentelnie a városnak. Pápa lakóövezeteit (pl. (a Zárda utca, a Tarczy utca, a Gyár utca, a Teveli út és Külső Veszprémi út találkozási pontja, a buszpályaudvar környéke, a Bocor-városrész, a Tókert) a klímaváltozással felerősödő, hirtelen jelentkező esőzések, villámárvizek erősen veszélyeztetik. A kihívás az érintett városrészek összehangolt fejlesztésével kezelhetők.	K	Csapadékvíz-elvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében	Bocor-városrész, Alsóváros
A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése	Pápa több olyan kiterjedtnek tekinthető, városrészek életminőségét, közösségi életét, rekreációs lehetőségeit meghatározó zöldfelülettel rendelkezik, melyek közjóléti, szabadidős-közparkos funkciói, kisebb kiszolgáló infrastruktúrái fejlesztendőek. A zöldhálózati rendszer fejlesztése, bővítése kiemelten fontos a belváros környéki zöldterületek reintegrációja, Pápa „zöld tüdeje”, továbbá a Schwenzel-rét, valamint Tapolca és Tókert térségének tavai, vízfolyásmedrei rehabilitációja kapcsán. Az említettekén kívül számos más terület (pl. Öreghegy, Kis-liget) is alkalmas a bevonásra, továbbá új, gondozatlan-alulhasznosított területeket (pl. Csókáliget) is érdemes megcélózni.	Z	Városi projekt még nem került azonosításra	Külső- és Belső-Várkert, Tapolca, Schwenzel-rét, Öreghegy
Bérlakás-állomány fejlesztése	Pápa bérlakás-állományának egy jelentős része vagy a történelmi belvárosban és közvetlen környékén, vagy lakótelepi környezetben fekszik. Ezek állapota leromlott, nem vonzó lakóhely, ezért városrész-leptéki bérlakás-rehabilitációra kerülhet sor. A munkaerő bevonása érdekében megfizethető lakhatást biztosító új bérlakás tömbfejlesztések jelölhetők ki célzottan egy-egy városrészben.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, Kilián György lakótelep, Rigó lakótelep

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Kedvező körülmények kialakítása a családalapítás előtt álló fiatalok számára.	Pápa népességmegtartó képessége javításának egyik legfőbb gátja, hogy egyes városrészek kevéssé vonzóak a pápaiak és a beköltözők számára, ráadásul a ki- és elköltözők a közszolgáltatások megszervezését is megnehezítik. A fő feladat a lakófunkció megerősítése, a helyi közszolgáltatások, a magas életminőséget kínáló épített környezet (pl. játszóterek, helyi járdák, parkolók, kapcsolódó zöldfelületek) fejlesztésével kiegészülve. Cél a vonzó családbarát városrészek kialakítása, mivel Pápa 2009 és 2019 között 1100 fős vándorlási veszteséget könyvelhetett el, melynek hátterében jelentős mértékben a gyermekvállalás előtt álló fiatal generációk, illetve a kisgyermekes családok kitelepülése-elköltözése áll.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Bocsor-városrész, Felsőváros, Alsóváros, Erzsébetváros
Piaci alapú ingatlanfejlesztések ösztönzése	Pápán egyes forráskönyvek szerint akár ezer fő nagyságrendben is új munkahelyteremtő beruházások fognak lezajlani egy évtized alatt, azonban jelenleg Pápát népességmegtartást és munkaerő-megkötést és – vonzást hátráltató ingatlanpiaci helyzet jellemzi: az új építésű lakások aránya, valamint a lakásépítési engedélyek és bejelentések száma alacsony szintűek. A magántőkés ingatlanfejlesztések a város már kijelölt lakóövezeteiben ösztönzendők településrendezési és fejlesztési eszközökkel megóvva az intenzív beépítéstől a mezőgazdasági, kertes és külterületi részeket (pl. Öreghegy).	P	Városi projekt még nem került azonosításra	A beépítésre szánt kisvárosias, kertvárosias városrészekben
A város sportinfrastruktúrájának fejlesztése és karbantartása.	A beavatkozás célja a megkezdett sportvárossá válás folytatása, a kialakított sportközponti térség (Várkert, Tókert) további megerősítése, valamint további városrészek bevonása a sportos várossá válás folyamatába az iskolai testnevelés, a szabadidősport, valamint az egyesületi, illetve profi sportélet támogatása érdekében. Az eddig megvalósultakon túl további fejlesztések (pl. futballpálya öntözőrendszere, gépészeti-energetikai beruházások, tornaterem és játéktér, futópálya, öltözők, vizesblokkok felújítása, teniszközpont létesítése) szükségesek többek között a Pápai Sport Centrum, a Városi Sportcsarnok, a Spartacus Sportpálya, a Perutz Stadion, a Vasas sporttelep és a Várkertfürdő térségében, valamint a csatolt településrészekben.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Várkert, Tókert, Tapolcafő, Borsosgyőr és Kéttornyúlak

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Antiszegregációs és felzárkóztatási programok biztosítása	Negatív társadalmi folyamatok révén több helyen is kialakultak szegregátumok vagy szegregációval veszélyeztetett területek, ahol a beavatkozás elsődleges célja a komplex humán szolgáltatások és képzések elérhetővé tétele.	M	Felzárkóztató programok gyerekeknek eszközbeszerzéssel	Rigó lakótelep, Hódoskamajor, a mellékletben található Antiszegregációs Tervben nevesített városrészek
Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása	Jelentős kiterjedésű alulhasznosított, leromlott, eredetileg ipari területek húzódnak a városszövetben, melyek funkcióbővítő rehabilitációja, illetve funkcióváltása nagyban szolgálná a gazdasági diverzifikációt és a város megtartó-kiszolgáló jellegét is. E városfejlesztési tartalékterületek egy meg-megszakadó északi rozsdaovezeti zónát képeznek, amely rehabilitációja az építészeti és ipartörténeti értelemben értékes épületek megmentését, az üzemépületek többségének elbontását, kármentesítését, és új rekreációs, turisztikai funkciók, közösségi terek létrehozását jelenti.	P	Az egykori dohányzárító turisztikai célú hasznosítása A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz	Téglagyári úti részben rehabilitált terület; Erzsébetvárosi leromlott, alulhasznosított iparterület; Felsővárosi Pápai Hús és kapcsolódó üzemegységei
Turisztikai szolgáltatásfejlesztés	Pápa gazdasági diverzifikációt támogató idegenforgalmi központja az Esterházy-kastéllyal, a műemlékekben gazdag történelmi belvárossal, valamint Pápa leglátogatottabb vonzerejével, a Várkertfürdővel fémjelzett városrészi desztináció. E belvárosi, várkerti területen a vendégéjszaka-számok növelése, a szezonális enyhítése, a többnapos várossá válás, valamint a vendégkör bővítése érdekében a szolgáltatások számának és minőségének fejlesztésére van szükség (pl. szálláshelyfejlesztés, élmény- és rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése).	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, Várkert

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A meglévő gazdasági területek fejlesztése	A Pápai Ipari Park területe kulcsinfrastruktúra a város és munkaerőpiaci vonzaskörzete gazdaságának egésze számára, ahol további több mint 50 hektár hasznosítatlan terület található. A terület versenyképességének fejlesztése érdekében a parcellák komplex infrastrukturális bővítése elengedhetetlen. Egy korábbi TOP-beruházás ellenére az ipari parkban és környezetében további infrastruktúra-fejlesztésre van szükség: ide tartozik a bekötőút-építés, a meglévő közutak kapacitásának, áteresztőképességének és tengelyterhelésének javítása, a kerékpáros és közösségi közlekedési bekapcsoltság megoldása, az energetikai ellátórendszer kapacitásának növelése is.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Pápai Ipari Park
A kijelölt gazdaságfejlesztési területek kiépítése, hasznosítása	A beavatkozás a beépítésre szánt gazdasági területekre koncentráló fejlesztéseket támogatja további új, a várostól messze fekvő városrészek ipari hasznosítását elkerülve. A beavatkozás célja egy korábbi TOP-projekt folytatásaként a már kijelölt erzsébetvárosi Ipari Park II területének hasznosítása, mely többek között az önkormányzati Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. új telephelyének kialakítását, valamint további befektetésösztönzési tevékenységeket (pl. marketingtevékenységet) foglal magába.	P	A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft telephelyfejlesztése a Pápai Ipari Park területén	Pápai Ipari Park II

6.3.3. Stratégiai célkitűzéseket támogató, városi keretrendszerek fejlesztése

A cselekvési terv ezen beavatkozásai közé azok a fejlesztési elképzelések kerültek, amelyek hálózatos jellegűnek tekinthetők. Az egyes beavatkozások jellemzően se nem egyedi helyszínekben, se nem egyértelműen definiálható, jelentősebb kiterjedéssel bíró városrészekben-negyedekben gondolkodnak. A beavatkozások közös tulajdonsága, hogy azok hálózati kiterjedéssel rendelkeznek, és jellemzően egy-egy infrastrukturális hálózatra (közüzemek, közlekedési hálózatok stb.), az intézményi háló egy-egy alrendszerére (pl. óvodai oktatás) vonatkoznak. A beavatkozásokban foglalt célok az adott hálózatot alkotó szereplők, intézmények egészére vagy nagyobbik részére fogalmaz meg célokat, ezért különösen a soft elemeknél a térbeli leképeződésük másodlagos szempont (inkább az ágazat- és csoport-specifikus jelleg kerül előtérbe).

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy az egyes beavatkozási területek más kategóriába (pl. egyedi) is besorolhatóak azok karakterisztikájától, térbeliségétől, összetettségétől és jellegétől (fizikai-megfogható infrastruktúrát, létesítményt hoznak létre, vagy szellemi, állandó intézményesülés nélküli tevékenységek) függően. Minden esetben azonos név alatt, viszont az adott típustól függő, ahhoz illeszkedő tartalommal kerültek feltöltésre a táblázatok vonatkozó sorai (pl. Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása kapcsán).

Szintén kiemelendő, hogy a stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisához illeszkedően történt meg A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve 30. táblázatának módosítása. A sablon átalakításával született struktúra leírását a következő, jelen esetben a hálózatos beavatkozásokra vonatkozó táblázatokat magyarázó táblázat tartalmazza, mely összefoglalja, hogy a sablonban kért információk hol, milyen formában kapnak helyet jelen dokumentum egyes részeiben. Tartalmi jellegükből adódóan két eltérő táblázatra osztoznak a hálózatos fejlesztések: az egyik a hálózati hard („kemény” infrastruktúra-elemeket, fizikai beavatkozásokat feltételező) fejlesztéseket, a másik a soft („puha”, alapvetően nem fizikai megvalósítást eredményező, hanem szellemi, szervezési jellegű, pl. egy képzés, rendezvény) elemekkel bíró fejlesztéseket részletezi. Az átalakítás révén egy, a beavatkozási területek jobb áttekinthetőségét szolgáló, a jelenlegi részletezettségi szinten lévő fejlesztési információkhoz jobban illeszkedő rendszerezés volt előállítható.

64. táblázat: A **városi keretrendszereket** érintő beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása

Sablon szerinti oszlop	Helyen a jelen FVS dokumentumban
beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Az alábbi táblázat „Di.” oszlopában az alábbi rövidítésekkel került jelölésre a tervezési dimenzióhoz való közvetlen illeszkedés: P: prosperáló; Z: zöldülő; D: digitális; M: megtartó; K: kiszolgáló.
-	„Beavatkozási terület megnevezése” oszlopban azonosításra kerül, hogy melyik beavatkozásról van szó az adott sorban.
beavatkozás munkacíme	A stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisában arra van lehetőség, hogy a város által a már a TOP+ keretében tervezett projektek munkacíme feltüntetésre kerüljön, ez az alábbi táblázat „Városi projekt munkacíme” oszlopban történt meg. Ahol jelenleg még nem ismert kapcsolódó városi projekt, egységes a „Városi projekt még nem került azonosításra” megjegyzés került feltüntetésre.
beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	Az adott beavatkozás illeszkedését a cselekvési terv elején szerepelő „Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése” c. táblázat szemlélteti.
beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A két szempont egy cellában került kifejtésre az alábbi táblázat „Indoklás, beavatkozás célja” elnevezésű oszlopában.
a beavatkozás célja és rövid tartalma	
a hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	A már ismert városrészi leképeződések az alábbi táblázat azonos elnevezésű, utolsó oszlopában kerültek feltüntetésre.

65. táblázat: **Városi infrastrukturális keretrendszereket** érintő stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A fő környezeti paramétereket városrészek szintjén mérni képes szenzorok telepítése.	A beavatkozás célja a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos városi jelenségek (pl. levegőszennyezés, települési hőmérséklet) folyamatos nyomon követéséhez szükséges alpinfrastruktúra (szenzorok telepítése, IT-háttér kialakítása) megteremtése annak érdekében, hogy akár az egész városra kiterjedő folyamatok, kockázatok beazonosíthatók legyenek, és az adatszolgáltatás által a zöldülő városhoz kapcsolódó célok és beavatkozások hálózati szemlélettel, megfelelően kerüljenek megvalósításra (pl. hősziget-hatás csökkentése, zöldfelületi fejlesztések terén).	D Z	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
A város ivóvízellátási és szennyvízelvezetési infrastruktúrájának fejlesztése	A jó kiépítettség ellenére a város lakosságának teljeskörű ellátása érdekében olyan hálózati infrastruktúrafejlesztésekre van szükség, amelyek biztosítják a jelenleg külterületen lévő egykori majorok, cselédházak és volt gazdasági épületekhez tartozó szolgálati házak (például Pálházapuszta), zártkertes területek vízellátását és szennyvízelvezetését, továbbá egyes belvárosközeli és külvárosi területeken a csapadékvíz- és a szennyvízcsatornák elválasztását.	K	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros (Tapolca sétány, Ady Endre sétány környéke), Öreghegy, Kishegy, Törzsökhegy
A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése	Az elmúlt években kezdett kialakulni egy városi parkgyűrű az Erzsébet ligettől a Schwenzel-rétig és Külső-Várkertig, azonban a rendszer fragmentációjából és túlzott egyközpontúságából adódóan egyrészt ez a hálózat tovább erősítendő, másrészt lényeges a belvárosi és külvárosi, illetve külterületi zöldfelületek funkcionális és ökológiai összekapcsolása, zöld korridorok, lineáris parkok kialakítása. Az ökológiai hálózat ökológiai folyosójában lévő patak-menti gyepes területeken, erdőkben, legelőkön és szántókon, a területek használatának és beépítésének ökológiai szempontú korlátozása biztosíthatja a rendszer folyamatosságát egyúttal lehetőséget teremthet a természeti területek, erdőterületek bővítésére, fejlesztésére is.	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Teveli úti parkerdő (54ha), Kisliget (1ha), Csengő-park (0,5 ha), Csengettyű-park (1ha) zöldfelületi és közösségi célú kialakítása/felújítása, Tapolca és Bakony-ér mente

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A városi közműveket érintő problémák figyelembevételével a releváns területen a közmű-működtetés szenzoros követésének kiépítése.	A szenzoros követés kiépítését indokolja, hogy a környezeti állapot feltárását, a problémák azonosítását jelenleg környezeti jellemzők mérését szolgáló szenzorok – az illegális hulladéklerakás felszámolását segítő kamerarendszeren kívül – nem segítik a városban. A közmű-működtetés szenzoros követése biztosításával a zöld átállás, a fenntartható, erőforráshatékony gazdálkodás, valamint a környezeti kockázatok és terhelések csökkentése is megvalósíthatóvá válna a város egész hálózatára kiterjedően.	D K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Digitális szolgáltatásokhoz szükséges eszközbeszerzés az önkormányzathoz kapcsolódó intézményekben.	Az önkormányzati, illetve a közfeladatokat ellátó intézményhálózat szinte egészében folyamatos az igény az eszközpark fejlesztésére ideértve többek között a Wi-Fi hálózatot, a routereket, a biztonsági háttértárat, valamint az oktatási segédeszközöket, okos taneszközöket (pl. digitális táblák, projektorok, táblagépek és laptopok). Támogatandó az önkormányzati ügyintézés és a kommunikáció további digitalizációja, továbbá kiemelt figyelmet fordít a beavatkozás a szociális és egészségügyi intézményekre, az azokat használókra. A fejlesztések révén magasabb színvonalú és jobb elérhetőségű, hatékonyabb ügyintézés és szolgáltatásnyújtás valósulhat meg,	D	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Energetikai és hírközlési rendszerek korszerűsítése, fejlesztése	A beavatkozás egyrészt abból indul ki, hogy az energiagazdálkodás kritikus pontja a villamosenergia-hálózat, mivel egyetlen betáplálási ponttal rendelkezik a város, és Pápa áramellátási kapacitása korlátot jelenthet a jövőbeli iparfejlesztések számára. A beavatkozás másrészt reagál a hírközlés terén arra, hogy a térítésmentes közterületi Wi-Fi-hálózat csak a belváros egyes területein érhető el, annak fejlesztése a belváros más részein és a város frekvenciált részein elsősorban a városlakók tájékoztatása végett és turisztikai célból indokolt.	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Fenntartható közlekedés kialakítása	A beavatkozás az alacsony vagy zero kibocsátású, közlekedésből származó környezeti ártalmakat és forgalmi konfliktusokat csökkentő közlekedési rendszer kialakítását támogatja. Támogatandó az önkormányzati elektromos/környezetbarát gépjárműállomány bővítése, egy sharing-rendszer kialakítása, továbbá ösztönözni kell a jelenleg nem alkalmazott digitális megoldásokat a közúti közlekedési rendszerek menedzselésében (forgalomszámlálás, forgalomirányítás és parkolás tekintetében).	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Fizikailag kiterjedt és elérhető infrastruktúrák kialakítása, amelyekre helyileg szükséges és hasznos programok, alkalmazások, szolgáltatások vagy eszközök építhetők.	Az okos város modell alapját képező infrastruktúrák kiépítése még nagyon kezdeti stádiumban van a városban, digitális épületüzemeltetési és egyéb adatalapú, szenzoros rendszereket nem alkalmaz önkormányzat. A beavatkozás olyan horizontális infrastruktúrák (közmuvelendések, szélessávú internetkapcsolatot biztosító infrastruktúrák, illetve hálózatba kapcsolt rendszerek, mint pl. a közvilágítás) kiépítésére irányul, melyek által gyűjtött adatok és a hozzájuk kapcsolt eszközök számos innováció és fejlesztés alapját képezhetik városszerte.	D K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Gyalogos- és kerékpárosbarát város kialakítása	A beavatkozás keretében folytatni javasolt a folyamatosan bővülő kerékpáros hálózat rendszerszintű kialakítását, az egyes elemek és városrészek közti összeköttetések kiépítését (pl. a csatolt településrészek jobb bekapcsolásával), de emellett az egyéb, kerékpárosokat támogató infrastruktúra (pl. tározók, szervizpontok) gyenge kiépítettségére, valamint a közösségi kerékpárrendszer hiányára is szükséges reagálni. A gyalogosbarát tétellel kapcsolatosan kiemelendő, hogy a lakossági felmérés alapján a járdák jelenlegi állapota (burkolati minősége, akadálymentesítése, vakvezető sávval, hangos-tájékoztatóval, vagy tapintható információval ellátása) kedvezőtlen különösen Erzsébetváros, a Csáky utca, a Petőfi utca, valamint a csatolt településrészek vonatkozásában. A fejlesztések eredményeképp csökkenni fog az egyéni motorizált közlekedés részaránya, illetve a személyi sérüléssel járó balesetek száma.	Z K	A városi kerékpárúthálózat fejlesztése (tartaléklistás projekt)	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Kísérleti pilot-projekt indítása valamely okos technológia alkalmazására (közvilágítási rendszer, kamerarendszer, közlekedésszervezés, applikáció alfa verziója).	Az okos és digitális várossá válást támogató beavatkozás abból indul ki, hogy egyes helyi városüzemeltetési, közszolgáltatási területeken a megkezdett fejlesztések, elképzelések konkretizálhatók, végrehajthatók. Támogatást élvez a város teljes közvilágítási rendszerének átalakítása, melynek során az elavult, régi lámpatestek helyett olyan okos LED-technológia kerül alkalmazásra, amely a nagyobb energiahatékonyság mellett, az igényekhez alkalmazkodni képes fényerő szabályozást is lehetővé teszi. Szintén támogatandó egy közbiztonságot, forgalmi helyzetet és hulladéklerakást is figyelő kamerarendszer kialakítása, továbbá az új önkormányzati honlap smart felületének feltöltése, valamint egy komplex városi applikáció fejlesztése is.	D K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Közbiztonság fejlesztése	A város életminőségén keresztül annak megtartó jellegét is befolyásoló közbiztonság egy tartósan javítandó tématerület a városban, amelynek érdekében a még lefedetlen köztereket térfigyelő kamerák hálózatával szükséges ellátni. A lakossági kérdőív eredményei is ezt igazolják, tekintve, hogy sötétedés után a városközpont közbiztonságával a helybéliek csak közepesen elégedettek (ötös skálán átlagosan 3,34 pont), és a megfogalmazott javaslatok között többször szerepelt a kamerarendszer lefedettségi területének növelése.	M K	Városi projekt még nem került azonosításra	Belváros, egyes rosszabb közbiztonságú városrészek
Közösségi közlekedés fejlesztése	Az utastájékoztatás terén a város helyi megállóiban a pályaudvart leszámítva csak kinyomtatott menetrend áll rendelkezésre, miközben a buszpályaudvaron vakvezető sáv, tapintható információ, jelnyelvi segítség nem biztosított a rászorulóknak számára. A lakossági kérdőívre beérkezett válaszok elmarasztalják a helyi közlekedési rendszert: az elégedettség szint az ötfokozatú skálán nem éri el a 3 pontot (járatsűrűség: 2,73 pont; lefedettség: 2,72 pont). A beavatkozás révén megállítható, vagy legalább lassítható az egyéni és magasabb környezetterhelést okozó közlekedés térnyerése, a buszközlekedés csökkenő utasforgalma.	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Közúti és vasúti vonalas infrastruktúra fejlesztése	A városon belüli szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés, a gyorsabb, költséghatékonyabb megközelítés, valamint a város életminősége és versenyképessége miatt is lényeges a város több térségének közlekedésiinfrastruktúra-fejlesztése, különösen annak fényében, hogy a személygépkocsik száma folyamatosan növekszik, a városok belüli utak szűkek és áteresztő-képességük gyenge, ami forgalmi torlódásokat eredményez, továbbá nincsenek intermodális kapcsolatok, kevés a P+R parkoló. A 2022-es lakossági felmérés alapján az utak állapotát és biztonságosságát kedvezőtlennek ítélik a helybéliek: az öt fokozatú skálán a város útjainak minőségét alacsonyra (2,64 pont) értékelték, jelentős problémaként nevesítve a keleti elkerülő hiányát és a Somlai út – Batthyány út kereszteződésének balesetveszélyességét.	K	Somlai-Batthyány utca lámpás kereszteződés kiépítése	Összes városrész érintett

66. táblázat: **Városi szervezeti működési keretrendszereket** érintő stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A digitális megoldások és készségek fejlesztése	Az infrastrukturális-technológiai fejlesztéseken túl humánerőforrás fókusszal legalább ennyire fontos a digitális megoldások értő használatának ösztönzése. A közszolgáltatásokhoz és a munkaerőpiachoz való jobb hozzáférés, valamint a lakosság tagjainak digitális eszközök készségszintű használatának elsajátítása érdekében digitális eszközökre és készségfejlesztési alkalmakra van szükség.	D P	Digitalizáció mindenkinek!	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
A helyi gazdaság digitális fejlesztése (A kis- és középvállalkozások támogatása a digitális átállásban (humánerőforrás fejlesztés, pályázati mentorálás stb.))	A gazdasági diverzifikáció egyik fontos eleme lehet a digitális gazdaság fejlesztése, jelenleg azonban digitális szolgáltatásokat kínáló, illetve innovatív digitális technológiákat alkalmazó cégek nem működnek a városban, és a digitális átálláshoz szükséges kompetenciák is hiányoznak a helyi kis- és középvállalkozások körében. A helyi gazdaság innovációs potenciálja növelése alapvetően a kis- és középvállalkozások támogatásával, többek között digitális tudásbővítési akciókkal, pályázati mentorálással valósulhat meg.	D P	Digitalizáció mindenkinek!	Gazdasági és vállalkozásfejlesztést végző városi szereplők telephelyei
A közadatvagyon és hasznosítási lehetőségeinek felmérése, feltételeinek kidolgozása és megszervezése az üzleti és civil szféra bevonásával.	Jelenleg nem biztosított az önkormányzat saját és intézményeinek hatáskörében, illetve a városi szolgáltatóknál keletkező adatok tudatos, tervezett menedzsmentje, illetve vonatkozó tervvel, adatstratégiával nem rendelkezik a város. A beavatkozás a város működésének valamennyi szegmensében keletkező adat integrált menedzsmentrendszerének kialakítására irányul, beleértve az adatok strukturált nyilvántartását, összeköttetését, célzott felhasználását és az adatvédelmet.	D	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett, különösen az önkormányzati tulajdonú/fenntartású intézmények
Át- és továbbképzési programok szervezése	A beavatkozás arra reagál, hogy Pápa gazdasági növekedésének egyik legfőbb gátja a szakképzett, illetve magasabban kvalifikált munkaerő hiánya, miközben a gazdasági szerkezetváltás egyik nagy kérdése, sikerül-e a leépülő szektorok helyett a magasabb hozzáadott értéket előállító, prosperáló járműipari és egyéb tevékenységek terén alkalmazni a munkavállalókat. A képzettség növelése a foglalkoztathatóság növelését, a munkaerőpiaci reintegrációt is szolgálja, és képes lehet befektetőket vonzani versenyképesebb szektorokba, ezért támogatandók az alacsonyan képzettek, illetve versenyképtelen szakmával rendelkezők célzott, vállalati igényekhez igazított továbbképzési, átképzési programjai.	M P	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Beszállítói hálózatok fejlesztése, beszállítóvá válás támogatása	Pápán a járműipari beszállítók a legnagyobb foglalkoztatók, közvetetten közel négyezer ember megélhetéséért felelnek, míg a Pápai Hús, mint legnagyobb élelmiszeripari cég a beszállító partnerei révén mintegy 1 800-2 000 környékbeli lakosnak biztosít jövedelmet. A beavatkozás keretében az egész város vállalkozói szférájára kiterjedően támogatandó a nagyvállalatok és velük együttműködő KKV szektor beszállítói hálózatosodása, a kisebb cégek számára szükséges készségek fejlesztése, üzleti ismeretek átadása.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Civil szervezetek és nonprofit szervezetek támogatása	A civil szervezetek, az egyházak és más, a politikai-gazdasági életen túlmutató helyi szerveződések közösségteremtő, identitást meghatározó, a város életében tenni akaró munkája elismerésre méltó, és anyagilag is támogatandó, erősítve a társadalmi szolidaritást. Számos, a nehéz életkörülmények között élők megsegítését, valamint a társadalmi konfliktusokat enyhítő szervezet működik a városban, melyek megismertetése a tágabb közösséggel, tevékenységeinek bemutatása fontos a helyi lakosság véleménye alapján is.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
A digitális megoldások és készségek fejlesztése.	Pápa társadalmában a romák, a mélyszegénységben élők és az idősek alkotják azokat a csoportokat, melyek esélyegyenlőségét célzott digitális készségfejlesztési programokkal szükséges támogatni a város több pontján (pl. Csillag-Cserhaj Szolgáltatóház és Csillag Szolgáltatópont, önkormányzati fenntartású Idősek Otthona, Idősek Klubja). A megkezdett készség- és kompetenciafejlesztési, oktatási tevékenységek (pl. NYITOK program keretében) folytatandók, kibővítenedők.	M	Digitalizáció mindenkinek!	Összes városrész érintett

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Egészségügyi és szociális humánerőforrás fejlesztése	A város megtartó-képességének egyik záloga, hogy ne pusztán az infrastruktúra álljon rendelkezésre mindenki számára elérhető módon, hanem az ellátásbiztonság érdekében a megfelelően képzett egészségügyi és szociális szférában dolgozó munkaerő is. A védőnők számára nyújtott továbbképzési, szakmai konzultációs alkalmak szervezésén túl a beavatkozás keretében a háziorvosi praxisok betöltését és az orvoshiány mérséklését szolgáló tevékenységek (pl. letelepedési támogatás) kapnak helyet.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Önkormányzati kezelésű szervezetek alkalmazottai: PVÖ Egészségügyi Alapellátási Intézete, PVÖ Egyesített Szociális Intézménye, PVÖ Egyesített Szociális Intézménye, PVÖ Egészségügyi Alapellátási Intézete
Innováció ösztönzése a gazdaságban	Az innovációs kapacitások alacsony szintje az egyik legmeghatározóbb versenyképességi hátrány Pápa gazdasága számára: alacsony szintű a kutatás-fejlesztési költség, a K+F+I egy-egy vállalat néhány termelési folyamatára, termékére korlátozódik jellemzően, gyengének mondható innovációs ökoszisztéma, kiépítetlenek az innovációs kapacitások, felsőoktatási és ipari kapcsolatok, az innovatív vállalkozások szinte teljes hiánya jellemző, különösen a KKV szektor tekintetében. A hozzáadott érték növelése érdekében a tudástranszfer és tudáshasznosítás kapacitásai, az innovációk gyártástechnológiai és termelészervezési alkalmazása javasolt.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Összes városrész érintett
Környezeti nevelés eszköz- és intézményrendszerének fejlesztése	A környezeti nevelés fejlesztése keretében a pontszerű infrastruktúrafejlesztéseken túl érdemes ún. ovikert programokat indítani az összes óvodában, illetve olyan kezdeményezéseket, amelyek egy-egy fenntarthatósági témában hálózatba szervezik az oktatási-nevelési intézményeket (pl. hulladékcsökkentés hete kapcsán).	Z K	Városi projekt még nem került azonosításra	Pápai Városi Óvodák intézményei

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Kulturális programkínálat fejlesztése	A város ugyan összességében pezsgőnek mondható kulturális élettel rendelkezik, azonban a megtartó várossá válás érdekében a kulturális programkínálat célzott további fejlesztésére van szükség, mivel kevés az igazán nagy látogatószámot vonzó rendezvény, és szűkösek az Y és különösen a Z generációt megszólító programok – utóbbit a lakosság körében végzett kérdőíves eredménye is alátámasztja. Támogatandó a fiatalokat célzó, a szabadidő kulturált eltöltését szolgáló programok szervezése, továbbá a közművelődési intézmények programjainak kihelyezett és digitális felületeken való megjelentetése.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	A város kulturális intézményrendszere, kiemelt közösségi terei, közterületei
Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása	Ellentétben több más magyarországi várossal és versenytárral, Pápa még nem rendelkezik koherens munkaerőpiaci városmarketinggel, mely szélesebb körben megismertetné a városban történő munkavállalás lehetőségeit, előnyeit. A város prosperitása szempontjából elengedhetetlen a fokozódó munkaerőhiányra reagálva vonzóvá tenni a Pápán kívüli munkaerő számára is a városban történő foglalkoztatást és lakhatást.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Gazdasági területek, Ipari Park I és Ipari Park II
Munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat	A szakképzett munkaerő fokozódó hiánya alapjaiban ássa alá a vállalatok prosperitását, miközben a település versenyképes oktatási intézményeiben végzett diákok a tanulmányaikhoz jobban illeszkedő állást sok esetben csak más városokban találnak, ezért a képzési kínálat bővítésére, átalakítására, új, innovatív képzési formákra van szükség. Többek között itt kap helyet a Kisalföldi ASZC Batthyány Lajos Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium profilbővítése, szakképzésének fejlesztése a kertészeti képzés irányába, valamint a Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és EGYMI szakiskolai képzésének további fejlesztése.	M P	Városi projekt még nem került azonosításra	Oktatási és képzési intézmények a városban

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Oktatási-nevelési humán erőforrás fejlesztése	Az általános iskolában dolgozó főállású pedagógusok száma fokozatosan csökken, az erősödő pedagógushiány jellemző, ezért a szakmai (tovább)képzések szükségessége merül fel az oktatás minden szintjén. Az önkormányzat kompetenciájából eredően elsősorban a szintén hiánnyal küzdő óvodák állománya, valamint a gyógypedagógusi, hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó szakemberek képzésének megszervezése állhat a beavatkozás célpontjában.	M	Városi projekt még nem került azonosításra	Oktatási-nevelési intézmények
Takarékos energiahasználat népszerűsítése	A városban növekszik az energiafelhasználás, a villamosenergia-fogyasztás. Azzal párhuzamosan, hogy energetikailag korszerűsítik az egyes közintézményeket, szintén lényeges az energiahatékony, környezetkímélő megoldások, a zöldenergia-használat oktatási-nevelési programokon, kampányokon keresztül történő ösztönzése a fiatal generációra fókuszálva. Ezáltal növelhető egyéni szinten is a megújuló aránya, a fenntarthatóság elvének jobb érvényesülése, továbbá a levegőszennyezettség és az energiaköltség csökkenthető.	Z	Városi projekt még nem került azonosításra	Köznevelési intézmények, közművelődési szervezetek
Turisztikai szolgáltatásfejlesztés	A fentebb részletezett pontszerű és hard hálózatos fejlesztéseket kiegészítve lényeges a turisztikai desztinációfejlesztéshez elengedhetetlen a gyógy- és wellness szolgáltatások, kerékpáros szolgáltatások hálózati szemléletű támogatása, de applikáció- és honlap-fejlesztés, marketingtevékenység, arculatépítés, tanulmányutak pápai megszervezése is helyet kaphat a gazdasági diverzifikáció jegyében.	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Turisztikai szolgáltatók telephelyei
Új vállalkozások létrehozásának, betelepülésének ösztönzése, befektetésösztönzés	A beavatkozás egyrészt reagál az egyoldalú gazdaságszerkezetre, ezért célja ennek oldása új és/vagy eltérő profilú vállalkozások (kiemelten generációváltó vagy ifjú vállalkozókat tömörítő) betelepülésének, fejlődésének ösztönzése révén, komplex gazdaságfejlesztési szolgáltatások által. Kiemelt cél az új Ipari Park II betelepítését szolgáló befektetés-ösztönző tevékenységek megvalósítása (pl. üzleti marketing, üzletember találkozók szervezése, digitális adatbázis építése).	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Ipari Park I, Ipari Park II, egyéb gazdasági területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Városi projekt munkacíme	Városrészi leképeződés
Üzleti hálózatosodás ösztönzése	Pápa gazdaságáért felelős önkormányzati szereplők felismerték, hogy az üzleti életben nagy szerepe van a személyes kapcsolatoknak, ezért számos személyes tárgyaláson, üzletember találkozón vettek már részt az ipari park és a város nyújtotta lehetőségek ismertetése végett. Az önkormányzat elkötelezett a különböző kapcsolattartási események folytatása, megszervezése mellett (pl. gazdasági társaságok fóruma).	P	Városi projekt még nem került azonosításra	Ipari Park I, Ipari Park II, egyéb gazdasági területek

6.4. Városterégi szintű beavatkozási területek részletezése

6.4.1. Stratégiai célkitűzésekkel rendelkező térségi bevonással megvalósítható egyedi projektek

A beavatkozási rendszerben térségi szintű egyedi projekt nem került azonosításra.

6.4.2. Átfogó stratégiai megalapozottságú **térségi keretrendszerek** fejlesztése

A cselekvési terv ezen beavatkozásai közé azok a fejlesztési elképzelések kerültek, amelyek kifejezetten térségi besorolásúnak tekinthetők. Olyan beavatkozások kerültek ide, amelyek Pápa közigazgatási határán túlnyúló, Pápát és várostérségét együttesen kívánják fejleszteni. A beavatkozások alapvetően Pápa egész területét, valamint funkcionális vonzáskörzetét célozzák, és több településre kiterjedő hatással bírnak. Jellemzően olyan hálózatok vagy szervezetek fejlesztéséről van szó, amelyeknél a központi város, Pápa és a környező településállomány csak közösen, összehangolt módon kezelhető.

Fontos megemlíteni ugyanakkor, hogy az egyes beavatkozási területek más kategóriába (pl. egyedi) is besorolhatóak azok karakterisztikájától, térbeliségétől, összetettségétől és jellegétől (fizikai-megfogható infrastruktúrát, létesítményt hoznak létre, vagy szellemi, állandó intézményesülés nélküli tevékenységek) függően. Minden esetben azonos név alatt, viszont az adott típustól függő, ahhoz illeszkedő tartalommal kerültek feltöltésre a táblázatok vonatkozó sorai (pl. Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása kapcsán).

Szintén kiemелendő, hogy a stratégiai menedzsment ciklus jelenlegi fázisához illeszkedően történt meg A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve 32. táblázatának módosítása. A sablon átalakításával született struktúra leírását a következő, jelen esetben a térségi beavatkozásokra vonatkozó táblázatokat magyarázó táblázat tartalmazza, mely összefoglalja, hogy a sablonban kért információk hol, milyen formában kapnak helyet jelen dokumentum egyes részeiben. Két táblázat kap helyet: egy a hálózatos infrastrukturális, egy pedig a térségi szervezeti beavatkozásokat foglalja össze. Az átalakítás révén egy, a beavatkozási területek jobb áttekinthetőségét szolgáló, a jelenlegi részletezettségi szinten lévő fejlesztési információkhoz jobban illeszkedő rendszerezés volt előállítható.

67. táblázat: A **térségi keretrendszerekre** irányuló beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása

Sablon szerinti oszlop	Helyen a jelen FVS dokumentumban
beavatkozás tematikus fókusza	A beavatkozás tematikus fókuszát a tervezési dimenzió megadásával mutatja. Az alábbi táblázat „Di.” oszlopában az alábbi rövidítésekkel került jelölésre a tervezési dimenzióhoz való közvetlen illeszkedés: P: prosperáló; Z: zöldülő; D: digitális; M: megtartó; K: kiszolgáló.
beavatkozás munkacíme	Az alábbi táblázat „Beavatkozási terület megnevezése” oszlopban azonosításra kerül, hogy melyik beavatkozásról van szó az adott sorban.
illeszkedése a megyei program céljaihoz	Az alábbi táblázat „Megyei illeszkedés” oszlopa tartalmazza az erre vonatkozó rövid információt. A megyei fejlesztési elképzelések részletezése a helyzetfeltárás vonatkozó fejezeteiben, a javasolt beavatkozási területekkel való szinergiájuk pedig a stratégiai munkarész vonatkozó fejezetében található meg részletesebben.
illeszkedése az FVS céljaihoz	Az adott beavatkozás illeszkedését a cselekvési terv elején szerepelő „Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése” c. táblázat szemlélteti.
a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	Az alábbi táblázat „Indoklás, beavatkozás célja” elnevezésű oszlopában kerül kifejtésre.
minden érintett településen elvégzett fejlesztési tevékenységek	A térségi hálózatos beavatkozások jellege és kidolgozottsági szintje miatt ezeket a szempontokat a „Térségi leképeződés” oszlopban összegeztük.
egyedi tevékenységek és azok gazdái (település, konkrét szereplő)	
hatások és a hatásokban érintett települések köre	
koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	

68. táblázat: A **térségi infrastrukturális keretrendszereket** érintő stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Megyei illeszkedés	Térségi leképeződés
Közúti és vasúti vonalas infrastruktúra fejlesztése	A város versenyképességét, különösen gazdasági prosperitását és funkcionális kínálatot alapvetően befolyásolja a városhatáron átnyúló főutak és vasútvonalak által meghatározott nagytérségi bekapcsoltság. Pápát elkerülik a legnagyobb forgalmú fő transzeurópai útvonalak, így kulcsfontosságú a város területi tőkájének kamatoztatása terén, hogy területileg összehangolt módon hogyan sikerül fekvését előnnyé változtatni a tágabb, Győr, Szombathely és Veszprém által közrefogott régióban. Pápa járás- és vonzásközponti szerepének megerősítése is megköveteli a településhatáron átnyúló térszemléletet a közlekedésszervezésben. Az elérhetőség terén kulcsmomentum, hogy kivitelezési fázisba került az M83-as gyorsforgalmi út építése. Az M83-as megépülése tovább fogja erősíteni Győr és Pápa társadalmi-gazdasági integrációját, de a MÁV 10-es számú, Pápát Győrrel és Celldömölkkel összekötő vasútvonalának korszerűsítése, villamosítása is területi összehangolást igényel.	K	Mind Veszprém megye Területfejlesztési Kon koncepciója (továbbiakban VTK), mind a megye Területrendezési Terve (VTrT) több olyan megyei közúti és vasúti közlekedési fejlesztést tartalmaz, melyek érintik a város térségét (pl. R83, 832., 836., 861. sz. főutak; Csorna-Marcaltó-Pápa vasúti viszonylat fejlesztése).	Főbb térségi összekapcsoltságot, nagytérségi elérhetőséget befolyásoló elemek: 83-as főút fejlesztése; MÁV 10-es számú, Pápát Győrrel és Celldömölkkel összekötő vasútvonalának korszerűsítése, villamosítása. Pápa elérhetőségét és közlekedés-fölrajzi fekvését alapvetően a várostól számított 60 perces időtávolságon belüli közlekedési hálózat és annak fejlesztése határozza meg.

69. táblázat: A **térségi szervezeti működési keretrendszereket** érintő stratégiai beavatkozási területek

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Megyei illeszkedés	Térségi leképeződés
Fejlesztések várostérségi koordinációja	Pápát népességi súlya, gazdasági teljesítménye és funkciógazdagsága a Kisalföld déli részét alkotó térség központi településévé teszi, teljes körű középfokú és részleges felsőfokú ellátást biztosítva a kb. 60 ezer főre tehető elsődleges vonzáskörzete számára. Pápa városfejlődése sikeresen és hatékonyan csak egy, a környező településhálózati viszonyrendszereket értő módon képzelhető el. Több olyan funkció, infrastruktúra és szolgáltatási kínálat létezik, ami várostérségi szintű fejlesztési és rendezési tevékenységeket igényel ideértve a közösségi közlekedést, vagy Pápa foglalkoztatási, oktatási, rekreációs és sport vonzáskörzetét.	Z D M K P	A VTK több esetben is kiemeli Pápa kiemelkedő térszerkezeti jelentőségét, éppen ezért elengedhetetlennek tartja, hogy fejlesztései a térségére pozitív hatást kisugárzó módon valósítsa meg. A VTTrT a Pápai járást együtt tervezendő térségként azonosítja.	A Területi lehatárolás című fejezetben foglalt vonzáskörzet típusok a meghatározó, figyelembe veendő területi keretrendszerek Pápa és térsége területileg integrált, összehangolt fejlesztése terén. Olyan fejlesztési és rendezési ügyeket taglaló platformok képzelhetőek el, amelyek Pápa 60 perces időtávolságon belüli vonzásterében fekvő települési önkormányzatokkal együttműködésben kerülnek kialakításra.
Munkaerő-beáramlást erősítő infrastruktúra és marketing kialakítása	Pápa versenyképessége és gazdaságának prosperitása jelentős mértékben munkaerővonzó képességétől függ. A várostérségben azonban véges a még bevonható munkaerő, illetve nagy a verseny az egyes piaci és közszereplők között a munkaerőhiány elleni küzdelemben. Pápa képes lehet járása, valamint a szomszédos Devecseri és Celldömölki járárok számára is kiemelt foglalkoztatási központként működni, viszont több más magyarországi várossal ellentétben nem rendelkezik koherens munkaerőpiaci városmarketinggel, mely szélesebb körben megismertetné a városban történő munkavállalás lehetőségeit, előnyeit.	P	A VK megállapítja, hogy a gazdaság fejlesztéséhez elengedhetetlen a képzett munkaerő biztosítása, letelepítése, lakhatási feltételek megteremtése (munkásszálló).	A Pápa foglalkoztatási vonzáskörzetei című ábrán látható foglalkoztatási vonzáskörzetbe tartozó területen működő munkáltatók és munkavállalók, képzőintézmények, releváns önkormányzati, kormányhivatali, állami szereplők bevonásával képzelhető el beleértve a térségben megszervezett foglalkoztatási paktumszervezeteket is.

Beavatkozási terület megnevezése	Indoklás, beavatkozás célja	Di.	Megyei illeszkedés	Térségi leképeződés
Munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat	Pápa egy valódi iskolaváros, mely középfokú oktatási intézményeinek köszönhetően a tágabb vonzáskörzet lakosságát is ellátja, központi városként szoros térkapcsolatokat kialakítva a környező településekkel. Ugyanakkor Pápa prosperálása és népességmegtartó-képessége nagymértékben a képzési kínálat térségi koordinációjától függ a kvalifikált munkaerő biztosítása végett.	P M	A VK szerint Veszprém megye fejlődésének – versenyképessége javításának - lényegi feltétele a korszerű gyakorlati tudást biztosító képzés és szakképzés fejlesztése, a kreatív térségi társadalom kialakítása.	A Pápa foglalkoztatási vonzáskörzetei, illetve a Pápa oktatási vonzáskörzete ábrán látható foglalkoztatási vonzáskörzetbe tartozó települések főbb munkaerőpiaci és oktatási szereplői a lehetséges kiemelt partnerek.

6.5. Stratégia együttműködési menetrendek

6.5.1. Zöld átállás menetrend

6.5.1.1. A város jelenlegi zöld stratégiái

A fejezetben bemutatásra kerülnek a városi zöld átállást meghatározó hatályban levő stratégiai és akciótervi dokumentumok, amelyek magukban foglalják az elmúlt 5-7 évben történt zöld, energetikai, klímaalkalmazkodást segítő intézkedéseket és beavatkozásokat. A bemutatott dokumentumokban megjelennek a zöld szempontok érvényesítésének városi eszközei, illetve a vizsgált indikátorok.

70. táblázat: A városi zöld átállást meghatározó hatályban levő stratégiai és akciótervi dokumentumok

Dokumentum megnevezése	Időtáv	Stratégiai célok, vállalások
Pápa Város Környezetvédelmi Programja	2018-2022	A dokumentumban általános környezetvédelmi célok és a célállapotok eléréséhez szükséges intézkedések kerülnek azonosításra. A célok irányába való haladást, azok sikerességét mérő indikátorokat nem nevez meg a dokumentum. A levegőtisztaság-védelem terén a város levegőminőségének felmérését tűzi ki célul, illetve intézkedési javaslatokat fogalmaz meg a levegő állapotának javítására (nem motorizált és közösségi közlekedés, háztartások energiahatékonyságának növelése). A vízvédelemre vonatkozóan a vízfogyasztás mérséklését, a lehulló csapadékvíz gyűjtését és felhasználását, és a mezőgazdasági eredetű szennyezések megakadályozását célozza meg. A földtani közeg és talaj témakörére vonatkozóan az illegális hulladéklerakók felszámolása, a komposztálható hulladékok gyűjtése és a környezeti kárbejelentő portál működtetése célok kerülnek megnevezésre. A táj- és természeti értékek védelmét illetően a további beépítés megelőzése, a természeti értékek védelmének fenntartása és erősítése, a természetvédelmi területek kezelése, a fenntartható turizmus támogatása és az invazív fajok terjedésének megelőzése célokat nevesíti a Program. A zöldfelület-gazdálkodásra vonatkozóan a zöldterületek gondozását, a fasorok védelmét és köztisztasági akciók szervezését nevesíti. Az épített értékek védelme, a lakótelepek rehabilitációja, az önkormányzati bérlet állomány fejlesztése szintén említésre kerülnek.

Dokumentum megnevezése	Időtáv	Stratégiai célok, vállalások
		A hulladékgazdálkodást illetően a szelektív hulladékgyűjtés támogatása, az illegális hulladéklerakás felszámolása, valamint a zöldhulladék és építési törmelékek gyűjtése célok állnak a Program középpontjában. A Program az energiagazdálkodás fejlesztésére is kitér, amelyet a megújuló energiaforrások részarányának növelésével, a közösségi, kerékpáros és gyalogos közlekedés fejlesztésével, valamint az épített környezet energiahatékonyságának fokozásával kíván elérni.
Pápa Város Településszerkezeti Terve	2019	Önkormányzati határozattal jóváhagyva meghatározza a város területhasználati rendszerét, így erős hatással van a beépített területek és a zöldfelületek jövőbeli alakítására.
Fenntartható Energia- és Klímaakcióterv (SECAP)	2019	A dokumentumban foglaltak szerint a város a kibocsátásleltárban közölt összes szén-dioxid-kibocsátási érték 40%-kal való csökkentését vállalja 2030-ig, amelyhez kapcsolódóan az energiahatékonyság növelését, a tudatosság erősítését, a káros emissziók csökkentését, a pályázati forrásokhoz való könnyebb hozzáférés biztosítását, a megújuló energiaforrások részarányának növelését, illetve további energiatudatos fejlesztések, programok (pl. smart city program) megalapozását tűzi ki célul. Ahhoz, hogy az akciótervben megfogalmazott javaslatok, intézkedések megvalósuljanak, a végrehajtás folyamatos nyomon követését biztosító teljesítmény indikátorok évi felülvizsgálatát javasolja az akcióterv. Az akciótervben nevesített indikátorok a következők: • Az intézmények teljes (és fajlagos) villamosenergia-fogyasztása kWh/m²/év • Az intézmények teljes hőfelhasználása és ennek átlaghőmérséklettel korrigált értéke MWh/év • Az intézményekben (átlaghőmérséklettel korrigált) felhasznált földgáz mennyisége évenként m³/év illetve MWh/év • Lakossági földgáz mennyisége és változása évenként, és ennek átlag hőmérséklettel korrigált értéke m³/év illetve MWh/év (KSH nyomán) • Megújuló energiaforrásokat hasznosító erőművek beépített kapacitása MW • Megújulóból előállított villamosenergia mennyisége MWh • Megújulóból előállított hőenergia mennyisége MWh • Kerékpárutak hossza és változása km, km/év • Közvilágítás fogyasztása MWh/év • Önkormányzati flotta futásteljesítménye, teljes és fajlagos fogyasztása liter/év vagy MWh/év. • Több ponton forgalomszámlálás, átmenő járművek száma, db/nap – éves változás követése.

Dokumentum megnevezése	Időtáv	Stratégiai célok, vállalások
		- A fentiekből a kalkulált éves CO₂, illetve ÜHG kibocsátás (tonna), és a csökkenés nagysága a bázisévihez képest (tonna és %). - Önkormányzat által megjelentetett energetikai tájékoztató anyagok száma, db - Energetikai rendezvények száma, látogatottsága db és fő.
Pápa Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája	2015-2020	Az elmúlt 7 évben tervezett zöld, energetikai, klímaalkalmazkodást segítő intézkedések és beavatkozások megismerése szempontjából releváns dokumentum. Az ITS középtávú céljai közül a K2- Közlekedésfejlesztés, a városi infrastruktúra fejlesztése és rekonstrukciója és a K3 - Városi zöldfelületek rekonstrukciója, új zöldfelületek létesítése tematikus célok szorosan kapcsolódnak a zöld átállás sikerességéhez. A K2 tematikus cél keretei között az illegális hulladéklerakók megszüntetése, a szennyvíztisztítás fejlesztése, P+R parkolók kialakítása és a környezetbarát tömegközlekedés fejlesztése, a kerékpáros közlekedés és turizmus erősítése, elkerülő út építése beavatkozások azonosíthatók, mint a zöld átállást támogató beavatkozások. A kapcsolódó indikátorok közül a Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza, illetve az Új szennyvízcsatorna hálózat hossza indikátorok emelhetők ki. A K3 tematikus cél keretei között új vízfelületek létrehozására, illetve a városi környezet értékmegőrző rekonstrukciójára irányuló beavatkozások jelennek meg a stratégiában, amely eredményeinek mérésére a Létrehozott vagy helyreállított nyitott városi terek indikátor került kijelölésre.

6.5.1.2. A zöld átállás előkészítése

A zöld átállás előkészítése érdekében a taxonómiai rendelet hatálya alá tartozó hat környezetvédelmi célkitűzés tekintetében kerül sor a jelenlegi a zöld dimenzió városi jellemzőinek, érintve a jelenlegi állapotot, a legfőbb kihívásokat, valamint az elmúlt 5-7 évben történt, kapcsolódó intézkedéseket.

Az éghajlatváltozás mérséklése

Az éghajlatváltozás mérséklését illetően az üvegházhatású gázok csökkentésére vagy ezek hatásának elkerülése szempontjából a város energiagazdálkodása, az energiahatékonyság és a közlekedés a legfontosabb befolyásoló tényezők a városban. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysága az utóbbi években jelentősen javult, több energetikai fejlesztésnek köszönhetően. Ezek közül tizenkét intézmény korszerűsítése emelhető ki, amelyek keretében nyílászárócsere, a hőszigetelés fejlesztése, illetve fűtőkorszerűsítés valósult meg. Az energiahatékonyságot fokozó fejlesztéseknek köszönhetően egyaránt csökkent a fosszilis energiafelhasználás, az üzemeltetési költségek és az épületek által okozott környezet terhelés,

azonban a város energiagazdálkodásában továbbra is problémát jelent az **alacsony energiahatékonyságú, energetikailag elavult középületek** állapota. A pontszerűen elhelyezkedő intézmények komplex energetikai felújítása több esetben is esedékes. Az önkormányzat évek óta kimondott célja, többek között a Fenntartható Energia- és Klíma Akciótervében is lefektetett módon, a megújuló energiaforrások részarányának növelése, a napenergiára helyezve a fő hangsúlyt. Ennek eredményeként az épületek energiaellátásában a **megújuló energia részaránya** habár nő, de továbbra is **minimális**. Eseti, egy-egy épület energiaszükségletének részbeni kiváltásán túl nagyobb volumenű ellátórendszer nincs a városban. A háztartások az energiát központi villamoshálózatról és földgázból nyerik. Pápa közösségi közlekedése a motorizált buszhálózat által biztosított. A szolgáltatás járatsűrűsége nem elégíti ki a térségi igényeket, amely **az egyéni közlekedés volumenének bővülését** okozza, amely az üvegházgázok kibocsátásából adódóan jelentős kihívást jelent.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás

Az éghajlatváltozás helyi hatásai közt megemlíthető az egyre gyakoribb hőhullámok hatására **növekvő települési hőmérséklet**. A fokozott környezeti terhelés és a sűrű beépítettségéből adódóan, a városi hősziget jelenségének köszönhetően, helyenként magasabb hőmérséklet fordulhat elő a városban. A hőhullámok komoly egészségügyi kockázatot jelentenek, kiváltképp az időskorú lakosság számára. A települési hőmérséklet mérséklésében kulcsfontosságú a megfelelő kiterjedésű és minőségű zöldterületek biztosítása. Pápán a zöldfelületek aránya (a teljes közigazgatási területet vizsgálva egészen kedvező, 90% feletti, ugyanakkor a zöldfelületek egyértelműen a külterületeken dominálnak, a belterületi zöldfelületi arányok jóval kedvezőtlenebbek (közel 70%). A városi klíma szempontjából kulcsfontosságúak a városszövethez délkeleten kapcsolódó nagyobb kiterjedésű kertes mezőgazdasági területek (Öreghegy, illetve tőle keletre Törzsökhegy). A belterületi zöldfelületek fejlesztésére vonatkozóan több már megvalósult (Zöld város I. projekt), illetve folyamatban lévő kezdeményezés (Zöld város II. projekt) említhető, de a belterületi zöldfelületi rendszer mind mennyiségi, mind minőségi szempontból tovább fejlesztendő. Az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága a TeIR adatai alapján az elmúlt években jelentősen nőtt a városban - a 2010 környéki 17,2 m²/fő értékről 2019-re 20,4 m²/fő nagyságra - azonban továbbra is elmarad a Veszprém megyei járásközpontok (22,7 m²/fő) és az országos átlag (28,9 m²/fő) értékétől. A zöldfelületi arányok különösképp a központi belterületeken nem kielégítőek, a Belváros, mint középkori utcahálózattal rendelkező településrész, zöldfelületekben szegény.

Az éghajlatváltozás következtében az **extrém mennyiségben hirtelen lehulló csapadékkal** járó viharok száma is növekszik, komoly károkat okozva az épített környezet és a helyi gazdaság számára. Az épített környezetet érintő kockázatok mérséklésére az elmúlt években rehabilitációs tevékenységek valósultak meg, csökkentve a romlott állapotú épületek számát, ellenállóbbá téve őket a viharok behatásainak. Ezzel összefüggésben a villámárvizek is egyre gyakoribb jelenségek, ezért a megnövekedett csapadékvíz kezelése érdekében záportározót létesített a város, valamint a vízelvezető árokrendszert folyamatosan fejleszti.

A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme

A klimatikus modellek **fokozódó vízhiányt** prognosztizálnak a térségben, a vízi erőforrások használatát és védelmét magában foglaló fenntartható vízgazdálkodás komoly kihívást jelent a város

számára. Az egyre gyakoribb aszályok elleni alkalmazkodás érdekében a szükséges öntözőrendszerek, csatornák kiépültek, azonban ezek fejlesztése és a vízviisszatartás fokozása továbbra is fejlesztendő területek. A felszín alatti vizek állapota szempontjából a település érzékeny területen fekszik. A Dunántúli-középhegység főkarszt víztárolóját a múlt században bányászati, valamint kedvezőtlen hidrometeorológiai folyamatok miatt igen intenzív karsztvízszint süllyedés jellemezte, amit azonban a rendszerváltás környékén beállt gazdasági, szabályozási, valamint természeti változások megfordítottak. A megindult karsztvízszint emelkedés napjainkra igen jelentős mértékben előrehaladt. A pápai szennyvíztisztító telepre a nem csak a Pápa és térségében megépült szennyvízelvezető rendszerből érkezik szennyvíz, hanem fogadja a kommunális szennyvízen kívül a város ipari üzemének az előtisztított szennyvizét is. 2020-ban a pápai szennyvíztisztító telepen egyetlen alkalommal sem volt határérték túllépés a tisztított szennyvíz kibocsátásakor. A város közművesítettsége szinte teljeskörű, kapacitásgondokkal nem küzd, azonban az elmúlt években megvalósult intézkedések ellenére sem megoldott még mindenhol **a szennyvíz és a csapadékvíz külön rendszeren keresztül való elvezetése.**

A körforgásos gazdaságra való áttérés

A települési hulladék környezetkímélő módon történő feldolgozása, kezelése, ártalmatlanítása, az elkülönítetten gyűjtött hulladék előkezelése, hasznosításra történő átadása tekintetében a Közszolgáltató üzemeltetésében lévő Királyszentistváni Hulladékkezelő Központ végzi a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást. A hulladék keletkezésének megelőzése tekintetében jelentős előrelépés nem tapasztalható a városban, a gyűjtött települési hulladék mennyisége szerény mértékű növekedést mutat az elmúlt évekre vonatkozóan. Pozitív folyamat, hogy az elkülönítetten gyűjtött hulladék arányát növekedő trend jellemezte az elmúlt években. A szelektív hulladékgyűjtő-szigetek rendelkezésre állásán túlmenően a házhoz menő gyűjtési rendszer fejlesztésre került, a szelektív hulladékgyűjtő edények kiosztására kerültek, amelyre jelentős lakossági igény mutatkozik. A hulladékgazdálkodás terén továbbá az illegális hulladéklerakók megszüntetésére vonatkozó intézkedéseket kezdeményezett a város. A közterület-felügyelet rendszeres ellenőrzést végez az ismert illegális hulladéklerakó helyeken. A város területén kialakított szelektív hulladékgyűjtő-szigetek közül 5 szigethez térfigyelő kamerarendszer is kiépült. A bemutatott gyakorlatokon túlmenően a hulladék keletkezésének megelőzését vagy annak újra felhasználását, a termékek élettartamának növelését, a melléktermékek másodlagos felhasználását és a veszélyes anyagok környezetbarát anyagokkal történő helyettesíthetőségét célzó beavatkozások nem valósultak meg. A város erőforrás-gazdálkodását a lineáris folyamatok jellemzik, **a körforgásos gazdaság elvei rendszerszinten nem érvényesülnek.**

A szennyezés megelőzése és csökkentése

A város területén kiemelkedő légszennyezési, talajszennyezési és zajterhelési állapot nem áll fenn. A településen 12 olyan objektum található, melyek működése egységes környezethasználati engedélyezési eljáráshoz (EKHE) kötöttek és/vagy az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -Szállítási Nyilvántartásban (E-PTRT) való részvételre kötelezettek. Ezek között húsüzem, szennyvíztisztítótelep, téglagyár, fűtőkészülékgyártó üzem, hulladéklerakó, és állattartótelepek találhatók, amelyek működése a környezeti hatáság által felügyelt. A város közlekedési rendszere a motorikus közlekedésen alapul, amelyet a tömegközlekedés kapacitásbeli hiányosságaiból adódóan

fokozódó volumenű járműforgalom jellemez. A városi, illetve a városon áthaladó **közúti forgalom jelentős lég- és zajszennyező**. A közlekedés negatív externáliáit forgalomszabályozási eszközökkel kísérelte meg a város. A megvalósult nyugati elkerülő út mentesíti a belterületeket az észak-déli tranzitforgalomtól, azonban a kelet-nyugati forgalom továbbra is csak a városon keresztül tud áthaladni. A keleti elkerülő út hiánya miatt túlterheltek a Somlai út, Budai Nagy Antal utca, Gyimóti út, Veszprémi út kapacitásai, jelentős környezetterhelést koncentrálnak. A közúti forgalom mérséklése és a nem motorizált közlekedési módok támogatása mellett javasolt lenne a több szintű (cserjesávokból, fasorokból) álló zöldsávok kialakítása az utak mentén. A város kerékpárút-hálózata 2020-ban 10,4 km-t tett ki. A városi kerékpárutak minősége megfelelő, kiépítésük és felújítások folyamatosan zajlott az elmúlt években, azonban **a kerékpáros közlekedést segítő infrastruktúra** (fedett tárolók, szervízpontok) **hiányos**, további intézkedéseket igényel.

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

Pápa területén a mezőgazdaság általi gazdasági hasznosítás a legnagyobb mértékben alkalmazott területhasznosítási forma. Ebből adódóan a külterületi zöldfelületek jelentős többsége az alacsonyabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező általános mezőgazdasági területek (szántók) közé tartozik, a magasabb biológiai aktivitásértékkel rendelkező erdőterületek kiterjedése lényegesen csekélyebb. A szántóföldeken **a mezővédő erdősávok aránya nagyon alacsony**. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek közül egy található Pápán, a közel 13 hektáros Tapolcafői-láprétek Természetvédelmi Terület. Az országos ökológiai hálózat magterületéhez tartoznak a település déli részének ex lege védett lápjai, a Kalapács-ér és Jári-patak menti területek; a hálózat ökológiai folyosójához soroltak a Gyulamajori-patak déli szakaszának vízfolyást kísérő vízparti területei, az Öreghegy és Törzsökhegy közötti erdőterület, Sávolypusztá környezete, valamint a Dörzeményi erdő; a település déli részének jellemzően erdősült területei puffer területként vannak nyilvántartva. A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák veszélyeztetettsége szempontjából további kihívást jelent az **invazív, tájidegen fajok előretörése**, beleértve a szárazságtűrő invazív növényfajokat, valamint kártevő rovarokat, amelyek kiszoríthatják az őshonos fajokat.

6.5.1.3. A zöld átálláshoz kapcsolódó célok és beavatkozási területek

A városi zöld átállás komplex célrendszere a városi karbonsemlegességi cél elérését szolgálja. Ennek kidolgozása az FVS elkészítésére jelenleg nyitva álló időkereten túlmutató feladat, és az érintettek széleskörű bevonásával, egyeztetéseivel valósulhat meg. Ezen megfontolások mentén az FVS részeként egy előzetes célrendszer kerül kidolgozásra az előkészítő részben szereplő állításokra támaszkodva. Az alábbiakban az egyes városi zöld átállási célkitűzésekhez rendelt beavatkozási irányokon felül a zöld átállási menetrend részét képezik, annak teljes célrendszerét áthatják és támogatják a szoft jellegű, szemléletformáló és a zöld átálláshoz szükséges szervezeti intézkedések.

71. táblázat: A zöld átálláshoz kapcsolódó célok és beavatkozások

Szempont	Városi zöld átállási célkitűzés	Beavatkozási irány
Az éghajlatváltozás mérséklése	Z1: Az erőforrás-gazdálkodás hatékonyságának növelése	B1: Közintézmények energetikai fejlesztése: épületszigetelés, nyílászáró-csere, hűtési-fűtési rendszerek felújítása. - Kapcsolódó projekt: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése; A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerűsítése (tartaléklistás projekt)Előkészítettség állapota: A projekt keretében megvalósuló fejlesztések kijelölésre kerültek, a szükséges források rendelkezésre állnak. A Huszár lakótelepi és a Nátuskerti óvodák tartaléklistán szerepelnek, így előkészítettségük kevésbé élvez prioritást. - Várható környezeti hatás: pozitív - A közintézmények működési költségeinek csökkentése által megtérülő beavatkozás.
Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	Z2: A város adaptációs képességének erősítése a klímaváltozás hatásaival szemben	B2: A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése - Kapcsolódó projekt: Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez - Előkészítettség állapota: A projekt keretei között a régi strand területén az Erzsébet liget rehabilitációja valósulna meg.. - Várható környezeti hatás: pozitív - Nem jár megtakarítással. B3: A mikroklimatikus tényezők javítását célzó városrehabilitáció (fasortelepítés, zöld- és vízfelületek létrehozása, beépített felületek átalakítása, tájépítészeti megoldások stb.) - A város jelen fázisban nem rendelkezik jól beazonosítható, előkészített projekttel. - Várható környezeti hatás: pozitív - Közvetlen megtakarítással nem jár, de hosszútávon hozzájárul a klímaváltozás negatív társadalmi, gazdasági hatásainak mérsékléséhez.
A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme	Z3: A városi vízmenedzsment hatékonyságának növelése	B4: A csapadékvíz-gazdálkodás hatékonyságának növelése

Szempont	Városi zöld átállási célkitűzés	Beavatkozási irány
		- Kapcsolódó projekt: Csapadékvízvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében - Előkészítettség állapota: A projekt által megvalósítandó fejlesztések, az érintett utcák beazonosításra kerültek. - Várható környezeti hatás: pozitív - A kárelhárítási költségek csökkentése által jár megtakarítással.
A körforgásos gazdaságra való áttérés	Z4: A körforgásos alkalmazásának ösztönzése	B5: Kihasztnálatlan helyiségek közösségi alapon történő hasznosítása - A város jelen fázisban nem rendelkezik jól beazonosítható, előkészített projekttel. - Ez a beavatkozás szoft jellegű, a zöld átállást támogató, a körforgásos gazdaság megközelítési módját ismertető és népszerűsítő akciókat is magában foglalhat. - Várható környezeti hatás: pozitív - A helyi vállalkozások támogatása által hozzájárulhat a város gazdasági teljesítményének növekedéséhez.
A szennyezés megelőzése és csökkentése	Z5: A nem motorizált közlekedési módok támogatása	B6: Gyalogos- és kerékpárosbarát város kialakítása - Kapcsolódó projekt: A városi kerékpárúthálózat fejlesztése - Előkészítettség állapota: A megvalósítás pénzügyi feltételei adóttak, a fejlesztés részletei kidolgozottak a Bocsr István utcai szakaszra. - Várható környezeti hatás: pozitív - Nem jár megtakarítással. B7: Közösségi közlekedés fejlesztése - A város jelen fázisban nem rendelkezik jól beazonosítható, előkészített projekttel. - Várható környezeti hatás: pozitív - Közvetlen megtakarítással nem jár.
A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása	Z6: A biológiaiilag aktív zöldfelületek védelme, bővítése	B8: Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása - A Schwenczel-rét kihasztnálatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz. - Várható környezeti hatás: pozitív

Szempont	Városi zöld átállási célkitűzés	Beavatkozási irány
		Nem jár megtakarítással, azonban már rövidtávon hozzájárul az éghajlatváltozás hatásainak mérsékléséhez, a vízmegtartáshoz, a hóháztartás javításához, a biológiai aktív felület növeléséhez
		B9: Mezővédő erdősávok létesítése - A város jelen fázisban nem rendelkezik jól beazonosítható, előkészített projekttel. - Várható környezeti hatás: pozitív - Nem jár megtakarítással.
		B10: Helyi ökoszisztémák és az őshonos fajok védelme, invazív fajok terjedésének megelőzése - A város jelen fázisban nem rendelkezik jól beazonosítható, előkészített projekttel. - Várható környezeti hatás: pozitív - Nem jár megtakarítással.

72. táblázat: A zöld átálláshoz kapcsolódó, rendelkezésre álló mutatók a városban

Mutató	Mérés módja / Adat forrása / Megjegyzés
Parkosított terület nagysága	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Ebből kiemelten kezelt terület	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Belterjesen kezelt terület	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Külterjesen kezelt parkosított terület	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Virággal beültetett terület	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Zöldterület finanszírozási mutatója	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Fejlesztési finanszírozási mutató	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Növényvédelemben részesített növények Pápan	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Utcasorfa	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Burkolt / beépített terület aránya a belterületen	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Fátlan zöldterületek aránya	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
A zöldfelületek fásítottságának mértéke (átlagosan hány négyzetméterre jut egy fa)	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Biológiai aktív felületek mérete	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. által mért adat
Egy lakosra jutó zöldterület nagysága	TeIR-ben szereplő adat (a város lakosainak a száma torzító hatással bír)
Településszerkezeti terven jelölt különböző zöldfelületi területhasználatok nagysága	Tervi adatmérés (csak a terv módosításával változó érték)

Mutató	Mérés módja / Adat forrása / Megjegyzés
Valós zöldfelületi arányok	- Copernicus-program keretében készült áthatolhatatlansági mutatóból származtatott érték (a mérési módszertan térinformatikai adatfeldolgozást igényel, a 2006-2018 közötti időszak alapján 3 évente frissíthető az adat. - Landsat 8 műhold felvételei alapján készíthető NVDI térképek (a mérési módszertan térinformatikai adatfeldolgozást igényel, az időbeli elérhetősége ugyanakkor lehetővé teszi az éves / éven belüli monitorozást). - Magyarország Ökoszisztéma-alaptérképének kiegészítő rétegei: Fa és cserje elkülönítés; Belterületi vegetáció területek (a mérési módszertan térinformatikai adatfeldolgozást igényel, az időbeli elérhetőség nem egyértelmű / nem biztosított).
Felszíni hőmérséklet	A Landsat 8 műhold felvételei alapján, az USGS módszertanával számított felszínhőmérsékleti adatok alapján térképezhető értékek (a mérési módszertan térinformatikai adatfeldolgozást igényel, az időbeli elérhetősége lehetővé teszi az éves / éven belüli monitorozást).

6.5.1.4. A zöld átállás szervezeti kérdései

A zöld átállással kapcsolatos kompetenciák az osztályvezetők szintjén jelennek meg a városvezetésben. A kapcsolódó döntések előkészítésének megtárgyalására szakmai egyeztetések keretében kerül sor, melyeken a polgármester, az alpolgármester és az osztályvezetők, illetve indokolt esetben a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft., vagy az érintett gazdasági társaságok ügyvezetői vesznek részt. A szakmai megbeszélés keretében a jelenlevők mindegyike kifejezheti véleményét a tervezett projekttel kapcsolatban, ajánlást tehet módosításokra. A szakmai megbeszélés eredményeként egy közös, szakmai egyetértésen alapuló döntéshozás általi tervezet jön létre. Az előkészített tervezetet a szakmai bizottság értékeli, módosítási javaslatokat fűzhet hozzá vagy elfogadásra javasolhatja, majd a képviselőtestület elé terjeszti.

Az önkormányzati tulajdonú városi cégek közül a zöld átállást illetően a Pápai Városfejlesztő Kft emelendő ki, amelynek tevékenységi köre – a 2020-as szervezeti átalakítást követően – főként a városüzemeltetés irányába tolódott el. A társaság közszolgáltatási szerződés alapján a parkolási rendszer biztosítására és a tömegközlekedés működtetésére irányuló önkormányzati feladatokat lát el. A városvezetés szándékában áll a társaság városüzemeltetési profiljának tovább erősítése, kiegészítve a közterületek fenntartásával és a zöldfelületek kezelésével, amelyek jelenleg az önkormányzati intézményi kereteken belül működő Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.-hez tartoznak.

A közutak, hidak, járdák, csapadékvíz elvezető rendszerek és a zöldterületek üzemeltetését a jelenlegi működési keretek között a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. biztosítja, amely a köztisztaságért és a köztérfelügyeletért is felelős. A zöldterületek kezelése a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.

Kommunális részlegének feladatkörében áll. A szennyvízelvezetésért, -kezelésért és ivóvízellátásért a Pápai Víz- és Csatornamű Zrt. felel. A tisztán önkormányzati tulajdonban lévő társaság többségi tulajdonosa Pápa, míg a többi tulajdonrész a városkörnyéki települések között oszlik el.

A zöld átállás sikeres megvalósításához ajánlott kijelölni a városvezetésen belül egy a zöld átállási menetrendben foglaltak végrehajtásáért felelős koordináló szereplőt. Ennek a feladatnak az ellátására Pápa Város Önkormányzatának Városfejlesztési Osztálya lehet a legalkalmasabb koordináló szerv.

6.5.1.5. A zöld átállás ütemezése

Az eddigiekben kidolgozott alapokra építkezve 2024. december 31-ig szükséges a zöld finanszírozási keretrendszert elkészítenie, és benyújtania az Irányító Hatóság felé a városnak, amelynek lépései, illetve azok megvalósításának tervezett ütemezése az alábbi táblázatban található. A városi zöld finanszírozási keretrendszer kialakításának megvalósításáért az önkormányzat a felelős, de az egyes lépésekbe különböző közreműködőket, érintetteket vonhat be, beleértve külső szakértőket a szakmai munkát illetően, illetve a civil közösség tagjait a célok participatív kialakításához.

73. táblázat: A városi zöld finanszírozási keretrendszer kialakításának tervezett ütemezése

Lépések	Ütemezés
Elemzés a hat zöld szempont relevanciájáról	2022/II. félév
Beavatkozási tématerületek és projekttypusok meghatározása, hatásaik elemzése	2023/I. félév
Beavatkozások és projektek kidolgozása	2023/II. félév
Zöld átállást alátámasztó üzleti modell összeállítása	2024/I. félév
Indikátor rendszer kidolgozása	2024/II. félév
Allokációs jelentés	A megvalósítás megkezdésétől évente
Hatás jelentés	A megvalósítás megkezdésétől évente

6.5.2. Digitális átállás menetrend

6.5.2.1. A digitális átállás előkészítése

Magyarországon számos elemzés arra mutat, hogy a települési önkormányzatok alacsony arányban vannak felkészülve az új technológiák rendszerszintű bevezetésére. Ha egész városi működési alrendszereket érintő digitális városi megoldásokról van szó, a technológiát biztosító gyártók nem minden esetben látják pontosan, hogy a településeknek mire van szükségük. A típusmegoldásokon túllépve szükség van az önkormányzat - technológiai cégek viszonylatában az igények és lehetőségek kölcsönös felmérésére, illetve a fejlesztések tervezéséhez és bevezetéséhez közvetítőkre, az érintett területek szakértőinek együttműködésére. A digitális megoldások hatékony alkalmazása

új kihívásokat jelent kezdetben, amire reagálva a városi működési modell átalakítására, felkészítésre és legfőképpen szemléletváltásra lehet/lesz szükség a megoldásokat működtetők és az azokat használók oldalán egyaránt.

A digitális átállásra történő felkészültség bemutatása - beleértve az alpinfrastruktúrát, az önkormányzat adatmenedzsment gyakorlatát, az eszközellátottságot, a HR IT felkészültségét, és a lakosság digitális kompetenciáit - a stratégia helyzetfeltáró fejezeteiben a tematikus elemzési szempontok között jelenik meg, továbbá a dimenziók szerinti szintézisek között a digitális város összegző fejezet adott alapot a menetrend elkészítéséhez.

6.5.2.2. A város digitális megoldásokkal feloldható kihívásai az FVS stratégiai célrendszere alapján

Az okos város megoldások csak akkor hasznosak, ha valós problémára adnak választ. Ezt támogatva, a helyzetelemzés és a helyzetértékelés eredményeire alapozva, az alábbi táblázatban kerültek összegzésre Pápa digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai, az FVS a stratégiai céljaihoz és rész céljaihoz rendelve.

A digitális város dimenzió a város stratégiai célrendszerében az Okos város a digitális világban stratégiai cél által közvetlenül megjelenik, de a digitalizáció horizontális módon a város kialakított stratégiai célrendszerének egészét áthatja tekintve, hogy a városi jövőkép egy digitalizáció eszközeivel élni tudó, vonzó lakó- és telephellyel rendelkező városként határozza meg Pápát. A digitális város stratégiai dimenzióba való beágyazottságát, kapcsolódási pontjai részletesen a 3.4 A reziliens város a stratégiai célrendszerben c. fejezet 3.4.3 Digitális város alfejezetében került kifejtésre.

74. táblázat: A város digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai a stratégiai célrendszerben

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	A város digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai
Fenntartható, klímabarát város	Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése	A város energiagazdálkodásában problémát jelent az alacsony energiahatékonyságú, energetikailag elavult középületek állapota.
		A megtermelt megújuló energia mennyiségének mérése nem megoldott.
	Klímabarát városi környezet kialakítása	A közvilágítási hálózat korszerűtlen, energetikai szempontból nem hatékony.
		A város közterületein korlátozott a szélessávú internethez való hozzáférés.
		A Pápa térségében zajló környezeti és klimatikus változásoknak, illetve a környezetterhelés mértékének és területi jellemzőinek nyomon követése nem biztosított.

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	A város digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai
		A csapadékvíz-gazdálkodás működése nem hatékony a városban, míg a klimatikus modellek jelentős vízdeficitet és a hirtelen nagy mennyiségben lehulló csapadékkal járó események gyakoriságának növekedését prognosztizálják, amelyet a jelenlegi rendszer nem képes kezelni.
		A közművek mérőóráinak távoli leolvasása, a jogosulatlan fogyasztók feltárása és az infrastruktúra sérüléséből adódó túlfogyasztás kiszűrése nem megoldott.
Okos város a digitális világban	A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	A lakosság bizalmatlan a digitális ügyintézés hatékonyságát illetően, bizonyos társadalmi csoportok elutasítók a digitális megoldásokkal szemben.
		Az önkormányzati, illetve a közfeladatokat ellátó intézményekben a digitális átállás infrastrukturális feltételei nem biztosítottak.
		Az önkormányzat és a közszolgáltatók digitális ügyintézési lehetőségeinek működése nem hatékony.
		Egyes társadalmi csoportok digitális készségei elmaradnak a digitális szolgáltatások és technológiák alkalmazása, használata terén.
	Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában	Az önkormányzat saját és intézményeinek hatáskörében keletkező adatok felhasználása, összeköttetése nem biztosított, vonatkozó tervvel, adatstratégiával nem rendelkezik a város.
Vonzó lakóhely-kínálatú város	Együttműködő közösségek városa	A város egyes területein a közbiztonság továbbfejlesztése kívánatos.
	Élhető város	Az egyéni és a közösségi közlekedés szervezése jelenlegi formájában nem képes kielégíteni a lakossági igényeket, sem városi, sem térségi szinten, miközben jelentős környezetterhelést okoz, komoly környezeti és élettani hatásokkal sújtva a várost.
	Gondoskodó város	Pápa iskolavárosi adottságából fakadóan a környező településekről való oktatási célú ingázás rendszeres, amely kihívásokat vet fel mind közlekedési, mind intézményi oldalon.
		Az oktatási intézmények erősödő pedagógushiánnyal küzdenek.
		Az egészségügyi és szociális intézmények jelentős hiánnyal küzdenek, mind a rendelkezésre álló kapacitások, mind a humán erőforrás terén.

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	A város digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai
		Jelentősek a generációs különbségek a digitális kompetenciák és az internettel való ellátottsága terén.
Pápa, a vonzó munka- és munkahely kínáló város	Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	A város gazdasági stabilitása nagymértékben kitett néhány tőkeerős közép- és nagyvállalat mindenkorai sikerességének és versenyképességének.
		Egyoldalú, járműiparnak és élelmiszeriparnak kitett, erősen konjunktúra-függő gazdaságszerkezet.
		Az üzleti hálózatosodás, a vállalkozásokkal fenntartott kapcsolatrendszer nem kielégítő.
	Gazdasági növekedés biztosítása	A város és közvetlen vonzáskörzete fő munkaerőpiaci problémája a fokozódó és kritikus szintű munkaerőhiány, miközben a lakosság elöregedése következtében a munkaképes korúak száma erőteljesen fogy, a foglalkoztatás-bővítésen alapuló gazdasági növekedés kifulladásra jutott.
		A térségben elérhető humán erőforrás digitális készségei alacsony szintűek.

6.5.2.3. A digitális átállás kiinduló állapota, az átállás feltételrendszere a smart city alrendszerek alapján

A digitális átállás kiinduló állapota, az átállás feltételrendszerének helyzete, a meghatározó keretek, az eddigiekben történt beavatkozások bemutatása az okos város fejlesztések céljait és beavatkozásait a Lechner Tudásközpont által publikált okos város stratégia módszertanban³¹ foglalt, több EU-s intézmény és szervezet által elfogadott és használt smart city alrendszerek mentén kerül összefoglalásra. Az okos város „klasszikus” hat tématerületének bemutatása során kifejtésre kerül, hogy mely városi működési területeken cél az alapozás, illetve mely területen vannak már meg alapmegoldások, és lehet cél a továbblépés/építkezés.

Okos kormányzás (smart governance)

Az okos város alapvető feltétele az önkormányzat saját és intézményeinek hatáskörében, illetve a városi szolgáltatóknál keletkező adatok tudatos, tervezett menedzsmentje, beleértve az adatok strukturált nyilvántartását, összeköttetését, célzott felhasználását és az adatvédelmet. Az adatmenedzsment a város jelenlegi működési keretei között nem biztosított, vonatkozó tervvel, adatstratégiával nem rendelkezik a város.

Az okos városok jövőképe olyan közösséget feltételez, amelyet a tudatosság és a kompetenciák megosztásán alapuló közös kormányzás határoz meg. A városi polgárok felelős és aktív részvételét a döntéshozatali folyamatok átláthatósága és elérhetősége ösztönözheti. A jelenlegi keretek között

³¹ Okos város fejlesztési modell módszertani útmutató (2017) <http://lechnerkozpont.hu/doc/okos-varos/okos-varos-fejlesztési-modell-modszertani-utmutato-20171130.pdf>

Pápa 2021-ben elkészült, új honlapja kínál erre digitális platformot, továbbá ennek a projektnek a folytatásaként kidolgozás alatt áll egy integrált városi applikáció kifejlesztése. A Pápan alkalmazott e-kormányzási és e-közigazgatási rendszerek többségében központi, országos hatáskörben működnek, de az önkormányzat a működőképesség szempontjából kulcsfontosságú főszereplő, amely kapcsolatot teremt a belső kormányzati rendszerek és a végfelhasználói polgárok között. A központi rendszerek bevezetésre kerültek a városban, amelyek működtetéséhez szükséges kompetenciák is rendelkezésre állnak a működtetői oldalon. A helyzetfeltárás tapasztalatai alapján a város e-kormányzásának magasabb szintre emelésének jelentős akadálya a lakosság egyes csoportjainak bizalmatlansága, elutasító hozzáállása, illetve a szükséges kompetenciák hiánya, továbbá a digitális infrastrukturális háttér fejlesztése is indokolt az önkormányzati, illetve a közfeladatokat ellátó intézményekben. Az okos kormányzás témakör esetében összességében elmondható, hogy az alapszolgáltatások jelen vannak és működőképesek a városban; a következő lépésként ezeknek a meglévő eljárásoknak a továbbfejlesztése, és a jövőbeli központi kezdeményezéseknek a hatékony adaptálása szükséges.

Okos mobilitás (smart mobility)

Az okos városi mobilitás középpontjában a környezeti terhelések csökkentése mellett a nem motorizált, illetve közösségi közlekedési formák támogatása, továbbá a városi és térségi szintű közlekedési rendszer hatékony szervezése áll. Ebben meghatározó szerephez jut a multimodális elérés, az egyes közlekedési ágak közötti rendszer szintű és téri kapcsolatok, valamint a szolgáltatások között megvalósított IKT integráció megteremtése. A helyzetfeltárás és –értékelés részletes elemzését összefoglalva a városi és térségi közlekedés jelenlegi formájában ezeknek a feltételeknek nem tesz eleget, az okos mobilitás ismérvei csupán helyenként jelennek meg a városi működés gyakorlatában, azonban az is elmondható, hogy a városvezetés proaktívan áll az okos mobilitás irányába való elmozduláshoz; vannak fejlesztési elképzelések, formálódó kezdeményezések a város részéről.

Az okos mobilitás témaköréhez kapcsolódó fejlesztési elképzelésként említhető egy a tervezés alatt álló városi applikációba integrált okos parkolási rendszer, amely digitális módon teszi lehetővé a parkolási szolgáltatás igénybevételét a városban, navigációval támogatva az elérhető helyek gyors és hatékony megtalálását. A mobilitáshoz kapcsolódó további fejlesztés egy 150-160 eszközből álló kamerarendszer, amely közbiztonsági funkciója mellett a forgalom monitoringozására is lehetőséget biztosíthat. Ezek az eseti elképzelések habár hasznos megoldások, a város olyan alapvető közlekedésszervezési problémáira, mint az egyes közlekedési ágak közötti rendszer szintű és tényleges téri kapcsolatok, valamint a zömében motorikus közlekedés környezetterhelő hatása, nem adnak rendszerszintű választ. Ebből adódóan az okos mobilitás alrendszer területén első lépésként a közlekedés integrált szervezésének megalapozása szükséges.

Okos környezet (smart environment)

A környezeti fenntarthatóság kérdésköre városi léptékben rendszerszinten, illetve lokális beavatkozások szintjén egyaránt szükséges. A digitális technológiák fontos szerepet játszhatnak a beavatkozások integrációjában, összehangolásában, illetve a környezeti folyamatok, hatások monitoringjában, azonban ezek jelentősége jóval kisebb mértékű a megfelelő tervezői szemlélethez és döntéshozatalhoz viszonyítva. A jelenlegi keretek között a környezeti szempontok nem, vagy csak

szerény mértékben érvényesülnek a város fejlesztési gyakorlatában. Pozitív folyamat, hogy az önkormányzati intézmények energiahatékonysága az utóbbi években jelentősen javult, és további fejlesztések várhatók ezen a területen. A város teljes közvilágítási rendszere átalakítás előtt áll. Az elavult, régi lámpatestek helyett olyan LED-technológia kerül alkalmazásra, amely a nagyobb energiahatékonyság mellett, az igényekhez alkalmazkodni képes fényerő szabályozást is lehetővé teszi. Az okos környezetet érintő fontos cél az épített környezet erőforrásigényének és a város egyes zónáira jellemző problémás klimatikus és környezetterhelési hatások minimalizálása. Ennek fontos előfeltétele a környezeti adatok mérése, amely jelenleg nem biztosított a városban. A klímaváltozás hatására bekövetkező negatív vízmérleg és az egyszerre nagy mennyiségben lehulló csapadék megfelelő, hatékony hasznosítása szintén olyan kihívások, amelyek kezelésében releváns szerepe lehet az adatalapú okosmegoldásoknak. Összességében az okos környezetet illetően a környezeti kihívások beazonosítása és a célzott kezelése a város fő feladatai, amelyekhez a digitális megoldások is hozzájárulhatnak.

Okos emberek (smart people)

Az okos városok sikeressége szempontjából kulcsfontosságú az városban élők tudásának folyamatos fejlesztése és a felhalmozott tudás sikeres hasznosítása. Pápa lakosságának, illetve a városban foglalkoztatottak meghatározó része alacsony képzettséget igénylő munkahelyeken dolgozik, ezáltal a helyi társadalom kiszolgáltatott a külső, konjunkturális változásoknak. Elmondható továbbá, hogy a térségben elérhető humánerőforrás digitális készségei alacsony szintűek. Az okos város emberi alrendszere nélkülözhetetlen beavatkozásokat igényel, amelyekre az FVS stratégiai célrendszerének Pápa, a vonzó munka- és telephely kínáló város stratégiai céljának Gazdasági növekedés biztosítása rész célja nagy hangsúlyt fektet. A digitális átállási menetrend középpontjában ezért kifejezetten a digitális kompetenciák fejlesztése áll.

Okos életkörülmények, életminőség (smart living)

A város versenyképességének meghatározó tényezője az életminőség. Az okos életkörülmények alrendszer alatt az élhető város, a személyes biztonság és az egészségügyi kondíciókat javító intézkedések, az aktív kulturális, szabadidős és közösségi élményeket fejlesztő programok, valamint a lakhatás körülményeit javító folyamatok, illetve az ezeket támogató IKT megoldások értendők. Az életminőség jelentőségét felismerte a város, és jelentős fejlesztéseket valósított meg az elmúlt években, többek között a turizmusfejlesztés és a rekreációs funkció erősítése terén. Az okos életkörülmények, életminőség alrendszer ismérvei az FVS stratégiai célrendszerében is integráltan megjelenik. Az életkörülmények javítását szolgáló fejlesztési elképzelések a leghangsúlyosabbak az önkormányzat középtávú elképzeléseit illetően, beleértve az egészségügyi alap- és járóbeteg-szakellátás fejlesztését, a - bölcsőde, óvoda és alap- és középfokú oktatási intézmények fejlesztését, szociális célú városrehabilitációt, barnamezős területek új funkciókkal való ellátását, amelyek megvalósítására a pénzügyi keretek is rendelkezésre állnak. A már megvalósult intézkedések, a kidolgozott elképzelések és az FVS-ben beazonosított célok jó alapot szolgálhatnak az okos életkörülmények, életminőség alrendszer érvényesülésének. A digitális megoldások alapvetően ezeknek a kiegészítésére, a kitűzött célok elérésének támogatására szolgálhatnak.

Okos gazdaság (smart economy)

A városok olyan hálózatos ökoszisztémák, amelyek a vállalkozások és az innováció legfontosabb háttérét adják. Az okos gazdaság alrendszerben a városvezetés szerepe a produktivitást és a versenyképességet támogató, az innovációkra nyitott és befogadó közeg megteremtése, gazdasági és szabályozási ösztönzők bevezetése lehet. A helyi gazdaság szervezésének hatékonysága, integráltsága digitális megoldásokkal egészíthető ki, amelyre még kezdeti lépések sem történtek a városban.

6.5.2.4. A digitális átálláshoz kapcsolódó célok és beavatkozások rendszerezése

Smart city alrendszer	Városi digitális átállási célkitűzés	Kapcsolódás az FVS stratégiai célrendszeréhez	Beavatkozási irány
Okos kormányzás (smart governance)	D1: A városi adatvagyon hasznosítás rendszerének kidolgozása A D1 cél a város működésének valamennyi szegmensében keletkező adat integrált menedzsmentrendszerének kialakítására irányul, a város hatékony működése érdekében. A cél a legszorosabban az okos kormányzás alrendszerhez tartozik, azonban valamennyi smart city alrendszer működőképességének alapfeltétele. A városban működő több szolgáltató esetében elmondható, hogy működési területek túlmutat Pápa határain, ezáltal a szolgáltatói adatbázisok területi lefedettsége sem korlátozódik a város hatáira. A cél megvalósulása esetén létrejövő integrált adatrendszer nagyobb területi szintű adatrendszerekkel való összeköttetést is lehetővé teheti, biztosítva a városi adatrendszer beágyazottságát a regionális és országos hálózatokba.	A D1 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik az Okos város a digitális világban stratégiai cél Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában és A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások stratégiai rész céljaihoz.	B1: Városi adatstratégia A város felkészültségének aktuális állapotát figyelembe véve a D1 városi digitális átállási célkitűzés eléréséhez az első beavatkozás egy városi adatstratégia kidolgozása kell, hogy legyen. Ez kiindulásként a rendelkezésre álló adatkörök feltérképezését, és az adatvagyon hasznosításának stratégiai megalapozását jelenti. Egy jól kidolgozott adatmenedzsment-rendszer, a digitális átállás kulcseleme lehet, amelyhez komoly szaktudás szükséges. A beavatkozás megvalósítása ennek ismeretében külső szakértő bevonását igényli, a városi humán erőforrás kompetenciái nem elégségesek.
			B2: Integrált városüzemeltetési, közszervezési és szolgáltatási rendszer létrehozása A beavatkozás a városüzemeltetés, a digitális ügyintézés, a közszolgáltatások és a városban elérhető egyéb szolgáltatások számára egy integrált digitális platform kialakítására irányul, a fejlesztés alatt álló városi applikáció terveire alapozva. A beavatkozás magában foglalja az e-kormányzáshoz és e-közigazgatáshoz szükséges IT háttérfeltételek megteremtését, az alpinfrastruktúra és eszközök fejlesztését egyaránt.

Smart city alrendszer	Városi digitális átállási célkitűzés	Kapcsolódás az FVS stratégiai célrendszeréhez	Beavatkozási irány
Okos mobilitás (smart mobility)	D2: Okos, integrált közlekedésszervezés A cél alapvetően egy erőforrás-hatékony, és a környezetet kevésbé terhelő közlekedési rendszerre irányul, amely elsősorban a gyalogos és kerékpáros közlekedésen, valamint a tömegközlekedésen alapul, esetleg sharing-rendszerekkel kiegészülve, kiemelt figyelmet fordítva az összekapcsoltságra, a különböző közlekedési szolgáltatások közötti átjárhatóság növelésére. A város közlekedési hálózata, illetve annak kihívásai túlmutatnak a város határain, ezáltal egy hatékonyabb közlekedésszervezési rendszer a környező, vonzáskörzeti települések lakosai számára is előnyös. A rendszer integrációjával regionális, vagy akár országos kompatibilitást is lehet teremteni, más települések közlekedési infrastruktúrájával összehangolva.	A D2 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik a Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város stratégiai cél Élheto város stratégiai rész céljához, illetve a Fenntartható, klímabarát város stratégiai cél Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése rész céljához.	B3: A különböző közlekedési szolgáltatások közötti átjárhatóság növelésére A beavatkozás egy adatalapú, a különböző közlekedési szolgáltatások közötti átjárhatóság növelését támogató rendszer kiépítésére irányul, amely gyorsabb, kényelmesebb és hatékonyabb közlekedési hálózatot eredményezhet a városban. A beavatkozás magában foglalja a közlekedési szolgáltatások integrációjához szükséges IT háttér megteremtését, sharing-rendszerek alkalmazását, melyek potenciálisan összekapcsolhatók a tervezés alatt álló városi applikációval.
Okos környezet (smart environment)	D3: Okosrendszerek a környezeti kihívások megelőzésének és kezelésének szolgálatában A cél magában foglalja a fenntartható környezeti erőforrás-gazdálkodást (megújuló energia, víz- és hulladékgazdálkodás), a levegőminőség javítását célzó intézkedéseket, a városok klímaváltozáshoz való adaptációs készségének növelését, valamint az épített környezet energia-hatékony kialakítását.		B4: A környezetterhelés és a klimatikus viszonyok szenzoros mérése A beavatkozás a környezetterhelés (levegőszennyezettség, zajterhelés stb.) és a klimatikus változások (települési hőmérséklet) helyi viszonyainak nyomon követéséhez szükséges alpinfrastruktúra megteremtésére irányul, amely előfeltétele a környezeti problémák, konfliktusok hatékony kezelésének. A szükséges szenzorok telepítésén túl a cél fontos eleme a helyi szakértelem, tudás fejlesztése.

Smart city alrendszer	Városi digitális átállási célkitűzés	Kapcsolódás az FVS stratégiai célrendszeréhez	Beavatkozási irány
	A környezetterhelés és a klímaváltozás helyi hatásai nem korlátozódnak a város területére, ezáltal a tágabb térségével rendszerszinten kezelendő problémák. A környezeti problémák jellegében habár vannak helyi sajátosságok, sok általános kihívás létezik, melyek hatékony kezeléséhez városközi együttműködések, tudásmegosztás szükséges.	A D3 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik a Fenntartható, klímabarát város stratégiai cél két rész céljához (Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése; Klímabarát városi környezet kialakítása), illetve az Okos város a digitális világban stratégiai cél Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgáltatásban rész céljához.	B5: A városi környezeti kihívásokra reagáló okosrendszerek létrehozása A beavatkozás a város legfontosabb környezeti kihívásait mérsékelni képes okosrendszerek alapinfrastruktúrájának és IT hátterének kiépítésére irányul. Ilyen megoldás lehet többek között az energiahatékonyságot növelő adatalapú épületüzemeltetés, vagy egy automatizált, okos csapadékvíz-gazdálkodási rendszer.
Okos emberek (smart people)	D4: A digitális átállásban sikeres lakosság A cél a digitális átállás humán oldalára irányul. A digitális átálláshoz szükséges kompetenciák elsajátítása kulcskérdés mind felhasználói, mind a munkavállalói oldalon. Pápa iskolaváros funkciójából és közvetlen térségének fő foglalkoztatójaként a cél a város oktatási, illetve munkaerőpiaci vonzókörzete szintjén értelmezhető.	A D4 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik a digitális megoldások és készségek elnevezésű beavatkozási területhez, továbbá a Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város stratégiai cél Gondoskodó város rész céljához, illetve a Pápa, a vonzó munka- és telephely kínálatú város stratégiai céljának Gazdasági növekedés biztosítása rész céljához.	B6: A lakosság digitális átálláshoz szükséges kompetenciáinak erősítése A beavatkozás a lakosság, mint a digitális szolgáltatások (fel)használóinak felkészítésére irányul, a (hátrányos) célcsoportokat célzó készségfejlesztési és a digitális megoldások elfogadottságát növelő, azokat népszerűsítő szoft jellegű akciókkal. B7: A helyi munkaerő digitális kompetenciáinak fejlesztése A beavatkozás a munkaerőpiacon szükséges digitális kompetenciák fejlesztését szolgálja. A cél a meglévő, illetve újonnan létrehozott oktatási intézmények képzéseinek keretei között, valamint konkrét (hátrányos) célcsoportokat célzó készségfejlesztési akciók által egyaránt érvényre juthat. A beavatkozás a tudásfejlesztés IT feltételeinek, az érintett intézményekben a szükséges alapinfrastruktúra megteremtésére is kiterjed.

Smart city alrendszer	Városi digitális átállási célkitűzés	Kapcsolódás az FVS stratégiai célrendszeréhez	Beavatkozási irány
Okos életkörülmények, életminőség (smart living)	D5: A helyi lakosság életminőségének digitális megoldások általi fokozása A cél a helyi társadalom fő kihívásaihoz illeszkedően, azok kezelésének digitális megoldások általi támogatására irányul. A cél hatásainak területi kiterjesztése a beavatkozások jellegétől függően a város szociális/egészségügyi/oktatási ellátó körzete szintjén értelmezhető.	A D5 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik a Pápa, a vonzó lakóhely-kínálatú város stratégiai cél részcéljaihoz (Együttműködő közösségek városa; Élhető város; Gondoskodó város).	B8: Az előregedő lakosság speciális testi és szellemi igényeit segítő intelligens megoldások A város egyik nagy kihívását a gyorsuló ütemben öregedő lakosság jelenti, amely speciális testi és szellemi igényeit segítő szolgáltatások támogatására megfelelő megoldást jelenthetnek az intelligens eszközök. A beavatkozás az idősek ellátását, gondozását végző intézmények IT-kapacitásának fejlesztése, illetve a város épített környezetének akadálymentes, az idősek mobilitását támogató fejlesztésén keresztül infrastrukturális intézkedéseket tartalmazhat. A beavatkozás további elemét képezheti továbbá az idősek szórakozási lehetőségeit fokozó szolgáltatások és a különböző digitális ügyintézési lehetőségek fejlesztése is, továbbá az ezekhez szükséges digitális kompetenciák elsajátítására irányuló intézkedések. Fontos megjegyezni, hogy ezek egy átfogóbb, az akadálymentességet, a támogató épített környezetet és a generációk közötti kapcsolatokat segítő és aktivizáló intézményrendszert integráló stratégiába kell, hogy illeszkedjenek.

Smart city alrendszer	Városi digitális átállási célkitűzés	Kapcsolódás az FVS stratégiai célrendszeréhez	Beavatkozási irány
			B9: A közbiztonság digitális alapú támogatása A beavatkozás a város közbiztonsági problémáinak kezelésének digitális megoldások általi támogatását foglalja magában, amely elsősorban az IT-háttér kiépítésére, az eszközök beszerzésére és telepítésére, valamint a működtetéshez szükséges infrastrukturális és szolgáltatói háttérnek megteremtésére terjed ki. A beavatkozás alapjául szolgálhat a város megvalósítás fázisában tartó, integrált városi kamerarendszer létrehozására irányuló projektje.
Okos gazdaság (smart economy)	D6: A helyi gazdaság digitális alapú integrációja A cél a digitális gazdaság erősítésére, illetve a helyi gazdaság integráltságának, a helyi cégek és az kormányzati szervek összekapcsoltságának fokozására irányul. A cél a helyi gazdaság digitális, adatalapú integrációjával a helyi gazdaságnak a tágabb, régiós rendszerekbe való beágyazására is lehetőséget kínálhat.	A D6 városi digitális átállási célkitűzés szorosan kapcsolódik az Okos város a digitális világban stratégiai cél rész céljaihoz (A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások rész céljához, Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában), illetve a Pápa, a vonzó munka- és telephely kínáló város stratégiai cél rész céljaihoz (Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás; Gazdasági növekedés biztosítása).	B10: A helyi gazdaság digitális menedzsmentjének megalapozása A beavatkozás a helyben működő cégek helyi integrációját szolgálja, digitális vállalkozási adatbázis létrehozásával, és a cégek adminisztratív feladatainak egyszerűsítését szolgáló megoldásokkal, javítva az információáramlás hatékonyságát, és elmélyítve a helyi vállalkozások és a városvezetés közötti kapcsolatokat.

6.5.2.5. A digitális átállás megvalósítása

Az eddigiekben kidolgozott alapokra építkezve 2024. december 31-ig szükséges elkészíteni a digitális akciótervet. A digitális akcióterv a Priorizálás munkafázissal kezdődik, amelyben sor kerül a digitális menetrendben megfogalmazott célok esetleges korrekciójára és a digitális átállás monitoringjának megalapozására, a stratégiai időtávban fejleszthető tematikus beavatkozási területek kiválasztására, a beavatkozási területhez kapcsolódó háttérfeltételek (projektek, akciók) tervezésére és megvalósítására (alapinfrastruktúra, eszközök beszerzése, HR felkészítés, lakossági szemléletformálási akciók), illetve a helyi társadalmi szükségletek, valamint az előkészítettség és alap/járulékos fejlesztési szükségletek alapján a digitális megoldások priorizálására.

Ezt követi a megvalósítás előkészítéseként a kiválasztott okos város működési és beavatkozási terület(ek)en belül a konkrét digitális fejlesztésre vonatkozó projekt koncepciók kidolgozása, a konkrét digitális város projektek részletes műszaki kidolgozása, a rendszerintegráció előkészítése, valamint az ezekhez kapcsolódó üzleti terv/modell kidolgozása (az érintett városi működési ágazatra gyakorolt pénzügyi hatás – megtakarítások generálása, potenciális megtérülés).

A digitális átállás végrehajtásához kapcsolódóan ajánlott az önkormányzat csatlakozása a Digitális Jólét Program Okos Város Piacter³² online platformjához, amely összeköti az okos fejlesztéseket kínáló hazai vállalkozásokat az innovatív, digitális megoldásokat kereső településekkel. Az Okos Város Piacteren a partnerönkormányzatok többlépcsős/szintes hitelesítési folyamaton keresztül leellenőrzött okosváros-termékek, szolgáltatások és azok fejlesztői között böngészhetnek. A regisztrációs díjhoz kötött online felületen ajánlatkérési funkció is telepítésre került, továbbá az aktuális pályázati felhívások is elérhetők.

³² <https://okosvarospiacter.hu/>

7. FINANSZÍROZÁSI TERV – ELŐZETES ÜZLETI MODELL

Ahogy az FVS módszertan vonatkozó része is megfogalmazza, az FVS teljeskörű üzleti modelljének elkészítése nagyobb volumenű munka, a megalkotásába bevonandó személyek száma és a finanszírozási lehetőségek teljes feltérképezése elhúzódó egyeztetést igényel, ezért a jelen finanszírozási terv az előzetes üzleti modellt, a finanszírozás keretrendszerét tartalmazza. A stratégiai menedzsment jelenlegi státuszában minden forrásszükségletet még nem lehet ismerni, ezért a pillanatnyilag rendelkezésre álló információk alapján kerül sor a finanszírozási keretek ismertetésére. A **teljeskörű üzleti modell** kidolgozása **2024. december 31-ig** kell, hogy legkésőbb megtörténjen, eddig kell az Irányító Hatóság számára megküldeni.

7.1. Elérhető és bevonható források számbavétele

A kitűzött fejlesztési célok megvalósításához szükséges anyagi források mértéke jóval meghaladja a város saját forrásainak keretét, ezért szükségszerű áttekinteni a város számára elérhető egyéb **forráslehetőségeket** is. A város mozgásterét forrástípusok esetében főleg a TOP+-ra és egyéb pályázati forrásokra támaszkodik, de szükség szerint saját forrást is fel tud használni. A piaci vagy közművállalati hozzájárulás az aktorok bevonhatóságától erősen függ, hitelfelvételt vagy kötvénykibocsátást pedig nem tervez igénybe venni a város. A fejlesztések finanszírozásának egyik meghatározó sarokköve, hogy a Top Plusz 1.3.1-21 felhívás Veszprém megyére vonatkozó településspecifikus melléklete alapján a Pápa városának szánt 10 milliárd Ft-os költségkeretet többszörösen meghaladja a fejlesztési igények teljes összege. Ugyanakkor a település forrásbevonási mozgásterét bővíthetik az egyéb pályázatokból befolyó összegek, vagy a város saját forrásai. A források elérhetőségi időtávja szempontjából a TOP+ forrás záró kifizetési kérelmének legkésőbbi benyújtási határideje 2029. szeptember 30. Az egyéb pályázati lehetőségek forrásait és a saját forrásokat ezen időszakon belül kell előteremteni. A források birtokosa többnyire az Európai Unió és a magyar állam, de a város önkormányzata vagy a közművállalatok is megjelenhetnek az adott források birtokosai között.

75. táblázat: Bevonható forrástípusok

Forrástípusok megnevezése	Igénybevételi szándék a város részéről	Feltételek, akadályok, lehetőségek
saját forrás	szükség szerint	Potenciális akadály/nehézség: A város nem tud elegendő saját forrást elkülöníteni a stratégia megvalósítására
TOP+	lehetőség szerint	Feltétel: A pályázati rendszer szerinti feltételek időbeli teljesítése. Akadály/nehézség: A városi fejlesztések összköltsége többszörösen meghaladja a város számára allokált összeget. Lehetőség: A város számára allokált keretösszeg több stratégiai fejlesztési cél eléréséhez is hozzájárulhat.

Forrástípusok megnevezése	Igénybevételi szándék a város részéről	Feltételek, akadályok, lehetőségek
egyéb pályázati és költségvetési forrás	lehetőség szerint	Feltétel: A potenciális pályázati források azonosítása, pályázatok sikeres előkészítése. Potenciális akadály/nehézség: Nincs a projektek finanszírozására alkalmas egyéb pályázat.
közművállalatok saját forrásai	aktor szándéka szerint	Potenciális akadály/nehézség: Aktorok inaktívak
piaci beruházás	aktor szándéka szerint	Potenciális akadály/nehézség: Aktorok inaktívak
hitelfelvétel	nincsen szándékban	-
kötvénykibocsátás	nincsen szándékban	-

7.2. Teljes körű finanszírozási terv elkészítésének ütemezése

A teljes körű finanszírozási terv elkészítésének és benyújtásának végső határideje **2024. december 31.** A fejlesztési szándékokat a város 2022 első félévének végéig azonosította a város. A finanszírozási terv lépéseinek határidői a város szándékától függően a jelzett időráfordításokkal arányosan gyorsíthatók vagy lassíthatók. Természetesen ezek az idők csak az első ciklusra vonatkoznak; a rugalmasság elve alapján ezek megújítása és alakítása a város folyamatos feladata. Ebből adódóan a teljes költségvetési terv elkészítése a valóságnak megfelelően módosítható. A teljes körű finanszírozási tervhez legalább a következő táblázatban szereplő lépések megtétele szükséges.

76. táblázat: Teljes körű finanszírozási terv elkészítéséhez kapcsolódó ütemezés

Szükséges lépések	Indikatív ütemezés (végső határidők)
Fejlesztési szándékok azonosítása	2022 május
Azonosított fejlesztési szándékok költségigényének meghatározása (áránjaklatok)	2022 június
A pénzügyileg kivitelezhető megvalósítás és a fenntartható üzemeltetés vizsgálata (pénzügyi elemzés, költség-haszon elemzés, fenntartható üzemeltetés elemzése)	2022. december
Beavatkozásokra/projektekre irányuló adatok gyűjtése, finanszírozási tervtábla töltése	2022. december
Elérhető és bevonható finanszírozási források azonosítása	2022. március
Bekapcsolható aktorok azonosítása, bevonása	2022. március
Teljes körű, egyben rugalmas pénzügyi modell összeállítása	Legkésőbb 2024. december 31-ig

7.3. A stratégia előzetes finanszírozási terve

A város a stratégiai ciklus jelenlegi fázisában azokat a projekteket azonosította, amelyeket a TOP+ forrás keretében kíván megvalósítani. Ezen projektek egy részénél már elkészültek az előzetes szakmai költségbecslések, amelyeket az alábbi összefoglaló táblázat tartalmazza. Ez alapján az is látható, hogy a város nem azonosított minden stratégiai rész célhoz projektet, ezért a stratégiai ciklus későbbi fázisában szükségszerű ezen rész célokhoz további projekteket rendelni, amelyek lehetővé teszik a stratégia teljes megvalósulását. Ezek esetében minden valószínűség szerint jelentős szerepe lesz az elérhető és bevonható finanszírozási források minél szélesebb körű azonosításának. Ugyanakkor a már azonosított projektek sem fedik le teljes egészében az adott stratégiai rész célját, többnyire annak csak bizonyos beavatkozási területéhez kapcsolódnak, ezért a stratégiai menedzsment ciklus későbbi szakaszaiban még ezekhez a rész célokhoz is azonosíthatóak újabb projektek.

77. táblázat: A stratégiai megvalósulását szolgáló projektek előzetes finanszírozási terv

Stratégiai rész cél	Megvalósulást szolgáló, már azonosított városi projektek	Potenciális forrás / Prioritás	Indikatív költségbecslés (Ft)
Városi TOP Plusz keretre elsődlegesen tervezett beruházások			
Klímaparát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése	P2.V1: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése (FÁY-E)	ERFA 2. prioritás	886 000 000
	P2.V2: A Várkertfürdő energetikai korszerűsítése (VÁRKERT)	ERFA 2. prioritás	647 000 000
Klímaparát városi környezet kialakítása	P1.V2: Csapadékvízvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében (CSAP)	ERFA 1. prioritás	500 000 000
	P1.V3: Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez (ERZS)	ERFA 1. prioritás	1 950 000 000
A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	P3.V4: Digitalizáció mindenkinek! (DIGI)	ESZA 3. prioritás	250 000 000
Élhető város	P1.V4: Somlai-Battyhány utca lámpás kereszteződés kiépítése (SOM)	ERFA 1. prioritás	70 000 000
Gondoskodó város	P3.V1: Erzsébetvárosi egészségközpont kialakítása (EÜKÖZPONT)	ERFA 3. prioritás	322 000 000
	P3.V2: Új óvoda építése az Erzsébetvárosban (ÓVODA)	ERFA 3. prioritás	900 000 000

Stratégiai rész cél	Megvalósulást szolgáló, már azonosított városi projektek	Potenciális forrás / Prioritás	Indikatív költségbeclés (Ft)
	P3.V3: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (FÁY-I)	ERFA 3. prioritás	532 000 000
Társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, felzárkóztatás biztosítása	P3.V5: Felzárkóztató programok gyerekeknek eszközbeszerzéssel (FELZÁRK)	ESZA 3. prioritás	614 000 000
Társadalmi infrastruktúra fejlesztése	P1.V1: Az egykori dohányzártó turisztikai célú hasznosítása (DOH)	ERFA 1. prioritás	2 179 000 000
Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	P1.V6: A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz (SCHW)	ERFA 1. prioritás	1 197 000 000
Gazdasági növekedés biztosítása	P1.V5: A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft telephelyfejlesztése a Pápai Ipari Park területén (PVT)	ERFA 1. prioritás	600 000 000
Városi TOP Plusz keretre elsődlegesen tervezett beruházások összesen:			10 647 000 000
Kereten túli, tartalék projektek			
Klímaparát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése	P2.V3: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerősítése (HUSZÁR-E)	ERFA 2. prioritás	371 817 798
Élhető város	P1.V7: A városi kerékpárúthálózat fejlesztése (KERÉKPÁR)	ERFA 1. prioritás	1 100 000 000
Gondoskodó város	P3.V6: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (HUSZÁR-I)	ERFA 3. prioritás	200 000 000
	P3.V7: A Pápai Weörös Sándor Általános Iskola felújítása (TANKERÜLET-WS)	ERFA 3. prioritás	438 000 000
	P3.V8: A Pápai Petőfi Sándor Gimnázium felújítása (TANKERÜLET-PS)	ERFA 3. prioritás	158 000 000
Kereten túli, tartalék projektek összesen:			2 267 817 798
Tervezett projektek összesen:			12 914 817 798

7.4. Fenntartható üzemeltetés

A fenntartható üzemeltetésre vonatkozó összefoglaló táblázat jelenleg azon stratégiai célok megvalósulását szolgáló projekteket tartalmazza, melyek az FVS készítése során már indikatív költségvetéssel bírtak. Ugyan jelen pillanatban még ezek sem rendelkeznek részletesebb értékeléssel (üzleti terv) a fenntarthatóságról, ám előzetes információk azonosíthatók a finanszírozási táblázat fenntartási szempontjaira vonatkozóan.

78. táblázat: A stratégiai megvalósulását szolgáló projektek előzetes fenntarthatósági terve

Megvalósulást szolgáló városi projektek	Várható bevételek/kiadások a fenntartás során	Bevonható finanszírozási forrás a fenntartásba	Externáliák (pozitív, negatív hatások, amik befolyásolják a fenntartást)
Városi TOP Plusz keretre elsődlegesen tervezett beruházások			
P1.V1: Az egykori dohányzási turisztikai célú hasznosítása (DOH)	A kialakított területek rendben tartása, a tervezett szolgáltatások biztosítása folyamatos kiadást jelent, ugyanakkor bizonyos szolgáltatások bevételt is teremthetnek.	Dedikált üzemeltetési költségek, potenciálisan bérleti díjak, belépők és bérletek ára	Nő a terület látogatottsága; felértékelődik a városrész. A környező sportlétesítmények biztosítják a fenntartáshoz szükséges eszközállományt.
P1.V2: Csapadékvízvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében (CSAP)	A rendszert, hálózatot karban kell tartani, amely gondos gazda szemlélet esetében évente-néhány évete kisebb javítási munkákat jelent. A város és az ingatlanulajdonosok számára megtakarítást jelent a vagyonbiztonság növelése.	Az ingatlanulajdonosok részt vehetnek a hálózat fenntartásában, a csatornák gondozásában.	Az éghajlatváltozással a rendszer kapacitása végessé válhat, bizonyos extrém csapadékos időszakokban túlterhelődhet, károsodhat.
P1.V3: Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez (ERZS)	A parkterület növekedése további költségvonzattal járó zöldterület-gazdálkodást jelent az önkormányzat számára.	Közösségi megoldások (pl. közösségi kertészkedés, lakossági akciók) csökkenthetik a kiadásokat, erőforrásokat csatornázhatnak be.	Az éghajlatváltozással az intenzív zöldterületek, gyepfelületek fenntartása, a fák gondozása pluszerőforrást igényelhet.
P1.V4: Somlai-Battyhány utca lámpás kereszteződés kiépítése (SOM)	A lámpás kereszteződés kiépítése után üzemeltetési, karbantartási költségek várhatók.	A városi közutak karbantartására rendelkezésre álló források vonhatók be.	A magasabb közlekedésbiztonság a beruházás pozitív externáliája.
P1.V5: A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft telephelyfejlesztése a Pápai Ipari Park területén (PVT)	A korszerű telephely hatékonyság-növekedést hozhat, költségeket racionalizálhat.		Növekvő energiaköltségek, munkabérek.

Megvalósulást szolgáló városi projektek	Várható bevételek/kiadások a fenntartás során	Bevonható finanszírozási forrás a fenntartásba	Externáliák (pozitív, negatív hatások, amik befolyásolják a fenntartást)
P1.V6: A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz (SCHW)	A parkterület növekedése további költségvonzattal járó zöldterület-gazdálkodást jelent az önkormányzat számára.	Közösségi megoldások (pl. közösségi kertészkedés, lakossági akciók) csökkenthetik a kiadásokat, erőforrásokat csatornázhatnak be.	Az éghajlatváltozással az intenzív zöldterületek, gyepfelületek fenntartása, a fák gondozása pluszerőforrást igényelhet.
P2.V1: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése (FÁY-E)	A beruházást követően az épületek fenntartási költségei jelentősen csökkenni fognak.	Üzemeltetési költségek	A fűtésen és világításon megspórolt összeget más fejlesztésekre lehet fordítani.
P2.V2: A Várkertfürdő energetikai korszerűsítése (VÁRKERT)	A beruházást követően az épület fenntartási költségei jelentősen csökkenni fognak.	Üzemeltetési költségek, jegybevételek	A szivattyúk és egyéb energetikai elemek megújítása energiahatékonyabb működést fog eredményezni, a fürdő új, fenntartást a jegybevételek növelésén keresztül támogató élményelemeket tud a megtakarításaiból létesíteni.
P3.V1: Erzsébetvárosi egészségközpont kialakítása (EÜKÖZPONT)	Korszerű épületszerkezete miatt a fenntartási költségek alacsonyak lesznek.	Üzemeltetési költségek	Több egészségügyi szolgáltatás egy helyen megtalálható; régi rendelők helyett csak egy épület fenntartása szükséges.
P3.V2: Új óvoda építése az Erzsébetvárosban (ÓVODA)	Korszerű épületszerkezete miatt a fenntartási költségek alacsonyak lesznek	Üzemeltetési költségek	Jó infrastrukturális állapota miatt kihasználtsága magas lesz. Régi, korszerűtlen óvodaépületet vált ki.
P3.V3: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (FÁY-I)	Növekvő kiadások a kapacitások növelésével összhangban.	Üzemeltetési költségek	Korszerű infrastruktúra létesítése növeli a hatékonyságot.
P3.V4: Digitalizáció mindenkinek! (DIGI)	Költségvetési szempontból nem profitábilis, de a társadalmi externáliája nagy.	Digitális eszközbeszerzésre kapott támogatások, egyéb pályázatok	A lakosság digitalizációs képességének javulásával a szolgáltatások olcsóbban és gyorsabban vehetőek igénybe.

Megvalósulást szolgáló városi projektek	Várható bevételek/kiadások a fenntartás során	Bevonható finanszírozási forrás a fenntartásba	Externáliák (pozitív, negatív hatások, amik befolyásolják a fenntartást)
P3.V5: Felzárkóztató programok gyerekeknek eszközbeszerzéssel (FELZÁRK)	Költségvetési szempontból nem profitábilis, de a társadalmi externáliája nagy.	Egyéb pályázatok	Csökken a korai iskolaelhagyók aránya; sikeres felzárkóztatás növeli a programokon való részvételi hajlandóságot, hosszú távon csökkentheti a város szociális terheit
Kereten túli, tartalék projektek			
P1.V7: A városi kerékpárúthálózat fejlesztése (KERÉKPÁR)	Bizonyos időközönként felújítási munkák szükségesek.	Parkolási díjak bevételei	Fenntartható mobilitási formák térnyerésével fokozódó terhelésnek lesznek kitéve az utak.
P2.V3: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerűsítése (HUSZÁR-E)	A beruházást követően az épületek fenntartási költségei jelentősen csökkenni fognak.	Üzemeltetési költségek	A fűtésen és világításon megspórolt összeget más fejlesztésekre lehet fordítani.
P3.V6: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (HUSZÁR-I)	Növekvő kiadások a kapacitások növelésével összhangban.	Üzemeltetési költségek	Korszerű infrastruktúra létesítése növeli a hatékonyságot.
P3.V7: A Pápai Weörös Sándor Általános Iskola felújítása (TANKERÜLET-WS)	A fenntartás nem önkormányzati feladat, a pozitív hatások az intézményfenntartónál jelentkeznek. Bevételek tekinthető az ingatlan értékének növekedése, a vagyonnövekedés.	Üzemeltetési költségek	Korszerű infrastruktúra létesítése növeli a hatékonyságot.
P3.V8: A Pápai Petőfi Sándor Gimnázium felújítása (TANKERÜLET-PS)	A fenntartás nem önkormányzati feladat, a pozitív hatások az intézményfenntartónál jelentkeznek. Bevételek tekinthető az ingatlan értékének növekedése, a vagyonnövekedés.	Üzemeltetési költségek	Korszerű infrastruktúra létesítése növeli a hatékonyságot.

7.5. Projektcsatorna

Pápa város a többszintű helyi kormányzás jegyében már a projektek megfogalmazásakor bevonja a lakosságot, a civileket és a témában érintett szakembereket a fejlesztési ötletek kijelölésébe, ezáltal a beruházások széles társadalmi támogatottságot élveznek. A döntéshozatal és a projektek megvalósítása ugyan az önkormányzat kezében van, de az érintettek, a gazdasági társaságok és a kompetens külső szervezetek többszöri visszacsatolása elősegíti a helyi igényekre reagáló beruházások létrejöttét. Ezt a célt szolgálják a szakmai bizottságok és tanácsadó testületek, amelyek még azelőtt értékelni tudják a tervezett projekteket, mielőtt azok a képviselőtestület elé kerülnének. A döntéshozatalt követően a projektek menedzselése és megvalósítása a Városfejlesztési Osztály feladatkörébe tartozik, de a kivitelezési munkálatok során folyamatosan informálják a helyieket és az érintett szakterület képviselőit, ezáltal is biztosítva a transzparenciát és a szakmaiságot. A projektek zárásaként sajtónyilvános eseményeken adják át a projekteket, és ismertetik az elért sikereket.

79. táblázat: A projektcsatorna sematikus intézményi modellje

Ellátandó funkció	Kapcsolódó kulcsszereplők és főbb tevékenységük
Projektgyűjtés	- A városfejlesztési tanács szakmai egyeztetés keretében összegyűjti és kiválasztja az FVS-ben azonosított beavatkozási területekhez kapcsolódó projekteket. - A szakmai egyeztetések a polgármester, az alpolgármester és az osztályvezetők között zajlik, amelyeken indokolt esetben a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft, vagy az érintett gazdasági társaságok ügyvezetői is helyet kapnak. - A szakmai megbeszélés keretében a jelenlevők mindegyike kifejtheti véleményét és hozzájárulhat a tervezett projekt alakításához, amit végül egy közös, szakmai egyetértésen alapuló döntéshozás követ. - A projektjavaslatok – elektronikus partnerségi kérdőívek és közvéleménykutatás által – érkezhettek az önkormányzati fenntartású közintézményektől, közszolgáltatóktól, civilektől, valamint közvetlenül a lakosságtól is.
Projekt finanszírozási modellje	- Az önkormányzat részéről a finanszírozási modell előkészítésében a Gazdasági és a Városfejlesztési Osztály munkatársai vesznek részt. - Komplex finanszírozási kérdésekbe külső szakemberek is bevonhatók.
Projekt műszaki előkészítése	- A projektek műszaki előkészítéséért, majd ellenőrzéséért a Városfejlesztési Osztály felel. - A műszaki tervek előkészítésébe a szakmailag kompetens külső szakértők is bevonásra kerülnek.
Projekt lebonyolítása	- A projektek teljes körű menedzselése, a beruházások lebonyolítása, műszaki ellenőrzése és lezárása az előző projektciklus óta a Városfejlesztési Osztály feladata. - A projektek kivitelezése jellemzően külső szakemberek bevonásával történik.

8. MELLÉKLETEK

8.1. Az Antiszegregációs Terv felülvizsgálata

8.1.1. Helyzetelemzés és értékelés

Az FVS módszertana alapján „szegregátumnak nevezzük azokat az esetenként városrésznyi, más esetben néhány utcára kiterjedő városi (lakó)területeket, ahol bizonyos társadalmi státuszt jelölő és életminőséget jellemző mutatók jelentősen kedvezőtlenebbül alakulnak a város átlagánál. A szegregátumokban jellemzően a fizikai környezet leértékelődő és az infrastruktúra hiányos, illetve a városban tapasztalhatónál rosszabb állapot jellemzi azokat. A szegregátumokban alacsony arányú a vállalkozói aktivitás, és a fejlesztések jellemzően külső forrásokból valósulnak meg”.

Az ITS antiszegregációs tervében szereplő szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek száma hat darab volt. Pápa város megítélése szerint ezek többsége nem mutat jelentősebb eltérést a többi településrészhez képest, mivel a város szövetének integráns részét képezik. Kivételt jelent azonban a város peremén elhelyezkedő két terület egység, amelyek megfelelnek az FVS módszertana által meghatározott definíciónak. A városi adatszolgáltatás alapján Pápa két szegregátummal rendelkezik: a Rigó lakóteleppel és a külterületen elhelyezkedő Hódoska majorral.

8.1.1.1. A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése

Az eltelt időszakban a város szegregátumait érintő jelentősebb beruházás 2015-ben történt a TÁMOP-5.3.6-11/1-2012-0058 azonosító számú projekt keretében. A Komplex humán szolgáltatások fejlesztése Pápa Város szegregátumi településrészein névre hallgató projekt a mélyszegénységben élő, többnyire roma származású lakosság integrációját segítette elő. Az **intézkedésnek** köszönhető **legnagyobb elért változás**, hogy helyben biztosítottá vált a komplex szolgáltatási és ellátási funkciókhoz való hozzáférés, amit képzések, közösségépítő programok, egészségügyi, gyermeknevelési és életvezetési tanácsadás, valamint népegészségügyi szűrés egészített ki. A projekt legjelentősebb hozadéka a Csillag-Cserhaj Szolgáltatóház és Csillag Szolgáltatópont létrehozása volt, amely befogadta – és azóta is befogadja – a szegregátumban élőket célzó felzárkóztatási és képzési programokat. A szolgáltatóházban állandó settlement típusú szociális munka folyik, míg a szolgáltatópontban az alapvető higiéniai és háztartási szolgáltatások vehetőek igénybe. Ebből adódóan az épület nem csak az infrastrukturális hiányosságokat pótolja, hanem oktatási funkciót is betölt, mivel az önkormányzat ingyen rendelkezésére bocsátja mindenki számára, aki helyben képzéseket szervezne. A szolgáltatóház a város minden rászorulója számára nyitott, így nem csak a Rigó lakótelep lakosságát, hanem a Hódoska major szegregált lakosságát is kiszolgálja. Egyéb megvalósult, vagy részben megvalósult intézkedések között említhető még az antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált oktatása, szociális szakemberek képzése, valamint szakmai műhelyek szervezése.

A beavatkozások és a felzárkóztatási célkitűzések megvalósulásának egyik legnagyobb **akadálya** a szegregátum lakosságának alacsony képzettsége. A lakók többsége nem rendelkezik általános iskolai végzettséggel, ami azonban a szakképesítés megszerzéséhez elengedhetetlen bemeneteli feltételnek számít. Mivel az érintettek számára nem csak a 7-8. osztály elvégzése hiányzik, hanem gyakran az egész felső tagozat (5-8. osztály), így az általános iskolai oktatás utolsó négy évének bepótlására lenne szükség, de ilyen képzési program még nem történt meg. A másik akadályozó tényező a szegregált területek lakásállományának tulajdonviszonya. Mind a két szegregátum területén magántulajdonú lakások találhatók, amik megakadályozzák a jelentősebb infrastrukturális beavatkozások megvalósulását.

A város **hátrányos helyzetű csoportjainak általános helyzetét** meghatározza, hogy az egészségügyi alapellátáshoz, az oktatási-nevelési intézményekhez és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés számukra is biztosított. Bejelentett lakcím alapján a saját körzetéhez tartozó szolgáltatásokat mindenki igénybe tudja venni, ezáltal a szociális intézmények integrált módon működnek. A szegregátumok területén a mélyszegénységben élők helyzete változatlan maradt, az ehhez köthető életvitelből való kilépésre kis hajlandóság mutatkozik. A **társadalmi jelenségek** kapcsán kiemelendő a szegregátumok lakosságszámának csökkenése, amely a születésszám visszaesésére és az elköltözésekre vezethető vissza. A kikötözők többsége a visszatérés szándéka nélkül hagyja el a városrészt; lakhelymódosításuk főleg a leromlott lakásállományra vezethető vissza. A szegregátumok pontos lakosságának meghatározása körülményes, mivel lakhelyük megszűnésekor nem feltétlenül jelentkeznek át másik lakcímre. A hivatalos adatok alapján 2022-ben Pápán 125 fő élt szegregátumban. A gyermekek körében az iskolai lemorzsolódás kockázata magas, emiatt a szegregátumban élő diákok többsége nem szerzi meg a munkavállaláshoz szükséges képzettségi szintet. A nők helyzete a szegregált területen kulcsfontosságú, mivel többségük – az ottani férfi lakossággal szemben – bejelentett munkahellyel rendelkezik. Az elmúlt években a város hajléktalanjainak száma csökkent, jelenlétük főleg a városközpontra összpontosul. A településen működő Hajléktalanok Átmeneti Szállása elegendő férőhellyel rendelkezik, de az érintett célcsoport nem fogadja el az intézmény által felkínált lehetőségeket. Jelentős probléma a szegregátumok területén tapasztalt leromlott egészségügyi állapot, fertőzőes megbetegedések, családon belüli bűnelkövetés, drog és egyéb addiktív szerek használata. Súlyos problémát jelent a szegregált területeken tapasztalt illegális szemétkerítés jelensége, amelynek helyzete nem javult. Ennek érdekében az önkormányzat kamerarendszer kiépítésével próbálja visszafogni a kedvezőtlen jelenséget.

A leromlott lakásállomány, a felhalmozódott hulladék és a leromlott környezet miatt a szegregátum felszámolása és a lakhatatlan épületek elbontása a hosszútávú cél. A **beavatkozási szükségletek** között kiemelt fontosságúak az oktatási tanfolyamok, kompetenciafejlesztések és a munkavállalást ösztönző programok szervezése. Hangsúlyt kell fektetni az általános iskola utolsó négy évfolyamának sikeres befejezésére és a versenyképes szakképesítés megszerzésére, valamint az ezt támogató szociális szakemberek továbbképzésére és szakmaközi hálózat fejlesztésére. A társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása érdekében szükséges fenntartani a Pápa Városi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat által működtetett antidiszkriminációs jelzőrendszert, mindemellett továbbra biztosítani kell a hátrányos helyzetű gyerekek közintézményekben való integrált nevelését és oktatását. Az iskolai lemorzsolódás mértékének csökkentése érdekében tanoda létrehozása szükséges, amely növeli a fiatalok felzárkózási esélyeit, erősíti a továbbtanulási szándékot és

lehetőséget teremt a szabadidő minőségi eltöltésére. A tanoda tanácsadó és információs irodaként is működne, amely ifjúságsegítő szolgáltatásokat biztosítana a rászoruló fiatalok számára. A szegregátumokban elterjedő addiktív szerek használata elleni fellépésként Kábítószerügyi Egyeztető Fórum felállítása, Drogstratégia elkészítése és drogprevenciós előadások szervezése kívánatos. A foglalkozások és képzések – megközelíthetőség és infrastruktúra szempontjából – a Rigó lakótelepen valósulnának meg, de a Hódoska major lakosságát is érintenék.

8.1.1.2. A szegregáció területi vonatkozásai (szegregátumok) – a változások értékelése

Az ITS – a 2011-es népszámlálás alapján – négy szegregátumot és két szegregációval veszélyeztetett területet nevezett meg Pápán. A város 2022-es adatszolgáltatása alapján Pápán jelenleg csak **két szegregátum található**, amelyek közül a Rigó lakótelep belterületen, a Hódoska major külterületen fekszik. Az ITS-ben szereplő további helyszínek a város szövetének szerves részét képezik, megfelelően integrálódva környezetükbe.

A **Rigó lakótelep** a város belterületének északkeleti részén, a belvárostól 2 kilométerre helyezkedik el. A szegregátum lakónépessége 102 fő, 2011-hez képest 92 fővel kevesebb. A demográfiai változás enyhe öregedést mutat, de a 60 évnél idősebb korosztály nagysága még mindig a legkisebbnek számít (2011: 5,2%; 2022: 10,8%). Az eltelt időszak alatt a 0-14 évesek aránya 28,9%-ról 26,5%-ra (27 fő), az aktív korúak aránya 66%-ról 62,7%-ra változott. Összességében még mindig fiatalos korszerkezettel rendelkezik a Rigó lakótelep. Foglalkoztatottság tekintetében friss adatok nem állnak rendelkezésre. 2011-ben a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 82%, a tartós munkanélküliek aránya 46,2% volt. A humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés a szegregátum területén élők számára is biztosított, így a gyerekek integrált oktatásban részesülnek. Ezt egészíti ki az időközben megalakult Cserhaj Csillagház és Szolgáltatópont, amely többek között internetelérhetőséget is nyújt a helyiek számára. Az 1950-es években épült lakótelep lakásállománya jelentősen leromlott, 73,4%-a (47 db) komfort nélküli, ami a 2011-es állapothoz képest jelentős növekedést jelent (29,8%). A lakások száma jelenleg 64 darabra tehető – huszonkettővel kevesebb, mint 2011-ben –, amelynek többsége magántulajdonban van (67%; 43 db). Időközben az önkormányzati tulajdonban lévő lakások közül kettőt lebontottak. A közüzemi hálózat a lakótelepen kiépült (villany, gáz, ivóvíz), de a felhalmozott tartozások miatt sok lakásban felfüggesztették a közműszolgáltatást. A lakótelep közterületének állapota elhanyagolt, rendezetlen, jelentős problémát okoz az illegálisan elhelyezett nagymennyiségű hulladék.

A lakótelepen **megvalósult beavatkozások** közül a Csillag-Cserhaj Szolgáltatóház és Csillag Szolgáltatópont létesítése, és annak fenntartása jelenti a legnagyobb előrelépést. Emellett a rossz állagú házak elbontása, tereprendezés, szeméthyűjtés, kamerarendszer telepítése és a szolgáltatóházban tartott programok (előadások és képzések) emlithetőek meg, amelyek hozzájárultak a szegregátum felszámolásának folyamatához. A városban működő antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetését és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek integrált oktatását célzó beavatkozás szintén érinti a lakótelepen élőket, azonban a megvalósult intézkedések ellenére a telep életkörülményeiben számottevő **változás** nem történt, a terület szegregált helyzete továbbra is megmaradt.

Mivel a lakótelep lakosságának közel 30%-a 14 év aluli, ezért a **beavatkozási szükségletek** között külön hangsúlyt kell fordítani a fiatalok oktatására és szemléletformálására. Ennek érdekében a szolgáltatóhoz további működtetése kulcsfontosságú, mivel az a képzési programokat helyben képes biztosítani. A lakókörnyezet rendezése érdekében a lelakott épületek elbontása, a zöld területek megújítása és az illegális hulladék felszámolása indokolt.

80. táblázat: A Rigó lakótelep lakosságának és lakáshelyzetének változása (2011, 2022) (Forrás: ITS, városi adatszolgáltatás)

Szempont	Mutató	2011	2022
Demográfia	Lakónépesség száma	194 fő	102 fő
	Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	28,9%	26,5% (27 fő)
	Lakónépességen belüli 15-59 évesek aránya	66,0%	62,7% (64 fő)
	Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	5,2%	10,8% (11 fő)
Lakhatási helyzet	Lakásállomány	86 db	64 db
	Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	30,2%	
	Komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	29,8%	
	Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	14,3%	
	Komfortos (gázfűtéses)		17 db (26,5 %)
	Komfort nélküli		47 db (73,4 %)
	Önkormányzati tulajdonú:		21 db
	Magán tulajdonú:		43 db
	Lebontva		2 db (önk.tul.)

81. táblázat: A Hódoska major (külterület) lakosságának és lakáshelyzetének változása (2011, 2022) (Forrás: ITS, városi adatszolgáltatás)

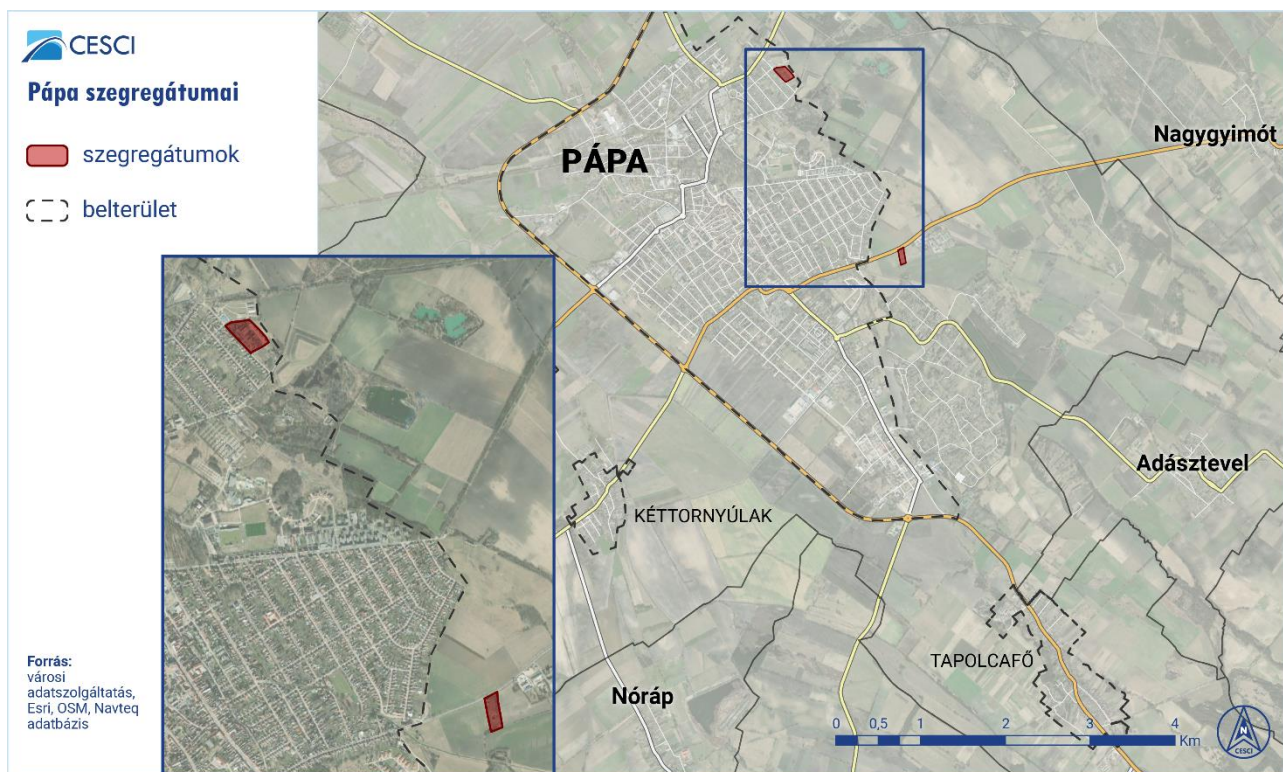
Szempont	Mutató	2011	2022
Demográfia	Lakónépesség száma	61 fő	23 fő
	Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	37,7%	56,5 % (13 fő)
	Lakónépességen belüli 15-59 évesek aránya	59,0%	43,5 % (10 fő)
	Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	3,3%	0%
Lakhatási helyzet	Lakásállomány	13 db	10 db
	Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	84,6%;	
	Komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	83,3%;	
	Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	50,0%.	
	Komfort nélküli		100% (10 db)
	Önkormányzati tulajdonú:		7 db

Szempon	Mutató	2011	2022
	Magán tulajdonú:		3 db
	Lebontva		Lebontva: 2 db (önk.tul.) és 1 db (magántul.)

Pápa legkedvezőtlenebb állapotban lévő szegregált területe a **Hódoska major**, amely a város belterületén kívül, a 832-es számú útvonal mellett fekszik. A többnyire roma lakossággal rendelkező szegregátum szociális, foglalkoztatási és képzettségi viszonylatban jelentősen elmarad a város más területén mért adatoktól. Lakónépessége 2022 elején 23 fő volt, 38 fővel kevesebb mint 2011-ben. A major korösszetétele az eltelt időszakban fiatalodott, jelenleg az ott élők többsége 14 éven aluli (2011: 37,7%; 2022: 56,5%). Ezzel szemben az aktív korúak (15-59 évesek) aránya 59%-ról 43,5%-ra, a 60 év felettiek aránya 3,3%-ról 0%-ra csökkent. A 2011-es foglalkoztatottsági adatok alapján az akkori lakosságon belül rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya 80,6%, a tartós munkanélküliek aránya 38,9% volt. A városi szolgáltatások elérhetősége ugyan biztosított, de a major külterületi fekvéséből adódóan nehezen elérhető. A Rigó lakótelepen létrehozott szolgáltatóház a Hódos major lakói számára is igénybe vehető, de a két szegregátum között lévő közel 3 kilométeres távolság miatt ez nehezen valósul meg. A lakások állapota lepusztult, külterületi fekvéséből adódóan a közműhálózat (a villamosenergia-hálózat kivételével) nem érinti. A lakásállomány száma 2011-ben 13 db volt, melyből hármat lakhatatlan állapota miatt időközben lebontottak. A megmaradt lakások vegyes tulajdonban vannak, mindegyik komfort nélküli. A Rigó lakótelephez hasonlóan a szemétfelhalmozódás, a rendezetlen épített környezet és az egészségre káros lakókörülmények miatt a tereprendezés és az épületállomány felszámolása szükségszerű.

A **megvalósult beavatkozások** csak a rossz állapotú házak elbontására korlátozódott, külön a majort érintő más beavatkozás nem történt. A Rigó lakótelepen működő szolgáltatóház felzárkóztató programjai az itt lakók számára is nyitottak, de ehhez hasonló program helyben nem működik. Az átfogó beavatkozások közül a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált oktatása és az antidiszkriminációs jelzőrendszer fenntartása egyaránt érvényes a major lakóira. A megvalósult beavatkozások hiánya miatt a **változás mértéke** sem jelentős. A Hódoska major szegregált státusza erősödött, a helyiek életkörülményei pedig tovább romlottak. Azonban 2011-hez képest a lakóknak több mint a fele elhagyta a szegregátumot, így jelentős mértékben csökkent a kedvezőtlen körülményei között élők száma a majorban. A Hódoska majort érintő **szükséges beavatkozások** a szegregátum felszámolására, a tereprendezésre, a zöld felületek növelésére, az illegális szemétlakók megszüntetésére és a tarthatatlan épületállomány elbontására irányulnak. Mivel az itt élők többsége gyermek, így növelni kell a felzárkóztató és oktatási programok számát, valamint a fiatalok részvételi hajlandóságát.

107. ábra Pápa város szegregátumai

8.1.2. Antiszegregációs terv

Az elmúlt évek tapasztalatai, társadalmi folyamatai alapján a város úgy döntött, hogy az ITS-ben szereplő antiszegregációs tervben javasolt intézkedéseket felülvizsgálja, és a következő időszakra egy fókuszáltabb, szűkített beavatkozási listával rendelkező antiszegregációs tervet kíván megvalósítani. Pápa antiszegregációs tervének hosszútávú célja a szegregátumok felszámolása, lakóinak képzettségi szintjének növelése, valamint a leromlott épületállomány elbontása és a tereprendezése.

8.1.2.1. Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok

82. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások

	Célok	A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség és annak tervezett forrása
1.	Esélyegyenlőség biztosítása	Antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése	nem releváns
2.	Oktatási integráció biztosítása	A HHH gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai feladat-ellátási helyek között	nem releváns
2.	Oktatási integráció biztosítása	Tanoda létrehozása	864 millió Ft; pályázati forrás TOP Plusz
2.	Oktatási integráció biztosítása	Drogprevenció, Drogstratégia elkészítése, Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése	1 millió Ft/év; saját forrás/pályázati forrás
3.	A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében	nem releváns
3.	A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	Szociális szakemberek továbbképzése	nem releváns; EFOP

83. táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások

	Szegregátum	Célok	Tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség és annak tervezett forrása
1.	Rigó lakótelep, Hódoska major	A szegregáció oldása	Rossz állagú házak elbontása	10 m Ft/év; TOP és saját forrás
2.	Rigó lakótelep, Hódoska major	Szegregáció megszüntetése	Szegregátumok felszámolása	15 m Ft/év; TOP és saját forrás
3.	Rigó lakótelep, Hódoska major	Lakókörnyezet rehabilitációja	Illegális szemétlerakók megszüntetése	40 m Ft; pályázati és saját forrás
4.	Rigó lakótelep	Lakókörnyezet rehabilitációja	Zöldfelületek növelése	10 millió Ft; saját forrás
5.	Hódoska major	Lakókörnyezet rehabilitációja	Zöldfelületek növelése	5 millió Ft; saját forrás

8.1.2.2. A szociális városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása (amennyiben releváns)

Pápa ESZA forrásból megvalósuló szociális városrehabilitációja **gyerekeknek szóló felzárkóztató programok** szervezéséből áll. A beavatkozás egyszerre mindkét szegregátum területét érinti, viszont az integráció jegyében nem csak a Rigó lakótelep és a Hódoska major gyermekeit, hanem a város más fiataljait is megszólítja. A „puha” beavatkozás célja olyan iskolán kívüli foglalkozások szervezése, amely lehetővé teszi a szabadidő minőségi eltöltését, biztosítva a mindennapi odafigyelést és étkeztetést. A programok keretében a sportos foglalkozások dominálnának, de emellett lehetőség nyílna nyári táborok szervezésére. Tartalék projektötletként szerepel még a Cserhaj ház szolgáltatásainak támogatása, egészségügyi szűrések szervezése, valamint az általános iskolai végzettség megszerzését elősegítő felzárkóztató képzések szervezése.

Mivel mindkét szegregátum területén a 14 éven aluliak aránya magas, ezért mindenképpen indokolt az ifjúság felzárkóztatását célzó programok szervezése. A beavatkozás sürgős, mivel a jelenleg még iskolai közegben lévő gyermekeket a program továbbra is az iskolapadban tudja tartani, ösztönözve őket a tanulmányaik folytatására és a szükséges képzettség megszerzésére. A hatékonyságot biztosítja, hogy a fiatalok iskola után is saját korosztályuk társaságában, integrált közegben vannak, kiszakadva a szegregátum megszokott környezetből. A program több beavatkozással is szinergiában van, kiemelten az integrált nevelés-oktatás fenntartásával és a tanoda létrehozásával, amelyek szintén az ifjúságot szólítják meg.

8.1.2.3. A két antiszegregációs beavatkozási dimenzió kapcsolata

▶ Szegregátum	Rigó lakótelep	Hódoska major
▼ Átfogó beavatkozás		
1. Antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése	x	x
2. A HHH gyerekek aránya kiegyenlítettségének biztosítása az óvodai feladat-ellátási helyek között	x	x
3. Tanoda létrehozása	x	
4. Drogprevenció, Drogstratégia elkészítése, Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése	x	x
5. Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében	x	x
6. Szociális szakemberek továbbképzése	x	x

8.1.2.4. A beavatkozások ütemezése

Tervezett akciók és beavatkozások	Félévek									
	2021/2	2022/1	2022/2	2023/1	2023/2	2024/1	2024/2	2025/1	2026/1	2026/2
horizontális										
Antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A HHH gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai feladatellátási helyek között	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tanoda létrehozása			x	x	x	x	x	x	x	x
Drogprevenció, Drogstratégia elkészítése, Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése			x	x	x	x	x	x	x	x
Sz szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikere érdekében	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szociális szakemberek továbbképzése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
szegregátumonként										
Rossz állagú házak elbontása	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szegregátumok felszámolása	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Illegális szemétlerakók megszüntetése			x	x	x	x	x	x	x	x
Zöldfelületek növelése			x	x	x	x	x	x	x	x

8.1.2.5. Az antiszegregációs terv pénzügyi terve

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség	tervezett forrás
horizontális		
Antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése	nem releváns	nem releváns
A HHH gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai feladat-ellátási helyek között	nem releváns	nem releváns
Tanoda létrehozása	864 millió Ft	pályázati forrás, TOP Plusz
Drogprevenció, Drogstratégia elkészítése, Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése	1 millió Ft/év	saját forrás/pályázati forrás
Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében	nem releváns	nem releváns
Szociális szakemberek továbbképzése	nem releváns	EFOP
szegregátumonként		
Rossz állagú házak elbontása	10 millió Ft/év	TOP és saját forrás
Szegregátumok felszámolása	15 millió Ft/év	TOP és saját forrás
Illegális szemétlerek megszüntetése	40 millió Ft	pályázati és saját forrás
Zöldfelületek növelése (Rigó lakótelep)	10 millió Ft	saját forrás
Zöldfelületek növelése (Hódoska major)	5 millió Ft	saját forrás
Szociális városrehabilitációs projekt (amennyiben releváns)		
Felzárkóztató programok gyerekeknek	614 millió Ft	ESZA
Összesített költség:	1 559 millió Ft	

8.2. Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása

8.2.1. Lakossági felmérés

A lakossági kérdőív az FVS Módszertani Kézikönyv 8.2.1 sz. mellékletét alapul véve lett összeállítva. A kérdőív .pdf verziója függelékként került csatolásra.

A kérdőívmintán néhány helyen történt módosítás annak érdekében, hogy a helyi adottságokra jobban reflektáljon, így például:

- beillesztésre került a 7. kérdés, melyben arra kérdezett rá a kérdőív, hogy a válaszadó melyik városrészben lakik;
- módosításra, kiegészítésre került a helyi életminőséggel kapcsolatos tényezőkre vonatkozó II/2. kérdés: különválasztásra került a színvonalas oktatási kínálat és egészségügyi-szociális

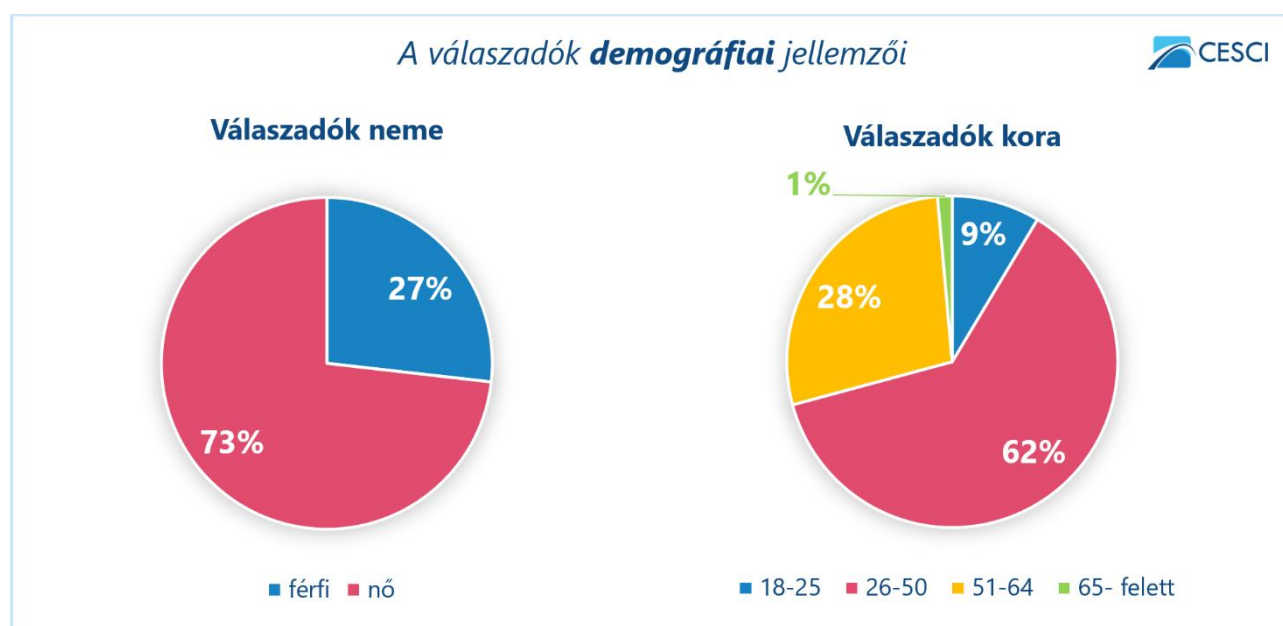
ellátás, a „változatosabb munkahelyek” pedig „különbéle, változatos elhelyezkedést biztosító munkahelyek megléte” megfogalmazásra módosult;

- kiegészítésre került a II/3-as kérdés eredetileg megadott 21 szempontja az alábbiakkal: közösségi közlekedés járatsűrűsége; közösségi közlekedés lefedettsége; felszíni vízelvezetés kiépítettsége;
- új kérdésként került beemelésre a civil szervezetek ismertségével, aktivitásával foglalkozó kérdés (II/4. kérdés);
- új kérdésként került beemelésre az, hogy a válaszadó milyen beavatkozást, fejlesztést igénylő problémát lát a városban (II/5. kérdés);
- új kérdésként került beemelésre az, hogy a válaszadó értékeli az elégedettségét a különböző közszolgáltatók digitális megoldásaival kapcsolatosan (III/5.);
- új válaszopcióval egészült ki a környezettudatossági szempontokra rákérdező IV/1-es kérdés: az energetikai korszerűsítések jelentőségéről is nyilatkozhattak a válaszadók.

Az online előállított kérdőívet a város a helyben szokásos online felületein publikálta, és egyszer megismételve kérte a lakosságot a kérdőív kitöltésére. Az első kitöltés 2022. január 21-én érkezett. A város szándékának megfelelően a kérdőív azóta is nyitva van a kitölteni szándékozók számára. Jelen összefoglaló összeállításáig összesen 209 kitöltés érkezett. A válaszadói mintára vonatkozó főbb információk az alábbiakban kerülnek bemutatásra, a szakmai jellegű válaszok beépültek a helyzetfeltárás kapcsolódó fejezeteibe, a lakossági fejlesztési igények pedig összevetésre kerültek az FVS cselekvési tervében bemutatott beavatkozási területek rendszerével.

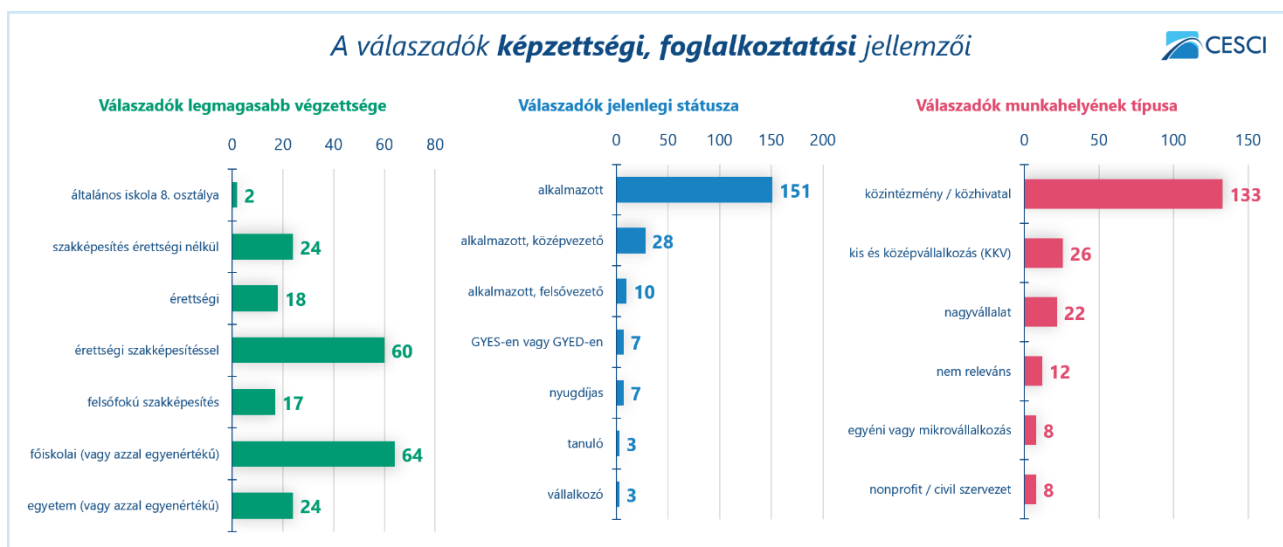
A lakossági kérdőívet sokkal nagyobb arányban töltötték ki női válaszadók (73% nő, 27% férfi). A válaszadók életkora tekintetében meg kell jegyezni, hogy az előre definiált korcsoportok nem azonos nagyságú intervallumokból álltak. A válaszadók túlnyomó többsége 26 és 50 év közötti (62%) volt, és aktívak voltak a kitöltésben az 51 és 64 év közöttiek (28%) is. Viszonylag kisebb arányban töltötték ki a kérdőívet a 18 és 25 év közöttiek (9%), míg 65 év felett (1%) kifejezetten alacsony volt a kitöltési hajlandóság.

108. ábra: A válaszadók demográfiai jellemzői

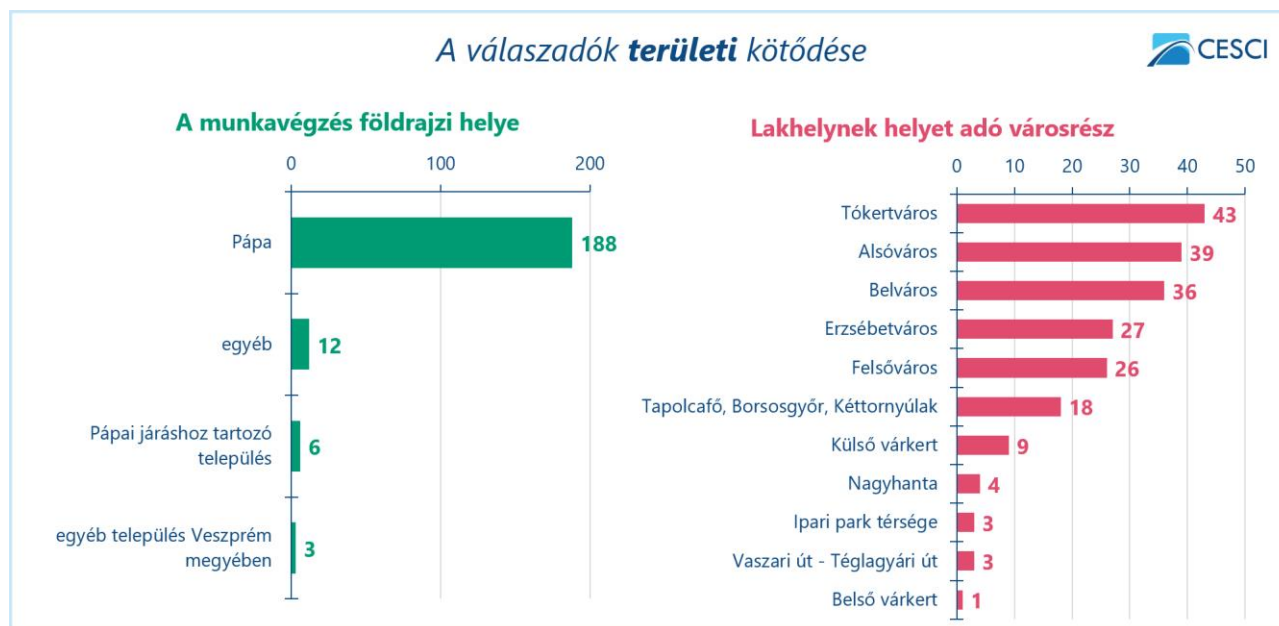
A válaszadók legmagasabb végzettségét tekintve közel azonos arányban töltötték ki a kérdőívet szakképesítéssel rendelkező érettségizettek (60 fő), valamint főiskolát végzettek (64 fő). Közel azonos léptékben voltak a kitöltők között a csak szakképesítéssel (24 fő), a csak érettségivel (18 fő), a felsőfokú szakképesítéssel (17 fő) és az egyetemi végzettséggel (24 fő) rendelkezők. A legfeljebb csak 8 osztályt végzettek minimális mértékben (2 fő) töltötték ki a kérdőívet. A kérdőívet kitöltők jellemzően alkalmazottak (72%), és túlnyomó többségük valamilyen közintézményben vagy közhivatalban (63%) dolgozik. Az alkalmazottak egy része középvezetői, míg néhányuk felsővezetői beosztásban van. A kitöltők között nagyobb számban voltak még KKV-knál, illetve nagyvállalatoknál dolgozók.

109. ábra: A válaszadók képzettségi, foglalkoztatási jellemzői

A válaszadók területi kötődésére irányuló kérdésekből megállapítható, hogy a válaszadók munkájukat igen nagy arányban Pápán (90%) végzik, elenyésző azok száma, akik városon kívüli munkahellyel rendelkeznek. A válaszadók lakhelye alapján a legtöbb kitöltő Tókertvárosban lakik, ezt az alsóvárosi, valamint belvárosi lakosok kitöltési aránya követi. A területi kötődést szemléltető ábráról érdemes még kiemelni, hogy a három csatolt településről az összes kitöltés 8,5%-a érkezett.

110. ábra: A válaszadók területi kötődése

8.2.2. Intézményi/ szervezeti felmérés

Az intézményi kérdőív az FVS Módszertani Kézikönyv 8.2.2 sz. mellékletének megfelelő tartalommal került összeállításra. A kérdőív .pdf verziója függelékként került csatolásra.

Az online kitölthető kérdőívet a város küldte ki a városban működő közintézmények vezetői számára. A kérdőívet az alábbi 12 intézmény töltötte ki. Az intézmények között több olyan is található, mely több tagintézményt foglal magába.

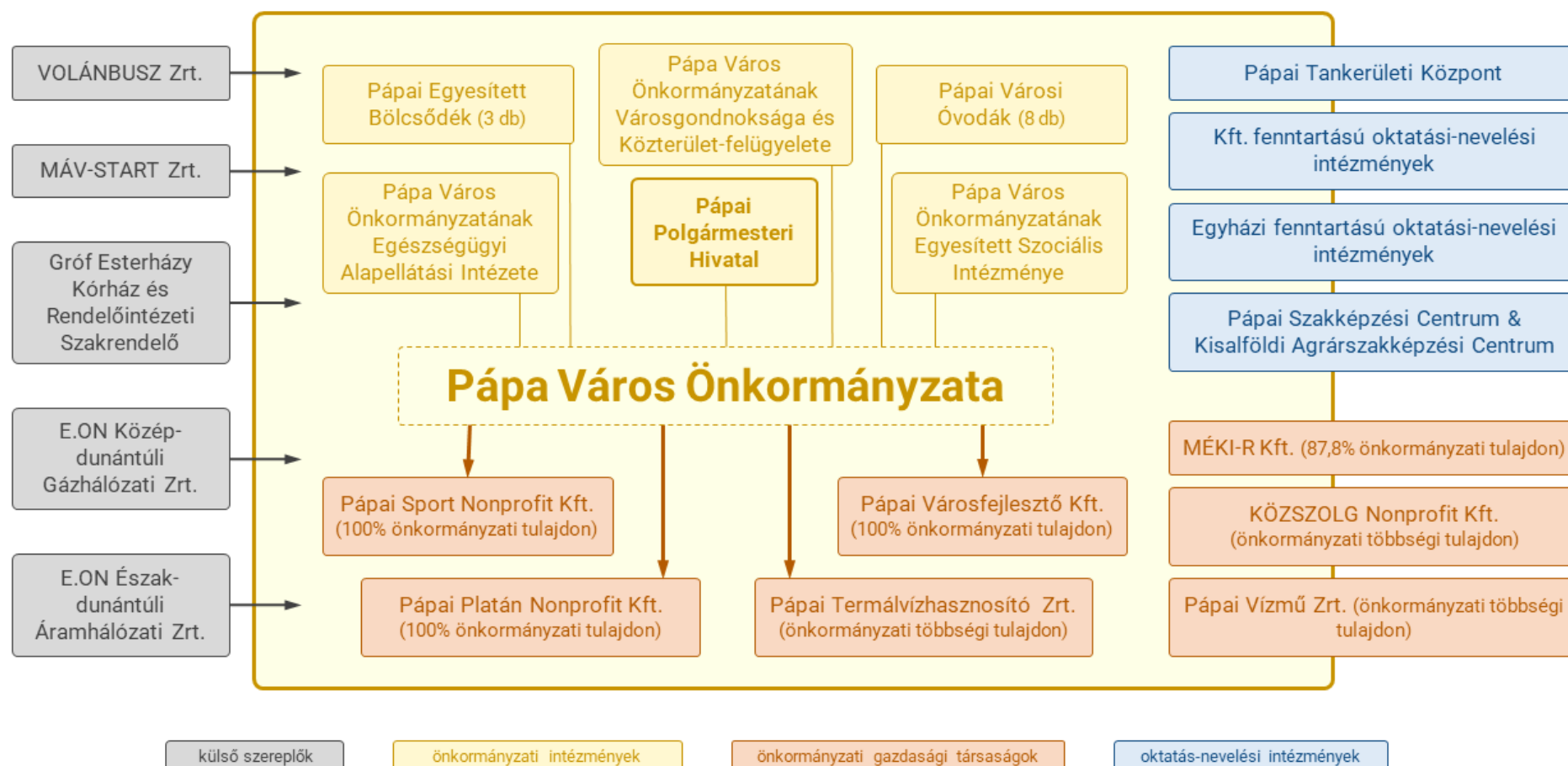
- Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.
- Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézete
- Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő
- PVÖ Egyesített Szociális Intézménye
- Pápai Egyesített Bölcsődék
- Pápai Városi Óvodák
- Pápai Bartók Béla Alapfokú Művészeti Iskola
- Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola, Pápa
- Pápai Weöres Sándor Általános Iskola
- Tarczy Lajos Általános Iskola
- Kisalföldi ASZC Batthyány Lajos Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium
- Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és EGYMI

A begyűjtött információk beépültek a helyzetfeltárás kapcsolódó fejezeteibe, az intézmények által azonosított fejlesztési igények pedig összevetésre kerültek az FVS cselekvési tervében bemutatott beavatkozási területek rendszerével. A válaszok közül érdemes kiemelni, hogy az intézmények fele arról nyilatkozott, hogy nem rendelkezik intézményi szintű fejlesztési tervvel.

8.3. Működési térkép

Pápa működési térképe

Önkormányzati humán közszolgáltatást biztosító intézmények és gazdasági társaságok:

- Pápa Város Önkormányzatának Egyesített Szociális Intézménye
- Pápa Város Önkormányzatának. Egészségügyi Alapellátási Intézete
- Pápai Egyesített Bölcsődék
- Pápai Városi Óvodák
- Pápai Platán Városmarketing és Turisztikai Nonprofit Kft.
- Pápai Sport Nonprofit Kft.

Az oktatási-nevelési intézmények fenntartó típusa szerint:

- Pápa Város Önkormányzata
 - Pápai Egyesített Bölcsődék (Bóbita Bölcsőde)
 - Pápai Egyesített Bölcsődék Fenyveserdő Bölcsőde tagintézmény
 - Pápai Egyesített Bölcsődék Napsugár Bölcsőde tagintézmény
 - Pápai Városi Óvodák (Huszár lakótelepi)
 - Pápai Városi Óvodák Erzsébetvárosi Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Fáy András lakótelepi Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Kéttornyúlaki Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Nátuskerti Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Szivárvány Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Tapolcafői Tagóvodája
 - Pápai Városi Óvodák Tórkerti Tagóvodája
- Pápai Tankerületi Központ
 - Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola
 - Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola
 - Pápai Weöres Sándor Általános Iskola
 - Tarczy Lajos Általános Iskola
 - Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
 - Pápai Petőfi Sándor Gimnázium
 - Türr István Gimnázium és Kollégium
- Szakképzési Centrum
 - Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium
 - Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola
 - Kisalföldi ASzC Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium
- Egyházi Jogi személy
 - Szent Anna Római Katolikus Óvoda
 - Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola Csodavár Óvodája
 - Édenkert Pápai Református Óvoda
 - Szent István Római Katolikus Általános Iskola
 - Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda

- Pápai Református Kollégium Gimnáziuma, Művészeti Szakgimnáziuma és Diákotthona
 - Pápai Református Teológiai Akadémia
- Korlátozott felelősségű társaság
 - QSI Nemzetközi Iskola Magyarország
 - Balassi Bálint Gimnázium Pápai Tagintézménye
 - Tudásfa Felnőttoktatási Gimnázium és Általános Iskola Pápai Tagintézménye

Pápa Város Önkormányzatának Egyesített Szociális Intézményének felépítése:

- Idősek Otthona
 - Barát utcai
 - Barát utcai (demens csoport)
 - Vörösmarty utcai tagintézmény
 - Teveli utcai tagintézmény
- Időskorúak Gondozóháza
- Fogytékosok Nappali Intézménye
- Család- és Gyermekjóléti Központ
- Hajléktalanok Átmeneti Szállása
- Gondozási Központ
 - Szociális étkeztetés
 - Házi segítségnyújtás

Pápa Város Önkormányzatának Egészségügyi Alapellátási Intézetének ellátási feladatai:

- Házi orvosi ellátás (12 db körzet)
- Házi gyermekorvosi ellátás (6 db körzet)
- Iskolaorvosi ellátás (7 db körzet)
- Fogorvosi ellátás (6 db körzet)
- Területi védőnői ellátás (10 db körzet)
- Iskolavédőnői ellátás (6 db körzet)

Önkormányzati gazdasági társaságok által üzemeltetett, működtetett intézmények:

- Pápai Platán Városmarketing és Turisztikai Nonprofit Kft.
 - Gróf Esterházy Károly Múzeum
 - Jókai Mór Városi Könyvtár
 - Jókai Mór Művelődési Központ
- Pápai Sport Nonprofit Kft.
 - Pápai Sport Centrum
 - Városi Sportcsarnok
 - Spartacus Sportpálya
 - Perutz Stadion
- Pápai Termásvízhasznosító Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.

- Várkertfürdő

8.4. Helyzetfeltárást kiegészítő adattáblák

8.4.1. Melléklet – A település társadalma

84. táblázat: Pápa népességdinamikája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH)

	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Állandó népesség száma (fő)	31904	31662	31451	31321	31163	30969	30708	30397	30053	29797	29415
Lakónépesség száma az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat) (fő)	32473	31819	31528	31268	31190	31011	30561	30382	30492	30330	29387

85. táblázat: Pápa lakosságának korcsoportok szerinti összetétele és változása (%) (Forrás: KSH)

Pápa település	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
0-14	14,00451	13,78308	13,64345	13,71604	13,66364	13,75892	13,81073	13,76452	13,74572	13,77655	13,71409
15-19	6,027457	5,880867	5,748625	5,405319	5,246607	5,053441	4,962876	4,961016	4,914651	4,812565	4,803672
20-29	12,86359	12,61765	12,56558	12,4996	12,47313	12,31877	12,14342	11,76761	11,42981	11,32664	11,11678
30-39	16,27696	16,42979	16,33016	16,03397	15,63072	14,97304	14,29269	13,83031	13,3198	12,78317	12,37124
40-49	13,11121	13,23353	13,50355	13,95869	14,39849	15,11834	15,63111	16,12659	16,26127	16,55871	16,65137
50-59	15,28335	15,00537	14,73403	14,24923	13,75991	13,18092	12,79797	12,6723	12,8473	12,92412	13,25174
60-64	6,19985	6,572548	6,673874	6,972957	7,386965	7,769059	7,887196	7,908675	7,772934	7,40343	6,921639
65+	16,23307	16,47717	16,80074	17,1642	17,44055	17,8275	18,47401	18,96898	19,70851	20,41481	21,16947

86. táblázat: Öregedési index – Pápa (Forrás: KSH)

Év	65+	0-14	Öregedési index (%)
2010. év	5179	4468	115,9132
2011. év	5217	4364	119,5463
2012. év	5284	4291	123,1415
2013. év	5376	4296	125,1397

2014. év	5435	4258	127,6421
2015. év	5521	4261	129,5705
2016. év	5673	4241	133,7656
2017. év	5766	4184	137,8107
2018. év	5923	4131	143,3793
2019. év	6083	4105	148,1851
2020. év	6227	4034	154,3629

87. táblázat: Közfoglalkoztatás számának és arányának alakulása (Forrás: Közfoglalkoztatási portál)

		2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021 01 - 10. hó
Magyarország	Mindösszesen (fő)	126 668	178 852	208 127	223 469	179 492	135 620	106 259	92 530	88 345
	Közfoglalkoztatás i mutató	1,87%	2,66%	3,12%	3,38%	2,74%	2,09%	1,64%	1,44%	1,39%
Veszprém megye	Mindösszesen (fő)	2 772	4 386	4 219	4 534	3 309	2 302	1 624	1 393	1 308
	Közfoglalkoztatás i mutató	1,14%	1,83%	1,79%	1,96%	1,45%	1,02%	0,72%	0,63%	0,59%
Pápai járás	Mindösszesen (fő)	447	766	849	930	697	482	339	287	257
	Közfoglalkoztatás i mutató	1,11%	1,93%	2,16%	2,40%	1,84%	1,28%	0,91%	0,78%	0,72%
Pápa	Mindösszesen (fő)	130	219	257	313	230	149	85	60	50
	Közfoglalkoztatás i mutató	0,60%	1,03%	1,22%	1,51%	1,14%	0,75%	0,43%	0,30%	0,27%

88. táblázat: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TeIR)

Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Magyarország	64788 6	65314 8	68116 2	71916 0	78185 4	831898	919983	104311 3	117113 9	132630 8
Közép-Dunántúli régió	70383 0	70679 4	74258 1	78273 6	85180 4	908468	101111 3	114904 0	129259 3	147067 6
Veszprém megye	65102 3	65341 9	68703 5	71884 4	78407 1	844687	941050	107701 7	120965 8	136484 3
Veszprém megyei járásközpontok	71209 6	71460 6	74506 6	77951 8	84130 5	903177	100235 5	114045 1	127325 7	143634 1
Pápai járás	59566 0	59515 7	63998 4	67693 4	75316 6	811011	918297	103976 3	120813 3	135569 0
Pápa	64884 7	64945 2	69143 3	73344 6	80253 5	866997	975934	109509 0	126455 2	141363 3

Veszprém	84085 0	84740 9	87887 4	91169 1	96555 6	104051 3	114392 7	129773 3	141764 2	161621 4
Várpalota	69591 8	70579 2	72953 2	76410 0	83879 5	907161	100742 7	115868 6	129007 0	147216 0
Ajka	68900 7	69313 8	72631 7	75438 6	82072 7	873462	974293	112334 7	125089 5	139699 2
Tapolca	62776 4	61019 9	63694 3	66868 7	71454 2	761525	853165	972718	108427 4	122367 3

89. táblázat: Természetes szaporodás és vándorlási különbözet Pápán (Forrás: KSH)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Élveszületések száma (fő)	254	265	286	287	305	278	300	266	252	262	231
Halálozások száma (fő)	403	392	402	353	385	431	405	411	345	398	450
Természetes szaporodás (fő)	-149	-127	-116	-66	-80	-153	-105	-145	-93	-136	-219
Belföldi odavándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlás együtt) (eset)	1174	1221	1396	1345	1505	1526	1629	1626	1616	1505	1464
Belföldi elvándorlások száma (állandó és ideiglenes vándorlás együtt) (eset)	1185	1502	1600	1511	1486	1539	1857	1713	1814	1770	1735
Vándorlási különbözet	-11	-281	-204	-166	19	-13	-228	-87	-198	-265	-271

90. táblázat: Segélyben részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Járadék típusú ellátásban részesül (fő)	488	364	287	217	131	118	103	100	86	93	120
Segély típusú ellátásban részesül (fő)	208	228	15	22	33	48	67	60	67	79	70
Rendszeres szociális segélyben részesül (fő)	664	708	524	483	410	181	151	88	55	54	58

8.4.2. Melléklet – A település humán infrastruktúrája

91. táblázat: Egy házi- és házi gyermekközre jutó lakosok száma Pápán (fő) (Forrás: KSH)

	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Pápa	1623,65	1590,95	1501,33 3	1563,4	1559,5	1722,83 3	1697,83 3	1687,88 9	1694	1685	1632,61 1
Magyarors- ág	1497,55 9	1485,92 5	1487,36 1	1486,43 6	1478,70 5	1483,84 7	1485,37 9	1487,20 5	1490,88 6	1491,75 8	1488,34 1

Közép-Dunántúli régió	1570,30 3	1551,59 9	1548,56 2	1554,05 5	1550,15 7	1562,15 5	1559,96 6	1554,59 5	1567,75 7	1576,15 9	1574,42 2
Veszprém megye	1565,63 9	1553,17 2	1560,73 3	1558,06 7	1554,47 1	1565,00 9	1556,82 3	1551,93 2	1565,67 4	1572,15 2	1571,94 9
Veszprém	1462,25	1380,97 7	1415,72 1	1381,54 5	1380,93 2	1372,54 5	1361,79 5	1358,04 5	1357,68 2	1343,61 4	1321,65 9
Ajka	1618,38 9	1630,55 6	1613,77 8	1598,61 1	1582,61 1	1571,33 3	1559,5	1555,27 8	1540,88 9	1623,11 8	1586,05 9
Pápai járás	1750,17 6	1744,97 1	1683,85 7	1668,68 6	1658,68 6	1744,93 9	1725,18 2	1716,15 2	1718,36 4	1709,97	1678,57 6

92. táblázat: Egy háziorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH)

	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Pápa	11722,2 9	11881	12083,3 6	11961,2 3	11922,3 8	13275,4 2	12852,7 5	12867,3 3	13031,6 7	15410,7	17078,1 1
Magyarország	11632,4 9	11675,6 4	11748,3 9	11815,1	11722,6 6	11872,4 9	11975,1 3	11877,8 2	11957,2 6	12034,2 2	12032,7 5
Közép-Dunántúli régió	12307,3 4	12270,0 5	12380,2 3	12298,0 5	12400,9 7	12548,3 9	12666,6 3	12471,4 6	12965,6 5	12867,8 4	13065,3 6
Veszprém megye	11432,2 2	11464,5 1	11723,4 1	11622,2	11846,4 4	12107,9 6	11863,1 6	11914,1	12166,3 1	12157,5 2	12111,3 6
Veszprém	8718,6	8980,16 7	9384,96 6	9070,43 3	9204,86 7	9587,86 2	9104,26 7	9160	9477,33 3	9464,7	9380,33 3
Ajka	13708,5 5	12594,7 5	13767,4 5	12241,0 8	12234,8 3	12474,6 7	12380,5 8	12553,5 8	12723,5	12778,2 5	13735,2 7
Pápai járás	12978,4 6	12001,1 8	12235,7 5	12266,4 8	11539,1 8	12211,7	11955,1 5	11801,0 7	11965,1 5	12614,3 6	13457,4 3

93. táblázat: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Pápán (fő) (Forrás: KSH)

	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Pápa	1709,10 5	1590,95	1576,4	1645,68 4	1641,57 9	1824,17 6	1910,06 3	1898,87 5	1905,75	2166,42 9	2260,53 8
Magyarország	1547,93 4	1541,74 6	1544,62 9	1556,71 6	1553,77 1	1566,11 2	1580,50 7	1584,05 5	1606,83 3	1624,73 4	1650,68 2
Közép-Dunántúli régió	1636,12 4	1599,94 2	1606,43	1622,44 3	1621,04 9	1629,34 4	1647,57 7	1636,54 3	1701,34 4	1705,39 4	1774,85 1
Veszprém megye	1608,14 5	1581,03 1	1610,84 9	1623,28 8	1612,31 2	1624,06 6	1630,95 7	1633,61 2	1656,87 9	1680,57 6	1722,79 3
Veszprém	1462,25	1380,97 7	1415,72 1	1381,54 5	1380,93 2	1404,46 5	1361,79 5	1358,04 5	1357,68 2	1343,61 4	1321,65 9

Ajka	1713,58 8	1630,55 6	1708,70 6	1598,61 1	1582,61 1	1571,33 3	1651,23 5	1555,27 8	1540,88 9	1724,56 3	1685,18 8
Pápai járás	1919,54 8	1744,97 1	1733,38 2	1769,81 8	1707,47 1	1799,46 9	1836,48 4	1826,87 1	1829,22 6	1945,82 8	2051,59 3

94. táblázat: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézet Szakrendelő fejlesztési igénye (Forrás: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő beszámolója)

No.	Kapcsolódó fejlesztési elem / feladat/eszköz megnevezése	Fejlesztés típusa	Egyéb fejlesztés esetén szabad szöveges besorolás	Becsült költségigény (bruttó Mft)
1	Építési beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	Patológiai Osztályon beázások miatti javítások elvégzése	25
1	Építési beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	C épület Központi klíma cseréje	60
1	Épületgépészeti beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	Kórház villamos elosztó szekrényeinek felújítása / cseréje	8
1	Építési beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	A kórház csapadékvíz és szennyvíz rendszerének szétválasztása	15
1	Eszközbeszerezés	IT fejlesztés	PACS rendszer cseréje	50
1	Eszközbeszerezés	IT fejlesztés	2 db szerver, 40 db számítógép + monitor, 30 db nyomtató, 8 db multifunkciós nyomtató, 8 db szünetmentes áramforrás cseréje	45
1	Nőgyógyászat	Eszközfejlesztés	2 db elektromos nőgyógyászati vizsgálóasztal, EKG cseréje, műtőlámpa cseréje	6
1	Labor diagnosztika	Eszközfejlesztés	2 db mikroszkóp cseréje, 3 db centrifuga cseréje, 3 db vérévételi szék beszerzése, 4 db klímaberendezése	17
1	Transzfúziológia	Eszközfejlesztés	Sejtmosó beszerzése	4
1	Endoszkópia	Eszközfejlesztés	2 db Gasztroszkóp, 2 db Kolonoszkóp, 1 endoszkópos torony teljes felszereléssel, műszermosogató beszerzése, 2 db klíma felszerelése	52
1	Sürgősségi Betegellátó Osztály	Eszközfejlesztés	3 ágyhoz orvosi gázhálózat kiépítése, 5-5 db oxigén reduktor illetve vákuum, 2 db betegmelegítő beszerzése	3
1	Kardiológia	Eszközfejlesztés	5 db ABPM cseréje, 5 db holter cseréje, 2 db EKG cseréje, 2 db defibrillátor beszerzése, 1 db terheléses EKG	15
1	Manuális szakmák	Eszközfejlesztés	kéziműszerek beszerzése	7
1	Építési beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	Szakrendelő burkolatainak cseréje, vizes szerelvények cseréje, tisztasági festés	90
1	Építési beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	C épület nyílászáróinak cseréje árnyékolással	35

1	Központi műtő	Eszközfejlesztés	2 db műtőasztal, 3 db műtőlámpa, laparoszkópos torony, ligasure, 1 db rádiófrekvenciás vágó, 1 db duplex scan, kézi műszerek	75
1	Eszközbeszerzés	IT fejlesztés	Telefonközpont és hálózat cseréje	35
1	Egynapos szemészeti ellátás	Eszközfejlesztés	1 db próbalencsesor cseréje, 1 db próbaolvasó szekrény, 2 db próbakeret cseréje, digitális visus tábla, 4 db csopper kézi eszköz, 2 db rexis csipesz, 1 db szemészeti vizsgáló szék, 4 db orvosi szék beszerzése	7
1	Szakorvosi Rendelőintézet	Infrastrukturális fejlesztés	szakrendelői bútorzat cseréje (38 db forgószeker cseréje, 24 db íróasztal cseréje, 20 db irodai szék cseréje, 48 db szekrény cseréje)	10
1	Urológia	Eszközfejlesztés	urodinámia és mikroszkóp cseréje	18
1	Épületgépészeti beruházás	Infrastrukturális fejlesztés	Belgyógyászat épületének klimatizálása	100
1	Radiológia	Eszközfejlesztés	CT cseréje, Digitális röntgengép cseréje, 2 db UH berendezés cseréje, Mobil rtg. Beszerzése, 2 db vizsgálóágy cseréje, 10 db Barco leletező monitor cseréje, beteg rögzítéséhez eszközök beszerzése (pozícionáló párnák, hevederek, páciens matrac, homokzsák, stb.), védőeszközök cseréje (ólmoktények, ólom takarások, ólombetűk)	600
1	Tüdőgondozó	Eszközfejlesztés	1 db futópad cseréje, 1 db EKG beszerzése, 2 db vérnyomásmérő beszerzése	2
1	Foglalkozás egészségügy	Eszközfejlesztés	1 db EKG, 1 db sürgősségi táska, 1 db audiometer, 1 db vérnyomásmérő beszerzése	3
1	Audiológia	Eszközfejlesztés	1 db tympanometer cseréje, 1 db klinikai audiometer + beszédaudiometer cseréje	10
1	Fül-orr-gégészeti	Eszközfejlesztés	1 db fül-orr-gégészeti vizsgálószék cseréje, 1 db fül-orr-gégészeti vizsgáló egység beszerzése, 1 db motoros szívó (Cheioron Victoria Versa) beszerzése, 1 db sebészeti vágó – kauther (Fazzini Diatom 50 D) beszerzése	10
28	Onkológia	Eszközfejlesztés	1 db nőgyógyászati vizsgálóágy beszerzése	1,5
				1303,5

95. táblázat: Pápai Egyesített Szociális Intézmény idősellátást biztosító intézményeinek infrastrukturális állapota és fejlesztési igényei (Forrás: ESZI)

	Idősek Otthona				Időskorúak Gondozóháza
	A épület (Barát u. 3.)	B épület (Barát u. 4-6.)	Vörösmarty	Teveli	Barát u. 4-6.
Infrastrukturális és digitális fejlesztési igények	Teljes tetőcsere, 3 db udvarfelőli ablak cseréje, belső nyílászárók cseréje, belső homlokzat felújítása	Teljes tetőcsere, belső nyílászárók cseréje, 2 szoba burkolás, zárt, murvás parkoló kialakítása	Hátsó épület: Homlokzat helyreállítása, kazáncsere Első épület: belső belső burkolatok, nyílászárók cseréje, koreszerű nővérhívó kiépítése	Belső burkolatok, nyílászárók cseréje	Tetőcsere
		Teljes WI-FI lefedettség			
	Napelemes rendszer kiépítése				
	Vizesblokkok szerelvényeinek cseréje (folyamatos)				
Kapacitás, férőhely	49 fő	20+15 fő	42 fő	31 fő	40 fő
	Várólisták alapján a kapacitás elegendő a szolgáltatás nyújtáshoz				Alacsony kihasználtság
Infrastrukturális állapot	Lakószobák burkolatának cseréje megtörtént, a 3 ablak kivételével az összes nyílászáró cserélve, de az épület általános állapota felújításra szorul	Részlegesen a burkolatok, külső ablakok cseréje megtörtént, folyamatosan karbantartásra, felújításra szoruló épület	Első épület: megfelelő Hátsó épület: folyamatos karbantartást igényel	megfelelő	megfelelő
Fő hiányosságok	tetőcsere	tetőcsere	kazán 22 éves	belső burkolatok	tetőcsere

96. táblázat: Pápai Egyesített Szociális Intézmény épületeinek infrastrukturális állapota és fejlesztési igényei (Forrás: ESZI)

	Fogyatékosok Nappali Intézménye	Család- és Gyermekjóléti Központ	Hajléktalanok Átmeneti Szállása	Szociális étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Központi Iroda
	Anna tér 15.		Arany J. u. 4.	Gondozási Központ (Barát u. 7, 11.)		Barát u. 9.
Infrastrukturális és digitális fejlesztési igények	Klimatizálás			Barát u. 7.: homlokzat felújítás, külső, belső nyílászárók cseréje, tető részleges felújítása, vizesblokk felújítása, ebédlő bútorzatának teljes cseréje		homlokzat felújítás, bejárati kapu cseréje (műemlék), biztonsági háttértár kapacitás növelés
	Napelemes rendszer kiépítése		Napelemes rendszer kiépítése			
Kapacitás, férőhely	20 fő		28 fő		108 fő	
	Kielégítő		kielégítő	kielégítő	kielégítő	
Infrastrukturális állapot	megfelelő	megfelelő	megfelelő	A Barát u. 7. épület szerkezeti teljes felújítást igényel, a gondozási központ korábbi épületében irattár került kialakításra	Barát u. 11. épülete megfelelő, napelemmel, klímával ellátott	Napelemes rendszer kiépítése, részleges tetőfelújítás 2021-ben elkészült, az épület homlokzati felújítást igényel

Fő hiányosságok	Klimatizálás	Klimatizálás	épületfelújítás	bejárati kapu
-----------------	--------------	--------------	-----------------	---------------

97. táblázat: Szociális alapszolgáltatások biztosítása Pápán (Forrás: Pápa város Szolgáltatástervezési Koncepció)

SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS		
Szolgáltatások megnevezése	kötelező/ nem kötelező feladat	biztosított/nem biztosított
étkeztetés	kötelező	biztosított
házi segítségnyújtás	kötelező	biztosított
családsegítés	kötelező	biztosított
nappali ellátás - idősek klubja - hajléktalanok nappali ellátása - fogyatékosok nappali ellátása - pszichiátriai betegek nappali ellátása	kötelező kötelező kötelező kötelező	biztosított nem biztosított biztosított nem biztosított
ápolást, gondozást nyújtó intézmény - idősek otthona	nem kötelező	biztosított (önként vállalt)
átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény - időskorúak gondozóháza - éjjeli menedékhely - hajléktalan személyek átmeneti szállása	kötelező kötelező kötelező	biztosított nem biztosított biztosított
gyermekjóléti szolgálat	kötelező	biztosított
bölcsőde	kötelező	biztosított
gyermekek átmeneti otthona	kötelező	nem biztosított
családok átmeneti otthona	kötelező	biztosított
gyermekjóléti központ	kötelező	biztosított

98. táblázat: Pápa város óvodái (Forrás: Oktatási Hivatal)

OM azonosító	Intézmény megnevezése	Intézmény székhelyének pontos címe	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
036783	Pápai Városi Óvodák	Huszár lakótelep 33.	Pápa Város Önkormányzata	városi önkormányzat
036891	Szent Anna Római Katolikus Óvoda	Zimmermann utca 10.	Veszprémi Főegyházmegye	egyházi jogi személy
038568	Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	Jókai Mór utca 37.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
200010	Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda	Árok utca 12.	Pápai Evangélikus Egyházközség	egyházi jogi személy
201836	QSI Nemzetközi Iskola Magyarország	Komáromi utca 12.	QSI Nemzetközi Iskola Magyarország Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	korlátolt felelősségű társaság
203231	Édenkert Pápai Református Óvoda	Veszprémi út 9.	Pápai Református Egyházközség	egyházi jogi személy

99. táblázat: Pápa város általános iskoláinak adatai (Forrás: Oktatási Hivatal)

OM azonosító	Intézmény megnevezése	Intézmény székhelyének pontos címe	Fenntartó megnevezése	Fenntartó típusa
037006	Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola	Aradi utca 10-12.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
037007	Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola	Korona utca 29.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
037009	Pápai Weöres Sándor Általános Iskola	Teleki utca 2.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
037010	Tarczy Lajos Általános Iskola	Jókai Mór utca 18.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
037011	Szent István Római Katolikus Általános Iskola	Fő tér 6.	Veszprémi Főegyházmegye	egyházi jogi személy
038568	Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	Jókai Mór utca 37.	Pápai Tankerületi Központ	tankerületi központ
200010	Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskola és Óvoda	Árok utca 12.	Pápai Evangélikus Egyházközösség	egyházi jogi személy
201836	QSI Nemzetközi Iskola Magyarország	Komáromi utca 12.	QSI Nemzetközi Iskola Magyarország Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	korlátolt felelősségű társaság

100. táblázat: Pápai általános iskolák számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)

Mutatók	2010 . év	2011 . év	2012 . év	2013 . év	2014 . év	2015 . év	2016 . év	2017 . év	2018 . év	2019 . év	2020 . év
Számítógépek száma az általános iskolai feladatellátási helyeken (db)	213	275	345	302	322	316	303	364	330	317	348
Számítógépet használó tanulók száma az általános iskolai feladatellátási helyeken (fő)	2159	2375	2199	2209	2165	2217	2039	1943	2009	1940	1932
Internettel ellátott általános iskolai feladatellátási helyek száma (db)	9	9	8	9	9	9	8	8	9	9	9
Számítógéppel ellátott általános iskolai feladatellátási helyek száma (db)	9	9	8	9	9	9	8	8	9	9	9

101. táblázat: Szegregátumban élő pápai iskolások száma (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)

Intézmény OM azonosító	Iskola / feladat-ellátási hely	tanulók száma	Szegregátumokban lakó tanulók száma
038568	Vajda Márta Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	119	16
037009	Pápai Weöres Sándor Általános Iskola	334	13
037007	Pápai Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola	424	27
037006	Munkácsy Mihály Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola	493	26
037010	Tarczy Lajos Általános Iskola	483	5
037172	Pápai Petőfi Sándor Gimnázium	302	2
037185	Türr István Gimnázium és Kollégium	549	6
037219	Pápai SZC Acsády Ignác Technikum és Szakképző Iskola	472	15
037193	Pápai SZC Jókai Mór Közgazdasági Technikum és Kollégium	385	0
202723	Kisalföldi ASzC Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	438	10

102. táblázat: Pápai általános iskolában tanulók száma, általános iskolai napközis tanulók száma (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, TelR, KSH)

Év	Általános iskola 1-4. évfolyamon tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)	Általános iskola 5-8. évfolyamon tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)	Általános iskolások száma	Napközis általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (iskolaotthonos tanulókkal együtt)	
	fő	fő	fő	fő	%
2015	1331	1229	2560	1475	57,61
2016	1300	1186	2486	1448	58,26
2017	1272	1173	2445	1488	59,22
2018	1244	1227	2471	1488	60,21
2019	1246	1232	2478	1408	56,82

103. táblázat: Pápai általános iskolák lemorzsolódási mutatói (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi program)

Tanév	Évfolyamismétlők aránya (%)		Magántanulók aránya (%)		Az előző tanévben 250 óránál többet hiányzó tanulók aránya (%)	
	összlétszám on belül	HHH-tanulók körében	összlétszám on belül	HHH-tanulók körében	összlétszámon belül	HHH-tanulók körében
2015/2016	3,61%	12,03%	1,04%	0%	5,34%	9,09%
2016/2017	0,8 %	11,89%	1,03%	0%	4,02%	8,6%
2017/2018	2,97%	4,54%	2,28%	13,5%	1,22%	2,72%
2018/2019	2,11%	2,22%	2,65%	11,72%	0,87%	6,22%

2019/2020	1,30%	3,8%	1,79%	11,56%	1,62%	4,96%
------------------	-------	------	-------	--------	-------	-------

104. táblázat: Pápai szakiskolák és készségfejlesztő iskolák adatai (Forrás: KSH)

	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátási helyek száma (db)	1	1	1	1	2
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai osztályteremek száma (db)	3	1	1	1	3
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)	2	1	1	1	3
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	13	10	6	9	24
Más településről bejáró szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	6	6	4	6	13
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai főállású pedagógusok száma (fő)	2	1	1	1	4

105. táblázat: Pápai gimnáziumok számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)

Mutatók	2010 . év	2011 . év	2012 . év	2013 . év	2014 . év	2015 . év	2016 . év	2017 . év	2018 . év	2019 . év	2020 . év
Számítógépek száma a gimnáziumi feladatellátási helyeken (db)	231	213	223	223	224	227	238	224	231	243	219
Számítógépet használó tanulók száma a gimnáziumi feladatellátási helyeken (fő)	1509	1445	1413	1396	1317	1327	1316	1351	1391	1320	1342
Internettel ellátott gimnáziumi feladatellátási helyek száma (db)	5	5	5	5	5	5	4	5	6	6	6
Számítógéppel ellátott gimnáziumi feladatellátási helyek száma (db)	5	5	5	5	5	5	4	5	6	6	6

106. táblázat: Pápai szakiskola és készségfejlesztő iskola számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)

	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Számítógéppel ellátott szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátási helyek száma (db)	1	1	1	2
Számítógépek száma a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátási helyeken (db)	5	5	5	4
Számítógépet használó tanulók száma a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátási helyeken (fő)	10	6	6	22
Internettel ellátott szakiskolai és készségfejlesztő iskolai feladatellátási helyek száma (db)	1	1	1	2

107. táblázat: Pápai könyvtár adatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
A települési könyvtárak száma (db)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
A települési könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db)	149835	151101	140675	141626	147081	144665	143610	109210	102948	106076	104370
A települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma (db)	151449	161420	152620	112551	132549	142572	142970	140125	87503	54000	30360
A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	6563	6820	6280	6128	7880	7950	8574	8855	9101	9354	1625

108. táblázat: Pápai múzeumok adatai (Forrás: KSH)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Muzeális intézmények száma (db)	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Múzeumi kiállítások száma (db)	5	12	14	17	22	15	17	20	17	18	13
Múzeumi látogatók száma (fő)	1956	6568	8391	14229	22101	34663	36794	40421	44537	46251	12229
Tárlatvezetések száma (db)											1427
Tárlatvezetésen résztvevők száma (fő)											9114

8.4.3. Melléklet – Közlekedés

109. táblázat: Pápa járműállományának változása (Forrás: KSH)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Személygépkocsik száma az üzemeltető lakhelye szerint (db)	9614	9658	9779	9934	10093	10468	10871	11396	11921	12379	12556
Motorkerékpárok száma (db)	465	498	523	553	568	572	568	587	605	635	669
Autóbuszok száma (db)	104	107	105	105	100	90	89	84	82	86	78
Személyszállító gépjárművek száma összesen (db)	10183	10263	10407	10592	10761	11130	11528	12067	12608	13100	13303

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Benzinüzemű személygépkocsik száma (db)	7722	7595	7487	7402	7310	7383	7475	7685	7981	8200	8212
Gázolajüzemű személygépkocsik száma (db)	1872	2029	2237	2469	2718	3017	3323	3633	3847	4055	4137
Egyéb üzemű személygépkocsik száma (db)	20	34	55	63	65	68	73	78	93	124	207
Lassú járművek száma (db)	326	328	333	328	321	329	316	323	324	324	320

110. táblázat: Közúti balesetek száma Pápán (Forrás: KSH)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Halálos közúti közlekedési baleset (eset)	2	3	1	2	2	2		1	2	3	
Súlyos sérüléssel közúti közlekedési baleset (eset)	8	12	12	14	14	10	21	22	14	12	10
Könnyű sérüléssel közúti közlekedési baleset (eset)	40	44	38	31	37	36	54	36	52	42	31
Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset (eset)	50	59	51	47	53	48	75	59	68	57	41
Lakott területen történt összes közúti közlekedési baleset (eset)	50	46	36	36	38	40	62	44	60	43	35
Lakott területen kívül történt összes közúti közlekedési baleset (eset)		13	15	11	15	8	13	15	8	14	6
Az ittasan okozott balesetek száma (eset)	3	5	5	1	2	3	6	1	2	6	4

8.4.4. Melléklet – Közmű

111. táblázat: Pápa közütemi vízellátása (Forrás: KSH, Pápai Víz- és Csatornamű Zrt.)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	1157,6	1359,8	1111,2	1322,3	1273,7	1285,4	1269,4	1467,1	1404,39	1494,34	1170,91

Mezőgazdaságnak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)											
Iparnak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)					639,80	662,50	652,30	662,30	652,00	655,15	809,25
Egyéb ágazatnak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)					11,00	10,50	10,50	11,00	126,00	115,73	258,65
Üzemelő közkifolyók száma (db)	17	17	19	19	20	20	20	55	55	55	55
Közüemi ívóvízvezeték- hálózat hossza (km)	169,2	169,2	143,6	157,1	157,1	157,1	157,1	157,1	157,1	157,1	153
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)	1626,1	1655,7	1921,7	1972,3	1924,5	1958,4	1932,2	2140,4	2182,39	2265,22	2238,81
Közüemi ívóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	12959	13035	13705	13722	13730	13727	13735	13778	13798	13848	13891
Az év folyamán a közüzemi ívóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	48	28	38	29	23	33	84	61	14	51	117

112. táblázat: Pápa szennyvízelvezetés adatai (Forrás: KSH, Pápai Víz- és Csatornamű Zrt.)

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
A közüemi szennyvízgyűjtő- hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m3)	3288, 5	2279, 2	2068, 9	2761	1738, 2	1772, 9	1998	7576,9 2	3155, 1	2752,0 5	2742, 9
A közüemi szennyvízgyűjtő- hálózatban (közcsatornában) tisztítottan elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m3)	3288, 5	2279, 2	2068, 9	2761	1738, 2	1772, 9	1998	7576,9 2	3155, 1	2752,0 5	2742, 9
A közüemi szennyvízgyűjtő- hálózat (közcsatornahálózat) hossza (km)	150,1	150,1	135,9	136,2	136,2	136,2	136,2	136,2	136,2	136,2	136,2
A közüemi szennyvízgyűjtő- hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma (db)	12948	13013	13705	13722	13730	13727	13735	13778	13758	13791	13800

Mutatók	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Az év folyamán a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma (db)	66	67	194	65	73	51	35	47	43	38	9
Háztartásokból a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m3)	1776	1359,4	988,6	1831,9	975,5	1064,1	1206,7	998,9	992,8	1100,7	1039,6
Ipari elő-tisztítótól a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m3)					358,2	664,60	669,80	969,70	995,00	803,46	799,60
Egyéb tevékenységtől (szolgáltatások) a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m3) [TEÁOR (45–96)]					404,5	44,20	41,50	52,30	111,20	115,74	177,30
A településen keletkezett, közüzemi szennyvízgyűjtő rendszeren elvezetett összes szennyvíz (1000 m3)					1738,2	1772,90	1918,00	2020,90	2099,00	2019,90	2016,50
Közműves szennyvíztisztító telepek tervezett kapacitása (kgO ₂ /nap)	9096	9096	9096	9096	9096	9096	9096	9096	9096	9096	9096
A településről közvetlenül a szennyvíztisztító telepre szállított folyékony hulladék (1000 m3)	3,5	3,5	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,2	5,2	5,1

113. táblázat: Internet előfizetések száma Pápán (Forrás: KSH)

Mutatók	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Internet-előfizetések száma (db)	7071	7980	7870	8384	8746	9302	9502	8618
Internet-előfizetések xDSL hálózaton (db)	3011	3177	2585	2710	2777	2720	2420	2211
Internet-előfizetések kábeltelevízió-hálózaton (db)	3276	3894	4270	4471	4593	4575	4634	4447
Internet-előfizetések optikai hálózaton (db)				1129	1311	1952	2396	1925

Mutatók	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év
Internet-előfizetések egyéb kapcsolaton keresztül (LAN, bérlet vonal, modem, vezeték nélküli (mobilinternet nélkül), stb.) 2016-tól (db)				74	65	55	52	35

8.5. Ábra- és táblázatjegyzék

8.5.1. Ábrajegyzék

1. ábra: Az FVS tervezés folyamata (Forrás: FVS Módszertani Kézikönyve).....	4
2. ábra: A városfejlesztési tartalmú stratégiai ciklus – stratégiai menedzsment ciklus (Forrás: FVS Módszertani Kézikönyve)	5
3. ábra: FVS stratégiai célrendszere	5
4. ábra: Funkcionális viszonyok Pápa 60 perces vonzáskörzetében	11
5. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék) (Forrás: TeIR).....	13
6. ábra: Az OFTK ábrája Magyarország városhálózatáról	16
7. ábra: Veszprém megye funkcionálisan együtt fejlesztendő várostérségei	17
8. ábra: Veszprém megye stratégiai térstruktúrája	17
9. ábra: Veszprém Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere.....	18
10. ábra: A Veszprém megyei területrendezési terv területszerkezeti tervlapja	21
11. ábra: A Veszprém megyei területrendezési terv érintett övezeti tervlapjainak kivágatai.....	22
12. ábra: Pápa, valamint a várossal szomszédos települések településszerkezeti, illetve szabályozási terveinek áttekintő ábrája	27
13. ábra: Pápa népességdinamikája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH)	30
14. ábra: Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék) (Forrás: TeIR).....	31
15. ábra: Pápai járás és Magyarország korfájának összehasonlítása 2020 (Forrás: KSH)	32
16. ábra: Öregedési index alakulása Pápán (Forrás: KSH).....	34
17. ábra: A cigány és az egyéb nemzeti kisebbséghez tartozó népesség aránya (forrás: TeIR).....	35
18. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség a 7 éves és idősebbek arányában (Forrás: TeIR)	36
19. ábra: Munkanélküliség Pápán és térségében (2019)	37
20. ábra: Nyilvántartott álláskereső Pápán nemi bontásban (Forrás: KSH)	38
21. ábra: Közfoglalkoztatás arányának alakulása (Forrás: Közfoglalkoztatási portál).....	41
22. ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TeIR)	43
23. ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TeIR)	44
24. ábra: Természetes szaporodás és vándorlási különbözet Pápán (Forrás: KSH)	45
25. ábra: Közbiztonság Pápa városközpontjában sötétedés után (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)	46
26. ábra: Nonprofit és civil szervezetek száma Pápán (Forrás: KSH)	47
27. ábra: Segélyben részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	49
28. ábra: Pápa felnőtt háziorvosi körzetei (Forrás: 22 / 2012. (X.25.) önkormányzati rendelet)	51
29. ábra: A pápai egészségügyi alapellátás minősége (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)	52
30. ábra: Egy házi- és házi gyermekközre jutó lakosok száma (Forrás: KSH)	54
31. ábra: Egy háziorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH).....	56
15.32. ábra: Egy házi gyermekorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH).....	56
33. ábra: Ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db) (Forrás: TeIR)	60
34. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma (fő) (Forrás: TeIR)	64
35. ábra: Pápa Városi Óvodák ellátási körzetei (Forrás: Oktatási Hivatal)	65
36. ábra: Pápai óvodai ellátással való elégedettség (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)	66
37. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (fő) (Forrás: TeIR)	68
38. ábra: Pápai általános iskolák diákszáma (Forrás: KSH)	69
39. ábra: Pápa általános iskoláinak ellátási körzetei (Forrás: Oktatási Hivatal)	70
40. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma (fő) (Forrás: TeIR)	72

41. ábra: Pápai közoktatási intézménybe járó nem pápai tanulók területi megoszlása (Forrás: Intézményi és a Pápai Tankerületi Központ adatszolgáltatása)	74
42. ábra: Pápai gimnáziumok diákszám (Forrás: KSH)	75
43. ábra: Kulturális rendezvényeken és rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (Forrás: KSH).....	81
44. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1 000Ft) (Forrás: TeIR)	87
45. ábra: Pápa ipari parki és barnamezős gazdasági területei területi elhelyezkedése	89
46. ábra: A Pápai Ipari Park területi kiterjedése és főbb közlekedésiinfrastruktúra-fejlesztései	90
47. ábra: A Pápán regisztrált vállalkozások száma ágazati bontásban (db)	95
48. ábra: Pápa lakossági kérdőívének eredménye a létrehozott termékek ismertségéről	97
49. ábra: Pápa lakossági kérdőívének eredménye a vásárlás helyszínéről	98
50. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a munkahelykínálattal kapcsolatos válaszok megoszlása	104
51. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a munkajövedelemmel kapcsolatos válaszok megoszlása	105
52. ábra: Értékesített használt lakások átlagos ára, 2020 (millió Ft)	108
53. ábra: Új építésű lakások aránya Pápán (%), 2010-2019 (Forrás: TeIR).....	109
54. ábra: Az év folyamán kiadott új építési engedélyek és egyszerű bejelentések alapján létesítendő lakások száma, 2005-2020 (db)	110
55. ábra: Pápa helyi önkormányzati beruházásainak alakulása 2014 és 2020 között. Forrás: KSH	112
56. ábra: Pápa lakossági kérdőívében a lakhatási lehetőségekkel kapcsolatos válaszok megoszlása	120
57. ábra: Forgalomképes üzleti vagyont képező önkormányzati lakásvagyon területi elhelyezkedése	123
58. ábra: Közzolgáltatókkal való kapcsolatteremtés jellemző módja a lakossági kérdőívezés alapján.....	130
59. ábra: A lakossági kérdőívet kitöltők elégedettsége az egyes intézmények által nyújtott digitális technológiákkal, megoldásokkal	131
60. ábra: A lakossági kérdőívet kitöltők internethasználati szokásai	131
61. ábra: A zöldfelületek és a beépített területek megoszlása Pápán	133
62. ábra: Pápa Város Településszerkezeti tervének területfelhasználási terve, valamint a zöldfelületi rendszer szempontjából meghatározó kategóriák jelkulcsa.....	135
63. ábra: Egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m2) (Forrás: TeIR)	136
64. ábra: Pápa város főbb zöldfelületi mutatói	137
65. ábra: Lakossági vélemény a közterületek állapotáról	138
66. ábra: Lakossági vélemény a városi zöldfelületekről.....	138
67. ábra: Az előre definiált zöldfelület fejlesztési lehetőségek támogatottsága	139
68. ábra: Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben a megyeszékhelyig (km) (Forrás: TeIR)	140
69. ábra: Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben autópálya csomópontig (km) (Forrás: TeIR)	140
70. ábra: Pápa térsége és elérhetőségi vonzáskörzetei	141
71. ábra: Közúti forgalmi terhelés Pápa belvárosában (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)	144
72. ábra: Pápai utak minőségének megítélése (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)	144
73. ábra: Pápa járműállományának változása (Forrás: KSH)	145
74. ábra: Közúti balesetek száma Pápán (Forrás: KSH)	146
75. ábra: Pápán közúti balesetet okozók adatai (Forrás: KSH)	146
76. ábra: Pápai balesetek során meghalt és megsérült személyek száma (Forrás: KSH).....	147
77. ábra: Pápa autóbuszvonalai és megállói.....	148
78. ábra: Pápai közösségi közlekedés járatsűrűségének megítélése (Forrás: FVS kérdőíves kutatás)	149
79. ábra: Jelenlegi díjköteles parkolási övezetek (A zóna – piros, B zóna – narancs) és jelentős befogadó képességű ingyenes parkolófelületek (kék) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)	151

80. ábra: Szolgáltatott víz mennyisége ágazati bontásban – Pápa (Forrás: KSH)	155
81. ábra: Háztartásoknak szolgáltatott víz egy lakosra jutó mennyisége (1000 m3) (Forrás: TeIR)	155
82. ábra: Közcsatornában elvezetett szennyvíz mennyisége – Pápa (Forrás: KSH).....	156
83. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége egy lakosra (m3) (Forrás: TeIR)	157
84. ábra: Villamosenergia és gázfogyasztás adatai – Pápa (Forrás: KSH).....	158
85. ábra: Internet előfizetések száma a kapcsolat típusa szerint – Pápa (Forrás: KSH).....	162
86. ábra: Országos jelentőségű természetvédelmi területek elhelyezkedése Pápa területén	163
87. ábra: Genetikai talajtípusok Pápa térségében	164
88. ábra: Talajvízszint mélysége a felszín alatt	166
89. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%).....	167
90. ábra: Légiforgalomból származó zajterhelés (Vibrocomp, 2016).....	168
91. ábra: A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya (%).....	170
92. ábra: Pápa helyzete az ország évi középhőmérsékletét mutató térképen	172
93. ábra: Pápa helyzete az évi középhőmérséklet várható változását szemléltető térképeken	173
94. ábra: Pápa helyzete az ország évi csapadék összegét mutató térképen	174
95. ábra: Pápa helyzete az évszakos átlagos csapadékösszeg várható változását szemléltető térképeken	174
96. ábra: Pápa helyzete az évi átlagos szélesebséget, valamint uralkodó szélirányt mutató térképen	175
97. ábra: A felszíni hőmérsékletet szemléltető térkép Pápa területére vonatkozóan	176
98. ábra: Pápa közvetlen járási várostérsége elérhetőségi viszonyai.....	178
99. ábra: Pápa agglomerálódó vonzáskörzete.....	179
100. ábra: Munkaerőpiaci vonzáskörzetek Magyarországon és az ingázási kapcsolatos a körzetek között	180
101. ábra: Pápa foglalkoztatási vonzáskörzetei.....	180
102. ábra: Pápa oktatási vonzáskörzete.....	182
103. ábra: Pápa turisztikai és rekreációs vonzáskörzete.....	183
104. ábra Pápai Polgármesteri Hivatal szervezeti felépítése (Forrás: Pápa Város Önkormányzata)	204
105. ábra: Döntéshozatali mechanizmus.....	205
106. ábra: FVS stratégiai célrendszere.....	232
107. ábra Pápa város szegregátumai.....	337
108. ábra: A válaszadók demográfiai jellemzői.....	343
109. ábra: A válaszadók képzettségi, foglalkoztatási jellemzői	344
110. ábra: A válaszadók területi kötődése	345

8.5.2. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Az érintett szereplők bevonásának javasolt módjai	8
2. táblázat: Partnerségi akciók indikatív ütemezése	8
3. táblázat: A Pápával szomszédos települések településrendezési eszközeinek vonatkozó megállapításai	28
4. táblázat: Pápa város korstruktúrája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH).....	33
5. táblázat: Pápa város korstruktúrája %-os bontásban (Forrás: KSH).....	33
6. táblázat: Pápa város korstruktúrája nemi bontásban (Forrás: KSH).....	33
7. Táblázat A foglalkozáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – programokon résztvevő fiatalok száma (2015-2020) (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	39
8. Táblázat A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének helyi potenciálja – programokon résztvevő felnőttek száma (2016-2020) (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	40
9. Táblázat Közfoglalkoztatásban résztvevő romák (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	41

10. táblázat: Közfoglalkoztatás számának változása Pápán (Forrás: Közfoglalkoztatási portál)	42
11. táblázat: Aktív korúak ellátásában részesülők közül közfoglalkoztatásban résztvevők (2015-2019)	42
12. táblázat: Pénzbeli és természetbeni ellátásokban részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	49
13. táblázat: Pápai önkormányzat által biztosított rendszeres támogatások változása (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	50
14. táblázat: Pápai önkormányzat által biztosított egészségügyi alapellátás adatai (forrás: KSH)	52
15.32. ábra: Egy házi gyermekorvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH)	56
16. táblázat: Védőnői álláshelyek száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	57
17. táblázat: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő struktúrája 2020-ban (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő)	59
18. táblázat: Összes működő kórházi ágyak száma és elbocsátott fekvőbetegek száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő, KSH)	59
19. táblázat: A pápai Egyesített Szociális Intézmény szolgáltatásában részesülők száma (Forrás: Szolgáltatástervezési Konceptió)	61
20. táblázat: Pápai bölcsődék kihasználtság- és férőhelyváltozása	63
21. táblázat: Pápai óvodák adatai (Forrás: KSH)	66
22. táblázat: Pápai óvodák beiratkozási létszáma a 2020/2021. tanévre (Forrás: Szolgáltatástervezési Konceptió)	67
23. táblázat: Pápa város általános iskoláinak létszámadatai (Forrás: KSH)	71
24. táblázat: 2020/2021. tanévre beírt általános iskolai diákok létszáma Pápán (Forrás: Szolgáltatástervezési Konceptió)	72
25. táblázat: 2020/2021. tanévre beírt középiskolai diákok létszáma Pápán (Forrás: Szolgáltatástervezési Konceptió)	76
26. táblázat: Pápai gimnáziumok adatai (Forrás: KSH)	77
27. táblázat: Pápai szakképzés adatai (Forrás: KSH)	77
28. táblázat: Pápai felsőoktatás adatai (Forrás: KSH)	78
29. táblázat: Közművelődési intézmények száma Pápán (Forrás: KSH)	82
30. táblázat: Hátránykompenzáló programok (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi program)	86
31. táblázat: Pápa helyi adóbevételei 2014 és 2020 között	88
32. táblázat: Pápa vállalkozásainak száma méretkategóriánként	97
33. táblázat: Az önkormányzat költségvetése, számított bevételei és kiadásai 2021-2025. években	113
34. táblázat: Az önkormányzati vagyonba befektetett eszközállomány	115
35. táblázat: Pápa településfejlesztési tevékenységét meghatározó dokumentumok, azok időbelisége	116
36. táblázat: Pápa lakás-, bérlakás- és szociális lakásállománya főbb volumenadatai	121
37. táblázat: Önkormányzati lakások száma, komfortfokozata, területi elhelyezkedése	123
38. táblázat: Szociális bérlakások száma, komfortfokozata, területi elhelyezkedése	124
39. táblázat: Pápa Város Önkormányzatának tulajdonában lévő gazdasági társaságok az alábbiak:	127
Táblázat 40: Zöldfelületi arányok Pápa város különböző területein	133
41. táblázat: Kerékpárutak és járdák kiépültsége Pápán (Forrás: KSH)	150
42. táblázat: Parkolási díjak néhány dunántúli városban (Ft/óra) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)	152
43. táblázat: Lakossági kedvezményes parkolási bérletek ára néhány dunántúli városban (Ft/év) díjak néhány dunántúli városban (Ft/óra) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)	152
44. táblázat: Parkolók átlagos telítettsége %-ban 2021 szeptember 1-10. között hétköznapiakon (díjköteles parkolók szürkével jelölve) (Forrás: Pápa belváros parkolási és forgalmi rend felülvizsgálata, KÜLÖNÚT Mérnöki Iroda Kft.)	153

45. táblázat: Pápa villamosenergia adatai (Forrás: KSH)	158
46. táblázat: Pápa gázfogyasztás adatai (Forrás: KSH).....	159
47. táblázat: Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma Pápán (db) (Forrás: KSH)	162
48. táblázat: A városi zöldfelületek és a beépítettség kulcsadatai	175
49. táblázat: A várostérség lehatárolás szempontjai	184
50. táblázat: A kitettségi mátrix szerkezete	224
51. táblázat: Városi felkészültségi mátrix szerkezete	228
52. táblázat: FVS területi célmátrix – városrészi összefüggések.....	235
53. táblázat: Városi rezilienciát fejlesztő lépések mátrixa	237
54. táblázat: Az FVS összhangja a különböző stratégiákkal	248
55. táblázat: Összefoglaló indikátor táblázat.....	254
56. táblázat: Az FVS egységes indikátorai.....	255
57. táblázat: Az adatmenedzsment főbb feladatkörei és felelősei	258
58. táblázat: Az intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése	262
59. táblázat: Akcióterületek összefoglaló táblázata	266
60. táblázat: Az egyedi beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása	271
61. táblázat: Egyedi stratégiai beavatkozási területek	272
62. táblázat: A városrészi beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása	278
63. táblázat: Városrészi stratégiai beavatkozási területek.....	279
64. táblázat: A városi keretrendszereket érintő beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása	284
65. táblázat: Városi infrastrukturális keretrendszereket érintő stratégiai beavatkozási területek	285
66. táblázat: Városi szervezeti működési keretrendszereket érintő stratégiai beavatkozási területek	289
67. táblázat: A térségi keretrendszerekre irányuló beavatkozásokra vonatkozó, módszertanban szereplő táblázatstruktúra átalakítása	297
68. táblázat: A térségi infrastrukturális keretrendszereket érintő stratégiai beavatkozási területek.....	298
69. táblázat: A térségi szervezeti működési keretrendszereket érintő stratégiai beavatkozási területek....	299
70. táblázat: A városi zöld átállást meghatározó hatályban levő stratégiai és akciótervi dokumentumok	301
71. táblázat: A zöld átálláshoz kapcsolódó célok és beavatkozások	307
72. táblázat: A zöld átálláshoz kapcsolódó, rendelkezésre álló mutatók a városban.....	309
73. táblázat: A városi zöld finanszírozási keretrendszer kialakításának tervezett ütemezése	311
74. táblázat: A város digitális megoldásokkal feloldható/támogatható kihívásai a stratégiai célrendszerben	312
75. táblázat: Bevonható forrástípusok.....	324
76. táblázat: Teljes körű finanszírozási terv elkészítéséhez kapcsolódó ütemezés	325
77. táblázat: A stratégiai megvalósulását szolgáló projektek előzetes finanszírozási terv	326
78. táblázat: A stratégiai megvalósulását szolgáló projektek előzetes fenntarthatósági terve	328
79. táblázat: A projektszortna sematikus intézményi modellje.....	331
80. táblázat: A Rigó lakótelep lakosságának és lakáshelyzetének változása (2011, 2022) (Forrás: ITS, városi adatszolgáltatás)	335
81. táblázat: A Hódoska major (külterület) lakosságának és lakáshelyzetének változása (2011, 2022) (Forrás: ITS, városi adatszolgáltatás)	335
82. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások	338
83. táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások	338
84. táblázat: Pápa népességdinamikája 2010 és 2020 között (Forrás: KSH)	349
85. táblázat: Pápa lakosságának korcsoportok szerinti összetétele és változása (%) (Forrás: KSH)	349
86. táblázat: Öregedési index – Pápa (Forrás: KSH)	349
87. táblázat: Közfoglalkoztatás számának és arányának alakulása (Forrás: Közfoglalkoztatási portál).....	350

88. táblázat: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft) (Forrás: TeIR)	350
89. táblázat: Természetes szaporodás és vándorlási különbözet Pápán (Forrás: KSH).....	351
90. táblázat: Segélyben részesülők száma Pápán (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program)	351
91. táblázat: Egy házi- és házi gyermekkörzetre jutó lakosok száma Pápán (fő) (Forrás: KSH).....	351
92. táblázat: Egy házi orvosra jutó esetszám (db) (Forrás: KSH).....	352
93. táblázat: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Pápán (fő) (Forrás: KSH)	352
94. táblázat: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézet Szakrendelő fejlesztési igénye (Forrás: Gróf Esterházy Kórház és Rendelőintézeti Szakrendelő beszámolója)	353
95. táblázat: Pápai Egyesített Szociális Intézmény idősellátást biztosító intézményeinek infrastrukturális állapota és fejlesztési igényei (Forrás: ESZI)	355
96. táblázat: Pápai Egyesített Szociális Intézmény épületeinek infrastrukturális állapota és fejlesztési igényei (Forrás: ESZI)	355
97. táblázat: Szociális alapszolgáltatások biztosítása Pápán (Forrás: Pápa város Szolgáltatástervezési Konceptió).....	356
98. táblázat: Pápa város óvodái (Forrás: Oktatási Hivatal).....	356
99. táblázat: Pápa város általános iskoláinak adatai (Forrás: Oktatási Hivatal)	357
100. táblázat: Pápai általános iskolák számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)	357
101. táblázat: Szegregátumban élő pápai iskolások száma (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program).....	358
102. táblázat: Pápai általános iskolában tanulók száma, általános iskolai napközis tanulók száma (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, TeIR, KSH).....	358
103. táblázat: Pápai általános iskolák lemorzsolódási mutatói (Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi program)	358
104. táblázat: Pápai szakiskolák és készségfejlesztő iskolák adatai (Forrás: KSH)	359
105. táblázat: Pápai gimnáziumok számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)	359
106. táblázat: Pápai szakiskola és készségfejlesztő iskola számítógép-ellátottsága (Forrás: KSH)	359
107. táblázat: Pápai könyvtár adatai (Forrás: KSH).....	360
108. táblázat: Pápai múzeumok adatai (Forrás: KSH)	360
109. táblázat: Pápa járműállományának változása (Forrás: KSH).....	360
110. táblázat: Közúti balesetek száma Pápán (Forrás: KSH).....	361
111. táblázat: Pápa közüzemi vízellátása (Forrás: KSH, Pápai Vízf- és Csatornamű Zrt.).....	361
112. táblázat: Pápa szennyvízelvezetés adatai (Forrás: KSH, Pápai Vízf- és Csatornamű Zrt.)	362
113. táblázat: Internet előfizetések száma Pápán (Forrás: KSH).....	363

9. FÜGGELÉKEK

9.1. A lakossági kérdőív

Lásd: Papa_FVS_Fuggelek_01_Lakossagi_kerdoiv.pdf

9.2. Az intézményi kérdőív

Lásd: Papa_FVS_Fuggelek_02_Intezmenyi_kerdoiv.pdf

9.3. Az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség (2022)

Lásd: Papa_FVS_Fuggelek_03_Eletminosegi_indikator.xls

PÁPA

TOP Plusz Városfejlesztési Programterve 2021-2027

1.2 verzió

2022. július 22.

H-1406 Budapest, Pf. 7.

cesci@cesci-net.eu

www.cesci-net.eu

Pápa Város Önkormányzata TOP Plusz Városfejlesztési Programterv 2021-2027

Cím	Pápa Város TOP Plusz Városfejlesztési Programterve
Verzió	1.0
Közygyűlési határozat száma és dátuma	<i>[határozat száma és megnevezése]</i> <i>[határozat megjelenésének dátuma]</i> <i>[CESCI_DK1]</i>
Finanszírozó operatív program:	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP_Plusz)
Érintett földrajzi terület:	Pápa

FVS felelős szervezet:	Pápa Város Önkormányzata
FVS felelős szervezet kapcsolattartó:	Rádi Róbert, városfejlesztési osztályvezető radi.robert@papa.hu, 06-30/385-3875 telefon
FVS felelős szervezet címe:	8500 Pápa Fő utca 5.

Pápa, 2022. *[benyújtás hónap, nap][CESCI_DK2]***

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	4
1. Stratégiai beágyazottság.....	4
1. ábra: Az FVS stratégiai célrendszere.....	4
1. táblázat: FVS területi célmátrix – városrészi szintű összefüggések.....	5
2. A beruházások, akciók összesítő bemutatása	6
2. táblázat: FVS-TOP Plusz kapcsolat	7
3. Konkrét beruházások.....	9
3. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 1. prioritás (ERFA) Fenntartható városfejlesztés	10
4. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 2. prioritás (ERFA) Fenntartható energia-hatékonyság.....	12
5. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 3. prioritás (ERFA) Fenntartható humán infrastruktúra.....	13
6. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 3. prioritás (ESZA) Fenntartható humán fejlesztések.....	15
4. Ütemezés.....	16
7. táblázat: Tervezett beruházások ütemezése negyedévenkénti bontásban	16
5. Indikátorvállalások.....	18
8. táblázat: Összesített indikátorvállalások.....	18
6. Mellékletek	19
6.1. Megyei önkormányzat bevonása.....	19
6.2. Kiválasztási kritériumok, döntéshozatal	19

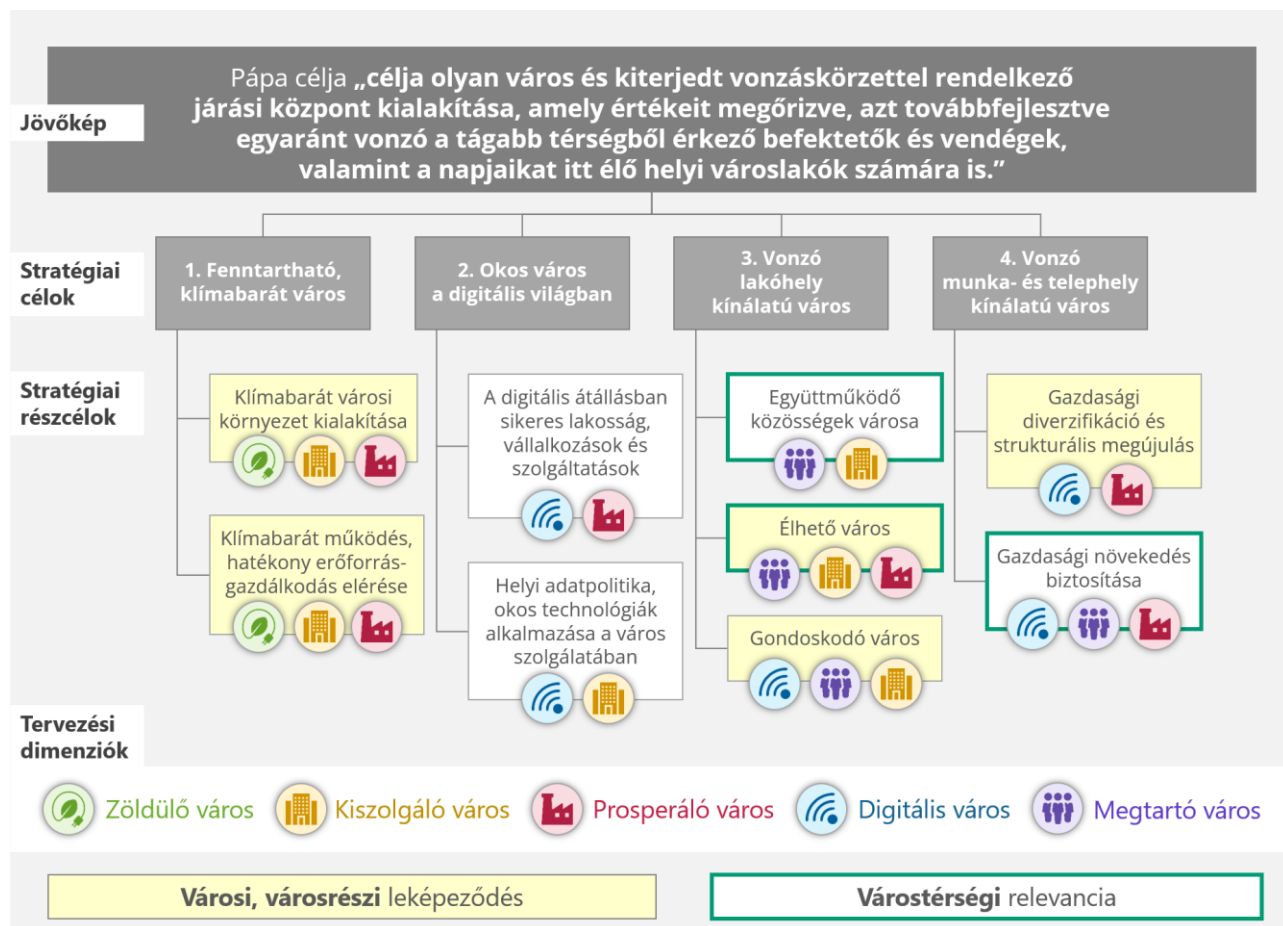
Bevezető

Pápa Város Önkormányzata 2021-ben elkezdte, majd 2022 júliusáig elkészítette a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó Fenntartható Városfejlesztési Stratégiáját (továbbiakban FVS). A teljes tervezéssel készült stratégia megállapításait is figyelembe véve határozta meg azokat a beruházásokat, melyeket a rendelkezésére álló TOP Plusz forrásból kíván megvalósítani. Pápa Város Önkormányzatának TOP Plusz Városfejlesztési Programja (továbbiakban TVP) az Irányító Hatóság által meghatározott felhasználói sablon alapján veszi végig a tervezett beruházásokra vonatkozó legfontosabb információkat.

1. Stratégiai beágyazottság

Pápa Város Önkormányzatának TVP-je illeszkedik a város FVS-ben meghatározott stratégiai célrendszerhez. Pápa jövőképe értelmében a város célja olyan város és járási központ kialakítása, amely értékeit megőrizve, azt továbbfejlesztve egyaránt vonzó a befektetők, az idelátogató vendégek és a napjaikat itt élő városlakók számára. A város jövőképéből következően a célrendszer négy stratégia cél jelöl ki: 1. Fenntartható, klímabarát város; 2. Okos város a digitális világban; 3. Vonzó lakóhely kínáló város; 4. Vonzó munka- és telephely kínáló város. A stratégiai célok részcélokra lettek lebontva. Minden stratégiai célhoz kettő vagy három rész cél társul.

1. ábra: Az FVS stratégiai célrendszere

A célrendszer megvalósítását szolgáló tervezett beruházások stratégiai kapcsolódását a következő fejezetben található, „3. táblázat: FVS-TOP Plusz kapcsolat” elnevezésű táblázat hivatott bemutatni. Röviden megállapítható, hogy a város minden stratégiai céljához tervez beruházást a rendelkezésére álló TOP Plusz forráskeretén belül.

Az alábbi táblázat Pápa városrészei szerint mutatja be a stratégiai célok és az azokhoz tartozó részcélok városrészi kapcsolódásait. A stratégia részcélokról általánosságban elmondható, hogy azok városrészi lokalizációja nehezen határozható meg, mert a legtöbb a város teljes területét érintő fejlesztési szükséglet. Egy iksszel kerültek jelölésre azok a részcélok, amelyeknél a területi kapcsolódást tervezett városi projektek erősítik. „A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások” rész cél esetében az ikszeket zárójeleztük, ugyanis a tervezett fejlesztés konkrét területi relevancia nélkül az egész várost érinti. A többi esetben ugyan jelenleg konkrét projekt megvalósítása nincsen tervben, ugyanakkor az adott városrészekkel való indirekt kapcsolat miatt a cellákat világoszölddel színeztük.

1. táblázat: FVS területi célmátrix – városrészi szintű összefüggések

Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Belváros	Belső-Várkert	Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész	Erzsébetváros	Felsőváros	Alsóváros	Külső-Várkert	Tókegyháza	Malomkert lakópark	Nagyhanta	Ipari Park	Tapolcafa, Borsosgyőr, Kéttornyúlak
Fenntartható, klímabarát város	Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése					x	x	x	x				
	Klímabarát városi környezet kialakítása				x		x						
Okos város a digitális világban	A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)
	Helyi adatpolitika, okos technológiák alkalmazása a város szolgálatában												
Vonzó lakóhely kínáló város	Együttműködő közösségek városa			x									
	Élhető város	x					x						
	Gondoskodó város				x	x	x	x	x				
Vonzó munka- és telephely kínáló város	Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás			x									
	Gazdasági növekedés biztosítása				x								

A fenntartható, klímabarát városra irányuló 1. stratégiai cél erőteljesen koncentrált területileg a Felsőváros, Alsóváros területére, valamint a Külső-Várkertre. Az okos város kialakítására irányuló 2. stratégiai cél területi relevanciája viszonylag gyenge a többi célhoz képest, mivel városszintű, csoportszintű fejlesztéseket fogalmaz meg, kevésbé térhez kötött módon. A helyi adatpolitikára, okos technológiák alkalmazására irányuló részcélnak a jövőben jóval erősebb területiség adható. A vonzó lakóhely kínáló város fejlesztésére irányuló 3. stratégiai célnál érvényesül a legerőteljesebb a területi fókuszáltság, valamint a területi lefedettség városrész-szinten is igen jelentős; a Belváros, Erzsébetváros, Tókertváros a leginkább releváns területileg, de a Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész, a Külső-Várkert és Alsóváros is igen érintett városrész. A gazdaságfejlesztési célokat megfogalmazó 4. stratégiai cél tekintetében a városrészi relevancia elsősorban a gazdaságfejlesztési területeknél, egykori és jelenlegi barnamezős területeknél magas (Ipari Park, Vaszari út és Téglagyári út által határolt városrész Erzsébetváros, Felsőváros).

2. A beruházások, akciók összesítő bemutatása

A következő táblázatban kerül alátámasztásra a TVP-ben szereplő beruházások stratégiai beágyazottsága. Az „FVS-TOP Plusz kapcsolat” megnevezésű táblázat egy szűkített mátrix az FVS érintett beavatkozási területeire, valamint a TOP érintett tématerületeire vonatkozóan. A két tényező metszetében feltüntetésre került, hogy Pápa Város az adott beruházási területen, illetve TOP téma területen összesen hány, és milyen jellegű projektet kíván megvalósítani.

A teljes tervezés során az FVS-ben azonosított 47 beavatkozási területből a TVP-ben bemutatásra kerülő projektek 12-re reagálnak közvetlenül. A TVP sablonban meghatározott 17 TOP tématerület közül 10-et érintenek a projektek közvetlenül.

2. táblázat: FVS-TOP Plusz kapcsolat

FVS				TOP 1					TOP2	TOP3 ESZA+	TOP3 ERFA		
Stratégiai cél	Stratégiai rész cél	Intézkedés	Beavatkozási terület	gazdaság- fejlesztés	közüti közlekedés	turizmus	víz- gazdál- kodás	zöld- infra- struktúra	energetika	helyi humán fejlesztések	bölcsődei, óvodai intézmények	köznevelés	egészségügyi és szociális infrastruktúra
Fenntartható, klímabarát város	Klímabarát működés, hatékony erőforrás-gazdálkodás elérése	Közüti intézmények energetikai fejlesztése	Épületszigetelés, nyílászáró-csere, hűtési-fűtési rendszerek felújítása						3 Egyedi (P2.V1: FÁY-E) (P2.V2: VÁRKERT) (P2.V3: HUSZÁR-E)				
	Klímabarát városi környezet kialakítása	A város mitigációs és adaptációs képességének erősítése a klímaváltozás hatásaival szemben	A csapadékvíz-gazdálkodás hatékonyságának növelése				1 Hálózatos (P1.V2: CSAP)						
			A város zöldfelületi hálózatának és zöldterületeinek fejlesztése, bővítése					1 Egyedi (P1.V3: ERZS)					
Okos város a digitális világban	A digitális átállásban sikeres lakosság, vállalkozások és szolgáltatások	A digitális szolgáltatások minőségének és hatékonyságának javítása	A digitális ügyintézési megoldások fejlesztése és népszerűsítése							1 Hálózatos (P3.V4: DIGI)			
Vonzó lakóhely kínáló város	Együttműködő közösségek városa	Társadalmi infrastruktúra fejlesztése	Városi identitás erősítése a műemlékek és sportlétesítmények fejlesztése által.			1 Egyedi (P1.V1: DOH)							
	Élhető város	Közlekedés fejlesztése	Gyalogos- és kerékpárosbarát város kialakítása		1 Hálózatos (P1.V7 KERÉKPÁR)								
			Közüti és vasúti vonalas infrastruktúra fejlesztése		1 Hálózatos (P1.V4: SOM)								

FVS				TOP 1					TOP2	TOP3 ESZA+	TOP3 ERFA		
	Gondoskodó város	Egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése	Egészségügyi intézmények kapacitásfejlesztése										1 Egyedi (P3.V1: EÜKÖZPONT)
		Oktatási és nevelési intézmények fejlesztése	Oktatási és nevelési infrastruktúra fejlesztése								3 Egyedi (P3.V2: ÓVODA) (P3.V3: FÁY-I) (P3.V6: HUSZÁR-I)	2 Egyedi (P3.V7: TANKERÜLET-WS) (P3.V8: TANKERÜLET-PS)	
		Társadalmi egyenlőtlenségek felszámolása, felzárkóztatás biztosítása	Antiszegregációs és felzárkóztatási programok							1 Hálózatos (P3.V5: FELZÁRK)			
Vonzó munka- és telephely kínáló város	Gazdasági diverzifikáció és strukturális megújulás	Gazdasági területek rehabilitációja	Barnamezős területek turisztikai és rekreációs célú hasznosítása			1 Egyedi (P1.V1: DOH)		1 Egyedi (P1.V6: SCHW)					
	Gazdasági növekedés biztosítása	Gazdasági infrastruktúra és gazdasági területek létesítése, bővítése, átalakítása	A kijelölt gazdaságfejlesztési területek kiépítése, hasznosítása	Egyedi (P1.V5: PVT)									

3. Konkrét beruházások

A következő oldalakon ismertetésre kerülnek a TVP keretére elsődlegesen tervezett projektek, valamint a kereten túli, tartalék projektek listái prioritásonkénti bontásban.

A TVP sablon főbb megállapításai a táblázat kitöltésére vonatkozóan:

- **Helyszín:** Amennyiben városrészre szűkíthető a fejlesztés, úgy a közigazgatási határon belül tervező városok is tölthetik ezt az információt;
- **Forrásigényként** a projektötlet becsült elszámolható költségét szükséges megadni;
- **Megvalósítóként** a leendő projektgazdát kell feltüntetni;
- **Együttműködés:** az oszlopban az kerül jelölésre, hogy konzorciumban vagy egyedi megvalósításban kerül-e végrehajtásra a fejlesztés, avagy bevonásra kerül egyéb együttműködő / konzultatív partner (pl. a későbbi működtető stb.);
- **Indikátorok:** a TOP Plusz vonatkozó programindikátoraira szükséges vállalást tenni. Amennyiben a fejlesztés több programindikátorhoz is képes hozzájárulni, ott a különböző indikátoroknak szükséges újabb sort nyitni és önálló cellában megjeleníteni a vállalást;
- A **kék mezőkben** a TVP keretére (városi TOP Plusz keret) elsődlegesen tervezett beruházásokat szükséges megjeleníteni, a **zöld mezőkön** a kereten túli (tartalék), de szintén illeszkedő fejlesztéseket kérjük megjelölni.
- A táblázat alján végül **összesíteni kell** az alap projektek elszámolható költségét, valamint külön cellában a tartalékprojektek tervezett elszámolható költségével számított költségeket is;
- A **szürke mezők** nem töltendőek.

Az egyes projektek megnevezése után feltüntetésre került az a rövidítés is, aminek segítségével könnyebben beazonosítható a projekt a különböző táblázatokban.

3. táblázat: Projektábra - TOP Plusz 1. prioritás (ERFA) Fenntartható városfejlesztés

TOP1 ERFA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
TVP keretére elsődlegesen tervezett projektek	P1.V1: Az egykori dohányszárító turisztikai célú hasznosítása (DOH)	Vonzó lakóhely kínáló város	Vaszari út - Téglagyári út által határolt városrész	2 179 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápai Platán Nonprofit Kft.	Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma (db)	1
							Támogatott vállalkozások (középvállalkozás)	1
	P1.V2: Csapadékvízvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében (CSAP)	Fenntartható, klímabarát város	Alsóváros	500 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Nem releváns	Árvízvédelmi intézkedésekkel érintett lakosság	3200
	P1.V3: Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez (ERZS)	Fenntartható, klímabarát város	Erzsébetváros	1 950 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápai Platán Nonprofit Kft.	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás céljából épített vagy felújított zöld infrastruktúra (ha)	0,5
							Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma (db)	1
							Támogatott vállalkozások (középvállalkozás)	1
	P1.V4: Somlai-Battyhány utca lámpás kereszteződés kiépítése (SOM)	Vonzó lakóhely kínáló város	Alsóváros-Belváros (pont a határon fekszik)	70 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Nem releváns	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T (km)	0,15
	P1.V5: A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft telephelyfejlesztése a Pápai Ipari Park területén (PVT)	Vonzó munka- és telephely kínáló város	Erzsébetváros	600 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápai Városfejlesztő Társaság Kft.	Nem pénzügyi támogatásban részesített vállalkozások (dB)	1
	P1.V6: A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz (SCHW)	Vonzó munka- és telephely kínáló város	Vaszari út - Téglagyári út által határolt városrész	1 197 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápai Platán Nonprofit Kft.	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás céljából épített vagy felújított zöld infrastruktúra (ha)	2
							Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma (db)	1
							Támogatott vállalkozások (középvállalkozás)	1

TOP1 ERFA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
Kereten túli, tartalék projektek	P1.V7: A városi kerékpárúthálózat fejlesztése (KERÉKPÁR)	Vonzó lakóhely kínáló város		1 100 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Nem releváns	Támogatott célzott kerékpáros infrastruktúra (km)	3,297
	Prioritás forráskerete (nem módosítható)			6 496 000 000				
	Elsődleges projektek teljes forrásigénye			6 496 000 000				
	Tartalék projektek összes forrásigénye			1 100 000 000				

4. táblázat: Projektábra - TOP Plusz 2. prioritás (ERFA) Fenntartható energia-hatékonyság

TOP2 ERFA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
TVP keretére elsődlegesen tervezett beruházások	P2.V1: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése (FÁY-E)	Fenntartható, klímabarát város	Felsőváros (Fáy lakótelepi tagóvoda), Alsóváros (Szivárvány tagóvoda)	886 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápa Városi Óvodák	Jobb energiahatékonyságú középületek (m2)	1167
	P2.V2: A Várkertfürdő energetikai korszerűsítése (VÁRKERT)	Fenntartható, klímabarát város	Külső Várkert	647 000 000	Pápai Termálvízhasznosító Zrt.	Nem releváns	Jobb energiahatékonyságú középületek (m2)	9653
							Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma (db)	1
							Vissza nem térítendő támogatások által támogatott vállalkozások	1
Kereten túli, tartalék projektek	P2.V3: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerűsítése (HUSZÁR-E)	Fenntartható, klímabarát város	Felsőváros (Huszár lakótelepi székhely), Tókertváros (Nátuskerti tagóvoda)	371 817 798	Pápa Város Önkormányzata	Pápa Városi Óvodák	Jobb energiahatékonyságú középületek (m ²)	709
Prioritás forráskerete (nem módosítható)				1 533 000 000				
Elsődleges projektek teljes forrásigénye				1 533 000 000				
Tartalék projektek összes forrásigénye				371 817 798				

5. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 3. prioritás (ERFA) Fenntartható humán infrastruktúra

TOP3 ERFA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
TVP keretére elsődlegesen tervezett beruházások	P3.V1: Erzsébetvárosi egészségközpont kialakítása (EÜKÖZPONT)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Erzsébetváros	322 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Nem releváns	Az új vagy korszerűsített egészségügyi ellátó létesítmények éves felhasználói (fő)	8000
							Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok száma (db)	4
	P3.V2: Új óvoda építése az Erzsébetvárosban (ÓVODA)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Erzsébetváros	900 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápa Városi Óvodák	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények éves felhasználói (fő)	50
							Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása (db)	2
	P3.V3: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (FÁY-I)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Felsőváros (Fáy lakótelepi tagóvoda), Alsóváros (Szivárvány tagóvoda)	532 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápa Városi Óvodák	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények éves felhasználói (fő)	264
							Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása (db)	12

TOP3 ERFA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
Kereten túli, tartalék projektek	P3.V6: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (HUSZÁR-I)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Felsőváros (Huszár lakótelepi székhely), Tókertváros (Nátuskerti tagóvoda)	200 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápa Városi Óvodák	Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények éves felhasználói (fő)	220
							Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása (db)	7
	P3.V7: A Pápai Weörös Sándor Általános Iskola felújítása (TANKERÜLET-WS)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Alsóváros	438 000 000	Pápa Város Önkormányzata	Pápai Tankerületi Központ (Konzorcium)	Az új vagy korszerűsített oktatási létesítmények osztálytermi kapacitása (db)	22
	P3.V8: A Pápai Petőfi Sándor Gimnázium felújítása (TANKERÜLET-PS)	Vonzó lakóhely kínálatú város	Külső Várkert	158 000 000	Pápa Városi Óvodák	Pápai Tankerületi Központ (Konzorcium)	Az új vagy korszerűsített oktatási létesítmények osztálytermi kapacitása (db)	13
Prioritás forráskerete (nem módosítható)				1 754 000 000				
Elsődleges projektek teljes forrásigénye				1 754 000 000				
Tartalék projektek összes forrásigénye				796 000 000				

6. táblázat: Projekttábla - TOP Plusz 3. prioritás (ESZA) Fenntartható humán fejlesztések

TOP3 ESZA	Projekt címe	Stratégiai célhoz való illeszkedés	Helyszín	Forrásigény (nettó, Ft)	Megvalósító	Együttműködés	Indikátor	Célérték (becsült)
TVP keretére elsődlegesen tervezett beruházások	P3.V4: Digitalizáció mindenkinek! (DIGI)	Okos város a digitális világban	-	250 000 000	Pápa Város Önkormányzata		Társadalmi akciókban résztvevők száma (fő)	300
							Megvalósított programok száma (db)	10
	P3.V5: Felzárkóztató programok gyerekeknek eszközbeszerzéssel (FELZÁRK)	Vonzó lakóhely kínáló város	-	614 000 000	Pápa Város Önkormányzata		Társadalmi akciókban résztvevők száma (fő)	1700
							Megvalósított programok száma (db)	40
Kereten túli, tartalék projektek								
	Prioritás forráskerete (nem módosítható)			864 000 000				
	Elsődleges projektek teljes forrásigénye			864 000 000				
	Tartalék projektek összes forrásigénye			0				

4. Ütemezés

A tervezett projektek tervezett benyújtási időpontja B betűvel (benyújtás), míg a megvalósítás várható időtartama M betűvel (megvalósítás) került jelölésre.

7. táblázat: Tervezett beruházások ütemezése negyedévenkénti bontásban

		2022		2023				2024				2025				2026				2027				2028			
		III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
TVP keretére elsődlegesen tervezett beruházások																											
P1	P1.V1: Az egykori dohány szárító turisztikai célú hasznosítása (DOH)	B		M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M												
	P1.V2: Csapadékvíz elvezetés és annak főgyűjtőjének kialakítása a Pápa város nyugati részében (CSAP)	B		M	M	M	M	M	M																		
	P1.V3: Az Erzsébet liget kihasználatlan területének kapcsolása a zöld város projektekhez (ERZS)	B		M	M	M	M	M	M																		
	P1.V4: Somlai-Battyhány utca lámpás kereszteződés kiépítése (SOM)	B		M	M	M	M																				
	P1.V5: A Pápai Városfejlesztő Társaság Kft telephelyfejlesztése a Pápai Ipari Park területén (PVT)	B		M	M	M	M																				
	P1.V6: A Schwenczel-rét kihasználatlan területének kapcsolása a Schwenczel-réti parkhoz (SCHW)	B		M	M	M	M	M	M																		
P2	P2.V1: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának energetikai korszerűsítése (FÁY-E)	B		M	M	M	M	M	M																		
	P2.V2: A Várkertfürdő energetikai korszerűsítése (VÁRKERT)	B		M	M	M	M	M	M																		
P3	P3.V1: Erzsébetvárosi egészségközpont kialakítása (EÜKÖZPONT)	B		M	M	M	M	M	M																		
	P3.V2: Új óvoda építése az Erzsébetvárosban (ÓVODA)	B		M	M	M	M	M	M																		
	P3.V3: A Pápa Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodájának és a Szivárvány tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (FÁY-I)	B		M	M	M	M	M																			
	P3.V4: Digitalizáció mindenkinek! (DIGI)	B		M	M	M	M																				
	P3.V5: Felzárkóztató programok gyerekeknek eszközbeszerzéssel (FELZÁRK)	B		M	M	M	M	M	M	M	M																

		2022		2023				2024				2025				2026				2027				2028			
		III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Kereten túli, tartalék projektek																											
P1	P1.V7: A városi kerékpárúthálózat fejlesztése (KERÉKPÁR)		B	M	M	M	M	M	M																		
P2	P2.V3: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának energetikai korszerűsítése (HUSZÁR-E)		B	M	M	M	M	M	M																		
P3	P3.V6: A Pápa Városi Óvodák Huszár lakótelepi székhelyének és Nátuskerti tagóvodájának infrastrukturális fejlesztése (HUSZÁR-I)		B	M	M	M	M																				
	P3.V7: A Pápai Weörös Sándor Általános Iskola felújítása (TANKERÜLET-WS)		B	M	M	M	M	M	M	M	M																
	P3.V8: A Pápai Petőfi Sándor Gimnázium felújítása (TANKERÜLET-PS)		B	M	M	M	M	M	M	M	M																

5. Indikátorvállalások

8. táblázat: Összesített indikátorvállalások

Indikátor megnevezése	Indikátor mérték-egysége	TVP keretére tervezett beruházások	Kereten túli, tartalék projektek	Potenciális végösszeg
Támogatott vállalkozások (középvállalkozás)	db	3,00		3,00
Vissza nem térítendő támogatások által támogatott vállalkozások	db	1,00		1,00
Nem pénzügyi támogatásban részesített vállalkozások	dB	1,00		1,00
Átépített vagy korszerűsített közutak hossza – nem TEN-T	km	0,15		0,15
Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma	db	4,00		4,00
Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás céljából épített vagy felújított zöld infrastruktúra	ha	2,50		2,50
Árvízvédelmi intézkedésekkel érintett lakosság	ha	3 200,00		3 200,00
Támogatott célzott kerékpáros infrastruktúra	km		3,30	3,30
Jobb energiahatékonyságú középületek	m2	10 820,00	709,00	11 529,00
Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények osztálytermi kapacitása	db	14,00	7,00	21,00
Az új vagy korszerűsített gyermekgondozási létesítmények éves felhasználói	fő	314,00	220,00	534,00
Fejlesztéssel érintett egészségügyi alapellátást nyújtó szolgálatok száma	db	4,00		4,00
Az új vagy korszerűsített egészségügyi ellátó létesítmények éves felhasználói	fő	8 000,00		8 000,00
Az új vagy korszerűsített oktatási létesítmények osztálytermi kapacitása	db		35,00	35,00
Megvalósított programok száma	db	50,00		50,00
Társadalmi akciókban résztvevők száma	fő	2 000,00		2 000,00

6. Mellékletek

6.1. Megyei önkormányzat bevonása

Veszprém megye a benyújtani tervezett FVS és TVP dokumentumra vonatkozóan az alábbi álláspontot adta:[CESCI_DK3]

6.2. Kiválasztási kritériumok, döntéshozatal

A város nem tervez felhívást megjelentetni az OP szempontjából jogosult egyéb kedvezményezett körök számára, így a kiválasztási kritériumok és a döntéshozatali mechanizmus meghatározásától eltekint.